

WOJEWÓDZKI KOMITET OBYWATELSKI „SOLIDARNOŚĆ” W KOSZALINIE W 1989 ROKU

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
Oddział w Szczecinie

 **ARCHIWA
PAŃSTWOWE**
ARCHIWUM PAŃSTWOWE W KOSZALINIE

Koszalin–Szczecin 2020

CENTRALNY
PROJEKT
BADAWCZY

IPN

OPOZYCJA
I OPÓR SPOŁECZNY
W PRL 1956-1989

**PRZEMYSŁAW BENKEN
ROBERT BORUCKI**

**WOJEWÓDZKI KOMITET
OBYWATELSKI „SOLIDARNOŚĆ”
W KOSZALINIE W 1989 ROKU**

EDYCJA ŹRÓDŁOWA

Recenzenci

prof. dr hab. Grzegorz Strauchold
dr Konrad Knoch

Redakcja, korekta, indeks

Ewa Pankanin

Projekt serii

Iwona Lemirska

Projekt okładki

Stilus Rajmund Dopierała

Skład

Stilus Rajmund Dopierała

Druk i oprawa

Zakład Poligraficzny „Polimer” w Koszalinie

Zdjęcie na okładce

Ulotka wyborcza Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Pawła Michalaka

© Copyright by Archiwum Państwowe w Koszalinie, 2020

© Copyright by Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu, Oddział w Szczecinie, 2020

ISBN 978-83-8098-321-2

ISBN 978-83-61066-15-6

Zapraszamy na stronę internetową: www.ksiegarnia.ipn.gov.pl
oraz do księgarni internetowej: www.ipn.poczytaj.pl

Wstęp	17
-------------	----

Działalność Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w 1989 roku

Początki	25
Konflikt wokół wyboru kandydatów do parlamentu	27
Kampania	32
Wybory	41
Rozwiązanie WKO	44

Dokumenty

Część I. Z perspektywy bezpieczeństwa

Nr 1. 1989 kwiecień 5, Koszalin – Notatka naczelnika Wydziału III Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Koszalinie skierowana do naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie w sprawie powołania przez koszalińskich członków „Solidarności” Społecznego Komitetu Wyborczego, tajne	49
Nr 2. 1989 kwiecień 12, Koszalin – Meldunek do wiceministra Spraw Wewnętrznych w Warszawie gen. bryg. Henryka Dankowskiego w sprawie rozpoczęcia działalności przez Wojewódzki Komitet Obywatelski „S” w Koszalinie oraz Komitetu Organizacyjnego „S” w Szczecinku, tajne specjalnego znaczenia	50
Nr 3. 1989 kwiecień 17, Koszalin – Meldunek zastępcy naczelnika Wydziału VI WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie przebiegu posiedzenia WKO „S” w Koszalinie 15 kwietnia 1989 r., tajne	52
Nr 4. 1989 kwiecień 26, Koszalin – Notatka naczelnika Wydziału V Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Koszalinie skierowana do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie, zawierająca załącznik z charakterystykami ośmiu członków WKO „S” w Koszalinie (Pawła Michalaka, Romana Tabisza, Wiesława Rybickiego, Leszka Jęczkowskiego, Klemensa Bielińskiego i Franciszka Saka) sporządzonymi przez Wydział V WUSW w Koszalinie, tajne specjalnego znaczenia	54
Nr 5. 1989 kwiecień 27, Koszalin – Pismo do wiceministra Spraw Wewnętrznych Henryka Dankowskiego w sprawie wytypowania przez WKO „S” w Koszalinie kandydatów do wyborów parlamentarnych, tajne specjalnego znaczenia	66
Nr 6. 1989 maj 5, Koszalin – Szyfrogram nr 939 nadesłany z Departamentu III Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do zastępcy szefa WUSW ds. Służby Bezpieczeństwa w Koszalinie na temat zakładania spraw obiektowych dotyczących WKO „S”, tajne	68

Nr 7. 1989 maj 9, Koszalin – Notatka służbowa na temat spotkania wyborczego z udziałem kandydata na senatora Aleksandra Kwaśniewskiego 8 maja w Koszalinie, poufne	69
Nr 8. 1989 maj 9, Koszalin – Pismo szefa Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Koszalinie do zastępców Szefów Rejonowych Urzędów Spraw Wewnętrznych województwa koszalińskiego i naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w związku z koniecznością wzmożenia pracy operacyjnej przed kampanią wyborczą, tajne specjalnego znaczenia	72
Nr 9. 1989 maj 9, Koszalin – Notatka służbowa na temat przebiegu kampanii wyborczej do parlamentu, prowadzonej przez kandydatów na posłów i senatorów wysuniętych przez WKO „Solidarność” w Koszalinie, tajne	73
Nr 10. 1989 maj 12, Koszalin – Informacja dotycząca spotkania kandydatów WKO „S” Koszalin do parlamentu z pracownikami Zakładów Przemysłu Elektrycznego „Kazel” w Koszalinie 11 maja, tajne	75
Nr 11. 1989 maj 12, Koszalin – Notatka służbowa starszego inspektora Wydziału III WUSW z rozmowy z dyrektorem Okręgowego Urzędu Kontroli Prasy i Widowisk dotycząca ulotek wyborczych kandydatów do parlamentu WKO „S” w Koszalinie, tajne	76
Nr 12. 1989 maj 12, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 58/89 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat założenia sprawy obiektowej „Parawan”, tajne	78
Nr 13. 1989 maj 13, Koszalin – Szyfrogram nr 985 zastępcy szefa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych ds. SB w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego Aleksandra Kwaśniewskiego w Szczecinku 12 maja, tajne	80
Nr 14. 1989 maj 14, Koszalin – Szyfrogram zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego Aleksandra Kwaśniewskiego w Drawsku Pomorskim, tajne	82
Nr 15. 1989 maj 15, Koszalin – Szyfrogram nr 966 z RUSW w Białogardzie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” Koszalin w Świdwinie 14 maja, tajne	83
Nr 16. 1989 maj 16, Warszawa – Pismo naczelnika Wydziału I Departamentu III MSW do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie zestawu pytań, jakie należy zadawać kandydatom podczas spotkań wyborczych, tajne	85
Nr 17. 1989 maj 17, Koszalin – Pismo naczelnika Wydziału IV WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie wypowiedzi duchownych katolickich na temat wyborów, tajne	88
Nr 18. 1989 maj 17, Koszalin – Szyfrogram nr 1014 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” Koszalin z mieszkańcami Drawska Pomorskiego 14 maja, tajne	90

Nr 19. 1989 maj 18, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 61 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW na temat podsumowania dotychczasowego przebiegu kampanii wyborczej przedstawicieli WKO „S” w Koszalinie, tajne	93
Nr 20. 1989 maj 18, Koszalin – Informacja zastępcy Naczelnika Wydziału IV WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie odbytego 17 maja w kościele parafialnym pw. Ducha Świętego w Koszalinie, tajne	96
Nr 21. 1989 maj 19, Koszalin – Szyfrogram nr 1045 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat sytuacji społeczno-politycznej	100
Nr 22. 1989 maj 19, Koszalin – Szyfrogram nr 1036 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat sytuacji nastrojów duchowieństwa katolickiego przed wyborami do parlamentu, tajne	102
Nr 23. 1989 maj 19, Koszalin – Informacja naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Koszalinie 18 maja, tajne	103
Nr 24. 1989 maj 19, Koszalin – Szyfrogram nr 1037 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie w Domu Kultury „Kolejarz” w Szczecinku, tajne	105
Nr 25. 1989 maj 19, Koszalin – Pismo zastępcy szefa ds. SB RUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie z mieszkańcami miejscowości Garbno, tajne ...	108
Nr 26. 1989 maj 20, Koszalin – Szyfrogram nr 1052 zastępcy szefa ds. polityczno-wychowawczych RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie z mieszkańcami Szczecinka, tajne	115
Nr 27. 1989 maj 21, Koszalin – Szyfrogram nr 1054 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie z uzupełnieniem informacji na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie z mieszkańcami Szczecinka, tajne	116
Nr 28. 1989 maj 22, Koszalin – Szyfrogram nr 1054 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat prezentacji kandydatów WKO „S” w Koszalinie 21 maja, tajne	118
Nr 29. 1989 maj 22, Koszalin – Szyfrogram nr 1087 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Białogardzie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkań wyborczych kandydatów do parlamentu odbytych 21 maja, tajne	122

Nr 30. 1989 maj 23, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 62/89 zastępcy naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW w sprawie spotkań wyborczych kandydatów do parlamentu WKO „S” w Koszalinie, tajne	123
Nr 31. 1989 maj 25, Koszalin – Informacja naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie dla naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie spotkania wyborczego kandydatów do parlamentu WKO „S” w Koszalinie, zorganizowanego 22 maja w Zakładach Przemysłu Elektronicznego „Kazel”, tajne	127
Nr 32. 1989 maj 25, Koszalin – Informacja dotycząca przebiegu kampanii wyborczej do parlamentu w województwie koszalińskim, tajne	128
Nr 33. 1989 maj 25, Koszalin – Szyfrogram nr 1085 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Kołobrzegu do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów do parlamentu WKO „S” Koszalin w Szkole Podstawowej nr 3, tajne	134
Nr 34. 1989 maj 27, Koszalin – Szyfrogram nr 1096 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Kołobrzegu do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów do parlamentu WKO „S” Koszalin w Siemyślu 26 maja, tajne	136
Nr 35. 1989 maj 27, Koszalin – Szyfrogram nr 1091 od wiceministra Spraw Wewnętrznych gen. Henryka Dankowskiego do szefa WUSW w Koszalinie w sprawie zabezpieczenia i przesłania materiałów wyborczych KO „S”, tajne	138
Nr 36. 1989 maj 28, Koszalin – Notatka służbowa inspektora Wydziału III WUSW w Koszalinie z przebiegu spotkania kandydatów do parlamentu WKO „S” Koszalin, tajne	139
Nr 37. 1989 maj 29, Koszalin – Szyfrogram nr 1109 zastępcy szefa ds. polityczno-wychowawczych RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat kampanii wyborczej, tajne	142
Nr 38. 1989 maj 30, Koszalin – Informacja na temat stosunku duchowieństwa katolickiego województwa koszalińskiego do kwestii wyborów [nr 1], tajne	144
Nr 39. 1989 maj 30, Koszalin – Informacja naczelnika Wydziału IV WUSW w Koszalinie na temat stosunku duchowieństwa katolickiego województwa koszalińskiego do kwestii wyborów [nr 2], tajne	147
Nr 40. 1989 maj 30, Koszalin – Informacja naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie na temat sytuacji politycznej, tajne	150
Nr 41. 1989 maj 31, Koszalin – Informacja naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie dla Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie o dotychczasowym przebiegu kampanii wyborczej kandydatów „S”	152

- Nr 42. 1989 maj 31, Koszalin – Szyfrogram nr 1133 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat nastrojów społeczno-politycznych przed wyborami, tajne 158
- Nr 43. 1989 czerwiec 1, Koszalin – Szyfrogram nr 1139 zastępcy szefa ds. polityczno-wychowawczych RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie z żołnierzami jednostki wojskowej w Budowie, tajne 160
- Nr 44. 1989 czerwiec 1, Koszalin – Pismo naczelnika Wydziału VI WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie spotkania wyborczego kandydatów do parlamentu WKO „S” w Koszalinie w świetlicy Ośrodka Szkolenia Instytutu Ziemiaka w Boninie 31 maja, tajne 162
- Nr 45. 1989 czerwiec 1, Koszalin – Szyfrogram nr 1146 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat kampanii wyborczej kandydatów WKO „S” w Koszalinie 164
- Nr 46. 1989 czerwiec 1, Koszalin – Szyfrogram nr 1168 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie w stołówce Zakładów Przemysłu Wełnianego w Złocieńcu 1 czerwca, tajne 166
- Nr 47. 1989 czerwiec 3, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 70/89 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie na temat przebiegu kampanii wyborczej do parlamentu, tajne ... 168
- Nr 48. 1989 czerwiec 3, Koszalin – Telefonogram nr 792/89 z komisariatu MO w Darłowie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie akcji ulotkowej przedstawicieli sympatyków „S” i WiP w ramach kampanii wyborczej do parlamentu 170
- Nr 49. 1989 czerwiec 4, Koszalin – Szyfrogram nr 1189 od szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie postawy duchownych katolickich wobec wyborów, tajne 172
- Nr 50. 1989 czerwiec 4, Koszalin – Szyfrogram nr 1195 od szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie przebiegu pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne 174
- Nr 51. 1989 czerwiec 4, Koszalin – Szyfrogram nr 1194 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie przebiegu pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne 176
- Nr 52. 1989 czerwiec 5, Koszalin – Szyfrogram nr 1200 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie wyników pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne 178
- Nr 53. 1989 czerwiec 6, Koszalin – Szyfrogram nr 1209 od szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie wyników pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne 181

Nr 54. 1989 czerwiec 6, Koszalin – Szyfrogram nr 1208 od szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie wyników pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne	184
Nr 55. 1989 czerwiec 8, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 73/89 zastępcy naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW na temat podsumowania pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne	186
Nr 56. 1989 czerwiec 8, Koszalin – Szyfrogram nr 1225 od zastępcy szefa RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie nastrojów po pierwszej turze wyborów do parlamentu, tajne	189
Nr 57. 1989 czerwiec 9, Koszalin – Informacja od naczelnika Wydziału II WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie komentarzy i opinii na temat wyborów do parlamentu, tajne	190
Nr 58. 1989 czerwiec 12, Koszalin – Szyfrogram nr 1252 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Kołobrzegu do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie sytuacji po pierwszej turze wyborów do parlamentu, tajne	191
Nr 59. 1989 czerwiec 13, Koszalin – Szyfrogram nr 1257 od szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie sytuacji po pierwszej turze wyborów do parlamentu, tajne	192
Nr 60. 1989 czerwiec 14, Koszalin – Szyfrogram nr 1271 od zastępcy szefa RUSW w Kołobrzegu do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie opinii na temat pierwszej tury wyborów do parlamentu, wygłaszanych przez pensjonariuszy ośrodków sanatoryjno-wczasowych, tajne	193
Nr 61. 1989 czerwiec 14, Koszalin – Szyfrogram nr 1263 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie sytuacji przed drugą turą wyborów do parlamentu, tajne	194
Nr 62. 1989 czerwiec 14, Koszalin – Szyfrogram nr OE-V-0405/89 od zastępcy naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału V Departamentu III MSW w Warszawie w sprawie poparcia przez WKO „S” w Koszalinie, udzielonego kandydatom startującym w drugiej turze wyborów do parlamentu, tajne	196
Nr 63. 1989 czerwiec 16, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 74/89 od naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie w sprawie przygotowań do drugiej tury wyborów do parlamentu, tajne	197
Nr 64. 1989 czerwiec 16, Koszalin – Szyfrogram nr 1296 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie sytuacji przed drugą turą wyborów do parlamentu, tajne	199
Nr 65. 1989 czerwiec 16, Koszalin – Szyfrogram nr 1299 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Kołobrzegu do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie sytuacji przed drugą turą wyborów do parlamentu, tajne	200

Nr 66. 1989 czerwiec 17, Koszalin – Szyfrogram nr 1303 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie przewidywanej niskiej frekwencji w drugiej turze wyborów do parlamentu, tajne	202
Nr 67. 1989 czerwiec 17, Koszalin – Szyfrogram nr 1305 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie przewidywanej niskiej frekwencji w drugiej turze wyborów do parlamentu, tajne	203
Nr 68. 1989 czerwiec 18, Koszalin – Szyfrogram nr 1311 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat przebiegu drugiej tury wyborów do parlamentu, tajne	205
Nr 69. 1989 czerwiec 18, Koszalin – Szyfrogram nr 1313 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat przebiegu drugiej tury wyborów do parlamentu, tajne	206
Nr 70. 1989 czerwiec 19, Koszalin – Szyfrogram nr 1317 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat wyników drugiej tury wyborów do parlamentu, tajne	208
Nr 71. 1989 czerwiec 19, Koszalin – Szyfrogram nr 1320 dyrektora Departamentu III MSW do zastępcy szefa WUSW w Koszalinie w sprawie zakończenia sprawy obiektowej dotyczącej działalności WKO „S” w Koszalinie, tajne	209
Nr 72. 1989 czerwiec 28, Koszalin – Szyfrogram nr 1372 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Białogardzie do naczelnika Wydziału III WUSW na temat przebiegu koncertu „Artyści-Solidarność” 27 czerwca, tajne	210
Nr 73. 1989 lipiec 20, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 85/89 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie na temat zakończenia sprawy obiektowej „Parawan”, tajne	212
Nr 74. 1989 lipiec 21, Koszalin – Wniosek naczelnika Wydziału III WUSW do zastępcy szefa WUSW ds. SB w Koszalinie o zakończenie sprawy obiektowej „Parawan”, tajne	222

Część II. W oczach własnych

Nr 1. 1989 luty 11, Koszalin – Komunikat ze spotkania członków Zarządu Regionu „Pobrzeże” NSZZ „Solidarność”, delegatów na Krajowy Zjazd „Solidarność”, Prezydium Komisji Rewizyjnej, przedstawicieli Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej „Pomorze Środkowe”, byłych więźniów politycznych i byłych internowanych, które odbyło się na zaproszenie Pawła Michalaka – przewodniczącego Regionu „Pobrzeże” NSZZ „Solidarność”	227
Nr 2. 1989 marzec, Koszalin – Zaproszenie „in blanco” do wzięcia udziału w organizacji Klubu Inicjatyw Obywatelskich, będącego koszalińskim odpowiednikiem Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie	229

Nr 3. 1989 kwiecień 8, Koszalin – Oświadczenie członków-założycieli o powołaniu Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie	230
Nr 4. 1989 kwiecień 8, Koszalin – Lista uczestników Zgromadzenia Założycielskiego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, którzy podpisali Oświadczenie z dnia 8 kwietnia 1989 r.	235
Nr 5. 1989 kwiecień, Koszalin – Lista członków założycieli Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie	237
Nr 6. 1989 kwiecień 9, Koszalin – Informacja Romana Tabisza (wiceprzewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie) w sprawie powołania w dniu 8 kwietnia 1989 r. Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie	240
Nr 7. 1989 kwiecień 13, Koszalin – List Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie do Andrzeja Czechowicza – redaktora naczelnego „Głosu Pomorza” – w sprawie sprostowania nieścisłości w informacjach prasowych dotyczących funkcjonowania WKO „Solidarność” w Koszalinie	242
Nr 8. 1989 kwiecień 15, Koszalin – Komunikat z drugiego plenarnego zebrania Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie	244
Nr 9. 1989 kwiecień, Koszalin – Lista osób przyjętych w skład Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie po dniu 8 kwietnia 1989 r.	246
Nr 10. 1989 kwiecień 15, Koszalin – Pismo wiceprzewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dr. Romana Tabisza do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie w sprawie zapowiedzi zgłoszenia przez stronę opozycyjno-solidarnościową swoich przedstawicieli do Wojewódzkiej i Okręgowych Komisji Wyborczych w Koszalinie i Szczecinku oraz do obwodowych komisji wyborczych, które powstaną na terenie województwa koszalińskiego	248
Nr 11. 1989 kwiecień 18, Koszalin – Pismo wiceprzewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dr. Romana Tabisza do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie w sprawie zgłoszenia przedstawicieli strony opozycyjno-solidarnościowej do Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie, Okręgowej Komisji Wyborczej nr 45 w Koszalinie oraz Okręgowej Komisji Wyborczej nr 46 w Szczecinku	249
Nr 12. 1989 kwiecień 20, Koszalin – Zaproszenie wystosowane przez I sekretarza KW PZPR w Koszalinie Eugeniusza Jakubaszka do przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie Jerzego Madeja do wzięcia udziału w pracach Honorowego Wojewódzkiego i Miejskiego Komitetu Obchodów Święta Pracy – 1 Maja w Koszalinie	252
Nr 13. 1989 kwiecień 20, Koszalin – Komunikat nr 2 Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w sprawie zebrań WKO „Solidarność” w Koszalinie, które odbyły się 17 i 19 kwietnia 1989 r. w celu wyboru kandydatów strony opozycyjno-solidarnościowej do Sejmu i Senatu	253

- Nr 14. 1989 kwiecień 21, Koszalin – Protest Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie wystosowany do Rady Państwa w Warszawie w sprawie zmiany składu liczebności Wojewódzkiej i Okręgowych Komisji Wyborczych w Koszalinie i w Szczecinku z 15 do 17 osób i dokooptowanie do składu powyższych komisji po dwóch członków WKO „Solidarność” w Koszalinie 256
- Nr 15. 1989 kwiecień 21, Koszalin – Uchwała Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w sprawie wyboru kandydatów na posłów i senatorów strony opozycyjno-solidarnościowej województwa koszalińskiego 258
- Nr 16. 1989 kwiecień 21, Koszalin – Komunikat nr 3 z posiedzenia Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z dnia 21 kwietnia 1989 r. 259
- Nr 17. 1989 kwiecień 21, Koszalin – Protest członków TZR NSZZ „S” i MKO „S”, skierowany do Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” przy Lechu Wałęsie, w sprawie pominięcia przez WKO „Solidarność” w Koszalinie kandydatury Bogusława Pałki i Franciszka Saka 261
- Nr 18. 1989 kwiecień 22, Koszalin – Notatka Edwarda Müllera, przewodniczącego Tymczasowego Zarządu Regionu Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” Pomorza Środowego Koszalin–Słupsk, dotycząca protestu członków MKO i TZR w sprawie wyborów kandydatów na posłów i senatorów 263
- Nr 19. 1989 kwiecień 24, Warszawa – Wiadomość wysłana przez Andrzeja Wielowieyskiego z Komisji Organizacyjnej Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Warszawie do Jerzego Madeja, przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, w sprawie ostatecznej listy kandydatów do Sejmu i Senatu z województwa koszalińskiego 265
- Nr 20. 1989 kwiecień 25, Koszalin – Uchwała Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w sprawie stanowiska Komisji Politycznej Komitetu Obywatelskiego i Lecha Wałęsy dotyczącego listy kandydatów z województwa koszalińskiego do Sejmu i Senatu, którym Lech Wałęsa zamierza udzielić poparcia 267
- Nr 21. 1989 kwiecień 25, Koszalin – Komunikat nr 4 w sprawie Uchwały Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dotyczącej stanowiska Komisji Politycznej Komitetu Obywatelskiego i Lecha Wałęsy odnośnie do listy kandydatów z województwa koszalińskiego do Sejmu i Senatu, którym Lech Wałęsa zamierza udzielić poparcia 268
- Nr 22. 1989 kwiecień 26, Koszalin – Teleks nadany przez Pawła Michalaka, szefa komisji ds. listy kandydatów Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, do Andrzeja Wielowieyskiego, szefa Komisji Organizacyjnej Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie, w sprawie uchwały WKO „Solidarność” w Koszalinie dotyczącej listy kandydatów z województwa koszalińskiego do Sejmu i Senatu 269

Nr 23. 1989 kwiecień 27, Koszalin – Zaproszenie Romana Wójcika, przewodniczącego Rady Wojewódzkiej Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego w Koszalinie, wystosowane do Jerzego Madeja, przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, do uczestnictwa w Wojewódzkim i Miejskim Komitecie Honorowym Obchodów 50. rocznicy wybuchu II wojny światowej	270
Nr 24. 1989 kwiecień 28, Koszalin – Notatka Marka Kossakowskiego o przygotowaniach wyborczych w województwie koszalińskim skierowana do Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Warszawie	271
Nr 25. 1989 kwiecień 30, Koszalin – Uchwała Prezydium Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w sprawie organizacji pracy Biura Wyborczego	273
Nr 26. 1989 kwiecień (?), Koszalin – Wykaz Komitetów Obywatelskich „Solidarność” w województwie koszalińskim	274
Nr 27. 1989 maj (?), Koszalin – Wiadomość z Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie wysłana do Zespołu do spraw kontaktów z regionami	279
Nr 28. 1989 maj 4, Koszalin – Informacja Marka Kossakowskiego o spotkaniach przedwyborczych z kandydatami Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie na posłów i senatorów	280
Nr 29. 1989 maj 9, Koszalin – Notatka Marka Kossakowskiego (?) sporządzona w sprawie sporów kompetencyjnych między działaczami Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dotycząca odbioru plakatów wyborczych	281
Nr 30. 1989 maj 10, Koszalin – Notatka omawiająca sprawę m.in. planowanych spotkań przedwyborczych w dniach 10–14 maja 1989 r.	282
Nr 31. 1989 maj 12, Koszalin – Serwis biura prasowego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z dnia 12 maja 1989 r.	283
Nr 32. 1989 maj 12, Koszalin – Komunikat o powołaniu w Koszalinie Koszalińskiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” jako grupy roboczej przy Wojewódzkim Komitecie Obywatelskim „Solidarność” w Koszalinie	285
Nr 33. 1989 maj 14, Koszalin – Informacja Marka Kossakowskiego w sprawie przebiegu kampanii wyborczej w Koszalinie, Drawsku Pomorskim i Świdwinie w dniu 14 maja 1989 r.	287
Nr 34. 1989 maj 15, Koszalin – Wiadomość z biura prasowego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z dnia 15 maja 1989 r.	289
Nr 35. 1989 maj 19, Koszalin – Informacja z biura prasowego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z dnia 18 maja 1989 r. dotycząca działań przedwyborczych	291

Nr 36. 1989 maj 25, Koszalin – Informacja z biura prasowego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z dnia 18 maja 1989 r. dotycząca przedwyborczej autoreklamy (listu) przewodniczącego Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych Alfreda Miodowicza	292
Nr 37. 1989 maj 26, Koszalin – Informacja z Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dla Zespołu do spraw kontaktu z regionami dotycząca kalendarza spotkań przedwyborczych	294
Nr 38. 1989 maj (?), Koszalin – Instrukcja dla mężów zaufania Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w czasie głosowania w dniu 4 czerwca 1989 r. [nr 1]	295
Nr 39. 1989 maj (?), Koszalin – Instrukcja mężów zaufania Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w czasie głosowania w dniu 4 czerwca 1989 r. [nr 2]	297
Nr 40. 1989 maj (?), Koszalin – Dwustronna ulotka wyborcza Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z biogramami kandydatów na posłów i senatorów oraz programem wyborczym Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”	299
Nr 41. 1989 maj (?), Koszalin – Ulotka jednostronna z odezwą Wojewódzkiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” w Koszalinie do wyborców z województwa koszalińskiego	304
Nr 42. 1989 maj (?), Koszalin – Ulotka jednostronna Wojewódzkiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” w Koszalinie zawierająca zdjęcie i biogram Gabrieli Cwojdzńskiej, kandydatki do Senatu	305
Nr 43. 1989 maj (?), Koszalin – Ulotka jednostronna Wojewódzkiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” w Koszalinie zawierająca zdjęcie i biogram Jerzego Madeja, kandydata do Senatu	306
Nr 44. 1989 maj (?), Koszalin – Ulotka jednostronna Wojewódzkiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” w Koszalinie zawierająca zdjęcie i biogram Bogusława Pałki, kandydata do Sejmu	307
Nr 45. 1989 maj (?), Koszalin – Ulotka jednostronna Wojewódzkiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” w Koszalinie zawierająca zdjęcie i biogram Franciszka Saka, kandydata do Sejmu	308
Nr 46. 1989 czerwiec 3, Koszalin – Wniosek Jerzego Madeja, przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, do Mariana Okulicza, Przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie, o zmianę przedstawiciela WKO „Solidarność” w Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie	309
Nr 47. 1989 czerwiec 4, Koszalin – Notatka Marka Kossakowskiego ze wstępnymi wynikami głosowania w dniu 4 czerwca 1989 r. w województwie koszalińskim	310

Nr 48. 1989 czerwiec 4, Koszalin – Notatka z rozmowy telefonicznej z Ryszardem Janasem dotyczącej wstępnych wyników głosowania o godzinie 17.40 w dniu 4 czerwca 1989 r.	311
Nr 49. 1989 czerwiec 10, Warszawa – Upoważnienie Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dla Wiesława Romanowskiego do udziału w zebraniu przewodniczących Wojewódzkich Komitetów Obywatelskich w zastępstwie przewodniczącego Jerzego Madeja	312
Nr 50. 1989 czerwiec, Koszalin – List z podziękowaniem „in blanco” dla członków Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie i lokalnych KO „Solidarność” za udział w kampanii wyborczej i wyborach 4 czerwca 1989 r.	313
Nr 51. 1989 czerwiec 24, Koszalin – Uchwała Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie o zakończeniu działalności	314
Nr 52. 1989 czerwiec 24, Koszalin – Uchwała finansowa Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w sprawie powołania komisji do spraw likwidacji majątku i działalności finansowej WKO „Solidarność” w Koszalinie	316
Wykaz skrótów	317
Bibliografia	321
Indeks osobowy	323
Ilustracje	329

Obchodzona w 2019 r. 30. rocznica pierwszych częściowo wolnych wyborów w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stała się pretekstem do szeregu przedsięwzięć naukowych, związanych z badanami nad tym zagadnieniem. Celem jednego z tych projektów, realizowanego wspólnie przez szczeciński oddział Instytutu Pamięci Narodowej i Archiwum Państwowe w Koszalinie, stało się przedstawienie działalności Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie (WKO). Od 10 maja 1989 r. (oficjalna inauguracja kampanii wyborczej) do 4 czerwca 1989 r. (pierwsza tura wyborów do parlamentu) struktura ta, jak również podporządkowane jej nieformalnie komitety rejonowe, miejskie i gminne, przeprowadziła zakończoną sukcesem strony opozycyjno-solidarnościowej (w postaci wprowadzenia do Sejmu i Senatu dwóch posłów i dwóch senatorów) kampanię wyborczą na terenie województwa koszalińskiego. Zadano tym samym klęskę Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i jej sojusznikom.

Podjęcie owego tematu miało swe uzasadnienie nie tylko w przypadającej właśnie okrągłej rocznicy wydarzeń z 1989 r., lecz również w tym, że kwestie związane z genezą, działalnością i rozwiązaniem WKO nie doczekały się dotąd całościowego, wyczerpującego opracowania. Niemniej pewne aspekty działalności tego organu były już analizowane w artykułach badaczy skupiających się na kwestiach regionalnych, takich jak m.in. Robert Borucki¹, Robert Kościelny i Artur Kubaj² oraz Leszek Laskowski³. Relatywnie dużo miejsca poświęcił im również w swojej monografii koszalińskiej „Solidarność” Adam Frydrysiak⁴, a także autor monografii szczecineckiego Klubu Inteligencji Katolickiej, Tomasz Ceglarsz⁵. Nieliczne, aczkolwiek cenne informacje na temat WKO można też było odnaleźć w pracach traktujących zagadnienie kampanii wyborczej z 1989 r. w skali ogólnopolskiej⁶. Pomimo to dostępny materiał archiwalny pozwolił, w ocenie autorów niniejszej publikacji, znacznie rozwinąć stań badań nad tytułowym zagadnieniem,

¹ R. Borucki, *Wybory 4 czerwca 1989 roku w województwie koszalińskim w świetle zasobu Archiwum Państwowego w Koszalinie*, „Rocznik Koszaliński” 2009, nr 37.

² R. Kościelny, A. Kubaj, *NSZZ „Solidarność” Region Pobrzeże* [w:] *NSZZ „Solidarność” 1980–1989*, t. 3: *Polska Północna*, red. Ł. Kamiński, G. Waligóra, Warszawa 2010.

³ L. Laskowski, *Przed i po Czerwcu '89 – przełom polityczny 1989 r. w lokalnej prasie*, „Rocznik Koszaliński” 2008, nr 36.

⁴ A. Frydrysiak, *Solidarność w województwie koszalińskim 1980–1989*, Koszalin 2006.

⁵ T. Ceglarsz, *Klub Inteligencji Katolickiej w Szczecinku w latach 1981–1997*, Szczecinek 2016.

⁶ Zob. m.in. *Komitety Obywatelskie przy Przewodniczącym NSZZ „Solidarność” Lechu Wałęsie. Stenogramy posiedzeń 1987–1989*, oprac. M. Strasz, Warszawa 2006; *Wybory 1989. Dokumenty strony solidarnościowo-opozycyjnej*, t. 1: *Kwatera główna*, red. I. Słodkowska, Warszawa 2009; *Wybory 1989. Dokumenty strony solidarnościowo-opozycyjnej*, t. 2: *Regiony*, red. I. Słodkowska, Warszawa 2011; I. Słodkowska, *Komitety Obywatelskie 1989–1992. Rdzeń polskiej transformacji*, Warszawa 2014.

uzasadniając zarazem jej powstanie w formie edycji źródłowej, opatrzonej wprowadzeniem merytorycznym.

Za cezury czasowe niniejszej publikacji przyjęto 8 kwietnia 1989 r. (data utworzenia WKO) i 24 czerwca 1989 r. (data likwidacji struktur terenowych WKO i faktycznego zakończenia działalności Komitetu). Niemniej dla odpowiedniego zarysowania pewnych ważkich kwestii związanych zwłaszcza z genezą Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego niezbędne okazało się przywoływanie wydarzeń wcześniejszych.

W toku prac nad książką wykorzystano dokumentację związaną z działalnością WKO, zgromadzoną w Archiwum Państwowym w Koszalinie i Archiwum Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, oraz materiały komunistycznego aparatu bezpieczeństwa (Służby Bezpieczeństwa) dotyczące tytułowej struktury i kampanii wyborczej z 1989 r. na terenie województwa koszalińskiego, zgromadzone w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie. Wspomniane źródła okazały się szczególnie interesujące, ponieważ nie zostały dotąd szerzej wprowadzone do naukowego obiegu.

Na podstawie analizy materiałów źródłowych można było wysunąć kilka wniosków badawczych.

Pierwszy z nich jest taki, że struktury WKO musiały na swej drodze do wyborczego sukcesu pokonać szereg poważnych przeszkód. Wynikały one ze specyfiki województwa, relatywnie głębokich podziałów w lokalnym środowisku opozycyjno-solidarnościowym (szczególnie widocznych w trakcie wyboru kandydatów do Sejmu i Senatu), stosunkowo krótkiego okresu od ogłoszenia wyborów do ich pierwszej tury oraz ograniczonej liczby sił i środków, jakimi dysponował WKO.

Drugi sprowadza się do stwierdzenia, że przezwyciężenie wspomnianych wyżej trudności stało się możliwe dzięki czterem głównym elementom. Pierwszym z nich było ograniczenie ambicji personalnych przez poszczególnych liderów środowiska opozycyjno-solidarnościowego województwa, dzięki czemu możliwy stał się kompromis w sprawie wyboru kandydatów do Sejmu i Senatu, mogących liczyć na poparcie wszystkich struktur. Drugim okazała się pomoc w organizacji i prowadzeniu kampanii wyborczej przez lokalne struktury Kościoła katolickiego, co pozwalało m.in. przezwyciężyć problem braku lokali, mający istotne znaczenie w kontekście prowadzenia kampanii wyborczej. Trzecim było cenne wsparcie w wymiarze moralnym i – przede wszystkim – materialnym, jakiego udzielano WKO z Warszawy. Czwartym, najistotniejszym, okazał się wszakże olbrzymi wkład pracy, zaangażowanie oraz entuzjizm nie tylko struktur terenowych, lecz także sympatyków WKO, w tym młodzieży oraz szeregowych członków „Solidarności”, dzięki czemu możliwe stało się zorganizowanie szeregu spotkań wyborczych w poszczególnych miejscowościach. Nie tylko przełamywano w ten sposób olbrzymią przewagę władz komunistycznych na polu informacyjno-propagandowym, lecz dawano kandydatom Komitetu możliwość bezpośredniego kontaktu z dużą liczbą

potencjalnych wyborców, co z pewnością miało swoje przełożenie na ostateczny wynik głosowania. Należy ubolewać, że zgromadzony przez stronę opozycyjno-solidarnościową w toku kampanii wyborczej 1989 r. znaczny kapitał społeczny został w kolejnych latach w dużym stopniu roztrwoniony. Rozwiązanie WKO i brak pomysłu na odpowiednie wykorzystanie zasobów ludzkich zgromadzonych podczas kampanii stało się przyczyną demobilizacji i zniechęcenia, które ogarnęło wiele osób aktywnych w trakcie kampanii wyborczej z 1989 r.

Trzeci wniosek jest w pewnym sensie elementem ubocznym badań prowadzonych nad WKO w oparciu o dokumentację aparatu bezpieczeństwa. Wskazywał on na szereg błędów i zaniedbań prowadzonych przez kandydatów rządowych oraz mówił o tym, że większość tych ostatnich okazała się nieprzygotowana do prowadzenia kampanii wyborczej w zupełnie nowym stylu, aniżeli do tej pory. Interesującym wyjątkiem był Aleksander Kwaśniewski, na temat którego funkcjonariusze SB wypowiadali się bardzo pochlebnie. Niemniej jednak nie miało to przełożenia na uzyskanie przez niego mandatu senatora. Można było na tej podstawie wyciągnąć dodatkowy wniosek, że nawet najlepiej przygotowani i prowadzący kampanię wyborczą w nowoczesnym, dynamicznym stylu kandydaci rządowi nie mieli szans z osobami wytypowanymi przez WKO. Mówiło to wiele o stosunku ludności województwa koszalińskiego do polityki prowadzonej przez PZPR.

* * *

Prezentowana książka składa się ze wstępu, części opisowej oraz części dokumentacyjnej.

We wstępie omówiono przedmiot badań przeprowadzonych przez autorów publikacji, a także wykorzystane źródła i literaturę przedmiotu, jak również wskazano na poczynione w toku badań ustalenia.

W części opisowej zawarto syntetyczną, aczkolwiek najbardziej, jak dotąd, szczegółową analizę dotyczącą genezy, funkcjonowania i rozwiązania WKO, szczególnie uwagę zwracając przy tym na ważkie zagadnienia sporów w środowisku koszalińskiej „Solidarności”, konflikt, do jakiego doszło w trakcie typowania kandydatów do Sejmu i Senatu oraz przebieg kampanii wyborczej z 1989 r. na terenie województwa.

Część dokumentacyjną, zawierającą opracowany naukowo przez autorów publikacji materiał źródłowy, podzielono na dwa mniejsze zbiory.

Pierwszy, zatytułowany „Z perspektywy bezpieki”, składa się w całości z dokumentów sprawy obiektowej o kryptonimie „Parawan”, prowadzonej przez Wydział III Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Koszalinie. Sprawa o kryptonimie „Parawan” dotyczyła przebiegu kampanii wyborczej w województwie koszalińskim w 1989 r. W dwóch zachowanych tomach z aktami znalazły się m.in. charakterystyki kandydatów do parlamentu, szyfrogramy poszczególnych

regionalnych struktur aparatu bezpieczeństwa podległych Wydziałowi III informujące o przebiegu kampanii wyborczej na ich terenie, szyfrogramy przesyłane przez Wydział III do Warszawy informujące o przebiegu kampanii wyborczej na terenie województwa oraz notatki służbowe dotyczące zdarzeń punktowych, do jakich dochodziło w trakcie kampanii, postawy duchownych Kościoła katolickiego czy obserwacji własnych.

Drugi zbiór pt. „W oczach własnych” składa się z dokumentów strony „solidarnościowej”, głównie z materiałów wytworzonych przez struktury WKO w okresie jego działalności (pochodzące ze zbiorów Archiwum Państwowego w Koszalinie i Archiwum Senatu RP). Są to m.in. komunikaty, uchwały, notatki, oświadczenia, telexy oraz materiały wyborcze (ulotne). Materiały te pochodzą przede wszystkim z kilku zbiorów i spuścizn byłych działaczy koszalińskiej „Solidarności”, przekazanych w formie darowizny do Archiwum Państwowego w Koszalinie. Dokumentacja samego WKO jako odrębnego zespołu archiwalnego nie zachowała się.

Do publikacji dołączono ilustracje przedstawiające m.in. wybrane materiały wyborcze, wykorzystane podczas kampanii z 1989 r., obecnie przechowywane w Archiwum Państwowym w Koszalinie.

Podczas prac edytorskich zachowano oryginalny styl dokumentów, poprawiając błędy ortograficzne, gramatyczne i interpunkcyjne. Ujednolicono zapis daty, skróty rozwinięto przy pierwszym cytowaniu; inicjały, gdzie tylko było to możliwe, rozszerzono w nawiasie kwadratowym. Przypisami opatrzone nieczytelne fragmenty tekstu, jak również dopiski, przekreślenia bądź niejasne zapisy. Do przypisów przeniesiono także treść pieczęci urzędowych. Pominięto dane osobowe, adresy, dane o charakterze wrażliwym, osobistym, informacje powtarzające się we wcześniejszych materiałach, a także fragmenty odbiegające od głównego tematu publikacji. Redaktorzy zastrzegają ponadto, iż publikowane dokumenty stanowią odzwierciedlenie poglądów i opinii ich twórców, w związku z czym nie ponoszą odpowiedzialności za ich treść, natomiast dołożyli wszelkich starań, by je w ramach istniejących możliwości weryfikować.

Przygotowując biogramy poszczególnych osób występujących w dokumentach, starano się w przypadku członków „Solidarności” przedstawiać ich działalność zawodową i związkową do momentu będącego cezurą końcową niniejszej publikacji. W odniesieniu do osób wspomnianych w dokumentach tylko epizodycznie poprzestano na podaniu podstawowych informacji na ich temat, o ile udało się je ustalić.

W celu ujednolicenia zapisów w poszczególnych biogramach zastosowano elementy systemu przyjętego w toku prac nad projektem IPN pt. „Encyklopedia Solidarności”. W przypadku osób mających już biogramy w „ES” korzystano z informacji w nich zawartych, tworząc na potrzeby niniejszej publikacji biogramy skrócone, z każdorazowym powołaniem się na źródło w postaci „ES”, przez

co należy rozumieć dane umieszczone w ogólnodostępnej wersji elektronicznej „ES” (<http://www.encysol.pl>), które poddawane są bieżącej aktualizacji.

W identyczny sposób postąpiono w przypadku haseł rzeczowych. Czytelnik chcący poszerzyć swoją wiedzę znajdzie w publikacji wskazówkę, gdzie poszukiwać dodatkowych informacji na interesujący go temat. Powinno to wpłynąć dodatnio zarówno na walory edukacyjne publikacji, jak i spopularyzować rezultaty prowadzonych badań naukowych w szerszym zakresie niż tylko poprzez treści zawarte bezpośrednio w prezentowanym opracowaniu.

W przypadku ogólnie znanych osób z życia politycznego lat osiemdziesiątych XX w. i postaci historycznych ograniczono się do podania podstawowych informacji na ich temat.

Niestety, pomimo prowadzenia przez autorów kwerendy archiwalnej, nie zawsze udało się pozyskać wystarczające dane do przygotowania biogramu.

Niniejszą publikację przygotowali Przemysław Benken (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie) i Robert Borucki (Archiwum Państwowe w Koszalinie).

Działalność Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w 1989 roku

Postępująca dekompozycja komunistycznego systemu władzy w Polsce pod koniec lat osiemdziesiątych, związana z niemożnością wyjścia z permanentnego kryzysu ekonomiczno-politycznego, jak również z dynamicznymi zmianami zachodzącymi w międzynarodowych stosunkach politycznych, dała środowiskom opozycyjnym nadzieję na stopniową poprawę warunków życia społeczno-politycznego w Polsce.

W grudniu 1988 r. powstał Komitet Obywatelski przy przewodniczącym Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” Lechu Wałęsie, który stanowił zaplecze związku podczas negocjacji z przedstawicielami PZPR (tzw. okrągły stół) rozpoczętymi 6 lutego 1989 r. Najważniejsze ustalenia, jakie w ich toku poczyniono (oprócz ponownej legalizacji „Solidarność”, która nastąpiła 17 kwietnia 1989 r.), były związane z kwestią przedterminowych wyborów do parlamentu w czerwcu 1989 r. Zgodzono się, by w wyborach do Sejmu 65 proc. miejsc (299 mandatów) zagwarantować PZPR oraz podporządkowanych jej Zjednoczonemu Stronnictwu Ludowemu i Stronnictwu Demokratycznemu, jak również kontrolowanym przez komunistów organizacjom katolickim („Pax”, Unia Chrześcijańsko-Społeczna, Polski Związek Katolicko-Społeczny). O pozostałe 35 proc. miejsc w ławach poselskich (161 mandatów) walczyć mieli kandydaci „bezpartyjni”. Wybory do Senatu, przywróconego na mocy uchwalonej 7 kwietnia 1989 r. ustawy o zmianie konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, miały być w całości wolne, co w kontekście tego, iż *veto* Senatu mogło zostać odrzucone przez Sejm większością najmniej 2/3 głosów, dawało opozycji szansę zrównoważenia w ten sposób dominacji komunistów w Sejmie. Wprawdzie stosunkowo szerokie uprawnienia otrzymał prezydent (urząd ten przywrócono 7 kwietnia 1989 r.), na którego typowano Wojciecha Jaruzelskiego, jednak częściowo wolne wybory, choć nieakceptowane przez wszystkie środowiska opozycyjne, odbierano jako miły krok na drodze do odebrania komunistom władzy w kolejnych wyborach, planowanych na 1993 r., które miały być już całkowicie wolne¹.

¹ Zob. m.in. P. Codogni, *Okrągły stół, czyli polski Rubikon*, Warszawa 2009; A. Dudek, *Reglamentowana rewolucja. Rozkład dyktatury komunistycznej w Polsce 1988–1990*, Kraków 2014; Komitet Obywatelski przy Przewodniczącym NSZZ „Solidarność” Lechu Wałęsie. *Stenogramy posiedzeń 1987–1989*, oprac. M. Strasz, Warszawa 2006; P. Kowal, *Koniec systemu władzy. Polska ekipy gen. Wojciecha Jaruzelskiego w latach 1965–1989*, Warszawa 2012; M. Siedziako, *Bez wyboru. Głosowania do Sejmu PRL (1952–1989)*, Warszawa 2018; I. Słodkowska, *Komitety Obywatelskie 1989–1992. Rdzeń polskiej transformacji*, Warszawa 2014; J. Skórzyński, *Rewolucja Okrągłego Stołu*, Kraków 2009.

Porozumienia zawarte przy okrągłym stole, którego obrady zakończono 5 kwietnia, zaktywizowały członków „Solidarności” w kraju, w tym w województwie koszalińskim, do działań na rzecz odbudowy struktur związkowych i przygotowań do czerwcowych wyborów. Przykładowo Roman Tabisz, prezes Klubu Inteligencji Katolickiej (KIK) w Koszalinie, po latach wspomniął: „Decyzja o niezwłocznym rozpoczęciu prac mających na celu utworzenie Komitetu Obywatelskiego w Koszalinie powstała w nocy z 1 na 2 kwietnia 1989 r. w pociągu. [...] Pociągiem tym wracaliśmy z Warszawy z dr. Stanisławem Sokołowskim [vice-prezesem koszalińskiego KIK – przyp. P.B., R.B.]. Podczas [...] ogólnopolskiego spotkania prezesów KIK-ów specjalne wystąpienia wygłosili Tadeusz Mazowiecki i Aleksander Hall. Wyjaśnili, że pojawia się niezwykle okazja pokojowego rozładowania konfliktów narosłych w ciągu dziesięciu lat od powstania »Solidarności« oraz ośmiu lat od ogłoszenia stanu wojennego. Obydwaj mówcy przekonywali, że wykorzystanie tej »okazji« będzie możliwe dopiero wówczas, gdy podjęte zostaną niezwłoczne działania mające na celu zorganizowanie w każdym województwie »komitetów wyborczych«. Naładowani tymi argumentami postanowiliśmy z dr. Stanisławem Sokołowskim, że zaraz po powrocie do Koszalina rozpoczniemy działania”².

Biorąc pod uwagę specyfikę wspomnianego województwa (jego rolniczy charakter oraz brak wielkich ośrodków miejskich i przemysłowych, co władze w Warszawie uznawały za aspekty niesprzyjające „Solidarności”), a także podziały w środowisku lokalnej opozycji, nie było to zadanie łatwe³. Działania strony opozycyjnej były również obserwowane przez aparat bezpieczeństwa, m.in. w ramach prowadzonej przez Wydział III Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Koszalinie sprawy obiektowej pod kryptonimem „Parawan”.

² Cyt. za: I. Słodkowska, *Komitety Obywatelskie...*, s. 44. Rola KIK-ów mogących oddać do dyspozycji swe gotowe struktury (zdelegalizowana po 13 XII 1981 r. lokalna „Solidarność” musiała je dopiero odtwarzać) i infrastrukturę okazała się bardzo istotna. Warto zauważyć, że siedziba koszalińskiego KIK stała się zarazem pierwszą siedzibą WKO „S” (zob. np. T. Ceglarz, *Klub Inteligencji Katolickiej w Szczecinku w latach 1981–1997*, Szczecinek 2016, s. 254–255, 262).

³ Strona opozycyjna miała pełną świadomość istniejących problemów i ograniczeń na terenie województwa koszalińskiego. Przykładowo Ryszard Pelczar pisał na łamach tygodnika „Sierpień 80” (była to kontynuacja wydawanego przed 13 XII 1981 r. tygodnika Zarządu Regionu Pobrzeże): „Przed opozycją, szczególnie w województwach o niewielkich miastach i licznych rozproszonych wsiach i osiedlach – a takim jest województwo koszalińskie – staje bardzo trudne zadanie. Konieczność zebrania 3 tys. podpisów pod każdą kandydaturą do Sejmu i Senatu, a następnie przeprowadzenia na odpowiednią skalę kampanii wyborczej wymaga dobrze zorganizowanego i sprawnego aparatu wyborczego oraz bardzo dużego wysiłku informacyjno-propagandowego. [...] Strona koalicyjno-rządowa dysponuje ogromnym aparatem partyjno-administracyjnym, nieograniczonym dostępem do środków masowego przekazu, pieniędzy, papieru, środków łączności i transportu. Natomiast strona społeczna – poza powszechnym, a niestety usypiającym przekonaniem, że społeczeństwo jest tak niechętnie władzy, iż samo odrzuci jej kandydatów i poprze opozycję – liczyć może na Kościół i będącą często jeszcze w fazie organizacyjnej »Solidarność«” (cyt. za: L. Laskowski, *Przed i po Czerwcu '89 – przełom polityczny 1989 r. w lokalnej prasie*, „Rocznik Koszaliński” 2008, nr 36, s. 139–140).

Początki

9 lutego 1989 r. w kościele pw. św. Brygidy w Gdańsku miało miejsce spotkanie przedstawicieli Zarządu Regionu Pobrzeże NSZZ „Solidarność”⁴ (ZR) – Pawła Michalaka, Ryszarda Janasa, Wiesława Romanowskiego – z Lechem Wałęsą. Omówiono wówczas skomplikowaną sytuację na obszarze województwa koszalińskiego, jaka wytworzyła się w związku z głębokim podziałem w łonie lokalnych członków „Solidarność”. W owym czasie zasadniczo skupiali się oni w dwóch grupach. Pierwsza zakładała przystąpienie do odbudowy struktur ponadregionalnych w oparciu o Międzyregionalną Komisję Koordynacyjną „Solidarność” Pomorza Zachodniego Koszalin–Słupsk (MKK)⁵. Druga postulowała reaktywację struktur regionalnych na podstawie składu ZR⁶. Rozbieżności te, potęgowane przez spory personalne, wkrótce dały o sobie znać.

11 lutego, z inicjatywy przewodniczącego ZR Pobrzeże Pawła Michalaka, w sali konferencyjnej Katedralnego Domu Parafialnego w Koszalinie⁷ doszło do spotkania z udziałem członków ZR, osób reprezentujących Region na I Krajowym Zjeździe Delegatów NSZZ „Solidarność” w 1981 r., członków Regionalnej Komisji Rewizyjnej, przedstawicieli MKK, osób związanych z miejscowym KIK, jak również byłych więźniów politycznych i internowanych. Zebrani omówili wówczas sytuację w kraju i regionie, po czym przygotowali oświadczenie, w którym wyrazili swoje poparcie dla Lecha Wałęsy i jego związkowych współpracowników uczestniczących w obradach okrągłego stołu oraz uznali legalizację działalności „Solidarność” za podstawowy warunek porozumienia z władzami. Deklarowano nadto gotowość do dalszej pracy na rzecz związku⁸.

Aktywność poszczególnych grup opozycyjnych na terenie województwa, pomimo podejmowanych działań integracyjnych, nie była jednak jednolita, co utrudniało odbudowę lokalnych struktur „Solidarność”. Osoby związane z MKK 25 lutego powołały do życia Tymczasowy Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Pomorza Środkowego (TZR), na którego czele stanął Edward Müller, a wiceprzewodniczącym został Tadeusz Wołyniec⁹. 8 kwietnia natomiast, na spotkaniu lokalnych członków i sympatyków „Solidarność” (zaproszonych przez Pawła

⁴ Chodziło o strukturę działającą w pierwszym okresie istnienia NSZZ „Solidarność” (1980–1981).

⁵ Struktura podziemna powołana do życia 22 VIII 1987 r. z inicjatywy działaczy z Koszalina i Słupska uznająca przywództwo Lecha Wałęsy. Jej członkami byli m.in. Jan Bloch, Franciszek Sak, Ryszard Senklewski, Romana Smaczyńska, Tadeusz Wołyniec.

⁶ M.in. Klemens Bieliński, Ryszard Janas, Paweł Michalak, Wiesław Romanowski, Wiesław Rybicki, Piotr Pawłowski, Ryszard Pelczar.

⁷ Gospodarzem spotkania i osobą wspierającą wypracowanie kompromisu między jego uczestnikami był proboszcz Katedry, ks. Jan Borzyszkowski. Po tym spotkaniu w ramach reperkusji wojewoda koszaliński żądał ukarania kapłana przez jego duchowych przełożonych za wyrażenie zgody na spotkanie w Domu Parafialnym.

⁸ A. Frydrysiak, *Solidarność w województwie koszalińskim 1980–1989*, Koszalin 2006, s. 266–267.

⁹ *Ibidem*, s. 265.

Michalaka), odbywającym się w Sali Chrystusa Króla koszalińskiego kościoła pw. Ducha Świętego (dzięki wsparciu proboszcza ks. Kazimierza Bednarskiego), utworzony został Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie z przewodniczącym dr. hab. Jerzym Madejem, dziekanem Wydziału Inżynierii Lądowej i Sanitarnej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie. Dokument założycielski WKO podpisało 29 osób, do których po 8 kwietnia dołączyło jeszcze szesnaście kolejnych¹⁰. Komitet składał się głównie z członków „Solidarności”, aktywnych w pierwszym okresie działalności związku (lata 1980–1981), osób związanych z Niezależnym Zrzeszeniem Studenckim oraz członków KIK z Koszalina i Szczecinka¹¹. Miało to niebawem doprowadzić do ostrego sporu z TZR, gdzie prym wiodły osoby prowadzące działalność w tzw. podziemiu, czyli po wprowadzeniu przez władze stanu wojennego i delegalizacji „Solidarności”.

Głównym zadaniem, jakie postawił sobie do wykonania WKO, było przygotowanie środowisk opozycyjnych do udziału w czerwcowych wyborach, w tym m.in. wytypowanie najlepszych kandydatów na posłów i senatorów, a także prowadzenie, we współpracy z Komitetem Obywatelskim „Solidarność” w Warszawie, kampanii wyborczej we wszystkich jej aspektach. Jak zapisano w oświadczeniu WKO z 8 kwietnia: „[...] działalność naszą podejmujemy, będąc świadomi tego, że wiele może nas dzielić, ale niepodważalnie łączy nas troska o odpowiedzialny wysiłek na rzecz wydobycia kraju z głębokiego kryzysu i świadomość organizowania pracy nad pełną realizacją reformy i demokracji w ojczyźnie”¹².

11 kwietnia sześciuosobowa delegacja WKO udała się do wojewody koszalińskiego, by poinformować o powstaniu Komitetu i domagać się zapewnienia przez władze warunków do prowadzenia nieskrępowanej działalności na terenie całego województwa. Olbrzymie znaczenie miało pozyskanie lokalu i wyposażenie go w tak niezbędne środki techniczne, jak telefon, dalekopis, urządzenia poligraficzne itp. W wyniku spotkania z wojewodą ustalono, że WKO otrzyma do czasowej dyspozycji wyposażony w telefon i dalekopis lokal w Koszalinie przy ul. Kniewskiego 82¹³.

15 kwietnia struktura WKO ostatecznie się ukształtowała. Zastępcami Jerzego Madeja zostali Franciszek Sak (od 1980 r. aktywny członek „Solidarności” i członek ZR Pobrzeże, a w 1989 r. także członek TZR) i Roman Tabisz. Ponadto w ramach Komitetu funkcjonowały cztery tzw. komisje wyborcze: 1) Biuro

¹⁰ R. Kościelny, A. Kubaj, *NSZZ „Solidarność Region Pobrzeże [w:] NSZZ „Solidarność” 1980–1989*, t. 3: *Polska Północna*, red. Ł. Kamiński, G. Wałigóra, Warszawa 2010, s. 710–711.

¹¹ I. Słodkowska, *Komitety Obywatelskie...*, s. 54–55.

¹² Komunikat WKO „S” w Koszalinie, 15 IV 1989 r. [w:] *Wybory 1989. Dokumenty strony solidarnościowo-opozycyjnej*, t. 2: *Regiony*, red. I. Słodkowska, Warszawa 2011, s. 140–141.

¹³ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie (dalej: AIPN Sz), 00107/100, t. 1, Meldunek sygnałny nr 85/89 naczelnika Wydziału III Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie na temat zakończenia sprawy obiektowej kryptonim „Parawan”, 20 VII 1989 r., k. 44.

Spraw Finansowych (Rada Funduszu Wyborczego) z Marianem Dziarnowskim na czele; 2) Biuro Organizacyjne, którym kierował Ryszard Janas; 3) Komisja ds. Listy Kandydatów i Programu Wyborczego Pawła Michalaka; 4) Komisja Prasowa (ds. informacyjno-propagandowych), której przewodził Wiesław Romanowski (od 30 kwietnia pełnił funkcję rzecznika prasowego Komitetu). Przewodniczący, jego zastępcy i osoby stojące na czele wspomnianych komisji tworzyli siedmioosobowe prezydium WKO¹⁴.

Równolegle do kształtowania się Komitetu zaczęły powstawać oddolnie, spontanicznie i nieformalnie struktury terenowe – rejonowe (regionalne) oraz miejskie komitety obywatelskie, powoływane kolejno w Szczecinku, Białogardzie, Kołobrzegu, Koszalinie, Świdwinie, Drawsku Pomorskim, Złocięcu, Połczynie Zdroju oraz Darłowie. Podobne komitety tworzone również na szczeblu gminnym. Jak pisali pracownicy koszalińskiego aparatu bezpieczeństwa, „proces ten trwał ewolucyjnie praktycznie do dnia wyborów [...], ale przy znacznej pomocy duchowieństwa (zwłaszcza proboszczy wiejskich parafii)”¹⁵.

Konflikt wokół wyboru kandydatów do parlamentu

Zgodnie z Uchwałą Rady Państwa z 13 kwietnia 1989 r. województwo koszalińskie zostało podzielone na dwa okręgi wyborcze. Pierwszy z nich, nr 46, obejmował Kołobrzeg, Koszalin, Darłowo, Polanów, Sianów, Będzino, Biesiekierz, Dygowo, Gościno, Melechowo, Manowo, Mielno, Rymań, Siemyśl, Świeszyno i Ustronie Morskie. „Bezpartyjni” mogli w nim początkowo uzyskać maksymalnie dwa miejsca w Sejmie, jednak zgodnie z Uchwałą Rady Państwa z 21 kwietnia liczbę dostępnych im mandatów ograniczono do jednego. Okręg nr 47 obejmował natomiast Białogard, Szczecinek, Barwice, Biały Bór, Bobolice, Czaplinek, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Karlinek, Połczyn Zdrój, Świdwin, Złocieniec, Brzeźno, Grzmiąca, Ostrowice, Rębino, Silnowo, Sławoborze, Tychowo i Wierzchowo. Dla „bezpartyjnych” przewidziano możliwość zdobycia w nim maksymalnie jednego mandatu do Sejmu. Ponadto województwo miało być reprezentowane przez dwóch senatorów.

Zgodnie z nową ordynacją wyborczą wybór posła lub senatora wymagał uzyskania przez kandydata bezwzględnej większości głosów. Biorąc jednak pod uwagę nieograniczoną liczbę kandydatów, mogło się to okazać niemożliwe. Z tego względu wybory przeprowadzono w dwóch turach (4 i 18 czerwca), przy czym w ostatniej turze rywalizowali dwaj kandydaci z największą liczbą głosów.

¹⁴ Archiwum Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: ASRP), Wybory 1989, 17/Koszalin, WKO „S” w Koszalinie, b.d., k. 22.

¹⁵ AIPN Sz, 00107/100, t. 1, Meldunek sygnałny nr 85/89 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie na temat zakończenia sprawy obiektowej „Parawan”, 20 VII 1989 r., k. 45.

Głosowanie odbywało się poprzez skreślanie nazwisk umieszczonych na karcie wyborczej – należało pozostawić jednego (w przypadku posła) lub dwóch (w przypadku senatorów) kandydatów, których wyborca chciał obdarzyć swoim poparciem.

Według wcześniejszych ustaleń KO w Warszawie zdecydowano się, w celu uniknięcia rozpraszania głosów wyborców, by o każdy możliwy do zdobycia mandat ubiegał się jeden kandydat „Solidarności”. Na posiedzeniu WKO 17 kwietnia uczestniczący w nim przedstawiciel Komisji Organizacyjnej KO Andrzej Wielowiejski zaproponował, także i w tym wypadku zgodnie z wytycznymi KO, by WKO przekazał po jednym mandacie do Sejmu i Senatu kandydatom z krajowej listy opozycyjnej (mieli je otrzymać odpowiednio Andrzej Malanowski i Tadeusz de Virion). Propozycja ta została zaakceptowana po długiej dyskusji¹⁶, aczkolwiek wspomniana wyżej Uchwała Rady Państwa z 21 kwietnia, zmniejszająca liczbę mandatów poselskich dostępnych dla „bezpartyjnych” w okręgu nr 46, spowodowała, iż wprowadzono ją w życie jedynie w stosunku do wyborów do Senatu¹⁷.

19 kwietnia na drugiego kandydata do Senatu zgłoszony został Jerzy Madej. W przypadku dwóch pozostałych wówczas do wskazania przez WKO kandydatów do Sejmu rozpatrywano ostatecznie trzy kandydaty: Gabrieli Cwojdziańskiej (działaczki katolickiej i opozycyjnej, przewodniczącej Biskupiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom w Koszalinie), Ryszarda Janasa i Franciszka Saka. Zgłoszony przez ostatniego spośród wymienionych czwarty kandydat, Bogusław Pałka (przedstawiciel szczecineckiej „Solidarności” Rolników Indywidualnych i członek Tymczasowego Zarządu Wojewódzkiego „Solidarności” RI w Koszalinie), w trakcie dyskusji wycofał się z ubiegania o miejsce na liście wyborczej. Po trwających kilka godzin prezentacjach i przesłuchaniach kandydatów postanowiono odłożyć rozstrzygnięcie sprawy na następne posiedzenie WKO. Uzyskaną w ten sposób zwłokę zamierzano wykorzystać na zebranie opinii o kandydatach od Międzyzakładowych Komitetów Organizacyjnych „Solidarności”, działających na terenie województwa¹⁸.

21 kwietnia Paweł Michalak raz jeszcze przedstawił charakterystyki osób ubiegających się o możliwość kandydowania do parlamentu z ramienia WKO. W tajnym głosowaniu, które miało następnie miejsce, wzięło udział 35 osób. Kandydaci na posłów uzyskali następujące wyniki: Gabriela Cwojdziańska – 22 głosy, Antoni Troiński (prezes KIK w Szczecinku, zaproponowany przez grupę roboczą tamtejszego Komitetu) – 29 głosów, Franciszek Sak – siedem głosów,

¹⁶ Archiwum Państwowe w Koszalinie (dalej: APK), 1, Spuścizna Jerzego Madeja, Komunikat nr 2 WKO „S” w Koszalinie, 20 IV 1989 r., k. 6.

¹⁷ Henryk Wujec na posiedzeniu KO „S” 23 IV 1989 r. odniósł się do tego następująco: „Mecenas de Virion był kandydatem z Koszalina i był silnym kandydatem. Ale ponieważ w wyniku protestów co do rozdziału mandatów wycofano jeden mandat z Koszalina, musieli tam dokonać zmian i po prostu tam nie może już wystartować” (Posiedzenie KO „S”, Auditorium Maximum Uniwersytetu Warszawskiego, 23 IV 1989 r. [w:] *Komitet Obywatelski przy Przewodniczącym...*, s. 293).

¹⁸ APK, 1, Spuścizna Jerzego Madeja, Komunikat nr 2 WKO „S” w Koszalinie, 20 IV 1989 r., k. 6.

Ryszard Janas – pięć głosów. Kandydaci na senatorów: Tadeusz de Virion – 33 głosy, Jerzy Madej – 25 głosów¹⁹. W rezultacie kandydatami WKO do parlamentu zostali: Gabriela Cwojdzińska (okręg nr 46) i Antoni Troiński (okręg nr 47) – do Sejmu, oraz Jerzy Madej i Tadeusz de Virion – do Senatu²⁰.

Decyzje podjęte przez WKO w sprawie kandydatów do parlamentu spotkały się z bardzo negatywną reakcją środowiska skupionego wokół TZR, popierającego Franciszka Saka (nie podpisał uchwały Komitetu z 21 kwietnia) i Bogusława Pałkę. 22 kwietnia TZR przesłał do KO w Warszawie protest wobec decyzji, jakie zapadły na zebraniu WKO. Stwierdzono w nim, iż w koszalińskim Komitecie dominują członkowie „Solidarności” aktywni w latach 1980–1981 i działacze KIK, przez co pomija się zasłużonych opozycjonistów pracujących na rzecz związku w tzw. podziemiu, czyli w latach 1982–1988 (w WKO znalazło się zaledwie osiem takich osób): „[...] nieczynna przez okres od 1982 r. do zebrania się okrągłego stołu grupa »Pobrzeże« ujawniła prawdziwy cel swego postępowania, tj. nie mając realnej możliwości przeforsowania swoich kandydatów, utworzyli na bazie hermetycznej grupy KIK Komitet Obywatelski [...], aby doprowadzić do eliminacji kandydatów działającej »Solidarności«”²¹. Członkowie TZR pisali, iż kandydatura Bogusława Pałki została utracona „w drodze manipulacji”, a także podkreślali, że szanse na elekcję części osób, wskazanych przez WKO wbrew opinii MKO, są znikome. Jako kandydatów do Sejmu TZR zaproponował Franciszka Saka i Bogusława Pałkę (w miejsce Ryszarda Janasa i Antoniego Troińskiego), zaś do Senatu – zamiast Jerzego Madeja, uznanego za słabo związanego z „Solidarnością” – proszono o wytypowanie kandydata przez Warszawę.

Członkowie TZR nie ograniczyli się do pisemnego protestu, lecz tego samego dnia wysłali pięcioosobową delegację²² do stolicy. 22 kwietnia została ona przyjęta przez Lecha Wałęsę, któremu towarzyszyli Andrzej Wielowieyski i inny członek Komisji Organizacyjnej KO – Jan Lityński, jak również przedstawiciele NSZZ „Solidarność” RI. W rezultacie spotkania Lech Wałęsa zdecydował się poprzeć kandydowanie do Sejmu Bogusława Pałki (okręg nr 47) i Franciszka Saka (okręg nr 46), do Senatu zaś – Gabrieli Cwojdzińskiej i Jerzego Madeja²³.

¹⁹ APK, 10, Spuścizna Pawła Michalaka, Komunikat nr 3 WKO „S” w Koszalinie, 21 IV 1989 r., b.p.

²⁰ ASRP, Wybory 1989, 17/Koszalin, Uchwała WKO „S” w Koszalinie w sprawie wyboru kandydatów na posłów i senatorów strony opozycyjno-solidarnościowej województwa koszalińskiego, 21 IV 1989 r., k. 13. Zob. też: A. Frydrysiak, *Solidarność w województwie koszalińskim...*, s. 271.

²¹ ASRP, Wybory 1989, 17/Koszalin, Protest Tymczasowego Zarządu Regionu SNSS „Solidarność” Pomorza Środkowego Pomorze-Słupsk skierowany do Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Warszawie w związku z wyborem przez WKO „S” w Koszalinie kandydatów na posłów i senatorów, 21 IV 1989 r., k. 30. Zob. też: A. Frydrysiak, *Solidarność w województwie koszalińskim...*, s. 272–273.

²² W skład delegacji weszli: Urszula Kostuch, Edward Müller, Ryszard Senklewski, Czesław Ulidowski oraz Tadeusz Wołyniec.

²³ A. Frydrysiak, *Solidarność w województwie koszalińskim...*, s. 274; I. Słodkowska, *Komitety obywatelskie...*, s. 91–92.

Na liście kandydatów znalazły się więc dwie osoby wybrane pierwotnie przez WKO i dwie, które zaproponował TZR, co stanowiło formę kompromisu między środowiskami opozycjonistów województwa. Andrzej Wielowieyski podsumował to na posiedzeniu KO „S” 23 kwietnia następująco: „W wielu przypadkach [...] napotkaliśmy bardzo duże trudności wynikające z faktu istnienia dwóch, a nawet trzech komitetów [działających w danym regionie – przyp. P.B., R.B.]. [...] Jeden z tych próbowaliśmy rozwiązać dzisiaj – był to problem Koszalina. [...] nasza komisja kandydacko-kwalifikacyjna przedstawi Lechowi Wałęsie do podpisu opinię i uzasadnienie decyzji, którą przekazemy [Wojewódzkiemu] Komitetowi Obywatelskiemu, który w tym składzie, w jakim działa, jest niezadowolony z przyjętej decyzji”²⁴.

Chociaż nakreślony przez Lecha Wałęsę kształt listy wyborczej wychodził w znacznej mierze naprzeciw postulatam TZR, to jednak obecni w Warszawie przedstawiciele WKO (Paweł Michalak i Roman Tabisz) zdecydowali się ją przyjąć i wydali w tej sprawie 23 kwietnia wspólne oświadczenie z TZR²⁵. Dzień później Andrzej Wielowieyski wysłał do Koszalina teleks, w którym pisał: „Wyrażamy żal z powodu niemożności kandydowania p. Troińskiego ze Szczecinka z braku miejsc. Komisja Polityczna Komitetu Obywatelskiego i Lech Wałęsa stanęli w dn[iu] 22 kwietnia na stanowisku, że w wyborach powinni kandydować wiodący kandydaci struktur podziemnych »S« oraz chociaż jeden rolnik z »S« Rolników Indywidualnych, a więc Franciszek Sak i Bogusław Pałka”²⁶.

WKO oficjalnie zaakceptował decyzję Lecha Wałęsy na posiedzeniu 25 kwietnia i zadeklarował pełne poparcie dla osób wskazanych przez przywódcę „Solidarności”²⁷. Było to słuszne posunięcie, gdyż dalsze animozje na tym tle mogłyby się negatywnie przełożyć na rezultaty kampanii wyborczej, czego pierwsze symptomy zauważył naczelnik Wydziału III WUSW w Koszalinie w swoim meldunku do Warszawy z 18 maja: „Wojewódzki Komitet Obywatelski »S« w Koszalinie dopiero w dniu 25 kwietnia br. dokonał ostatecznego wyboru dwóch kandydatów do Sejmu i Senatu. [...] Wywołało to duże zamieszanie [...]. Zmiana kandydatów opóźniła wstępny etap kampanii wyborczej (druk charakterystyk kandydatów, terminarze spotkań z wyborcami), a przede wszystkim zbieranie podpisów wyborców

²⁴ Posiedzenie KO „S”, Auditorium Maximum Uniwersytetu Warszawskiego, 23 IV 1989 r. [w:] *Komitet Obywatelski przy Przewodniczącym...*, s. 289. Charakterystyczna była również wypowiedź Henryka Wujca, dotycząca poprawiania błędów na listach kandydatów do Sejmu i Senatu: „W koszalińskim – alternatywa, na końcu. Bogusław Pałka lub Antoni Troiński – zostaje tylko Bogusław Pałka. Region zdecydował, że zostaje tylko Pałka. [Gwar] Tak? Myśmy zdecydowali? To komisja zdecydowała. Ja nie decydowałem” (*ibidem*, s. 277).

²⁵ A. Frydrysiak, *Solidarność w województwie koszalińskim...*, s. 274.

²⁶ ASRP, Wybory 1989, 17/Koszalin, Teleks z Komisji Organizacyjnej Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Warszawie do WKO „S” w Koszalinie, 24 IV 1989 r., k. 23.

²⁷ A. Frydrysiak, *Solidarność w województwie koszalińskim...*, s. 275.

na listach zgłoszeniowych²⁸. Ostatecznie jednak kandydaci WKO zostali 8 maja (dwa dni przed upływem terminu) zgłoszeni do właściwych komisji wyborczych, a Paweł Michalak na łamach „Gazety Wyborczej” WKO²⁹ stwierdzał: „Cel, jaki postawiliśmy sobie na pierwszym zebraniu [WKO – przyp. P.B., R.B.], został osiągnięty. Wprawdzie zapłaciliśmy cenę demokracji przy wyłanianiu kandydatów (towarzyszyły temu drastyczne kontrowersje), ale ostatecznie wybraliśmy ludzi, którzy uzyskali poparcie Lecha Wałęsy. Teraz organizujemy kampanię wyborczą³⁰”.

Rozstrzygnięcie przez Warszawę kwestii wyboru kandydatów do parlamentu miało służyć złagodzeniu sporu między opozycyjnymi strukturami, ułatwiając odbudowę lokalnych struktur „Solidarności”. Niemniej konfliktu, który mocno dał o sobie znać podczas wyłaniania kandydatów do parlamentu, nie udało się całkowicie wygasić. 12 maja w Białogardzie powołano Tymczasowy Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Regionu Koszalińskiego z Klemensem Bielińskim na czele, którego zastępcami zostali Tadeusz Groszyk i Tadeusz Wołyniec (następnego dnia TZR Pomorza Środkowego uległ rozwiązaniu). W nowym TZR nie znalazł się nikt

²⁸ AIPN Sz 00107/100, t. 1, Meldunek sygnałny naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW na temat podsumowania dotychczasowego przebiegu kampanii wyborczej przedstawicieli WKO „S” w Koszalinie, 18 V 1989 r., k. 20. Przedstawiciele opozycji starali się zrzucić winę za konflikt, jaki powstał przy typowaniu kandydatów do Sejmu i Senatu, na stronę rządową. Jak pisano na łamach „Sierpnia 80”, wskazując także na szereg innych trudności, „walka o przyszły kształt Sejmu i Senatu już się rozpoczęła. Władze robią wszystko, co mogą, by ograniczyć działania środowisk niezależnych. Podjęto decyzję o przeprowadzeniu wyborów 4 czerwca [19]89 r. – licząc na to, że opozycja, szczególnie w tak zwany teren, nie jest jeszcze na tyle zorganizowana, by w odpowiedni sposób przeprowadzić wybory. Licząc na brak integracji oraz podziały panujące w niektórych środowiskach, określono termin zgłaszania kandydatów do 10 maja, ograniczając stronie opozycyjnej możliwości dokonania wyboru odpowiednich kandydatów w oparciu o demokratyczne zasady. Utrudnia się pracę Komitetom Obywatelskim »Solidarność«, reprezentującym środowiska opozycyjne w wyborach. Załatwienie lokalu, telefonu, telexu, pieczętki, konta ciągnie się tygodniami. Trudno jest znaleźć kompetentnych urzędników do podjęcia odpowiednich decyzji. Ogranicza się tym samym Komitetom Obywatelskim możliwości podjęcia, na odpowiednią skalę, działalności wyborczej. Środki masowego przekazu, znajdujące się w rękach władz, manipulują informacjami o działaniach podejmowanych przez opozycję w celu zorganizowania i przeprowadzenia wyborów” (cyt. za: L. Laskowski, *Przed i po Czerwcu...*, s. 140).

²⁹ Chodziło o pismo WKO „S” w Koszalinie pt. „Gazeta Wyborcza”, określane „publikacją o charakterze jednorazowym”. Ponadto Regionalna Komisja Organizacyjna NSZZ „Solidarność” w Koszalinie wydawała wspomniany tygodnik „Sierpień 80” (zob. Notatka załączona do „Informacji Dziennej” w sprawie „Tygodnika Solidarność”, opracowana w Zespole Informacyjnym Gabinetu Ministra Spraw Wewnętrznych, 27 V 1989 r. [w:] *Polski rok 1989. Sukcesy, zaniechania, porażki*, cz. 2, red. M. Jabłonowski, S. Stępka, S. Sulowski, Warszawa 2009, s. 181–182).

³⁰ Cyt. za: L. Laskowski, *Przed i po Czerwcu...*, s. 143–144. Warto zauważyć, że w KO „S” Szczecinek nie przyjęto zbyt dobrze informacji o przeforsowaniu kandydatury Bogusława Pałki: „Spotkanie szczecińskiego Komitetu, na którym została członkom przekazana decyzja, było pełne żalu i zniechęcenia” (cyt. za: T. Ceglarz, *Klub Inteligencji Katolickiej...*, s. 263). Tym bardziej należałoby w związku z tym docenić fakt olbrzymiej organizacji lokalnych struktur w kampanii wyborczej na rzecz kandydatów WKO „S”. Jak pisał Tomasz Ceglarz, „ostatecznie członkowie szczecińskiego KO »Solidarność« wyszli z założenia, że sprawy personalne nie mogły przesłonić wyłaniającej się dziejowej szansy, przed którą stała strona solidarnościowa. Wybory parlamentarne stanowiły historyczny plebiscyt, który miał zdecydować o przyszłości Polski i Polaków” (*ibidem*, s. 265).

z kierownictwa Komitetu, a powołany 12 maja Koszaliński Komitet Obywatelski z Urszulą Kostuch jako przewodniczącą, chociaż działał w ramach WKO (jako grupa robocza), podkreślał swą odrębność³¹.

Marek Kossakowski, pracownik Biura Wyborczego KO, pełniący funkcję łącznika między WKO a Warszawą, po tym jak po raz pierwszy wziął udział w posiedzeniu Komitetu 27 kwietnia, przesłał do stolicy sprawozdanie, którego treść nie była zbyt optymistyczna: „Wywodzące się jeszcze z lat [19]80–[19]81 i stanu wojennego animozje między różnymi grupami działaczy są wyraźnie zauważalne w komitecie wyborczym. Osoby biorące udział w jego pracach deklarują chęć zawieszenia sporów na czas wyborów, nie można jednak wykluczyć, że konflikty utrudnią prowadzenie kampanii. Jeśli dodać do tego ogólną słabość »Solidarności« w Regionie, należy przypuścić, że potrzebna będzie pomoc i współpraca ze strony Warszawy, prowadzona jednak tak, by nie pogłębiać istniejących sporów”³².

Kossakowski zwracał także uwagę na trudności w bieżącym funkcjonowaniu WKO, wynikające m.in. z braku urządzeń poligraficznych, słabego kontaktu z kandydatami, jak również nieobecności w pierwszej fazie kampanii wyborczej Gabrieli Cwojdzinińskiej, która do połowy maja miała przebywać na leczeniu we Włoszech. Kossakowski w imieniu Komitetu prosił też Warszawę o przysłanie sprzętu nagłaśniającego na potrzeby planowanych spotkań wyborczych oraz o zorganizowanie udziału w nich znanych osób, by zwiększyć ich atrakcyjność dla wyborców.

Sukces „Solidarności” w wyborach w województwie koszalińskim nie wydawał się w tamtym momencie przesądzony, tym bardziej że struktury PZPR działania przedwyborcze rozpoczęły już miesiąc przed końcem obrad okrągłego stołu³³.

Kampania

Inauguracja kampanii wyborczej miała miejsce 11 maja, gdy kandydaci WKO złożyli wizytę u ordynariusza Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej biskupa Ignacego Jeża³⁴, który udzielił im swego błogosławieństwa. Jeszcze tego samego

³¹ A. Frydrysiak, *Solidarność w województwie koszalińskim...*, s. 277–279.

³² ASRP, Wybory 1989, 17/Koszalin, Notatka Marka Kossakowskiego na temat przygotowań wyborczych w województwie koszalińskim, 28 IV 1989 r., k. 25.

³³ Na temat kampanii wyborczej strony koalicyjnej w województwie koszalińskim zob. m.in.: R. Borucki, *Wybory 4 czerwca 1989 roku w województwie koszalińskim w świetle zasobu Archiwum Państwowego w Koszalinie*, „Rocznik Koszaliński” 2009, nr 37; T. Ceglarz, *Specyfika kampanii wyborczej kandydata PZPR do Senatu Aleksandra Kwaśniewskiego w wyborach czerwcowych z 1989 r.* [w:] *Zimowa Szkoła Historii Najnowszej 2014. Referaty*, red. M. Hańderek, Ł. Kamiński, Warszawa 2015.

³⁴ Duchowny ten był osobą o wybitnie antykomunistycznych poglądach. Przykładowo funkcjonariusze WUSW w Koszalinie w 1985 r. pisali na jego temat m.in.: „Prezentuje poglądy antykomunistyczne i wrogie ustrojowi socjalistycznemu. [...] Jest wrogo ustosunkowany do władz państwowych, a utrzymywane z nimi kontakty traktuje jako konieczność” (AIPN Sz, 443/71, Ocena stanu zagrożenia w województwie koszalińskim z perspektywy Wydziału IV WUSW w Koszalinie, 5 III 1985 r., k. 11).

dnia odbyły się pierwsze spotkania z robotnikami Zakładów Przemysłu Elektronicznego „Kazel” w Koszalinie, jak również z mieszkańcami Gardna i Szczeglina.

Kandydaci Komitetu do 4 czerwca utrzymywali wysokie tempo działań kampanijnych, w czym byli wydatnie wspierani także przez ogniwa terenowe WKO, które zapewniły im m.in. transport samochodowy, aparaturę nagłaśniającą, obsługę informacyjną, techniczną oraz porządkową. Zamierzano przeprowadzić maksymalną liczbę spotkań i dotrzeć do możliwie największej liczby wyborców. Działania kandydatów Komitetu, nastawione na bezpośredni kontakt z wyborcami, wynikały z dominacji ich konkurentów w państwowych środkach masowego przekazu. Jak wspominał Paweł Michalak, „[...] koncesjonowana była informacja na temat działalności Komitetu Obywatelskiego w prasie partyjnej (PZPR) – innej nie było. Jeździliśmy z kandydatami po województwie”³⁵. Skuteczność tej taktyki byłaby jednak ograniczona, gdyby nie szereg oddolnych inicjatyw i olbrzymie zaangażowanie wielu członków „Solidarności” i jej sympatyków. Z punktu widzenia naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie, pierwszy etap kampanii przedstawiał się następująco: „Wszystkim spotkaniom kandydatów WKO »S« towarzyszyła zmasowana akcja propagandowa, którą zapoczątkowała sprzedaż tzw. cegiełek na fundusz wyborczy [...]. Na uwagę zasługuje fakt, że już 26 kwietnia br. (dzień po ustaleniu kandydatów!) rozpoczęto druk list swoich kandydatów do Parlamentu, które rozprowadzano w koszalińskich zakładach pracy, przed Katedrą oraz dostarczano bezpośrednio do mieszkań i klatek schodowych. Pozostałe plakaty, ulotki (w tym odezwa Lecha Wałęsy) gotowe były w pierwszych dniach maja br. w dużych nakładach i sukcesywnie je dodrukowywano. Równocześnie WKO »S« uzyskał zgodę prezesów W[ojewódzkiego] P[rzedsiębiorstwa] H[andlu] W[ewnętrznego] i P[owszechnej] S[półdzielni] S[pożywców] »Społem« na wykorzystanie witryn ich placówek do wyklejania własnej propagandy. Kolportażem plakatów i innych form propagandy wizualnej zajmowała się specjalnie utworzona grupa młodzieży [tak w oryginale – przyp. P.B., R.B.] w wieku siedemnastu–trzydziestu lat, rekrutująca się głównie ze środowiska robotniczego. Zostali oni wyposażeni przez WKO »S« w legitymacje, znaczki »S« oraz biało-czerwone opaski. Oprócz tej grupy doraźnie wykorzystywano także inne osoby (także dzieci), [...] do kolportażu pojawiających się coraz liczniej różnorodnych ulotek powielaczowych i innych”³⁶.

Dążąc do przełamania monopolu konkurentów w państwowych środkach masowego przekazu, WKO nawiązał kontakt z Rozgłośnią Polskiego Radia i Telewizji w Szczecinie oraz Rozgłośnią Polskiego Radia w Koszalinie i od 10 maja emitował własne bloki programowe w ramach lokalnych audycji przygotowywane przez Wiesława Romanowskiego. Programy telewizyjne dotyczące Komitetu

³⁵ Cyt. za: *Dzieje Koszalina*, t. 2: *Po 1945 roku*, red. B. Polak, Koszalin 2016, s. 81.

³⁶ AIPN Sz, 00107/100, t. 1, Meldunek sygnałny nr 85/89 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie na temat zakończenia sprawy obiektywnej „Parawan”, 20 VII 1989 r., k. 46.

przygotowywali natomiast szczecińscy dziennikarze: Monika Szwaja, Jacek Kamiński oraz Władysław Daniszewski, którym pomagał zespół redakcyjny „Gazety Wyborczej” WKO pod kierownictwem Wiesława Romanowskiego. Przedstawiciele WKO (Ryszard Janas, Marian Rogowski, Franciszek Sak) udzielili także wywiadów redaktorom Radia Wolna Europa (Jan Minkiewicz z Amsterdamu i Tomasz Wróblewski z Waszyngtonu), dotyczących przebiegu kampanii wyborczej, utrudnień ze strony władz, stanu zorganizowania zakładowych ogniw NSZZ „Solidarność” na terenie województwa itp.

Niemalą rolę dla dynamiki działań kandydatów WKO odgrywała pomoc ze strony Biura Wyborczego KO w Warszawie. Do pracy w Koszalinie oddelegowano redaktora tygodnika „Wiadomości” Jerzego Jachowicza. W działaniu na rzecz Komitetu wyróżniał się też Marek Kossakowski, który przekazywał drukowane w stolicy materiały (dwukrotnie przywiózł do Koszalina znaczne ilości ulotek i innych materiałów), zapewniał stały dopływ informacji oraz pośredniczył w sprawach organizacyjnych.

Co godne uwagi, Kossakowski z biegiem czasu coraz pozytywniej oceniał postawę opozycyjnych środowisk województwa koszalińskiego, weryfikując swoje wcześniejsze obawy odnośnie do przebiegu kampanii wyborczej i 14 maja pisał do Warszawy: „Przygotowania do wyborów podejmowane są ze znacznie większą energią, niż to obserwowałem poprzednio. Animoszje między grupami działaczy nadal istnieją, ale wydają się znacznie stłumione. Mimo trudności (zrywanie plakatów, przetargi z władzami gdzie można wieszać, a gdzie nie) kampania »S« jest nieźle widoczna w Koszalinie i w miastach, gdzie tego dnia odbywały się wiece – Drawsko, Świdwin (przynajmniej w centrum). Plakatowane są zarówno materiały z Warszawy, jak i wydrukowane na miejscu (w dużym nakładzie, ze zdjęciami kandydatów i inne)”³⁷.

WKO mógł również liczyć na wsparcie Kościoła katolickiego. Jak zapisano 30 maja w dokumencie sporządzonym przez pracowników koszalińskiego WUSW: „W miarę zbliżania się terminu wyborów wzrasta ilość publicznych wystąpień kleru nawiązujących do tego wydarzenia. W dniu 28 maja br. w 28 przypadkach kazania zawierały odniesienia do problematyki społeczno-politycznej. Natomiast osiemnaście kazań dotyczyło spraw związanych z wyborami. Głoszone w sposób napastliwy, w swej treści zawierały one krytykę obecnych władz i partii, a także ustroju. Głoszący je księża nawoływali również do głosowania na kandydatów strony opozycyjno-solidarnościowej. W osiemnastu przypadkach stwierdzono również fakty kolportażu materiałów wyborczych agitujących za kandydatami »S«, rozprowadzanych w obrębie kościołów, a nawet w czasie zbierania tacy. Kandydaci [...] strony opozycyjno-solidarnościowej organizują także spotkania przedwyborcze

³⁷ ASRP, Wybory 1989, 17/Koszalin, Notatka Marka Kossakowskiego na temat przygotowań wyborczych w województwie koszalińskim, 14 V 1989 r., k. 44.

w obiektach kościelnych i sakralnych, za zgodą administratorów parafii i wbrew zakazowi ordynariusza [biskupa Jeża – przyp. P.B., R.B.]”³⁸.

Na uwagę zasługiwały treści ulotek prezentujących poszczególnych kandydatów WKO wskazujące na szeroką paletę problemów, z którymi zamierzali się zmierzyć.

W przypadku **Gabrieli Cwojdzińskiej** zapisano, iż „dążyć będzie do likwidacji cenzury i do zniesienia monopolu państwa na emisję radiową i telewizyjną. Zabiegać będzie również o [...] zapewnienie prawa niezależnej kultury do wydawnictw i instytucji służących jej potrzebom. Nasza kandydatka do Senatu opowiada się [...] za głęboką reformą dotychczasowego systemu szkolnego i oświatowego. Uważa, że szkoła i uczelnia nie mogą być miejscem walki ideologicznej i indoktrynacji marksistowskiej. Domaga się przyznania rozległych uprawnień samorządom rodziców, nauczycieli, uczniów i studentów. Jej zdaniem konieczne jest ograniczenie ingerencji administracji w życie środowisk szkolnych oraz pełne przywrócenie autonomii wyższych uczelni. Gabriela Cwojdzińska opowiada się także za możliwie szerokim tworzeniem szkół niepaństwowych, zwłaszcza wyznaniowych. Domaga się też poprawy sytuacji finansowej uczelni oraz podniesienia uposażenia nauczycieli”.

Jerzy Madej „[...] szczególne znaczenie przywiązuje do odpolitycznienia naszej gospodarki i kultury, które powinno znaleźć swój wyraz w zmianach Konstytucji. Przebudowa państwa musi, jego zdaniem, opierać się na nowej ustawie zasadniczej, odpowiadającej demokratycznym tradycjom Polaków, realizującej ideę wolności i równości obywateli bez względu na narodowość, przekonania polityczne czy religijne. W przyszłym Senacie będzie też konsekwentnie walczył o realizację pluralizmu związkowego i stowarzyszeniowego oraz wolność tworzenia i działania partii politycznych. Jako nauczyciel akademicki Jerzy Madej widzi pilną, gruntowną potrzebę reform w szkolnictwie i oświacie. Jego zdaniem na terenie szkoły niedopuszczalny jest wszelki przymus czy nacisk ideologiczny. Zgodnie z tą zasadą przeciwstawia się propagandzie ateistycznej w szkole i światopoglądowej selekcji nauczycieli. Domaga się również poprawy sytuacji finansowej szkół i uczelni, środków na wyposażenie dydaktyczne i nowe budynki, podniesienia uposażenia nauczycieli. W przyszłym Senacie nasz kandydat będzie działał także na rzecz ochrony środowiska, zwłaszcza w województwie koszalińskim. Jest zdecydowanie przeciwny rozwijaniu tu wielkiego przemysłu. Województwo koszalińskie powinno pozostać regionem turystyczno-rolniczym. Nowoczesne rolnictwo i sprawnie zorganizowana turystyka są w stanie przynieść odpowiednio wysokie dochody, nie stwarzając przy tym zagrożenia ekologicznego dla miejscowej ludności”.

³⁸ AIPN Sz, 00107/100, t. 2, Informacja na temat stosunku duchowieństwa katolickiego województwa koszalińskiego do kwestii wyborów, 30 V 1989 r., k. 74.

Franciszek Sak przedstawiał się jako kandydat skoncentrowany na problemach ekologicznych i ekonomicznych: „Jest zwolennikiem nowego ładu gospodarczego, którego podstawą powinny być: rynek i działające w warunkach rynkowych samodzielne przedsiębiorstwa. W [...] Sejmie domagać się będzie zmian stosunków własnościowych, tworzenia podstaw prawnych prywatyzacji lub rzeczywistego uspołecznienia. Proces ten powinien być prowadzony według jasnych i sprawiedliwych zasad i być poddany skutecznej kontroli społecznej. W dziedzinie energetyki [...] jest przeciwnikiem budowy elektrowni jądrowych. Uważa, że środki przeznaczone na ten cel lepiej wykorzystać poprzez unowocześnienie i zmniejszenie energochłonności przemysłu. [...] jest zwolennikiem małej energetyki, budowy licznych niewielkich i tanich elektrowni wodnych, które mogłyby skutecznie zastąpić przynajmniej jedną elektrownię atomową, jednocześnie ułatwiając regulację rzek oraz hamując proces degradacji gleb. [...] Nasz kandydat opowiada się zdecydowanie za odpolitycznieniem oświaty. Jego zdaniem szkoły i uczelnie powinny być miejscem nauki i wychowania, a nie frontem ideologicznym. Franciszek Sak chciałby też ratować przed zniszczeniem piękne koszalińskie lasy poprzez tworzenie na terenie województwa licznych parków i rezerwatów przyrody”.

Bogusław Pałka miał zadbać o interesy rolników: „W swoim programie reformę gospodarki rolnej uważa za sprawę najważniejszą dla kraju. Od niej przecież zależy byt ludności wiejskiej i całego społeczeństwa. Sądzi, że cała zreformowana gospodarka narodowa powinna działać na rzecz rolnictwa i wsi. Nasz kandydat będzie w przyszłym Sejmie zabiegać, aby rolnictwo znajdowało się zawsze w centrum polityki gospodarczej rządu. Zwłaszcza najcenniejsze ekonomicznie i społecznie, rodzinne gospodarstwo rolne. Bogusław Pałka walczyć będzie o poprawę bytu materialnego rolników oraz postęp cywilizacyjny na wsi. [...] Nasz kandydat opowiada się również za stworzeniem rolnikom pełnych możliwości samoorganizowania się pod względem gospodarczym. Jest także za wprowadzeniem mechanizmu rynkowego nie tylko w skupie towarów rolnych, lecz również w gałęziach gospodarki wytwarzających środki produkcji dla rolnictwa. Bogusław Pałka chce zabiegać także o to, by rolnicy mieli możliwość magazynowania i przetwarzania własnych produktów, by nie byli zmuszani do ich sprzedaży na niekorzystnych warunkach. Pragnie też zająć się pomocą dla pracowników PGR-ów, którzy mając ograniczone możliwości wyboru pracy, są względnie uzależnieni od pracodawcy”³⁹.

Każdy kandydat WKO posiadał własne hasło wyborcze – Gabriela Cwojdzńska: „Wierność Polsce i Kościołowi, wiara w prawdę i sprawiedliwość”; Jerzy Madej: „Gospodarki nie można uzdrowić bez zmian systemu politycznego”; Franciszek Sak: „Żeby Polska była Polską”; Bogusław Pałka: „Zbudujemy nowy dom dla wszystkich”⁴⁰.

³⁹ APK, 1, Spuścizna Klemensa Bielińskiego, Informacja na temat kandydatów na posłów i senatorów WKO „S” w Koszalinie, b.d., b.p.

⁴⁰ *Dzieje Koszalina...*, s. 81.

Nie zapomniano również o kwestiach ogólnopolskich, propagując program KO „S”, w którym tłumaczono w przystępny sposób nadzwyczajne znaczenie czerwcowych wyborów dla Polski: „Wzywamy wszystkich do udziału w wyborach, dlatego że widzimy pożytek, jaki Polska może osiągnąć przez udział sił niezależnych w Sejmie i Senacie. To ważna szansa na dziś i na przyszłość. Wiemy, że tysiące ludzi zadaje sobie pytanie: dlaczego mielibyśmy uczestniczyć w tych wyborach? Co nam to da? Przecież to nie są w pełni demokratyczne wybory? Chcemy odpowiedzieć na te pytania. Stając do wyborów nie zamykamy oczu na nadal niedemokratyczny charakter systemu rządzenia krajem i nie zamierzamy go uwiarygodniać. Chcemy ten system zmieniać, dokonując tego na drodze ewolucyjnych przemian [...]. Otwarcie możliwości ograniczonego udziału w parlamencie nie jest łaską ze strony władz, lecz oddaniem narodowi części tego, co mu się należy. Nastąpiło to po wielu latach zmagania, na które złożyły się krwawo tłumione wystąpienia robotnicze, poczynając od roku 1956, strajki roku 1980, powstanie NSZZ »Solidarność«, uporczywa walka w obronie praw obywatelskich i ludzkich prowadzona przez nasz naród po 13 grudnia 1981 roku. Już z górą czterdzieści lat rządy w Polsce są niedemokratyczne i niekontrolowane. Tegoroczne wybory nie uczynią ich demokratycznymi. Mogą jednak sprawić, że odtąd społeczeństwo będzie kontrolować rządy przez swych niezależnych przedstawicieli. [...] Niezależna mniejszość w parlamencie nie sformuje rządu i nie zdoła powołać prezydenta po naszej myśli. Będzie jednak prawomocnie i głośno wyrażać wolę społeczeństwa polskiego i mobilizować opinię publiczną. Już nie będzie można rządzić całkowicie wbrew jej zdaniu. Będzie ona mogła uzyskać informacje dotąd nieujawniane, bez których trudno kontrolować władzę i reformować państwo. [...] Senat będzie mógł oddalić każdą ustawę, którą uzna za szkodliwą. Dla jej prawomocnego uchwalenia Sejm będzie wtedy potrzebował większości 2/3, czyli 66,6 proc. Nie znajdzie takiej większości, gdy 35 proc. posłów wystąpi ze sprzeciwem. A taki jest właśnie procent miejsc, które możemy zdobyć”⁴¹.

Z powyższych cytatów wynikało, że WKO, prócz wspólnych elementów programu ogólnopolskiego, odnosił się do zagadnień interesujących dla szerokiej grupy potencjalnych wyborców województwa koszalińskiego, a każdy z czworga kandydatów miał w tym aspekcie swoją „specjalizację”. Dzięki uwzględnieniu lokalnej specyfiki kampania Komitetu spotkała się z dużym zainteresowaniem mieszkańców poszczególnych miast i gmin, którzy uznali, że nadchodzące wybory mogą być wstępem do poważnych i realnych zmian nie tylko w skali kraju, lecz również w ich bezpośrednim otoczeniu.

Rosnące nadzieje społeczeństwa na lepsze jutro, związane z sukcesem „Solidarności”, kandydaci WKO starali się podtrzymywać i podsycać w trakcie

⁴¹ AIPN Sz, 00107/100, t. 2, Program wyborczy KO „S” wydany nakładem WKO „S” w Koszalinie, b.d., k. 158–159.

spotkań wyborczych ze swoim udziałem. Wskazywali oni ponadto, że wybory w 1989 r. są tylko kolejnym etapem w procesie odsuwania komunistów od władzy w Polsce, którego zakończenie jest głównym, coraz bardziej realnym celem. Kandydaci Komitetu podkreślali, że wraz z końcem dominacji PZPR nastąpi stopniowa poprawa jakości życia obywateli, także w wymiarze ekonomicznym. Przykładowo Jerzy Madej, uznany przez koszaliński aparat bezpieczeństwa za najbardziej interesującego mówcę spośród wszystkich kandydatów WKO, na spotkaniu z mieszkańcami Garbna, do którego doszło 19 maja, deklarował: „Proszę państwa, o co nam chodzi? Chodzi nam o to, aby zmienić sytuację, która jest w Polsce. [...] W tej chwili my proponujemy, żeby nam dali trochę władzy, ale oni nie chcą tej władzy dać, jak państwo widzą, bo oni na razie dają mały dostęp do Sejmu [...]. To, co my chcemy zrobić, to jeżeli wejdziemy do tego Sejmu i Senatu, to chcemy zawrzeć ten ład i kontrolować... a potem, żeby oni tę władzę nam oddali jednak, bo to chodzi o dłuższą metę. [...] teraz oni nam dają 35 proc. miejsc w Sejmie, tak za cztery lata będziemy mogli zdobyć wszystkie, jeżeli potrafimy przekonać ludzi, że to, co było, to jest niedobre. [...] Jeżeli byśmy przypuszczali, że niczego nie zrobimy, to szkoda naszego czasu i zdrowia. [...] będziemy działać tak [...] żeby był dany normalny rząd, jak w innych demokratycznych krajach na świecie, [...] a nie, żeby partia wybierała kto ma rządzić, [...] ale przecież sprawa najważniejsza dla wszystkich, to jest: ile kto może do garnka włożyć, jak kto mieszka i ile tych pieniędzy ma. I tych spraw nie rozdzielamy, jednocześnie mówimy o tym, że będziemy tak działali, żeby tę władzę objąć, ale nie po to jest nam ta władza potrzebna, jak ta nasza partia [PZPR – przyp. P.B., R.B.], która ma tę władzę i nie wiadomo, co ma z nią zrobić, tylko chodzi o to, żeby tę władzę zdobyć po to, żeby wszyscy ludzie, którzy ciężko pracują, mieli odpowiednie wynagrodzenie [...]. No, ale, jak powiedziałem, żeby do tego dojść, to musimy zacząć tym pierwszym krokiem, tym, co się dzieje w tej chwili, czyli to są te nasze wybory”⁴².

Funkcjonariusze aparatu bezpieczeństwa województwa koszalińskiego zwracali uwagę na fakt, iż „wszystkie wypowiedzi kandydatów nacechowane były wiarą w zwycięstwo [...]. Wyraźnie dawano do zrozumienia, że tegoroczne wybory będą ostatnimi, w których partia będzie posiadała przewagę. Podkreślano, iż należy skończyć z nomenklaturą partyjną i przyjąć zasadę, że żadna siła czy partia nie może stanowić przewodniej siły narodu. Kandydaci – głównie Madej – podkreślali, że zadaniem posłów i senatorów tej kadencji będzie doprowadzenie

⁴² AIPN Sz, 00107/100, t. 2, Pismo zastępcy szefa ds. Służby Bezpieczeństwa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego Kandydatów WKO „S” w Koszalinie z mieszkańcami miejscowości Garbno, 19 V 1989 r., k. 15–17.

do pełnego udemokratyzowania obecnej Konstytucji oraz zapewnienia sobie zwycięstwa w przyszłych wyborach”⁴³.

Relatywnie dobrze prowadzona kampania wyborcza WKO⁴⁴ miała przypieczętować sukces „Solidarności”, która z biegiem czasu rozszerzała wpływy na obszarze województwa koszalińskiego. Dobrym tego wyznacznikiem był dynamiczny rozwój komisji zakładowych w województwie – 30 kwietnia było ich 66 (5,2 tys. członków), pod koniec maja liczba ich wzrosła do 99 (10,5 tys. członków)⁴⁵. W przedwyborczej ankiecie z pierwszej połowy maja, opublikowanej na łamach „Gazety Wyborczej” WKO, znalazła się informacja, że na kandydatów WKO zamierzało zgłaszać od 44 do 68 proc. osób deklarujących udział w wyborach, gdy tymczasem kandydaci PZPR mogli liczyć na jedynie od 7 do 22 proc. głosów⁴⁶. Choć aparat bezpieczeństwa poddawał te liczby w wątpliwość, to jednak komuniści zdawali sobie sprawę, że tracą inicjatywę⁴⁷. Przykładowo w szyfrogramie zastępcy szefa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych ds. SB w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie z 13 maja pisano wprost, niejako na zasadzie kontrastu do sprawnych działań WKO, że sytuacja nie wygląda zbyt dobrze: „[...] stwierdzić należy, że dotychczas kampania wyborcza

⁴³ AIPN Sz, 00107/100, t. 2, Informacja zastępcy Naczelnika Wydziału IV WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie odbytego 17 maja w kościele parafialnym pw. Ducha Świętego w Koszalinie, 18 V 1989 r., k. 13.

⁴⁴ Warto wszakże zauważyć, że Paweł Michalak wspominał po latach działania: „Jak na dzisiejsze warunki, kampania wyborcza była siermiężna i skromna, ale ukuliśmy nośne hasło: »Głosuj tak: Cwojdzńska, Madej, Sak«. Pamiętam kilka spotkań z wyborcami, np. Sucha Koszalińska, Tymień – zapelnione budynki szkół, entuzjazm, ale i trudne pytania (np. o aborcji). Szczególnie zapamiętałem spotkanie w wypełnionym po brzegi amfiteatrze koszalińskim z naszymi trzema kandydatami” (cyt. za: *Dzieje Koszalina...*, s. 81).

⁴⁵ R. Kościelny, A. Kubaj, *NSZZ „Solidarność”...*, s. 712.

⁴⁶ A. Frydrysiak, *Solidarność w województwie koszalińskim...*, s. 276.

⁴⁷ Robert Borucki, pisząc na temat kampanii rządowej, stwierdził: „Jeszcze przed wyborami zauważono, że wiele komitetów partyjnych nie zrozumiało konieczności prowadzenia w nowym stylu kampanii przedwyborczej. Działacze terenowi prowadzili ją tak, jakby nic się w Polsce nie zmieniło, nie było »okrągłego stołu«, autentycznej opozycji i walki politycznej. [...] Cechą charakterystyczną kampanii wyborczej koalicji była jednak zbyt duża liczba zgłoszonych kandydatów, głównie do Sejmu. Sami kandydaci koalicji walczący o ten sam mandat starali się unikać bezpośredniej konfrontacji wyborczej między sobą i woleli spotykać się z wyborcami samodzielnie, bez udziału swoich bezpośrednich kontrkandydatów. Słabo współpracowały ze sobą poszczególne sztaby kandydatów. Jeszcze w czasie trwania kampanii wyborczej zwracano uwagę, że niektórzy kandydaci koalicji popełnili podstawowy błąd w ustalaniu składów osobowych swoich sztabów wyborczych, powołując do nich niekiedy samych prezesów i dyrektorów [...]. Nie włączyli oni do sztabów fachowców z zakresu propagandy, organizacji imprez masowych czy kontaktów z elektoratem. Wielu kandydatów miało problemy z finansowaniem własnych kampanii wyborczych, stąd też szukali oni różnych sponsorów czy współorganizatorów imprez i spotkań. Niektóre z nich przebiegały według niezbyt przemyślanego programu. Zróżnicowana była także w okresie kampanii wyborczej działalność organizacji społecznych skupionych wokół koalicji w zakresie udzielania pomocy merytorycznej, technicznej i finansowej kandydatom na posłów. Niekiedy aktywność ich ograniczała się do zebrania potrzebnych podpisów wyborców i zgłoszenia kandydatów w komisjach wyborczych” (R. Borucki, *Wybory 4 czeruca...*, s. 192–194).

strony koalicyjnej na naszym terenie rozwija się bardzo wolno i praktycznie jest niedostrzegalna. Większość mieszkańców rejonu w fazie typowania kandydatów i zbierania niezbędnej ilości podpisów nie była zorientowana kto kandyduje ze strony koalicji i co sobą reprezentuje. Brak było konsekwencji i zdecydowania w działaniu organizacji społeczno-politycznych naszego rejonu. W fazie typowania kandydatów górę brały ambicje lokalne i zgłoszono zbyt wiele kandydatów. Konsekwencją w działaniu wykazała się natomiast strona opozycyjna. Już niemal od trzech tygodni praktycznie co kilkadziesiąt metrów wiszą w Szczecinku plakaty nawołujące do głosowania na kandydatów »Solidarności« z podaniem ich nazwisk [i] charakterystyk. Plakatów tych z dnia na dzień jest więcej. Tak duża ilość plakatów wpływa z pewnością na utrwalenie w pamięci nazwisk kandydatów »Solidarności« nawet u osób, które nie interesują się polityką i wyborami, i założyć należy, że w akcie głosowania pozostawią one nieskreślone nazwiska tych osób, które znają⁴⁸.

Ówczesny sekretarz Komitetu Miejskiego PZPR Andrzej Bratkowski wspominał w sporządzonej po latach pisemnej relacji: „Przebieg kampanii wyborczej, przynajmniej tam, gdzie ja byłem, wskazywał wyraźnie, iż argumentacja partyjno-rządowa trafia w mur⁴⁹”.

Podobną ocenę sytuacji zawarto w dokumencie z 30 maja, podpisanym przez naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie: „Wraz ze zbliżaniem się terminu wyborów odnotowaliśmy wzrost zainteresowania załóg pracowniczych kampanią wyborczą oraz kandydatami na posłów i senatorów. Wzrost zainteresowania spowodowany został nasileniem się kampanii wyborczej prowadzonej przez środki masowego przekazu [...] oraz uaktywnieniem się międzyzakładowych i zakładowych struktur »S« na rzecz popularyzacji swoich kandydatów. Zaznaczamy, że na terenie naszego województwa działa dziewięć struktur międzyzakładowych zlokalizowanych na terenie większych miast i około osiemdziesiąt struktur zakładowych [...]. Struktury te otrzymały odpowiednie wytyczne [...], aby cały swój wysiłek skierować do prowadzenia kampanii wyborczej – popularyzację kandydatów opozycji i pozyskiwanie nowych zwolenników. W tym celu przeprowadzili mityngi we wszystkich miastach na terenie województwa. [...] Poparcie dla kandydatów »S« wyraża jednak większa część załóg, niż wykazuje to procentowa przynależność do zakładowych struktur »S«. Z prowadzonego rozpoznania wynika, że część pracowników wierzy w lansowane przez »S« hasła. Część będzie głosować na jej kandydatów z przekory, mając nadzieję, że to, co nie udało się rządowi, może uda się »S«. W opinii społeczeństwa panuje przekonanie, że chociaż wybory te rząd jeszcze wygra (z uwagi na zastosowanie klucza wyborczego),

⁴⁸ AIPN Sz, 00107/100, t. 1, Szyfrogram nr 985 zastępcy szefa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych ds. SB w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego Aleksandra Kwaśniewskiego w Szczecinku 12 maja, 13 V 1989 r., k. 172.

⁴⁹ Cyt. za: T. Ceglarsz, *Klub Inteligencji Katolickiej...*, s. 271.

to kampanię wyborczą ma już przegraną, która niewątpliwie wpłynie na kolejne wybory i dalsze losy kraju”⁵⁰.

Cytowana „opinia społeczeństwa” znalazła wkrótce potwierdzenie przy urnach. Nie zmieniła tego nawet dynamiczna i prowadzona w zachodnim stylu kampania wyborcza kandydata na senatora Aleksandra Kwaśniewskiego, któremu na spotkaniach z mieszkańcami województwa towarzyszyły znane osoby ze świata mediów i sportu. Jedno z takich spotkań opisano w „Głosie Pomorza” następująco: „Owacyjnie powitano wybitnych sportowców z wyborczego sztabu ministra Kwaśniewskiego – Irenę Szewińską, Erwinę Ryś-Ferens, Ryszarda Parulskiego, Jana Wernera oraz popularnych dziennikarzy »Teleexpressu« – Sławomira Zielińskiego i Marka Sierockiego. Gwiazdy polskiego sportu oblegane były przez łowców autografów, odżyły dawne sportowe wspomnienia, a prezenterzy »Teleexpressu« prowadzili aukcję sportowych ubiorów »Adidasa«”⁵¹.

Kampania wyborcza przebiegała w województwie koszalińskim relatywnie spokojnie, choć nie obeszło się bez incydentów, jak zniszczenie przez „nieznanych sprawców” w nocy z 18 na 19 maja szyldu Regionalnego Komitetu Obywatelskiego w Białogardzie. Na ogół ograniczono się do tzw. wojny plakatowej, polegającej na rozlepianiu materiałów wyborczych w miejscach na to nieprzeznaczonych, zaklejaniu lub niszczeniu w inny sposób plakatów kontrkandydatów, umieszczaniu na nich odręcznych dopisków lub – jak miało to miejsce np. w Darłowie – naklejaniu na materiałach kandydatów PZPR emblematów z czerwoną świnią⁵².

3 czerwca, czyli na dzień przed pierwszą turą wyborów, koszalińskim strukturom „solidarnościowym” wystawiono ocenę „4” (w skali od 1 do 5), podsumowując krótkim stwierdzeniem: „Region dobrze zorganizowany”⁵³. Biorąc pod uwagę punkt wyjścia, był to duży sukces.

Wybory

4 czerwca miała miejsce pierwsza tura wyborów, która zakończyła się klęską PZPR w skali całego kraju. Województwo koszalińskie nie stanowiło wyjątku,

⁵⁰ AIPN Sz, 00107/100, t. 2, Informacja naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie na temat sytuacji politycznej, 30 V 1989 r., k. 70.

⁵¹ Cyt. za: T. Ceglarz, *Klub Inteligencji Katolickiej...*, s. 269. Irena Szewińska zachwalała kandydata do Senatu w następujący sposób: „Pomagamy ministrowi Kwaśniewskiemu w przedwyborczej batalii [...], ponieważ uważamy, że jest on doskonałym organizatorem i znawcą sportowej problematyki. Właśnie takich ludzi nam potrzeba w przyszłym parlamencie. Odpowiedzialnych, odważnych, przedsiębiorczych, nowocześnie myślących” (cyt. za: *ibidem*, s. 269).

⁵² AIPN Sz, 00107/100, t. 1, Meldunek sygnałny nr 70/89 naczelnika Wydziału III WUSW do naczelnika Wydziału I Departamentu III MSW na temat przebiegu kampanii wyborczej do parlamentu, 3 VI 1989 r., k. 35.

⁵³ Raport o sytuacji krajowej – uzupełnienie raportów sytuacyjnych, 3 VI 1989 r. [w:] *Wybory 1989. Dokumenty strony solidarnościowo-opozycyjnej*, t. 1: *Kwatera główna*, red. I. Słodkowska, Warszawa 2009, s. 160.

aczkolwiek wyniki kandydatów „listy koalicyjnej” nie okazały się tutaj aż tak fatalne, jak w większości innych województw. Niemniej nie był to powód do radości, gdyż w Warszawie liczono na o wiele lepsze rezultaty, aniżeli te, jakie komunistom udało się osiągnąć w województwie koszalińskim. I sekretarz KW PZPR Eugeniusz Jakubaszek wspominał po wielu latach wieczór wyborczy następująco: „Zaufanie zobowiązuje. Dlatego z ogromnym niepokojem oczekiwałem na pierwsze wyniki z obwodów tzw. zamkniętych, głównie z wojska i małych gmin. Gdy otrzymałem pierwsze, nieoficjalne wyniki od tzw. mężów zaufania z garnizonów Koszalina i Kołobrzegu, potwierdziły się moje obawy. Przegraliśmy. Zadzwoiłem wówczas do KC. Obradowało Biuro Polityczne. Przekazałem swoje informacje. Byłem pierwszy w kraju. W Sparcie zrzucono by mnie w przepaść. Wyniki z małych gmin potwierdziły przegraną lewicy. W Szczecinku było podobnie. Aktyw partyjny nie był przygotowany na taką sytuację”⁵⁴.

Z perspektywy Antoniego Troińskiego wyglądało to następująco: „Dla wielu z nas była to także niezwykła lekcja patriotyzmu. Na naszych oczach przeliczane przez całą noc głosy ułożyły się w zwycięstwo »Solidarności«. [...] Polacy powiedzieli »nie« dotychczasowemu systemowi. Opowiedzieli się za demokracją, za zmianami w polityce i gospodarce”⁵⁵.

Do parlamentu dostali się w pierwszej turze wszyscy kandydaci WKO. Na Gabrielę Cwojdzką oddano 114 416 głosów (poparcie na poziomie 53,76 proc.), a na Jerzego Madeja 123 780 głosów (58,17 proc.). Najlepszy wynik w wyborach do Senatu spośród kandydatów PZPR uzyskał prowadzący relatywnie sprawną i innowacyjną (na tle swoich partyjnych towarzyszy) kampanię wyborczą Aleksander Kwaśniewski, który zebrał 81 823 głosy (38,5 proc.)⁵⁶. W przypadku wyborów do Sejmu dysproporcje w poparciu dla kandydatów WKO i PZPR były jeszcze większe. Bogusław Pałka otrzymał 59,6 tys. głosów (65,8 proc.), zaś Franciszek Sak – 68 840 (62,8 proc.). Frekwencja na terenie województwa 4 czerwca wyniosła 64,14 proc.⁵⁷.

Pierwsza tura wyborów przebiegała bez większych incydentów, wyjąwszy sytuację w Szczecinku, gdzie osoby powiązane według funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa z tamtejszym MKO ustawiły przed osiemnastoma lokalami wyborczymi plansze z obraźliwymi hasłami wymierzonymi w kandydatów PZPR,

⁵⁴ Cyt. za: T. Ceglarz, *Klub Inteligencji Katolickiej...*, s. 275.

⁵⁵ Cyt. za: *ibidem*, s. 276.

⁵⁶ Wynik Aleksandra Kwaśniewskiego oceniono na łamach pisma PZPR „Zbliżenia” (wydawanego na obszarze województw koszalińskiego i słupskiego) następująco: „Wielkim przegranym [...] stał się Aleksander Kwaśniewski. Wielkim przegranym, bo gdyby o zwycięstwie miała decydować tylko osobowość kandydatów, Kwaśniewski w Koszalińskim nie miałby równych” (cyt. za: *ibidem*, s. 273).

⁵⁷ A. Frydrysiak, *Solidarność w województwie koszalińskim...*, s. 278–279; Zob. też: ASRP, Wybory 1989, 17/Koszalin, Informacje z WKO „S” w Koszalinie na temat wyników pierwszej tury wyborów do Sejmu i Senatu, 5 VI 1989 r., k. 59.

które usunięto po interwencji dyrektora Wojewódzkiego Biura Wyborczego. Ponadto zwracano uwagę na „wrogie” wypowiedzi niektórych księży w trakcie nabożeństw, czego przykładem mógł być szyfrogram szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie z 4 czerwca, w którym zapisano m.in.: „W ramach odbywania się mszy przedpołudniowych w kościołach rzymsko-katolickich stwierdzono dwa przypadki wypowiedzi duchownych nawiązujących do dzisiejszych wyborów do Sejmu i Senatu. Ksiądz Władysław Nowicki, proboszcz z kościoła w Barwicach, stwierdził m.in.: »Witam tych, którzy przyszedli do naszego kościoła służbowo. Dzisiejsza msza odprawiana jest w intencji modlenia się o zmienienie ustroju w Polsce. Osobiście będę walczył z tym ustrojem. Jedną z form walki będzie to, że pójdę głosować i będę kreślił czerwonych pacholków. Jeżeli chcecie zmiany ustroju w tym kraju, musicie pójść w moje ślady«”⁵⁸.

W Polanowie i Gościnie księża również nawoływali do poparcia kandydatów WKO, a siostry zakonne z Bobolic instruowały starsze osoby, jak poprawnie oddać głos na osoby związane z „Solidarnością”.

Ze strony WKO zwracano uwagę na fakt, że w jednej z komisji pominięto nazwisko kandydata „Solidarności”⁵⁹.

Szok spowodowany nieoczekiwaną dla komunistów i ich sojuszników skalą sukcesu osiągniętego przez „Solidarność” 4 czerwca sprawił, iż nawet w dokumentacji aparatu bezpieczeństwa pojawiły się ostrzeżenia przed możliwą, szybką dekompozycją systemu władzy. Przykładem mógł być szyfrogram zastępcy szefa RUSW ds. SB w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie z 6 czerwca, w którym pisano: „Podnosi się, iż faktycznie »Solidarność« ma w kraju szerokie rzesze sympatyków, którzy do wyborów w większości byli obojętni; jeżeli chodzi o sprawy związkowe, uważa się, iż korzystny wynik wyborów dla opozycji wpłynie na masowe rozszerzenie się szeregów ruchu związkowego [...], a tym samym na przybliżenie się części społeczeństwa, dotychczas nieaktywnej politycznie, do struktur politycznych »Solidarności«, bazujących dotychczas na Komitetach Obywatelskich. Może dojść, zdaniem komentujących, również do pomniejszenia się szeregów partyjnych, szczególnie w środowiskach typowo robotniczych. Opiniujący często stwierdzają, iż wynik wyborów, korzystny dla sił opozycyjno-solidarnościowych, jest odzwierciedleniem dążeń większości społeczeństwa do zmian, które faktycznie by w kraju zaszły, a nie jedynie, jak stwierdzono, programów ozdrowieńczo-reformatorskich”⁶⁰.

⁵⁸ AIPN Sz, 00107/100, t. 2, Szyfrogram nr 1189 od szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie postawy duchownych katolickich wobec wyborów, 4 VI 1989 r., k. 117.

⁵⁹ Rozmowy telefoniczne i teleksy, 4–5 VI 1989 r. [w:] *Wybory 1989...*, t. 1, s. 196.

⁶⁰ AIPN Sz, 00107/100, t. 2, Szyfrogram nr 1209 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie wyników pierwszej tury wyborów do parlamentu, 6 VI 1989 r., k. 124.

Warto dodać, że przed 4 czerwca badania sondażowe aktywu partyjnego wskazywały wprawdzie, że społeczeństwo województwa koszalińskiego nie jest zadowolone z poczynań władz, niemniej prognozowane wyniki były dalekie od klęski PZPR i jej satelitów w pierwszej turze; Aleksandrowi Kwaśniewskiemu dawano duże szanse na zdobycie mandatu senatora.

Po 4 czerwca ponownie dały o sobie znać rozbieżności między WKO a nowym TZR, tym razem na tle stosunku do drugiej tury wyborów zaplanowanej na 18 czerwca. Pierwsza ze struktur od 16 czerwca zalecała udział w wyborach i głosowanie na wskazanych przez siebie kandydatów „koalicyjnych” (Zbigniewa Puzewicza, Jana Wołosiaka i Piotra Różanowskiego), druga przyjęła stanowisko, że zwolennicy „Solidarności” nie powinni uczestniczyć w drugiej turze, ponieważ uzyskali już swój cel. Wyborcza dogrywka, która z perspektywy opozycji nie miała już dużego znaczenia, przyciągnęła do urn tylko 28,39 proc. uprawnionych wyborców województwa koszalińskiego⁶¹.

Rozwiązanie WKO

Ostatnim znaczącym elementem działalności Komitetu były dwie imprezy artystyczne, w których wzięli udział reprezentujący województwo parlamentarzyści „Solidarności”. Zorganizowano je w amfiteatrach w Koszalinie (26 czerwca) oraz w Połczynie Zdroju (27 czerwca). W części artystycznej wystąpili aktorzy z Bałtyckiego Teatru Dramatycznego w Koszalinie, a także z Warszawy, Katowic oraz Słupska.

Podsumowując swoje wypowiedzi z kampanii wyborczej, Gabriela Cwojdzńska stwierdziła w Połczynie Zdroju: „Zbudowaliśmy wspólną siłę »Solidarność«, której nie jest w stanie obalić żadna siła i tą siłą będziemy walczyć, niszcząc wszystko to, co było od lat plagą i oszustwem naszego narodu. Nasz naród był pod pręgierzem komunizmu, który w obecnej chwili drży w posadach i wkrótce runie. Nigdy więcej pod zaborem rosyjskim!”⁶². Wypowiedź ta charakteryzowała postawy wszystkich posłów i senatorów reprezentujących koszaliński WKO, którzy dawali temu wyraz podczas wieców i mityngów przedwyborczych, opowiadając się m.in. za reformami politycznymi opartymi na nauce społecznej Kościoła katolickiego i prowadzącymi do stworzenia w Polsce demokracji parlamentarnej. Ponadto wielokrotnie stwierdzali oni, iż należy rozliczyć PZPR za błędy popełnione w ciągu 44 lat istnienia PRL. Obiecywali, iż będą dążyć do zmiany relacji z Moskwą w kierunku pełnej samodzielności i suwerenności Warszawy. Popierali żądania odpolitycznienia i znacznej reedukacji stanów osobowych w resortach

⁶¹ R. Borucki, *Wybory 4 czerwca...*, s. 198–199.

⁶² AIPN Sz, 00107/100, t. 1, Meldunek sygnałny nr 85/89 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie na temat zakończenia sprawy obiektowej „Parawan”, 20 VII 1989 r., k. 51.

siłowych oraz wypowiedzieli się negatywnie na temat kandydatury Wojciech Jaruzelskiego na urząd prezydenta PRL.

24 czerwca WKO podjął decyzję o likwidacji terenowych komitetów obywatelskich, realizując tym samym uchwałę KO, jak również zapowiedział swoje rozwiązanie z końcem miesiąca. Ostatecznie Komitet zakończył działalność 3 lipca, przekazując zajmowany przez siebie lokal i użytkowany sprzęt do dyspozycji wojewody koszalińskiego. Warto w tym miejscu zacytować uchwałę WKO z 24 czerwca, która jest najlepszym podsumowaniem jego działalności: „Po odniesionym sukcesie [wyborczym – przyp. P.B., R.B.] możemy mieć satysfakcję z naszej pracy. Nasi przedstawiciele w Senacie: Gabriela Cwojdzńska i Jerzy Madej oraz w Sejmie: Bogusław Pałka i Franciszek Sak na drodze parlamentarnej będą walczyli o nowy kształt Polski. Składamy gorące podziękowanie wszystkim osobom, które współpracowały z Komitetem Obywatelskim »Solidarność«. Wyrazamy głęboką wdzięczność Kościołowi za duchowe wsparcie, a ks. Proboszczowi Kazimierzowi Bednarskiemu dziękujemy za udostępnianie pomieszczeń na obrady plenarne Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego »Solidarność«. Wybory stworzyły nową sytuację polityczną. Wierzymy, że tysiące ludzi, którzy zaangażowali się w oprawę wyborów, podejmą następne ważne zadania, jak np. budowa autentycznego samorządu terytorialnego. Nie znaczy to, że nie będą potrzebne następne inicjatywy dla rozwiązania nabrzmiałych problemów kraju. Mamy swoich przedstawicieli w Senacie i Sejmie i oni winni inicjować następne poczynania obywatelskie, korzystając z wiedzy, doświadczeń i zaangażowania ludzi ujawnionych w czasie kampanii wyborczej”⁶³.

Zwycięstwo „Solidarności” województwa koszalińskiego, odniesione 4 czerwca, było niewątpliwie dziełem wszystkich związanych z nią osób, które – niezależnie od pewnych istniejących między nimi animozji – zaangażowały się we wspólną kampanię wyborczą. Był to sukces w pełni zasłużony, osiągnięty w niełatwych warunkach, na który złożyła się olbrzymia i pełna zapału praca zarówno szeregowych członków i sympatyków „Solidarności”, jak i jej regionalnych liderów. Z tego punktu widzenia należy jednakże zauważyć, iż nakazane odgórnie przez Warszawę rozwiązanie WKO odebrano w Koszalinie jako decyzję nieprzemysłaną i nie do końca zrozumiałą, co spowodowało negatywne zjawisko w postaci demobilizacji zgromadzonych w czasie kampanii wyborczej sił i środków⁶⁴.

⁶³ APK, Spuścizna Pawła Michalaka, 10, Uchwała WKO „S”, 24 VI 1989 r., b.p.

⁶⁴ Nie tylko w województwie koszalińskim postrzegano rozwiązanie WKO w taki sposób; problem ten występował w skali kraju. (zob. I. Słodkowska, *Komitety Obywatelskie...*, s. 120–137). 12 VI 1989 r. Wiesław Romanowski, reprezentując WKO, stwierdzał, że w Koszalinie opowiadano się za przejściem przez komitety obywatelskie „pracy politycznej”, by „Solidarność” skupiła się na działalności „związkowej”. W Koszalinie rozważano w sumie trzy główne opcje: 1) przekształcenie się komitetów w zespoły doradcze przy regionalnych komisjach wykonawczych NSZZ „Solidarność”; 2) ich rozwiązanie; 3) pozostawienie ich w niezmienionym kształcie i wykorzystanie w kampanii samorządowej w 1990 r. (Protokół spotkania Bronisława Geremka, Jacka Kuronia,

W efekcie część jego członków i sympatyków po 1989 r. przejawiała o wiele mniejszą chęć udzielania się w życiu społeczno-politycznym regionu i kraju. Była to niepowetowana strata. Wprawdzie w 1990 r. sukces w wyborach samorządowych odniosły komitety związane z Obywatelskim Komitetem Porozumiewawczym i „Solidarnością”, lecz w okresie 1994–2002 wybory w większości gmin i miast prezydenckich wygrywały osoby wspierane przez ugrupowania postkomunistyczne⁶⁵.

Przemysław Benken

Robert Borucki

Jacka Śleszyńskiego, Andrzeja Wielowieyskiego i Henryka Wujca z przedstawicielami regionalnych komitetów wojewódzkich, 12 VI 1989 r. [w:] *Wybory 1989...*, t. 1, s. 217–218).

⁶⁵ Zob. np. P. Chrobak, *Analiza wyborów samorządowych na Pomorzu Zachodnim w latach 1990–2010*, „Opuscula Sociologica” 2015, nr 3 (12).

Część I

Z perspektywy bezpieki

Nr 1

1989 kwiecień 5, Koszalin – Notatka naczelnika Wydziału III Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Koszalinie skierowana do naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie w sprawie powołania przez koszalińskich członków „Solidarności” Społecznego Komitetu Wyborczego, tajne

W związku z podjętymi przez nasz Wydział działaniami operacyjnymi dot[yczącymi] zabezpieczenia na naszym terenie przebiegu kampanii wyborczej do Sejmu P[olskiej] R[zeczypospolitej] L[udowej] uzyskaliśmy informację o próbach powołania przez koszalińskich działaczy „S[olidarności]” Społecznego Komitetu Wyborczego. Ma on umożliwić wyłanianie kandydatów na posłów wywodzących się ze środowiska koszalińsko-słupskich działaczy „S”.

Ponadto z informacji wynika, iż głównym organizatorem ww. Komitetu ma być Józef Szpindor¹, który występuje jako reprezentant Regionu Środkowo-Pomorskiego „S”. Sugestia utworzenia SKW na tut[ejszym] terenie wypłynęła od rzecznika Międzyzakładowego Komitetu Organizacyjnego w Szczecinie, z którym J[ózef] Szpindor utrzymuje kontakty.

Z uwagi na powyższe proszę o sukcesywne przekazywanie do tut[ejszego] Wydziału III wszelkich informacji dot[yczących] dalszych zamierzeń J[ózefa] Szpindora oraz ewentualnych danych co do składu osobowego tworzonego przez niego Komitetu.

pplk mgr Bogusław Małecki^{a2}

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 83, oryginał, mps.

^a Pieczęćka Naczelnik Wydziału III WUSW w Koszalinie oraz nieczytelny podpis.

¹ Właśc. Władysław Szpindor (ur. 1932) – VII 1974 – I 1982 r. inspektor nadzoru budowlanego w Radiu Koszalin. Od IX 1980 r. w „S” pełnił funkcję łącznika ZR „Pobrzeże”. 13 XII 1981 – 17 III 1982 r. internowany w OO w Wierchowiu, zaocznie negatywnie zweryfikowany i zwolniony z pracy. Do 1989 r. pozostawał bez stałego zatrudnienia.

² Bogusław Małecki (ur. 1947) – w aparacie bezpieczeństwa od 16 V 1969 r.; inspektor, st. inspektor, kierownik sekcji i od 19 X 1979 r. naczelnik Wydziału III KW MO w Koszalinie/Wydziału III WUSW w Koszalinie.

Nr 2

1989 kwiecień 12, Koszalin – Meldunek do wiceministra Spraw Wewnętrznych w Warszawie gen. bryg. Henryka Dankowskiego w sprawie rozpoczęcia działalności przez Wojewódzki Komitet Obywatelski „S” w Koszalinie oraz Komitetu Organizacyjnego „S” w Szczecinku, tajne specjalnego znaczenia

Towarzysz Wiceminister
Spraw Wewnętrznych
w Warszawie
gen. bryg. Henryk Dankowski¹

Stosownie do poleceń zawartych w szyfrogramie z dnia 24 marca br. L.dz. SVD-00663/89 uprzejmie informuję, iż w dniu 8 kwietnia br. z inicjatywy przewodniczącego Regionu „Pobrzeże” N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „S[olidarność]” w Koszalinie ob[ywatela] Pawła Michalaka² ukonstytuował się Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie. W jego skład weszło 29 aktywistów „S” oraz Klubów Inteligencji Katolickiej³ ze Szczecinka i Koszalina. Przewodniczącym WKO został wybrany doc. dr hab. inż. Jerzy Madej⁴, dziekan Wydziału Wyższej Szkoły

¹ Henryk Dankowski (ur. 1929) – wiceminister Spraw Wewnętrznych i szef Służby Bezpieczeństwa 1986 – X 1989 r.; X 1989 – VII 1990 r. I zastępca ministra SW.

² Paweł Michalak (ur. 1951) – absolwent Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie (1972). Od IX 1980 r. w „S”, członek Prezydium Komitetu Założycielskiego, następnie przewodniczący KZ w Zakładach Maszyn i Urządzeń Technologicznych Unitra-Unima, Zakładzie Techniki Próżniowej w Koszalinie, współorganizator MKZ w Koszalinie, delegat na I WZD Regionu Pobrzeże, przewodniczący ZR, delegat na I KZD, członek KK. W 1981 r. współzałożyciel Związkowej Oficyny Wydawniczej Regionu Pobrzeże i niezależnego tygodnika Regionu „Sierpień 80”. 16 XII 1981–29 IV 1982 r. internowany w OO w Wierchowiu Pomorskim (13 II 1982 r. pobity) i Darłównu. 1988–1989 przewodniczący Regionalnej Komisji Organizacyjnej „S”. W 1989 r. organizator działalności wydawniczej, drukarz wznowionego pisma „Sierpień 80”. 1989 r. wiceprzewodniczący WKO „S” w Koszalinie. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

³ Kluby Inteligencji Katolickiej – utworzone po X 1956 r. jako część szerokiego wówczas ruchu klubów inteligencji, opowiadały się za kontynuacją reform demokratycznych, odrzucały dotychczasowy monopol Stowarzyszenia „Pax” na reprezentowanie katolików świeckich; wśród inicjatorów byli m.in. redaktorzy „Tygodnika Powszechnego”. Spośród kilkudziesięciu utworzonych klubów władze PRL zarejestrowały 5: w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu i Toruniu. Najaktywniejszy był KIK w Warszawie. Po VIII 1980 r. w kilkudziesięciu miastach powstały nowe Kluby, które ściśle współpracowały z „S”. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

⁴ Jerzy Madej (1935–2020) – absolwent Politechniki Gdańskiej, Wydział Budownictwa Lądowego (1958), doktor habilitowany. Pracownik Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie, w 1989 r. dziekan Wydziału Inżynierii Lądowej i Sanitarnej. W 1981 r. w „S”; 1989 r. przewodniczący

Inżynierskiej⁵ w Koszalinie. Głównym celem WKO jest przygotowanie środowisk opozycyjnych do udziału w wyborach.

W dniu 11 kwietnia br. delegacja wyżej wymienionego Komitetu w sześciu-osobowym składzie odbyła spotkanie z Wojewodą Koszalińskim Jackiem Czayką⁶, w czasie którego wysunęła postulaty w sprawie zapewnienia przez władze wojewódzkie warunków do prowadzenia nieskrępowanej działalności na terenie całego województwa oraz udostępnienie odpowiednich środków technicznych (lokal, telefon, teleks, poligrafia itp.).

Równoległe w Szczecinku z inicjatywy miejscowych działaczy Klubu Inteligencji Katolickiej oraz Komitetu Organizacyjnego NSZZ „S” – M[iędzyzakładowego] K[omitetu] Z[ałożycielskiego] Szczecinek podjęto przygotowania do utworzenia tzw. Rejonowego Obywatelskiego Komitetu Wyborczego, który ma stanowić płaszczyznę porozumienia i aktywności politycznej członków ww. organizacji w zakresie udziału w wyborach do Sejmu i Senatu.

Podjęte działania przez oba Komitety Obywatelskie znajdują się w naszym aktywnym rozpoznaniu operacyjnym.

W wymienionych gremiach trwają rozważania nad kandydatami do Sejmu i Senatu.

[...]a

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 82–83, oryginał, mps.

WKO „S” w Koszalinie. W 1989 r. z powodzeniem startował w wyborach do Senatu jako reprezentant województwa koszalińskiego.

^a *Opatrzono nieczytelną parafę.*

⁵ Obecnie Politechnika Koszalińska.

⁶ Jacek Czayka (ur. 1934) – w latach 1982–1986 wicewojewoda, a w latach 1986–1990 wojewoda koszaliński.

1989 kwiecień 17, Koszalin – Meldunek zastępcy naczelnika Wydziału VI WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie przebiegu posiedzenia WKO „S” w Koszalinie 15 kwietnia 1989 r., tajne

[...]a

Tow[arzystwo] Jachnowiec¹

Wydział VI tutajszego W[ojewódzkiego] U[rzędu] S[praw] W[ewnętrznych] jest w posiadaniu informacji dotyczącej posiedzenia w dniu 15 kwietnia 1989 r. Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”. Wyżej wymienione posiedzenie odbyło się o godz. 17.00 w sali Chrystusa Króla przy kościele św. Ducha w Koszalinie. Prowadzącym posiedzenie był Janas Ryszard², który przedstawił zebranych sprawę organizacji wyborów do Sejmu i Senatu. Postanowiono wybrać poszczególne komisje pracy, a także przedstawicieli do Komisji Wyborczych, by tam przypilnować właściwe przeliczanie oddanych głosów. Do poszczególnych komisji wybrano:

- do spraw organizacyjnych – Janas Ryszard
- do spraw prasy – Romanowski Wiesław³
- do spraw wyborów – Michalak Paweł
- do spraw kontaktów – Songajło Alojzy⁴.

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie. Poniżej dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec – uzgodniłam z naczelnikiem Wydziału VI, że powiadomi o niżej opisanych kwestiach WSK i opatrzone nieczytelną parafą z datą 18 IV 1989 r.

¹ Sebastian Jachnowiec (ur. 1939) – w aparacie bezpieczeństwa od 15 I 1962 r. Do 16 XI 1967 r. wywiadowca Wydziału „B” KW MO w Koszalinie, następnie inspektor, starszy inspektor, a od 31 XII 1975 r. kierownik sekcji Wydziału III KW MO w Koszalinie.

² Ryszard Janas (ur. 1938) – 1955–1966 robotnik, 1966–1971 starszy asystent geodety, 1966–1981 pomiarowy geodezjny w Okręgowym Przedsiębiorstwie Geodezyjno-Kartograficznym w Koszalinie. Od IX 1980 r. w „S”, członek Komitetu Założycielskiego w OPG-K, następnie przewodniczący KZ, członek Prezydium ZR „Pobrzeże”. W 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie.

³ Wiesław Romanowski (ur. 1952) – absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, socjologia (1976). Od IX 1980 r. w „S”, 1980–1981 rzecznik prasowy MKZ „S” w Koszalinie, redaktor niezależnego biuletynu MKZ w Koszalinie. W 1981 r. redaktor naczelny niezależnego tygodnika „Sierpień 80”. 13 XII 1981 – 31 IV 1982 r. internowany w OO w Wierchowiu i Darłównu. 1983–1985 kolporter wydawnictw podziemnych. 1989–1991 przewodniczący KO „S” w Koszalinie, wiceprzewodniczący WKO „S” w Koszalinie. W 1989 r. redaktor wznowionego tygodnika „Sierpień 80”. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

⁴ Alojzy Songajło (ur. 1936) – inżynier budownictwa, zatrudniony jako główny specjalista w Spółdzielni Pracy „Agroprojekt” w Koszalinie. W 1989 r. zastępca członka Zarządu Oddziału Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa, członek Komitetu Gospodarki Żywnościowej Rady Wojewódzkiej Naczelnej Organizacji Technicznej w Koszalinie, członek Klubu Inteligencji Katolickiej w Koszalinie.

Na posiedzeniu był nieobecny Michalak, lecz kandydatura jego była z nim uzgodniona.

Ustalono, że każdy przedstawiciel może do komisji dobrać inne osoby celem współpracy.

Songajło na posiedzeniu podniósł kwestię włączenia do współpracy U[kraińskie] T[owarzystwo] S[połeczno]-K[kulturalne]⁵, na co padły sprzeciwy, że społeczeństwo polskie pamięta jeszcze Ukraińców⁶ i pod takim mianem może się nie zgodzić na ich pracę. Ustalono jednak, że wejdą poszczególne osoby, bez podania narodowości i zajmowanych stanowisk.

Następne spotkanie miało się odbyć 16 kwietnia 1989 r. i 17 kwietnia 1989 r. Zebrani stwierdzili, że należy spieszyć się przed wyborami, aby przygotować i przedstawić kandydatów na posłów.

Powyższa informacja jest jednoźródłowa i wiarygodna.

W załączeniu przedkładałam listę osób z adresami, które brały udział w posiedzeniu WKO w dniu 15 kwietnia 1989 r. Na miejscu w kościele św. Ducha wykonano kserokopię tej listy osób oraz rozdano je obecnym w celu ułatwienia kontaktów między sobą.

kpt. mgr Henryk Sadowski^{b7}

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 85–85v, oryginał, mps.

^b *Pieczętka* Zastępca Naczelnika Wydziału VI WUSW w Koszalinie oraz *nieczytelna parafa*.

⁵ Ukraińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne – ukraińska organizacja społeczno-kulturalna działająca w okresie 1956–1990, której celem było m.in. szerzenie kultury i wspieranie oświaty ukraińskiej w Polsce.

⁶ Nawiązanie do tzw. Rzezi Wołyńskiej, która miała miejsce w trakcie II wojny światowej.

⁷ Henryk Sadowski (ur. 1942) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 VIII 1970 r.; inspektor, st. inspektor, kierownik sekcji w Wydziale III/III „A” KW MO w Koszalinie, 1981–1985 kierownik sekcji Wydziału V KW MO w Koszalinie, od 16 VII 1988 r. zastępca naczelnika Wydziału VI WUSW w Koszalinie.

Nr 4

1989 kwiecień 26, Koszalin – Notatka naczelnika Wydziału V Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Koszalinie skierowana do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie, zawierająca załącznik z charakterystykami ośmiu członków WKO „S” w Koszalinie (Pawła Michalaka, Romana Tabisza, Wiesława Rybickiego, Leszka Jęczkowskiego, Klemensa Bielińskiego i Franciszka Saka) sporządzonymi przez Wydział V WUSW w Koszalinie, tajne specjalnego znaczenia

[...]^a

W załączeniu przesyłam osiem^b charakterystyk osób z obiektów ochra-
nianych przez Wydział V, wchodzących w skład Wojewódzkiego Komitetu
Obywatelskiego.

mjr mgr Czesław Kozłowski^{c1}

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 111, oryginał, mps.

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie.

^b W oryginale sześć.

^c Pieczętka Naczelnik Wydziału V WUSW w Koszalinie oraz nieczytelna parafa.

¹ Czesław Kozłowski (1939–2019) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 VIII 1971 r.; do 1 VI 1975 r. inspektor operacyjny referatu ds. SB KP MO w Szczecinku, następnie starszy inspektor, kierownik sekcji i zastępca naczelnika Wydziału III/III „A” KW MO w Koszalinie, od 16 X 1984 r. naczelnik Wydziału V WUSW w Koszalinie.

[...]a

Charakterystyka

Ob[ywatel] Michałak Paweł^b

Wyżej wymieniony zatrudniony jest w Przedsiębiorstwie Polonijno-Zagranicznym „Gerpól” w Koszalinie. W latach osiemdziesiątych był bardzo aktywnym działaczem „Solidarności”, posiadając wśród jej członków duży autorytet. Pełnił funkcję przewodniczącego Regionu „Pobrzeże” N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność”. Jest członkiem koszalińskiego oddziału K[lubu] I[nteligencji] K[atolickiej]. Po wprowadzeniu stanu wojennego do roku 1986 nie angażował się w „działalność polityczną” na rzecz „Solidarności”. Nie brał udziału w nielegalnych spotkaniach oraz akcjach ulotkowych na terenie Koszalina. Zachowywał bierną postawę polityczną, zajęty prywatnymi sprawami (budowa domu).

Po roku 1986 ponownie uaktywnił się i był inicjatorem spotkań w Koszalinie, a także w woj[ewództwie] koszalińskim, mających na celu reaktywowanie Regionu „Pobrzeża”. Kilkakrotnie z tego powodu były z nim przeprowadzone rozmowy dyscyplinujące. W ostatnim okresie aktywnie działał na rzecz reaktywowania struktur „Solidarności”, nawiązując kontakty z jej głównymi liderami w Polsce. Odbudował ponownie swój autorytet wśród działaczy „Solidarności”, którzy w pewnym okresie zarzucali mu słabą aktywność polityczną po roku 1981. Uczestniczył w większości spotkań i zebrań „Solidarności”. Ostatnio został wybrany na posiedzeniu Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” do Komisji ds. Wyborów. Ma ambicje i zamiary odegrania z ramienia opozycji poważnej roli na arenie politycznej.

mjr Kazimierz Sobczak^{d1}

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 112, oryginał, mps.

^a W *prawym górnym rogu* Koszalin, 20 IV 1989 r. oraz *poniżej tajne specjalnego* znaczenia.

^b *Pominięto dane osobowe.*

^c W *oryginale* działalności politycznej.

^d *Pieczętka* Zastępcy Naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie oraz *nieczytelny podpis.*

¹ Kazimierz Sobczak (1927–2000) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 XII 1950 r.; do 1956 r. referent, st. referent WUBP/WUdsBP w Koszalinie, do 1 IX 1961 r. st. oficer KW MO w Koszalinie, następnie st. oficer, st. oficer operacyjny, inspektor, kierownik grupy i kierownik sekcji Wydziału II/III/III „A”/V KW MO w Koszalinie, od 16 V 1985 r. zastępca naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie.

Charakterystyka

Ob[ywatel] Tabisz Roman Aleksander^b

Zatrudniony jest w Z[akładach] P[rzemysłu] E[lektronicznego] „Kazelu” w Koszalinie na stanowisku kierownika działu metrologii (pomiar). W 1984 r. otrzymał tytuł „doktora nauk technicznych” na Wydziale Elektroniki Politechniki Wrocławskiej. W zakładzie cieszy się dobrą opinią przełożonych, ma duży autorytet wśród współpracowników.

W latach osiemdziesiątych należał do aktywnych działaczy N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” – najpierw w zakładzie, a następnie w Zarządzie Regionu. Związek „Solidarność” traktował jako związek zawodowy i daleki był od robienia kariery polityka. Zaangażowany jest w działalność K[lubu] I[nteligencji] K[atolickiej] w Koszalinie, którego jest prezesem. W „Kazelu” należy do osób, które podjęły się w ramach byłego prezydium NSZZ „S” reaktywowania działalności „Solidarności”. Jako osoba znana w środowisku solidarnościowym został zaproszony przez władze administracyjno-polityczne do uczestnictwa w komisji konsultacyjnej przy wojewodzie koszalińskim¹.

mjr mgr Czesław Kozłowski^c

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 113, oryginał, mps.

^a W prawym górnym rogu Koszalin, 17 IV 1989 r. oraz poniżej tajne spec[jalnego] znaczenia. W lewym górnym rogu dopisano odręcznie Wydz[iał] III i opatrzono nieczytelną parafą.

^b Pominięto dane osobowe.

^c Pieczętka Naczelnik Wydziału V WUSW w Koszalinie oraz nieczytelna parafa.

¹ Zob. biogram Romana Tabisza w: *Encyklopedia Solidarności*.

[...]^a

Charakterystyka

Ob[ywatel] Rybicki Wiesław^b

Wyżej wymieniony zatrudniony jest w Z[akładach] P[rzemysłu] E[lektronicznego] „Kazal” od 1967 r. w dziale głównego technologa. Legitymuje się wykształceniem średnim technicznym. W latach osiemdziesiątych prowadził działalność w N[iezależnym] S[amorządnym] Z[wiązku] Z[awodowym] „S” jako współzałożyciel, a następnie przewodniczący tegoż związku. Nie zaliczono go do „jastrzębi”. Po wprowadzeniu stanu wojennego otrzymał powołanie do odbycia ćwiczeń wojskowych. Po powrocie do zakładu nie prowadził działalności związkowej.

W trakcie obrad okrągłego stołu, razem z innymi członkami zawieszono prezydium NSZZ „S” ZPE „Kazal”, po uzyskaniu zgody dyrekcji zakładu, opublikował odezwę dotyczącą legalizacji „Solidarności” na terenie zakładu. Dalsze działania zostały podjęte po zakończeniu obrad okrągłego stołu.

W[iesław] Rybicki został zaproszony do grona osób stanowiących „komitet obywatelski” NSZZ „Solidarność” działający na terenie Koszalina.

Obecnie w „Kazalu” pełni on funkcję przewodniczącego prezydium „S”, podpisuje wszystkie dokumenty.

mjr mgr Czesław Kozłowski^c

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 114, oryginał, mps.

^a W prawym górnym rogu Koszalin, 17 IV 1989 r. oraz poniżej **tajne** spec[jalnego] znaczenia. W lewym górnym rogu dopisano odręcznie Wydz[iał] III.

^b Pominięto dane osobowe.

^c Pieczętka Naczelnik Wydziału V WUSW w Koszalinie oraz nieczytelna paraafa.

Charakterystyka

Ob[ywatel] Jęczkowski Leszek^b

Zatrudniony jest w Dyrekcji Okręgowej Dróg Publicznych na stanowisku Naczelnika Wydziału Utrzymania Dróg i Mostów. Posiada wykształcenie wyższe – inżynier budownictwa. Od strony fachowej oceniany jest wysoko przez przełożonych. W latach 1980–[19]81 pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego K[omisji] Z[akładowej] N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” przy DODP w Koszalinie. Po ogłoszeniu stanu wojennego nie zaprzestał działalności. Organizował m.in. w swoim pomieszczeniu służbowym spotkania b[yłych] aktywistów „S”, gdzie prowadzono dyskusje – zdecydowanie nieprzychylnie polityce władz i partii.

Okazjonalnie organizował akcję składania kwiatów pod krzyżem umieszczonym na tablicy ogłoszeń w holu z[akład]du.

W dniu 7 kwietnia br. był inicjatorem reaktywowania „Solidarności” w DODP. Fakt ten osobiście zgłosił dyrekcji przedsiębiorstwa jako aktualny przewodniczący. Wchodzi w skład Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” ds. wyborów.

W miejscu pracy prowadzi aktywną akcję propagandową zmierzającą do pozyskania jak największej liczby nowych członków „Solidarności”.

mjr Kazimierz Sobczak^c

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 115, oryginał, mps.

^a W prawym górnym rogu Koszalin, 20 IV 1989 r. oraz poniżej tajne spec[jalnego] znaczenia.

^b Pominięto dane osobowe.

^c Pieczętka Zastępcy Naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie oraz nieczytelny podpis.

[...]^a

Charakterystyka

Ob[ywatel] Bieliński Klemens^{b1}

Zatrudniony [w] P[olskich] K[olejach] P[aństwowych] Koszalin – jako zawiadowca Odcinka Łączności Przewodowej.

Aktywny działacz struktur „Solidarności” do momentu rozwiązania. Po 1981 r. angażuje się w pracach tzw. „Duszpasterstwa kolejarzy”. Prowadzi szeroką akcję agitującą do uczestnictwa w mszach w ramach Duszpasterstwa w kościele na Rokosowie. Utrzymywał kontakty ze znanymi działaczami opozycji z tut[ejszego] rejonu.

Prezentuje postawę zdecydowanie nieprzychylną polityce Partii [PZPR]. Aktualnie jest jednym z inicjatorów reaktywowania „Solidarności” na Węźle PKP Koszalin. Na rozwieszanych na terenie obiektów kolejowych ogłoszeniach wskazuje się, że wymieniony przyjmuje zapisy do związku „S”.

Z obowiązków służbowych wywiązuje się bez zastrzeżeń. Służbowo podlega bezpośrednio pod Rejon Przewozów Kolejowych w Słupsku. Z rozpoznania wynika, że rodzina wymienionego (żona) także prezentuje poglądy prosolidarnościowe i klerykalne. Prowadziła m.in. akcję kolportażową nielegalnych wydawnictw sygnowanych przez podziemie.

mjr Kazimierz Sobczak^c

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 116, oryginał, mps.

^a W *prawym górnym rogu* Koszalin, 20 IV 1989 r. oraz *poniżej* tajne spec[jalnego] znaczenia.

^b *Pominięto dane osobowe.*

^c *Pieczętka* Zastępcy Naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie oraz *nieczytelny podpis.*

¹ Klemens Bieliński (ur. 1947) – z zawodu teletechnik. W 1980 r. współorganizator Komitetu Założycielskiego „S”, od X 1980 r. przewodniczący KZ Węzła PKP w Koszalinie. 5 XI 1982–2 II 1983 r. internowany w Wojskowym Obozie Internowania na Kępie Panieńskiej pod Chełmnem. Po 1981 r. współorganizator Duszpasterstwa Kolejarzy w Koszalinie. W 1989 r. przewodniczący Tymczasowego Zarządu Regionu „Pobrzeże” NSZZ „S” w Koszalinie oraz współzałożyciel WKO „S” w Koszalinie.

Charakterystyka

Ob[ywatel] Sak Franciszek^b

Wyżej wymieniony w 1980 r. włączył się do działalności organizacyjnej w N[iezależnym] S[amorządnym] Z[wiązku] Z[awodowym] „Solidarność”, gdzie został przewodniczącym ogniwa „S” w „Polsporcie”, a następnie członkiem Zarządu Regionu „Pobrzeże”. W czasie trwania stanu wojennego odnotowano kilka faktów wskazujących na to, że wymieniony był zwolennikiem negatywnych poczynań b[ylej] „Solidarności”. Sak był głównym liderem wśród działaczy koszalińskiej opozycji „Solidarności”.

Z jego inicjatywy organizowano nielegalne zebranie działaczy podziemnych struktur i manifestacje. Brał osobisty udział w produkcji i kolportażu wydawnictw „S”. Za co szereg razy był karany przez kolegium ds. wykroczeń.

W związku z nielegalną działalnością Sak był kilkakrotnie zatrzymywany prewencyjnie w areszcie tut[ejszego] W[ojewódzkiego] U[rzędu] S[praw] W[ewnętrznych]. Wielokrotnie prowadzono z nim rozmowy profilaktyczno-ostrzegawcze, które nie przyniosły pozytywnego rezultatu.

Bierze aktywny udział w pracy Komitetu Pomocy Osobom Represjonowanym, utworzonego przy Radzie Biskupiej w Koszalinie¹.

Był głównym inspiratorem powstania Międzyregionalnej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” Pomorza Środkowego Koszalin–Słupsk².

Aktualnie Franciszek Sak wszedł w skład Komitetu Obywatelskiego NSZZ „Solidarność” w Koszalinie³.

mjr Kazimierz Sobczak^c

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 117, oryginał, mps.

^a W prawnym górnym rogu Koszalin, 20 IV 1989 r. oraz poniżej tajne spec[jalnego] znaczenia.

^b Pominięto dane osobowe.

^c Pieczętka Zastępcy Naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie oraz nieczytelny podpis.

¹ Kościelne Komitety Pomocy Więzionym, Internowanym, Represjonowanym i ich Rodzinom – zorganizowane przez Kościół i działające pod jego patronatem struktury o charakterze charytatywnym, których podstawowym celem było udzielanie wsparcia duchowego i materialnego osobom więzionym i internowanym przez komunistyczny aparat władzy za poglądy polityczne po wprowadzeniu stanu wojennego. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

² Międzyregionalna Komisja Koordynacyjna „Solidarność” Pomorza Środkowego Koszalin–Słupsk – struktura podziemna powstała 22 VIII 1987 r. z inicjatywy działaczy podziemnych struktur „S” z Koszalina i Słupska, uznająca przywództwo Lecha Wałęsy i respektująca TTK i TR „S”. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

³ Zob. biogram Franciszka Saka w: *Encyklopedia Solidarności*.

[...]^a

Charakterystyka

Gabrieli Cwojdzińskiej^b

Wymieniona od 1980 r. przebywa na emeryturze po przeszło 30-letniej pracy zawodowej w charakterze nauczyciela muzyki.

Po wydarzeniach sierpniowych w 1980 r. aktywnie zaangażowała się w działalność na rzecz tworzenia nowych związków zawodowych. W październiku 1980 r. weszła w skład K[omisji] Z[akładowej] N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” przy Państwowej Szkole Muzycznej w Koszalinie. W grudniu 1980 r. czynnie uczestniczyła w tworzeniu Regionalnej Komisji Koordynacyjnej Szkolnictwa Artystycznego „Solidarność”, wchodząc w skład tej komisji na szczeblu krajowym.

Od kwietnia 1981 r. wraz z mężem Andrzejem Cwojdzińskim¹ była członkiem Regionalnego Komitetu Więzionych za Przekonania² (zwanego później Komitetem Obrony Praworządności) w Koszalinie.

W lipcu 1981 r. została wybrana do Zarządu Regionu „Pobrzeże”, skrupulatnie wypełniając powierzone obowiązki.

W okresie wprowadzenia stanu wojennego bardzo aktywnie udzielała się na rzecz niesienia pomocy osobom więzionym, internowanym oraz rzekomo represjonowanym i ich rodzinom. Źródłem uzyskiwanych funduszy na ten cel były nielegalne zbiórki pieniężne w zakładach pracy oraz wpływy od wiernych podczas nabożeństw intencjonalnych. W tymże czasie zabiegała o uzyskanie pełnych list osób internowanych w ośrodkach odosobnienia na terenie województwa koszalińskiego.

Poza działalnością charytatywną prowadziła również działalność polityczną w oparciu o posiadane dotarcie do byłych działaczy „Solidarności”, którzy nie rezygnowali z reaktywowania związku.

^a *W prawym górnym rogu Koszalin, 24 IV 1989 r. oraz poniżej tajne.*

^b *Pominięto dane osobowe.*

¹ Andrzej Cwojdziński (ur. 1928) – dyrygent, kompozytor, pedagog muzyczny, kierownik artystyczny festiwali muzycznych, absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Krakowie (1953), dyrygentura, kompozycja (1955). Dyrektor i kierownik artystyczny Koszalińskiej Orkiestry Symfonicznej, następnie kierownik artystyczny Państwowej Filharmonii w Koszalinie, od 1975 r. docent Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, następnie także docent w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Słupsku.

² Komitety Obrony Więzionych za Przekonania – sieć komitetów organizujących akcje na rzecz uwolnienia więźniów politycznych na obszarze całej Polski, tworzona oddolnie w 1981 r. przy NSZZ „Solidarność” oraz Niezależnym Zrzeszeniu Studentów.

W Koszalinie utrzymywała kontakty z ludźmi wydającymi nielegalne pismo „Grudzień 80”³, na łamy którego dostarczała relacje o zabarwieniu politycznie negatywnym.

W dniu 1 maja 1982 r. brała aktywny udział wraz z grupą byłych działaczy zarządu Regionu „Pobrzeże” w nielegalnym zgromadzeniu. Powyższe przyczyniło się do jej zatrzymania przez organy M[ilicji] O[bywatelskiej].

Przeprowadzona z nią rozmowa o zaniechaniu działalności politycznie negatywnej nie odniosła skutku, gdyż G[abriela] Cwojdzńska okazała^c jawną niechęć do przestrzegania obowiązującego obowiązku prawnego.

W wyniku takiej postawy oraz w związku z wcześniejszą działalnością G[abriela] Cwojdzńska została internowana i w dniach 3 maja – 24 lipca 1982 r. przebywała w ośrodku odosobnienia w DarłóWKu. Przebywając tam, nawiązała bliższe znajomości z wieloma działaczami opozycji z terenu kraju.

Od września 1982 r. nawiązała szczególnie bliskie kontakty z miejscowym klerem, a w głównej mierze z ordynariuszem diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej b[isku]p[em] I[gnacym] Jeżem⁴. Znacznie wzrosła jej rola w Radzie Duszpasterkiej przy Kurii Biskupiej, w Komisji Charytatywnej oraz utrzymywała kontakty z wieloma osobami poznanymi w ośrodku odosobnienia w DarłóWKu.

Utrzymując ścisłe kontakty z Kurią Biskupią w Koszalinie i przy pełnej przychylności bp. I[gnacego] Jeża, doprowadziła w grudniu 1982 r. do powstania „Biskupiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i Praw”, mającego zasięg diecezjalny.

Zgodnie z przyjętymi kierunkami działań Komitet starał się udzielać pomocy materialno-finansowej osobom pozbawionym wolności, pozbawionym pracy, bądź wydalonym z uczelni.

Jako szef świecki tego Komitetu brała udział w większości procesów osób sądzonych z dekretu o stanie wojennym odbywających się w Koszalinie, Białogardzie, Szczecinku i Słupsku.

Od 1983 r. szeroko rozpropagowała działalność i była aktywną działaczką Biskupiego Komitetu Pomocy, którego zasadniczy trzon tworzyły osoby zaangażowane w działalność byłej „Solidarności”.

^c W *oryginalie* ujawniła.

³ Właśc. „Grudzień ’81 – Gazeta Wojenna NSZZ »Solidarność« w Koszalinie” – podziemne pismo redagowane w okresie stanu wojennego przez działaczy koszalińskiej „S”: Jana Martiniego, Franciszka Saka, Emilię Sobczyńską oraz Elżbietę Potrykus. Pierwszy numer ukazał się 20 II 1982 r.

⁴ Ignacy Jeż (1914–2007) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 20 VI 1937 r., podczas II wojny światowej więziony w obozie koncentracyjnym w Dachau. 1946–1960 katecheta i rektor Niższego Seminarium Duchownego w Katowicach. Od 1960 r. biskup pomocniczy w Gnieźnie z przeznaczeniem dla Gorzowa Wielkopolskiego, od 1967 r. biskup pomocniczy gorzowski. Od 28 VI 1972 r. biskup ordynariusz nowo utworzonej diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej. Od 1 II 1992 r. emerytowany biskup ordynariusz diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej.

W lutym 1984 r. była ona główną inspiratorką zwołania zjazdu byłych Internowanych z ośrodka odosobnienia w Darłównku.

Pod koniec lutego 1984 r. G[abriela] Cwojdzńska w związku z przewożeniem nielegalnej literatury została zatrzymana i tymczasowo aresztowana na podstawie postanowienia prokuratora z art. 273 § 2 kk w związku z art. 271 § 2 kk.

W dniu 22 marca 1984 r. [...]d postanowieniem prokuratora została zwolniona z aresztu śledczego, po czym w kilka miesięcy później Prokuratura Wojewódzka w Koszalinie umorzyła śledztwo na zasadzie amnestii.

Po zwolnieniu z tymczasowego aresztowania G[abriela] Cwojdzńska w dalszym ciągu przejawiała duże zaangażowanie na rzecz B[iskupiego] K[omitetu] P[omocy] zarówno w niesieniu pomocy rzekomo represjonowanym, jak też organizowała tzw. wypoczynek dla rodzin i dzieci osób represjonowanych z całego kraju.

Miejsca letniego wypoczynku to w głównej mierze prywatne kwatery osób zamieszkałych na terenie woj[ewództwa] koszalińskiego.

Aktywność G[abrieli] Cwojdzńskiej w BKP trwała do połowy 1988 r., po czym z uwagi na brak zainteresowania innych członków Komitetu w jego działalność oraz osób, które można było nazwać represjonowanymi stopniowo malała.

Stąd też G[abriela] Cwojdzńska angażuje się w działalność kościelną, będąc organizatorem kursów organistycznych itp. oraz stowarzyszeń kierujących się katolicką ideologią życia, a mianowicie organizuje na szeroką skalę Towarzystwo Przyjaciół Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego⁵, zostając prezesem oddziału oraz biorąc czynny udział w pracach koszalińskiego Klubu Inteligencji Katolickiej.

Pewne zmniejszenie aktywności G[abrieli] Cwojdzńskiej w tych organizacjach w ostatnim czasie spowodowane jest chorobą nóg, co w konsekwencji doprowadziło do jej wyjazdu do Włoch na hospitalizację, gdzie przebywa do chwili obecnej⁶.

por. Marek Cajc⁷

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 118–120, oryginał, mps.

^d Pominięto wymieniona.

⁵ Towarzystwo Przyjaciół Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – organizacja społeczna założona w 1922 r., której głównym celem jest wspieranie KUL i promowanie wartości katolickich.

⁶ Zob. biogram Gabrieli Cwojdzńskiej w: *Encyklopedia Solidarności*. Szczegółowe informacje na temat antykomunistycznej działalności Gabrieli Cwojdzńskiej zawarto również w: AIPN Sz, 271/20, Akta podręczne prokuratora wojewódzkiego w Koszalinie w sprawie przeciwko Gabrieli Cwojdzńskiej; AIPN Sz, 00/106/340, Akta kontrolne śledztwa w sprawie Gabrieli Cwojdzńskiej.

⁷ Marek Cajc (ur. 1953) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 VIII 1978 r.; do 1 VI 1982 r. młodszy Inspektor, inspektor Wydziału IV KW MO w Koszalinie, następnie starszy inspektor Wydziału IV WUSW w Koszalinie.

Charakterystyka kandydata na posła do Sejmu PRL

Ob[ywatel] Pałka Bogusław^b

Wymieniony w m[iejscowości] Domacyno prowadzi gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni 30 ha, w tym 12 ha stanowi ziemia dzierżawiona. Gospodarstwo ma charakter ogólnotowarowy z przewagą produkcji roślinnej. Uzyskuje wyniki produkcyjne powyżej średniej gminy i w swoim środowisku uważany jest za dobrze gospodarującego rolnika. Gospodarstwo jest wyposażone w podstawowy sprzęt rolniczy.

Bogusław Pałka jest przeciwny naszemu ustrojowi i rządowi. Krytycznie nastawiony do P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] i jej działalności.

Wypowiadając się na zebraniach, z góry nastawiony jest na „nie”. W jego działaniach brak jest systematyczności i konsekwencji. Nie posiada szerszego zaufania i poparcia ludzi w miejscu zamieszkania i najbliższej okolicy.

Był radnym Miejsko-Gminnej Rady Narodowej w Karlinie. W 1981 r. wybrany Przewodniczącym Zarządu Gminnego N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” Rolników Indywidualnych. Po rozwiązaniu „Solidarność” RI nie uczestniczył w nielegalnej działalności.

Wymieniony uaktywnił się w miesiącu marcu br., organizując akcję protestacyjną w gminie Karlino. Celem było zaprotestowanie przeciwko trudnym warunkom gospodarowania rolników i dążenie do urynkowania cen produktów rolnych. W dniu 16 marca br. na zebraniu przedstawicieli sołectw gm[iny] Karlino został wybrany w skład Komitetu Społecznego, mającego za zadanie czuwanie nad pełną realizacją wysuniętych żądań w zakresie poprawy sytuacji ekonomicznej wsi.

W dniu 14 kwietnia br. na zebraniu założycielskim rolników indywidualnych z gm[iny] Karlino został wybrany Przewodniczącym Komitetu Gminnego „Solidarność” Rolników Indywidualnych w Karlinie.

W dniu 16 kwietnia br. uczestniczył w legalnym zjeździe byłych działaczy „Solidarność” RI, który odbył się w Koszalinie. Na posiedzeniu Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” został wytypowany jako kandydat na posła do Sejmu.

^a W prawym górnym rogu Koszalin, 26 IV 1989 r. oraz poniżej tajne. W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie.

^b Pominięto dane osobowe.

W dniu 23 kwietnia br. w Warszawie powyższą kandydaturę zatwierdził Przewodniczący NSZZ „Solidarność”.

Nadmieniam, że Bogusław Pałka posiada rodzinę w Australii (siostra), którą dwukrotnie odwiedzał. Z drugiego pobytu powrócił w kwietniu 1988 r.¹

[...]^c

Źródło: AIPN Sz 00/107/100, t. 1, s. 121-121v, oryginał, mps.

^c *Pieczętka* Zastępcy Naczelnika Wydziału VI WUSW w Koszalinie oraz *nieczytelna para*fa.

¹ Zob. biogram Bogusława Pałki w: *Encyklopedia Solidarności*.

Nr 5

1989 kwiecień 27, Koszalin – Pismo do wiceministra Spraw Wewnętrznych Henryka Dankowskiego w sprawie wytypowania przez WKO „S” w Koszalinie kandydatów do wyborów parlamentarnych, tajne specjalnego znaczenia

Realizując polecenia zawarte w szyfrogramie z dnia 24 marca br. L.dz. SVD-00663/89 uprzejmie informuję, iż Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie wytypował swoich kandydatów na posłów i senatorów. [...] ^a

Kandydaci do Sejmu:

Pałka Bogusław [...] ^b. W 1981 r. był przewodniczącym Zarządu Gminnego N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” Rolników Indywidualnych. Po rozwiązaniu związku nie uczestniczył w nielegalnej działalności. W marcu br. zorganizował wśród rolników gm. Karlino akcję protestacyjną mającą na celu doprowadzenie do urynkowania cen produktów rolnych oraz poprawę sytuacji ekonomicznej wsi. W dniu 14 kwietnia br. został wybrany przewodniczącym Komitetu Gminnego „Solidarność” RI w Karlinie. Jest osobą o zdecydowanie niezależnych poglądach, krytycznie nastawioną do P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] i jej programu. Kandydatura wyżej wymienionego została 23 bm. zaakceptowana przez L[echa] Wałęsę ¹.

Sak Franciszek [...] ^b. Od 1980 r. aktywny działacz NSZZ „Solidarność”, członek ówczesnego Zarządu Regionu „Pobrzeże”. Po stanie wojennym lider koszalińskiej opozycji. Organizator nielegalnych manifestacji, druku i kolportażu wydawnictw „S”. Aktywny uczestnik prac Komitetu Pomocy Osobom Represjonowanym

^a Pominięto Zostali nimi.

^b Pominięto dane osobowe.

¹ Lech Wałęsa (ur. 1943) – VIII 1980 r. lider strajku w SG, prowadził w imieniu MKS negocjacje z delegacją rządową; sygnatariusz Porozumień Sierpniowych; od IX 1980 r. w „S”, przewodniczący KKP; przewodniczący KZ w SG, delegat na I WZD Regionu Gdańskiego, przewodniczący ZR, delegat na I KZD, od 2 X 1981 r. przewodniczący KK „S”. 13 XII 1981 – 14 XI 1982 r. internowany w ośrodkach rządowych w Chylicach i Otwocku pod Warszawą, namawiany do podjęcia współpracy z władzami, 11 V 1982 r. przewieziony do ośrodka rządowego w Arłamowie. W 1983 r. otrzymał Pokojową Nagrodę Nobla. Od 1987 r. przewodniczący KKW NSZZ „S”. W 1988 r. powołał Komitet Obywatelski, współprzewodniczący obrad okrągłego stołu. 29 XII 1970 – 19 VI 1976 r. zarejestrowany w KW MO Gdańsk pod nr. 12535 jako TW „Bolek”. 17 II 2016 r. w wyniku przeszukania mieszkania Marii Kiszczak, wdowy po Czesławie Kiszczaku, odnaleziono akta personalne i akta współpracy tajnego współpracownika SB ps. „Bolek” z lat 1970–1976. Po zweryfikowaniu autentyczności dokumentów prokuratorzy IPN zwrócili się o wydanie ekspertyzy z zakresu pisma ręcznego do Instytutu Ekspertyz Sądowych im. prof. Jana Sehna w Krakowie. Efektem prowadzonych badań jest opinia biegłych potwierdzająca autentyczność dokumentów. Zob. *Encyklopedia Solidarności*; S. Cenckiewicz, P. Gontarczyk, SB a Lech Wałęsa. *Przyczynek do biografii*, Warszawa 2008.

przy Radzie Biskupiej w Koszalinie. Aktualnie członek Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie oraz Tymczasowego Zarządu Regionu Pomorza Środkowego NSZZ „S” Koszalin–Słupsk².

Kandydaci do Senatu:

Madaj Jerzy [...]^b. Zatrudniony w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Koszalinie jako dziekan Wydziału Inżynierii Łądowej i Sanitarnej. Samodzielny pracownik naukowy – doc. dr hab. Od 1981 r. członek NSZZ „Solidarność” o umiarkowanych poglądach politycznych. Aktualnie przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie.

Cwojdzińska Gabriela [...]^b. Od 1980 r. na emeryturze. Członek i aktywny działacz NSZZ „Solidarność” od 1980 r. Współtwórca ówczesnej Regionalnej Komisji Koordynacyjnej Szkolnictwa Artystycznego „Solidarność”, członek jej władz krajowych, od kwietnia 1981 r. zaangażowana w działalność Regionalnego Komitetu Więzionych za Przekonania w Koszalinie. W lipcu 1981 r. wybrana do Zarządu Regionu „Pobrzeże”. Od 3 maja [do] 24 lipca 1982 r. internowana w ośrodku przystosowania w DarłóWKu. Obecnie aktywny członek Klubu Inteligencji Katolickiej oraz prezes Oddziału Towarzystwa Przyjaciół Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Koszalinie. Aktualnie przebywa na leczeniu choroby nóg we Włoszech.

Ponadto w dniu 22 bm. powstał w Białogardzie kolejny w naszym województwie (po Szczecinku) Regionalny Komitet Obywatelski „Solidarność”. W jego skład weszło 17 byłych działaczy „S”, a przewodniczącym wybrano członka WKO „S” w Koszalinie. Ob[ywate]l Kamiński³ Ryszard [...]^b, zatrudniony w Zakładach Elektronicznych „Unitra-Unitech” w Białogardzie jako kierownik sekcji.

[...]^c

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 128–130, oryginał, mps.

^c *Opatrzono parafą.*

² Międzyregionalna Komisja Koordynacyjna „Solidarność” Pomorza Środkowego Koszalin–Słupsk.

³ Ryszard Kamiński (ur. 1942) – inżynier mechanik w Zakładzie Zespołów Elektronicznych Unitra-Unitech w Białogardzie. Od IX 1980 r. w „S”, członek KZ. W 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie, przewodniczący RKO „S” w Białogardzie.

Nr 6

1989 maj 5, Koszalin – Szyfrogram nr 939 nadesłany z Departamentu III Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do zastępcy szefa WUSW ds. Służby Bezpieczeństwa w Koszalinie na temat zakładania spraw obiektowych dotyczących WKO „S”, tajne

[...]a

Zastępca Szefa W[ojewódzkiego] U[rzędu] S[praw] W[ewnętrnych]
ds. Służby Bezpieczeństwa (wszystkie województwa)
oraz S[tołecznego] U[rzędu] S[praw] W[ewnętrnych] Warszawa

Pomimo ustaleń zawartych przy okrągłym stole o niekonfrontacyjnym charakterze wyborów do Sejmu i Senatu kampania przedwyborcza prowadzona przez stronę opozycyjno-solidarnościową zawiera elementy agresywne. **Program wyborczy ogłoszony przez komitet obywatelski „Solidarności” przy Lechu Wałęsie jest w płaszczyźnie politycznej konfrontacyjny. W związku z powyższym w ramach^b spraw obiektowych zakładanych na komitety obywatelskie „Solidarności” należy operacyjnie kontrolować działania opozycji w tym zakresie i informować Dep[artament] III/3/MSW o jej poczynaniach, ze szczególnym uwzględnieniem spotkań przedwyborczych, nowych elementów w propagandzie przedwyborczej oraz wynikających z tego zagrożeń^c.**

Dyrektor Departamentu III/3/MSW
gen. bryg K[rzysztof] Majchrowski¹

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1., s. 16, oryginał, mps.

^a Poniżej dopisano odręcznie Tow[arzystw] plk Małecki. Proszę o rozmowę i opatrzone nieczytelną parafą z datą 5 V 1989 r. Po lewej stronie dopisano Tow[arzystw] Jachnowiec – założyć sprawę obiektową i opracować plan zabezpieczenia spotkań wyborczych i całej kampanii wyborczej i opatrzone nieczytelną parafą z datą 6 V 1989 r.

^{b-b} W oryginale wyboldowane fragmenty – ten i kolejny – podkreślono odręcznie.

^{c-c} W oryginale fragment tekstu zaznaczono dwiema pionowymi kreskami na lewym marginesie.

¹ Krzysztof Majchrowski (1929–2000) – wysoki funkcjonariusz komunistycznego aparatu bezpieczeństwa, 1987–1989 Dyrektor Departamentu III MSW.

Nr 7

1989 maj 9, Koszalin – Notatka służbowa na temat spotkania wyborczego z udziałem kandydata na senatora Aleksandra Kwaśniewskiego 8 maja w Koszalinie, poufne

[...]^a

Dnia 8 maja 1989 r. uczestniczyłem w spotkaniu kandydata na senatora z województwa koszalińskiego Aleksandra Kwaśniewskiego¹ z wyborcami. Spotkanie odbyło się w empiku w godzinach 17.00–20.00. Spotkanie spotkało się z b[ardzo] dużym zainteresowaniem mieszkańców. Nie wszystkim starczyło miejsca, ^bsała okazała się za mała do potrzeb^b. Tłum ludzi stał za drzwiami, wielu odeszło, nie mogąc uczestniczyć, ^człe było nagłośnienie sali. Napór ludzi spowodował, że cała ekipa z Warszawy oddała swoje krzesła i dalej prowadziła kampanię na stojąco. Prowadzącym był redaktor naczelny Teleexpressu² [Sławomir] Zieliński³. Audytorium stanowili ludzie reprezentujący cały przekrój społeczeństwa zarówno zwolennicy, jak i przeciwnicy. Dyskusja była autentycznie otwarta, a przez to i ostra. Nie było tematów tabu. Szczególnie napastliwa była wypowiedź Ob[ywatela] Świtalskiego^{c4} [...]^d, który domagał się publicznego ujawnienia osób odpowiedzialnych za falę represji w dziejach Polski Ludowej, szczególnie w okresie tzw. stalinizmu⁵, którzy żyją w dostatku, gdy Polska w tym czasie ściga zbrodniarzy za granicą. Ponadto wyraził szereg

^a Po lewej stronie dopisano Tow[arzystwo] Jachnowiec – z zagadnieniem dotyczącym choroby krów zapoznać Wydział VI WUSW i opatrzone nieczytelną parafą z datą 10 V 1989 r.

^{b-b} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

^c Na lewym marginesie dopisano Niezrównoważony psychicznie – znany naszej służbie.

^d Pominięto dane adresowe.

¹ Aleksander Kwaśniewski (ur. 1954) – działacz komunistyczny, m.in. 1985–1987 minister – członek Rady Ministrów ds. Młodzieży, następnie do 1990 r. przewodniczący Komitetu ds. Młodzieży i Kultury Fizycznej; 1988–1989 minister – członek Rady Ministrów, członek Prezydium Rządu, przewodniczący Komitetu Społeczno-Politycznego Rady Ministrów. II–IV 1989 r. uczestnik obrad plenarnych okrągłego stołu oraz obrad w Zespole do spraw Pluralizmu Związkowego (współprzewodniczący zespołu wraz z Tadeuszem Mazowieckim i Romualdem Sosnowskim), w Zespole do spraw Reform Politycznych i w Podzespolu do spraw Stowarzyszeń i Samorządu Terytorialnego. W 1989 r. bez powodzenia kandydował w wyborach do Senatu z województwa koszalińskiego.

² „Teleexpress” – polski program informacyjny nadawany codziennie w TVP 1 od 26 VI 1986 r.

³ Sławomir Zieliński (ur. 1955) – dziennikarz radiowy i telewizyjny; 1982–1989 zastępca redaktora naczelnego Programu III Polskiego Radia. Współtworzył i był pierwszym prowadzącym programu „Teleexpress”.

⁴ Bliższych danych nie ustalono.

⁵ Zasadniczo przyjmuje się w nauce, iż okres stalinowski w Polsce przypada na lata 1948–1956, lecz w tym wypadku chodzi zapewne o represje wobec Polaków zapoczątkowane już w 1944 r.

obraźliwych słów pod adresem P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej], posłów, działaczy itd. Swoje wystąpienie miał przygotowane na piśmie w zeszyte, w którym zapisuje spostrzeżenia i uwagi. Prowadzący redaktor zorientowawszy się, że ma do czynienia z osobą wątpliwej poczytalności i kultury, umiejętnie przerwał, dając głos kandydatowi. Wystąpienie Świtalskiego znalazło poklask wśród obecnej grupy młodzieży.

Jeden z zebranych w podeszłym wieku zasygnalizował kandydatowi ukrywaną jego w tajemnicy sprawę krowiej gorączki. Jego zdaniem jest to niebezpieczna choroba krów, która powoduje poprzez podawanie dzieciom mleka masową zachorowalność. Minister Kwaśniewski zobowiązał się wyjaśnić tę sprawę z władzami miasta.

Zadawane pytania dotyczyły następujących tematów:

- obrad okrągłego stołu, uzgodnienia w Magdalence⁶,
- kariery politycznej kandydata, szczególnie dopytywano się o to, jak kandydat w tak młodym wieku wszedł do rządu i utrzymał się w nim po zmianie ostatniej ekipy. Kwaśniewski zaprzeczył domysłem, że ktoś za nim stoi i w formie żartu odparł ataki, podając, iż jest szczęśliwy, że urodził się pod koniec 1954 r. i nie grozi mu, aby był poczęty z nasienia [Józefa] Stalina⁷, który zmarł kilkanaście miesięcy wcześniej,
- spraw sportu, w tym zawodowstwa,
- Koszalińskiej Strefy Ekonomicznej,
- budowy elektrowni jądrowej w Kopaniu k. Darłowa,
- likwidacji białych plam w stosunkach ze Z[wiązkiem] S[ocjalistycznych] R[e-
publik] R[adzieckich],
- pogodzenia funkcji senatora z naszego województwa z pracami w rządzie i innych instytucjach,
- apolityczności wojska i aparatu milicji,

^e *Tak w oryginale.*

⁶ Obrady w Magdalence – najistotniejsze kwestie sporne rozstrzygnięto poza oficjalnymi zespołami działającymi w ramach okrągłego stołu, w trakcie poufnych spotkań kierownictw wszystkich delegacji, które najczęściej odbywały się w ośrodku MSW w podwarszawskiej Magdalence. Po stronie PZPR brali w nich udział m.in.: Stanisław Ciosek, Andrzej Gdula, Czesław Kiszczak, Aleksander Kwaśniewski i Janusz Reykowski. Natomiast w reprezentacji „S” kluczową rolę poza Lechem Wałęsą odgrywali: Zbigniew Bujak, Władysław Frasyniuk, Bronisław Geremek, Jacek Kuroń, Tadeusz Mazowiecki, Lech Kaczyński i Adam Michnik. W rozmowach w Magdalence brali też udział przedstawiciele Kościoła: bp Tadeusz Gocłowski i ks. Alojzy Orszulik. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

⁷ Józef Stalin właśc. Iosif Wissarionowicz Dżugaszwili (1878–1953) – radziecki polityk pochodzenia gruzińskiego, komunista, dożywotni dyktator ZSRS, odpowiadał za zbrodnie komunistyczne, które pochłonęły wiele milionów ofiar.

- jego stosunku^f do gen. [Wojciecha] Jaruzelskiego⁸, M[ieczysława] Rakowskiego⁹,
- ordynacji wyborczej,
- finansowania jego kampanii wyborczej,
- zadłużenia zagranicznego,
- polityki zagranicznej,
- stosunku do opozycji,
- stosunku do projektu ustawy o przerywaniu ciąży,
- problemu cenzury,
- znajomości^g swoich kontrkandydatów,
- ^hspraw gospodarczych^h regionu,
- ⁱrodzinnych związkówⁱ z Koszalinem, Białogardem itp.

Na koniec spotkania rozdawano plakaty, ulotki charakteryzujące kandydata. Zebrano kilkadziesiąt podpisów.

Piętro niżej w kawiarni empiku z kasety wideo puszczone nagraną kampanię wyborczą Kwaśniewskiego w innych miejscach.

ppor. Mieczysław []

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 159–160, oryginał, rkps.

^f W *oryginale* stosunek.

^g W *oryginale* znajomość.

^{h-h} W *oryginale* sprawy gospodarcze.

ⁱ⁻ⁱ W *oryginale* rodzinne związki.

^j *Nieczytelne nazwisko.*

⁸ Wojciech Jaruzelski (1923–2014) – komunistyczny wojskowy i polityk. Piastował wiele odpowiedzialnych funkcji, m.in. 1968–1983 minister Obrony Narodowej, 1981–1989 I sekretarz KC PZPR, 1981–1985 prezes Rady Ministrów, 1981–1983 przewodniczący Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego, 1985–1989 przewodniczący Rady Państwa. 1989–1990 prezydent PRL/III Rzeczypospolitej.

⁹ Mieczysław Rakowski (1926–2008) – działacz i polityk komunistyczny. Pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji, m.in. 1981–1985 wicepremier, 1988–1989 premier, 1989–1990 ostatni I sekretarz KC PZPR.

Nr 8

1989 maj 9, Koszalin – Pismo szefa Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Koszalinie do zastępców Szefów Rejonowych Urzędów Spraw Wewnętrznych województwa koszalińskiego i naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w związku z koniecznością wzmożenia pracy operacyjnej przed kampanią wyborczą, tajne specjalnego znaczenia

[...]^a

W związku z rozwijającą się kampanią wyborczą do Sejmu i Senatu oraz aktywnym włączeniem się do niej strony opozycyjno-solidarnościowej istnieje pilna potrzeba wzmożenia pracy operacyjnej w celu jej pełnego rozpoznania i zabezpieczenia.

W związku z powyższym polecam:

- ujawniać przypadki konfrontacyjnych i agresywnych zamierzeń i działań strony opozycyjno-solidarnościowej, a zwłaszcza terenowych Komitetów Obywatelskich „Solidarność”,
- zabezpieczyć przebieg spotkań przedwyborczych z kandydatami strony koalicyjno-rządowej i opozycyjno-solidarnościowej oraz ujawniać zamiary, bądź próby zakłócania tych spotkań,
- rozpoznawać i ujawniać przypadki gromadzenia i rozpowszechniania tendencyjnych materiałów szkalujących kandydatów strony koalicyjno-rządowej,
- rozpoznawać tendencje oraz nowe elementy w propagandzie przedwyborczej stosowanej przez stronę opozycyjno-solidarnościową,
- na bieżąco informować o przebiegu kampanii Wydz[iał] III W[ojewódzkiego] U[rzędu] S[praw] W[ewnętrznych], który pełni rolę koordynatora w ramach prowadzonej sprawy obiektowej krypt[onim] „Parawan”¹.

[...]^b

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 22, oryginał, mps.

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie.

^b Opatrzono parafę.

¹ „Parawan” – sprawa obiektowa zarejestrowana pod nr 27341/89, prowadzona w okresie V–VII 1989 r. przez Wydział III WUSW w Koszalinie, której celem była operacyjna kontrola politycznej działalności członków „S” skupionych w WKO „S” w Koszalinie w okresie kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu w 1989 r.

Nr 9

1989 maj 9, Koszalin – Notatka służbowa na temat przebiegu kampanii wyborczej do parlamentu, prowadzonej przez kandydatów na posłów i senatorów wysuniętych przez WKO „Solidarność” w Koszalinie, tajne

Ostatecznego wyboru kandydatów na posłów i senatorów koszaliński W[ojewódzki] K[omitte] O[bywatelski] „S” dokonał w dniu 25 kwietnia br. w wyniku ostrego i burzliwego zebrania. Zostali nimi:

– do Sejmu: Sak Franciszek

Pałka Bogusław

– do Senatu: Madej Jerzy

Cwojdzińska Gabriela

W stosunku do pierwotnego składu nastąpiły znaczne zmiany, co wprowadziło dodatkowe trudności organizacyjne związane z drukiem materiałów propagandowych, terminarzami spotkań oraz opóźnieniem prac całego WKO „S” w stosunku do innych komitetów w kraju. Wszyscy wymienieni kandydaci uzyskali osobistą akceptację L[echa] Wałęsy.

Przed ogólnopolskim spotkaniem w Gdańsku kandydatów na posłów i senatorów z ramienia opozycji przewodniczący WKO „S” Jerzy Madej odbył w dniu 26 kwietnia br. spotkanie z członkami szczecineckiego R[egionalnego] K[omite]tu O[bywatelskiego] „S”, na którym starał się załagodzić konflikt, jaki zaistniał po zmianie kandydatur.

Dotychczas z ww. kandydatów największą aktywnością w prezentacji swej kandydatury wyróżnia się Franciszek Sak. Ze strony pozostałych kandydatów nie odnotowaliśmy podjęcia kampanii propagandowej.

– W dniu 28 kwietnia br. Franciszek Sak uczestniczył w manifestacji ekologicznej w Darłowie, wykorzystał przygotowane urządzenia nagłaśniające i zaprezentował zebranym swój życiorys jak kandydat na posła, poparł żądanie zaprzestania budowy elektrowni atomowej, a także zaapelował o poparcie swojej kandydatury jako przedstawiciela „S”.

– Kolejne spotkanie odbył Franciszek Sak 3 maja br. w Państwowym Ośrodku Maszynowym w Czaplunku, gdzie został zaproszony na zebranie wyborcze zakładowego ogniwa „S”. Zaczął od przedstawienia własnej sylwetki z uwypukleniem działalności w okresie delegalizacji „S” [po 13 grudnia 1981 r.]. Następnie zaakcentował fakt uzyskania poparcia L[echa] Wałęsy. Na zakończenie wystąpienia stwierdził, iż w przyszłym Sejmie chciałby pracować w komisji zajmującej się resortami spraw wewnętrznych i obrony narodowej.

– Następnego dnia, tj. 4 maja br. F[ranciszek] Sak uczestniczył w podobnym zebraniu w W[ojewódzkim] P[rzedsiębiorstwie] E[nergetyki] C[ieplnej] Koszalin, gdzie zaprezentował się analogicznie jak w Czaplinku.

Dotychczas nie stwierdzono prezentowania przez WKO „S” własnego programu wyborczego. Stwierdzono jedynie powielenie i kolportowanie w miejscach publicznych ulotek sygnowanych przez WKO „S” w Koszalinie, zawierających apel sygnowany przez L[echa] Wałęsę oraz odezwę przedwyborczą Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Warszawie.

Charakterystycznym elementem dotychczasowej kampanii wyborczej prowadzonej przez środowiska solidarnościowe było spotkanie z mieszkańcami Darłowa odbyte w dniu 6 bm. w sali katechetycznej miejscowego klasztoru franciszkanów. Uczestniczyło w nim 35 osób, głównie rolników indywidualnych. Agitowano, aby głosować na kandydatów WKO „S”, a także poddano krytyce kandydatury L[eszka] Dydyny¹ oraz J[erzego] Surowca². Dydynę określono jako kombinatora, rzekomo skupującego żywiec od innych rolników w celu dalszej odsprzedaży. J[erzemu] Surowcowi zarzucano rzekome utrudnianie organizowania zakładowego ogniwa „S” w P[rzedsiębiorstwie] P[ołowów] i U[sług] R[ybackich] „Kuter”.

Ponadto w dniu 2 bm. w W[yższej] S[zkole] [I]nżynierskiej Koszalin odbyło się zebranie wyborcze uczelnianego ogniwa N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „S”, w którym wziął udział przewodniczący Zarządu Regionu „Pobrzeże” Paweł Michalak. W trakcie spotkania ograniczył się jedynie do podania nazwisk kandydatów WKO „S” do Sejmu i Senatu.

[...]a

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 157–158, oryginał, mps.

^a Po lewej stronie Wyk[onano] w 2 egz[emplarzach], Egz[emplarz] nr 1 – Z[astęp]ca Szefa ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] WUSW Koszalin, Egz[emplarz] nr 2 – a[d] a[cta].

¹ Leszek Dydyna (ur. 1951) – rolnik indywidualny, posiadał własne gospodarstwo rolne. W 1989 r. sekretarz POP PZPR rolników w Darłowie, wiceprezes Zarządu Głównego Polskiego Związku Plantatorów Roślin Oleistych, prezes Banku Spółdzielczego w Darłowie, przewodniczący Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Koszalinie, członek Rady Głównej Krajowego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych. W 1989 r. kandydował do Sejmu.

² Jerzy Surowiec (ur. 1944) – absolwent Politechniki Gdańskiej, magister inżynier mechanik (1967). 1955–1959 przebywał na zesłaniu na Syberii, po repatriacji zamieszkał w Sławnie, a następnie w Darłowie. W 1989 r. dyrektor Przedsiębiorstwa Połowów i Usług Rybackich „Kuter” w Darłowie; polityk, sprawował funkcje przewodniczącego Miejskiego Komitetu w Darłowie i członka Wojewódzkiego Komitetu Stronnictwa Demokratycznego, 1985–1989 poseł na Sejm z ramienia SD. W 1989 r. kandydował do Senatu.

Nr 10

1989 maj 12, Koszalin – Informacja dotycząca spotkania kandydatów WKO „S” Koszalin do parlamentu z pracownikami Zakładów Przemysłu Elektronicznego „Kazel” w Koszalinie 11 maja, tajne

[...]^a

W dniu wczorajszym w Zakładzie Przemysłu Elektronicznego „Kazel” w Koszalinie odbyło się spotkanie przedwyborcze załogi z kandydatami Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”: Jerzym Madejem – kandydatem na senatora i Franciszkiem Sakiem – kandydatem na posła. W spotkaniu, któremu przewodniczył Jerzy Madej, uczestniczyło ok. 200 pracowników. Wymienieni zapewnili zebranych, iż swym działaniem dążyli będą przede wszystkim do zachowania środowiska naturalnego w woj[ewództwie] koszalińskim. Zaapelowali do zebranych, że tylko oddanie głosów na kandydatów z „Solidarności” zapewni powodzenie w walce o ochronę środowiska.

W trakcie spotkania pracownicy nie przejawiali większego zainteresowania poruszonym tematem i część z nich przed jego zakończeniem opuściła salę.

Spotkanie trwało ok. 40 min. Negatywnych faktów nie odnotowano. W komentarzach stwierdzano, że tylko ciekawość, jak wyglądają kandydaci do Sejmu i Senatu ze strony „Solidarności”, była przyczyną ich udziału w spotkaniu.

mjr mgr Czesław Kozłowski^b[...]^c

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 179, oryginał, mps.

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie. Poniżej dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 12 V 1989 r.

^b Pieczętka Naczelnik Wydziału V WUSW w Koszalinie oraz nieczytelna parafa.

^c Po lewej stronie dopisano odręcznie Przesłano kopię do Wydziału III w[ydział] m[iejscowy] oraz opatrzono datą 15 V [19]89 r. oraz poniżej adnotacja Wyk[onano] 2 egz[emplarze], Egz[emplarz] Nr 1 – W[ojewódzkie] S[tanowisko] K[ierowania], Egz[emplarz] Nr 2 – a[d] a[cta], Przesłano kopię do Wydziału III w[ydział]/m[iejscowy] oraz data 15 V [19]89 r.

Nr 11

1989 maj 12, Koszalin – Notatka służbowa starszego inspektora Wydziału III WUSW z rozmowy z dyrektorem Okręgowego Urzędu Kontroli Prasy i Widowisk dotycząca ulotek wyborczych kandydatów do parlamentu WKO „S” w Koszalinie, tajne

Notatka służbowa

z rozmowy z dyr[ektorem] O[kręgowego] U[rzędu] K[ontroli] P[rasy]
i W[idowisk]¹ tow[arzyszem] [Józefem] Wasilewskim²

Rozmówca poinformował mnie, że wpłynął do niego wniosek ^ao ocenzurowanie projektu ulotki wyborczej zawierającej następujący tekst^a:

„Jak głosować na „Solidarność”

1. Nasz program – to program Lecha Wałęsy. Nie słuchaj innych – potrafia tylko obiecywać.
2. Twoi kandydaci na posłów i senatorów – to kandydaci zgłoszeni przez Obyw[atelski] Komitet „S” w Koszalinie
3. Idź koniecznie do urny – tych wyborów nie wolno bojkotować.
4. Wybory są trudne. Twój głos musi być ważny. Stosuj się do naszych zaleceń – musisz skreślać.
5. Na karcie wyborczej na posła pozostaw nieskreślone nazwisko kandydata „S” Mandat Nr 186:

Bogusław Pałka

^{a-a} Woryginalie ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

¹ Okręgowe Urzędy Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk – jednostki terytorialne podlegające Głównemu Urzędowi Kontroli Publikacji i Widowisk, centralnemu urzędowi cenzury państwowej w PRL, do zadań których należała kontrola prasy, publikacji, widowisk, punktów z urządzeniami poligraficznymi, kserograficznymi itp., drukarni oraz zakładów produkujących pieczętki. Ośrodki cenzury w swej pracy ściśle współdziałały z lokalnymi strukturami partyjnymi, aparatem bezpieczeństwa i innymi instytucjami odpowiedzialnymi za kontrolę życia społeczno-politycznego w PRL.

² Józef Wasilewski (1931–1999) – dyrektor Okręgowego Urzędu Kontroli Prasy i Widowisk w Koszalinie. 1941–1962 pracownik aparatu bezpieczeństwa (1941–1951 słuchacz dwuletniej szkoły oficerskiej w Centrum Wyszkozenia Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w Legionowie, 1951–1953 referent Wydziału II/VI Departamentu VII MBP, 1954–1955 st. referent Sekcji VI Wydziału WUBP w Koszalinie, 1955–1956 kierownik, st. referent, st. oficer operacyjny Sekcji V Wydziału IV Wojewódzkiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Koszalinie, 1957–1959 starszy oficer operacyjny, kierownik grupy Wydziału II KW MO w Koszalinie, 1960–1962 zastępca naczelnika Wydziału „B” KW MO).

6. Na karcie wyborczej na senatorów pozostaw nieskreślone tylko dwa nazwiska kandydatów „S”:

Gabriela Cwojdzińska
Jerzy Madej

Region[alny] Komitet Obyw[atelski] „S”
Białogard

Ulotka ma zostać wydrukowana przez Intropol w Białogardzie w nakł[adzie] ^a1000 egz[emplarzy], format A5^a.

Ponadto rozmówca w dniu wczorajszym rozmawiał z kier[ownikiem] drukarni Intropol w Szczecinku, który poinformował go, że Reg[ionalny] Kom[itety] Obyw[atelski] „S” ze Szczecinka złożył u niego zamówienie na druk mat[eriałów] wyborczych. Pytał, czy może drukować bez ocenowania. Dyrektor polecił przekazać zleceniodawcom, aby zgłosili się w dniu dzisiejszym do OUKPiW w Koszalinie celem ocenowania materiałów. Z drukiem polecił się wstrzymać.

Wydana została zgoda na druk ^a„Gazety Wyborczej”³ – **jednodniówki w nakładzie 50 tys. egz[emplarzy]**^a. Format A3.

[...]^b

St[arszy] insp[ektor] Wydz[iału] III
kpt. A[ndrzej] Kowalski⁴

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 162–162v, oryginał, rkps.

^b *Po lewej stronie Uwagi: Informację przekazać do Sek[cji] V tutajszego Wydz[iału] III.*

³ *Gazeta Wyborcza” WKO „S” w Koszalinie – pismo Komitetu wydawane w okresie kampanii wyborczej 1989 r., redagowane przez Wiesława Romanowskiego.*

⁴ *Andrzej Kowalski (ur. 1951) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 III 1979 r.; do 1 IV 1983 r. inspektor Wydziału II KW MO w Szczecinie, następnie inspektor, st. inspektor Wydziału III WUSW w Koszalinie.*

Nr 12

1989 maj 12, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 58/89 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat założenia sprawy obiektowej „Parawan”, tajne

[...]a

Zgodnie z poleceniem Dyrektora Departamentu III M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] w Warszawie założono sprawę kryptonim „Parawan”, której celem jest operacyjna kontrola politycznej działalności aktywu strony opozycyjno-solidarnościowej, skupionego w W[ojewódzkim] K[omitecie] O[bywatelskim] „Solidarność” w Koszalinie w okresie kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu w 1989 r.

Kierunki kontroli:

- ujawnianie konfrontacyjnych i agresywnych zamierzeń ze strony opozycyjno-solidarnościowej podczas kampanii wyborczej;
- ujawnianie przygotowań bądź prób zakłócenia spotkań przedwyborczych kandydatów strony koalicyjno-rządowej;
- rozpoznawanie nowych elementów w propagandzie przedwyborczej opozycji politycznej;
- bieżące informowanie Departamentu III MSW w Warszawie o występujących tendencjach i zagrożeniach w kampanii przedwyborczej na terenie województwa koszalińskiego.

Na dzień 12 maja br. struktura organizacyjna WKO „Solidarność” w Koszalinie przedstawia się następująco:

- Wojewódzki Komitet Obywatelski „S” w Koszalinie,
- Regionalne Komitety Obywatelskie „S” – 8 (Kołobrzeg, Szczecinek, Białogard, Złocieniec, Połczyn Zdrój, Świdwin, Drawsko Pomorskie, Darłowo).

Obsada osobowa WKO „Solidarność” w Koszalinie przedstawia się następująco:

- przewodniczący WKO „S” – doc. dr hab. inż. Jerzy Madej
- kierownik biura – Ryszard Janas
- przewod[niczący] komisji ds. prasy – Wiesław Romanowski
- przewod[niczący] komisji ds. wyborów – Paweł Michalak
- przewod[niczący] komisji ds. kontaktów – Alojzy Songajło

^a Po lewej stronie kryptonim „Parawan”, identyfikator nr 5422/89, data założenia 10 V 1989 r.

– sekretarz biura – Urszula Kostuch¹

Prowadzący sprawę: ppor. Waldemar Gręźlikowski²

ppłk mgr Bogusław Małecki^b

[...]^c

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 18–19, oryginał, mps.

^b *Pieczętka* Naczelnik Wydziału III WUSW w Koszalinie oraz *nieczytelny podpis*.

^c *Po lewej stronie Wyk[onano] w 3 egz[emplarzach], Egz[emplarz] nr 1 – Wydz[iał] I Dep[artamentu] III MSW w Warszawie, Egz[emplarz] nr 2 – Sekcja I w[ydział] m[iejscowy], Egz[emplarz] nr 3 – S[prawa] O[biektowa] „Parawan”.*

¹ Urszula Kostuch (ur. 1948) – absolwentka Politechniki Szczecińskiej (1979), ekonomika przemysłowa. Od 1983 r. pracownik (sprzedawca, st. sprzedawca) w Zakładach Unitra-Serwis. W 1989 r. przewodnicząca Komitetu Założycielskiego „S” w zakładzie pracy, po 8 IV 1989 r. weszła w skład WKO „S” w Koszalinie.

² Waldemar Gręźlikowski (1959–2019) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 XII 1983 r.; mł. inspektor, inspektor Wydziału III WUSW w Koszalinie.

Nr 13

1989 maj 13, Koszalin – Szyfrogram nr 985 zastępcy szefa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych ds. SB w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego Aleksandra Kwaśniewskiego w Szczecinku 12 maja, tajne

[...]a

W dniu wczorajszym w godzinach 16.00–18.30 odbyło się w Szczecinku spotkanie mieszkańców Szczecinka z kandydatem na senatora ^bA[leksandrem] Kwaśniewskim. W spotkaniu udział wzięło ok. 200 osób. Po krótkim wystąpieniu kandydata na senatora rozpoczęły się pytania^b z sali. Ich tematyka była bardzo różnorodna. Część z nich dotyczyła spraw lokalnych, inna ekonomiki, ochrony środowiska, gospodarki, polityki socjalnej państwa, energetyki atomowej, ^cstosunków partia–opozycja^c, spraw prywatnych kandydata. A[leksander] Kwaśniewski na wszystkie pytania starał się odpowiedzieć wyczerpująco, nie udzielał odpowiedzi wymijających. Pytań szczególnie napastliwych nie było, chociaż [...]d (kilka) z nich obliczonych było na wzbudzenie emocji na sali. Między innymi jeden z aktywistów [Komitetu Organizacyjnego NSZZ „Solidarność”] M[iędyzakładowego] K[omitetu] Z[ałożycielskiego] [...]e Szczecinek S[tanisław] Popławski¹ spytał, dlaczego w przeddzień przyjazdu ministra do Szczecinka zniknęły z miasta wszystkie plakaty wyborcze „Solidarności” oraz dlaczego, wzorem początku lat osiemdziesiątych, zwalnia się z pracy pod różnymi pretekstami działacze „Solidarności”, podając przykład ze Szczecinka. A[leksander] Kwaśniewski obiecał zająć się obiema^f sprawami. Uczeń liceum ogólnokształcącego P. Wełnic² zapytał o sprawę podsłuchu w lokalu „Solidarności” w Słupsku, a jeden z emerytów podważył zasadność stacjonowania wojsk radzieckich w Polsce. Udzielone przez ministra odpowiedzi zadowolili pytających. W sumie A[leksander] Kwaśniewski odpowiedział na około 30 pytań, chociaż chętnych

^a W lewym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 15 V 1989 r.

^{b-b} W oryginalne fragment dopisano odręcznie.

^{c-c} W oryginalne ten i kolejne wyboldowane fragmenty zaznaczono zakreślaczem.

^d Pominięto klik.

^e Pominięto (MKZ).

^f W oryginalne oboma.

¹ Stanisław Popławski (ur. 1960) – w 1989 r. konserwator urządzeń elektrycznych w Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa-Książka-Ruch”; 9 II wywiesił w zakładzie pracy plakat wzywający do wstępowania do „S”; członek Komitetu Organizacyjnego NSZZ „S” MKZ Szczecinek i jego rzecznik prasowy, redaktor pisma „Wolny Głos”.

² Blizszych danych nie ustalono.

do ich zadania było o wiele więcej. Podsumowując spotkanie, stwierdzić należy, że atmosfera na sali była nieskrępowana, a kandydat na senatora pozostawił po sobie dobre wrażenie. W kontekście spotkania z A[leksandrem] Kwaśniewskim stwierdzić należy, że dotychczas kampania wyborcza strony koalicyjnej na naszym terenie rozwija się bardzo wolno i praktycznie jest niedostrzegalna. Większość mieszkańców rejonu w fazie typowania kandydatów i zbierania niezbędnej ilości podpisów nie była zorientowana kto kandyduje ze strony koalicji i co sobą reprezentuje. Brak było konsekwencji i zdecydowania w działaniu organizacji społeczno-politycznych naszego rejonu, w fazie typowania kandydatów górę brały ambicje lokalne i zgłoszono zbyt wiele kandydatów. Konsekwencją w działaniu wykazała się natomiast strona opozycyjna. Już niemal od trzech tygodni praktycznie co kilkadziesiąt metrów wiszą w Szczecinku plakaty nawołujące do głosowania na kandydatów „Solidarności” z podaniem ich nazwisk [i] charakterystyk. Plakatów tych z dnia na dzień jest więcej. Tak duża ilość plakatów wpływa z pewnością na utrwalenie w pamięci nazwisk kandydatów „Solidarności” nawet u osób, które nie interesują się polityką i wyborami, i założyć należy, że w akcie głosowania pozostawią one nieskreślone nazwiska tych osób, które znają...

Z[astęp]ca Szefa RUSW ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] w Szczecinku
kpt. mgr W[o]jciech Waligóra³

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 172, oryginał, mps.

³ Wojciech Waligóra (1949–2013) – w aparacie bezpieczeństwa od 26 XII 1976 r.; do 1 XII 1981 r. młodszy inspektor, inspektor, starszy inspektor Wydziału III/Wydziału III „A” KW MO w Szczecinie, następnie kierownik sekcji i zastępca naczelnika Wydziału V KW MO w Koszalinie, IV–VII 1983 r. zastępca komendanta ds. SB KW MO w Szczecinku, następnie zastępca szefa ds. SB RUSW Szczecinek.

Nr 14

1989 maj 14, Koszalin – Szyfrogram zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego Aleksandra Kwaśniewskiego w Drawsku Pomorskim, tajne

[...]^a

Informuję, iż w dniu dzisiejszym zgodnie z programem w parku im. [Fryderyka] Chopina w Drawsku Pom[orskim] odbywały się imprezy kulturalno-rekreacyjne oraz wiec polityczny z okazji obchodów Święta Ludowego. W godz. 15.00–17.00 odbyło się również spotkanie przedwyborcze kandydatów na senatorów i posłów kandydujących z ramienia koalicji rządowej, m.in. z ministrem Aleksandrem Kwaśniewskim. Po krótkich wystąpieniach sekretarza K[omitetu] M[iejskiego] i G[minnego] Z[jednoczonego] S[tronnictwa] L[udowego]¹ w Drawsku Pom[orskim] W. Jankowskiego² oraz kandydatów na senatorów i posłów odbyły się imprezy kulturalne. Kandydaci przyjmowali pytania przy stolikach usytuowanych w okolicy amfiteatru. W imprezie tej podczas spotkania z kandydatami uczestniczyło około 1,5 tys. mieszkańców tut[ejszego] rejonu. Dla porównania dodaję, iż w spotkaniu przedwyborczym, które odbyło się w tym samym miejscu ^bw godz. 12.00–13.00, organizowanym przez stronę opozycyjno-solidarnościową, uczestniczyło około 200 osób^b.

Uroczystości powyższe przebiegały w atmosferze festynu. W oczach uczestników wystąpienia kandydatów były rzeczowe i wzbudzające zaufanie. Forma tego spotkania również odpowiadała większości zebranych. W trakcie ww. uroczystości nie odnotowano zakłóceń i negatywnych politycznie faktów.

Z[astępca] Szefa RUSW w Drawsku Pom[orskim] ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] mjr A[ndrzej] Bittel³

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 174, oryginał, mps.

^a Po lewej stronie nr 97/89 z dn[ia] 14 V 1989 r. godz[ina] 19.55 oraz odręcznie dopisano Tow[arzystw] Jachnowiec – treść klóci się z szyfrogramem 989 i opatrzone nieczytelną parafą z datą 16 V 1989 r.

^{b-b} W oryginale wyboldowane fragmenty – ten i kolejny – podkreślono odręcznie oraz postawiono znak zapytania na lewym marginesie.

¹ Zjednoczone Stronnictwo Ludowe – chłopska partia polityczna powstała 27 XI 1949 r. po połączeniu Stronnictwa Ludowego z resztkami Polskiego Stronnictwa Ludowego. Realizowało politykę PZPR na wsi. ZSL rozwiązano w 1990 r.

² W. Jankowski – sekretarz Miejsko-Gminnego Komitetu ZSL w Drawsku Pomorskim.

³ Andrzej Bittel (ur. 1950) – w aparacie bezpieczeństwa od 21 VI 1973 r.; do 16 III 1982 r. inspektor, starszy inspektor, kierownik sekcji Wydziału III/Wydziału III „A”/Wydziału V KW MO w Koszalinie, następnie od 1 IV zastępca kierownika ds. SB w KMO w Drawsku Pomorskim, od 1 VIII 1983 r. zastępca szefa ds. SB w RUSW w Drawsku Pomorskim.

Nr 15

1989 maj 15, Koszalin – Szyfrogram nr 966 z RUSW w Białogardzie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” Koszalin w Świdwinie 14 maja, tajne

[...]^a

Stosownie do pisma [...] ^b przesyłam informację dotyczącą przebiegu spotkania przedwyborczego kandydatów na posłów ze strony opozycyjnej, jakie miało miejsce w dniu 14 maja [19]89 r. w Świdwinie. W spotkaniu wzięli udział Bogusław Pałka i Jerzy Madej. Wystrój pomieszczenia – transparenty z napisem „Solidarność” „Bóg z nami”, w spotkaniu uczestniczyło 200 wyborców.

“W trakcie dyskusji kandydat na posła Madej twierdził, iż jest przekonany o zwycięstwie „Solidarności” w wyborach, mówił o potrzebie zmian konstytucji, a co za tym idzie również o zmianie władzy. Ze strony wymienionego padały głosy krytyki pod adresem wojska – negowana była zbyt duża liczebność armii”.

Inny kandydat B[ogusław] Pałka swoim wystąpieniem nie zdobył aprobaty wyborców, w opinii wielu osób wymieniony uważamy jest za osobę mało elokwentną. W trakcie swojej wypowiedzi nie zaprezentował określonego programu wyborczego, m.in. Pałka był zdania, iż w sprawach rolnictwa należy rozmawiać wyłącznie w gronie ^dspecjalistów.

Informuję, że spotkanie połączone było z występami artystycznymi ^ddzieci i młodzieży, w trakcie których odnotowano ze strony osób prowadzących (małżeństwo Pietrzykowskich¹ z Kołobrzegu) kilka akcentów o zabarwieniu politycznym, m.in. poruszano kwestię katyńską², sprawy państwo–kościół.

^a W lewym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzysz] Czyżlikowski. Przed wykorzystaniem ustalić b. szczegóły i opatrzone nieczytelną parafą z datą 15 V 1989 r.

^b Pominięto nr OE-V-00405/89 (OE-V-00405/89).

^{c-c} W oryginale fragment podkreślono odręcznie oraz zaznaczono linią falistą na lewym marginesie.

^{d-d} Fragment dopisano odręcznie.

¹ Bliższych danych nie ustalono.

² Zbrodnia Katyńska – Wiosną 1940 r. w ZSRS rozstrzelanych zostało ponad 21,7 tys. obywateli polskich, z czego ponad 10 tys. stanowili przetrzymywani dotąd w niewoli (obozy w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie) żołnierze WP, KOP i członkowie Policji Państwowej. Decyzję o przeprowadzaniu egzekucji podjęły najwyższe władze w ZSRS w uchwale Biura Politycznego Komitetu Centralnego partii komunistycznej z 5 III 1940 r. Eliminowano w ten sposób osoby, które nie poddawały się działaniom indoktrynacyjnym i tym samym uznane zostały za „wrogów władzy sowieckiej”. Miało to uniemożliwić odrodzenie się państwa polskiego w przyszłości. Polaków najczęściej zabijano strzałem w tył głowy z broni krótkiej, a ciała zakopywano. Egzekucji dokonywano m.in. w Katyniu, Charkowie i Kalininie (ob. Twer). Ciał wielu ofiar do dzisiaj nie udało się odnaleźć. ZSRS ostatecznie uznał swą odpowiedzialność za dopuszczenie się zbrodni na Polakach dopiero w 1990 r.

Z[astęp]ca Szefa ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] RUSW w Białogardzie
ppor mgr Ryszard Grzankowski³

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 175, oryginał, mps.

³ Ryszard Grzankowski (ur. 1949) – w aparacie bezpieczeństwa od 16 V 1981 r.; st. inspektor KW MO w Koszalinie, od 1 IV 1983 r. inspektor, st. inspektor RUSW RUSW w Białogardzie, od 16 VIII 1988 r. p.o. zastępcy szefa ds. SB.

Nr 16

1989 maj 16, Warszawa – Pismo naczelnika Wydziału I Departamentu III MSW do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie zestawu pytań, jakie należy zadawać kandydatom podczas spotkań wyborczych, tajne

[...] ^a

Zgodnie z poleceniem gen. bryg. Krzysztofa Majchrowskiego, wydanym podczas telekonferencji w dniu 15 bm., przesyłam w załączeniu zestaw przykładowych pytań, jakie należy zadawać kandydatom w toku kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu.

Naczelnik Wydziału I Departamentu III MSW
płk mgr J[erzy] Podolski ^{b1}

^a W lewym górnym rogu pieczętka Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz poniżej dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec – zapoznać z podpisem wszystkich pracowników Wydziału III i opatrzone nieczytelną parafą z datą 17 V 1989 r.

^b Opatrzono nieczytelną parafą.

¹ Jerzy Podolski (ur. 1938) – w aparacie bezpieczeństwa od 6 XI 1961 r., oficer operacyjny, inspektor, wykładowca. Od 1 III 1988 r. naczelnik Wydziału I Departamentu III MSW.

Zestaw pytań

1. Od szeregu lat opozycja krytykowała praktykę władzy przywożenia kandydatów w „teczkach”, a obecnie sama tak postępuje. Jak pan zatem ocenia swoje kandydowanie w naszym okręgu?
2. Mieszka Pan w ... a kandyduje w ... Dlaczego? Czy w przypadku wybrania na posła (senatora) będzie Pan reprezentował interesy naszego okręgu, czy swojego środowiska? Jakie są wg Pana najważniejsze problemy naszego regionu do rozwiązania?
3. Opozycja i „Solidarność” od wielu lat posługuje się terminem demokracja. Jak w świetle tego należy ocenić fakt ustalenia kandydatów strony opozycyjno-solidarnościowej przez Komitet Obywatelski „Solidarność”, który nie pochodzi z demokratycznych wyborów, a z nominacji?
4. Czy jest moralne korzystanie w kampanii wyborczej z usług zachodnich rozgłośni polskojęzycznych, w sytuacji gdy strona opozycyjno-solidarnościowa ma dostęp do Radia i Telewizji i wydaje własne czasopisma?
5. Czy jest Pan przekonany, że demokratyczne kraje zachodnie udzielają altruistycznie pomocy opozycji w Polsce?
6. Znam program wyborczy Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”. Ale jaki jest konkretnie Pana program wyborczy? Co ma Pan nam do zaoferowania?
7. Jaki jest Pana stosunek do faktu, że N[iezależny] S[amorządny] Z[wiązek] [Zawodowy] upiera się przy statutowym zapisie o prawie do strajku, mimo iż na całym świecie prawo to jest ściśle związane z istotą związków zawodowych jako element obrony ludzi pracy?
8. Jaki jest Pana stosunek do projektu nowelizacji ustawy o aborcji?
9. Skąd strona opozycyjno-solidarnościowa uzyskuje – poza rozpowszechnianiem cegiełek wyborczych – fundusze na kampanię wyborczą? Czy otrzymuje fundusze z krajów zachodnich? Jeżeli tak, to jakie to są mniej więcej ilości. Czy nie jest to forma uzależniania się?
10. W propozycjach „Solidarność” naprawy gospodarki narodowej dużo miejsca zajmuje kierunek reprivatyzacji. Czy Pan podziela pogląd, że reprivatyzacja jest lekarstwem na schorzenia naszej gospodarki? Kto ma być właścicielem środków produkcji?
11. Strona opozycyjno-solidarnościowa atakuje system oświatowy w Polsce jako źle zorganizowany i mało skuteczny, formułując jednocześnie pogląd, iż prywatyzacja szkół zmieniłaby ten stan. Czy Pan jest zwolennikiem tego kierunku? Czy nie uważa Pan, iż zamknęłoby to możliwość kształcenia wielu zdolnym jednostkom ze środowisk socjalnie słabych?
12. Czy w przypadku wybrania Pana na posła do Sejmu będzie Pan głosował wg decyzji poselskiego klubu opozycyjnego, nawet jeżeli byłoby to sprzeczne z interesami naszego okręgu, którego Pan będzie reprezentantem?

13. Jaki ma Pan konkretny program zahamowania inflacji?
14. Czy opozycja, decydując się na udział w wyborach, rzeczywiście chce współdziałać z rządem w przełamaniu kryzysu ekonomicznego, czy też traktuje to jako krok w zdobyciu władzy?
15. W demokratycznych Stanach Zjednoczonych istnieje ustawa zakazująca pod groźbą kary przyjmowania organizacjom różnego typu pieniędzy z terytorium innych krajów. Dlaczego „Solidarność” i opozycja nie tylko przyjmuje pieniądze, ale wręcz o nie zabiega? Czy to jest słuszne i moralnie czyste?
16. Czym różni się NSZZ „Solidarność” od Komitetu Obywatelskiego „Solidarności”? Jakie cele stawia sobie Komitet Obywatelski i czy zostanie zlikwidowany po wyborach, czy będzie funkcjonował nadal jako instytucja o charakterze polityczno-społecznym?
17. Jak Pan rozumie pojęcie „wolności” w hasle: „Nie ma wolności bez „Solidarności”? Czy w związku z porozumieniem przy okrągłym stole nie należałoby przyjąć hasła koalicji rządowej: „Nie ma wolności bez odpowiedzialności” i utworzyć jedno: „Nie ma wolności bez »Solidarności« i odpowiedzialności”.
18. Czy jest Pan przekonany, że propozycje „Solidarności” w kwestii pełnego urynkwienia mieszkań są słuszne? Realizacja tego programu radykalnie ograniczy dostępność mieszkań dla zdecydowanej większości społeczeństwa.
19. Jeżeli miałby Pan możliwość wyznaczenia premiera, kogo by Pan desygnował i dlaczego?
20. Czy opozycja, negując całkowicie dorobek Polski w ostatnich 45 latach, postępuje słusznie? Czy naprawdę społeczeństwo nic nie zrobiło?

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 194–197, oryginał, mps.

Nr 17

1989 maj 17, Koszalin – Pismo naczelnika Wydziału IV WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie wypowiedzi duchownych katolickich na temat wyborów, tajne

[...]^a

W związku ze zbliżającymi się wyborami do Sejmu i Senatu odnotowano następujące komentarze:

Część księży z dekanatu Połczyn Zdrój poddaje krytycznej ocenie niektórych koszalińskich kandydatów ze strony solidarnościowo-opozycyjnej.

Najwięcej zastrzeżeń budzi kandydatura ob. Gabrieli Cwojdziańskiej. Duchowni co prawda uznają jej zasługi na rzecz Kościoła oraz Towarzystwa Przyjaciół K[atolickiego] U[niwersytetu] L[ubelskiego] i Biskupiego Komitetu Pomocy. Jednak uważają, że nie nadaje się ona na senatora, twierdząc wręcz, iż jest dewotką i dziwaczką. Pogląd taki reprezentują m.in. ks. Kazimierz Krzemiński¹, proboszcz parafii Buślary, ks. Ryszard Hendzel², proboszcz parafii Toporzyk oraz ks. Stefan Leszczyński³, proboszcz parafii pw. NNMP w Połczynie Zdroju, a jednocześnie dziekan dekanatu Połczyn Zdrój.

Niektórzy księża z Połczyna [Zdroju] uważają, że znacznie odpowiedniejszym kandydatem na senatora byłby Roman Tabisz, prezes koszalińskiego KIK-u.

Z kolei kandydujący do Sejmu rolnik [Bogusław] Pałka jest zdaniem wielu księży człowiekiem niewierzącym, co dyskredytuje go w oczach tego środowiska.

Wśród świeckich mieszkańców Połczyna Zdroju zbliżające się wybory wywołują jedynie nieznaczne zainteresowanie. Spora liczba mieszkańców Połczyna [Zdroju] w ogóle nie interesuje się wyborami, prezentując zupełnie obojętny stosunek wobec wysuwanych kandydatur wszelkich stron. W opinii niektórych osób problem walki wyborczej sprowadza się jedynie do próby uzyskania intratnych stanowisk przez reprezentantów wszystkich ścierających się stron.

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie oraz poniżej dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec – uwagi i zastrzeżenia proszę pod adresem kandydatów „S” wykorzystać do zlecenia zadań źródłom informacyjnym na kolejne spotkania przedwyborcze i opatrzone nieczytelną parafą z datą 19 V 1989 r.

¹ Kazimierz Krzemiński (1935–2014) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1961 r. 1982–2010 proboszcz parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Buślarach (od 2001 r. kościół filialny parafii pw. św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy w Połczynie Zdroju).

² Ryszard Hendzel (ur. 1946) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 30 V 1971 r. 1985–1989 proboszcz parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Toporzyku.

³ Stefan Leszczyński (1935–2017) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 28 V 1959 r. 1980–2010 proboszcz parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Połczynie Zdroju.

^bNieliczni twierdzą, że opozycja przejmuje partyjny styl pracy, „przywołując ludzi w teczkach”. Jako przykład podaje się fakt narzucania przez Komitet Obywatelski „S” kandydatury rolnika Pałki spod Białogardu w okręgu wyborczym w Szczecinku^b.

^cRównież kandydaci na senatorów z Koszalina zostali wysunięci przez Komitet Obywatelski bez uzgodnienia z szeregowymi członkami „Solidarności”^c.

^dZdaniem wypowiedających się świadczy to wyraźnie o wprowadzaniu przez opozycje metod zarządzania, od których obecnie odchodzi P[olska] Z[jednoczona] P[artia] R[obotnicza]^d.

pplk mgr Stanisław Kłodziński^{e1}

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 188–188v, oryginał, mps.

^{b-b} W oryginale fragment podkreślono odręcznie oraz zaznaczono pionową kreską na lewym marginesie.

^{c-c} Fragment zaznaczono pionową kreską na lewym marginesie oraz dopisano 1.

^{d-d} Fragment zaznaczono pionową kreską na lewym marginesie oraz dopisano 2.

^e Pieczętka Naczelnik Wydziału IV WUSW w Koszalinie oraz nieczytelna parafa.

⁴ Stanisław Kłodziński (ur. 1945) – w aparacie bezpieczeństwa od 16 I 1970 r., do 30 V 1975 r. inspektor, starszy inspektor KP MO w Szczecinku, następnie kierownik sekcji i kierownik Wydziału II KW MO w Koszalinie, od 16 IV 1985 r. naczelnik Wydziału IV WUSW Koszalin.

1989 maj 17, Koszalin – Szyfrogram nr 1014 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” Koszalin z mieszkańcami Drawska Pomorskiego 14 maja, tajne

[...]a

W uzupełnieniu szyfrogramu nr 96 z dnia 14 bm. dotyczącego spotkania przedwyborczego kandydatów do Senatu i Sejmu z ramienia strony opozycyjno-solidarnościowej ([Jerzy] Madej, [Bogusław] Pałka) z mieszkańcami Drawska Pom[orskiego] odbytego w wyżej wymienionym dniu w parku im. F[ryderyka] Chopina w trakcie trwania obchodów Święta Ludowego, informuję, iż podczas tego spotkania ^b Madej^c wypowiedział się, iż kampania kandydatów „S[olidarność]” ^d finansowana jest z dobrowolnych składek członków i sympatyków N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] „S”^d, natomiast kandydatów strony koalicyjno-rządowej finansują państwowe instytucje i zakłady pracy, przeznaczając na ten cel nadwyżki finansowe, m.in. „Pewex”¹ w Łodzi finansuje kampanię wyborczą ppłk. [Jana] Płócienniczaka². Dodał, że nie znaleziono zakładu i instytucji, która chciałaby przeznaczyć te nadwyżki na kampanie kandydatów „S”. Ponadto mówca zwrócił uwagę na to, iż radio i telewizja polska swoje programy reklamujące kandydatów „S” nadaje w godzinach „małej oglądalności i słyszalności”. Podkreślił, że jest to celowe działanie mające na celu preferować kandydatów strony koalicyjno-rządowej.

Kolejnym tematem, który podjął Madej, był problem laicyzacji polskiej szkoły. Wypowiedział się, że jest za wprowadzeniem lekcji religii w szkołach podstawowych jako przedmiotu obowiązkowego. Wspomniał, iż pamięta jak ok. 20 lat

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzysz] [nieczytelne nazwisko] i opatrzono nieczytelną parafą z datą 17 V 1989 r.

^{b-b} W oryginale fragment tekstu zaznaczono pionową kreską na lewym marginesie.

^c Nazwisko odręcznie obwiedziono ramką.

^{d-d} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty zaznaczono zakreślaczem.

¹ Przedsiębiorstwo Eksportu Wewnętrzznego „Pewex” – powstałe w 1972 r. przedsiębiorstwo państwowe prowadzące sieć sklepów i kiosków walutowych w PRL.

² Jan Płócienniczak (1937–2008) – pułkownik MO i dziennikarz telewizyjny. Pracę w aparacie bezpieczeństwa rozpoczął 1 V 1960 r., pracował m.in. jako naczelnik Wydziału Kryminalnego w Komendzie Stołecznej MO. 1986–1990 pierwszy prowadzący *Magazyn Kryminalny* 997. W 1989 r. kandydował do Senatu z województwa łódzkiego, przechodząc do drugiej tury, w której przegrał z Cezarym Józefakiem.

temu o godz. 9.00 w niedzielę TVP wprowadziła program „Teleranek”³ dla dzieci. Celem tego było odciążenie dzieci i młodzieży od kościoła i narzucenie im, jak stwierdził, ideologii wypaczającej charakter młodego pokolenia Polaków. Jednym z pytań zadanych Madejowi była kwestia lotów ćwiczebnych samolotów wojskowych nad Drawskiem. W odpowiedzi Madej stwierdził, iż nie ma na to wpływu, jednakże o ile już te samoloty latają, to on woli, jak sądzi, że i [podobnie] wszyscy zebrani, żeby były to polskie samoloty z polskimi pilotami i będzie dążył do tego, aby tak się stało – jako senator. Na pytanie, gdzie widzi rezerwy finansowe umożliwiające podniesienie najniższych emerytur i rent, odpowiedział, że tkwią one w instytucjach partyjnych i armii, a wykorzystać je można przez likwidacje etatów, dodał cyt[uję]: „Dziwię się bardzo i stwierdzam, że tylko idiota decyduje się na takie zbrojenia jak my, kiedy mamy z trzech stron przyjaciół, a z czwartej morze...”.

Na kolejne pytania w kwestii rekrutacji na studia wyższe odpowiedział, cyt[uję]: „Państwo zapewne domniemuje^c, jak to było, a ja potwierdzam, iż dotychczas nagminnym było załatwienie tego tematu przez telefon wykonany z Komitetu Wojewódzkiego, tak przebiegały studia, również na telefon i egzamin końcowy – też na telefon...”^b.

Drugi kandydat B[ogusław] Pałka główną część swych wypowiedzi ograniczył do rolnictwa indywidualnego i uspołecznionego, krytykując aktualną politykę rolną, podkreślając braki w zaopatrzeniu i stale rosnące ceny. Stwierdził, iż uspołecznione rolnictwo zajmuje ok. 70 proc. ogólnego areалу, a dochody jego są znacznie niższe niż indywidualnego. Podkreślił, iż należy zrobić rewolucję w polskim rolnictwie poprzez zmianę struktury P[aństwowych] G[ospodarstw] R[olnych]⁴, a zarazem danie im większej samodzielności, co jego zdaniem powinno przybliżyć nasze rolnictwo do europejskiego.

Kierownik biura „Solidarności” w Koszalinie R[yzard] Janas, uczestniczący w tym spotkaniu, poinformował zebranych, iż nieobecna w dniu dzisiejszym kandydatka do Senatu G[abriela] Cwojdzńska aktualnie [...]^f przebywa na skomplikowanej operacji we Włoszech, a głosując na „Solidarność”, cyt[uję]: „Państwo będziecie mieli też możliwość leczenia na Zachodzie...”. Dokonał też [...]^g prezentacji [kandydatki], uwypuklając szczególnie jej działalność kościelną. Następnie przedstawił technikę głosowania wyborców, jaką życzy sobie „S”. Stwierdził, że każdy wyborca otrzyma kilka kart, na których w porządku alfabetycznym umieszczone będą kandydatury, a wśród nich wysuwani przez „S”.

^c Tak w oryginale.

^f Pominięto kandydatka do Senatu.

^g Pominięto jej.

³ Teleranek – telewizyjny program dla dzieci nadawany od 1972 r., z trzymiesięczną przerwą po wprowadzeniu stanu wojennego, w każdą niedzielę o godz. 09.00 przez TVP 1.

⁴ Państwowe Gospodarstwa Rolne – forma socjalistycznej własności ziemskiej wprowadzona przez komunistów i funkcjonująca w latach 1949–1993.

Dodał, że należy znać ich nazwiska, co ułatwi wybór poprzez skreślenie wszystkich innych, pozostawiając kandydatów „S”, cyt[uję]: „Zapamiętajcie nazwiska członków »Solidarności«, ich pozostawcie na liście nieskreślonych, a pozostałych w łeb...”.

Niektóre wypowiedzi mówców, szczególnie te w swej wymowie tendencyjne, wzbudziły aplauz brawami przez ok. 200-osobową grupę mieszkańców Drawska Pomorskiego i rejonu, uczestniczącą w tym spotkaniu. W grupie tej występowali znani nam byli aktywni działacze NSZZ „S”, którzy nadawali ton owacjom. Wśród tej grupy było wielu z tzw. marginesu społecznego, pod działaniem alkoholu.

Z[astęp]ca Szefa RUSW ds. Służby Bezpieczeństwa
w Drawsku Pomorskim mjr Andrzej Bittel

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 181–182, oryginał, mps.

Nr 19

1989 maj 18, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 61 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW na temat podsumowania dotychczasowego przebiegu kampanii wyborczej przedstawicieli WKO „S” w Koszalinie, tajne

[...]a

Wojewódzki Komitet Obywatelski „S” w Koszalinie dopiero w dniu 25 kwietnia br. dokonał ostatecznego wyboru dwóch kandydatów do Sejmu i Senatu. Powodem opóźnienia był ostry konflikt wokół osoby Antoniego Troińskiego¹, członka K[lubu] I[inteligencji] K[atolickiej], członka WKO „S” oraz jednego z założycieli Rejonowego Komitetu Obywatelskiego „S” w Szczecinku, który został zmuszony do wycofania swojej kandydatury na posła. Wywołało to duże zamieszanie, a także niezadowolenie szczecineckiego środowiska działaczy KIK i „S”. Zmiana kandydatów opóźniła wstępny etap kampanii wyborczej (druk charakterystyk kandydatów, terminarze spotkań z wyborcami), a przede wszystkim zbieranie podpisów wyborców na listach zgłoszeniowych.

Ostatecznie kandydaci WKO „S” w Koszalinie zostali zgłoszeni do odpowiednich komisji wyborczych w dniu 8 maja 1989 r., uzyskując następującą ilość podpisów:

Kandydaci na senatorów:

- Madej Jerzy – 7027
- Cwojdzińska Gabriela – 7216

Kandydaci na posłów:

- Sak Franciszek – 6352
- Pałka Bogusław – 4400

Z ww. dużą aktywnością przed właściwymi spotkaniami z wyborcami wykazał się kandydat na posła F[ranciszek] Sak, który wykorzystał zebrania założycielskie ogniw „Solidarności” do prezentacji własnej sylwetki i apelowania do głosowania na pozostałych kandydatów WKO „S” w Koszalinie.

Runda spotkań przedwyborczych rozpoczęła się w dniu 11 bm. spotkaniem z bp. I[gnacym] Jeżem, na którym WKO „S” przedstawił swoich kandydatów do Sejmu i Senatu (nieobecna była jedynie G[abriela] Cwojdzińska, która nadal

^a Po lewej stronie Sprawa obiektowa Kryptonim „Parawan”, Identyfikator nr 5422/89.

¹ Antoni Troiński (ur. 1950) – mgr filologii, prezes KIK w Szczecinku. W 1989 r. członek-założyciel WKO „S” w Koszalinie i RKO „S” w Szczecinku.

przebywa na leczeniu we Włoszech). W tym samym dniu F[ranciszek] Sak oraz J[erzy] Madej odbyli spotkanie z załogą Zakładów Przemysłu Elektronicznego „Kazel” w Koszalinie. Uczestniczyło w nim ok. 200 pracowników, a prowadził J[erzy] Madej. Głównym tematem prezentowanym przez obu kandydatów była kwestia zahamowania dalszej degradacji środowiska naturalnego w naszym województwie. Zapewnili zebranych, iż tym tematem szczególnie zajmą się w przyszłym parlamencie. Spotkanie zakończyli apelem o oddanie głosów na kandydatów „Solidarności”, bo tylko oni są w stanie zapewnić powodzenie w walce o ochronę środowiska. Spotkanie minęło bez większego rezonansu ze strony pracowników i trwało około 40 min.

Kolejne spotkania odbyły się w dniu 14 bm. w Drawsku i Świdwinie. Uczestniczyli w nich J[erzy] Madej oraz B[ogusław] Pałka. W Drawsku trwało od 12.00 do 13.00, tj. przed rozpoczęciem imprez przygotowanych z okazji Święta Ludowego. W spotkaniu uczestniczyło około 200 mieszkańców miasta, a głos zabierał przede wszystkim J[erzy] Madej. Stwierdził, iż będzie walczył o dalszą demokratyzację stosunków politycznych w kraju, w tym o pełną demokrację wyborczą za 4 lata.

Ponadto obaj kandydaci skrytykowali działalność P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] w mijającym okresie. Odpowiadali również na pytania wyborców dot[yczących] m.in.:

- obronności kraju (stacjonowanie jednostek radzieckich),
- działalności własnej i pozostałych kandydatów na początku lat 80-tych,
- finansowania własnej kampanii wyborczej,
- nieobecności kandydatki do Senatu G[abrieli] Cwojdzńskiej (w Polsce nie znalazła możliwości wyleczenia nóg i musiała szukać pomocy za granicą, ale stawi się wkrótce, nawet gdyby musiała chodzić o kulach).

Większość odpowiedzi zawierających akcenty napastliwe, atakujące aktualne stosunki polityczne oraz władzę w naszym kraju, wywoływała aplauz uczestników spotkania. Taką formą wypowiedzi wyróżniał się zwłaszcza J[erzy] Madej oraz obsługujący spotkanie kierownik biura WKO „S” w Koszalinie R[yszard] Janas.

Podczas całego spotkania rozdawano uczestnikom ulotki z napisem „wygramy” oraz stylizowanym znakiem „Solidarności” z białą-czerwoną flagą. Po zakończeniu uczestnicy spokojnie rozeszli się. Na uwagę zasługuje fakt dużej akcji plakatowej, którą na miejscu spotkania już w godzinach rannych przeprowadziła specjalna grupa kolporterów za zgodą organizatora Święta Ludowego – Jankowskiego (pracownik Miejsko-Gminnego Komitetu Z[jednoczonego] S[tronnictwa] L[udowego] w Drawsku Pomorskim).

W tym samym dniu około godz. 15.00 ci sami kandydaci uczestniczyli w spotkaniu z wyborcami, które odbyło się na zamku w Świdwinie. Wzięło w nim udział około 200 osób. Na sali znajdowały się transparenty z napisem „Solidarność” oraz „Bóg z nami”. Scenariusz imprezy był analogiczny ze spotkaniem

w Drawsku. Tak jak tam, głos zabierał przede wszystkim J[erzy] Madej. Stwierdził, iż jest przekonany o zwycięstwie „Solidarności” w wyborach. Zaakcentował potrzebę zmiany Konstytucji P[olskiej] R[zeczypospolitej] L[udowej] oraz obecnej władzy w kraju. Stwierdził też, iż widzi potrzebę redukcji liczebności armii polskiej. B[ogusław] Pałka ograniczył się jedynie do stwierdzenia, iż sprawy polskich rolników winny być poruszane wyłącznie w gronie specjalistów, czym zraził sobie większość uczestników spotkania. Impreza zakończyła się programem artystycznym w wykonaniu dzieci i młodzieży.

Kolejne spotkania przedwyborcze koszaliński Wojewódzki Komitet Obywatelski „S” zaplanował na:

- 18 maja br. w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Koszalinie (Cwojdzńska, Madej, Sak),
- 20 maja br. w Szczecinku (wszyscy kandydaci),
- 21 maja br. w Białogardzie (wszyscy kandydaci).

ppłk mgr Bogusław Małecki^b

[...]^c

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 20–22, oryginał, mps.

^b *Pieczętka* Naczelnik Wydziału III WUSW w Koszalinie oraz *nieczytelny podpis*.

^c *Po lewej stronie* Wyk[onano] w 3 egz[emplarzach], Egz[emplarz] nr 1 – Wydz[iał] I Dep[artamentu] III MSW, Egz[emplarz] nr 2 - Sekcja I w[ydział] m[iejscowy], Egz[emplarz] nr 3 – S[prawa] O[peracyjna] „Parawan”.

Nr 20

1989 maj 18, Koszalin – Informacja zastępcy naczelnika Wydziału IV WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie odbytego 17 maja w kościele parafialnym pw. Ducha Świętego w Koszalinie, tajne

[...]a

W dniu 17 bm. o godz. 19.00–21.40 w kaplicy zlokalizowanej przy kościele parafialnym pw. „Ducha” w Koszalinie odbyło się spotkanie kandydatów do Sejmu i Senatu, tj. F[ranciszka] Saka, G[abrieli] Cwojdziańskiej i J[erzego] Madeja z około 350-osobową grupą wyborców.

Spotkanie to zostało poprzedzone godzinnym montażem literacko-muzycznym w wykonaniu trojga nieznanego z nazwiska młodych aktorów z Bałtyckiego Teatru Dramatycznego w Koszalinie. Artyści przedstawili wiersze i pieśni nawiązujące w treści do walki o niepodległość i suwerenność Polski w okresie II wojny światowej, bezpośrednio po niej jak i w latach pięćdziesiątych oraz osiemdziesiątych. Niektóre z pieśni dotyczyły zbrodni katyńskiej. Aktorzy cytowali również obszernie fragmenty listów zesłańców, byłego oficera A[rmii] K[rajowej] skazanego na karę pozbawienia wolności oraz osób internowanych w stanie wojennym, m.in. Gabrieli Cwojdziańskiej.

Po spektaklu jeden z aktorów podkreślił, że zaprezentowany przez nich program **nie uzyskał aprobaty cenzora**^b. Stwierdził, że marzeniem wielu osób było wystawienie tegoż programu w gmachu B[ałtyckiego] T[eatru] D[ramatycznego] w Koszalinie, jednakże nie uzyskano na to zgody. Mówca wyraził nadzieję, iż jeszcze kiedyś do tego dojdzie.

Następnie miejsca na prezbiterium zajęli Paweł Michalak jako prowadzący oraz kandydaci do parlamentu, tj. Sak, Cwojdziańska i Madej. Na propozycję Michalaka wszyscy troje kolejno przedstawili swoje skrócone życiorysy oraz plany przyszłych działań jako ewentualnych przedstawicieli najwyższych organów ustawodawczych. Kilkuminutowe wystąpienia sprowadzały się do podkreślenia chęci walki o suwerenność państwa polskiego oraz wolność i demokratyzację życia jego obywateli.

W dyskusji, jaka wywiązała się po prezentacji kandydatów, wzięło udział kilka osób z sali. Padały m.in. następujące pytania:

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie. Po prawej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 20 V 1989 r.

^{b-b} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

N.N. mężczyzna poprosił J[erzego] Madeja o podanie szczegółów związanych z jego karierą naukową na W[yższej] S[zkole] I[nżynierskiej]. Madej wyjaśnił, że o przyjęcie do uczelni starał się kilka lat, jednakże opinia, jaką wystawiła mu partia, znacznie ograniczyła jego możliwości uzyskania tej pracy. Na WSI rozpoczął pracę w 1978 r. – wkrótce został awansowany. W roku 1980 podczas naboru do uczelni Madej sprzeciwił się przyjęciu na studia grupy osób z listy przekazanej przez Komitet Wojewódzki P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej]. Stwierdził, że niektóre z tych osób nie zdały nawet egzaminu wstępnego. W grupie tej był syn ówczesnego prezydenta Koszalina Bernarda Kokowskiego¹. Afera skończyła się dymisją Madeja i przyjęciem kandydatów na studia z listy K[omitetu] W[ojewódzkiego]. Od tego czasu Madej był represjonowany. Odwilż w stosunkach na uczelni nastąpiła dopiero od 1987 r.

N.N. kobieta, nawiązując do faktu uruchomienia prywatnej elektrowni przez F[ranciszka] Saka, zadała mu pytanie, jak on widzi przyszłość energetyki w kraju, zwłaszcza jeśli chodzi o budowę elektrowni jądrowych. Sak stwierdził, że obecnie należałoby zabrać się do odbudowy małych elektrowni zniszczonych w latach pięćdziesiątych. Podkreślił, iż uważa, że ewentualną budowę elektrowni jądrowej należałoby odwlec w czasie. Nie negował potrzeby zbudowania takiej elektrowni. Powiedział, że uruchamianie małych elektrowni oraz poważne potraktowanie programu „Wisła”² na pewno pozwoli na istotny wzrost ilości energii w sieci krajowej.

Ta sama kobieta zwróciła się do wszystkich kandydatów z pytaniem, jakie widzą oni możliwości w szerokim propagowaniu swoich programów i poglądów w środkach masowego przekazu, m.in. w „Głosie Pomorza”³. Madej stwierdził, że Komitet Obywatelski wychodził z inicjatywą do dziennikarzy „Głosu”, by zamieszczano więcej publikacji na temat działalności „S[olidarności]”. Jednakże to, co wydrukowano w lokalnym dzienniku, wypacza obraz działania „S” i zniechęca do dalszego kontaktowania się z tym organem prasowym. Mówca wspominał, że znacznie lepiej układają się stosunki z koszalińskim Radiem, na antenie którego mają już cykliczną audycję.

Michalak dodał, że ostatnio z kandydatami opozycji z Koszalina przeprowadzone zostały krótkie wywiady telewizyjne i w najbliższym czasie zostaną one przedstawione w TVP Szczecin. Kontynuując, Madej stwierdził, że Komitet Obywatelski nie dysponuje takimi środkami propagandy przedwyborczej jak partia, jednakże stara się uczynić wszystko, by przedstawić swych kandydatów jak najszerszej grupie wyborców. Podkreślał, że w tym celu zostały wydrukowane plakaty

¹ Bernard Kokowski (1936–2003) – od 1962 r. członek PZPR, 1973–1981 prezydent Koszalina.

² Program „Wisła” – ogłoszony 16 VI 1978 r., na XII Plenum KC PZPR, zakładał m.in. modernizację transportu rzeczno-geodezyjnego, regulację rzek i potoków górskich oraz budowę i modernizację wałów i zbiorników retencyjnych. W rezultacie Wisła miała stać się drogą wodną klasy międzynarodowej.

³ „Głos Pomorza” – gazeta codzienna ukazująca się od 1952 r. (do 1975 r. jako „Głos Koszaliński”), w okresie PRL pełniła funkcję organu propagandowego władz komunistycznych.

z wizerunkami kandydatów oraz program wyborczy „S”. Jednakże nieustaleni sprawcy systematycznie niszczą te plakaty, co utrudnia działalność propagandową.

Uzupełniając wypowiedź Madeja, Michalak wspomniał, że cenzura zgodziła się na wydanie jednego numeru specjalnej gazety wyborczej „S”⁴. Ukaże się **ona około 20 bm. w nakładzie 50 tys. egz[emplarzy]**. Zauważył również, że niektórzy posuwają się do niekonwencjonalnych metod walki, montując podsłuch w lokalu wyborczym „S”, co miało miejsce w Słupsku.

Kolejny uczestnik, n.n. mężczyzna zapytał kandydatów, czy ‘mają rozpoznanie’, jaki stosunek do „S” przyjmą członkowie S[tronnictwa] D[emokratycznego]⁵ i Z[jednoczonego] S[tronnictwa] L[udowego] w parlamencie po wyborach. Madej i Sak stwierdzili, że trudno na to pytanie odpowiedzieć jednoznacznie. Jest koalicja rządowa. Jednakże stosunek poszczególnych posłów i senatorów może być różny. Mówcy wyrażali przekonanie, że więcej w tej kwestii mógłby powiedzieć komitet krajowy. Podkreślili również, że po tegorocznych wyborach (jeśli dobrze wypadną), opozycja będzie posiadała ponad 35 proc. mandatów, co daje jej możliwość niedopuszczenia do uchwalenia wszelkich niezgodnych z prawem ustaw. Madej powiedział, że opozycja nie ma być konstruktywna, ale zmieniająca stare na nowe. **Dodał, że ten system nie jest reformowalny, wobec czego należy go zmienić.**

Mężczyzna, który zadał poprzednie pytanie, zwracając się do zebranych, stwierdził, iż wobec wielu wątpliwości, z jakimi się spotyka w kwestii sposobu głosowania w wyborach, on uważa, że należy przyjąć następującą zasadę: Na otrzymanych mandatach wyborca winien odnaleźć trzy nazwiska, tj. Saka, Cwojdziańskiej i Madeja, a pozostałe nazwiska kandydatów skreślić bez wyjątku. Wypowiedź ta spotkała się z burzliwymi oklaskami ze strony uczestników spotkania.

Nawiązując do tej wypowiedzi Cwojdziańska stwierdziła, że nie uważa, iż należałoby skreślać bez zastanowienia wszystkich innych kandydatów. Jej zdaniem należy przyjrzeć się kandydatom pod kątem postaw, jakie prezentują. Uważa, że wśród tych osób mogą znaleźć się wartościowe jednostki. Dodała, iż przypuszcza, że centrala przeprowadzi w tej kwestii rozpoznanie i przekaze odpowiednie informacje do komitetów wyborczych w terenie.

Kolejne pytanie do kandydatów dotyczyło łączności z wyborcami po ewentualnym ich wybraniu do Sejmu i Senatu. Madej stwierdził, że praca członków parlamentu skupia się głównie w Warszawie, co na pewno utrudni szeroki kontakt z wyborcami. Niemniej zapowiedział, iż będzie starał się utrzymywać kontakt z wyborcami. Jednocześnie przypomniał, że w latach 1980–[19]81, działając

^{c-c} *Tak w oryginale.*

⁴ „Gazeta Wyborcza” WKO „S” w Koszalinie.

⁵ Stronnictwo Demokratyczne – ugrupowanie polityczne odtworzone przez komunistów na ziemiach polskich 18 VIII 1944 r., pozostające w sojuszu politycznym z PPR, a następnie PZPR i ZSL; faktycznie aż do 1989 r. podporządkowane PZPR.

w strukturach „S”, wielokrotnie zwracał się do posłów Ziemi Koszalińskiej o spotkanie. Jednak żaden z nich nigdy nie raczył przybyć, aby odbyć obywatelskie rozmowy z wyborcami. Madej podkreślił, że jeśli zostanie senatorem, nigdy nie dopuści do takiej sytuacji. Przystaknęli mu pozostali kandydaci.

Wszystkie wypowiedzi kandydatów nacechowane były wiarą w zwycięstwo strony opozycyjno-solidarnościowej. Wyraźnie dawano do zrozumienia, że tegoroczne wybory będą ostatnimi, w których partia będzie posiadała przewagę. Podkreślano, iż należy skończyć z nomenklaturą partyjną i przyjąć zasadę, że żadna siła czy partia nie może stanowić przewodniej siły narodu. Kandydaci – głównie Madej – podkreślali, że zadaniem posłów i senatorów tej kadencji będzie doprowadzenie do pełnego udemokratycznienia obecnej Konstytucji oraz zapewnienia sobie zwycięstwa w przyszłych wyborach.

W poszczególnych wypowiedziach kandydaci operowali fragmentami programu działania strony opozycyjnej. Program ten, jak również zdjęcia kandydatów, rozdawał n.n. mężczyzna przed wejściem do kaplicy.

Spotkanie obsługiwało kilku młodych mężczyzn (w wieku około 19–20 [lat]), którzy nosili na ramionach białe opaski z napisami „Solidarność”. Osoby te rozdawały ww. materiały propagandowe. Jeden z nich stał przy wyjściu i do specjalnego pojemnika zbierał datki na fundusz wyborczy „S”. O składanie ofiar na ten cel apelował P[aweł] Michalak.

Przed zakończeniem spotkania zaczęło wyraźnie maleć zainteresowanie osobami kandydatów, ponieważ zebrani zaczęli wychodzić z kaplicy.

W spotkaniu poza dwiema zakonnicami nie uczestniczył żaden duchowny.

Jak zaznaczył Michalak, pomieszczenie (kaplica) na spotkanie z kandydatami zostało udostępnione dzięki uprzejmości proboszcza ks. Kazimierza Bednarskiego⁶.

Wspomniane spotkanie nie było zapowiadane wcześniej w ogłoszeniach parafialnych, stosowanych dotychczas w sposób zwyczajowy.

Zbigniew Gręba^{d7}

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 10–14, oryginał, mps.

^d *Pieczętka* Zastępca Naczelnika Wydziału IV WUSW w Koszalinie oraz *nieczytelna parafa*.

⁶ Kazimierz Bednarski (ur. 1948) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 9 V 1976 r. Od 4 XI 1980 r. proboszcz parafii pw. Ducha Świętego w Koszalinie, organizator cyklicznych nabożeństw intencjonalnych poświęconych „S” oraz osobom więzionym i prześladowanym przez władze komunistyczne.

⁷ Zbigniew Gręba (ur. 1940) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 IV 1965 r. Do 31 XII 1971 r. oficer operacyjny/inspektor KP MO w Złotowie, następnie st. inspektor, kierownik sekcji i od 1 XII 1986 r. zastępca naczelnika Wydziału IV WUSW w Koszalinie.

Nr 21

1989 maj 19, Koszalin – Szyfrogram nr 1045 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat sytuacji społeczno-politycznej

[...]a

Informuję, iż sytuacja społeczno-polityczna w tut[ejszym] rejonie jest ustabilizowana. Niemniej jednak wiele negatywnych komentarzy w tut[ejszych] środowiskach, mogących mieć wpływ na wyniki kampanii wyborczej, wzbudzają chroniczne braki w zaopatrzeniu, m.in. [w] paliwo i oleje samochodowe, alkohol, wyroby mięsne i nabiałowe oraz ^bartykułów przemysłowych^b tzw. pierwszej pomocy (potrzeby). Większość komentarzy za brak ww. towarów obarcza władze, jednakże wiele jest opinii, iż zarówno alkohol, jak i ^cprzetwory mięsne, nabiałowe i art[ykuły] przemysłowe masowo wykupywane^c są przez pseudoturystów udających się do Berlina Zachodniego, czerpiących z przemytu krociowe zyski. W wielu dyskusjach prowadzonych wśród tut[ejszego] społeczeństwa podnoszone są wnioski o stanowcze, a nie jedynie deklaratywne działania władz w kierunku stworzenia bariery celnej. Opinie takie podnoszą pracownicy bezpośrednio produkcyjni we wiodących w tut[ejszym] rejonie zakładach przemysłowych, jak i inteligencja pracująca, szczególnie środowisko nauczycielskie. Innym tematem kontrowersyjnym podnoszonym zwłaszcza wśród członkiń ligi kobiet polskich i organizacji młodzieżowych^d jest nadal kwestia projektu ustawy o zakazie przerywania ciąży. Sprawa ta podzieliła społeczeństwo, w tym i osoby deklarujące, iż są praktykującymi katolikami. Przeważająca większość opiniujących – osób, których^e ustawa dotyczy, jest za utrzymaniem dotychczasowych uregulowań prawnych w tym zakresie. Nadmieniam, iż w d[niu] 15 bm. członkowie Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Czaplunku – T[adeusz] Brożek¹

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 20 V 1989 r.

^{b-b} W oryginalne przemysłów.

^{c-c} Fragment dopisano odręcznie.

^d Dopisano odręcznie.

^e W oryginalne które.

¹ Tadeusz Brożek (ur. 1950) – w 1980 r. ślusarz w Zakładach Podzespołów i Urządzeń Telefonicznych „Telekom-Telcza” w Czaplunku. Od IX 1980 r. w „S”, przewodniczący Komitetu Założycielskiego, zastępca przewodniczącego MKZ w Czaplunku, wiceprzewodniczący, a następnie przewodniczący KZ. W 1989 r. członek zespołowego gospodarstwa rolnego Czaplunek-Niwka; członek KO „S” w Czaplunku.

i B[olesław] Groździej² – zwrócili się do dyrektora Czaplińskiego Ośrodka Kultury o udostępnienie na dzień 20 maja br. na godz. 20.00 miejscowego amfiteatru celem przeprowadzenia mitingu przedwyborczego „Solidarności” z udziałem kandydatów na posła i senatora. Ponadto zwrócili się o udostępnienie sali kawiarnianej ośrodka kultury na stałe funkcjonujące biuro wyborcze K[omitetu] O[bywatelskiego] „Solidarność” w Czaplinku. Jak dotychczas, ww. nie potwierdzili, iż planowana impreza odbędzie się w dniu jutrzejszym, jak również nie podjęli kolejnych konkretnych rozmów odnośnie [do] udostępnienia im sali kawiarnianej. W razie dojścia do skutku mitingu przedwyborczego zostanie on z naszej strony zabezpieczony, a o jego przebiegu poinformujemy w kolejnym meldunku.

Z[astęp]ca Szefa RUSW w Drawsku ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa]
mjr [Andrzej] Bittel

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 7, oryginał, mps.

² Bolesław Groździej (ur. 1956) – w 1980 r. elektryk konserwator w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Państwowym Przemysłu Terenowego w Koszalinie, Oddział Czaplinek. Od IX 1980 r. w „S”, przewodniczący KZ przy Wydziale nr 3 WZPPT. 22 XII 1981 r. napisał list protestacyjny przeciwko polityce władz, skierowany do Wojciecha Jaruzelskiego, i namawiał pracowników KIZPT do jego podpisania, aresztowany, osadzony w ZK w Szczecinku, 25 II 1982 r. skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Drawsku na rok pozbawienia wolności, 21 V 1982 r. Sąd Wojewódzki w Koszalinie zmniejszył wyrok do ośmiu miesięcy pozbawienia wolności, osadzony w ZK we Wrocławiu. 22 VIII 1982 r. zwolniony. W 1989 r. pracownik PGR w Czaplinku; członek KO „S” w Czaplinku.

Nr 22

1989 maj 19, Koszalin – Szyfrogram nr 1036 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat sytuacji nastrojów duchowieństwa katolickiego przed wyborami do parlamentu, tajne

[...]a

Z informacji uzyskanych operacyjnie wynika, iż duchowni rzymsko-katolicy z dekanatu Szczecinek wezmą udział w wyborach do Sejmu i Senatu w czerwcu br. Swoje głosy będą oddawać na kandydatów strony opozycyjno-solidarnościowej – G[abrieli] Cwojdzńskiej i [Jerzego] Madeja. ^bUważają, iż konkretnym kontrkandydatem do Senatu dla wymienionych będzie obecny minister A[leksander] Kwaśniewski, którego oceniają jako człowieka mądrego, dobrze prezentującego program wyborczy, o dużej kulturze politycznej^b. Niektórzy duchowni zastanawiają się nad kandydatami P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] do Sejmu. ^cJeżeli mieliby^c głosować [...]d, to jedynie na J[ana] Wołosia¹ – dyrektora P[aństwowego] G[ospodarstwa] R[olnego] Radacz gm. Silnowo.

Na pewno w zbliżających się wyborach wezmą udział siostry zakonne z klasztoru ss. „Niepokalank” w Szczecinku.

Z[astęp]ca Szefa ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] RUSW Szczecinek
kpt. mgr W[ojcich] Waligóra

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 184, oryginał, mps.

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 19 V 1989 r.

^{b-b} W oryginale fragment podkreślono odręcznie.

^{c-c} W oryginale Jezieliby mieli.

^d W oryginale do.

¹ Jan Wołosiak (ur. 1940) – naczelny dyrektor PGR w Radaczu, które osiągało najlepsze wyniki produkcyjne w regionie szczecineckim; członek PZPR. W 1989 r. bez powodzenia kandydował do Sejmu z okręgu nr 47 (Szczecinek), przegrywając z Zofią Wilczyńską.

Nr 23

1989 maj 19, Koszalin – Informacja naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Koszalinie 18 maja, tajne

W dniu 18 maja br. w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Koszalinie odbyło się spotkanie przedwyborcze pracowników uczelni z kandydatami do parlamentu reprezentującymi koszalińską „Solidarność” w osobach: Gabriela Cwojdzińska, Franciszek Sak, Jerzy Madej. W spotkaniu wzięło udział ok. 50 osób (w tym 10 spoza uczelni). Organizatorem spotkania było uczelniane ogniwo N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność”. Prowadził je P[aweł] Michalak, który po powitaniu oddał głos kandydatom. Jako pierwsza wystąpiła Gabriela Cwojdzińska, przedstawiając swój życiorys z uwypukleniem represjonowania jej w okresie stanu wojennego. Następnie skrytykowała kandydaturę A[leksandra] Kwaśniewskiego, gdyż jej zdaniem nie dokonał niczego istotnego w okresie pracy w rządzie.

Analogicznie do ww. zaprezentował się F[ranciszek] Sak, który ograniczył się do prezentacji swojego życiorysu.

^aJ[erzy] Madej skoncentrował się w swojej wypowiedzi na negatywnej ocenie aktualnej sytuacji w kraju, stwierdzając, iż winę za nią ponosi strona partyjno-rządowa. Stwierdził, iż poprawę osiągnąć można tylko^b poprzez zmianę systemu politycznego, co możliwe będzie w przypadku wygrania wyborów przez opozycję^a. Jednocześnie podkreślił, iż niedemokratyczny charakter obecnej ordynacji wyborczej gwarantuje wygranie wyborów stronie koalicyjno-rządowej i dlatego „Solidarność” musi się ograniczyć jedynie do uważnej kontroli władzy. Kończąc swoje wystąpienie, stwierdził, iż „demokracja do naszej demokracji socjalistycznej ma się tak, jak krzesło do krzesła elektrycznego”.

Ponadto negatywnie ocenił zajścia uliczne w Krakowie¹, stwierdzając, iż odpowiedzialność za nie ponoszą skrajne ugrupowania opozycyjne, a fakt używania przez nich symboli „Solidarności” jest nieporozumieniem.

^{a-a} W oryginale fragment podkreślono odręcznie.

^b W oryginale litylko.

¹ Trzydniowe protesty studenckie w Krakowie zapoczątkowane 16 V 1989 r. pod konsulatem ZSRS, zorganizowane przez członków ruchu Wolność i Pokój, Federacji Młodzieży Walczącej i Konfederacji Polski Niepodległej. Demonstranci domagali się wycofania Armii Czerwonej z Polski. Podczas trzydniowych zamieszek zatrzymano ok. 60 osób.

Na zakończenie spotkania prof. Z[dzisław] Piątek² zadał pytanie doc. Madejowi o stosunek reprezentowanego przezeń związku „Solidarność” do problemu obecnego ustroju państwa. Odpowiadając, J[erzy] Madej stwierdził, iż nie kwestionuje ustroju w jego obecnym kształcie, natomiast ma szereg zastrzeżeń co do formy sprawowania władzy.

Wystąpienia wszystkich kandydatów zostały przyjęte przez zgromadzonych z umiarkowanym zainteresowaniem, o czym najlepiej świadczy fakt skrytykowania ich przez [Romana] Erdman[n]a³ (architekt z Koszalina, członek „S”). Stwierdził on, że w wystąpieniach brakuje elementów ofensywnych, charakterystycznych dla walki wyborczej, a także indywidualnego programu wyborczego kandydatów. Głos G[abrieli] Cwojdzńskiej porównał do „kazania z ambony kościelnej”, a F[ranciszka] Saka określił mianem potencjalnego samobójcy. Jedynie J[erzy] Madej zasługuje na uwagę jako kandydat na senatora. Wypowiedź ta spotkała się z pozytywną reakcją zgromadzonych. Spotkanie trwało ok. dwóch godzin.

[...]c

ppłk mgr Bogusław Małecki

[...]d

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 183–183v, oryginał, mps.

^c *Pieczątka* Naczelnik Wydziału III WUSW w Koszalinie oraz *nieczytelny podpis*.

^d *Po lewej stronie* Wyk[onano] w 3 egz[emplarzach], Egz[emplarz] nr 1 – Wydz[iał] [III], W[oje-wódzkie] S[tanowisko] K[jierowania] w[ydział] m[iejsowcy], Egz[emplarz] nr 2 – Sekcja I w[ydział] m[iejsowcy], Egz[emplarz] nr 3 – Sekcja III w[ydział] m[iejsowcy].

² Zdzisław Piątek (1938–2008) – absolwent Wydziału Inżynierii Budowlanej Politechniki Warszawskiej (1962), doktor (1969), doktor habilitowany (1981). Od 1970 r. kierownik Zakładu Konstrukcji Betonowych Wydziału Budownictwa Lądowego Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie. 1971–1974 prodziekan ds. studenckich na Wydziale Budownictwa Lądowego, 1975–1978 prorektor ds. nauczania i wychowania, 1978–1981 prorektor ds. nauki i współpracy z przemysłem, 1987–1990 rektor WSI.

³ Roman Erdmann (ur. 1940) – absolwent Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, geografia (1962) i Politechniki Szczecińskiej, inżynier budownictwa lądowego (1969). W 1989 r. projektant w Wojewódzkim Biurze Planowania Przestrzennego w Koszalinie.

Nr 24

1989 maj 19, Koszalin – Szyfrogram nr 1037 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie w Domu Kultury „Kolejarz” w Szczecinku, tajne

[...]a

W dniu 19 maja [19]89 r. w godz. 8.00–9.30 w domu Kultury „Kolejarz” w Szczecinku odbyło się spotkanie kandydatów na posła i senatora z ramienia „Solidarności” – bG[abrieli] Cwojdziańskiej i B[ogusława] Pałki^b – ze 120 pracownikami węzła P[olskich] K[olei] P[aństwowych] w Szczecinku. Spotkanie prowadził przewodniczący komitetu założycielskiego N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] pracowników węzła PKP w Szczecinku Tadeusz Groszyk¹. Na wstępie kandydaci zaprezentowali krótko swoje życiorysy i drogi do „Solidarności”, a następnie odpowiadali na pytania zebranych.

Spotkanie przebiegało w spokojnej atmosferze. W swoich wystąpieniach i w odpowiedziach na pytania kandydaci na senatora i posła stwierdzili między innymi:

– „lista krajowa ma być całkowicie przekreślona, „Solidarność” liczy, iż w przypadku nieuzyskania 50 procent przez kandydatów z listy krajowej miejsca te zostaną obsadzone przez „Solidarność”,

– A[leksandra] Kwaśniewskiego również należy [s]kreślić, niech się zajmie reformowaniem P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] i niech nie blokuje miejsca w Senacie^c,

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 19 V 1989 r.

^{b-b} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

^{c-c} W oryginale fragment zaznaczono pionową kreską na lewym marginesie.

¹ Tadeusz Groszyk (ur. 1950) – absolwent Politechniki Warszawskiej, Wydz. Transportu (1975). Od IX 1980 r. w „S”; do 1990 r. społeczny obrońca kolejarzy zwalnianych dyscyplinarnie przy Dyrektorze Generalnym PKP; 1980–1981 założyciel, autor tekstów, redaktor i drukarz niezależnego „Biuletynu Informacyjnego KZ NSZZ »S« Węzła PKP Szczecinek”; od X 1980 r. przewodniczący KZ Węzła PKP w Szczecinku, członek Okręgowej Komisji Porozumiewawczej Kolejarzy w Szczecinie, członek KK Kolejarzy; delegat na I WZD Regionu Pomorze Zachodnie. Po 13 XII 1981 r. autor i drukarz podziemnych ulotek, kolporter podziemnych wydawnictw, działacz KIK; członek Rady Pomocy Społecznej przy kościele oo. Redemptorystów w Szczecinku. 1982–1990 starszy zawiadowca na Odcinku Sterowania Ruchem Pociągów w Szczecinku. W 1989 r. przewodniczący KO „S” w Szczecinku. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

– fundusze, które zostaną wygospodarowane kosztem M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] i M[inistestwa] O[brony] N[arodowej] zostaną przeznaczone na służbę zdrowia, szkolnictwo i pomoc rencistom i emerytom,

– przyszły ustrój w Polsce nie będzie socjalistyczny, ale na pewno demokratyczny,

– Armia Radziecka musi opuścić terytorium Polski,

– gdy nastąpi autentyczne porozumienie narodowe, zachód pospieszy z pomocą finansową,

– ⁴K[onfederacja] P[olski] N[iepodległej]² i „Solidarność Walcząca”³ są potrzebne obecnie dla zainicjowania zmiany systemu, a później trzeba będzie z nimi współpracować, bo im również chodzi o dobro Polski^d,

– sprawa demonstracji antyradzieckich w Krakowie została specjalnie rozdmuchana. Na Zachodzie nikt nie robi problemu, gdy demonstranci żądają, aby Amerykanie wrócili do domu,

– prezydentem P[olskiej] R[zeczypospolitej] L[udowej] nie może być [Wojciech] Jaruzelski, jest to sprawa przyszłości, być może L[ech] Wałęsa zostanie prezydentem,

– w Polsce nie ma żadnych samorządów terytorialnych. Powstaną one dopiero, gdy wybory wygra „Solidarność”,

– podkreślono brak dostępu do środków masowego przekazu i prowokacyjne zrywanie propagandy wyborczej „Solidarności”.

Na zakończenie spotkania rozdano kilkanaście egzemplarzy programu wyborczego „Solidarności” oraz poinformowano zebranych, iż w dniu 20 maja [19]89 r. o godz. 17.00 odbędzie się festyn wyborczy „Solidarności” przy muszli w parku miejskim w Szczecinku. Na zakończenie zabrał również głos prowadzący spotkanie T[adeusz] Groszyk, który jeszcze raz zaapelował o generalne

^{d-d} W oryginalnym fragmencie zaznaczono dwiema pionowymi kreskami na lewym marginesie oraz dopisano odręcznie Ustalić, kto personalnie na ten temat wypowiadał się.

² Konfederacja Polski Niepodległej – antykomunistyczna partia polityczna założona 1 IX 1979 r. przez Leszka Moczulskiego. Zapowiedź rozmów przy okrągłym stole została przez KPN przyjęta jako krok w dobrym kierunku, aczkolwiek jej przedstawiciele nie weszli jednak do KO przy Przewodniczącym „S” Lechu Wałęsie, a sposób prowadzenia negocjacji z władzami PRL oceniali krytycznie. W III 1989 r. Rada Polityczna KPN podjęła decyzję o wystawieniu własnych kandydatów do parlamentu. Mimo braku dostępu do mediów i oficjalnych drukarni, trudności finansowych, krótkiego okresu kampanii i destrukcyjnych działań SB udało się zebrać podpisy i zarejestrować 17 kandydatów na posłów i 6 na senatorów. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

³ „Solidarność Walcząca” – radykalna antykomunistyczna organizacja podziemna, powstała w VI 1982 r. w wyniku rozłamu we wrocławskim Regionalnym Komitecie Strajkowym. Inicjatorem i przewodniczącym organizacji był Kornel Morawiecki, któremu nie odpowiadała taktyka walki z systemem, wypracowana i przyjęta przez TTK. SW prezentowała bezkompromisową linię polityczną, zdecydowanie zachęcając do masowych wystąpień ulicznych, wymierzonych przeciwko komunistycznym władzom. SW była przeciwna wszelkim rozmowom z komunistyczną władzą i porozumieniu zawartemu przy okrągłym stole; wzywała do bojkotu wyborów. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

skreślanie kandydatów PZPR z list wyborczych i prosił, aby zapoznać z taktyką wyborczą członków rodzin i znajomych.

Z[astęp]ca Szefa ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] RUSW Szczecinek
kpt. mgr W[ojcich] Waligóra

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 185–186, oryginał, mps.

Nr 25

1989 maj 19, Koszalin – Pismo zastępcy szefa ds. SB RUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie z mieszkańcami miejscowości Garbno, tajne

[...]a

Uprzejmie informuję, że w dniu 19 maja br. dokonano zabezpieczenia spotkania członków opozycyjno-solidarnościowych z 12^b mieszkańcami miejscowości Garbno gm[ina] Polanów. Spotkanie odbywało się w salce katechetycznej miejscowego kościoła filialnego. W spotkaniu ze strony opozycyjno-solidarnościowej wzięli udział: Franciszek Sak i Jerzy Madej. Przed wejściem do kościoła filialnego w Garbnie na zewnątrz przed wejściem zamocowane były zdjęcia kandydatów „Solidarności” z informacją o spotkaniu. Wchodzących na to spotkanie witało dwóch osobników z aparatami fotograficznymi (zdjęć przed wejściem nie robiono). Pytano się kogo kto reprezentuje. Po rozpoczęciu spotkania głos zabrał Jerzy Madej, przedstawiając swoją charakterystykę. Między innymi powiedział: „Cała ta nasza działalność, którą rozpoczynamy w tej chwili, to... były takie ustalenia, że możemy mieć legalną opozycję, dlatego możemy mieć ludzi w Sejmie i Senacie, jest to kampania wyborcza i, jak powiedziałem, jest czas, żeby mieć poparcie na wsi i w mieście, dlatego »Solidarność« jest z ludźmi w miastach, jest na wsiach po to, żeby państwo mogli nas poznać i żeby usłyszeć czego państwo od nas oczekują. Ja nazywam się Jerzy Madej, mam 54 lata, żonaty, jedno dziecko, córka kończy maturę, tak że duże dziecko. [...]c Pracuję w W[yższej] S[zkole] I[nżynierskiej] w Koszalinie na stanowisku docenta. [...]d Urodziłem się Polsce, w kieleckim, w Starachowicach, po wojnie rodzina przeniosła się do Gdańska i tam skończyłem wszystkie szkoły, Politechnikę Gdańską i po tym w 1976 r. przeniosłem się do Koszalina. Teraz jestem koszalinianinem i to z wyboru. Proszę państwa, jeśli idzie o 1980 r. i 1981 r., to ja miałem kłopoty, jak był stan wojenny, nie byłem internowany, nie byłem zamykany, niemniej miałem kłopoty w pracy, z tym że teraz to się kończy, a w tej chwili mamy całą wolność, tak że możemy nie wiem co tu mówić i jako kandydat do Senatu mogę się z państwem spotykać. Proszę państwa, o co nam chodzi? Chodzi nam o to, aby zmienić sytuację, która jest

a W lewym górnym rogu pieczętka Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie oraz poniżej dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 20 V 1989 r.

b Dopisano odręcznie.

c Pominięto ja.

d Pominięto także przed tym.

w Polsce. Wszyscy czekaliśmy długo, my też czekamy długo, ciągle nam się obiecuje, władza obiecuje, że tym razem to się zmieni, że do tej pory robili błędy, że oni przepraszają nas za to, że to już się zmieni, że oni obiecywali nam to, że w [19]56, [19]68, [19]80 i ciągle nie mogą zmienić. W tej chwili my proponujemy, żeby nam dali trochę władzy, ale oni nie chcą tej władzy dać, jak państwo widzą, bo oni na razie dają mały dostęp do Sejmu, nie większy do Senatu, to i tak władza zostanie w rękach naszej partii, czyja ta partia jest, to w ogóle... Tak że proszę państwa pytanie jest: czy i ile nam się uda zmienić. To, co my chcemy zrobić, jeżeli wejdziemy do tego Sejmu i Senatu, to chcemy zawrzeć ten ład i kontrolować... a potem, żeby oni tę władzę nam oddali jednak, bo to chodzi o dłuższą metę. Czy nam się to uda, to jest oczywiście pytanie, na które sobie odpowiadamy i opieramy się na tych porozumieniach przy »okrągłym stole«; namieszali, że teraz oni nam dają 35 proc. miejsc w Sejmie. Tak za 4 lata będziemy mogli zdobyć wszystkie, jeżeli potrafimy przekonać ludzi, że to, co było, jest niedobre. Ponadto popieramy te nasze nadzieje, bo to są nasze nadzieje, bo inaczej, jeżeli byśmy nie mieli tych naszych nadziei i trochę wiary [...]e Jeżeli byśmy tego nie mieli, to byśmy do tych wyborów się nie brali. Jeżeli byśmy przypuszczali, że niczego nie zrobimy, to szkoda naszego czasu i zdrowia. No wierzymy w to, że uda nam się to zmienić. W tej chwili jest to początek tej drogi – [...]f wybory, które zaczną się za dwa tygodnie i 2 dni. Dlatego proszę państwa chcę powiedzieć, chcę wykorzystać tę możliwość, jaka jest w tej chwili; władza ustąpiła, jak państwo to czują, bo tak to trzeba potraktować, bo partia i tamci inni trochę ustąpili; obiecują, że za 4 lata to oni nam pozwolą rządzić, jak będziemy chcieli. Chcielibyśmy dożyć tego czasu, choć będziemy działać i jak dostaniemy się do tego Sejmu i Senatu, to będziemy działać tak, żeby to się zmieniło za te 4 lata, żeby był dany normalny rząd jak w innych demokratycznych krajach na świecie, żeby było [wiadomo] kto ma nami rządzić, a nie żeby partia wybierała kto ma rządzić. Tak, i druga sprawa, bo to jest polityka, ale przecież sprawa najważniejsza dla wszystkich to jest, ile kto może do garnka włożyć, jak kto mieszka i ile tych pieniędzy ma. I tych spraw nie rozdzielamy, jednocześnie mówimy o tym, że będziemy tak działali, żeby tę władzę objąć, ale nie po to jest nam ta władza potrzebna, jak ta nasza partia, która ma tę władzę i nie wiadomo co ma z nią zrobić, tylko chodzi o to, żeby tę władzę zdobyć po to, żeby wszyscy ludzie, którzy ciężko pracowali [i] ciężko pracują, mieli odpowiednie wynagrodzenie. To jest to; ^{g-g}nam się propaganda mówi^g, że my nie umiemy się gospodarzyć, że Polak to jest leniwy, bo nam się tak ciągle wmawia przez czterdzieści parę lat, że przecież mamy takie warunki, a nie można nic zrobić. A tu chodzi o to, aby każdy z was, nie muszę na miejscu przekonywać,

^e Pominięto i trochę nadziei.

^f Pominięto że zaczynamy początek tej drogi gdzie są.

^{g-g} Tak w oryginale.

jaką pracę wykonujecie, to samo robią robotnicy w mieście i nie wiadomo, co się z tym dzieje. Produkujemy i tę trzodę, i to zboże, i mleko, i w końcu miesiąca też się produkuje i nie wiadomo co się z tym dzieje. W końcu nie jest w tym problem, że my jesteśmy tacy leniwi i niezaradni, tylko że, jak nam wiadomo, ciągnie się na tych zbrojeniach, o których się mówi, że my to jesteśmy i musimy się bronić; ja się pytam, przed kim mamy się bronić, skoro wokół sami przyjaciele od zachodu, od południa, od wschodu, najmiłsi przyjaciele, a my ciągle zbroimy się i ciągle musimy armię taką trzymać i się pytam przed kim się zbroimy? To są, proszę państwa, te sprawy, które my chcemy pozmieniać. Jak powiedziałem, na ile to się nam udało, to będzie zależało od tego również, jeżeli my będziemy mogli powiedzieć, jak nas nasi wyborcy poparli, że przyszli do wyborów, oddali głos na nas, to znaczy, że za nami stoi społeczeństwo. I my też będziemy od nich żądać, że – słuchajcie – to trzeba zmienić, wy musicie odejść, że za 4 lata będzie sytuacja taka, jak mówię, będą wolne wybory to niech sobie partia wtedy startuje, przystępuje do wyborów. Zobaczymy, ile dostanie głosów. [...] ^h Ciągłe mówimy, że ma poparcie całego społeczeństwa, a wtedy zobaczymy, jeżeli będą wolne wybory, jakie oni mają poparcie. Jak powiedziałem, musimy [więc] zacząć tym pierwszym krokiem, tym co się dzieje w tej chwili, czyli to są te nasze wybory. Są ci kandydaci wysunięci przez »Solidarność«, takie mamy zamiary; oczywiście też to mówię, bo tu, jak państwo słyszycie w radio i telewizji, to ci kandydaci rządowi załatwią wszystko natychmiast, żeby tylko wybrani zostali do Senatu, to oni wszystko załatwią. **I problem mieszkaniowy załatwią, i problem żywienia, i komunikację, i nie ma sprawy dla nich nie do rozwiązania, tak obiecują od 40 lat i jakoś tego nie mogą rozwiązać.** Dlatego my nie mówimy, że my wszystko rozwiążemy, ale my mówimy jedną rzecz podstawową, że chcemy doprowadzić do tego, żebyśmy się sami zarządzili w Polsce wreszcie, żebyśmy decydowali o tym, jak mówię, jaką władzę chcemy mieć, na co wydawać pieniądze, na co te pieniądze ciężko zapracowujemy, na co je przeznaczać i jak je dzielić. I wtedy to samo nie wystarczy, ale niemniej to będzie jeden z warunków tego, żebyśmy mogli żyć jak normalni ludzie na świecie, żebyśmy pracowali 8 godzin, tak jak pracują wszyscy ludzie na świecie, a nie 12 godzin na dobę i żebyśmy mieli to, co powinniśmy [mieć] – podstawowe rzeczy: mieszkanie, jedzenie, ubranie, [...] ⁱ samochody i inne rzeczy; to się każdemu należy, każdemu, który pracuje. I to jest, proszę państwa, nasz program, który może państwo znają, częściowo wydrukowany w »Solidarności«. Tam się mówi o wielu rzeczach, czego się tkniemy, to nie jest jak trzeba, dlatego chcemy nie wchodzić w jakieś szczegóły, tylko generalnie chcemy [wskazać], o co nam chodzi i o co będziemy walczyć w Sejmie i w Senacie. Ja mam

^h Pominięto powtórzony fragment.

ⁱ Pominięto i to jest podstawa, bo ja ale mówię żeby mieć.

na tyle i chcę przedstawić pana Saka, który kandyduje do Sejmu, a po tym będziemy mogli pogadać sobie tak, jak mówił Wałęsa, jak Polak z Polakiem”.

Głos zabrał Franciszek Sak, który po przedstawieniu swojej charakterystyki stwierdził: „Co do przeszłości najbardziej interesującej i ważącej o sprawach dzisiejszych, niedalekiej sprzed kilku lat, kilkunastu lat, czyli od powstania »Solidarności«, z którą się związałem w 1980 r., pracowałem w Biurze Projektów, gdzie pracuję od 14 lat, później byłem wybrany do Zarządu Regionu »Pobrzeże« do »Solidarności«. Stan wojenny pokrzyżował troszkę [plany], ale dalej działaliśmy. Dalej prowadziłem działalność podziemną, kilkanaście razy zatrzymywany, rewizje, różne przeszukania w domu. Dziecko małe, takie 2-letnie było z łóżeczka wywalane, bo pomyłkowo [ukryte] mogły być akta papierów. Przyjechało 6 czy 8 funkcjonariuszy... taka przyjemność mnie nie ominęła jako zbira i stawałem na Kolegia [ds. Wykroczeń], które kilka razy miałem. Może tym bardziej z tych doświadczeń, jakie miałem, [wiem], jak dalece tę sytuację w kraju trzeba zmieniać, jak dalece to prawo, a raczej bezprawie, należy skorygować. Te kolegia, które są parodiami, sądy, które są parodiami, nakładanie wyroków na ludzi czy ukaranie to jest zemsta, to jest normalna zemsta za to, że [ktoś] coś tam powiedział, że trzeba znaleźć bat na niego, to kolegium, sąd, który jest dyspozycyjny w sumie jak biała plama, związane z tym problemy i milicja, która też przychodzi jak właściciel po kogoś, bo on jest bezpański. Jest sytuacja, którą my znamy z autopsji, a tę sytuację właśnie trzeba zmienić. Czujemy się do tego upoważnieni przez »Solidarność«. Co do innych spraw, jakie w międzyczasie tutaj [miały miejsce]. Działając dość aktywnie, wybudowałem sobie elektrownię, taką od podstaw; ktoś opisał te moje perypetie z budową, ileś rewizji i kontroli kontrwywiadu [przeszedłem], czy czasem jakiegoś worka cementu komuś nie ukradłem, bo to najwygodniej nie jako działacza »Solidarności«, nie jako politycznego, tak że tych kontroli miałem kilkanaście co chwilę, ale jak powiedziałem, elektrownia kręci się i od sieci państwowej biorę pieniądze. Duże nie są, ale jeżeli ktoś się interesuje, to około 200 tys. zł miesięcznie... No taka sytuacja się wytworzyła, pracuję jako starszy projektant, bo chciałem dać z siebie wszystko, żeby [coś] zmienić. Mam szczęście, że »Solidarność« mnie wytypowała i mam uprawnienie do wybrania przy pomocy państwa oczywiście, przy pomocy głosujących wszystkich, że znajdę się w Sejmie i wtedy rzeczywiście ta szansa zmian może będzie, [...] nie wiadomo. Może z pomocą Boga właśnie, że ktoś tam zachoruje z drugiej strony i ktoś tam te parę głosów dołoży, przy pomocy stronnictw, które nas troszeczkę wspierają, możemy przegłosować taką czy inną ustawę, która będzie służyła nam ludziom, a nie, że partia uzurpatorsko przejęła nad nami panowanie, bo to nie jest rządzenie, to jest panowanie nad

¹ Pominięto czy będzie.

narodem, bo tak możemy to sobie określać. No więc tyle z grubsza programu »Solidarności«, który docent Madej nakreślił, z grubsza go akceptuję, popieram. Jest to zło, które my wszyscy widzimy, od tego nawet Konstytucję rozpoczynamy, która musi być zmieniona poprzez informację, która jest, [choć] to nie jest informacja, to jest po prostu okłamywanie, to jest obelga dla ludzi, jeżeli się ich tak informuje. To, co się podaje w związku z tym, jest nie do przyjęcia. Muszą być ludzie, którzy się zajmą [tym] uczciwie, nie na zasadzie kłamstwa, [czego] uczyć w szkole, nauczać rzeczy ponadczasowe, a nie ich ustawiać jak małych niewolników, którzy muszą służyć tak czy owak. Poprzez kulturę, poprzez gospodarkę, rolnictwo, które wymaga jakiejś zdecydowanej przebudowy. Chłop rzeczywiście niech się czuje, że jest jego, tego odczucia do tej pory nie miał, żeby zachodząc do tego Urzędu Gminnego, czuł się, że jest tutaj kimś, że rzeczywiście on to państwo utrzymuje i w razie czego broni, żeby materialnie dostać rzeczy potrzebne, żeby rolnik mógł zająć się produkcją, a to jest zupełnie położone. Zaczynając od morali^k, jakie się zaszczepia przez alkoholizm, jaki się wciska ludziom, to wszystko jest strasznie złe. My chcemy to zmienić, a czy nam się to uda, to zobaczymy...”

Następnie głos zabrał nieznaną mężczyznę, który stwierdził, że zna Jacka Kuronia¹, który niestety z [Władysławem] Siłą-Nowickim² spotykają się na jednym mandacie. Apelował do zebranych, aby wzięli udział w wyborach. Stwierdził: „Można się zgadzać z kandydatami, ale jeżeli nie wygrają, to się nic nie

^k *Tak w oryginale.*

¹ Jacek Kuroń (1934–2004) – absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, Wyd. Historyczny (1957). Od V 1952 r. instruktor w wydz. harcerskim Zarządu Stołecznego ZMP, usunięty za krytykę organizacji; 1957–1964 pracownik Kwatery Głównej ZHP, zwolniony za krytykę ustroju PRL. W 1965 r. aresztowany i wyrokiem Sądu Wojewódzkiego dla m.st. Warszawy skazany na trzy lata pozbawienia wolności, w V 1967 r. zwolniony warunkowo. Lider grupy tzw. komandosów; w 1968 r. inicjator akcji protestacyjnych, 8 III 1968 r. aresztowany, 15 I 1969 r. wyrokiem Sądu Wojewódzkiego m.st. Warszawy skazany na 3,5 roku pozbawienia wolności, 17 IX 1971 r. zwolniony warunkowo. We IX 1976 r. współzałożyciel KOR następnie KSS KOR. W VII i VIII 1980 r. współorganizator sieci informacji o strajkach, 18 VIII 1980 r. zatrzymany, 28 VIII 1980 r. aresztowany, 1 IX zwolniony na mocy Porozumień Sierpniowych. Doradca MKZ „S” w Gdańsku, następnie KKP i KK; od I 1981 r. członek Rady Programowo-Konsultacyjnej Ośrodka Prac Społeczno-Zawodowych przy KKP, następnie KK; uczestnik I WZD Regionu Mazowsze. 13 XII 1981 r. internowany w OO w Strzebielinku i Warszawie-Białolece, 3 IX 1982 r. aresztowany pod zarzutem próby obalenia siłą ustroju PRL, przewieziony do AŚ Warszawa-Mokotów, w VII 1984 r. zwolniony na mocy amnestii. Współpracownik podziemnych struktur „S”, publicysta w prasie podziemnej, m.in. w „Tygodniku Mazowsze”; doradca RKW Mazowsze i TKK; po manifestacji 1 V 1985 r. skazany na 3 miesiące aresztu. W XII 1988 r. współtwórca KO „S” przy Przewodniczącym „S” Lechu Wałęsie. W 1989 r. uczestnik obrad plenarnych okrągłego stołu. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

² Władysław Siła-Nowicki (1913–1994) – absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, Wyd. Prawa (1935). W 1939 r. uczestnik kampanii polskiej, następnie członek konspiracji niepodległościowej, uczestnik Powstania Warszawskiego. 1945–1946 wiceprezes Zarządu Wojewódzkiego Stronnictwa Pracy w Lublinie. Od 1946 r. w Zrzeszeniu WiN, komendant obwodu lubelskiego, od XI 1946 r. inspektor WiN w Lublinie. 22 III 1947 r. ujawnił się w Warszawie, podjął próbę ucieczki na Zachód, w IX 1947 r. aresztowany, w XI 1948 r. skazany wyrokiem WSR w Warszawie

zmieni. Pan [Jerzy] Urban³ chce nam urwać jeden mandat, ponieważ kandyduje wspólnie z [Andrzejem] Łapickim⁴ i on kandyduje z puli bezpartyjnej. W związku z tym, jeżeli nie pójdziemy, nie wybierzemy, no to będzie Urban, a nie Łapicki, a kto Urban jest, to wszyscy wiemy. To samo z [Aleksandrem] Kwaśniewskim, bezpartyjny minister. Tak żeby iść skreślać, jak jest napisane. Mam pytanie czy będziecie głosować na prezydenta, czy będziecie głosować na pana Jaruzelskiego, który ma właśnie kandydować na prezydenta, jakie są możliwości, aby wysunąć innego np. swojego kandydata...”

Głos zabrał docent Madej, który stwierdził, że nie ma kandydata na prezydenta, bo prezydenta może wysunąć Sejm i Senat. W tej chwili będą wybory, a wybory się skończą 18 czerwca, bo w pierwszej turze nie wszyscy przejdą, ci kandydaci, i dopiero [gdy] będzie wybrany Sejm i Senat, to ci ludzie mają prawo zaproponować kandydata na prezydenta. Może być trzech kandydatów na prezydenta. Jeżeli te wybory wygramy w 100 proc., to co mamy do wygrania, to będziemy mieli 261 ludzi, natomiast partia i te inne koalicje będą miały 299. Być może, że ktoś z ich koalicji z nami się dogada, być może oni się do nas przyłączą, nie wszyscy, może część, bo są przedstawiciele tych ugrupowań chrześcijańskich, bo są w opozycji, tak że nie jest to sprawa oczywista, że kandydat partii przejdzie na prezydenta. Oczywiście my nie będziemy głosować na Jaruzelskiego, bo to nie wypada. Ale wszystko się zaczyna od głosowania”.

W spotkaniu udział wzięło 12 osób, mieszkańców Garbna. Wypowiedzi były rejestrowane przez kobietę (wiek około 25 lat), którą przedstawiono jako przyjaciela „Solidarności”⁵. Podczas spotkania rozdano ulotki: „Jak głosować na kandydatów Komitetu Obywatelskiego »Solidarność«”. „Obywatele Rzeczypospolitej [!]”

na karę śmierci zamienioną na dożywocie, w XII 1956 r. zwolniony, w 1957 r. zrehabilitowany. Od 1959 r. adwokat, obrońca w procesach rehabilitacyjnych żołnierzy AK i WiN oraz w procesach politycznych. W 1969 r. pozbawiony czasowo prawa wykonywania zawodu; doradca prawny Episkopatu Polski. Od 1977 r. współpracownik Biura Interwencyjnego KOR/KSS KOR. W VIII 1980 r. w Stoczni Gdańskiej im. Lenina, współautor statutu „S”, członek ogólnopolskiego KOWzP przy KKP, następnie KK; ekspert KKP, następnie KK. Po 13 XII 1981 r. w Prymasowskiej Radzie Społecznej, obrońca w procesach przywódców KPN, byłych działaczy KSS KOR i działaczy podziemia. W 1983 r. zmuszony do przejścia na emeryturę. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

³ Jerzy Urban (ur. 1933) – dziennikarz i polityk komunistyczny. Sprawował wiele odpowiedzialnych funkcji, m.in. 1981–1989 rzecznik prasowy rządu, IV 1989 – IX 1989 r. minister-członek Rady Ministrów, IV 1989 – VIII 1989 r. przewodniczący Komitetu ds. Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja”. Od 1989 r. w PZPR. W wyborach parlamentarnych w 1989 r. startował bez powodzenia jako kandydat niezależny w okręgu Warszawa-Śródmieście.

⁴ Andrzej Łapicki (1924–2012) – aktor teatralny i filmowy, reżyser, wykładowca. Od 1953 r. wykładał w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Warszawie; 1971–1981 dziekana Wydziału Aktorskiego, 1981–1987 rektor, w 1989 r. prezes Związku Artystów Scen Polskich. Od 1980 r. w „S”. W czerwcu 1987 r. witał Jana Pawła II podczas spotkania papieża ze środowiskiem artystów w warszawskim kościele Świętego Krzyża. Był członkiem Prymasowskiej Rady Społecznej i Komitetu Obywatelskiego. W 1989 r. z powodzeniem startował w wyborach do Sejmu.

⁵ Bliższych danych nie ustalono.

Przyjaciele »Solidarności«, „Program wyborczy Komitetu Obywatelskiego” oraz ulotkę „Jesteśmy”.

Spotkanie zakończyło się około godz. 21.00. [...] ¹

ppłk mgr Tadeusz Nowicki¹⁶

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 15–20, oryginał, mps.

¹ *Pominięto informacje niezwiązane z WKO „S” w Koszalinie.*

¹ *Pieczętka Zastępcy Szefa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych ds. Służby Bezpieczeństwa w Koszalinie oraz nieczytelny podpis.*

⁶ Tadeusz Nowicki (1932–2003) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 VIII 1953 r.; oficer śledczy WUBP/WUdsBP w Zielonej Górze, od 1 X 1957 r. oficer operacyjny KP MO w Koszalinie, od 15 VIII 1962 r. oficer operacyjny, inspektor i kierownik Wydziału II/st. inspektor Wydziału Inspekcji Zespół ds. SB KW MO w Koszalinie, od 1 IV 1983 r. zastępca komendanta ds. SB w KM MO w Koszalinie, od 1 VIII 1988 r. zastępca szefa ds. SB RUSW w Koszalinie.

Nr 26

1989 maj 20, Koszalin – Szyfrogram nr 1052 zastępcy szefa ds. polityczno-wychowawczych RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie z mieszkańcami Szczecinka, tajne

[...]a

W dniu dzisiejszym w godzinach 17.00–18.40 odbyło się spotkanie przedwyborcze z kandydatami na posłów i senatorów ze strony „Solidarności” B[ogusławem] Pałką, G[abrielą] Cwojdziańską i J[erzym] Madejem z mieszkańcami Szczecinka. Na ten cel na wniosek Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Szczecinku, nieodpłatnie, szczeciński ośrodek kultury udostępnił muszlę koncertową w szczecińskim parku. Mimo niezbyt szeroko zakrojonej akcji propagandowej na spotkania przy muszli koncertowej przybyło około 1000 mieszkańców Szczecinka. Tradycyjnie na początku spotkania kandydaci na posłów i senatorów przedstawili się, a następnie odpowiadali na pytania zgromadzonych osób. Żaden z kandydatów nie przedstawił konkretnego programu wyborczego, a większość ich wypowiedzi obliczona była na wzbudzenie „taniego” aplauzu zgromadzonych osób. W trakcie spotkania przewodniczący Komitetu Obywatelskiego w Szczecinku T[adeusz] Groszyk informował zebranych jak w dniu 4 czerwca [19]89 r. mają głosować, sprzedawano również cegiełki na Komitet Wyborczy „Solidarność”, zebrano około 10 tys. zł.

Z[astęp]ca Szefa ds. Pol[ityczno]-Wych[owawczych] RUSW Szczecinek
kpt. mgr Zd[zisław] Siebert¹

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 8, oryginał, mps.

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 22 V 1989 r.

¹ Zdzisław Siebert (ur. 1949) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 XII 1981 r.; do końca VII 1983 r. zastępca komendanta ds. polityczno-wychowawczych KM MO w Szczecinku, następnie w RUSW w Szczecinku.

1989 maj 21, Koszalin – Szyfrogram nr 1054 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie z uzupełnieniem informacji na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie z mieszkańcami Szczecinka, tajne

[...]a

W nawiązaniu do szyfrogramu nr 129 z dnia 20 maja 1989 r. dodatkowo informuję, że w trakcie spotkania z kandydatami na posłów i senatorów strony „Solidarności” – ^bB[ogusławem] Pałką, G[abriela] Cwojdziańską i J[erzym] Madejem^b z mieszkańcami Szczecinka w szeregu wypowiedzi^c dyskredytowali oni naczelne władze państwowe, ustrój i nasze sojusze. Między innymi doc. Madej stwierdził, że rząd rządzi we własnym interesie nie w interesie narodu. Jeżeli nie umie rządzić, to powinien odejść i trzeba mu w tym pomóc. Mówiąc o kandydaturze W[ojciecha] Jaruzelskiego na prezydenta, J[erzy] Madej stwierdził, że owszem spełnia on warunki ustawowe do tego stanowiska, bo ma ukończone 21 lat, poza tym nic sobą nie reprezentuje, trzeba zrobić wszystko, by prezydentem nie został. Miał czas się wykazać i nic dobrego nie zrobił. Odpowiadając na jedno z pytań, J[erzy] Madej oświadczył, że Polska musi być niepodległa, tej niepodległości dzisiaj nie ma, należy wyprowadzić wojska radzieckie z Polski. Zadał pytanie przed czym te wojska nas bronią, kiedy nam nikt nie zagraża, po co nam Układ Warszawski¹ i tak duże wydatki na wojsko. Za śmieszny uznał ustawę o abolicji, stwierdzając, że „wybaczą nam to, za co powinni nas przeprosić, ale następnym razem będą musieli nas przeprosić”. Ustosunkowując się do jednej z wypowiedzi mieszkańców Szczecinka dot[yczącej] m.in. [Aleksandra] Kwaśniewskiego, stwierdził, że powinien on raczej zająć się walką z betonem w partii, a nie przeszkadzać „Solidarności” w wyborach. Wszystkie wypowiedzi J[erzego] Madeja utrzymane były w stylu bardzo swobodnym i obliczone na wzbudzenie aplauzu zgromadzonych ludzi. W podobnym stylu utrzymane były również wypowiedzi kandydata na posła B[ogusława] Pałki. Ustosunkował się on m.in. do ostatnich wydarzeń w Krakowie, obciążając wyłącznie władzę

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 22 V 1989 r.

^{b-b} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

^c W oryginale wypowiedziach.

¹ Układ Warszawski – układ wojskowo-polityczny podpisany w V 1955 r. w Warszawie między ZSRS i jego europejskimi satelitami w odpowiedzi na remilitaryzację RFN i jej wejście do NATO. Oficjalnie był to Układ o Przyjaźni, Współpracy i Pomocy Wzajemnej.

za taki ich przebieg. Za ich przyczynę podał brak zgody sądu na rejestrację N[iezależnego] Z[rzeszenia] S[tudentów].

Stwierdził też, że „Solidarność” popiera wszelkie ugrupowania radykalne typu „Solidarność Walcząca”: K[onfederację] P[olski] N[iepodległej] czy W[olność] i P[okój]², gdyż są one taranem, który toruje drogę dla „Solidarność”. Wypowiedzi G[abrieli] Cwojdzńskiej utrzymane w spokojniejszym tonie, chociaż mówiła ona wiele o braku wolności w kulturze i szkolnictwie.

Przewodniczący Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Szczecinku T[adeusz] Groszyk, informując zebranych, jak mają głosować, stwierdził, że należy zapamiętać jedynie trzy nazwiska kandydatów „Solidarność” i je pozostawić na liście, resztę należy skreślić. Należy też skreślić wszystkich kandydatów z listy krajowej.

Przedstawiciel Komitetu Obywatelskiego „S” z Koszalina, R[yszard] Janas, teoretycznie rozważając skład przyszłego parlamentu, założył, że 100 proc. członków Senatu to przedstawiciele opozycji, 35 proc. członków Sejmu również, przy przeciągnięciu na swoją stronę niewielkiej ilości posłów z innych ugrupowań, w tym z Z[jednoczonego] S[tronnictwa] L[udowego] i S[tronnictwa] D[emokratycznego] „Solidarność” będzie miała w parlamencie większość i skutecznie będzie mogła kontrolować władzę.

Większość pytań skierowanych do kandydatów przekazywana była na kartkach, cztery osoby zadały^d pytania do mikrofonu. Jeden z pytających stwierdził m.in., że w zakładach pracy na stanowiskach majstrów i brygadzystów obsadzani są członkowie partii i są lepiej opłacani niż pracownicy bezpartyjni. Inny stwierdził, że czas skończyć z komuną w tym kraju i wprowadzić rządy naprawdę demokratyczne. Przy końcu spotkania T[adeusz] Groszyk wyraził ubolewanie, że „Solidarność” nie ma dostępu do zamkniętych obwodów głosowania w wojsku, ale będzie się starać dotrzeć do żołnierzy służby zasadniczej poprzez ich rodzinę i znajomych, i poinstruować ich, że mają głosować na kandydatów „Solidarność”.

Z[astępca] Szefa RUSW ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] w Szczecinku
kpt. mgr W[ojcich] Waligóra

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 21, oryginał, mps.

^d W oryginale zadano.

² Ruch Wolność i Pokój – organizacja opozycyjna działająca w latach 1985–1989. Powstanie WiP zainicjowali antykomunistyczni działacze wywodzący się z SKS i NZS, krytyczni wobec działań TKK i poszukujący nowych form działania. Aktywność WiP przejawiała się na polu obrony poborowych odmawiających służby wojskowej oraz ekologii. Zob. *Encyklopedia Solidarność*.

1989 maj 22, Koszalin – Szyfrogram nr 1054 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat prezentacji kandydatów WKO „S” w Koszalinie 21 maja, tajne

[...] ^a

Uprzejmie informuję, że w dniu 21 maja br. o[d] godz. 13.00 ^bdo 14.30^b w Darłowie na pl. Kościuszki dokonano operacyjnego zabezpieczenia spotkania kandydatów do Sejmu – Franciszka Saka oraz do Senatu – Gabrieli Cwojdziańskiej i Jerzego Madeja ze strony opozycyjno-solidarnościowej z mieszkańcami miasta i okolicy, na którym było około 120 osób.

Spotkaniu przewodniczył Zbigniew Łazarewicz¹ – członek Obwodowego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Darłowie. Ponadto w spotkaniu organizacyjnie pomagali:

- Łazarewicz Cezary² – W[olność] i P[okój],
- Czarnołęska-Gosiewska Jadwiga³ – przewodnicząca Komitetu Ekologicznego „Czuwanie”,
- Gosiewski Przemysław⁴ – student U[niwersytetu] Gdańsk[iego], działacz N[iezależnego] Z[rzeszenia] S[tudentów], syn wyżej wymienionej,

^a W lewym górnym rogu pieczętka Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie oraz poniżej dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 23 V 1989 r.

^{b-b} Dopisano odręcznie.

¹ Zbigniew Łazarewicz (ur. 1939) – do 1987 r. pracownik Polskiej Żeglugi Morskiej w Szczecinie, w 1989 r. właściciel prywatnego zakładu usług kserograficznych w Darłowie, członek „S”, przewodniczący koszalińskiego ognia Konfederacji Polski Niepodległej, organizator manifestacji i pikiet antykomunistycznych domagających się zalegalizowania KPN oraz kolporter ulotek KPN, członek OKO „S” w Darłowie.

² Cezary Łazarewicz (ur. 1966) – syn Zbigniewa Łazarewicza. Od 1985 r. uczestnik Ruchu WiP, lider WiP w Darłowie. 1987–1989 współorganizator kolportażu wydawnictw podziemnych, drukarz i kolporter. 1988–1989 współpracownik TZR Pomorze Środkowe. W 1988 r. współredaktor podziemnego pisma „Ucho”, autor podziemnego pisma WiP „Rewers”. 27 II 1989 r. współorganizator demonstracji mieszkańców Darłowa przeciwko budowie elektrowni atomowej. W 1989 r. uczeń Technikum Rybołówstwa w Darłowie; sekretarz koszalińskiego ognia Konfederacji Polski Niepodległej. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

³ Jadwiga Czarnołęska-Gosiewska (ur. 1951) – lekarz pediatra, do połowy lat osiemdziesiątych w PZPR, następnie wspierała opozycję antykomunistyczną, przewodnicząca Ekologicznego Klubu Obywatelskiego „Czuwanie” w Darłowie.

⁴ Przemysław Gosiewski (1964–2010) – w latach 1983–1989 student Uniwersytetu Gdańskiego, Wydz. Prawa i Administracji. W czasie studiów kolporter podziemnych wydawnictw, kurier między Gdańskiem a Warszawą. W IX 1986 r. współzałożyciel Uczelnianego Komitetu Koordynacyjnego UG. W V 1988 r. współorganizator strajku na uczelni, członek KS, odpowiedzialny za służby porządkowe. W 1988 r. uczestnik III Zjazdu NZS w Gdańsku, wybrany do Prezydium Krajowej Komisji Koordynacyjnej; w XI 1988 r. członek Prezydium Komisji Uczelnianej NZS UG,

- Majewski Maciej⁵ – WiP,
- Klimowicz Maciej⁶ – WiP.

Na wstępie głos zabrała kandydatka do Senatu Gabriela Cwojdzńska, która po przedstawieniu swojej charakterystyki w 8-minutowym wystąpieniu poruszyła potrzebę zmiany ustawy o przerywaniu ciąży. Następnie głos zabrał kolejny kandydat na senatora – **Jerzy Madej. Skrytykował on 40-letnią politykę rządu i partii^c**. Z jego wywodów wynikało, że obecne wybory to wstęp do demokracji, **czego tak partia się boi, gdyż nie lubi jak się jej patrzy na ręce**. Stwierdził, że obecne wybory to jest wolność i demokracja na 35 proc., a dopiero za 4 lata będą demokratyczne wybory.

Natomiast Franciszek Sak – kandydat do Sejmu – w krótkiej charakterystyce przypomniał, że był prześladowany przez milicję obywatelską, kolegia, dokuczliwe rewizje i że to wszystko zawdzięcza tej władzy, którą wszyscy utrzymują. W swoim wywodzie stwierdził, że począwszy od Konstytucji, wszystko musi być zmienione, bo cóż to za milicja, która jest ramieniem partii rządzącej; milicja musi być nasza, strzec przed złodziejami i dla nas służyć, a nie przeciwko nam.

Zabierając głos, prowadzący spotkanie Zbigniew Łazarewicz zwrócił uwagę na hasło znajdujące się przy zdjęciach kandydatów strony koalicyjno-rządowej, **znajdujące się w witrynie sklepu na pl. Kościuszki o brzmieniu: „Kto na mnie głośnie, temu setę serwuję”**. Stwierdził, że zgodnie z ustawą antyalkoholową ci ludzie powinni być ukarani.

Ze strony mieszkańców na ulotkach o treści „Musimy wygrać”, rozdawanych przez osoby pomagające w organizowaniu spotkania w formie pisemnej, padały pytania. Między innymi kontakt obywatelski por. Giełżyna-Kuzemczak Michał⁷ zadał pytanie kandydatowi do Sejmu Fr[anciszkiowi] Sakowi: „Długo jest pan prześladowany, a otrzymał pan parę milionów złotych pożyczki, ma pan własny dom i dwa samochody, to jak pan jest prześladowany?”.

Odpowiedź Fr[anciszka] Saka brzmiała: „Są to fakty, jest to prawda. W zasadzie domu nie mam, mam mieszkanie lokatorskie, mam 3 dzieci i żonę, więc przysługiwało mi. Samochód teraz niedawno dostałem, którego^d nie zdążyłem zarejestrować, którym tu przyjechałem, 9-letni, wyeksploatowany przez brata, który 10 lat temu wyjechał do Stanów Zjednoczonych. Tam urządzi się

w 1989 r. członek Prezydium Międzyuczelnianej Komisji Koordynacyjnej NZS w Gdańsku, w IV 1989 r. uczestnik IV Zjazdu NZS we Wrocławiu. Od 1988 r. członek Gdańskiego Stowarzyszenia Akademickiego. W 1989 r. pracownik Biura KK w Gdańsku. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

^c W oryginalne ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

^d W oryginalne który.

⁵ Maciej Majewski (ur. 1968) – absolwent Zasadniczej Szkoły Rybołówstwa Morskiego w Darłowie, w 1989 r. przyjęty na I rok studiów na Uniwersytecie Szczecińskim, Wydział Humanistyczny; sympatyk ruchu WiP.

⁶ Maciej Klimowicz (ur. 1970) – działacz opozycyjny z Darłowa, członek ruchu WiP.

⁷ Bliższych danych nie ustalono.

i w ten sposób mi pomógł; również mam samochód, tj. »malucha«, chyba 6-letni, natomiast jeżeli chodzi o pożyczkę, otrzymałem, no w końcu nie jest to aż takie bezprawie tutaj w tym kraju, że tak jak [w] pięćdziesiątych lata[ch], kto się nie podobał, to znikał z horyzontu i ślad po nim ginął, no troszkę tego prawa jest. Mnie też to prawo przysługiwało, skoro jest przepis, że mogę kredyt uzyskać na budowę elektrowni, więc skorzystałem, ale w jakimś stopniu jest to uciążliwość, że musiałem 20 żyrantów przedstawić na 4,5 mln złotych kredytu”. W dalszym swoim wywodzie mówił o uciążliwościach w zakupie materiałów, kontrolach.

Pytanie do kandydatki do Senatu Gabrieli Cwojdziańskiej zadał ob[ywatel] Struś⁸ z Darłowskiego Ośrodka Kultury dot[yczące] ustawy o przerywaniu ciąży: „O ile dobrze zrozumiałem z pani wypowiedzi, to pani jest za pozostawieniem ustawy, która jest w tej chwili. To może lekko jest zdeformowane, ona jest zdeformowana, ale czy ona jest na pewno zła; czy ktoś, kto nawołuje do zachowania życia od chwili poczęcia, myśli co później z tymi dziećmi zrobić; czy kościół, który nawołuje nas, myśli o domach dziecka; czy zapewnia po urodzeniu się tylko wiarę?”.

Odpowiedź: „Proszę państwa, chodzi o postawienie^e tej sprawy na nogach, a nie na głowie. Chodzi o to, żeby człowiek, co mówiłam na początku, to jest podstawa, jeżeli ja jestem człowiekiem myślącym wolnym i decydującym, to wchodząc w małżeństwo, muszę wiedzieć, że mam prawo poczynania dzieci w sposób odpowiedzialny. To jest nowy człowiek i ja mam mu dać taki start, jaki ja mu dam, możliwość życia, wychowania itp. Nieodpowiedzialne poczynanie dzieci, tego kościół nigdy nie propagował; zawsze wychowujemy do tego, aby godność człowieka była zachowana, który jest w projektowaniu^f. Dlatego projektujemy fabryki, a nie możemy zaprojektować tego człowieka, który jest wielką godnością; dlatego kościół uczy. Proszę nie insynuować, że kościół pozwala sobie i nie myśli o losach człowieka, myślimy kategoriami zniewolenia tego właśnie partyjno-państwowego; kto tworzy domy dziecka, my walczymy o to; jeżeli odpowiedzieć organizacyjnie, to sama byłam pełnomocnikiem ks. biskupa do szukania domów w naszym województwie; są piękne pomieszczenia, domy, które niszczejają w PGR-ach, które kościół chciał przejąć, żeby to w jakiś sposób wyremontować i stworzyć właśnie kobietom, które są tymi matkami bez domów, bez męża, żeby się przygotować zawodowo do życia. Kościół przychodzi z pomocą tym, którzy źle są ustawieni w życiu, może mniej odpowiedzialni, każde życie szanują; naucza^g żebyśmy nim rodzice nas poczęli, to nas kochali^f, a nie tak z przypadku, a potem nie wiadomo, co z tym zrobić; ja jestem za tym, aby prawa człowieka takie były^g utrzymane,

^e W oryginalne ustawienie.

^{f-f} Tak w oryginalne.

^g W oryginalne muszą być.

⁸ Bliższych danych nie ustalono.

ale przede wszystkim wychowanie do myślenia, że ja jestem młodym człowiekiem i dając życie komuś, muszę go jako człowieka godnie traktować. Inaczej Polski nie zbudujemy, jeżeli będziemy myśleli kategoriami partyjno-państwowymi”.

W spotkaniu uczestniczyło około 120 osób, mieszkańców Darłowa i okolic. Na prowizorycznym stoisku sprzedawano literaturę drugiego obiegu i tzw. „cegiełki” na fundusz wyborczy „Solidarności”.

ppłk mgr Tadeusz Nowicki^h

[...]i

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 25–27, oryginał, mps.

^h *Pieczętka* Zastępcy Szefa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych ds. Służby Bezpieczeństwa w Koszalinie oraz *nieczytelny podpis*.

ⁱ *Po lewej stronie* Wyk[onano] 5 egz[emplarzy], Egz[zemplarz] nr 1 – W[ojewódzkie] S[tanowisko] K[ierowania], Egz[emplarz] nr 2 – Wydz[iał] III, Egz[emplarz] nr 3 – Wydz[iał] IV, Egz[emplarz] nr 4 – Wydz[iał] V, Egz[emplarz] nr 5 – a[d]/a[cta].

Nr 29

1989 maj 22, Koszalin – Szyfrogram nr 1087 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Białogardzie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkań wyborczych kandydatów do parlamentu odbytych 21 maja, tajne

[...]a

Stosownie do poleceń przesyłam informacje na temat przebiegu spotkań przedwyborczych, jakie w dniu wczorajszym odbyły się na naszym terenie.

W dniu 21 maja [19]89 r. o godz. 17.00 w Szkole Muzycznej w Białogardzie odbyło się spotkanie przedwyborcze z kandydatami ze strony opozycyjno-solidarnościowej: J[erzym] Madejem, G[abriela] Cwojdzińską, B[ogusławem] Pałką.

Podczas trwania spotkania odnotowano wysoką frekwencję wyborców ok. 300 osób. Wśród zebranych byli znani nam z terenu Białogardu, aktywni w przeszłości, działacze „Solidarności”. Informacyjnie podaję, że wypowiedzi kandydatów w niektórych przypadkach zawierały akcenty nieprzychylnie do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Wiele uwagi i czasu poświęcono w trakcie spotkania omówieniu i przedyskutowaniu problemu dotyczącego wprowadzenia w życie ustawy o zakazie przerywania ciąży. Z posiadanych informacji wiadomo, że spośród trzech obecnych kandydatów największe uznanie zdobył J[erzy] Madej – dzięki swobodnym i jasnym wypowiedziom. Dodać należy, iż żaden z kandydatów nie zaprezentował konkretnego programu wyborczego. Z posiadanych przez nas informacji wynika, iż w odczuciu społeczeństwa naszego rejonu spotkania przedwyborcze z udziałem kandydata na senatora Aleksandra Kwaśniewskiego są dużo lepiej przyjmowane od tych z udziałem kandydatów „Solidarności”.

W spotkaniu, jakie miało miejsce w dniu 21 maja [19]89 r. w Świdwinie z Aleksandrem Kwaśniewskim, odnotowano rekordową frekwencję ok. 500 osób, a w Białogardzie ok. 150 osób.

Z[astęp]ca Szefa ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] RUSW w Białogardzie
ppor. mgr Ryszard Grzankowski

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 23, oryginał, mps.

^a W lewym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 23 V 1989 r.

Nr 30

1989 maj 23, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 62/89 zastępcy naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW w sprawie spotkań wyborczych kandydatów do parlamentu WKO „S” w Koszalinie, tajne

[...]a

W toku operacyjnego zabezpieczenia przebiegu kampanii wyborczej uzyskaliśmy potwierdzoną informację na temat kontaktu red. R[adia] W[olna] E[uropa]¹ – Jana Minkiewicza² (Amsterdam) z przedstawicielem Woj[ewódzkiego] Komitetu Obywatelskiego „S[olidarność]” w Koszalinie – Wiesławem Romanowskim, który przekazał wyżej wymienionemu dziennikarzowi charakterystyki koszalińskich kandydatów „Solidarności” do nowego parlamentu (wiek, zawód, dotychczasowa działalność, numery okręgów i mandatów oraz numery prywatnych telefonów). Następnie scharakteryzował aktualny etap kampanii wyborczej w województwie, stwierdzając m.in., że:

- żaden kandydat „S” nie ma kontrkandydata ze środowiska opozycyjnego,
- istnieją kontrkandydaci bezpartyjni mający poparcie konwentu partyjnego,
- mają kłopoty z własną gazetą, gdyż cenzura udzieliła zgody tylko na jedno wydanie,
- mogą korzystać tylko z półgodzinnych wejść antenowych w radio, co drugi dzień (wspólnie ze Słupskiem i Piłą),
- kampania przebiega pod hasłem: „Bez głębokich zmian politycznych nie będzie zmian gospodarczych”.

Wszystkie wyżej wymienione kwestie zostały sprowokowane konkretnymi pytaniami J[ana] Minkiewicza. Ponadto poruszono sprawę udziału w pracach WKO „S” przedstawicieli mniejszości ukraińskiej oraz rozpoczynającej się „wojny plakatowej”. W[iesław] Romanowski stwierdził, że mimo licznych interwencji ze strony WKO „S” władze wojewódzkie aprobują niszczenie plakatów „S”.

^a Po lewej stronie Sprawa obiektowa Kryptonim „Parawan” Identyfikator nr 5422/89.

¹ Radio Wolna Europa – amerykańska rządowa rozgłośnia utworzona w 1949 r. prowadząca transmisje do krajów Europy Środkowo-Wschodniej, Azji Środkowej i Bliskiego Wschodu, w których celem było promowanie demokratycznych wartości i instytucji poprzez informowanie.

² Jan Minkiewicz (1946–2014) – od 1948 r. mieszkał w Holandii. Współpracownik Rozgłośni Polskiej RWE. W 1980 r. otworzył w Amsterdamie Biuro Informacyjne „S”. Po 13 XII 1981 r. angażował się na rzecz pomocy dla podziemnych struktur związkowych, współtworząc zespół koordynujący przerzuty pieniędzy na sprzęt poligraficzny, wysyłki farby drukarskiej, drukarek, powielaczy i literatury; organizator wieców poparcia dla „S”, wspierał Ruch „Wolność i Pokój”.

Ustalono też, że kolejne informacje z naszego terenu zostaną przekazane w następnych dniach.

W dniu 14 bm. z koszalińskimi kandydatami do parlamentu skontaktował się inny dziennikarz RWE – Tomasz Wróblewski³ z Waszyngtonu. Przeprowadził wywiady z J[erzym] Madejem i F[ranciszkiem] Sakiem. Głównymi kwestiami, które go interesowały w rozmowie z J[erzym] Madejem, były:

- aktualny etap kampanii wyborczej ze strony solidarnościowo-opozycyjnej,
 - jakie pytania zadają wyborcy i które z nich są najtrudniejsze („nie ma trudnych pytań są tylko trudne odpowiedzi”),
 - jakie problemy woj[ewództwa] koszalińskiego będzie poruszał (ochrona środowiska, rolnictwo),
 - w jakich środowiskach spotyka się ze sceptycyzmem i powątpiewaniem, (głównie młodzieżowych),
 - jaki jest indywidualny program J[erzego] Madeja (zmiana Konstytucji – niepodległe państwo, suwerenny naród, wolne społeczeństwo oraz odpolitycznienie szkoły i dowartościowanie nauczycieli),
 - czy występuje zjawisko apatii w społeczeństwie (tak i może być groźna dla „S”).
- F[ranciszek] Sak odpowiadał na następujące pytania:
- jak ocenia aktywność koszalińskich robotników na podstawie spotkań (znacznie mniejsza niż w 1980 r., tylko 20–40 proc. wstępuje do „S”),
 - najważniejszy problem województwa koszalińskiego (ruch ekologiczny, rozwój konwencjonalnych źródeł energii – przykład własnej elektrowni Saka),
 - czym chce zająć się w przyszłym Sejmie (unormowaniem gospodarki i przepisów prawnych, właściwym obiegiem informacji, a nie dezinformacji, konwencjonalnymi źródłami energii elektrycznej).

Ponadto T[omasz] Wróblewski interesował się przebiegiem międzynarodowego seminarium ekologicznego w Darłowie⁴, a zwłaszcza udziałem ekipy USA.

Kolejna tura spotkań przedwyborczych organizowanych przez WKO „S” w Koszalinie charakteryzuje się wzrostem akcentów agresywnych zawartych zwłaszcza w wystąpieniach kandydata do Senatu – J[erzego] Madeja.

17 bm. w kaplicy kościoła pw. Św. Ducha w Koszalinie odbyło się spotkanie G[abrieli] Cwojdińskiej, J[erzego] Madeja i F[ranciszka] Saka z grupą około 350 wyborców. Wystąpienia kandydatów poprzedził nieocenzurowany montaż literacko-muzyczny w wykonaniu trojga aktorów Bałtyckiego Teatru Dramatycznego w Koszalinie. Nawiązywał on do walki narodu o niepodległość i suwerenność

³ Tomasz Wróblewski (ur. 1959) – dziennikarz i publicysta, absolwent Wydziału Nauk Politycznych uniwersytetu w Houston (1985). W 1982 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych. 1986–1990 korespondent Radia Wolna Europa z Waszyngtonu.

⁴ Międzynarodowa Konferencja Ekologiczna w Darłowie z V 1989 r.

Polski w okresie II wojny światowej, w latach pięćdziesiątych oraz osiemdziesiątych. Zawierał też fragmenty listów zesłańców, więzionych oficerów A[rмии] K[rajowej] oraz internowanych w okresie stanu wojennego (m.in. G[abrieli] Cwojdziańskiej). Kandydaci w kilkuminutowych wystąpieniach prezentowali własne sylwetki, uwypuklając swoją działalność w obronie suwerenności państwa, wolności i demokratyzacji życia obywateli. Wyrażali wiarę w zwycięstwo „Solidarności”, stwierdzili też, że tegoroczne wybory będą ostatnimi, w których partia będzie posiadała przewagę. J[erzy] Madej podkreślił, iż głównym zadaniem posłów i senatorów tej kadencji będzie pełne udemokratycznienie Konstytucji oraz zapewnienie stronie opozycyjno-solidarnościowej zwycięstwa w następnych wyborach i przejęcie władzy.

18 bm. ten sam skład kandydatów spotkał się z pracownikami koszalińskiej W[yższej] S[zkoły] Inż[ynierskiej]. W spotkaniu uczestniczyło około 50 osób. Głos zabierał głównie J[erzy] Madej i koncentrował się na negowaniu aktualnej formy sprawowania władzy przez P[olską] Z[jednoczoną] P[artię] R[obotniczą]. Omawiając potrzebę pełnej demokratyzacji życia w kraju, użył metafory, że „demokracja do demokracji socjalistycznej ma się tak jak krzesło do krzesła elektrycznego”. Następnie stwierdził, że osiągnięcie pełnej demokracji będzie możliwe tylko przez zmianę systemu.

19 bm. G[abriela] Cwojdziańska i B[ogusław] Pałka spotkali się z grupą 120 pracowników Węzła P[olskich] K[olei] P[aństwowych] w Szczecinku. W swoich wystąpieniach zawarli następujące tezy:

- należy skreślać wszystkich kandydatów z listy krajowej,
- A[leksander] Kwaśniewski winien zająć się reformowaniem PZPR, a nie blokować miejsce w Senacie,
- fundusze wygosparowane na resortach M[inisterstwa] O[brony] N[arodowej] i M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] zostaną przekazane oświacie, służbie zdrowia i na pomoc rencistom i emerytom,
- przyszły ustrój w Polsce nie będzie socjalistyczny, ale na pewno demokratyczny,
- armia radziecka musi opuścić terytorium P[olskiej] R[eczypospolitej] L[udowej],
- pomoc Zachodu nastąpi dopiero po autentycznym porozumieniu narodowym,
- K[onfederacja] P[olski] N[iepodległej] i „Solidarność Walcząca” są potrzebne obecnie dla zainicjowania zmiany systemu, a później trzeba będzie z nimi współpracować,
- sprawa zamieszek krakowskich została celowo „rozdmuchana” przez rząd, aby podzielić społeczeństwo,
- prezydentem nie może być W[ojciech] Jaruzelski – może zostanie nim L[ech] Wałęsa,
- strona opozycyjno-solidarnościowa w dalszym ciągu ma ograniczony dostęp do środków masowego przekazu.

20 bm. w muszli koncertowej w Szczecinku odbył się mityng z udziałem około 1000 osób. Wystąpili na nim G[abriela] Cwojdzńska, J[erzy] Madej i B[ogusław] Pałka. W wystąpieniu ponownie dyskredytowali rząd i ustrój P[olskiej] R[zeczypospolitej] L[udowej]. Negowali także zasady sojuszy z krajami socjalistycznymi. Wyrazili też zdecydowaną niechęć do kandydatury W[ojciecha] Jaruzelskiego na Prezydenta PRL, podkreślając, że nie sprawdził się przez ostatnie 8 lat. Jedyne G[abriela] Cwojdzńska starała się wytonować niektóre swoje wypowiedzi. Całość skierowana była na uzyskanie „taniego poklasku” zgromadzonych.

Kolejne mityngi przedwyborcze planowane są w terminach:

- 25 bm. w Kołobrzegu,
- 28 bm. w Koszalinie (największy z dotychczasowych).

kpt. mgr Krzysztof Czarnowski^{b5}

[...] ^c

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 23–27, oryginał, mps.

^b *Pieczętka* Zastępcy Naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie oraz nieczytelna parafa.

^c *Po lewej stronie* Wyk[onano] w 3 egz[emplarzach], Egz[emplarz] nr 1 – Wydz[iał] I Dep[artamentu] III M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] w Warszawie, Egz[emplarz] nr 2 – Sekcja I w/m, Egz[emplarz] nr 3 – S[prawa] O[biętkowa] „Parawan”.

⁵ Krzysztof Czarnowski (ur. 1947) – w aparacie bezpieczeństwa od 3 III 1974, do 1 IV 1983 r. inspektor, st. inspektor, kierownik sekcji i zastępca naczelnika w Wydziale III/Wydziale III „A”/Wydziale Polityczno-Wychowawczym KW MO w Koszalinie, następnie zastępca naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie.

Nr 31

1989 maj 25, Koszalin – Informacja naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie dla naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie spotkania wyborczego kandydatów do parlamentu WKO „S” w Koszalinie, zorganizowanego 22 maja w Zakładach Przemysłu Elektronicznego „Kazel”, tajne

[...]^a

W dniu 22 bm. w Zakładach Przemysłu Elektronicznego „Kazel” w Koszalinie Zakład Nr 2 w godz. 14.00–16.00 odbyło się spotkanie kandydatów do Sejmu i Senatu z ramienia „Solidarności” z udziałem doc. dr. hab. Jerzego Madeja – dziekana Wydziału W[yższej] S[zkoły] Inż[ynierskiej] w Koszalinie (kandydata na senatora); Franciszka Saka – właściciela prywatnej elektrowni wodnej (kandydata na posła) oraz Gabrieli Cwojdziańskiej – nauczycielki muzyki, zatr[udnionej] w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Słupsku (kandydatki na senatora).

W spotkaniu uczestniczyło około 50 osób na 432 ogółem zatrudnionych.

W swym wystąpieniu J[erzy] Madej jednoznacznie stwierdził, iż „Solidarności” idzie o zawładnięcie Senatem oraz że dąży ona do zmiany ustroju. Na zadawane z sali pytania dot[ycające] zmiany związku „Solidarność” na partię polityczną F[ranciszek] Sak odpowiedział, że jest za Narodową Demokracją, natomiast J[erzy] Madej (ateista) i G[abriela] Cwojdziańska opowiedzieli się za Chrześcijańską Demokracją.

G[abriela] Cwojdziańska zapewniła zebranych, iż w przypadku wybrania jej do Senatu walczyła będzie o prawa matek do wychowania dzieci, płatne urlopy macierzyńskie itp.

W prowadzonych wśród zebranych dyskusjach dominowały stwierdzenia, iż „Solidarność” nie posiada zdecydowanego programu działania i posługuje się jedynie hasłami i obietnicami bez pokrycia. Ponadto na temat F[ranciszka] Saka wypowiedziano się, iż nie wywiązał się on z postawionych mu pytań, ponieważ brak mu wyrobienia i umiejętności prowadzenia dialogu.

mjr mgr Czesław Kozłowski^b[...]^c

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 43–43v, oryginał, mps.

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie oraz poniżej dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec wyk[orzystać] w meld[unku] do s[praw] o[biektowej] „Parawan”.

^b Pieczętka Naczelnik Wydziału V WUSW w Koszalinie oraz nieczytelna parafa.

^c Po lewej stronie Wyk[onano] 3 egz[emplarze], Egz[emplarz] nr 1 – Wydz[iał] III Dep[artamentu] V M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] W[arszawa], Egz[emplarz] nr 2 – Wydz[iał] III WUSW K[oszalin], Egz[emplarz] nr 3 – a[d] a[cta].

1989 maj 25, Koszalin – Informacja dotycząca przebiegu kampanii wyborczej do parlamentu w województwie koszalińskim, tajne

I. Strona opozycyjno-solidarnościowa:

1) Propaganda wyborcza:

Woj[ewódzki] Komitet Obywatelski „S[olidarność]” w Koszalinie rozpoczął swoją kampanię wyborczą od sprzedaży „cegiełek” na fundusz wyborczy „Solidarności”. Już 26 maja bm. rozpoczęto druk list kandydatów do parlamentu, które następnie rozprowadzano w koszalińskich zakładach pracy oraz przed katedrą. Wytypowano również grupę osób, które listy dostarczały bezpośrednio do mieszkań i klatek schodowych (wykorzystując skrzynki na listy). W tym okresie WKO „S” nie dysponował plakatami wyborczymi „S”, ograniczono się więc do wywieszania (głównie przed kościołami) blejtramów z nazwiskami kandydatów. Druk plakatów został opóźniony ze względu na zmianę wytypowanych kandydatów (25 kwietnia ustalono ostateczny skład) i ostatecznie rozpoczął się w pierwszych dniach maja. 4 bm. gotowych było 5 tys. egzemplarzy tzw. odezwy L[echa] Wałęsy, a 5 bm. 10 tys. sztuk programu wyborczego „Solidarności”. W następnej kolejności przygotowano plakaty zawierające zdjęcia kandydatów wraz z ich charakterystykami oraz ogólnopolskie plakaty wyborcze „Solidarności”. W celu ich rozkolportowania WKO „S” powołał specjalną grupę złożoną głównie z osób w wieku od 17–30 lat, wyposażoną w biało-czerwone opaski i legitymacje wydane przez WKO „S” w Koszalinie. Druk [a] ww. materiałów zlecono Koszalińskim Zakładom Graficznym, a jego przebieg nadzorowali członkowie „S” [b] – pracownicy tych zakładów. W dniu 3 bm. WKO „S” uzyskał zgodę prezesów W[ojewódzkiego] P[rzedsiębiorstwa] H[andlu] W[ewnętrznego], P[owszechnej] S[półdzielni] S[pożywców] „Społem” na wykorzystanie witryn sklepowych do wyklejania propagandy [c] przedwyborczej „Solidarności”. Oprócz wielonakładowych form propagandy rozpoczęto w tym okresie druk i kolportaż ulotek wykonanych technikami kserograficznymi i powielaczowymi. Zawierały one ch[arakterystyki] kandydatów, sposób głosowania w dniu wyborów i były rozdawane w czasie zebrań ogniw „Solidarności”, a także umieszczane w skrzynkach pocztowych w blokach mieszkalnych itp. („Kaziel”, W[ojewódzkie] P[rzedsiębiorstwo] E[nergetyki] C[ieplnej] w K[oszalinie]). Równoległe z działaniami wydawniczymi (ulotki, plakaty) WKO „S” nawiązał kontakt

^a W oryginale przekreślono plakatów i ww. ulotek.

^b Przekreślono słowo zatrudnieni.

^c Przekreślono solidarnościowej.

z Rozgłośnią P[olskiego] R[adia] i TV w Szczecinie i PR w Koszalinie. 10 bm. rozpoczęto emisję własnych bloków programowych w ramach radiowych audycji lokalnych. Osiągnięto również porozumienie z PRiTV Szczecin, na mocy którego każdy z kandydatów [d] będzie prezentowany na antenie TV Szczecin; ma zostać pokazany także jeden z mityngów „S” [e]. Uzyskano również zgodę na wydanie własnej gazety wyborczej, której pierwszy numer ma ukazać się około 26 bm.

W trakcie [f] rozlepiania plakatów i kolportażu ulotek doszło do następujących negatywnych faktów:

- niszczenie nowych elewacji na budynkach instytucji państwowych i prywatnych: (kolumny przed wejściem do K[omitetu] W[ojewódzkiego] P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej], elewacje i lamperie bloków mieszkalnych S[półdzielni] M[ieszkaniowej] „Przylesie”, skrzynki i słupy energetyczne, elewacje sklepów). Interwencje zainteresowanych osób zbywane były przez kier[ownika] biura WKO „S” – R[yszarda] Janasa, który twierdził, że plakaty „S” są ogólnie dostępne i WKO nie może brać odpowiedzialności za wszystkie rozlepione plakaty,
- naklejanie obok plakatów przedstawiających kandydatów koalicyjno-rządowych ulotek zawierających podobiznę [Józefa] Stalina z napisem: „Jeśli wygra, to czeka Was świetlana przyszłość jak za Stalina”,
- niszczenie drzew i krzewów poprzez naklejanie plakatów (Drawsko – ekipa ze [g]),
- wyemitowanie ulotek zawierających polecenie skreślenia wszystkich kandydatów z listy krajowej oraz wszystkich kandydatów oprócz przedstawicieli WKO „S” z pozostałych list (ulotka ta była kolportowana przede wszystkim podczas spotkań z wyborcami).

Do chwili obecnej ujawniono nast[ępujące] formy propagandy wizualnej, wykorzystywane przez WKO „S” w K[osza]linie:

- plakaty zawierające:
 - charakterystykę wraz ze zdjęciem kandydata,
 - napisy: „Głosuj na Solidarność”, „Wybory 89”,
- samoprzylepne paski z nazwiskiem kandydata,
- ulotki^h z wizerunkiem Stalina,
- ulotki zawierające: apel L[echa] Wałęsy, program wyborczy „S”,
- ulotka: „Jak głosować na »Solidarność«” (1000 szt. A-5),
- ulotka: „Musimy wygrać”,
- czapki i koszulki z napisem: „Solidarność”.

^d W oryginale fragment tekstu przekreślony, niemożliwy do odczytania.

^e W oryginale przekreślono prezentacją sylwetki swojego kandydata.

^f Przekreślono słowo rozplakatowywania.

^g W oryginale słowo nieczytelne.

^h Przekreślono plakaty, nadpisano ulotki.

Ponadto koszaliński WKO „S” nawiązał kontakt z dziennikarzami R[adia] W[olna] E[uropa] (Jan Minkiewicz z Amsterdamu – 16 maja oraz Tomasz Wróblewski z Waszyngtonu – 14 bm.).

2) Spotkania i mityngi przedwyborcze:

Do dnia dzisiejszego WKO „S” zorganizował swoim kandydatom 14 spotkań i wieców przedwyborczych (udokumentowanych przez nas). Przy czym cały cykl spotkań rozpoczęto od wizyty w koszalińskiej diecezji (11 bm.), gdzie bp [Ignacy] Jeź udzielił wszystkim kandydatom błogosławieństwa. Kolejne spotkania odbyły się:

- 11 bm. – „Kaziel” Koszalin ([Jerzy] Madej, [Franciszek] Sak), około 200 pracowników [i],
- 12 bm. – rolnicy z okolic Połczyna Zdr[oju] (Madej, [Bogusław] Pałka), około 150 osób,
- 13 bm. – Polanów (Madej), około 100 pracowników miejscowego nadleśnictwa,
- 14 maja – Drawsko Pomorskie (Madej, Pałka), około 200 osób (źródła „S” podają 800–1000 mieszkańców),
- 14 maja – Świdwin (Madej, Pałka), około 200 mieszkańców (źródła „S” podają 1200–1600 mieszkańców),
- 17 maja – kościół pw. Św. Ducha w K[osza]linie ([Gabriela] Cwojdzńska, Madej, Sak), 350 osób,
- 18 maja – W[yższa] S[zkoła] I[nżynierska] w Koszalinie (Cwojdzńska, Madej, Sak), około 50 osób,
- 19 maja – Grabno gm. Polanów (Madej, Sak), około 12 osób,
- 19 maja – Szczecinek Dom Kultury „Kolejarz” (Cwojdzńska, Pałka), 120 prac[owników] węzła P[olskich] K[olei] P[aństwowych],
- 20 maja – Szczecinek park miejski (Cwojdzńska, Madej, Sak), około 1000 mieszkańców,
- 21 maja – Darłowo pl. Kościuszki (Cwojdzńska, Madej, Sak), około 120 mieszkańców,
- 21 maja – Białogard – Szkoła Muzyczna (Cwojdzńska, Madej, Sak, Pałka), około 300 osób,
- 22 maja – Koszalin – Z[akłady] P[rzemysłu] E[lektronicznego] „Kaziel” (Madej, Sak, Cwojdzńska), około 50 osób,
- 25 maja – Kołobrzeg, pl[ac] przed szkołą podst[awową] nr 3 (Cwojdzńska, Madej, Sak), 250 osób.

ⁱ W oryginalnie przekreślono tematyka ekologiczna.

W miarę odbywania kolejnych spotkań odnotowaliśmy wzrost agresywności w wypowiedziach kandydatów, a zwłaszcza kandydata na senatora J[erzego] Madeja. Do najbardziej negatywnych wystąpień doszło podczas następujących spotkań:

- 14 bm. – w Drawsku Pom[orskim] Madej stwierdził m.in.:
 - należy doprowadzić do tego, aby na polskim niebie latały tylko polskie samoloty,
 - rezerwy finansowe widzi w instytucjach partyjnych i armii; „tylko idiota decyduje się na takie zbrojenia jak my, kiedy mamy z trzech stron przyjaciół, a z czwartej morze”,
 - program „Teleranek” TVP wprowadziła, aby odciągnąć dzieci i młodzież od kościoła,
 - rekrutacja na studia odbywała się dla pewnych grup społecznych przez telefon z KW PZPR, podobnie egzaminy wraz z egzaminem magister.
- 18 bm. na WSI w Koszalinie J[erzy] Madej obarczył winą za złą sytuację w kraju rząd i partię. Stwierdził, że poprawę można uzyskać tylko poprzez zmianę systemu politycznego. Użył określenia, że „demokracja ma się tak do demokracji socjalistycznej, jak krzesło do krzesła elektrycznego”.
- 20 bm. w Szczecinku J[erzy] Madej m.in. stwierdził:
 - rząd rządzi we własnym interesie, a nie w interesie narodu i jeśli nie umie rządzić, to powinien odejść i trzeba mu w tym pomóc,
 - W[o]jciech Jaruzelski spełnia warunki na prezydenta, bo ma ukończone 21 lat, poza tym nic sobą nie reprezentuje. Miał czas się wykazać i nic dobrego z tego nie wyszło,
 - Polska musi być krajem niepodległym, a teraz nie jest. Należy wyprowadzić wojska radzieckie, bo przed czym one nas bronią?,
 - ustawę o abolicji nazwał śmieszną, bo „wybaczają nam to, za co powinni nas przeprosić, ale następnym razem będą musieli nas przeprosić”,
 - A[leksander] Kwaśniewski winien się zająć walką z „betonem” w partii, a nie przeszkadzać „Solidarności” w wyborach.
 Na tym samym spotkaniu B[ogusław] Pałka stwierdził:
 - wydarzenia w Krakowie obciążają wyłącznie władzę, która nie chce zarejestrować N[iezależnego] Z[rzeszenia] S[tudentów].
- 21 bm. w Darłowie J[erzy] Madej stwierdził, że:
 - obecne wybory to wstęp do demokracji, której partia tak się boi, bo nie lubi, jak się jej patrzy na ręce,
 - skrytykował 40-letnią politykę rządu i partii.

¹ *Przekreślono blokować miejsce, napisano przeszkadzać.*

- F[ranciszek] Sak na tym samym spotkaniu między innymi powiedział:
- byłem prześladowany przez milicję obywatelską, która wykonywała polecenia „tej władzy, którą wszyscy utrzymujemy”,
 - milicja musi być nasza, a nie może być ramieniem partii rządzącej.
- 25 bm. w Kołobrzegu J[erzy] Madej powiedział:
- nie wierzę premierowi [Mieczysławowi] Rakowskiemu (po spotkaniu w Pile), że „co nie jest prawem zabronione, to jest dozwolone”, bo zdjęto wtorkowy program „Solidarności” (23 bm.),
 - służby M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] i M[inisterstwa] O[brony] N[arodowej] muszą być zredukowane ilościowo, a także okrojone w budżetach.

II. Strona koalicyjno-rządowa

1) Propaganda wyborcza:

Opóźnienie w stosunku do działalności wyborczej WKO „S” nastąpiło głównie ze względu na terminy konwencji wyborczych (K[osza]lin 11 bm., Szczecinek 12 bm.). Dopiero po tych ustaleniach złożono odpowiednie projekty plakatów do Zakł[adów] Graf[icznych] w K[osza]linie. W trakcie druku doszło do przeinaczania tekstów, co również opóźniło kampanię propagandową (zwłaszcza plakatowanie). Innym problemem, z którym boryka się koalicja jest trudność odbywania narad sztabów wyborczych, gdyż są lekceważone przez przedstawicieli Z[jednoczonego] S[tronnictwa] L[udowego] i S[tronnictwa] D[emokratycznego] (bywają na przemian). Ponadto koalicja nie mogła skompletować grup zajmujących się rozlepianiem plakatów, zwłaszcza w terenie (gminy wokół K[osza]lina). Aktualnie większość problemów została rozwiązana, a na ostatni tydzień przed wyborami przygotowana jest zdecydowana ofensywa plakatowa koalicji.

2) Spotkania kandydatów koalicyjnych:

Przebiegają bez zakłóceń i cieszą się dość dużą popularnością. Zwłaszcza kampania prowadzona przez sztab min[istra] A[leksandra] Kwaśniewskiego spotyka się z dużym rezonansem społecznym. 19 bm. min[ister] Kwaśniewski przygotował spotkanie z młodzieżą w koszalińskim amfiteatrze, jednakże z powodu niewyuczucia nastrojów młodzieży (przerwał dyskotekę) został ordynarnie wygwizdany. Na tej samej imprezie duży aplauz uzyskał R[yszard] Ulicki¹, który idealnie trafił

¹ Ryszard Jan Ulicki (1943–2016) – polityk komunistyczny, dziennikarz, poeta, pisarz, autor tekstów piosenek, poseł na Sejm I, II, III i IV kadencji. Absolwent Wydziału Nauk Społecznych Wyższej Szkoły Nauk Społecznych przy KC PZPR (1977). Od 1969 r. w PZPR, a od 1971 r. etatowy pracownik partyjny. Od 1981 r. kierował Wydziałem Propagandy i Agitacji Komitetu

w zapotrzebowanie młodych ludzi. Takie sytuacje wykorzystywane są przez kandydatów „S” do dyskredytacji osoby A[leksandra] Kwaśniewskiego, któremu zarzuca się, że „rozpija” wyborców, bo na jego spotkaniach często jest piwo i inny alkohol.

Spośród kandydatów koalicyjnych sporo kontrowersji budzi osoba Romana Fiszerowicza² (Transbud, Z[wiązek] S[ocjalistycznej] M[łodzieży] P[olskiej]), którego hasło wyborcze: „Kto na mnie głosuje, temu setę serwuję” dało dużą możliwość krytykowania tak jego, jak i innych kandydatów koalicyjnych (mają do zaoferowania tylko alkoholizm).

Ponadto uzyskaliśmy niepotwierdzoną informację, że kandydat do Sejmu na mandat bezpartyjny (183) Barna Waclaw³ z Będzina był indagowany przez „NN” osobę (prawdopodobnie z Gdańska), która starała się nakłonić go do rezygnacji z kandydowania. Osoba ta (mężczyzna) przedstawiła się jako członek „S”.

III. Opinie nt. przebiegu kampanii w środowiskach nadbudowy.

ppor. W[aldemar] Gręźlikowski

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 36–38v, oryginał, rkps.

Wojewódzkiego PZPR w Koszalinie. Po 13 XII 1981 r. członek komisji weryfikującej lokalnych dziennikarzy. 1984–1990 był redaktorem naczelnym Polskiego Radia w Koszalinie. W 1989 r. startował z powodzeniem w wyborach do Sejmu z okręgu nr 46 (Koszalin).

² Roman Fiszerowicz (ur. 1951) – technik-energetyk zatrudniony w Przedsiębiorstwie Transportowo-Sprzętowym Budownictwa „Transbud” Koszalin, w 1989 r. kandydat do Sejmu z listy PZPR (rywalizował o mandat przypisany PZPR), nie wszedł do II tury.

³ Waclaw Barna (ur. 1938) – rolnik indywidualny z gm. Będzino. W 1989 r. kandydował do Sejmu jako bezpartyjny.

Nr 33

1989 maj 25, Koszalin – Szyfrogram nr 1085 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Kołobrzegu do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów do parlamentu WKO „S” Koszalin w Szkole Podstawowej nr 3, tajne

[...]a

Melduję, że w dniu 25 maja 1989 r. o godz. 15.00 do godz. 18.00 odbyło się w Kołobrzegu na placu przed Szkołą Podstawową nr 3 spotkanie przedwyborcze do Senatu – J[erzego] Madej[a], G[abrieli] Cwojdzńskiej oraz do Sejmu – F[ranciszka] Saka. W sumie udział wzięło około 250 osób, w tym wiele osób spacerujących i wymieniających się. W godz. 15.00–16.00 spotkanie miało charakter występów artystycznych młodzieży, przygotowanych przez małżeństwo (Pietrzykowskich). Ton występów i reżyseria utrzymane były w dość napastliwym charakterze pod adresem P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] i Rządu P[olskiej] R[zeczypospolitej] L[udowej], w obronie praw człowieka, wolności sumienia i wyznania. W godz. 16.00–18.00 trwało spotkanie z kandydatami, którzy po krótkim przedstawieniu się odpowiadali na pytania przekazywane na kartkach rozdawanych przez służby porządkowe „S[olidarności]”. Fakt ten wykluczył inną formę zadawanych pytań kandydatom. Najbardziej uszczypliwych i negatywnych odpowiedzi pod adresem socjalizmu i ekipy rządzącej udzielał J[erzy] Madej i G[abriela] Cwojdzńska. ^bKilkakrotnie dotykano służb M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] i M[inisterstwa] O[brony] N[arodowej], zapowiadając potrzebę zredukowania ilościowego, znacznego zmniejszenia nakładów budżetowych na te organa. Poruszono przywileje, które ich zdaniem posiadają członkowie kierownictwa PZPR i rządu^b. [...]c J[erzy] Madej zachęcał [do głosowania] na ludzi mądrych ze Z[jednoczonego] S[tronnictwa] L[udowego], S[tronnictwa] D[emokratycznego] i stowarzyszeń chrześcijańskich, natomiast celowo pomijał kandydatów PZPR. J[erzy] Madej, nawiązując do wypowiedzi premiera [Mieczysława] Rakowskiego na spotkaniu w Pile, oświadczył, że nie wierzy w prawdziwość słów, iż to, co nie jest prawem zabronione, jest dozwolone, ponieważ cenzura nie pozwoliła zrealizować solidarnościowego programu telewizyjnego we wtorek 3 maja 1989 r., gdzie miały być poruszone sprawy Katynia, MSW, reformy

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 26 V 1989 r.

^{b-b} W oryginale fragment podkreślono odręcznie.

^c Pominięto na temat sposobu.

prawa, sprawy niezawisłości sędziów itp. Z miejscowych problemów poruszono jedynie sprawę likwidacji lotniska w Bagiczu¹. Kandydaci nie przedstawili swojego konkretnego programu, ani programu Solidarności w kwestii poprawy bytu narodu, jedynie wyjaśniając, że dotychczasowe programy są zbliżone, lecz stopień ich realizacji może być różny. Najważniejszą rzeczą jest fakt wejścia opozycji do Sejmu i Senatu oraz regulowanie spraw generalnie, a nie jednostkowo. Grupa solidarnościowa zebrana przy trybunie, licząca 30–70 osób, reagowała żywiłowo na wypowiedzi kandydatów, mimo że nie zawierały ciekawych treści.

Na placu rozstawiono siedem stolików z prasą, ulotkami i emblematami „S”, jak również sprzedawano czapki i koszulki z nadrukiem. Zbierano też pieniądze na fundusz wyborczy oraz podpisy w sprawie żądania zmiany ul. B[olesława] Bieruta na ulicę „Solidarność”.

Okolo godz. 15.30 dwanaście osobowych samochodów oznakowanych emblematami „Solidarności” przejechało głównymi ulicami miasta. Po kilkunastu minutach wróciły one na miejsce festynu. Na postawione pytanie w sprawie legalności działania „Ruchu Młodej Solidarności” odpowiedź kandydata brzmiała: „»Ruch Młodej Solidarności« jest legalny, gdyż działa przy »Solidarności«. Program tego ruchu ma być, jak sądzę, taki sam jak program »S« lub zbliżony”. Opracował: J[ózef] Florek²

Z[astęp]ca Szefa ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] RUSW Kołobrzeg
ppłk mgr W[ładysław] Futyma³

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 39–40, oryginał, mps.

¹ Lotnisko Kołobrzeg-Bagicz – powstało w latach 1935–1939 jako baza dla lotnictwa niemieckiego. Od III 1945 r. lotnisko i przylegające do niego osiedle garnizonowe przejęła Armia Czerwona. W okresie PRL baza została znacznie rozbudowana i dostosowana do funkcjonowania w realiach konfliktu z użyciem broni jądrowej.

² Józef Florek (1946–2018) – w aparacie bezpieczeństwa od 16 XII 1985 r., st. inspektor Grupy II RUSW w Kołobrzegu.

³ Władysław Futyma (ur. 1939) – w aparacie bezpieczeństwa od 15 II 1962 r. Do 31 XII 1983 r. wywiadowca, kierownik zmiany, st. inspektor i zastępca naczelnika Wydziału „B” KW MO w Koszalinie, następnie zastępca szefa i od 1 VI 1986 r. zastępca szefa ds. SB RUSW w Kołobrzegu.

Nr 34

1989 maj 27, Koszalin – Szyfrogram nr 1096 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Kołobrzegu do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów do parlamentu WKO „S” Koszalin w Siemysłu 26 maja, tajne

[...]a

W dniu wczorajszym, to jest 26 maja 1989 r., o godz. 17.00 w Siemysłu odbyło się spotkanie mieszkańców Siemysłu z kandydatami na posłów i senatorów ze strony opozycyjno-solidarnościowej. Na spotkanie przybyli ob[ywatele] [Franciszek] Sak, [Gabriela] Cwojdzńska, [Jerzy] Madej. W imieniu mieszkańców Siemysłu przybyłych gości przywitał przewodniczący Niezależnego Samorządnego Związku Rolników Indywidualnych gm. Siemysł, rolnik ze wsi Białokury, ob. Czesław Andziak¹. Na spotkanie to z trójką kandydatów na posłów i senatorów przybył N.N. mężczyzna w wieku 38–40 lat [...]b.

Następnie przedstawiono życiorysy każdego z kandydatów i przystąpiono do głównej części spotkania pytań i odpowiedzi.

Pytania każdy z uczestników spotkania zapisywał na kartce papieru, który wcześniej rozdano i drugostronnie wymieniony N.N. mężczyzna po zebraniu ich przekazał kandydatom. Wśród pytań zadanych z sali na uwagę zasługują:

– czy pan [Lech] Wałęsa będzie kandydował na prezydenta lub kto z opozycji będzie kandydował, co na to opozycja, że z ramienia koalicji rządowej będzie o to ubiegał się [Wojciech] Jaruzelski?

Na to pytanie odpowiedział Sak, który stwierdził, że trudno w tej chwili na to odpowiedzieć, lecz chyba nie, być może o to z ramienia opozycji **“będą się ubiegać prof. [Bronisław] Geremek² lub [Jacek] Kuroń^c”**. Jeśli chodzi o kandydaturę Jaruzelskiego, rozmówca podkreślił, że jest temu przeciwny, gdyż Jaruzelski nie sprawdził się przez 8 lat, więc i teraz nic nowego nie wniesie.

^a *W lewym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 29 V 1989 r.*

^b *Pominięto niezrozumiałe skróty.*

^{c-c} *W oryginale wyboldowane fragmenty – ten i kolejny – zaznaczono zakreślaczem.*

¹ Czesław Andziak – przew. NSZZ RI w gm. Siemysł.

² Bronisław Geremek (1932–2008) – absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Historyczny (1954), w 1960 r. doktorat, w 1972 r. habilitacja, od 1989 r. prof.; 1955–1985 pracownik naukowy Instytutu Historii PAN w Warszawie; 1962–1965 wykładowca Sorbony i dyrektor Ośrodka Kultury Polskiej w Paryżu. W VIII 1980 r. sygnatariusz Apelu 64 intelektualistów popierających postulaty strajkujących stoczniowców, od 24 VIII 1980 r. członek Komisji Ekspertów MKS, doradca MKZ Gdańsk, KKP, następnie KK; od 6 I 1981 r. przewodniczący Rady Programowo-Konsultacyjnej Ośrodka Prac Społeczno-Zawodowych przy KKP; uczestnik I KZD, przewodniczący Komisji Programowej, współautor programu politycznego „S” pt. „Samorządna Rzeczpospolita”.

- ile dolarów otrzymała z Zachodu „Solidarność” na prowadzenie kampanii wyborczej?
Madej: „»Solidarność« na kampanię wyborczą nie dostała żadnych pieniędzy, a wszystkie pieniądze pochodzą z własnych funduszy”.
- jak długo będą jednostki radzieckie w Białogardzie i Bagiczu?
Madej odpowiedział, że to nie zależy od „Solidarności”, ale on jest zdania, że powinno to nastąpić jak najszybciej.
- czy „Solidarność” będzie walczyła o sprawy rolników?
Na to pytanie odpowiedział pan Madej, że na pewno tak, bo rolnik powinien produkować żywność, a nie stać w kolejkach po sprzęt, nawozy itp.

Spotkanie odbyło się w spokojnej atmosferze. Przybyli kandydaci zaskoczeni byli frekwencją około 120 osób, a także dobrą organizacją spotkania.

Na zakończenie spotkania około godz. 18.40 odśpiewano *Boże coś Polskę* i w trakcie śpiewania trzymano ręce w górze z palcami ułożonymi w „V”.

Z[astęp]ca Szefa RUSW ds. S[łużby] B[eezpieczeństwa] w Kołobrzegu
płk mgr Wł[adysław] Futyma

Z up[oważnienia] Z[bigniew] Ugodziński³

Źródło: AIPN Sz 00107/100t.2, s. 47, oryginał, mps.

13 XII 1981–XII 1982 r. internowany w OO w Warszawie-Białogłęce, Jaworzu i DarłóWKu. 17 V 1983 r. aresztowany pod zarzutem organizowania nielegalnych zebrań, w VII 1983 r. zwolniony na mocy amnestii. Od 1983 r. doradca TTK i L. Wałęsy; 1988–1990 członek KO przy Przewodniczącym „S” Lechu Wałęsie; w 1989 r. uczestnik obrad okrągłego stołu. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

³ Zbigniew Ugodziński (ur. 1956) – w aparacie bezpieczeństwa od 16 XI 1981 r. Do 14 X 1984 r. referent, mł. inspektor Wydziału IV KW MO w Płocku, następnie inspektor Referatu IV RUSW w Kołobrzegu.

Nr 35

1989 maj 27, Koszalin – Szyfrogram nr 1091 od wiceministra Spraw Wewnętrznych gen. Henryka Dankowskiego do szefa WUSW w Koszalinie w sprawie zabezpieczenia i przesłania materiałów wyborczych KO „S”, tajne

[...]^a

Bardzo pilne

Otrzymują szefowie W[ojewódzkich] U[rzędów] S[praw] W[ewnętrznych]
(WUSW)

Proszę o spowodowanie nadesłania w trybie pilnym do grupy operacyjno-sztabowej szefa Służby Bezpieczeństwa materiałów propagandowych wykorzystywanych w kampanii wyborczej przez Komitety Obywatelskie „Solidarność”, inne opozycyjne ugrupowania, a także osoby bezpartyjne kandydujące indywidualnie do Sejmu i Senatu, których treść jest sprzeczna z prawem, oddziałuje konfrontacyjnie, wykracza poza zasady walki wyborczej, jest niezgodna z ustaleniami okrągłego stołu.

Proszę nadesłać pojedyncze egzemplarze plakatów, afiszy, ulotek itp. wraz ze zwięzłą informacją, kiedy i gdzie materiały te były eksponowane.

W przypadku niemożności uzyskania oryginalnych materiałów drogą operacyjną proszę o nadesłanie ich fotokopii.

Dla przyspieszenia sprawy, materiały proszę przesłać gońcami. Materiały będą wykorzystane w akcji polityczno-propagandowej.

Podsekretarz stanu
(-) gen. bryg. Henryk Dankowski

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 48, oryginał, mps.

^a Poniżej dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 27 V 1989 r. oraz po lewej stronie Wydz[iał] III. Do realizacji dalej nieczytelny fragment i opatrzone nieczytelną parafą z datą 27 V 1989 r.

Nr 36

1989 maj 28, Koszalin – Notatka służbowa inspektora Wydziału III WUSW w Koszalinie z przebiegu spotkania kandydatów do parlamentu WKO „S” Koszalin, tajne

Impreza miała miejsce w Koszalińskim Amfiteatrze w godz. 15.00 do 18.00 bm.

Obecni byli kandydaci do Senatu: Gabriela Cwojdzńska, Jerzy Madej i kandydat do Sejmu Franciszek Sak.

Na widowni wypełniono ok. 80 proc. miejsc siedzących. Przy wejściu usytuowany był punkt sprzedaży cegiełek. Dwa inne punkty w pobliżu prowadziły sprzedaż czapeczek „S”, koszulek „S” (3 i 4 tys. zł), „Tygodnika Wyborczego”¹ nr 1 z dn[ia] 4 czerwca br. (50 zł.). Na widowni kolportowano oświadczenie Prezydium Tymczasowego Zarządu Regionu „S” w Koszalinie dot[yczące] rejestracji N[ieależnego] Z[rzeszenia] S[tudentów] i „zdjętego” programu TV „S”.

W programie artystycznym wystąpili:

- kapela regionalnego zespołu „Bałtyk”²,
- kapela koszalińska,
- duet młodych aktorów koszalińskich (krótki) z programem literacko-muzycznym (wykonawcy spektaklu *Białe i Czerwone*).

Kandydaci przedstawili swoje życiorysy ze szczególnym uwzględnieniem działalności podziemnej.

Tu należy zaznaczyć, że J[erzego] Madeja przedstawiono jako członka „S”. Ponieważ nie może on wykazać się działalnością podziemną, stwierdził, że „do tego się nie nadaje”, jego żywiołem jest walka jawna, dyplomatyczna w parlamencie.

Umożliwiono zadawanie pytań do kandydatów w formie pisemnej (na odwrocie hasło „Musimy Zwyciężyć”, podpis L[ech] Wałęsa).

Kandydaci wspomagani byli przez ekipę trzech doradców w składzie P[aweł] Michalak, R[yszard] Janas. [...] ^a Zespół ten „sortował” pytania do poszczególnych kandydatów. W wyniku ich działania G[abriela] Cwojdzńska odpowiadała niemal wyłącznie na pytania dot[yczące] jej osoby lub w sprawach kobiet. Stwierdziła ona m.in., że dyskusja o problemie aborcji jest tu zbędna, gdyż projekt „ustawy o aborcji” jest prowokacją mającą na celu odwrócenie uwagi społeczeństwa od innych istotnych problemów. Jej wypowiedzi nie zawierały zasadniczo nowych elementów.

^a Pominięto n.n.

¹ „Tygodnik Wyborczy” – pismo obejmujące zasięgiem województwa: elbląskie, gdańskie, słupskie i koszalińskie, redagowane przez zespół „Tygodnika Gdańskiego” na zlecenie Tymczasowego Zarządu NSZZ „S” w Gdańsku.

² Zespół Tańca Ludowego „Bałtyk” działający od 1987 r.

Franciszek Sak m.in. na pyt[anie] kogo popiera w parze kandydatów [Jacek] **Kuroń**–[Władysław] **Siła-Nowicki**, stwierdził, że **Kuronia**, gdyż uzyskał on poparcie Lecha Wałęsy. Natomiast Siłę-Nowickiego uważa za człowieka chadzającego własnymi drogami, niezdiscyplinowanego i zbyt niezależnego jak na obecne potrzeby „S”, lecz darzy tego ostatniego pełnym szacunkiem.

Przytoczył w innej wypowiedzi dowcip (zawarty w załączniku) o złodzieju, który ukradł kiedyś 100 zł, a obecnie zwrócił 35 zł.

Jerzy Madej otrzymał pakiet pytań dot[yczących] reform politycznych. Jego wypowiedzi utrzymane były w tonie zdecydowanie konfrontacyjnym^b.

Stwierdził on, że będzie dążył, aby za 4 lata naród mógł wybrać sobie taką partię lub koalicję, która będzie realizowała potrzeby narodu.

Wielokrotnie nawiązywał do minionych 44 lat dyktatury P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej]. Stwierdził, że obecnie tow[arzysz] [Wojciech] Jaruzelski i władza wybacza opozycji przestępstwa, ale sama pragnie uniknąć odpowiedzialności za „zbrodnie czterdziestolecia”, za pomordowanych od 1956 r.³, za bicie ludzi i prześladowania.

Zdecydowanie wypowiedział się za:

- wyprowadzeniem wojsk radzieckich z Polski,
- doprowadzeniem do wystąpienia Polski z Układu Warszawskiego i rozwiązaniem tego układu (a w konsekwencji doprowadzi to do likwidacji ukł[adu] NATO⁴),

- w sposób ośmieszający poinformował, że kandydaci będą mieli możliwość [spotkania się] z podchorążymi WSO w Koszalinie w małej 20-osobowej salce, podczas gdy kandydaci „koalicji” mieli możliwość skorzystania z sali „nieco większej”.

Kandydaci w swoich wypowiedziach negatywnie ustosunkowali się do kandydatury W[ojciecha] Jaruzelskiego na prezydenta. J[erzy] Madej stwierdził, że W[ojciech] Jaruzelski posiada już taki dorobek, że powinien przejść na emeryturę.

Organizatorzy spotkania wyróżnili Mariana **Rogowskiego**⁵ i Krystynę **Zalewską**⁶ za wydatną pomoc w przygotowaniu spotkania.

^b W oryginalne konfrontacyjne.

³ Podczas tzw. poznańskiego czerwca 1956 r. komunistyczny aparat bezpieczeństwa brutalnie stłumił demonstracje ludności przeciwko polityce PZPR, w wyniku czego śmierć poniosło kilkadziesiąt osób.

⁴ Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) – układ wojskowy zawarty 24 VIII 1949 r. przez Stany Zjednoczone i ich sojuszników, którego głównym celem była obrona militarna przed atakiem ze strony ZSRS i jego państw satelickich.

⁵ Marian Rogowski (ur. 1952) – plastyk-dekorator, członek „S”, w 1989 r. współpracownik WKO „S” w Koszalinie i członek koszalińskiego ognia KPN.

⁶ Krystyna Zalewska (1943–2018) – działaczka koszalińskiej „S”, w latach osiemdziesiątych represjonowana przez SB. Początkowo była zatrudniona w KZNS jako referent ds. zbytu, a w 1989 r. przewodnicząca KZ NSZZ „S” przy Bałtyckim Teatrze Dramatycznym w Koszalinie. W 1989 r. współpracowniczką WKO „S” w Koszalinie, członkini koszalińskiego ognia KPN.

[...]c

Inspektor Wydz[iału] III WUSW Koszalin
kpt. Andrzej Wiśniewski

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 53–54, oryginał, rkps.

^c *Po lewej stronie* W załączeniu: „Tygodnik Wyborczy”, Oświadczenie Tymczas[owej] Kom[isji] Regionalnej + informacja serwisowa.

1989 maj 29, Koszalin – Szyfrogram nr 1109 zastępcy szefa ds. polityczno-wychowawczych RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat kampanii wyborczej, tajne

[...]a

Informuję, iż zgodnie z programem w tut[ejszym] rejonie odbywają się spotkania przedwyborcze z kandydatami na posłów i senatorów. W dniu 27 bm. w Złocieńcu w godz. 19.00–20.00 na placu-parkingu odbyło się spotkanie z A[leksandrem] Kwaśniewskim, w którym uczestniczyło ok. 300 wyborców. W spotkaniu udział brały również osoby wchodzące w skład biura wyborczego A[leksandra] Kwaśniewskiego, m.in. I[rena] Szewińska¹, M[arek] Sierocki², [Sławomir] Zieliński, [Jan] Werner³. Zadawane pytania do kandydata dotyczyły m.in. jego programu wyborczego, jego stosunku do elektrowni jądrowych, koszalińskiej strefy ekonomicznej, zmian w sporcie, wprowadzania sportu zawodowego oraz jego spraw osobistych. Pytania w zasadzie były stereotypowe, jednakże na uwagę zasługuje fakt, iż było ich wiele, a poza min[istrem] Kwaśniewskim odpowiadali również pozostali ww. goście. Kandydat spotkał się z dużym aplauzem zebranych – oklaski. Spotkanie przebiegało w atmosferze festynu i z humorem. Zdaniem wyborców uczestniczących w spotkaniu kandydat może liczył na dużą ilość głosów podczas wyborów.

Również w dniu 27 bm. w godz. przedpołudniowych A[leksander] Kwaśniewski spotkał się z mieszkańcami Czaplinka. Spotkanie odbyło się w stołówce Z[akładu] P[odzespołów] i U[rządzeń] T[elefonicznych] „Telkom-Telcza”, uczestniczyło w nim ok. 80 osób, miało charakter kameralny i przebiegało z humorem. Zadawane pytania dotyczyły m.in. programu wyborczego, kwestii ekologicznych oraz projektu ustawy o ochronie praw dziecka.

W dniu wczorajszym w Kaliszu Pom[orskim] podczas zorganizowanego tam festynu – imprezy artystyczne, kiermasze, mecz piłkarski na stadionie W[ojewódzkiego] O[środka] S[portu] i R[ekreacji] – odbyło się spotkanie z kandydatami

^a W lewym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 30 V 1989 r.

¹ Irena Szewińska (1946–2018) – jedna z najbardziej utytułowanych polskich lekkoatletek. W latach 1964–1972 zdobyła w sumie siedem medali olimpijskich. W 1989 r. w Zarządzie Polskiego Związku Lekkiej Atletyki.

² Marek Sierocki (ur. 1959) – dziennikarz i konferansjer. Od 1985 r. współpracował z Polskim Radiem, od roku 1986 r. prowadził kącik muzyczny w Teleexpressie.

³ Jan Werner (1946–2017) – lekkoatleta, sprinter, kilkukrotny mistrz Europy i srebrny medalista olimpijski (1976).

do Sejmu: [Wiktoria] Szymczak⁴, [Stefanem] Ryderem⁵, [Adamem Tadeuszem] Stadnikiem⁶. W festynie uczestniczyło ok. 1000 osób. Kandydaci po przedstawieniu się zebranych odpowiadali na pytania wyborców przy stolikach. Nadmieniam, iż spisy wyborców w tut[ejszym] rejonie sprawdziło:

- m[iasto] i gm[ina] Drawsko Pom[orskie] – 7,2 proc.,
- m[iasto] i gm[ina] Czaplinek – 10,9 proc.,
- m[iasto] i gm[ina] Kalisz Pom[orski] – 38,2 proc.,
- m[iasto] i gm[ina] Złocieniec – brak danych,
- gm[ina] Ostrowice – 3,5 proc.,
- gm[ina] Wierzchowo – 3,3 proc. osób uprawnionych.

Dodaję, iż na dzień 2 czerwca br. w Kaliszu Pom[orskim] planowane jest spotkanie z kandydatami do parlamentu strony „Solidarnościowej” – [Jerzym] Madejem, [Bogusławem] Pałką, a w dniu wyborów o godz. 17.00 w Zakładach Przemysłu Wełnianego w Złocieniu odbyć się ma zebranie aktywu „Solidarności”. Informuję ponadto, iż w dniu wczorajszym na terenie Złocienia miejscowi działacze „Solidarności” rozpropagowali list Lecha Wałęsy do wyborców, zawierający apel o udział w wyborach, o oddanie głosów na kandydatów „Solidarność”. List wkładano w skrzynki pocztowe i w drzwi mieszkań.

Z[astęp]ca Szefa RUSW Drawsko Pom[orskie]
ds. Polityczno-Wychowawczych kpt. E. Kosiorek⁷

Źródło: AIPN Sz 00107/100 t. 2, s. 61, oryginał, mps.

⁴ Wiktoria Szymczak – lekarz medycyny, chirurg dziecięcy; pracownik „Sanepidu” w Drawsku. W 1989 r. bez powodzenia kandydowała do Sejmu z okręgu nr 47 (Szczecinek), przegrywając z Bogusławem Pałką.

⁵ Stefan Ryder (ur. 1947) – absolwent Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie (1972), inżynier leśnik. W 1986 r. nadleśniczy w Nadleśnictwie Świerczyna gm. Wierzchowo, członek prezydium Wojewódzkiego Komitetu Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego w Koszalinie i Komisji Leśnictwa i Ochrony Środowiska Naczelnego Komitetu ZSL. W 1989 r. uzyskał mandat posła na Sejm w okręgu nr 47 (Szczecinek).

⁶ Adam Tadeusz Stadnik (ur. 1945) – absolwent Wyższej Szkoły Rolniczej w Szczecinie (1970). Od lat siedemdziesiątych pracownik PGR na Pomorzu Zachodnim. W 1976 r. wstąpił do ZSL, prezes Gminnego Komitetu w Tychowie i członek Wojewódzkich Komitetów w Pile i Koszalinie. W latach 1985–1989 poseł na Sejm z ramienia ZSL. W 1989 r. bez powodzenia ubiegał się o mandat senatora z województwa koszalińskiego.

⁷ Bliższych danych nie ustalono.

1989 maj 30, Koszalin – Informacja na temat stosunku duchowieństwa katolickiego województwa koszalińskiego do kwestii wyborów [nr 1], tajne

W dniu 28 bm. dokonano kontroli publicznych wypowiedzi kleru w obiektach sakralnych województwa Koszalińskiego.

W 28 przypadkach kazania zawierały odniesienia do problematyki społeczno-politycznej, 18 kazań dotyczyło spraw związanych z wyborami do Sejmu i Senatu. Również w 10 przypadkach odnotowano fakty udostępniania obiektów sakralnych do propagowania akcji wyborczej.

Z ogółu wystąpień kleru na uwagę zasługują następujące:

Ks. Kazimierz Krzemiński, proboszcz parafii Buślary w kościele parafialnym i w dwóch kościołach filialnych, skrytykował akcję przedwyborczą koalicji rządowej. Negatywnie ocenił kandydatów P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej], namawiając do skreślenia ich z mandatów, ponieważ przez 40 lat rządów doprowadzili obywatele do biedy, a państwo do ruiny. Część wiernych zbulwersowana tak napastliwym wystąpieniem księdza opuszczała kościoły w trakcie kazania.

Ks. Eugeniusz Leśniak¹ z parafii pw. „Ducha” w Szczecinku stwierdził, że w trwającej obecnie akcji przedwyborczej używa się często kłamstwa, pomówień i przeinaczeń. Podał, że szefem Radiokomitetu² jest „uszatek”³, który w poprzednich latach wielokrotnie kłamał i przeinaczał fakty. Tenże człowiek spowodował, że w ostatni piątek nie transmitowano na żywo sejmowej dyskusji nt. projektu ustawy o ochronie dziecka poczętego. Ksiądz Leśniak stwierdził, że [Jerzy] Urban zasłużył na miano „brudas” w myślach, słowach, postępowaniu i reklamowaniu swej kandydatury do Sejmu. Duchowny podkreślił, że w akcji przedwyborczej przeciwnicy „Solidarności” oraz instytucja kierowana przez Urbana używają na co dzień kłamstw i fałszu. Mówca dodał, że słowo „brudas” Urban powinien mieć wypisane na czole.

Ks. Ireneusz Żejmo⁴, wikariusz parafii Barwice, powiedział, że prasa, PRiTV popierają kandydatów, którzy rządzą do tej pory i doprowadzili kraj do ruiny. Mówca podkreślił, że ślepiec nie może prowadzić ślepca, gdyż skutki takiego działania spostrzegamy wokół siebie.

¹ Eugeniusz Leśniak (ur. 1948) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie otrzymał 21 VI 1973 r. 1986–1996 proboszcz parafii pw. Ducha Świętego w Szczecinku.

² Komitet do spraw Radia i Telewizji – instytucja kontrolująca i organizująca pracę państwowych stacji radiowych i telewizyjnych w okresie PRL.

³ Chodzi o Jerzego Urbana.

⁴ Ireneusz Żejmo (ur. 1956) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 17 V 1981 r. 1987–1989 wikariusz parafii pw. św. Stefana w Barwicach.

Ks. Marian Klekot⁵, proboszcz parafii Gościno, apelował do wiernych, by głosowali na kandydatów strony opozycyjno-solidarnościowej z terenu woj[e-wództwa] koszalińskiego, tj. J[erzego] Madeja i G[abriele] Cwojdziańską. Duchowny podkreślił, że są to ludzie, którzy nie dążą do osiągnięcia korzyści materialnych i nie dadzą sobą kierować.

Ks. Tadeusz Cichoń⁶, wikariusz parafii pw. „Rozalii” w Szczecinku, informował wiernych, że w dniu 29 bm. w salce katechetycznej tej parafii członkowie „S” będą instruować chętnych, jak należy głosować w nadchodzących wyborach. Powiedział również, że osoby świeckie wierzące zgodnie z wytycznymi Kościoła mają nie tylko prawo, ale i obowiązek uczestniczyć w życiu społeczno-politycznym kraju. Dotychczas takich warunków nie było, lecz obecnie się one otwierają. Dlatego też powinniśmy wszyscy uczestniczyć w wyborach.

Ks. Zdzisław Lewicki⁷ z parafii Wierzchowo stwierdził, że za tydzień odbędą się pierwsze prawie wolne wybory i w związku z tym powinniśmy mądrze i rozsądnie głosować dla dobra Polski.

Ks. Bolesław Liss⁸, proboszcz parafii Mieszalki, twierdził, że na zakończenie nabożeństwa rozda kartki z nazwiskami kandydatów, żeby każdy wiedział, na kogo ma głosować. Jednakże pod koniec nabożeństwa stwierdził, że zapomniał zabrać kartki ze sobą.

O. Lucjan Ubysz⁹, proboszcz parafii zakonnej oo. Franciszkanów w Koszalinie, powiedział, że wierni powinni przemyśleć, komu oddadzą swój głos. Podkreślił, iż głosować należy na tych, którzy w swym życiu zrobili coś dobrego, a nie są ubrani w płaszcz wyświechtanych, pustych sloganów i rzeczywiście chcą zrobić coś dobrego dla narodu. Duchowny podkreślił, iż nie można dać się zwieść obietnicami i nic nieznaczącym słowom.

Ponadto:

– księży zakonni zgromadzenia Zmartwychwstańców z parafii Wierzchowo w końcowej części nabożeństw odprawianych w 4 obiektach sakralnych tej parafii przypominali o mających się odbyć wyborach. Podkreślali, iż bp I[gnacy] Jeż prosił o czynne wzięcie udziału w wyborach i głosowanie na kandydatów, którzy według własnej oceny będą godnie reprezentować swoich wyborców. Księża informowali, że wierni mogą otrzymać kartki ze wskazówkami jak głosować,

^a *W oryginalne Lis.*

⁵ Marian Klekot (1929–2002) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 24 VI 1956 r. 1974–1997 proboszcz parafii pw. św. Andrzeja Boboli w Gościnie.

⁶ Tadeusz Cichoń – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 22 V 1983 r. 1987–? wikariusz parafii pw. św. Rozalii w Szczecinku.

⁷ Zdzisław Lewicki (ur. 1932) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 10 VI 1956 r. 1988–1997 proboszcz parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Wierzchowie.

⁸ Bolesław Liss (ur. 1949) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 3 XII 1983 r. 1988–1991 proboszcz parafii pw. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny w Mieszalkach.

⁹ Lucjan Ubysz (ur. 1942) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 24 VI 1967 r. 1983–1989 proboszcz parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie.

– księży z parafii Kalisz Pomorski w 6 podległych kościołach zapraszali na spotkanie z kandydatami strony opozycyjno-solidarnościowej, tj. J[erzym] Madejem i B[ogusławem] Pałką, które odbędzie się w dniu 2 czerwca br. w Kaliszu Pomorskim,

– księży z parafii Złocieniec informowali wiernych, że w dniu wyborów o godz. 17.00 w Zakładach Przemysłu Wełnianego w Złocieniu odbędzie się zabranie „S”,

– nieustalony z nazwiska duchowny z parafii katedralnej w Koszalinie nawoływał wiernych do udziału w wyborach i zapraszał na spotkanie z katolickimi kandydatami do parlamentu, które odbyło się w dniu 20 bm. o godz. 15.30 w koszalińskim amfiteatrze.

Podczas prowadzonej kontroli stwierdzono fakty kolportażu materiałów wyborczych agitujących za kandydatami „S”.

– w dwóch kościołach m[iasta] Świdwin rozdawano ulotki instruujące^b jak głosować o treści: „Głosuj na kandydatów Komitetu Obywatelskiego »S«. Wyborco otrzymasz 5 kart do głosowania. Wykreśl nazwiska podkreślone. Pozostaw tylko – do Sejmu mandat 186 B[ogusław] Pałka”,

– ulotki o tej samej treści rozdawano podczas zbierania na tacę w kościołach parafii Sławoborze, Rębino i Lipie,

– w kościołach parafii Wierzchowo rozdawano ulotki zawierające apel L[echa] Wałęsy i wskazanie, jak należy głosować typując jedynie kandydatów „S”, tj. Cwojdzińską, Madeja i Pałkę.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że w miarę zbliżającego się terminu wyborów wzrasta ilość publicznych wystąpień kleru nawiązujących do tego wydarzenia. Przykładowo w dniu 14 bm. odnotowano jedynie 7 tego typu faktów.

Nasileniu ulegało również zjawisko wykorzystywania obiektów sakralnych do prowadzenia agitacji wyborczej, albowiem w stosunku do dnia 14 bm. odnotowano wzrost o 17 przypadków.

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 66–69, oryginał, mps.

^b W oryginalne pt.

Nr 39

1989 maj 30, Koszalin – Informacja naczelnika Wydziału IV WUSW w Koszalinie na temat stosunku duchowieństwa katolickiego województwa koszalińskiego do kwestii wyborów [nr 2], tajne

Stanowisko Kurii Biskupiej w Koszalinie w sprawie wyborów do Sejmu i Senatu podane zostało do wiadomości księżom w czasie odbywających się w dniach 8–10 maja br. konferencji rejonowych kleru. Jest ono zgodne z ustaleniami 234. konferencji plenarnej Episkopatu Polski, obradującej w dniach 2–3 maja br. na Jasnej Górze.

Przekazane przez ordynariusza bp. [Ignacego] Jeża księżom wytyczne w tej sprawie są następujące:

- pomieszczenia kościelne (sakrum) ani ambony nie mogą służyć żadnej agitacji politycznej, w tym również wyborczej. Nie mogą z nich korzystać ani księża, ani osoby świeckie,

- księża mogą udostępniać sale katechetyczne stronie opozycyjno-solidarnościowej do odbywania zebrań wyborczych,

- nie należy wyganiać z placów przykościelnych osób zbierających podpisy na kandydatów strony solidarnościowej,

- nazwiska kandydujących z tzw. listy opozycji powinny być znane wszystkim parafianom,

- księża nie mogą kandydować do Senatu i Sejmu.

Wcześniej, przed podaniem oficjalnego stanowiska Kościoła w sprawie wyborów, administratorzy niektórych parafii, a zwłaszcza w Koszalinie, Szczecinku, Darłowie, Połczynie Zdroju, udostępniali obiekty kościelne na zebrania przedstawicielom „Solidarności”, na których powoływano Komitety Obywatelskie. Na terenach przykościelnych zbierano podpisy na kandydatów „S” oraz prowadzono zbiórki pieniężne na fundusz wyborczy.

W początkowym okresie problematyka wyborcza nie miała odbicia w trakcie głoszonych kazań.

W czasie prowadzonej w dniu 14 maja br. kontroli publicznych wystąpień kleru problematyka społeczno-polityczna znalazła odbicie tylko w 6 kazaniach, a dot[yczyły] one tzw. ustawy aborcyjnej. Problem wyborów znalazł odzwierciedlenie w 7 wypowiedziach księży. Wszystkie stanowiły wsparcie dla kandydatów strony opozycyjno-solidarnościowej.

W miarę zbliżania się terminu wyborów wzrasta ilość publicznych wystąpień kleru nawiązujących do tego wydarzenia.

W dniu 28 maja br. w 28 przypadkach kazania zawierały odniesienia do problematyki społeczno-politycznej, natomiast 18 kazań dotyczyło spraw związanych

z wyborami. Głoszone w sposób napastliwy w swej treści zawierały one krytykę obecnych władz i partii, a także ustroju. Głoszący je księża nawoływali również do głosowania na kandydatów strony opozycyjno-solidarnościowej.

W 18 przypadkach stwierdzono również fakty kolportażu materiałów wyborczych, agitujących za kandydatami „S”, rozprowadzanych w obrębie kościołów, a nawet w czasie zbierania tacy.

Kandydaci do Sejmu i Senatu strony opozycyjno-solidarnościowej organizują także spotkania przedwyborcze w obiektach kościelnych i sakralnych, za zgodą administratorów parafii i wbrew zakazowi ordynariusza. Spotkania takie odbyto:

– w kaplicy parafii pw. „Ducha” w Koszalinie w dniu 17 maja br. z udziałem kandydatów: J[erzego] Madeja, G[abrieli] Cwojdzńskiej i F[ranciszka] Saka. Poprzedzone ono zostało montażem literacko-muzycznym w wykonaniu trojga aktorów Bałtyckiego Teatru Dramatycznego w Koszalinie. W spotkaniu brała udział grupa około 350 osób. Żaden duchowny w spotkaniu nie uczestniczył,

– w dniu 19 maja br. w m[iejscowości] Garbno gm[ina] Polanów w salce katechetycznej miejscowego kościoła filialnego odbyło się spotkanie przedwyborcze Fr[anciszka] Saka i J[erzego] Madeja z grupą 12 osób,

– w dniu 20 maja br. z inspiracji kapelana ss. „Pallotynek” w Bobolicach ks. Władysława Ciastonia¹, przy pomocy wikariusza miejscowej parafii NMP ks. Zenona Stefańskiego² zawiązał się Komitet Obywatelski „S”. W zebraniu założycielskim, które odbyło się w kaplicy przykościelnej, udział wzięli G[abriela] Cwojdzńska i B[ogusław] Pałka,

– w kościele parafialnym w Gościnie w dniu 29 maja br. odbyło się spotkanie z kandydatami „S” J[erzym] Madejem, G[abriela] Cwojdzńską i Fr[anciszkiem] Sakiem. W spotkaniu tym uczestniczył proboszcz miejscowej parafii ks. [Marian] Klekot.

Mimo deklarowanej przez Kościół neutralności wobec zbliżających się wyborów do Sejmu i Senatu biskupi i księża koszalińscy nie pozostają bierni, o czym świadczą przytoczone przykłady.

Ordynariusz diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej bp I[gnacy] Jez żywo jest zainteresowany problematyką wyborczą, zwłaszcza dot[yczącą] strony opozycyjno-solidarnościowej. W pierwszej dekadzie maja br. przyjął na audiencji kandydatów strony solidarnościowej z województwa śląskiego i koszalińskiego, deklarując, że mogą oni liczyć na ^aduchowe poparcie Kościoła, gdyż reprezentują środowiska prokościelne^a.

^{a-a} *W oryginalnym fragmencie podkreślono odręcznie.*

¹ Władysław Ciastoń (1930–1991) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie otrzymał 24 VI 1955 r. Od 1987 r. kapelan w Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci Sióstr Pallotynek w Bobolicach.

² Zenon Stefański (ur. 1960) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 26 V 1985 r. 1986–1991 wikariusz w parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach.

Nadmienić należy, że ordynariusz nie miał wpływu na typowanie kandydatów do Sejmu i Senatu jak to miało miejsce w innych rejonach kraju. Niektórzy zaś z wytypowanych kandydatów jego zdaniem nie powinni kandydować, ponieważ niewiele sobą reprezentują.

Biskup Jez wyraził zgodę i spotkał się także z przedstawicielami kierownictw politycznych W[ojewódzkiego] K[omitetu] ZSL ze Słupska i Koszalina, W[ojewódzkiego] K[omitetu] S[tronnictwa] D[emokratycznego] w Koszalinie oraz kandydatem na senatora ministrem A[leksandrem] Kwaśniewskim.

Uwagi i wnioski:

1. Dotychczasowe rozpoznanie jak i przeprowadzone w dniach 14 i 28 maja br. sondáže zachowań księży w trakcie odprawianych nabożeństw pozwalają na stwierdzenie, iż zdecydowana większość duchowieństwa nie angażuje się w sprawy polityczne, a tym samym w kampanię wyborczą.
2. Bezpośrednie zaangażowanie w kampanię wyborczą duchowieństwa jest jednak większe niż w poprzednich kampaniach wyborczych i jest wyraźnie ukierunkowane prosolidarnościowo. Zdecydowana większość księży deklaruje bezpośredni swój udział w dniu wyborów.
3. Zaangażowanie księży w kampanię wyborczą zwiększa się czym bliżej wyborów i nie osłabnie aż do jej zakończenia.

ppłk mgr Stanisław Kłodziński^b

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 73–76, oryginał, mps.

^b Pieczętka Naczelnik Wydziału IV WUSW w Koszalinie oraz nieczytelny podpis.

1989 maj 30, Koszalin – Informacja naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie na temat sytuacji politycznej, tajne

[...]a

Sytuacja operacyjno-polityczna w obiektach i środowiskach ochraniających przez pion V kształtuje się pozytywnie. W ostatnim okresie nie odnotowaliśmy żadnych zagrożeń z grupy nieprawidłowości w funkcjonowaniu obiektów gospodarki narodowej, sabotażu-dywersji bądź występowania konfliktów społecznych. Aktualnie na terenie całego województwa notujemy tylko dwie akcje protestacyjne polegające na wyrażeniu poparcia dla żądań Komitetu Wykonawczego Federacji Zw[iązków] Zaw[odowych] przez P[owszechną] S[półdzielnię] S[pożywców] „Społem” Koszalin i P[olskie] K[oleje] P[aństwowe]. Sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstw i zakładów jest zróżnicowana. Z prowadzonego rozpoznania wynika, że dwa z nich nie posiadają odpowiednich środków finansowych, tj. P[rzedsiębiorstwo] P[rzemysłu] E[lektronicznego] „Kazel” na zakup złota i Oddziały P[aństwowej] K[omunikacji] S[amochodowej] Kołobrzeg, Szczecinek na wypłatę poborów dla pracowników. Nastroje wśród załóg kształtują się pozytywnie. Najczęstszym tematem prowadzonych dyskusji jest słabe zaopatrzenie rynku w artykuły spożywcze i przemysłowe, powszechna drożyzna i ograniczone możliwości uzyskania większych zarobków.

Wraz ze zbliżaniem się terminu wyborów odnotowaliśmy wzrost zainteresowania załóg pracowniczych kampanią wyborczą oraz kandydatami na posłów i senatorów. Wzrost zainteresowania spowodowany został nasileniem się kampanii wyborczej prowadzonej przez środki masowego przekazu (radio, telewizja, prasa) oraz uaktywnieniem się międzyzakładowych i zakładowych struktur „S[olidarności]” na rzecz popularyzacji swoich kandydatów. Zaznaczamy, że na terenie naszego województwa działa 8 struktur międzyzakładowych, zlokalizowanych na terenie większych miast, i około 80 struktur zakładowych, w tym 50 w obiektach ochraniających przez pion V. Struktury te otrzymały odpowiednie wytyczne Komitetu Wykonawczego N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] „S”, aby cały swój wysiłek skierować do prowadzenia kampanii wyborczej – popularyzację kandydatów opozycji i pozyskiwanie nowych zwolenników. W tym celu przeprowadzili mityngi we wszystkich miastach na terenie województwa. Obecnie organizują spotkania kandydatów „S” na posłów i senatorów z załogami wybranych zakładów pracy, nie zrażając się niską frekwencją tych spotkań.

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie.

W wystąpieniach swoich – negując dorobek P[olskiej] R[zeczypospolitej] L[udowej], przewodnią siłą partii, zawarte sojusze – zalecają: skreślenie kandydatów strony koalicyjno-rządowej, wyprowadzenie partii z zakładów pracy, ograniczenie budżetu na resort M[inisterstwa] O[brony] N[arodowej] i M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych].

W poszczególnych zakładach do „S” należy średnio od 5–30 proc. zatrudnionych (z nielicznymi wyjątkami), gdzie przynależność sięga 50–90 proc., np. Z[akłady] P[rzemysłu] W[łókienniczego] Złocieniec – 50 proc., Oddział Wykonawstwa Sieci Elektrycznych Koszalin – 90 proc.

Poparcie dla kandydatów „S” wyraża jednak większa część załóg, niż wykazuje to procentowa przynależność do zakładowych struktur „S”. Z prowadzonego rozpoznania wynika, że część pracowników uwierzy w lansowane przez „S” hasła. Część będzie głosować na jej kandydatów z przekory, mając nadzieję, że to, co nie udało się rządowi, może uda się „S”.

Wzrost zwolenników „S” spowodowany został:

– ^bzbyt późnym przystąpieniem do kampanii wyborczej kandydatów^b strony koalicyjno-rządowej;

– **niewidoczną w zakładach pracy działalnością organizacji partyjnych na rzecz wyborów.** Nie organizują żadnych spotkań z kandydatami na posłów i senatorów, nie dysponują żadnymi materiałami propagandowymi.

W środowiskach pracowniczych powszechnie wskazuje się na indolencję władz w kwestii prowadzenia propagandy wyborczej i brak rzetelnej **wiedzy o kandydatach strony koalicyjno-rządowej**, kim są, czego dokonali i co zamierzają osiągnąć.

Fakt ten może być jeszcze w większym stopniu wykorzystany przez „S”, która w najbliższych **dniach zamierza nasilić działalność propagandową w postaci kolportażu ulotek zawierających apel wzywający do uczestnictwa w wyborach**, instrukcję dot[yczącą] sposobu głosowania i na kogo oraz uaktywnienia kandydatów „S” na spotkaniach z załogami zakładów pracy.

W opinii społeczeństwa panuje przekonanie, że chociaż wybory te rząd jeszcze wygra (z uwagi na zastosowanie klucza wyborczego), to kampanię wyborczą ma już przegrać, która niewątpliwie wpłynie na kolejne wybory i dalsze losy kraju.

mjr mgr Czesław Kozłowski^c

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 70–70v, oryginał, mps.

^{b-b} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

^c Pieczętka Naczelnik Wydziału V WUSW w Koszalinie oraz nieczytelna parafa.

1989 maj 31, Koszalin – Informacja naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie dla Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie o dotychczasowym przebiegu kampanii wyborczej kandydatów „S”

Z informacji operacyjnych, jakie uzyskujemy w toku operacyjnego zabezpieczenia kampanii wyborczej w naszym województwie, wynika, iż następuje wzrost radykalizacji wypowiedzi kandydatów do parlamentu, zgłoszonych przez W[ojewódzki] K[omitety] O[bywatelski] „Solidarność”. Zawierają one coraz więcej elementów demagogicznych i konfrontacyjnych, obliczonych na wywołanie wśród wyborców przekonania, iż tylko wybór kandydatów „S” stanowi gwarancję „naprawy Rzeczypospolitej”, zniszczonej przez 44-letnie rządy komunistów (do tej pory odbyto 23 spotkania i mityngi).

21 bm. na mityngu w Darłowie, który odbył się na pl. Kościuszki z udziałem około 120 mieszkańców miasta i okolic, kandydat na senatora z Koszalina Jerzy Madej skrytykował 40-letnią politykę partii i rządu. Obecne wybory określił jako wstęp do demokracji, której partia się tak boi, gdyż nie lubi, jak się jej patrzy na ręce. Stwierdził też, że stanowią one wolność i demokrację w 35 proc.

Franciszek Sak (kandydat na posła z Koszalina) skoncentrował się na ukazaniu prześladowań, jakim był poddawany w okresie stanu wojennego przez organy M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych]. Stwierdził, że „milicja musi być nasza, strzec przed złodziejami i dla nas służyć, a nie przeciwko nam”.

25 bm. w Kołobrzegu przed Szkołą Podstawową nr 3 odbyło się spotkanie z udziałem J[erzego] Madeja, F[ranciszka] Saka oraz G[abrieli] Cwojdzińskiej (kandydat[ki] na senatora z Koszalina). Uczestniczyło w nim około 250 osób. Kandydaci po krótkim przedstawieniu się odpowiadali na pytania przekazywane na kartkach przez służbę porządkową „S”. Najczęściej głos zabierał J[erzy] Madej, który m.in. stwierdził:

- należy zmniejszyć budżety MSW i M[inisterstwa] O[brony] N[arodowej] oraz doprowadzić do znacznej redukcji etatowej w obu resortach,
- wystąpienie premiera Rakowskiego w Pile świadczy o braku prawdziwości stwierdzenia: „Co nie jest prawem zabronione, jest dozwolone”, o czym świadczy fakt zdjęcia z ekranu programu „Solidarność”,
- należy doprowadzić do likwidacji lotniska wojskowego w Bagiczu k[oło] Kołobrzegu (jednostka Armii Radzieckiej).

Powyższe wypowiedzi zostały żywiłowo przyjęte przez grupę około 50 osób zgromadzonych wokół trybuny.

26 bm. ten sam skład osobowy kandydatów spotkał się z około 120 mieszkańcami Siemyśla (rejon Kołobrzegu). Po prezentacji kandydaci przyjmowali pytania na kartkach. Do najciekawszych pytań należały:

- Czy [Lech] Wałęsa będzie kandydował na prezydenta lub kto inny z opozycji będzie kandydował? Co opozycja sądzi o kandydaturze W[o]jciecha Jaruzelskiego?

Odpowiedzi udzielił F[ranciszek] Sak, który stwierdził, że trudno w tej chwili udzielić jednoznacznej odpowiedzi, ale możliwe jest, że o urząd prezydenta ubiegać się będą prof. [Bronisław] Geremek lub J[acek] Kuroń. W[o]jciech Jaruzelski nie powinien kandydować, gdyż nie sprawdził się przez 8 lat i teraz też nic nowego nie wniesie.

- Ile dolarów „S” otrzymała z Zachodu na kampanię wyborczą? J[erzy] Madej stwierdził, [że] środki finansowe „S” pochodzą z jej własnych zasobów, a z Zachodu nie otrzymała żadnych pieniędzy.

Na zakończenie spotkania odśpiewano *Boże coś Polskę* z rękoma uniesionymi do góry i palcami ułożonymi w „V”.

26 bm. w Gościnie (rejon Kołobrzegu) ww. uczestniczyli w spotkaniu z mieszkańcami, zorganizowanym w miejscowym kościele. Zaraz po prezentacji kandydatów jeden w rolników, wykorzystując dostęp do mikrofonu, zbesztiał proboszcza za bezczeszczenie miejsca kultu religijnego, a za takie uważa organizowanie w kościele masówki politycznej. Po tej wypowiedzi w kościele pozostało jedynie 5 osób.

28 bm. WKO „S” zorganizował mityng w koszalińskim amfiteatrze. Uczestniczyli w nim Gabriela Cwojdzińska, Franciszek Sak i Jerzy Madej oraz około 2 tys. wyborców. Imprezę rozpoczęły występy artystyczne w wykonaniu kapeli ludowej Zespołu Pieśni i Tańca „Bałtyk”, duetu aktorów B[ałtyckiego] T[eatru] D[ramatycznego] w Koszalinie oraz koszalińskiej Kapeli Podwórkowej¹. Następnie na estradę weszli kandydaci wraz z osobami towarzyszącymi (członkami WKO „S” Koszalin). Towarzyszył temu kilkuminutowy aplauz widowni. Wyborców powitał J[erzy] Madej i zaprosił do zadawania pytań (na specjalnych kartkach z emblematami „S” przekazywanymi przez służbę porządkową). Impreza przebiegała według poprzednich schematów, tj. prezentacja poszczególnych kandydatów – odpowiedzi na wybrane pytania. Tak jak w innych przypadkach, najaktywniejszy był J[erzy] Madej. Poruszono następujące problemy:

Gabrieli Cwojdzińskiej zadano m.in. pytanie dot[yczące] ustawy o aborcji. Stwierdziła, że obowiązująca od 1956 r. ustawa wyrządziła duże szkody w społeczeństwie polskim, ponieważ zbyt łatwo traktowała problem istnienia istoty ludzkiej. Osobiście jest za zmianą ustawy, ale zgłoszenie tego projektu w okresie

¹ Kapela Podwórkowa – zespół muzyczny z Koszalina grający muzykę biesiadną i weselną.

przedwyborczym uważa za prowokację obliczoną na odwrócenie uwagi społeczeństwa od spraw najistotniejszych. J[erzy] Madej uzupełnił wypowiedź stwierdzeniem, że problem ten zniknie zaraz po wyborach.

Franciszek Sak otrzymał grupę pytań dotyczących procesu demokratyzacji życia w kraju, w tym aktualnej ordynacji wyborczej. Stwierdził, iż nikt nie może być usatysfakcjonowany, skoro z góry decyduje się o podziale mandatów, ale rozsądek nakazuje przyjęcie takiego rozwiązania. Przytoczył dowcip o złodzieju, który przed kilku laty ukradł mu 100 zł. Po pewnym czasie ruszyło go sumienie i postanowił zwrócić pieniądze, ale oddał tylko 35 złotych. Sak stwierdził, że wziął te pieniądze, bo przecież były jego, ale czy przez to złodziej przestał być złodziejem? Następnie udzielił odpowiedzi na pytanie: „Komu by pan udzielił poparcia, wybierając między [Władysławem] Siłą-Nowickim a [Jackiem] Kuroniem”. Odpowiedział, że Kuroniowi, bo uzyskał poparcie L[echa] Wałęsy, natomiast mec. Siła-Nowicki „chadza obecnie swoimi ścieżkami, jest zbyt niezależny i niezdyscyplinowany”. „Solidarność” w chwili obecnej takich ludzi nie potrzebuje.

Do J[erzego] Madeja trafiła grupa pytań dotyczących kierunku przemian politycznych w kraju. ^aOpowiedział się za konfrontacyjnym przebiegiem walki o władzę, rozliczeniem partii za okres 44 lat zbrodni, prześladowań i męczeństwa narodu. W Senacie zamierza dążyć do wyprowadzenia Polski z Układu Warszawskiego (co ma doprowadzić do likwidacji układu, wyprowadzenia wojsk radzieckich z terytorium naszego kraju, a w konsekwencji także do rozwiązania paktu NATO). Będzie walczył o w pełni demokratyczne wybory za 4 lata, w których naród sam wybierze sobie partię, która będzie wreszcie jego autentycznym reprezentantem.

Ponadto wszyscy kandydaci opowiedzieli się przeciwko wysunięciu W[ojciecha] Jaruzelskiego na urząd prezydenta, a Madej stwierdził, że W[ojciech] Jaruzelski posiada tak duży dorobek, iż powinien przejść na emeryturę.

29 bm. w Połczynie Zdroju kandydaci „O-S[olidarnościowi]” spotkali się z mieszkańcami i kuracjuszami w Parku Zdrojowym. Udział brali wymieniona wcześniej G[abriela] Cwojdzńska i [Jerzy] Madej oraz B[ogusław] Pałka (kandydat na posła wysunięty przez N[iezależny] S[amorządny] Z[wiązek] Z[awodowy] Roln[ików] Indywidualnych) oraz około 700 wyborców. G[abriela] Cwojdzńska kolejny raz opowiedziała się za redukcją milicji i „ubeków”, gdyż dzięki temu można uzyskać znaczne oszczędności w budżecie państwa lub przeznaczyć uzyskane w ten sposób pieniądze na natychmiastową poprawę sytuacji najbardziej potrzebujących.

Kolejne spotkania kandydatów „O-S” na naszym terenie zaplanowano:

- 30 bm. – Koszalin (Zak[łady] Przemysłu Elektronicznego „Tepro”),
- 30 bm. – Sucha Koszalińska i okoliczne wsie,
- 31 bm. – Koszalin (Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Obrony Przeciwlotniczej),

^{a-a} W oryginalnej Odpowiedzi.

- 31 bm. – Bonin (Instytut Ziemiaka),
- 1 czerwca – Złocieniec, Kalisz Pomorski,
- 2 czerwca – Koszalin (Fabryka Maszyn Budowlanych),
- 2 czerwca – Koszalin (spotkanie z przedstawicielami ukraińskiej mniejszości narodowej).

Powyższym spotkaniom towarzyszy zmasowana i wielostronna propaganda wyborcza, organizowana przez miejscowy WKO „S” pod kierunkiem mieszkańca Warszawy, red. Jerzego Jachowicza².

W dniu 26 bm. rozpoczęto sprzedaż lokalnej „Gazety Wyborczej” Nr 1, m.in. poprzez sieć R[obotniczej] S[półdzielni] W[ydawniczej] „Ruch”, uzyskano także zgodę koszalińskiej „Cenzury” na wydanie kolejnych numerów tej gazety. Ponadto sprzedawany jest drukowany w Gdańsku „Tygodnik Wyborczy” (głównie podczas mityngów) oraz ogólnopolska edycja „Gazety Wyborczej”³. Wśród kolportowanych plakatów i ulotek na uwagę zasługują:

- „Tak głosuj 4 czerwca” (format A-4, zawierająca karty do głosowania jedynie z nazwiskami kandydatów „O-S” i pouczenie o konieczności skreślenia wszystkich pozostałych), [...]^b
- „Wyborco! Kandydaci »Solidarności« to: (nazwiska kandydatów). Na kartach wyborczych – skreślaj wszystkich – oprócz tych trzech nazwisk! Zaufaj im – tylko oni gotowi są zmienić coś na lepsze!” (ulotka o wymiarach 11 cm x 6 cm), [...]^c
- plakaty zawierające zieloną roślinność i z zielonym napisem „Solidarność” (widoczne przede wszystkim w środowisku wiejskim),
- ulotka formatu A-5 rozdawana w kościołach (Sławoborze, Rąbino, Lipie) podczas mszy oraz przed wejściem do kościołów (Świdwin) o treści: „Głosuj na kandydatów K[omitetu] O[bywatelskiego] »Solidarność«. Wyborco otrzymasz pięć kart do głosowania – wykreśl nazwiska podkreślone. Pozostaw tylko – do Sejmu: B[ogusław] Pałka, – do Senatu: G[abriela] Cwojdzińska, Jerzy Madej”.

Odnotowaliśmy również fakty bezpośredniego angażowania się księży w kampanię przedwyborczą „S”. 28 bm. ks. [Kazimierz] Krzemiński, wygłaszając kazanie w kościele we wsi Biernów, ocenił negatywnie kampanię kandydatów, członków P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] i namawiał do ich skreślenia. Stwierdził m.in., cyt[uję]: „Przez 40 lat doprowadzili ludzi do biedy, a państwo do ruiny”.

^b Po lewej stronie Okręg Wyborczy nr 46, województwo koszalińskie.

^c Dopisano odręcznie w załączeniu.

² Jerzy Jachowicz (ur. 1938) – działacz „S”, dziennikarz i publicysta, w 1989 r. członek redakcji „Gazety Wyborczej”.

³ „Gazeta Wyborcza” – dziennik ogólnopolski redagowany przez Adama Michnika, powstały na podstawie uzgodnień okrągłego stołu jako organ prasowy KO „S” w kampanii wyborczej przed wyborami parlamentarnymi w 1989 r.

W dniu 23 bm. ks. Wł[adysław] Ciastoń wraz z ks. Z[enonem] Stefańskim odwiedzali mieszkańców Bobolic w ich mieszkaniach i namawiali do zapisywania się do miejscowego Komitetu Obywatelskiego „S”, który z ich inicjatywy zawiązał się 20 bm.

Ponadto uzyskaliśmy informację, iż WKO „S” w Koszalinie pod kierunkiem Krzysztofa Wojcieszka⁴ (biuro Wyborcze w Słupsku) ma rozpocząć badania socjologiczne na losowo wybranych, 20-osobowych grupach ludności dla Stanisława Remuszko⁵, red[aktora] „Gazety Wyborczej” w Warszawie. Pierwsze pytanie ma być następującej treści: „Jak sądzisz, ile procent dorosłych Polaków opowiedziałoby się dziś – w swobodnym referendum – za utrzymaniem panującego ustroju?”.

W ostatnich dniach WKO „S” w Koszalinie przygotował prywatne samochody osobowe do prowadzenia ruchomej propagandy wyborczej (ustalono dwa). W jednym z nich zainstalowano urządzenia nagłaśniające, z których emituje się audycje solidarnościowe. Drugi zawiera jedynie propagandę wizualną.

Obok wyżej wymienionych form propagandowych rozpoczęto także sprzedaż koszulek, czapek oraz znaczków z napisem „Solidarność”.

Należy podkreślić, iż na tle kampanii propagandowej, prowadzonej przez WKO „S”, propaganda strony koalicyjno-rządowej jest jednostronna i mało sugestywna.

Jednym z przykładów chybionego działania jest hasło umieszczone na ulotce kandydata do Sejmu ze środowiska Z[wiązku] S[ocjalistycznej] M[łodzieży] P[olskiej] – Romana Fiszerowicza: „Kto na mnie głosuje, temu setę serwuję”. Zostało ono użyte przez działaczy i kandydatów WKO „S” do krytyki także pozostałych kandydatów koalicyjnych (mają tylko wódkę do zaproponowania).

Ponadto ustalono, iż WKO „S” w Koszalinie otrzymał polecenie od Komitetu Obywatelskiego w Warszawie (Biuro Kontaktów z Regionami – Jarosław Śleszyński⁶) zorganizowania nieoficjalnej sieci obliczeniowo-kontrolnej w celu zbierania wyników oraz informowania o sytuacji w poszczególnych obwodach wyborczych. W szczególności, w terminie natychmiastowym, WKO „S” ma zorganizować m.in.:

1. W każdej gminie wyznaczyć punkt zbiorczo-informacyjny, z telefonem.
2. W większych miastach podzielić miasto na regiony po 15–20 obwodów.

⁴ Krzysztof Wojcieszek – członek „S” ze Słupska. W 1989 r. szef biura wyborczego WKO „S” w Słupsku.

⁵ Stanisław Remuszko (ur. 1948) – dziennikarz i publicysta. Po 13 XII 1981 r. zwolniony z redakcji „Słowa Powszechnego” za krytykę stanu wojennego. 1983–1989 kustosz w Głównym Urzędzie Statystycznym, publikował w prasie podziemnej. 1989–1990 pracownik „Gazety Wyborczej”.

⁶ Jarosław Śleszyński – kryminolog, uczestnik obrad tzw. okrągłego stołu, szef Sekcji Kultury KIK, w 1989 r. kierownik Zespołu ds. Kontaktów z Regionami KO „S”.

-
3. Ustalić dla okręgu punkt informacyjny zbierający informacje z wyżej wymienionych punktów. Ustalić system łączności między obwodami a punktem 1 i 2.

pplk. mgr Bogusław Małecki^c

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 77–85, oryginał, mps.

^c *Pieczętka Naczelnik Wydziału III WUSW w Koszalinie oraz nieczytelny podpis.*

1989 maj 31, Koszalin – Szyfrogram nr 1133 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat nastrojów społeczno-politycznych przed wyborami, tajne

[...]a

Informuję, iż sytuacja społeczno-polityczna w obiektach i środowiskach chronionych przez tut[ejszą] jednostkę jest stabilna. W dalszym ciągu większość notowanych komunikatów dotyczy spraw wyborczych. Z naszego rozeznania wynika, iż ^bpomimo informacji przekazywanych w środkach masowego przekazu odnośnie [do] techniki głosowania, duża część społeczeństwa nie orientuje się w tych kwestiach^b. Poza tym aktualnie występujące trudności rynkowe wpływają na decyzję wykreślenia kandydatów koalicji przez osoby dotychczas wahaające się. Odnośnie [do] listy krajowej ^cspołeczeństwo widzi wśród kandydatów osoby, które „przeżyły wiele ekip rządowych i zdecydowanie osoby te mogą być wykreślane, pomimo tego iż w prasie deklaruje się ich pozytywy udział w wynikach 10 plenum K[omitetu] C[entralnego] [Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej]. Duże szanse w środ[owisku] tut[ejszego] społeczeństwa ma A[leksander] Kwaśniewski. Pozytywnie ocenia się jego kampanię wyborczą w woj[ewództwie] koszalińskim, zwłaszcza za pogląd w wielu sprawach dot[yczących] tut[ejszego] terenu zbieżny z oczekiwaniem społecznym, m.in. sprawy ekologii i koszalińskiej strefy ekonomicznej^c i jak się określa jego polityczny realizm. Odnotowano też opinię na temat działalności propagandowej stron wyborów. Duża część komentujących krytycznie podchodzi do repliki strony koalicyjnej w stosunku do posunięć „Solidarności”. Uważa się, iż replika telewizyjna i artykuły zamieszczane m.in. w „Głosie Pomorza”¹ z rubryk „Z ukosa” są zbędne, gdyż jak się twierdzi, naszemu społeczeństwu nie są potrzebne naciągane na siłę uogólnienia i stanowiska. Jako przykład w dniu dzisiejszym w opiniach podawano wczorajszą replikę

^a W prawym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec oraz opatrzono nieczytelną parafą z datą 1 VI [19]89 r.

^{b-b} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

^c W oryginale fragment tekstu zaznaczono dwiema pionowymi kreskami na lewym marginesie oraz dopisano Wykorzystać w meld[unku] do Dep[artamentu] III [MSW].

¹ Pod koniec maja 1989 r. w „Głosie Pomorza” pojawiły się artykuły zarzucające opozycji „konfrontacyjność”. Jak stwierdzał Leszek Laskowski: „23 V 1989 r. w niepodpisanym komentarzu »Pytania do opozycji« pisano: »Przy ‘okrągłym stole’ uzgodniono, że czerwcowe wybory nie powinny mieć charakteru konfrontacyjnego i by też taki właśnie niekonfrontacyjny charakter miała poprzedzająca je kampania. Tymczasem Waszym ulubionym sloganem wyborczym jest dziś oto haselko: ‘Nie głosując przez lenistwo, oddasz władzę komunistom’. [...] Jeśli więc to pojmujecie Państwo jako niekonfrontacyjność, to na czym polegałaby konfrontacyjna kampania wyborcza?«.

po programie telewizyjnym „Solidarności”. Ta część społeczeństwa uważa, iż każdy widz, słuchacz czy czytelnik sam potrafi wyciągnąć wnioski. Notuje się również przeciwne zdania, zwłaszcza wśród starszego pokolenia. Aktualnie trwającą walkę przedwyborczą, prowadzoną w środkach masowego przekazu, porównuje się z latami 1980–[19]81.

Nadmieniam, iż w dniu jutrzejszym w Złocińcu planowane jest spotkanie kandydatów do parlamentu ze strony opozycyjno-solidarnościowej, które odbyć się ma w pomieszczeniach siedziby Komitetu Obywatelskiego „Solidarności” – dla miejscowego aktywu „S”.

Z[astęp]ca Szefa RUSW w Drawsku Pom[orskim]
mjr [Andrzej] Bittel

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 87, oryginał, mps.

24 V 1989 r. Władysław Bielski w artykule *Na konfrontacyjnym szlaku?* zaatakował opozycję, zarzucając jej posługiwanie się półprawdami i brak konstruktywnych propozycji w sferze gospodarczej” (L. Laskowski, *Przed i po Czerwcu '89 – przełom polityczny 1989 r. w lokalnej prasie*, „Rocznik Koszaliński” 2008, nr 36, s. 142).

1989 czerwiec 1, Koszalin – Szyfrogram nr 1139 zastępcy szefa ds. polityczno-wychowawczych RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie z żołnierzami jednostki wojskowej w Budowie, tajne

[...]a

Informuję, iż w dniu dzisiejszym do m[iejscowości] Budowo k[oło] Złocienca, gdzie znajduje się jednostka wojskowa, przybyli działacze „Solidarności” celem przeprowadzenia spotkania przedwyborczego z żołnierzami tej jednostki. Jak ustalono uzyskali oni zgodę od dowódcy¹ dywizji ze Szczecinka, pod którą podlega j[ednostka] w[ojskowa] Budowo. Zgodnie z zezwoleniem działacze Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” ze Szczecinka mogli odbyć spotkanie z żołnierzami j[ednostki] w[ojskowej] Budowo na drodze dojazdowej do jednostki – pod szlabanem od godz. 19.00 dnia dzisiejszego ok. godz. 19.10. Na ww. miejsce przybyły trzy ^bsamochody osobowe:

- polonez koloru białego nr rej. KOK-098B
- polski fiat 126p koloru brązowego nr rej. KOA-6559
- polski fiat 126p koloru pomarańczowego nr rej. KOD-6375

Ustalono, iż przybyli^b:

- [Tadeusz] Groszyk – przedstawiciel Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” ze Szczecinka,
- [Bogusław] Pałka – kandydat do Sejmu ze strony „S”,
- ^credaktor² podający się z Radia Koszalińskiego o nazwisku Grochowiak lub podobnym^c,
- kilka innych osób, w tym dwie kobiety.

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 1 VI 1989 r.

^{b-b} W oryginalne fragment tekstu zaznaczono pionową kreską na lewym marginesie oraz dopisano odręcznie Ustalić właścicieli.

^{c-c} W oryginalne fragment tekstu zaznaczono pionową kreską na lewym marginesie oraz dopisano odręcznie chyba Grzechowiak.

¹ Aleksander Topczak (1947–2014) – absolwent Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Zmechanizowanych we Wrocławiu, Akademii Sztabu Generalnego im. gen. broni Karola Świerczewskiego w Rembertowie oraz Akademii Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRS im. Klimienta J. Woroszyłowa w Moskwie. 1981–1984 zastępca dowódcy ds. liniowych i szef sztabu-zastępca dowódcy 8. Dywizji Zmechanizowanej w Koszalinie; 1986–1989 dowódca 20. Warszawskiej Dywizji Pancerniej im. Konstantego Rokossowskiego w Szczecinku (po 1989 r., po przekształceniu jej w 2. Pomorską Dywizję Zmechanizowaną, pozostał na stanowisku dowódcy jednostki do 1992 r.).

² Tadeusz Grzechowiak – dziennikarz radiowy zatrudniony w rozgłośni Polskiego Radia w Koszalinie.

Nie stwierdzono przyjazdu działaczy „Solidarności” z tut[ejszego] rejonu.

Do przybyłych udał się umundurowany oficer polityczny j[ednostki] w[ojskowej] Budowa na rozmowę, która w części została nagrana na taśmę magnetonową przez ww. redaktora, początkowo bez wiedzy oficera.

Po chwili do zebranych z własnej inicjatywy podszedł umundurowany podchorąży, odbywający od niedawna służbę w ramach s[łużby] p[odchorążych] r[ezerwy] w tej jednostce, który włączył się w rozmowę z przybyłymi. Odpowiadał on na pytania przybyłych, po części krytykując zbyt długi okres służby wojskowej i nadetatowość w jednostkach wojskowych. Przybyli w tej rozmowie nawiązywali do mitingu przedwyborczego w Drawsku strony „S”, który odbył się 14 bm., podczas którego padły słowa, żeby nad tut[ejszym] terenem latały samoloty z polskimi pilotami.

Przybyli czynili też próby nawiązania rozmowy na tematy płacowe w wojsku.

Poza ww. podchorążym na miejsce spotkania nie przybyli inni żołnierze. Oficer polityczny poinformował przybyłych, iż pora spotkania jest nieodpowiednia ze względu na czas kolacji i innych czynności żołnierzy służby zasadniczej. Dodaje, iż na drodze dojazdowej do Budowa nie stwierdzono obecności osób postronnych, mających na celu uczestnictwo w tym spotkaniu, jedynie kilka przypadkowych przechodniów i samochodów udających się do Budowa. Po około 30-minutowej rozmowie odjechał ww. samochód marki polonez, a po krótkiej chwili dwa pozostałe fiaty 126p.

Nie stwierdzono, iż ww. zatrzymali się później w Złocieńcu.

Z[astęp]ca Szefa ds. Pol[ityczno]-Wych[owawczych] RUSW w Drawsku
kpt. mgr E. Kosiorek

[...]d

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 87, oryginał, mps.

^d Poniżej dopisano odręcznie Zapoznałem się z informacją i opatrzono nieczytelną parafą z datą 2 VI 1989 r.

1989 czerwiec 1, Koszalin – Pismo naczelnika Wydziału VI WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie spotkania wyborczego kandydatów do parlamentu WKO „S” w Koszalinie w świetlicy Ośrodka Szkolenia Instytutu Ziemniaka w Boninie 31 maja, tajne

[...]a

W dniu 31 maja [19]89 r. o godz. 18.00 w świetlicy Ośrodka Szkolenia Instytutu Ziemniaka w Boninie odbyło się zorganizowane z inicjatywy prof. Wojciecha Gabriela¹ spotkanie przedwyborcze z kandydatami do zgromadzenia narodowego z ramienia „Solidarności” – G[abriela] Cwojdziańską, J[erzym] Madejem i F[ran-ciszkiem] Sakiem.

W spotkaniu uczestniczyły osoby zatrudnione w Zakładzie Doświadczalnym Ziemniaka, Instytucie, Zespole Szkół Rolniczych w Boninie oraz osoby z Koszalin – łącznie przybyło około 120 osób.

Spotkanie rozpoczęto odśpiewaniem pieśni *Aby Polska była Polską*².

Ważniejsze tematy poruszane ^bprzez kandydatów^b podczas spotkania dotyczyły:

- konieczności dokonania zmiany Konstytucji, głównie zniesienia zapisu o kierowniczej roli P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej],
- sprawy zmiany ustroju,
- krytyki ministra [Aleksandra] Kwaśniewskiego – głównie Cwojdziańska, czytając z prasy urywki jego wystąpień, podejmowała odpowiednią polemikę³,

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie oraz poniżej dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 1 VI 1989 r.

^{b-b} Dopisano odręcznie.

¹ Wojciech Gabriel (1919–2005) – absolwent Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (1948), doktorat (1960), habilitacja (1965), profesura nadzwyczajna (1974), profesura zwyczajna (1979). Do 1952 r. asystent w Stacji Hodowli Roślin A. Janasz i S-ka w Dańkowie. Od 1953 r. pracownik Zakładu Ziemniaka Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Warszawie. Współtworzył Instytut Ziemniaka w Boninie, 1966–1972 kierownik instytutu, następnie (do 1989) kierownik Zakładu Chorób Wirusowych i Nasiennictwa. Od 1989 r. na emeryturze.

² *Żeby Polska była Polską* – pieśń napisana w 1976 r. przez Jana Pietrzaka do muzyki Włodzimierza Korcza, uznawana powszechnie za wyraz sprzeciwu wobec władz komunistycznych i poparcia dla „Solidarności”.

³ 30 V 1989 r. Aleksander Kwaśniewski, odpowiadając na zadane telefonicznie do redakcji „Głosu Pomorza” pytanie: „Co pan sądzi o „Solidarności”?, stwierdził: „Nie jestem człowiekiem »Solidarności«. Uważam jednak, że jest ona częścią naszej rzeczywistości i może zrobić dużo dobrego dla kraju, pod jednym warunkiem – jeśli nie zapanuje w szeregach tej organizacji totalizm, chęć do zamienienia jednego monopolu na drugi” (cyt. za: L. Laskowski, *Przed i po Czerwcu '89...*, s. 142).

- wskazywania nierówności w walce przedwyborczej,
- wykazania swej „waleczności” na rzecz „Solidarności”.

Po spotkaniu sprzedawano prasę „Solidarności” oraz odbyło się zebranie członków „S” zatrudnionych w Instytucie.

ppłk mgr Stanisław Kalinowski^{c4}

[...] ^d

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 90, oryginał, mps.

^c *Pieczętka* Naczelnik Wydziału VI WUSW w Koszalinie oraz *nieczytelna para*.

^d *Dopisano odręcznie.*

⁴ Stanisław Kalinowski (ur. 1939) – w aparacie bezpieczeństwa od 16 V 1981 r. Do 31 VI 1984 r. zastępca naczelnika Wydziału IV KW MO w Koszalinie, następnie p.o. naczelnika Wydziału IV WUSW w Koszalinie, od 12 III 1985 r. naczelnik Wydziału VI WUSW w Koszalinie.

Nr 45

1989 czerwiec 1, Koszalin – Szyfrogram nr 1146 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat kampanii wyborczej kandydatów WKO „S” w Koszalinie

[...]^a

Informuję, iż sytuacja społeczno-polityczna w tut[ejszym] rejonie w związku ze zbliżającymi się wyborami jest stabilna. W dniu dzisiejszym nie odnotowaliśmy negatywnych politycznie zdarzeń. Na dzień dzisiejszy w Złocięncu planowane jest przedwyborcze spotkanie z kandydatami strony opozycyjno-solidarnościowej, które odbyć się ma w miejscowym ośrodku kultury – siedzibie Komitetu Obywatelskiego. Temat wyborów w powiązaniu z trudną sytuacją rynkową i powszechnymi narzekaniami na stale rosnące koszty utrzymania są wiodące, w dyskusjach międzypracowniczych zakładów produkcyjnych jak i placówek sfery budżetowej. W ostatnich dniach odnotowano wzmożenie się nastrojów niezadowolenia na tle placowym w placówkach oświaty i służbie zdrowia. W dyskusjach na ten temat przedstawiciele tych środowisk stwierdzają, iż podwyżki jakie otrzymali z końcem pierwszego kwartału br. i szumne zapowiedzi rządu o docenianiu pracy inteligencji ^bpracującej, aktualnie są bez pokrycia, gdyż koszty utrzymania uległy zwiększeniu i środowiska te nadal wynagradzane są poniżej średniej krajowej^b.

Nadmieniam, że do tut[ejszego] rejonu nie dotarły jeszcze upoważnienia dla mężów zaufania kandydatów do Sejmu z Okręgowej Komisji Wyborczej ze Szczecinka. Powyższa sytuacja wywiera negatywny wpływ na osoby zgłoszone przez kandydatów do tej funkcji, gdyż upoważnienia te miały dotrzeć na^c tut[ejszy] teren już w dniu wczorajszym, o czym poinformowano mężów zaufania podczas instruktażu w Komitecie Rejonowym P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] w Drawsku Pomorskim w dniu 30 bm.

Dodaję, iż w m[iejscowości] Kalisz Pomorski na centralnym placu obok miejscowego kościoła od godziny 13:00 rozpoczęło się spotkanie przedwyborcze organizowane przez „Solidarność”, które miało odbyć się w dniu jutrzejszym. Na spotkanie przybył kandydat do Sejmu – [Bogusław] Pałka, [Jerzy] Madej, nie ustalono dotychczas kobiety (w wieku ok. 50–60 lat).

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec porozumieć się z Drawskiem w sprawie szczegółowej relacji ze spotkania (Madej) i opatrzone nieczytelną parafą z datą 2 VI 1989 r.

^{b-b} W oryginalne fragment podkreślono odręcznie.

^c W oryginalne w.

Uczestniczy w nim około 60 osób. Kandydat przedstawił swój program wyborczy, m.in. o wyeliminowanie partii z życia ekonomicznego. Podniósł krytykę nomenklatury oraz określił swój program jako zmierzający do dobrobytu. Nagłośnienie spotkania własnymi środkami „Solidarności”. Spotkanie aktualnie trwa.

Z[astęp]ca Szefa RUSW ds. Służby Bezpieczeństwa
w Drawsku Pomorskim
mjr Andrzej Bittel

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 95, oryginał, mps.

1989 czerwiec 1, Koszalin – Szyfrogram nr 1168 zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat spotkania wyborczego kandydatów WKO „S” w Koszalinie w stołówce Zakładów Przemysłu Wełnianego w Złocięncu 1 czerwca, tajne

[...]a

Informuję, iż w dniu wczorajszym o godz. 17.00 w stołówce Zakładów Przemysłu Wełnianego w Złocięncu odbyło się spotkanie sympatyków Solidarności z kandydatami na posłów i senatorów z listy opozycyjno-solidarnościowej. W spotkaniu wzięli udział Gabriela Cwojdzńska, Jerzy Madej i Bogusław Pałka. W pierwszej części spotkania wymienieni scharakteryzowali swoje sylwetki oraz pokrótce przedstawili swoje programy wyborcze. Druga część poświęcona była odpowiedzi na pytania zebranych. W swoich wypowiedziach b) [erzy] Madej stwierdził, iż „S[olidarność]” nie jest opozycją konstruktywną i nie występuje przeciw poszczególnym członkom rządu, lecz jest opozycją w ogóle i występuje przeciwko istnjącemu systemowi. Stwierdził, że system socjalistyczny wbrew twierdzeniu władz jest niereformowalny, w okresie 40-letniego funkcjonowania skompromitował się. Jedynym sposobem na wyjście z sytuacji jest natychmiastowa zmiana konstytucji, która wyeliminowałaby zapis o kierowniczej roli partii i przez to zlikwidowała nomenklaturę partyjną. Madej stwierdził, że nie nastąpi to jeszcze w okresie kolejnej kadencji Sejmu, lecz na pewno po następnych demokratycznych wyborach^b.

W swoich wypowiedziach G[abriela] Cwojdzńska stwierdziła, iż należy natychmiast zlikwidować monopole w dziedzinie gospodarki, nauki i kultury. Ponadto w kwestii projektu ustawy o ochronie życia poczętego stwierdziła, że nie wolno nikogo pozbawiać życia, a rozwiązanie tej sprawy widzi w szerokim uświadomieniu młodzieży. Największy błąd tej ustawy widzi w nieuchronnej konieczności tworzenia więzień dla kobiet. Poruszy ona również kwestię szkół prywatnych, które byłyby odpolitycznione. B[ogusław] Pałka w swoich wystąpieniach poruszył sprawę uczestnictwa mężów zaufania ze strony „S” w komisjach wyborczych. Stwierdził także, że celowo utrudniano spotkania z kadrą wojskową oraz żołnierzami służby zasadniczej mimo uzgodnionej z dowódcą Pomorskiego Okręgu Wojskowego¹. W wyniku tego w obwodach zamkniętych M[inisterstw]

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą.

^{b-b} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

¹ Zbigniew Blechman (1929–2018) – w latach 1947–1951 podchorąży w Oficerskiej Szkole Politycznej w Łodzi i Oficerskiej Szkole Piechoty nr 2 w Jeleniej Górze. 1951–1953 dowódca plutonu w Oficerskiej Szkole Samochodowej w Pile, 1953–1958 r. dowódca kompanii, 1958–1960 wykładowca.

O[brony] N[arodowej] nie będą brali udziału mężowie zaufania kandydatów „S”. W kolejnej wypowiedzi Madej stwierdził, że należy odpolitycznić m.in. wojsko, milicję, szkolnictwo. Szczególny nacisk położył na milicję, stwierdzając, że już z nazwy Milicja Obywatelska powinna bronić społeczeństwo przed chuliganami, a nie władzę przed społeczeństwem. Przyjmując dotychczasowe postępowanie organów milicji, należałoby zmienić nazwę na milicja partyjna. W spotkaniu wzięło udział około 150–200 osób i trwało około dwóch godzin. Nadmieniamy, iż są to niektóre wypowiedzi kandydatów. Całe spotkanie zostało zabezpieczone technicznie i zostanie sporządzony stenogram, który prześlemy do Wydz[iału] III W[ojewódzkiego] U[rzędu] S[praw] W[ewnętrznych] w Koszalinie.

Z[astęp]ca Szefa RUSW Drawsko Pom[orskie]
ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] mjr A[ndrzej] Bittel

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 107–108, oryginał, mps.

1960–1963 słuchacz Akademii Sztabu Generalnego w Rembertowie, następnie dowódca batalionu w 27. Pułku Zmechanizowanym. 1964–1966 pomocnik szefa Wydziału Operacyjnego Sztabu 2. Warszawskiej Dywizji Zmechanizowanej; w 1966 r. szef sztabu-zastępca dowódcy 6. Pułku Zmechanizowanego. 1967–1971 dowódca 18. Pułku Czołgów Średnich, 1971–1972 szef sztabu-zastępca dowódcy 11. Drezdeńskiej Dywizji Pancерnej. 1973–1975 słuchacz Akademii Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRS. 1975–1978 dowódca 20. Warszawskiej Dywizji Pancерnej im. Konstantego Rokossowskiego w Szczecinku. 1978–1982 szef sztabu-zastępca dowódcy Pomorskiego Okręgu Wojskowego, 1983–1989 dowódca okręgu. Od 1983 r. generał dywizji. 1986–1990 członek KC PZPR.

Nr 47

1989 czerwiec 3, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 70/89 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie na temat przebiegu kampanii wyborczej do parlamentu, tajne

[...]a

W dniu 2 czerwca br. na terenie Darłowa ujawniono na plakatach wyborczych kandydatów strony koalicyjnej A[leksandra] Kwaśniewskiego i Z[bigniewa] Puze-wicza¹ naklejone ulotki formatu 10 cm x 16 cm z wizerunkiem świni w kolorze czerwonym. Identyczne ulotki przyklejone zostały w wielu miejscach publicznych, w tym na witrynach sklepowych, murach, szafkach energetycznych, a nawet na prywatnych pojazdach mieszkańców Darłowa.

Ustalono, iż sprawcami naklejania powyższych ulotek byli:

– Ryszard **Michalski**², lat 24, sanitariusz w Pogotowiu Ratunkowym w Darłowie, członek T[ymczasowego] Z[arządu] N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „S[olidarność]” Region Koszalin;

– Maciej Majewski, lat 21, absolwent T[echnikum] R[ybołówstwa] M[orskigo] w Darłowie, sympatyk ruchu W[olność] i P[okój];

– Zbigniew **Łazarewicz**, lat 50, przewodniczący Komitetu Obywatelskiego „S” w Darłowie, z[astęp]ca przewodniczącego Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 13 w Jeżyczkach gm[ina] Darłowo;

– Jarosław **Dobosz**³, lat 22, mieszkaniec Sosnowca, czasowo zam[ieszkały] w Koszalinie, sympatyk, ruchu WiP.

O powyższym fakcie poinformowano wojewódzką instancję partyjną celem wykorzystania propagandowego. Równocześnie protesty do W[ojewódzkiego] K[omitetu] O[bywatelskiego] „S” w Koszalinie w tej sprawie złożyli dyrektor Wojewódzkiego Biura Wyborczego oraz Naczelnik Miasta i Gminy w Darłowie.

^a Po lewej stronie Sprawa obiektowa Kryptonim „Parawan”, Identyfikator nr 5422/89 oraz pośrodku Szyfrogram OE-V-0405/89.

¹ Zbigniew Puze-wicz (1930–2018) – po 1945 r. przesiedlony wraz z rodziną z Wileńszczyzny do Gdańska. Absolwent Politechniki Gdańskiej, Wydział Łączności (1951) i Wojskowej Akademii Technicznej (1956); doktorat (1960), profesura nadzwyczajna (1970), profesura (1978). W 1951 r. starszy laborant w Katedrze Podstaw Radiotechniki Wojskowej Akademii Technicznej, 1952–1954 wykładowca, następnie starszy asystent. 1956–1960 adiunkt, starszy wykładowca w Katedrze Podstaw Radiotechniki, kierownik Zakładu Techniki Fal Ultrawielkich Częstotliwości; od 1961 r. kierownik katedry (od 1969 r. Katedra Układów Elektronicznych i Elektroniki Kwantowej). 1967–1994 organizator i komendant Instytutu Elektroniki Kwantowej. Działacz PZPR, 1985–1991 poseł na Sejm. W 1989 r. uzyskał mandat z okręgu nr 46 (koszaliński).

² Ryszard Michalski (ur. 1965).

³ Jarosław Dobosz (ur. 1967).

W dniu 2 bm. w Darłowie przed siedzibą Komitetu Obywatelskiego „S” kolportowane były ulotki samoprzylepne formatu 10 cm x 15 cm o treści: „Pierwszy raz możesz wybrać – wybierz (treść w kolorze zielonym) „Solidarność” (napis w kolorze czerwonym). Na marginesie ulotki znajduje się stopka producenta o treści: „L’Immagine Grafiche Galeati Italy”. Powyższe ulotki m.in. rozdawano wśród dzieci w wieku przedszkolnym oraz z młodszych klas szkoły podstawowej. Fakt ten został propagandowo zdyskontowany w sobotnio-niedzielnym wydaniu „Głosu Pomorza”.

Uzyskaliśmy informacje o przygotowywaniu przez WKO „S” w Koszalinie specjalnych grup informacyjno-propagandowych, które w dniu wyborów będą w rejonie lokali wyborczych instruować wyborców, jak należy głosować oraz mają sprzedawać materiały propagandowe „S”. Dotyczy to głównie Koszalina i Darłowa. W związku z tą sytuacją sztab wyborczy koalicji przygotowuje analogiczne grupy informacyjno-propagandowe.

Ponadto informuję, iż kandydaci WKO „S” odbyli kolejnych 8 spotkań z wyborcami. Ich przebieg oparty był na scenariuszu przedstawionym w poprzednich meldunkach. Najciekawszy przebieg miało spotkanie w Złocięncu 1 bm. z pracownikami miejscowych Zakładów Przemysłu Wełnianego, w którym udział wzięło około 200 osób.

Kandydat na senatora Jerzy Madej stwierdził m.in., że „Solidarność” nie jest opozycją konstruktywną, gdyż nie występuje przeciw poszczególnym członkom rządu, a jest opozycją w całym tego słowa znaczeniu, bo neguje cały istniejący system polityczny w Polsce. Ma to istotne znaczenie, gdyż wbrew opiniom władzy socjalizm jest niereformowalny. Dowodzi tego najlepiej 40-letni okres jej kompromitacji i jedynym wyjściem z sytuacji jest natychmiastowa zmiana konstytucji.

Kandydat[ka] na senatora^b Gabriela Cwojdzńska stwierdziła, iż należy natychmiast zlikwidować istniejące monopole w dziedzinie gospodarki, nauki oraz kultury.

Natomiast kandydat na posła Bogusław Pałka skrytykował istnienie obwodów zamkniętych oraz ograniczone możliwości dotarcia mężów zaufania z „Solidarności” do tych obwodów. J[erzy] Madej uzupełnił tę wypowiedź stwierdzeniem, że milicję, wojsko oraz oświatę należy odpolitycznić.

^cDotychczas nie uzyskano informacji o przygotowaniach strony opozycyjno-solidarnościowej do zakłóceń wyborów w dniu 4 bm.^c

ppłk mgr Bogusław Małecki^d

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 35–36, oryginał, mps.

^b W oryginale posła.

^{c-c} Dopisano odręcznie.

^d Pieczętka Naczelnik Wydziału III WUSW w Koszalinie oraz nieczytelny podpis.

1989 czerwiec 3, Koszalin – Telefonogram nr 792/89 z komisariatu MO w Darłowie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie akcji ulotkowej przedstawicieli sympatyków „S” i WiP w ramach kampanii wyborczej do parlamentu

[...]a

Informuję, że w ^bdnia 2 czerwca 1989 r. na terenie miasta Darłowa^b na niedawno odnowionych elewacjach budynków mieszkalnych, znakach drogowych, lampach ulicznych, szafkach telekomunikacyjnych, oknach wystawowych, szafkach energetycznych ujawniono trwale przyklejone ulotki sygnowane przez „Solidarność” i W[olność] i P[okój]. Między innymi jedne ulotki przedstawiają sylwetkę świni koloru czerwonego na białym tle – wielkości 21 x 14 cm. Ulotki te przyklepione zostały na zdjęciach [Zbigniewa] Puzewicza, [Aleksandra] Kwaśniewskiego i [Ryszarda] Ulickiego oraz na innych plakatach wywieszonych przez koalicję. Przykładowo przy ulicy Obrońców Stalingradu w Darłowie element wizualny z emblematem P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej], P[atryotycznego] R[uchu] O[drodzenia] N[arodowego]¹, S[tronnictwa] D[emokratycznego], Z[jednoczonego] S[tronnictwa] L[udowego] oblepiony został sylwetkami świni w kolorze czerwonym. W tym samym dniu około godziny 12.00 przed siedzibą „Solidarności” przy ul. Pocztowej w Darłowie zebrało się kilkadziesiąt dzieci w wieku przedszkolnym i z niższych klas, którym rozdawano ulotki sygnowane przez „S” o treści: „Pierwszy raz możesz wybrać – wybierz” (koloru zielonego) i „Solidarność” (koloru czerwonego), wielkości 15 x 10 cm oraz z napisem „L'immagine/grafiche galeati – Italy”. Inne ulotki przedstawiają pół sylwetki człowieka w mundurze z napisem „anarchia zwycięży”. Wspomniane ulotki w dzień przyklepiali między innymi: Maciej Majewski, Ryszard Michałowski z „S” i Jarosław Dobosz z WiP-u oraz Zbigniew Łazarewicz kierujący akcją propagandową ze strony „S” na terenie Darłowa.

^a W prawym górnym rogu dopisano odręcznie w tej sprawie odbyłem rozmowę z tow[arzyszem] [dalej nieczytelne nazwisko] i opatrzone nieczytelną parafą oraz Tow[arzystwo] Jachnowiec wykozystać w meldunku do Dep[artamentu], informując jednocześnie o powiadomieniu K[omendy] W[ojewódzkiej] i opatrzone nieczytelną parafą z datą 3 VI 1989 r.

^{b-b} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

¹ Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego – organizacja polityczna (początkowo działająca pod nazwą Obywatelskie Komitety Ocalenia Narodowego) utworzona w 1982 r. (zastąpiła istniejącą wcześniej Front Jedności Narodu) przez PZPR i jej satelitów oraz popierające koncesjonowane organizacje chrześcijańskie w celu udzielania propagandowego wsparcia dla polityki władz PRL, m.in. w okresie stanu wojennego, a po jego zniesieniu pomagał kształtować politykę historyczną, m.in. w związku z pamięcią o II wojnie światowej. W XI 1989 r. PRON zakończył swą działalność.

„Informuję ponadto, że w powyższej sprawie w formie telefonogramu do Obywatelskiego Komitetu Wojewódzkiego „Solidarność” z powiadomieniem wojewody koszalińskiego **złożył protest naczelnik^c** miasta i gminy Darłowo, ostrzegając w nim, że ^djeżeli działania rozplakutowywania w nieodpowiednich miejscach nie zostaną przerwane kosztami odnowienia zniszczonych urządzeń komunalnych, obciążony zostanie komitet „Solidarności”^d.

Z[astęp]ca Komendanta K[omisariatu] MO w Darłowie
por. mgr W. Wojtczak²

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 112, oryginał, mps.

^{c-c} W oryginale fragment zaznaczono pionową kreską na prawym marginesie.

^{d-d} W oryginale fragment zaznaczono pionową kreską na lewym marginesie.

² Bliższych danych nie ustalono.

Nr 49

1989 czerwiec 4, Koszalin – Szyfrogram nr 1189 od szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie postawy duchownych katolickich wobec wyborów, tajne

[...]a

W ramach odbywania się mszy przedpołudniowych w kościołach rzymsko-katolickich stwierdzono dwa przypadki wypowiedzi duchownych nawiązujących do dzisiejszych wyborów do Sejmu i Senatu. Ksiądz Władysław Nowicki¹ – proboszcz z kościoła w Barwicach – stwierdził m.in.: „Witam tych, którzy przyszli do naszego kościoła służbowo. Dzisiejsza msza odprawiana jest w intencji modlenia się o zniszczenie ustroju w Polsce. Osobiście będę walczył z tym ustrojem. Jedną z form walki będzie to, że pójdę głosować i będę kreślił czerwonych pacholków. Jeżeli chcecie zmiany ustroju w tym kraju, musicie pójść w moje ślady”.

Ksiądz Kazimierz Piwowarczyk² z kościoła NNMP w Szczecinku na rozpoczęcie mszy stwierdził: „Dzisiejsza niedziela jest inna od wszystkich, ponieważ Polacy mogą się opowiedzieć za dobrem, lepszym jutrem, wolnością. Po raz pierwszy możemy pomyśleć o sobie, aby dążyć do należących się nam dóbr materialnych, o przyszłości kościoła. Każdy katolik będzie wybierał według własnego uznania i sumienia, aby być godnym Polakiem i dumnie nosić wysoko głowę”. Natomiast ksiądz Józef Orawiec³ – wikary z Krosina – po zakończeniu mszy wręczał wiernym, uczestnikom nabożeństwa, ulotki solidarnościowe tzw. „ściągawki” określające sposób głosowania na przedstawicieli opozycyjno-solidarnościowych. W kościele świętej Rozalii w Szczecinku ksiądz Tadeusz Cichoń, a [...]b na następnej mszy proboszcz ksiądz Andrzej Targosz⁴ podczas kazania stwierdzili między innymi: „Żołnierze zawodowi w Polsce nie mają dobrych notowań w społeczeństwie, co wynika z ich upolitycznienia i służenia tylko pewnej grupie ludzi, a nie całemu społeczeństwu. Stan wojenny i pacyfikowanie kraju przez wojsko jeszcze bardziej

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec do sprawy „Parawan” i opatrzono nieczytelną parafą z datą 5 VI 1989 r.

^b Pominięto następnie.

¹ Władysław Nowicki (1942–2018) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 20 VI 1971 r. 1985–1988 proboszcz parafii pw. św. Stefana w Barwicach.

² Kazimierz Piwowarczyk (ur. 1961) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 21 VI 1987 r. 1987–1992 wikariusz w parafii pw. Narodzenia NMP w Szczecinku.

³ Józef Orawiec (ur. 1954) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie przyjął 18 V 1980 r. 1987–? wikariusz w parafii pw. św. ap. Piotra i Pawła w Krosinie.

⁴ Andrzej Targosz (ur. 1941) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie otrzymał 11 IV 1965 r. 1983–2013 proboszcz w parafii pw. św. Rozalii w Szczecinku.

oddaliło się od społeczeństwa. Wielu żołnierzy zawodowych swoje posługi religijne odkłada do emerytury bądź wyjeżdża do odległych miejscowości, gdzie nie są znani, aby wziąć ślub bądź ochrzcić dziecko, ponieważ ujawnienie tego przeszkadza w karierze zawodowej. Jeden z zawodowych żołnierzy zwierzył się, iż się zaprzedał, aby zapewnić swoim dzieciom dostatni poziom życia. Niedawno natomiast kierownictwo klubu garnizonowego w Szczecinku odmówiło wynajęcia tego lokalu na wesele, ponieważ okazało się, iż młoda para wzięła również ślub kościelny”. W gablotach kościelnych oraz na planszach ustawionych przed kościołami stwierdzono hasła i napisy solidarnościowe. W kaplicy świętej Rozalii w Szczecinku podobnymi plakatami oblepiono okna.

Szef RUSW Szczecinek
płk J[an] Mazurkiewicz⁵

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 117–118, oryginał, mps.

⁵ Jan Mazurkiewicz (1925–2001) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 V 1945 r. 1945–1949 referent Wydziału I WUBP w Szczecinie, 1949–1952 referent, starszy referent PUBP w Szczecinku, 1952–1956 pracownik PUBP/PDdsBP w Drawsku Pomorskim, 1956–1957 oficer operacyjny KP MO w Drawsku Pomorskim, 1956–1965 zastępca komendanta ds. bezpieczeństwa w KP MO w Złotowie, 1965–1966 zastępca naczelnika Wydziału II KW MO w Koszalinie, 1966–1967 zastępca komendanta ds. bezpieczeństwa w KP MO w Człuchowie, 1967–1968 I zastępca komendanta ds. SB W KP MO w Szczecinku, 1968–1975 komendant KP MO w Szczecinku, 1975–1983 komendant KM MO w Szczecinku; od VII 1983 r. szef RUSW w Szczecinku.

Nr 50

1989 czerwiec 4, Koszalin – Szyfrogram nr 1195 od szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie przebiegu pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

Dotychczas wybory w rejonie działania RUSW Szczecinek przebiegają bez większych zakłóceń. Nie stwierdzono faktów niszczenia dekoracji w lokalach i przed lokalami wyborczymi, agresywnego zachowania wyborców w lokalach. Wszystkie punkty wyborcze zostały należycie przygotowane i rozpoczęły pracę o godzinie 6.00. Pracę wszystkich komisji obserwuje po 1–2 mężów zaufania ze strony „Solidarności”. W okręgach nr 1 Bobolice i 5 Świelino ^bgm[ina] Bobolice mężowie zaufania przebywali w lokalach wyborczych z przypiętymi plakietkami z podobiznami B[ogusława] Pałki, [Gabrieli] Cwojdzńskiej i [Jerzego] Madeja, i apelem o głosowanie na nich. Po interwencji przewodniczących komisji wyborczych w tych obwodach, w komisji okręgowej około godziny 9.00 osoby te plakietki zdjęły^b. Od godziny 9.00 dwaj działacze „Solidarności”, J[erzy] Hardie-Douglas¹ – lekarz i M[arian] Pranke² – rzemieślnik, rozpoczęli przed wejściami do lokali wyborczych umieszczać umocowane na drewnianych stojakach plansze z napisami: „Głosuj na drużynę Lecha Wałęsy – tylko ona może pokonać komunistów”, „Nie głosuj na skompromitowanych – głosuj na »Solidarność«”, „Nie daj się oszukać, trzeba patrzeć im na ręce – głosuj na »Solidarność«”, „Puste półki, puste kieszenie, to efekt rządzenia przez 40 lat P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] – głosuj na »Solidarność«”. Plansze te umieszczano przed wszystkimi lokalami wyborczymi w Szczecinku, przed kilkoma lokalami umieszczono po dwie plansze (obwód nr 3, 11, 17). Po interwencji przewodniczących komisji wyborczych w komisji okręgowej i wojewódzkiej komisji wyborczej około godz. 11.00 część plansz

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec do sprawy „Parawan” i opatrzone nieczytelną parafą z datą 5 VI 1989 r.

^{b-b} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie. Dodatkowo ten fragment zaznaczono dwiema pionowymi kreskami na lewym marginesie.

¹ Jerzy Hardie-Douglas (ur. 1951) – absolwent wydziału lekarskiego Akademii Medycznej w Łodzi (1976). W 1976 r. zatrudniony w szpitalu powiatowym w Szczecinku, 1985–1992 kierownik miejskiego pogotowia ratunkowego. Od IX 1980 r. w „S”, organizował struktury związkowe w zakładzie pracy. W 1989 r. organizator KO „S” w Szczecinku.

² Marian Pranke (ur. 1949) – w latach 1980–1981 pracownik Koszalińskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las”, oddział w Szczecinku. Od IX 1980 r. w „S”, przewodniczący KZ. 5 XI 1982–8 II 1983 r. powołany „na ćwiczenia” do wojskowego obozu internowania (JW 1636) na Kępie Panińskiej pod Chełmnem, przydzielony do 5. kompanii pontonowej. W 1989 r. współzałożyciel Komitetu Organizacyjnego NSZZ „S” MKZ Szczecinek.

usunięto lub odsunięto na większą odległość od wejść do lokali wyborczych. Około godz. 17.00 plansze zaczęły się pojawiać ponownie przed lokalami. W chwili obecnej plansze te znajdują się przed 14 lokalami wyborczymi w Szczecinku. Równoległe z pojawieniem się ww. plansz przed lokalami wyborczymi pojawili się działacze „Solidarności”, rozdając przychodzącym głosować wyborcom karteczki i ulotki insynuujące, jak należy głosować na kandydatów „Solidarności”. Pikiety takie stały przed 14 na 17 lokalami wyborczymi w Szczecinku, ich [...]^c liczebność z upływem czasu malała. **Pikietowali głównie pracownicy szczecineckich zakładów pracy, uczniowie szkół średnich, często z uporem próbując wręczyć ulotki wyborcom.** Większość wyborców ulotek tych nie przyjmowała. W lokalach na terenie gmin rejonu Szczecinek pikiet takich nie stwierdzono. Do chwili obecnej frekwencja wyborcza w poszczególnych gminach wynosi:

Biały Bór – około 60 proc.,
 Bobolice – około 60 proc.,
 Barwice – około 52 proc.,
 Silnowo – około 59 proc.,
 Grzmiąca – około 51 proc.,
 gmina Szczecinek – około 49 proc.,
 miasto Szczecinek – około 52 proc.

Zdecydowana większość księży z naszego terenu wzięła udział w głosowaniu. Jedynie nieliczni [...]^d w trakcie kazań podnosili tematykę wyborczą. Ksiądz [Władysław] Nowicki z Barwic w czasie kazania stwierdził m.in.: „Msza ta odprawiana jest w intencji o zniszczenie ustroju. Osobiście będę walczył z ustrojem”. Jedną z form walki będzie to, że pójdzie głosować i będzie kreślił czerwonych pachołków. Zachęcał wiernych do pójścia w jego ślady. Ksiądz [Józef] Orawiec z Krosina gm[in]a Grzmiąca po mszy rozdał wiernym ulotki z instrukcją, jak głosować na „Solidarność”, mówiąc przy tym, że idzie na nią właśnie głosować. Podsumowując dotychczasowy przebieg wyborów w Szczecinku, stwierdzić należy, że Komitet Obywatelski w tym mieście przystąpił do wyborów w duchu konfrontacji. Treści napisów na planszach, pikietowanie lokali przez członków „Solidarności”, rozdawanie ulotek insynuujących, jak należy głosować na „Solidarność”, niosą znamiona manipulacji wolą wyborców i niezgodne są z duchem okrąglego stołu.

Szef RUSW Szczecinek
 płk J[an] Mazurkiewicz

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 119–120, oryginał, mps.

^c Pominięto ilość i.

^d Pominięto z nich.

Nr 51

1989 czerwiec 4, Koszalin – Szyfrogram nr 1194 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie przebiegu pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

W nawiązaniu do naszych informacji telefonicznych, dotyczących wyborów do Sejmu i Senatu, uzupełniam, iż w dniu dzisiejszym do godz. 18.00 w głosowaniu udział wzięło około 23 611 osób na 39 777 uprawnionych, co stanowi ok. 57 proc. W rozbiciu na poszczególne miasta i gminy tutejszego rejonu przedstawia się [to] następująco:

- Drawsko Pom[orskie] – uprawnionych 10 957 [osób], głosowało 6782, co stanowi 62 proc.,
- Złocieniec – uprawnionych 10 836 (108 736) osób, głosowało 6068, co stanowi 56 proc.,
- Czaplunek – uprawnionych 7981 osób, głosowało 4629, co stanowi 58 proc.,
- Kalisz Pom[orski] – uprawnionych 4779 osób, głosowało 3058, co stanowi 64 proc.,
- Wierzchowo – uprawnionych 31 377 (3137) osób, głosowało 2008, co stanowi 64 proc.,
- Ostrowice^b – uprawnionych 1777 – osób głosowało 1066, co stanowi 60 proc.

W dniu dzisiejszym zabezpieczono 11 obiektów sakralnych, w których „miało miejsce” 20 księży. Wszystkie zabezpieczone wystąpienia miały charakter religijny. Zachowanie wiernych w czasie mszy poprawne, wystrój kościołów tradycyjny. Jedynie w prezbiterium kościoła parafialnego pw. Zmartwychwstania [Pańskiego] w Drawsku Pom[orskim] wywieszono były plakaty „Solidarności” nawołujące do głosowania na [Gabrielę] Cwojdziańską, [Jerzego] Madeja i [Bogusława] Pałkę. W Czaplunku w pobliżu kościoła ujawniono transparent długości ok. 2 m koloru białego, nawołujący do głosowania na wyżej wymienionych. Po zakończeniu mszy stwierdzono m.in. w Drawsku Pom[orskim] i Złocięncu rozdawanie ulotek wskazujących na sposób i technikę głosowania na kandydatów „Solidarności”. Zasługującym [na uwagę] jest natomiast wystąpienie księdza w kościele parafialnym

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec do sprawy „Parawan” i opatrzono nieczytelną parafą z datą 5 VI 1989 r.

^b W oryginale Ostrowicko.

^{c-c} Tak w oryginale.

Wierzchowo, który przypomniał, iż w dniu dzisiejszym odbywają się wybory do Sejmu i Senatu oraz wskazał potrzebę uczestnictwa w wyborach. Ponadto informuję, iż przed lokalem wyborczym na terenie Drawska Pom[orskiego] Złocieńca i Czaplinka miały miejsce fakty kolportażu ulotek nawołujących do głosowania na „Solidarność”. Powyższe w istotny sposób nie zakłóciło przebiegu wyborów.

Z[astęp]ca Szefa RUSW w Drawsku Pom[orskim]
mjr [Andrzej] Bittel

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 121, oryginał, mps.

Nr 52

1989 czerwiec 5, Koszalin – Szyfrogram nr 1200 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie wyników pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

W uzupełnieniu wczorajszego meldunku dot[yczącego] przebiegu wyborów do Sejmu i Senatu informuję, iż ze wstępnych danych wynika następująca ilość oddanych głosów na kandydatów w tut[ejszym] rejonie:

Senat

W m[iejscowości] i gm[inie] Kalisz Pomorski oddano 3073 ważnych głosów.

– na [Gabrielę] Cwojdziańską – głosów 1637, [Aleksandra] Kwaśniewskiego – 1211, [Jerzego] Madeja – 1659, [Edmunda] Nowińskiego¹ – 90, [Adama] Stadnika – 604, [Jerzego] Surowca – 127.

W m[iejscowości] i gm[inie] Czaplonek oddano 4370 ważnych głosów.

– na Cwojdziańską – głosów 2447, Kwaśniewskiego – 1631, Madeja – 2558, Nowińskiego – 145, Stadnika – 704, Surowca – 187.

W gm[inie] Wierzchowo oddano 1855 ważnych głosów.

– na Cwojdziańską – głosów 1038, Kwaśniewskiego – 659, Madeja – 1039, Nowińskiego – 63, Stadnika – 310, Surowca – 104.

W m[iejscowości] i gm[inie] Złocieniec [oddano] 6560 ważnych głosów.

– na Cwojdziańską – głosów 3840, Kwaśniewskiego – 2309, Madeja – 4196, Nowińskiego – 154, Stadnika – 892.

W m[iejscowości] i gm[inie] Drawsko Pomorskie [oddano] 7081 ważnych głosów.

– na Cwojdziańską – [głosów] 3815, Kwaśniewskiego – 2928, Madeja – 4243, Stadnika – 1119.

W gminie Ostrowice [oddano] 1154 ważnych głosów.

– na Cwojdziańską – [głosów] 489, Kwaśniewskiego – 384, Madeja – 497, Nowińskiego – 43, Stadnika – 352, Surowca – 73.

^a Po prawej stronie dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 6 VI 1989 r.

¹ Edmund Nowiński (ur. 1938) – inżynier rolnictwa, działacz społeczny i polityczny; zastępca dyrektora Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Przemysłu Zbożowo-Młynarskiego w Koszalinie, wiceprzewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie, wiceprzewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Stronnictwa Demokratycznego w Koszalinie. W 1989 r. bez powodzenia kandydował do Senatu jako kandydat województwa koszalińskiego.

Sejm

W obrębie mandatu 184 oddano ważnych głosów: Kalisz Pomorski – 2517, Czaplinek – 3630, Wierzchowo – 1536, Złocieniec – 5810, Drawsko Pomorskie – 5899, Ostrowice – 939.

– na poz[ycję] 1 głosowało: Kalisz Pomorski – 325, Czaplinek – 672, Wierzchowo – 246, Złocieniec – 170, Drawsko Pomorskie – 1275, Ostrowice – 142.

– na poz[ycję] 2 głosowało w kolejności jak wyżej: 63, 121, 49, 145, 209, 33.

– na poz[ycję] 3 głosowało jw.: 133, 126, 82, 145, 291, 49.

– na poz[ycję] 4 [głosowało jw.]: 112, 216, 52, 233, 337, 21.

– na poz[ycję] 5 [głosowało jw.]: 574, 785, 360, 896, 1287, 255.

– na poz[ycję] 6 [głosowało jw.]: 467, 536, 240, 404, 675, 172.

W obrębie mandatu nr 185 oddano ważnych głosów: Kalisz Pomorski – 2790, Czaplinek – 3985, Wierzchowo – 1759, Złocieniec – 6177, Drawsko Pomorskie – 6330, Ostrowice – 1003.

– na poz[ycję] 1 głosowało w kolejności jak wyżej: 347, 591, 242, 759, 1076, 165.

– na poz[ycję] 2 [głosowało jw.]: 238, 2, 128, 459, 768, 134.

– na poz[ycję] 3 [głosowało jw.]: 995, 1096, 759, 2292, 1729, 226.

– na poz[ycję] 4 [głosowało jw.]: 335, 2, 205, 434, 800, 243.

W obrębie mandatu nr 186 oddano ważnych głosów: Kalisz Pom[orski] – 2779, Czaplinek – 4046, Wierzchowo – 1676, Złocieniec – 6215, Drawsko Pomorskie – 6587, Ostrowice – 932.

I tak:

[Jerzy] Gordziejczyk² – [głosowało] w kolejności jak wyżej: 213, 380, 87, 281, 245, 96.

[Andrzej] Górecki³ – [głosowało jw.]: 136, 230, 88, 272, 201, 47.

[Bogusław] Pałka – [głosowało jw.]: 1844, 2583, 1067, 428, 4003, 607.

Wiktora Szymczak – [głosowało jw.]: 285, 273, 225, 794, 1664, 110.

[Włodzimierz] Weyna⁴ – [głosowało jw.]: 133, 218, 64, 272, 153, 27.

² Jerzy Gordziejczyk (1933–2016) – inżynier rybactwa, ichtiolog; dyrektor Państwowego Gospodarstwa Rybnego w Koszalinie, bezpartyjny. W 1989 r. bez powodzenia kandydował do Sejmu z okręgu nr 47, przegrywając z Bogusławem Pałką.

³ Andrzej Górecki (ur. 1930) – lekarz, długoletni pracownik, a następnie dyrektor Zakładu Opieki Zdrowotnej w Białogardzie i ordynator oddziału wewnętrznego tamtejszego szpitala, bezpartyjny. W 1989 r. bez powodzenia kandydował do Sejmu z okręgu nr 47, przegrywając z Bogusławem Pałką.

⁴ Włodzimierz Weyna (ur. 1935) – doktor nauk ekonomicznych, dyrektor Terenowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Szczecinku, bezpartyjny. W 1989 r. bez powodzenia kandydował do Sejmu z okręgu nr 47 (Szczecinek), przegrywając z Bogusławem Pałką.

Z wyżej wymienionych danych wynika, iż w tut[ejszym] rejonie w rozbi-
ciu na jednostki administracyjne kandydaci do Sejmu i Senatu ze strony pozy-
cyjno-solidarnościowej uzyskali ponad połowę ważnych głosów, poza gm[iną]
Ostrowice w przypadku kandydatów do Senatu. Żaden z kandydatów z mandatu
184 i 185 nie uzyskał większości bezwzględnej.

Nadmieniam, iż w dniu dzisiejszym w rejonie drawskim nie odnotowaliśmy
negatywnych politycznie faktów i zdarzeń, a sytuacja społeczno-polityczna jest
ustabilizowana. Oczekiwane jest ogłoszenie wyników wyborów w skali woje-
wództwa i kraju.

Z[astęp]ca Szefa RUSW ds. Służby Bezpieczeństwa
w Drawsku Pomorskim mjr Andrzej Bittel

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 122–123, oryginał, mps.

Nr 53

1989 czerwiec 6, Koszalin – Szyfrogram nr 1209 od szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie wyników pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

W dniu wczorajszym w godzinach popołudniowych okręgowa komisja wyborcza w Szczecinku obliczyła wyniki głosowania do Sejmu i Senatu w tym okręgu. Obliczono, że poszczególni kandydaci [do Sejmu] uzyskali następujące ilości głosów:

Mandat 184 – (P[olska] Z[jednoczona] P[artia] R[obotnicza]) – na 83 619 ważnych głosów:

[Zofia] Wilczańska¹ (Wilczyńska) – 20 073,

[Jan] Wołosiak – 11 229,

[Henryk] Czarnota² – 8134.

Mandat 185 – (Z[jednoczone] S[tronnictwo] L[udowe]) – na 89 940 ważnych głosów:

[Stefan] Ryder – 17 291,

[Piotr] Różanowski³ – 14 079,

[Władysław] Świąś⁴ – 13 929.

Mandat 186 – (bezp[artyjni]) – na 90 549 ważnych głosów:

[Bogusław] Pałka – 59 600,

^a W lewym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 7 VI 1989 r.

¹ Zofia Wilczyńska (ur. 1942) – absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku (1978). Od 1963 r. pracowała jako nauczycielka, 1974–1993 dyrektor przedszkola nr 2 przy uzdrowisku w Połczynie Zdroju, społecznie pełniła funkcję sekretarza propagandy w tamtejszym Miejsko-Gminnym Komitecie PZPR. W 1989 r. z powodzeniem kandydowała do Sejmu w okręgu nr 47 (Szczecinek).

² Henryk Czarnota (1937–2014) – absolwent Wydziału Ekonomii i Transportu Politechniki Szczecińskiej. 1975–1982 naczelnik Złocieńca, w 1989 r. prezes Powszechnej Spółdzielni Spożywców „Jutrzenka” w Złocieńcu. W 1989 r. bez powodzenia kandydował do Sejmu z okręgu nr 47 (Szczecinek), przegrywając z Zofią Wilczyńską.

³ Piotr Różanowski (ur. 1951) – inż. rolnik, do 1985 r. pracownik Działu Upowszechniania Wojewódzkiego Ośrodka Postępu Rolniczego w Grzmiącej. Od IX 1980 r. w „S”. Od 1985 r. prezes Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej Niemierzyno gm. Świdwin, członek ZSL. W 1989 r. bez powodzenia kandydował do Sejmu z okręgu nr 47 (Szczecinek), przegrywając ze Stefanem Ryderem.

⁴ Władysław Świąś (ur. 1938) – inż. rolnik, rolnik indywidualny ze wsi Sęczkowo gm. Malechowo, rolnik indywidualny zamieszkały we wsi Sęczkowo (gmina Malechowo.) Członek ZSL (wiceprezes komitetu gminnego), radny Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie, członek prezydium Rady Krajowej i Wojewódzkiej Banku Gospodarki Żywnościowej i zastępca przewodniczącego Komisji Ekonomiczno-Kredytowej Krajowej Rady BGŻ. W 1989 r. bez powodzenia kandydował do Sejmu z okręgu nr 47 (Szczecinek), przegrywając ze Stefanem Ryderem.

[Andrzej] Górecki – 7879,
[Włodzimierz] Weyna – 7107.

W głosowaniu na senatorów w okręgu Szczecinek [Gabriela] Cwojdzińska i [Jerzy] Madej uzyskali po około 53 proc. głosów, [Aleksander] Kwaśniewski około 37 proc. Na listę krajową oddano 108 456 ważnych głosów, wszyscy kandydaci uzyskali ponad 50 proc. głosów. Poszczególni kandydaci uzyskali następujące ilości głosów:

- [Mikołaj] Kozakiewicz⁵ – 72 042,
- [Mieczysław] Rakowski – 68 454,
- [Roman] Malinowski⁶ – 67 144,
- [Zenon] Komender⁷ – 66 737,
- [Florian] Siwicki⁸ – 64 468,
- [Czesław] Kiszczak⁹ – 63 816,
- [Alfred] Miodowicz¹⁰ – 62 514,

⁵ Mikołaj Kozakiewicz (1923–1998) – absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, Wydział Filozoficzny (1950), doktorat (1963), habilitacja (1972), profesura nadzwyczajna (1979), profesura (1984). 1945–1947 nauczyciel wiejski, 1950–1951 nauczyciel i dyrektor w Liceum Ogólnokształcącym w Izbicy Kujawskiej. 1951–1955 sekretarz redakcji „Głosu Nauczycielskiego”, 1956–1970 kierownik działu miesięcznika Naczelnego Komitetu Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego „Wieś Współczesna”. 1957–1969 zasiadał w Prezydium Towarzystwa Szkoły Świeckiej, 1970–1974 wiceprzewodniczący Zarządu Głównego Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej. Od 1963 r. pracownik Polskiej Akademii Nauk. Od 1947 r. w SL, następnie w ZSL. W 1982 r. członek prezydium Tymczasowej Rady Krajowej Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego. 1985–1989 poseł na Sejm, uczestnik obrad okrągłego stołu. 4 VI 1989 r. uzyskał mandat posła w ramach listy krajowej.

⁶ Roman Malinowski (ur. 1935) – polityk ZSL. W 1980 r. minister przemysłu spożywczego i skupu, 1980–1985 wiceprezes Rady Ministrów, 1981–1989 prezes ZSL, 1985–1989 poseł oraz marszałek Sejmu.

⁷ Zenon Komender (1923–1993) – ekonomista, polityk i publicysta. 1981–1982 minister Handlu Wewnętrznego i Usług, III – VII 1982 r. członek Prezydium Rządu, 1982–1985 wiceprezes Rady Ministrów, 1985–1989 zastępca przewodniczącego Rady Państwa. 1969–1989 poseł na Sejm (1982–1989 przewodniczący Koła Poselskiego „Pax”, 1982–1989 przewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia „Pax”).

⁸ Florian Siwicki (1925–2013) – generał WP, bliski współpracownik Wojciecha Jaruzelskiego, piastował wiele odpowiedzialnych funkcji w wojsku i aparacie partyjnym, m.in. 1973–1983 szef Sztabu Generalnego WP i wiceminister Obrony Narodowej, 1983–1990 minister Obrony Narodowej. 1971–1990 członek KC PZPR. 1981–1990 zastępca członka, następnie członek Biura Politycznego KC.

⁹ Czesław Kiszczak (1925–2015) – wojskowy i polityk komunistyczny, piastował wiele odpowiedzialnych funkcji, m.in. 1973–1979 szef Zarządu II Sztabu Generalnego WP SZ PRL, 1979–1981 szef Wojskowej Służby Wewnętrznej MON, 1981–1990 minister spraw wewnętrznych, członek WRON, współodpowiedzialny za przygotowanie i wprowadzenie stanu wojennego w 1981 r. 1981–1990 członek KC PZPR. 1982–1990 zastępca członka, następnie członek Biura Politycznego KC.

¹⁰ Alfred Miodowicz (ur. 1929) – działacz komunistyczny, 1984–1991 przewodniczący Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, 1985–1986 członek Rady Państwa, 1986–1990 członek KC PZPR, 1986–1989 członek Biura Politycznego KC.

– [Stanisław] Ciosek¹¹ – 62 103.

W drugiej turze głosowania w dniu 13 czerwca [19]89 r. wezmą udział Ryder i Różanowski (z mandatu ZSL), Wilczyńska i Wołosiak (z mandatu PZPR).

Szef RUSW Szczecinek
płk J[an] Mazurkiewicz

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 125, oryginał, mps.

¹¹ Stanisław Ciosek (ur. 1939) – działacz komunistyczny i dyplomata, m.in. 1980–1981 i 1986–1990 członek KC PZPR (od III 1989 r. przewodniczący Komisji Polityki Informacyjnej), 1983–1984 minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, 1988–1989 zastępca członka, następnie członek Biura Politycznego KC, uczestnik obrad okrągłego stołu i rozmów w Magdalence. 1988–1989 sekretarz generalny Rady Krajowej Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego. W 1989 r. bez powodzenia kandydował do Sejmu.

Nr 54

1989 czerwiec 6, Koszalin – Szyfrogram nr 1208 od szefa RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie wyników pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

Informuję, iż w tut[ejszym] rejonie notuje się duże zainteresowanie społeczeństwa wynikami wyborów. Odnotowane komentarze dot[yczące] wyniku, czerpane ze środków masowego przekazu, w tym zwłaszcza wczorajszych wypowiedzi [Jana] Bisztygi¹ i [Janusza] Onyszkiewicza², ukazują porażkę koalicji w wolnych mandatach do Sejmu i Senatu³. Podnosi się, b*iz* faktycznie „Solidarność” ma w kraju szerokie rzesze sympatyków, którzy do wyborów w większości byli obojętni. Jeżeli chodzi o sprawy związkowe, uważa się, iż korzystny wynik wyborów dla opozycji wpłynie na masowe rozszerzenie się szeregów ruchu związkowego N[iezależny] S[amorządny] Z[wiązek] Z[awodowy] „Solidarność”, a tym samym na przybliżenie się części społeczeństwa, dotychczas nieaktywnej politycznie, do struktur politycznych „Solidarności”, bazujących dotychczas na Komitetach Obywatelskich^b.

^a Po lewej dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 7 VI 1989 r.

^{b-b} W oryginale ten i kolejne wyboldowane fragmenty podkreślono odręcznie.

¹ Jan Bisztyga (ur. 1933) – funkcjonariusz wywiadu, działacz komunistyczny i dyplomata, m.in. 1985–1986 zastępca kierownika Wydziału Informacji KC PZPR, 1987–1989 Wydziału Propagandy, II–III 1989 r. Wydziału Polityki Informacyjnej. Od 14 III 1989 r. rzecznik prasowy KC PZPR.

² Janusz Onyszkiewicz (ur. 1937) – absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, Wydz. Matematyczno-Fizyczny (1960), doktorat (1967). 1959–1961 asystent w Instytucie Maszyn Matematycznych PAN, 1962–1975 pracownik naukowy Wydz. Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW, 1976–1979 wykładowca Uniwersytetu w Leeds. W III 1968 r. współorganizator wiecu na Wydz. Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW. Od 1979 r. współpracownik KSS KOR. W VIII 1980 r. przebywał w Stoczni Szczecińskiej im. Adolfa Warskiego. We IX 1980 r. współzałożyciel NSZZ Pracowników Nauki, Techniki i Oświaty na UW. Od X 1980 r. w „S”; doradca MKZ Mazowsze, członek Prezydium MKZ, rzecznik prasowy. Od IV 1981 r. rzecznik prasowy KKP. Delegat na I WZD Regionu Mazowsze, członek ZR, delegat na I KZD, sekretarz i rzecznik prasowy Zjazdu, członek Prezydium KK. 13 XII 1981–23 XII 1982 r. internowany w OO w Strzebielinku i Warszawie-Białoleże. W IV 1983 r. aresztowany za kierowanie nielegalnymi obchodami 40. rocznicy powstania w getcie warszawskim, w VII zwolniony na mocy amnestii. Od 1984 r. redaktor podziemnego kwartalnika społecznego „Poglądy”. W XI 1984 r. współzałożyciel Komitetu Obywatelskiego Przeciw Przemocy. Od 1986 r. rzecznik prasowy TKK, od 1987 r. KKW. Publikował w podziemnych pismach „KOS” i „Tygodnik Mazowsze”. Od 18 XII 1988 r. członek KO przy Przewodniczącym „S” Lechu Wałęsie. W 1989 r. Uczestnik obrad okrągłego stołu oraz rzecznik prasowy „S”. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

³ 5 VI 1989 r. Jan Bisztyga, występując w wieczornym „Dzienniku Telewizyjnym”, wraz z Januszem Onyszkiewiczem, stwierdził, że na podstawie dostępnych wówczas informacji PZPR poniosła porażkę w demokratycznych wyborach, podkreślając jednocześnie akceptację dla ich wyniku

Może dojść, zdaniem komentujących, również do pomniejszenia się szeregów partyjnych, szczególnie w środowiskach typowo robotniczych. W odnotowanych opiniach powtarzają się często stwierdzenia, iż partia spodziewać się mogła zapelnienia wolnych mandatów – 35 proc. w Sejmie i 100 proc. w Senacie przez „Solidarność”, gdyż na to wyrażono zgodę podczas rozmów przy okrągłym stole i aktualnie trudno mówić o faktycznej porażce lub niekorzystnym dla koalicji wyniku.

Opiniujący często stwierdzają, iż wynik wyborów korzystny dla sił opozycyjno-solidarnościowych jest odzwierciedleniem dążeń większości społeczeństwa do zmian, które faktycznie by w kraju zaszły, a nie jedynie, jak stwierdzono, programów ozdrowieńczo-reformatorskich. Jako przykład podaje się etapy reformy gospodarczej. Z pierwszych doniesień, z których domniemuje się, iż min[ister] A[leksander] Kwaśniewski nie zostanie senatorem na korzyść opozycji, wynika, iż tut[ejsze] społeczeństwo [jest zaskoczone] jego prawdopodobną porażką wyborczą, gdyż zyskał on sympatię większości mieszkańców tut[ejszego] terenu. Jak z komentarzy stwierdza się, wiele osób z tut[ejszego] terenu głosowało w wyborach do Senatu kompromisowo – na Kwaśniewskiego i [Jerzego] Madeja lub [Gabriełę] Cwojdziańską. Odzwierciedleniem powyższego jest duża liczba oddanych głosów na Kwaśniewskiego w tut[ejszym] rejonie, zbliżona do ok. 40 proc. ważnych głosów, o czym informowaliśmy we wczorajszym meldunku.

Nadmieniam, iż oczekiwanie na wyniki wyborów w województwie i w kraju są aktualnie w zainteresowaniu przeważającej większości tut[ejszych] grup zawodowo-środowiskowych. W ciągu ostatniej doby nie odnotowaliśmy negatywnych wydarzeń o charakterze politycznym.

Z[astęp]ca Szefa RUSW ds. Służby Bezpieczeństwa
w Drawsku Pomorskim mjr Andrzej Bittel

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 124, oryginał, mps.

oraz braku rozważania przez komunistyczne przywództwo „żadnej innej alternatywy, jak polityczna konsekwencja wyborów”. Bisztyga przestrzegał także przed „triumfalizmem” i „awanturnictwem”, które mogą zagrozić porządkowi publicznemu w PRL, do czego nie można dopuścić. Janusz Onyszkiewicz natomiast, nawiązując do słów rzecznika prasowego KC PZPR, a także krwawej pacyfikacji protestów studenckich w Pekinie w nocy z 3 na 4 VI 1989 r., stwierdził, że ma nadzieję, iż w Polsce nigdy nie dojdzie do podobnej sytuacji, jak również sygnalizował odpowiedzialny stosunek „S” do nowej sytuacji (m.in. poszanowanie ustaleń zawartych przy okrągłym stole), tonując nawet delikatnie optymistyczne informacje na temat skali klęski PZPR.

Nr 55

1989 czerwiec 8, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 73/89 zastępcy naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW na temat podsumowania pierwszej tury wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

Wybory w dniu 4 bm. przebiegały na terenie województwa koszalińskiego w spokojnej atmosferze. Do nielicznych negatywnych akcentów doszło jedynie w Szczecinku, gdzie przed 18 lokalami wyborczymi tamtejszy M[iejski] K[omitet] O[bywatelski] ustawił plansze z obraźliwymi hasłami (m.in. „Puste półki – 40 lat rządów P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] – głosuj na »S[olidarność]«”, „Wyborco, nie daj się oszukać – patrz im na ręce – głosuj na »S«”), które po interwencji dyrektora Wojewódzkiego Biura Wyborczego zostały usunięte lub przestawione w inny rejon.

Należy podkreślić, iż przebieg głosowania był dokładnie obserwowany przez wytypowane grupy członków „Solidarności”, którzy dodatkowo prowadzili akcję agitacyjną przed lokalami wyborczymi. Ponadto na uwagę zasługuje fakt wykorzystywania do kolportażu materiałów propagandowych „S” (samoprzylepne naklejki, ulotki-instrukcje oraz gazety) dzieci nawet w wieku przedszkolnym.

W wyniku głosowania, do Senatu zostali wybrani kandydaci Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, tj.:

- Gabriela Cwojdzińska – 53,76 proc. głosów,
- Jerzy Madej – 58,17 proc. głosów.

Kandydat koalicyjny minister Aleksander Kwaśniewski uzyskał 38,45 proc. głosów.

W wyborach do Sejmu padły następujące rozstrzygnięcia w obrębie mandatów:

- 181 (PZPR): Ryszard Ulicki – 26,75 proc., Stefan Gębicki – 18,07 proc. Na 106 731 ważnych, 35 337 kart było całkowicie przekreślonych.
- 182 (PZPR): Zbigniew Puzewicz – 27,12 proc., Andrzej Wnuk – 17,8 proc. Na 106 642 ważnych, 34 299 głosów było całkowicie przekreślonych.
- 183 (b[ez]p[artyjny]): Franciszek Sak (WKO „S”) – 62,36 proc. Na 109 679 ważnych, 6627 głosów było całkowicie przekreślonych.

^a Po lewej stronie Sprawa obiektowa kryptonim „Parawan”, identyfikator nr 5422/89.

Posłem na Sejm z okręgu nr 46 został wybrany kandydat WKO „S” w Koszalinie – Franciszek Sak, natomiast ww. kandydaci do mandatów 181, 182 przystąpią 18 bm. do II tury wyborów.

W okręgu wyborczym nr 47 na poszczególne mandaty głosowało:

– 184 (PZPR): Zofia Wilczyńska – 24,84 proc., Jan Wołosiak – 13,9 proc.

Na 83 619 ważnych, 23 989 głosów było całkowicie przekreślonych.

– 185 (Z[jednoczone] S[tronnictwo] L[udowe]): Stefan Ryder – 19,22 proc., Władysław Świąś – 15,48 proc.

Na 89 940 ważnych, 32 562 głosów było całkowicie przekreślonych.

– 186 (bp): Bogusław Pałka – 65,82 proc. (kandydat WKO „S”).

Posłem na Sejm został wybrany kandydat WKO „S” w Koszalinie B[ogusław] Pałka, natomiast ww. kandydaci do mandatów 184, 185 przystąpią do II tury wyborów.

Z listy ogólnokrajowej w okręgu nr 46 nie uzyskali wymaganej ilości głosów: K[azimierz] Barcikowski¹ (48,39 proc.), J[ózef] Czyrek² (49,77 proc.) oraz St[anisław] Kania³ (49,92 proc.). W okręgu nr 47 wszyscy kandydaci uzyskali wymaganą ilość głosów.

Na uwagę zasługuje fakt bieżącego przekazywania wyników wyborów do WKO „S”, który dysponował wiarygodnymi danymi dot[yczącymi] swoich kandydatów już w godz. rannych 5 bm.

Aktualnie kierownictwo WKO „S” w Koszalinie rozważa możliwość udziału członków N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] „S” w II turze głosowania. Podjęto wstępną decyzję o zachęcaniu członków „S” do udziału i głosowania na tych kandydatów PZPR i ZSL, którzy są przynajmniej neutralni w stosunku do „S”. Wydano zalecenie, aby MKO „S” działające na terenach, z których wywodzą się przystępujący do II tury głosowania kandydaci, przeprowadziły jak najwszechstronniejsze ich rozpoznanie. Uzyskane opinie mają przekazać do WKO „S”, który na tej podstawie określi, którego kandydata będą popierać członkowie „S” („musimy wybrać gołębie, a nie jastrzębie”).

Rozważana jest także możliwość dalszego wykorzystania do celów związkowych pomieszczenia zajmowanego przez WKO „S” oraz ludzi zaangażowanych w kampanię wyborczą. Jedną z koncepcji dot[yczących] lokalu jest wykorzystanie

¹ Kazimierz Barcikowski (1927–2007) – dr nauk ekonomicznych, polityk komunistyczny; piastował szereg ważnych stanowisk, m.in. 1960–1990 członek KC PZPR, IV – X 1980 r. wiceprezes Rady Ministrów, 1980–XI 1985 r. sekretarz KC PZPR; 1980–1989 członek Biura Politycznego KC, 1985–1989 członek, następnie zastępca przewodniczącego Rady Państwa.

² Józef Czyrek (1928–2013) – działacz komunistyczny, pracownik polskiej służby dyplomatycznej; pełnił szereg ważnych stanowisk, m.in. 1980–1982 minister spraw zagranicznych, 1980–1989 członek KC PZPR, 1981–1990 członek Biura Politycznego KC.

³ Stanisław Kania (1927–2020) – działacz i polityk komunistyczny. Piastował szereg ważnych stanowisk, m.in.: 1968–1986 członek KC PZPR; IX 1980 – X 1981 r. I sekretarz KC; 1982–1985 członek Rady Państwa.

go jako pomieszczenia redakcyjnego dla opozycyjnej popołudniówki, którą chciałby wydawać Wiesław Romanowski. Jednakże w tej kwestii brak jednomyślności, gdyż inna grupa działaczy „S” (m.in. F[ranciszek] Sak, M[arian] Rogowski) również planuje wydawanie nowej gazety pt. „Solidarność Koszalińska”. W sprawie dalszego wykorzystania ludzi prowadzących kampanię wyborczą „S” rozważano dwie koncepcje. Jedna dotyczyła utworzenia nowej partii politycznej, a druga stworzenia nowego ruchu na rzecz porozumienia narodowego pod moralnym przywództwem „Solidarności” – takiego, w którym mogliby uczestniczyć także członkowie partii i inni uczestnicy P[atryotycznego] R[uchu] O[drodzenia] N[arodowego].

Stanowisko WKO „S” w wyżej wymienionych sprawach ma zostać wypracowane podczas obrad prezydium, które ma odbyć się 8. bm. w godzinach wieczornych. Będzie ono następnie przekazane do K[rajowej] K[omisji] W[ykonawczej] „Solidarność” w Gdańsku.

kpt. mgr Krzysztof Czarnowski^b

[...]^c

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 37–39, oryginał, mps.

^b *Pieczętka* Zastępcy Naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie oraz nieczytelna parafa.

^c *Po lewej stronie* Egz[emplarz] nr 1 – Wydz[iał] I Dep[artamentu] III M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych], Egz[emplarz] nr 2 – Sekcja I w[ydział] m[iejscowy], Egz[emplarz] nr 3 – S[prawa] O[biektowa] „Parawan”.

Nr 56

1989 czerwiec 8, Koszalin – Szyfrogram nr 1225 od zastępcy szefa RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie nastrojów po pierwszej turze wyborów do parlamentu, tajne

[...]^a

Informuję, iż sytuacja społeczno-polityczna w tut[ejszym] rejonie jest ustabilizowana. Wszystkie opinie i komentarze, jakie notujemy w ochranianych środowiskach i obiektach, dotyczą wyników pierwszej tury głosowania i spekulacji przyszłościowych. Opierając się na nieprawidłowych jeszcze doniesieniach środków masowego przekazu odnośnie [do] wyników wyborów, twierdzi się, iż partia niepotrzebnie przyznaje się do porażki, gdyż jak się uważa, porażką partii były już same uzgodnienia przy okrągłym stole. Powszechnie stwierdza się, iż sytuacja taka musiała być przez koalicję brana pod uwagę przed wyborami. Uzyskane dane reprezentatywne z tut[ejszych] wiodących zakładów pracy wskazują, iż w rejonie drawskim należy spodziewać się minimalnej frekwencji w drugiej turze głosowania. W wypowiedziach na ten temat powtarzają się stwierdzenia, iż w tut[ejszym] okręgu wyborczym „swoje już zrobiliśmy”, a „o resztę niech się tamci martwią”. Wiele niejasności wśród tut[ejszego] społeczeństwa, szczególnie jakie odnotowano w środowisku nauczycielskim, budzi zaistniały problem, czy Sejm będzie ilościowo pomniejszony o mandaty kandydatów z listy krajowej, którzy nie uzyskali odpowiedniej ilości ważnych głosów, czy będą inne uzgodnienia, jak ^bsugeruje prasa^b [c] w komisji porozumiewawczej bądź i poprzez trybunał konstytucyjny. Zdaniem większości reprezentantów tego środowiska w komentarzach padają słowa, iż jeżeli w ordynacji wyborczej nie zawarto takiego wariantu nowego rozwiązania, pomimo tego, że Konstytucja określa skład 460-osobowy Sejmu, to zapewnienie wakatów w Sejmie może być domeną jedynie samego Sejmu. Inne dwustronne porozumienia przed ukonstytuowaniem się Sejmu opiniujący określają jako sprzeczne z ordynacją wyborczą i zdrowym rozsądkiem. Opinie takie podnoszą osoby o różnej orientacji politycznej.

Z[astęp]ca Szefa RUSW w Drawsku Pom[orskim]
mjr [Andrzej] Bittel

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 126, oryginał, mps.

^a W lewym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 9 VI 1989 r.

^{b-b} Dopisano odręcznie.

^c W maszynopisie przekreślony fragment, niemożliwy do odczytania.

Nr 57

1989 czerwiec 9, Koszalin – Informacja od naczelnika Wydziału II WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie komentarzy i opinii na temat wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

W Szkole Podstawowej Nr 10 pojawiła się w formie plotki informacja przedstawiająca kandydata na posła R[yszarda] Ulickiego w negatywnym świetle. Według niej kilka dni temu R[yszard] Ulicki w późnych godzinach wieczornych, będąc wyraźnie pijanym, stojąc w towarzystwie innego mężczyzny, wspólnie załatwiali potrzebę fizjologiczną, śpiewając hitlerowską piosenkę.

Plotka ta wywołuje szereg komentarzy i złośliwych uwag. Poddaje się w wątpliwość jego predyspozycje moralne nie tylko jako potencjalnego posła, ale także jako członka partii, a zarazem osoby piastującej znaczącą funkcję.

Nauczyciele tej szkoły uważają, że niezależnie od tego, czy fakt ten miał miejsce, czy też nie, tego rodzaju informacja jest bardzo szkodliwa. bInformacje uzyskał kpr. W. Brajnewski^{b1}

ppłk mgr Adam Makuch^{c2}

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 129, oryginał, mps.

a *W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Koszalinie oraz poniżej dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec – wyjaśnić przez Sekcję III, kto był inspiratorem tej plotki, czy celowo ją rozpowszechniał i opatrzono nieczytelną parafą z datą: 13 VI 1989 r.*

b-b *Dopisano odręcznie.*

c *Pieczętka Naczelnik Wydziału II WUSW w Koszalinie oraz nieczytelna parafa.*

¹ Bliższych danych nie ustalono.

² Adam Makuch (ur. 1938) – w aparacie bezpieczeństwa od 1 I 1960 r., 1960–1973 oficer ewidencji operacyjnej, oficer operacyjny, inspektor, st. inspektor, kierownik grupy Wydziału II KW MO w Koszalinie, w 1975 r. zastępca naczelnika Wydziału II, następnie naczelnik.

Nr 58

1989 czerwiec 12, Koszalin – Szyfrogram nr 1252 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Kołobrzegu do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie sytuacji po pierwszej turze wyborów do parlamentu, tajne

[...]^a

Informuję, że w dniu 11 czerwca 1989 r. o godz. 19.00 w kościele przy ul. Jedności Narodowej w Kołobrzegu odbyła się msza, „msza za ojczyznę”. Uczestniczyli w niej [Gabriela] Cwojdziańska, [Jerzy] Madej, [Franciszek] Sak. W nabożeństwie brali również udział członkowie zarządu kołobrzesckiej „Solidarności”.

Sytuacja w mieście jest unormowana. Nie odnotowano żadnych incydentów.

Zastępca Szefa RUSW ds. SB w Kołobrzegu
ppłk W[ładysław] Futyma

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 128, oryginał, mps.

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 13 VI 1989 r.

Nr 59

1989 czerwiec 13, Koszalin – Szyfrogram nr 1257 od szefa RUSW w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie sytuacji po pierwszej turze wyborów do parlamentu, tajne

[...]^a

Ostatnie dni nie przyniosły zasadniczych zmian w ocenie wyników wyborów przez pracowników ochraniających obiektów i instytucji. Zaznaczyć należy, że temat ten jest coraz mniej popularny, małe jest również zainteresowanie drugą turą wyborów. Z przeprowadzonego rozpoznania w Z[akładzie] O[pieki] Z[drowotnej] Szczecinek wynika, że pracownicy zespołu w większości w głosowaniu w dniu 13 czerwca 1989 r. brać udziału nie będą. Działacze komórki Solidarności w ZOZ, lekarze [Przemysław] Ołpiński¹ i [Jerzy] Hardie-Douglas otwarcie mówią, że oni swoje głosy oddali już i głosować ponownie nie będą. Nie stwierdzono, by ww. namawiali innych pracowników ZOZ do bojkotu wyborów. W K[oszalińskim] P[rzedsiębiorstwie] P[rzemysłu] D[rzewnego] w Szczecinku część załogi uważa, że wybory w takiej formule jak w dniu 4 czerwca [19]89 r. powinny odbyć się bezpośrednio po zakończeniu stanu wojennego, a stan naszej gospodarki byłby o wiele korzystniejszy. Uważa się tu, że za obecny stan gospodarki odpowiedzialne są siły zachowawcze w partii hamujące rozwój demokracji w Polsce. W zakładach pracy znacznie na autorytecie straciły organizacje partyjne. Wielu członków partii, np. w Z[akładach] S[przętu] I[nstalacyjnego] Polam, ZOZ, zamknęło się w sobie, nie broni pozycji P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] w publicznych dyskusjach, zasłaniając się brakiem argumentów. Panuje w części z nich przekonanie, że jest to początek końca partii w obecnym kształcie organizacyjnym i politycznym. Do chwili obecnej działacze Komitetu Obywatelskiego w Szczecinku nie zajęli oficjalnego stanowiska w sprawie drugiej tury wyborów, ich aktywność w ostatnich dniach znacznie spadła.

Przewiduje się, że uaktywnią się oni po ogłoszeniu wyników drugiej tury wyborów.

Szef RUSW w Szczecinku
płk Jan Mazurkiewicz

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 133, oryginał, mps.

^a W lewym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 13 VI 1989 r.

¹ Przemysław Ołpiński – lekarz chorób wewnętrznych ze Szczecinka.

Nr 60

1989 czerwiec 14, Koszalin – Szyfrogram nr 1271 od zastępcy szefa RUSW w Kołobrzegu do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie opinii na temat pierwszej tury wyborów do parlamentu, wygłaszanych przez pensjonariuszy ośrodków sanatoryjno-wczasowych, tajne

[...]^a

W środowiskach sanatoryjno-wczasowych w Kołobrzegu i Dźwirzynie, w środowiskach kuracjuszy, wczasowiczów i części personelu, wyraźne jest zadowolenie ze zwycięstwa wyborczego „Solidarności”. Kandydaci z listy rządowej pełniący wysokie funkcje państwowe powinni podać się do dymisji, gdyż wyniki głosowania świadczą o braku społecznego zaufania do ich działalności. Po drugiej turze wyborów, gdzie przewiduje się niską frekwencję, może zaostriżyć się walka polityczna o formę zgromadzenia narodowego. Nie wyklucza się przeniesienia jej w teren do rad narodowych i przedsiębiorstw. Ocenia się, iż porażka władzy nie wynikła z tytułu skuteczniejszej propagandy „Solidarności”, lecz na skutek niekonsekwencji i nieudolności w kierowaniu i zarządzaniu gospodarką narodową i państwem. Partia straciła autorytet i zaufanie i dlatego społeczeństwo będzie głosować na każdą inną siłę polityczną. Krążą również opinie na temat odpolitycznienia wojska i milicji, gdyż są to siły, które gwarantują utrzymanie istniejącego stanu rzeczy. W przeciwnym razie w P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] pozostałoby tylko etatowi pracownicy. W środowisku pracowników Polskiej Żeglugi Bałtyckiej panuje przekonanie, iż druga tura wyborów to wyłącznie zmartwienie koalicji, a nie narodu, i dlatego też większość z nich nie weźmie udziału w głosowaniu.

W funkcjonowaniu zakładów pracy nie odnotowano żadnych zakłóceń.

Opracował:
kpt. H[enryk] Burzykowski¹

Z[astęp]ca Szefa RUSW ds. SB w Kołobrzegu
pplk mgr Wł[adysław] Futyma

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 138, oryginał, mps.

^a W prawym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafę z datą 15 VI 1989 r.

¹ Henryk Burzykowski (ur. 1943) – w aparacie bezpieczeństwa od 1971 r., w 1989 r. starszy inspektor Grupy VI RUSW w Kołobrzegu.

Nr 61

1989 czerwiec 14, Koszalin – Szyfrogram nr 1263 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie sytuacji przed drugą turą wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

Informuję, iż sytuacja-społeczno-polityczna jest w tut[ejszym] rejonie ustabilizowana, niemniej jednak niekorzystnie na nastroje przedwyborcze wpływa sytuacja w zaopatrzeniu tutejszych placówek handlowych w art[ykuły] pierwszej potrzeby. Od ubiegłego tygodnia obserwuje się braki w zaopatrzeniu sklepów spożywczych w wiele artykułów, szczególnie w Drawsku i Złocieńcu (cukier, wyroby mięsne i garmazeryjne, art[ykuły] nabiałowe i inne). Również w sklepach przemysłowych zaopatrzenie, szczególnie w obuwiu i okrycia letnie, jest tragiczne. Sytuacja ta prowadzi do nasilenia się negatywnych komentarzy, przez co tworzy się nastrój niepewności wśród społeczeństwa co do przyszłości. Zdaniem części społeczeństwa władze celowo doprowadzają do załamania rynku konsumpcyjnego, żeby w sytuacji kryzysu rynkowego w kraju postawić nowy parlament, jeszcze przed jego ukonstytuowaniem się. W opiniach komentujących chodzi o perspektywiczny upadek parlamentu z pozytywnymi skutkami politycznymi dla strony koalicyjnej. Wiele komentarzy dotyczy też wystąpienia telewizyjnego min[istra] [Jerzego] Urbana, który ustosunkował się do obsady urzędu prezydenta¹, informacji rzecznika [Janusza] Onyszkiewicza dementującej merytoryczny sens wypowiedzi Urbana². W komentarzach stwierdza się, że [Jerzy] Urban poprzez powyższe stracił całkowicie swoich sympatyków. Sytuację tę w opiniach tłumaczy się słowami, takimi jak: „nieodpowiedzialny politycznie, przegrany sympatyk władzy, idol telewizyjny itp.”

Ostatnie wizyty gen. [Wojciecha] Jaruzelskiego w Belgii i Wielkiej Brytanii, jak i wizyta w kraju prezydenta Francji w komentarzach społecznych nie są zbyt pochwalane. Duża część społeczeństwa uważa, iż aktywność Polski na arenie międzynarodowej jest dla nas pożyteczna, jednakże nie na miejscu jest składanie wizyt za granicą, w okresie kiedy w kraju trwają przygotowania do drugiej tury

^a W prawym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec wysłać w meld[unku] do Dep[artamentu] III i opatrzono nieczytelną parafą z datą 14 VI 1989 r.

¹ 11 VI 1989 r. Jerzy Urban poinformował o decyzji okrągłego stołu o powierzeniu urzędu prezydenta Wojciechowi Jaruzelskiemu.

² 13 VI 1989 r. „Gazeta Wyborcza” opublikowała oświadczenie Janusza Onyszkiewicza, nadane również w telewizji, dementujące stwierdzenie Jerzego Urbana, jakoby istniała nieopublikowana klauzula porozumień okrągłego stołu, mająca gwarantować urząd prezydenta członkowi PZPR.

wyborów oraz niejasne były jeszcze kwestie co do obsadzenia czy nieobsadzenia mandatów pozostałych z listy krajowej.

Z[astęp]ca Szefa RUSW Drawsko Pom[orskie]
ds. Służby Bezp[ieczeństwa] mjr Andrzej Bittel

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 134, oryginał, mps.

Nr 62

1989 czerwiec 14, Koszalin – Szyfrogram nr OE-V-0405/89 od zastępcy naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału V Departamentu III MSW w Warszawie w sprawie poparcia przez WKO „S” w Koszalinie, udzielonego kandydatom startującym w drugiej turze wyborów do parlamentu, tajne

Informuję, iż w toku operacyjnego zabezpieczenia przebiegu kampanii wyborczej w woj[ewództwie] koszalińskim uzyskaliśmy informację, iż kierownictwo Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie sugeruje^a swym członkom głosowanie na następujących kandydatów koalicyjnych, uczestniczących w drugiej turze wyborów:

– **Gębicki** Stefan, zam. Kołobrzeg, dyrektor Polskiej Żeglugi Bałtyckiej, członek P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej], mandat nr 181, okręg wyborczy 46 (Koszalin),

– **Puzewicz** Zbigniew, zam. Warszawa, płk W[ojska] P[olskiego], mandat nr 182, okręg wyborczy 46 (Koszalin),

– **Wołosiak** Jan, zam. Parsęcko, dyrektor P[aństwowego] G[ospodarstwa] R[olnego] Radacz, członek PZPR, mandat nr 184, okręg wyborczy 47 (Szczecinek),

– **Różanowski** Piotr, zam. Niemierzyno, prezes Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Niemierzynie, członek Z[jednoczonego] S[tronnictwa] L[udowego], były aktywista N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] „S” (w 1981 r. członek Zarządu regionu NSZZ „S” w Koszalinie), mandat nr 185, okręg wyborczy 47 (Szczecinek).

kpt. mgr Krzysztof Czarnowski^b

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 140, oryginał, rkps.

^a W oryginale zamazano słowo żądało i nadpisano sugeruje.

^b Pieczętka Zastępcy Naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie oraz nieczytelny podpis.

Nr 63

1989 czerwiec 16, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 74/89 od naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie w sprawie przygotowań do drugiej tury wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

Z uzyskiwanych przez nas informacji operacyjnych wynika, iż zainteresowanie II turą wyborów do Sejmu jest niewielkie. Nastąpiło wyciszenie propagandy koalicyjno-rządowej, zmniejszyła się również aktywność kandydatów na posłów, którzy spotkania odbywają przede wszystkim w środowiskach zamkniętych (jednostki wojskowe, szkoły itp.). Uzyskaliśmy również informacje wskazujące, iż niektórzy kandydaci szukają dotarcia do działaczy W[ojewódzkiego] K[omitetu] O[bywatelskiego] „S” w Koszalinie ([Zbigniew] Puzewicz, [Ryszard] Ulicki) w celu uzyskania ich poparcia podczas głosowania w dniu 18 bm. Jak dotąd jedynie Puzewicz uzyskał gwarancje poparcia jego kandydatury przez WKO „S”.

Z aktualnego rozpoznania wynika, iż środowiska solidarnościowo-opozycyjne są w naszym województwie mocno podzielone. Wynika to z istnienia dwóch ośrodków decyzyjnych, tj. Tymczasowego Zarządu Regionu „Solidarność” Koszalin oraz WKO „S”, które toczą ostrą walkę personalną między sobą. Sytuacja ta wpływa demobilizująco na pozostałych aktywistów „S”. Doprowadziła m.in. do stworzenia kilku odrębnych koncepcji dotyczących udziału tego środowiska w II turze wyborów. Według jednej z nich członkowie „S” mogą w ogóle nie przystąpić do wyborów, ponieważ „swoich kandydatów już wybrali”. Inna nakazuje głosowanie na kandydatów, którzy nigdy nie mieli nic wspólnego z aparatem partyjnym. Natomiast kierownictwo WKO „S” w Koszalinie zaleca wybór konkretnych kandydatów, tj. Stefana Gębickiego (mandat 181), Zbigniewa Puzewicza (mandat 182) oraz Jana Wołosiaka (mandat 184) i Piotra Różanowskiego (mandat 185). W sprawie dodatkowych mandatów przydzielonych do naszych okręgów wyborczych nie przyjęto jeszcze jednoznacznej taktyki, choć przeważa pogląd, iż należy kandydatów wykreślać.

^a Po lewej stronie Sprawa obiektowa krypt[onim] „Parawan”, Identyfikator nr 5422/89.

Dodatkowo informuję, iż w dniu 14 bm. zakończono druk (Państwowe Zakłady Graficzne w Koszalinie) kart wyborczych dla województwa słupskiego i koszalińskiego.

[...]^b

ppłk mgr Bogusław Małecki^c

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 40–41, oryginał, mps.

^b *Po lewej stronie* Wyk[onano] w 3 egz[emplarzach]: Egz[emplarz] nr 1 – Wydz[iał] I Dep[artamentu] III M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] w Warszawie, Egz[emplarz] nr 2 – Sekcja I w[ydział] m[iejscowy], Egz[emplarz] nr 3 – Spr[awa] Obiekt[owa] „Parawan”.

^c *Pieczętka* Naczelnik Wydziału III WUSW w Koszalinie *oraz nieczytelny podpis.*

Nr 64

1989 czerwiec 16, Koszalin – Szyfrogram nr 1296 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie sytuacji przed drugą turą wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

Informuję, iż w tut[ejszym] rejonie w ciągu ostatniej doby nie odnotowaliśmy negatywnych politycznie wydarzeń. W dniu dzisiejszym kandydaci do mandatu uzyskanego z listy krajowej odbywają spotkania w tut[ejszych] wiodących zakładach przemysłowych. Odbyło się [spotkanie] w Z[akładach] P[odzespołów] i U[rządzeń] T[eletechnicznych] „Telkom-Telcza” w Czaplinku, odbywają się w Przedsiębiorstwie Budownictwa Ogólnego w Złocieńcu i w Zakładach Przemysłu Odzieżowego „Drawa” w Drawsku Pom[orskim]. Spotkania te nie cieszą się zainteresowaniem. Ton komentarzy odnośnie [do] sposobu wysunięcia kandydatów na pozostałe po liście krajowej mandaty jest krytyczny. Ogólnie społeczeństwo uważa, że poseł z tego mandatu nie będzie reprezentował okręgu i województwa, gdyż jest obojętne, gdzie zostanie uplasowany. Twierdzi się zwłaszcza [w] ^bwyżej wymienionych środowiskach pracowniczych, [że] jest to typowy przykład^b nakazowo-rozdzielczego posunięcia władz i powrót do starych tradycji. Nadmieniam, iż w tut[ejszym] rejonie propaganda wizualna przed II turą głosowania nie jest tak liczna jak przed „czerwcem”, ogranicza się jedynie do kilku typów plakatów przedwyborczych, w tym z sylwetkami kandydatów strony koalicyjnej.

Z[astęp]ca Szefa RUSW w Drawsku Pom[orskim]
ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] mjr [Andrzej] Bit[t]el

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 141, oryginał, mps.

^a W prawym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzysz] Jachnowiec oraz opatrzono parafą i datą 17 VI [19]89r.

^{b-b} Dopisano odręcznie.

1989 czerwiec 16, Koszalin – Szyfrogram nr 1299 od zastępcy szefa ds. SB RUSW w Kołobrzegu do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie sytuacji przed drugą turą wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

W dniu 15 czerwca 1989 r. na terenie P[rzedsiębiorstwa] P[ołowów] i U[sług] R[ybackich] „Barka” w Kołobrzegu odbyło się przedwyborcze spotkanie z Marianem Orzechowskim¹. W spotkaniu udział wzięło około 100 osób, głównie pracowników biurowych. Spotkanie trwało około 30 minut. Z sali zadano 4 pytania, które dotyczyły dopłaty 10-procentowego dodatku terenowego w mieście, trudności żeglarzy w swobodnym wypływaniu na morze, współpracy ze Z[wiązkiem] S[ocjalistycznych] R[epublik] R[adzieckich] i wpływu Moskwy na wybór prezydenta P[olskiej] R[zeczypospolitej] L[udowej]. Po spotkaniu pracownicy fizyczni, głównie z produkcji, negatywnie ocenili fakt organizowania spotkania w godzinach pracy i odciągania ich od produkcji. Na temat wyborów w „Barce” mówi się otwarcie, że głosowano na „S[olidarność]” tylko po to, aby w kraju nastąpiły radykalne zmiany i uważa się, że „S” może tego dokonać. Pewna część pracowników nie weźmie udziału w drugiej turze wyborów.

Na spotkaniu w tym samym dniu w P[olskiej] Ż[egludze] B[ałtyckiej] w Kołobrzegu udział wzięło około 60 osób – pracowników fizycznych i umysłowych.^b Z pytań^b skierowanych głównie do pierwszego sekretarza K[omitetu] W[ojewódzkiego] P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej] w Koszalinie E[ugeniusza] Jakubaszka², dotyczących problematyki morskiej, a szczególnie funkcjonowania PŻB, „członkowie partii krytycznie ocenili propagandę wyborczą na kandydata do Sejmu – [Ryszarda] Ulickiego zamiast dyrektora PŻB – [Stefana] Gębickiego^c.

^a W prawym górnym rogu dopisano odręcznie Tow[arzystwo] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafę z datą 17 VI 1989 r.

^{b-b} Dopisano odręcznie.

^{c-c} W oryginalnym fragmencie podkreślono odręcznie.

¹ Marian Orzechowski (1931–2020) – działacz komunistyczny i dyplomata, pełnił szereg odpowiedzialnych stanowisk, m.in. 1981–1990 członek KC PZPR, 1985–1988 minister Spraw Zagranicznych, 1986–1990 członek Biura Politycznego KC PZPR, w 1989 r. wybrany do Sejmu z okręgu nr 46 (Koszalin).

² Eugeniusz Jakubaszek (ur. 1947) – działacz komunistyczny, wykształcenie wyższe rolnicze (inżynier rolnik) oraz wyższe pedagogiczne (nauczycielskie). Od 1967 r. członek PZPR, 1975–1979 I sekretarz KG PZPR w Brzeźnie, 1979–1981 I sekretarz KM-G PZPR w Karlinie, 1980–1982 słuchacz Podyplomowego Studium Nauk Społeczno-Politycznych przy WSI w Koszalinie, 1981–1990 I sekretarz KW PZPR w Koszalinie. 1981–1986 zastępca członka KC, od 1986 członek KC.

W spotkaniu w zespole szkół rolniczych w Gościnie w godz. 15.30–17.00 wzięło udział około 70 osób. Pytania i dyskusja obracały się wokół tematu:

- sytuacja gospodarza Polski na tle gospodarki w świecie,
- stosunki Polski z N[iemiecką] R[epubliką] D[emokratyczną] i R[epubliką] F[ederalną] N[iemiec], podnoszono przy tym sprawy układu Ribbentrop-Mołotow³,
- spraw socjalizmu w Polsce oraz problemy związane z wyborami na listę krajową.

Mieszkańcy Ustronia Morskiego i Sianożęt z obawą odnoszą się do sytuacji gospodarczej, która wyniknie po wyborach, a mianowicie do nadchodzących podwyżek cen. Nie wykluczają możliwości wywołania kolejnych niepokojów społecznych i protestów. Często powracają tematy związane z przegraniem wyborów przez PZPR (za kryzys gospodarczo-polityczny w Polsce).

W środowiskach budowlanych uważa się powszechnie, że frekwencja na drugim głosowaniu [będzie] znacznie mniejsza niż poprzednio. Szacuje się, że głosować będzie około 20–30 proc. obywateli, ponieważ do głosowania nie przystąpią przedstawiciele i zwolennicy „Solidarności”, oraz rozpoczął się okres urlopowy i zaczynają się kolonie letnie młodzieży.

W funkcjonowaniu zakładów pracy na terenie służbowym R[ejonowego] U[rzędu] S[praw] W[ewnętrzných] nie odnotowano żadnych zakłóceń.

Zastępca Szefa RUSW ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] w Kołobrzegu
ppłk Władysław Futyma

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 143–144, oryginał, mps.

³ Pakt Ribbentrop-Mołotow – układ o nieagresji zawarty 23 VIII 1939 r. między przedstawicielami III Rzeszy i ZSRS, którego tajny protokół określał podział strefy wpływów w Europie Środkowo-Wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Podpisanie paktu umożliwiło III Rzeszy atak na Polskę, a w konsekwencji wywołanie II wojny światowej.

Nr 66

1989 czerwiec 17, Koszalin – Szyfrogram nr 1303 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie przewidywanej niskiej frekwencji w drugiej turze wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

W związku z mającą się odbyć w dniu jutrzejszym drugą turą wyborów do Sejmu, informuję, iż w tut[ejszym] rejonie nie odnotowaliśmy negatywnych politycznie wydarzeń, mających związek z powyższym. Sytuację społeczno-polityczną uznać należy za stabilną. Niemniej jednak, pomimo informacji w prasie, radiu i telewizji, co do sposobu techniki i celu powtórnego głosowania, duża część społeczeństwa, szczególnie środowiska typowo robotnicze i emeryci, nie są zorientowani w tym zakresie, zwłaszcza w kwestii obsadzenia dodatkowych mandatów pozostałych po liście krajowej. W związku z tym, jak również [według] opinii i komentarzy sympatyków „Solidarności”, że oni już te wybory wygrali, spodziewać się należy, iż frekwencja wyborcza w dniu jutrzejszym będzie niska. Dodatkowym elementem, który wpłynąć może na niższą frekwencję, jest stałe pogłębianie od pewnego czasu kryzysu na rynku artykułów pierwszej potrzeby, a w związku z tym nasilają się negatywne komentarze społeczne obarczające za powyższe władze polityczne i administracyjne.

Z[astęp]ca Szefa RUSW Drawsko Pom[orskie]
ds. Służby Bezp[iecieństwa] z up. por. R[yszard] Bogusz

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 145, oryginał, mps.

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 18 VI 1989 r.

Nr 67

1989 czerwiec 17, Koszalin – Szyfrogram nr 1305 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie w sprawie przewidywanej niskiej frekwencji w drugiej turze wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

W rejonie działania R[ejonowego] U[rzędu] S[praw] W[ewnętrzných] Szczecinek zakończono przygotowania do drugiej tury wyborów do Sejmu. Dopięte są wszystkie sprawy techniczne – odpowiednio przygotowano lokale wyborcze, uzupełniono składy Komisji Obwodowych (część osób uczestniczących w pracach Komisji w dniu 4 czerwca br. zrezygnowała z udziału w ich pracach w obecnej turze wyborów). Duże zastrzeżenia budzić może kampania przedwyborcza i sposób jej prowadzenia na naszym terenie. Praktycznie dopiero przed trzema dniami pojawiły się w Szczecinku nieliczne plakaty zawierające informacje o kandydatach na posłów i sposób głosowania w dniu 18 czerwca br. Jeszcze gorzej przedstawia się sytuacja w tym względzie w rejonach wiejskich. Może mieć to bezpośredni wpływ na frekwencję przy urnach wyborczych. W ocenie środowisk inteligentkich (lekarze, nauczyciele) kampania wyborcza przed drugą turą wyborów, prowadzona przez środki masowego przekazu, robiona jest nieudolnie i mało sugestywnie. Ocenia się, że wiedza mieszkańców naszego terenu na temat potrzeby głosowania i skutków bezpośrednich i pośrednich z tego wynikających jest niewielka. Nie właściwa propaganda wyborcza doprowadziła do tego, że wprawdzie niewielka część osób (głównie ludzie starsi) nie wie, że wybory uzupełniające mają się odbyć, inni natomiast twierdzą, że raz głosowali (nawet ci, którzy głosowali na kandydatów koalicji) i więcej głosować nie będą. Duży wpływ na frekwencję w dniu 18 czerwca będzie miał aktualny stan nastrojów w społeczeństwie. Obecnie jest on zdecydowanie zły. Dominujący wpływ na jego kształtowanie ma sytuacja rynkowa. Masowy wykup podstawowych towarów spożywczych doprowadził do tego, że nieosiągalnym na naszym rynku stał się cukier i olej, zaczyna brakować soli, octu, mąki, makaronu. Występują też braki proszku do prania i zapalek. Coraz powszechniejsza staje się plotka, że braki te spowodowane są celowym działaniem władz za to, że większość wyborców opowiedziała się w dniu 4 czerwca za kandydatami „S[olidarności]”. Powszechne niezadowolenie budzą również wciąż niskie płace realne w szkolnictwie, służbie zdrowia, sektorze rolnictwa uspołecznionej, jednostkach lasów państwowych, P[olskich] K[olejach] P[aństwowych],

^a Po prawej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 18 VI 1989 r.

P[owszechnej] S[półdzielni] S[pożywców] „Społem”. Wprawdzie wszystkie zakłady pracy i instytucje pracują normalnie, jednak w wielu z nich utrzymuje się zagrożenie strajkowe, głównie na tle płacowym (rejon dróg publicznych, węzeł PKP, PSS „Społem”, P[aństwowa] K[omunikacja] S[amochodowa], jednostki lasów państwowych i rolnictwa uspołecznionego).

Na bazie powszechnego niezadowolenia społeczne popularność zyskuje związek „S”. Wprawdzie nie notuje się lawinowego napływu nowych członków tego związku, jednak jego liczebność w zakładach pracy systematycznie rośnie, powstają też nowe jego komórki, m.in. w R[ejonowych] D[rogach] P[ublicznych], Zakładzie Rolnym Parsęcko. Zmniejsza się jednocześnie liczba członków Z[wiązków] Z[awodowych], zrzeszonych w O[gólnopolskim] P[orozumieniu] Z[wiązków] Z[awodowych]¹. Jest to wynikiem przechodzenia członków tych związków do „S”. Zjawisko takie obserwuje się m.in. w PKS, Z[akładzie] O[pieki] Z[drowotnej], węzle PKP. Znacznie na popularności straciły organizacje partyjne w zakładach pracy. Głównie partię obwinia się o obecny stan naszej gospodarki, jej szeregowym członkom, pozbawionym merytorycznego wsparcia pracowników kadrowych aparatu państwowego, brakuje argumentów w dyskusjach ze współpracownikami. Ocenia się, że obecnie nawet najbardziej rozsądne i konkretne rozwiązania proponowane przez partię będą miały małe poparcie społeczeństwa. Do chwili obecnej Komitet Obywatelski „S” w Szczecinku i kler rzymsko-katolicki naszego terenu w sprawie drugiej tury wyborów stanowiska nie zajęli. Przewiduje się, [że] członkowie „S” i kleru w większej swej części udziału w wyborach nie wezmą. Z przeprowadzonego rozpoznania wynika, że frekwencja w wyborach w dniu 18 czerwca będzie dużo mniejsza niż w pierwszej turze wyborów i wyniesie około 20–30 proc. uprawnionych do głosowania. W przeciwieństwie do pierwszej tury wyborów, gdzie większa frekwencja była w Szczecinku, przewiduje się, że obecnie na terenach wiejskich głosować będzie więcej osób niż w mieście.

Nie przewiduje się w dniu wyborów wydarzeń nadzwyczajnych na naszym terenie.

Z[astęp]ca Szefa RUSW ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] w Szczecinku
kpt. mgr W[ojciech] Wałigóra

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 146–147, oryginał, mps.

¹ Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych – podporządkowana PZPR centrala związkowa, utworzona w 1984 r. przez Zgromadzenie Przedstawicieli Branżowych Związków Zawodowych.

Nr 68

1989 czerwiec 18, Koszalin – Szyfrogram nr 1311 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat przebiegu drugiej tury wyborów do parlamentu, tajne

[...] ^a

W nawiązaniu do naszych dzisiejszych telefonicznych informacji dotyczących przebiegu ponownych wyborów do Sejmu w tut[ejszym] rejonie, informuję, iż do godz. 18.30 głosowało 9337 osób na 39 534 uprawnionych, co stanowi 23,6 proc.

W rozbiciu na poszczególne jednostki administracyjne:

– m[iasto] i gm[ina] Drawsko Pom[orskie] – głosowało 2561 osób na uprawnionych 11 004, tj. 23,2 proc.,

– m[iasto] i gm[ina] Złocieniec – głosowało 2084 osób na uprawnionych 10 847, tj. 19,2 proc.,

– m[iasto] i gm[ina] Czaplinek – głosowało 1850 osób na uprawnionych 7927, tj. 23,3 proc.,

– m[iasto] i gm[ina] Kalisz Pomorski – głosowało 1315 osób na uprawnionych 4805, tj. 27,4 proc.,

– gm[ina] Wierzchowo – głosowało 787 osób na uprawnionych 3174, tj. 24,8 proc.,

– gm[ina] Ostrowice – głosowało 740 osób na uprawnionych 1777, tj. 42 proc.

Głosowanie przebiegało w atmosferze powagi i spokoju. Nie odnotowano zdarzeń zakłócających jego przebieg. Wśród głosujących przeważały osoby w wieku średnim i podeszłym. Udział młodzieży dużo niższy niż w dniu 4 czerwca. Głosowała również część wyborców, którzy w dniu 4 czerwca nie głosowali. Nie stwierdzono działalności agitacyjnej ze strony „Solidarności”. W dniu dzisiejszym zabezpieczono nabożeństwa w głównych obiektach sakralnych w tut[ejszym] rejonie. Wystąpienia księży były o treściach religijnych, a zachowania wiernych poprawne. Nie stwierdzono agitacji tut[ejszego] kleru do brania bądź niebrania udziału w wyborach. Dotychczas nie posiadamy danych stwierdzających udział w wyborach miejscowego kleru.

Z[astęp]ca Szefa ds. Służby Bezpieczeństwa RUSW
w Drawsku Pomorskim z up. por. R[yszard] Bogusz

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 149, oryginał, mps.

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzono nieczytelną parafą z datą 19 VI 1989 r.

Nr 69

1989 czerwiec 18, Koszalin – Szyfrogram nr 1313 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat przebiegu drugiej tury wyborów do parlamentu, tajne

[...]a

Do chwili obecnej w rejonie działania R[ejonowego] U[rzędu] S[praw] W[ewnętrznych] Szczecinek wybory przebiegają bez żadnych zakłóceń. Tak jak przewidywano, znacznie mniejsza niż w pierwszej turze jest frekwencja wyborcza. Na godz. 18.00 wynosiła ona w:

- mieście Szczecinku 17,6 proc.,
- gminie Szczecinek 16,0 proc.,
- gminie Barwice 20,5 proc.,
- gminie Bobolice 28,0 proc.,
- gminie Silnowo 29,8 proc.,
- gminie Biały Bór 30,0 proc.,
- gminie Grzmiąca 38,2 proc.

Ogólnie w rejonie działania RUSW Szczecinek głosowało do godz. [...]b 18.00 21,7 proc. uprawnionych do głosowania, około 12.00 400 osób na 57 000 uprawnionych. Należy spodziewać się, że do godz. 22.00 może nastąpić wzrost o 2–3 proc. liczby głosujących. Najwięcej osób głosowało w godzinach 11.00–16.00. Głosowały [...]c głównie osoby starsze, bardzo mało było młodzieży. Generalnie nie głosowali członkowie „Solidarności” i księża. Do chwili obecnej w wyborach uczestniczyło 10 siostr zakonnych ze Szczecinka i Bobolic oraz jeden ksiądz rzymsko-katolicki [Jan] Stanek¹ ze Szczecinka. Nie stwierdzono, by duchowni naszego terenu w głoszonych kazaniach nawiązywali do drugiej tury wyborów. W Bobolicach ksiądz [Zenon] Stefański stwierdził w kazaniu, że członkowie władz i partii próbują przekonywać społeczeństwo, że nie należy wierzyć w komunę, bo taka wiara nic nie daje, trzeba wierzyć w Boga, bo bez miłości i wiary nie ma prawdziwego życia. Proboszcz z Zegrza,

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 19 VI 1989 r.

^b Pominięto 1.18.00.

^c Pominięto osoby.

¹ Jan Stanek (1909–1995) – duchowny rzymskokatolicki, święcenia kapłańskie otrzymał 21 VI 1936 r. 1959–1971 proboszcz w parafii pw. św. Rodziny w Słupsku i dziekan dekanatu Słupsk-Południe. W latach 1971–1973 na leczeniu w Aleksandrowie Kujawskim, następnie kapelan Sióstr Niepokalanek w Szczecinku pełniący zadania kapelana szpitala i ojca duchownego dekanatu, dziekan honorowy.

którego kościół filialny w Świetlinie znajduje się w granicach gm[iny] Bobolice, namawiał obecnych w kościele do udziału w wyborach. Nie przewiduje się, by do czasu zamknięcia lokali wystąpiły wydarzenia nadzwyczajne.

Z[astęp]ca Szefa ds. Sł[użby] Bezp[ieczeństwa] RUSW Szczecinek
kpt. mgr W[ojciech] Waligóra

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 150, oryginał, mps.

Nr 70

1989 czerwiec 19, Koszalin – Szyfrogram nr 1317 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie na temat wyników drugiej tury wyborów do parlamentu, tajne

[...]^a

W ślad za wczorajszym szyfrogramem dotyczącym przebiegu ponownych wyborów do Sejmu w tut[ejszym] rejonie, informuję, że frekwencja wyborcza w skali całego rejonu wyniosła 30,16 proc., tj. na uprawnionych 39 553 głosowało 11 933 osoby.

Głosy:

1. [Zofia] Wilczyńska 5189,
[Jan] Wołosiak 4345,
2. [Piotr] Różanowski 2901,
[Stefan] Ryder 6608,
3. [Tadeusz] Jemiolo^{b1} 4175,
[Stanisław] Żak² 3777.

Wybory przebiegały w spokojnej atmosferze. Nie odnotowaliśmy wydarzeń zakłócających ich przebieg, jak również innych politycznie negatywnych.

W dniu dzisiejszym we wszystkich obiektach gospodarki narodowej i instytucjach tut[ejszego] rejonu praca przebiega normalnie, a sytuacja społeczno-polityczna jest stabilna.

Z[astęp]ca Szefa RUSW ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa]
w Drawsku Pom[orskim] z up. por. R[yszard] Bogusz

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 152, oryginał, mps.

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec i opatrzone nieczytelną parafą z datą 20 VI 1989 r.

^b W oryginale Jemiolo.

¹ Tadeusz Jemiolo (ur. 1940) – absolwent Politechniki Śląskiej w Gliwicach (1968) i Akademii Sztabu Generalnego w Rembertowie (1974), doktor. 1979–1981 dowódca 4. Brygady Artylerii Obrony Powietrznej Kraju, 1981–1985 komendant Wyższej Oficerskiej Szkoły Radiotechnicznej w Jeleniej Górze. W 1983 r. awansowany na pierwszy stopień generalski. W 1989 r. wybrany do Sejmu z okręgu nr 47 (Szczecinek).

² Stanisław Żak (ur. 1930) – absolwent Akademii Sztabu Generalnego w Rembertowie (1959), doktor (1986). W wojsku od 18 XI 1950 r. 1969–1973 zastępca dowódcy 5. Brygady Artylerii Armat ds. liniowych, 1973–1975 dowódca 6. Warszawskiej Brygady Artylerii Armat. 1976–1978 komendant Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii w Toruniu, w 1977 r. mianowany na pierwszy stopień generalski. 1978–1982 szef Zarządu Szkolnictwa Wojskowego w Głównym Zarządzie Szkolenia Bojowego WP w Warszawie. Od 1986 r. szef Departamentu Kadr MON. W 1989 r. startował bez powodzenia w wyborach do Sejmu z okręgu nr 46 (Szczecinek), przegrywając z Tadeuszem Jemiolo.

Nr 71

1989 czerwiec 19, Koszalin – Szyfrogram nr 1320 dyrektora Departamentu III MSW do zastępcy szefa WUSW w Koszalinie w sprawie zakończenia sprawy obiektowej dotyczącej działalności WKO „S” w Koszalinie, tajne

[...]a

Uprzejmie informuję, że decyzją Krajowej Komisji Wykonawczej N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” z dnia 17 czerwca br. uległy rozwiązaniu Komitety Obywatelskie szczebla wojewódzkiego. Prowadzić będzie nadal działalność jedynie Ogólnokrajowy Komitet Obywatelski. W związku z powyższym uprzejmie proszę o ^bspowodowanie zakończenia sprawy obiektowej prowadzonej na ^c Komitet Obywatelski z chwilą rzeczywistego zakończenia jego działalności^b.

Dyrektor Departamentu III M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych]
gen. bryg. Krzysztof Majchrowski

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 152, oryginał, mps.

^a Poniżej dopisano odręcznie Tow[arzystw] Jachnowiec przygotować materiały s[prawy] o[biektowej] „Parawan” do złożenia w archiwum oraz po lewej stronie Na Wydz[iał] III do realizacji. Obydwa dopiski opatrzone nieczytelnymi parafami z datą 20 VI 1989 r.

^{b-b} W oryginale fragment tekstu podkreślono odręcznie oraz zaznaczono dwiema pionowymi kreskami na lewym marginesie.

^c Tak w oryginale.

1989 czerwiec 28, Koszalin – Szyfrogram nr 1372 od zastępcy szefa RUSW ds. SB w Białogardzie do naczelnika Wydziału III WUSW na temat przebiegu koncertu „Artyści-Solidarności” 27 czerwca, tajne

[...]a

W nawiązaniu do wczorajszego szyfrogramu przesyłam informację na temat przebiegu koncertu „Artyści-Solidarności”, który odbył się w dniu wczorajszym w amfiteatrze w Połczynie Zdroju. Na wstępie imprezy konferansjer [...]b podziękował wszystkim zebranych za to, że głosowali na kandydatów „Solidarności” i zapowiedział wystąpienie pani senator^c Gabrieli Cwojdzńskiej i pośła Bogusława Pałki. W swoim wystąpieniu G[abriela] Cwojdzńska (ok. 15 min.) opowiadała o latach 80-tych, w których to była prześladowana za walkę w słusznej sprawie. Stwierdziła ponadto cyt[uję]: „Dziękuję wszystkim, którzy tak wytrwale składali cegiełkę do cegiełki i zbudowali wspólną siłą »Solidarność«, której nie jest w stanie obalić żadna siła i tą siłą będziemy walczyć, niszcząc wszystko to, co było od lat plagą i oszustwem naszego narodu. Nasz naród był pod prężaniem komunizmu, który w obecnej chwili drży w posadach i wkrótce runie. Nigdy więcej pod zaborem rosyjskim”.

Kończąc swoje wystąpienie, uniosła dwa palce do góry i krzyknęła: „Zwycięstwo!”.

Następnie głos zabrał B[ogusław] Pałka, którego wystąpienie było krótsze, a w którym wymieniony ograniczył się do stwierdzenia, iż zgadza się z tym, co powiedziała jego koleżanka.

W części artystycznej udział wzięli artyści, o których informowaliśmy we wczorajszym szyfrogramie. Konferansjer prowadzący koncert stwierdził, że wszystkie prezentowane utwory są utworami, których wykonywanie było dotychczas zabronione.

Informacyjnie podaję, iż bilety na imprezę były w cenie 1000 zł. Do godziny 19.10 na trybunach amfiteatru, który może pomieścić 2500 osób, było ok. 400 osób. Po godzinie 19.10 wstęp do amfiteatru był wolny. Łącznie na koncercie było ok. 600 widzów. Nadmieniam, że prezentowane treści utworów oraz ich poziom artystyczny powodowały, iż ok. 50 osób opuściło widowie.

^a Po lewej stronie dopisano odręcznie Tow[arzystw] Wiśniewski zapoznać sekcję IV-ą i opatrzono nieczytelną parafą z datą 29 VI 1989 r.

^b Pominięto skrót bdb.

^c W oryginale senatora.

Całość imprezy była zabezpieczana przez dwudziestoosobową grupę „solidarnościowców” z Polczyna Zdroju i Koszalina. Wystrój amfiteatru – kilka flag z napisem „Solidarność”, na środku sceny portret [Lecha] Wałęsy z napisem „Solidarność”, wizerunek orła w koronie, hasła „Od nienawiści w dobie klęski i pychy w dzień zwycięstwa” i „Żeby Polska była Polską”.

Koniec imprezy [nastąpił] o godzinie 21.30.

Z[astęp]ca Szefa ds. S[łużby] B[ezpieczeństwa] RUSW w Białogardzie
ppor. mgr Ryszard Grzankowski

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 156, oryginał, mps.

Nr 73

1989 lipiec 20, Koszalin – Meldunek sygnałny nr 85/89 naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do Wydziału I Departamentu III MSW w Warszawie na temat zakończenia sprawy obiektowej „Parawan”, tajne

[...]a

Sprawa obiektowa krypt[onim] „Parawan” została założona w celu operacyjnej kontroli działalności politycznej aktywu strony opozycyjno-solidarnościowej, skupionego przy Wojewódzkim Komitecie Obywatelskim „Solidarność” w Koszalinie, w okresie kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu w 1989 r. Zgodnie z odnośnymi zaleceniami Departamentu III M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] oraz spodziewanym rozwojem sytuacji w naszym województwie głównymi kierunkami kontroli były:

- ujawnianie konfrontacyjnych i agresywnych zamierzeń strony opozycyjno-solidarnościowej podczas kampanii wyborczej,
- ujawnienie przygotowań bądź prób zakłóceń spotkań przedwyborczych kandydatów strony koalicyjno-rządowej,
- rozpoznawanie nowych elementów w propagandzie przedwyborczej opozycji politycznej,
- bieżące informowanie wojewódzkich władz administracyjnych i politycznych oraz Dep[artamentu] III MSW w Warszawie o występujących tendencjach i zagrożeniach w kampanii przedwyborczej na terenie województwa koszalińskiego.

Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie został powołany w dniu 8 kwietnia br. W jego skład weszło grono osób wywodzących się przede wszystkim ze środowisk aktywistów „S”, tworzących N[iezależny] S[amorządny] Z[wiązek] Z[awodowy] „S” w 1980 r., oraz Klubów Inteligencji Katolickiej z Koszalina i Szczecinka.

Inicjatorem i organizatorem spotkania założycielskiego był Paweł Michalak, były przewodniczący Regionu „Pobrzeże” NSZZ „Solidarność”. Oprócz niego w skład WKO „S” weszło 28 osób, w tym 11 związanych z Kościołem. Obradom przewodniczył doc. dr hab. inż. Jerzy Madej, pracownik naukowy W[yższej] S[zkoly] Inż[ynierskiej] w Koszalinie, który został też wybrany przewodniczącym powstałego WKO „S”. Pozostałe funkcje objęli (w dniu 15 kwietnia br.):

- Ryszard Janas – kierownik biura WKO „S” (były członek prezydium Zarządu Regionu „Pobrzeże”, geodeta),

^a Po lewej stronie kryptonim „Parawan”, Identyfikator nr 5422/89, data założenia 10 V 1989 r. oraz po prawej stronie dopisano odręcznie akceptuję i opatrzono nieczytelną parafą z datą 21 VII 1989 r.

– Wiesław **Romanowski** – przewodniczący komisji ds. prasy (były redaktor tygodnika „Sierpień 80”), b[yły] członek prezydium Zarządu Regionu „Pobrzeże”, socjolog,

– Paweł **Michalak** – przewodniczący komisji ds. wyborów (b[yły] przewodniczący Zarządu Regionu „Pobrzeże”, inż[ynier] mechanik),

– Alojzy **Songajło** – przewodniczący komisji ds. kontaktów (członek KIK w Koszalinie, inż. budownictwa),

– Urszula **Kostuch** – sekretarz biura WKO „S” (członek „S”, ekonomistka).

W dniu 11 kwietnia br. 6-osobowa delegacja ww. Komitetu odbyła spotkanie z Wojewodą Koszalińskim J[ackiem] Czayką, na którym poinformowała o powstaniu WKO „S” w Koszalinie oraz wysunęła postulaty w sprawie zapewnienia przez władze wojewódzkie warunków do prowadzenia nieskrępowanej działalności na terenie całego województwa, a w szczególności udostępnienia odpowiednich środków technicznych (lokal, telefon, dalekopis, poligrafia itp.). W wyniku przyjętych ustaleń WKO „S” uzyskał do czasowej dyspozycji pomieszczenie (wyposażone w telefon i dalekopis) w Koszalinie przy ul. Kniewskiego 82 i tam przeniósł swoją siedzibę z lokalu KIK przy ul. Staszica 38, z którego początkowo korzystał.

Równoległe do WKO „S” zaczęto tworzyć struktury terenowych Komitetów Obywatelskich. Powstały one kolejno w Szczecinku, Białogardzie, Kołobrzegu, Koszalinie, Świdwinie, Drawsku Pom[orskim], Złocięncu, Połczynie Zdroju oraz w Darłowie. Oprócz wymienionych (tzw. Miejskich Komitetów Obywatelskich „S”) powołano również miejskie i gminne komitety obywatelskie. Proces ten trwał ewolucyjnie, praktycznie do dnia wyborów i odbywał się przy znacznej pomocy duchowieństwa (zwłaszcza proboszczy wiejskich parafii).

Właściwą, działalność WKO „S” w Koszalinie podjął z chwilą wyłonienia swoich kandydatów do Sejmu i Senatu, co nastąpiło w wyniku burzliwych obrad w dniu 25 kwietnia br. Doszło na nich do ostrego konfliktu wywołanego przez członków „S” spoza grona działaczy KIK, którzy nie zaakceptowali kandydatury Antoniego Troińskiego, przewodniczącego KIK ze Szczecinka.

Ostatecznie ustalono, iż kandydatami WKO „S” w Koszalinie będą:

Do Sejmu:

– Franciszek **Sak** (mandat nr 183) okręg nr 46 – inż. elektryk, ur. 1940 r., właściciel prywatnej elektrowni wodnej w Koszalinie, b[yły] członek Zarządu Regionu „Pobrzeże”, zam[ieszkały] [w] Koszalin[ie],

– Bogusław **Pałka** (mandat nr 186) okręg nr 47 – mgr ekonomii, ur. 1950 r., rolnik indywidualny, przewod[niczący] Komitetu Gminnego „Solidarność” Rolników Indywidualnych w Karlinie, zam[ieszkały] [w] Domacynie^b.

Do Senatu:

^b W oryginalne Domacyno.

– Gabriela Cwojdzńska – wyk[ształcenie] wyższe muzyczne, ur. 1923 r., emerytka, były członek Zarządu Regionu „Pobrzeże”, członek KIK i innych org[anizacji] katolickich, zam[ieszkała] [w] Koszalin[ie],

– Jerzy Madej - doc. dr hab. inż., ur. 1935 r., dziekan Wydziału Inżynierii Lądowej i Sanitarnej WSIInż. w Koszalinie, przewodniczący WKO „S”, zam[ieszkały] [w] Koszalin[ie].

Wymienieni kandydaci zostali zgłoszeni do właściwych Komisji Wyborczych w dniu 8 maja br. po uzyskaniu akceptacji L[echa] Wałęsy i odpowiedniej liczby podpisów wyborców (wszyscy znacznie przekroczyli wymaganą ilość).

Spotkania z wyborcami kandydaci rozpoczęli od wizyty u ordynariusza diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej bp. Ignacego Jeża, która odbyła się w dniu 11 maja br. i zakończyła się udzieleniem im błogosławieństwa oraz wsparcia „duchowego”. Jeszcze tego samego dnia odbyły się spotkania z robotnikami koszalińskiego „Kazel”-u oraz mieszkańcami Gardna i Szczeglina. Tak duże tempo zdarzeń trwało aż do dnia 4 czerwca br.

WKO „S” oraz jego ogniwa terenowe zapewniały wszystkie niezbędne środki techniczne (samochody, aparaturę nagłaśniającą, obsługę propagandową, techniczną i porządkową), aby przeprowadzić jak najwięcej spotkań i dotrzeć do maksymalnie możliwej liczby wyborców. Podjęto m.in. próby dotarcia do jednostek wojskowych, zlokalizowanych na naszym terenie. Nawiązano także kontakt z przedstawicielami ukraińskiej mniejszości narodowej (Anatol Maruszczo^{c1}, działacz U[kraińskiego] T[owarzystwa] S[połeczno]- K[ulturalnego], ks. greckokatolicki^d Władysław Pyrczak²), w wyniku którego wymienieni zobowiązali się lansować i wspierać kandydatury WKO „S” w swoim środowisku. O przebiegu spotkań oraz wypowiedziach kandydatów informowaliśmy w bieżących meldunkach i informacjach.

Wszystkim spotkaniom kandydatów WKO „S” towarzyszyła zmasowana akcja propagandowa, którą zapoczątkowała sprzedaż tzw. cegiełek na fundusz wyborczy „Solidarności”.

Na uwagę zasługuje fakt, że już 26 kwietnia br. (dzień po ustaleniu kandydatów!) rozpoczęto druk list swoich kandydatów do parlamentu, które rozprowadzono w koszalińskich zakładach pracy, przed katedrą oraz dostarczano bezpośrednio do mieszkań i klatek schodowych. Pozostałe plakaty, ulotki (w tym odezwa L[echa] Wałęsy) gotowe były w pierwszych dniach maja br. w dużych nakładach i sukcesywnie je dodrukowywano. Równocześnie WKO „S” uzyskał

^c *Woryginalne* Maruszczo.

^d *Woryginalne* greko-katolicki.

¹ Anatol Maruszczo (1931–2012) – mgr inż., działacz UTSK, członek WKO „S” w Koszalinie.

² Władysław Pyrczak (1939–2003) – duchowny greckokatolicki, święcenia kapłańskie otrzymał w 1966 r. 1970–2003 duszpasterz pw. Zaśnięcia Najświętszej Bogurodzicy w Koszalinie; aktywnie wspierał ukraińską działalność kulturalną.

zgodę prezesów W[ojewódzkiego] P[rzedsiębiorstwa] H[andlu] W[ewnętrznego] i P[owszechnej] S[półdzielni] S[pożywców] „Społem” na wykorzystanie witryn ich placówek do wyklejania własnej propagandy.

Kolportażem plakatów i innych form propagandy wizualnej zajmowała się specjalnie utworzona grupa osób^e w wieku 17–30 lat, rekrutująca się głównie ze środowiska robotniczego. Zostali oni wyposażeni przez WKO „S” w legitymacje, znaczki „S” oraz biało-czerwone opaski. Oprócz tej grupy doraźnie wykorzystywano także inne osoby (także dzieci), zwłaszcza do kolportażu pojawiających się coraz liczniej różnorodnych ulotek powielaczowych i innych. W tym okresie pojawił się wyraźny symptom rozłamu między WKO „S” a MKO „S” w Koszalinie i Darłowie. Komitety te przestały podporządkowywać się poleceniom WKO „S”, a MKO „S” w Koszalinie starał się przejąć rolę decydenta. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy było zarejestrowanie w Gdańsku w dniu 13 maja br. Tymczasowego Zarządu NSZZ „Solidarność” Regionu Koszalińskiego. Tym samym uległy rozwiązaniu dotychczasowe struktury „S” działające w województwie koszalińskim, tj. Tymczasowy Zarząd Regionu „Pomorze Środkowe” oraz RKO „Pobrzeże”. W skład nowego Zarządu weszli:

- Klemens Bieliński – przewodniczący, zam[ieszkały] [w] Koszalin[ie],
- Tadeusz Groszyk – wiceprzewodniczący ds. interwencji, zam[ieszkały] [w] Szczecinku^f,
- Tadeusz Wołyniec³ – wiceprzewodniczący ds. wyborów, zam[ieszkały] [w] Koszalin[ie],
- Jerzy Olszewski⁴ – sekretarz, zam[ieszkały] [w] Koszalin[ie],
- Franciszek Sak – ds. finansowych, zam[ieszkały] [w] Koszalin[ie],

^e W oryginalne młodzieży.

^f W oryginalne tu i dalej Szczecinek.

³ Tadeusz Jan Wołyniec (ur. 1957) – w latach 1973–1980 zatrudniony w Fabryce Maszyn Budowlanych Bumar w Koszalinie, 1980 r. w Przedsiębiorstwie Państwowym Polmozbyt, 1980–1984 w Warsztatach Naprawczych Taboru Samochodowego Wojewódzkiej Kolumny Transportu Sanitarnego. W VIII 1980 r. współorganizator strajku w WKTS. Od IX 1980 w „S”; przewodniczący KZ w WNTS, kolporter wydawnictw niezależnych. Po 13 XII 1981 r. działał w podziemiu; sygnatariusz listu protestacyjnego do KW PZPR; uczestnik akcji pomocy dla osób represjonowanych i internowanych, kolporter wydawnictw podziemnych; 1984–1987 wielokrotnie aresztowany i skazany przez sądy i kolegia ds. wykroczeń w Koszalinie i Słupsku. 1987–1989 członek Międzyregionalnej Komisji Koordynacyjnej „S” Pomorza Środkowego Koszalin–Słupsk, II 1989–V 1989 r. wiceprzewodniczący TZR Pomorza Środkowego. W 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

⁴ Jerzy Olszewski – maszynista typograficzny – poligraf, wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Spółdzielni Poligraficznej „Intropol” w Koszalinie. Od 1980 r. w „S”, członek KZ, członek KKK Pracowników Poligrafii. 5 XI 1982 – 14 II 1983 r. powołany do odbycia trzymiesięcznej służby wojskowej w JW Nr 1636 w Chełmnie. W 1984 r. aresztowany i zwolniony z pracy w związku z drukiem i kolportażem w „Intropolu” ulotek sygnowanych przez „S” oraz przygotowaniami do druku książki Aleksandra Sołżenicyna *Archipelag Gulag* i podziemnego „Tygodnika Mazowsze”. Od 1985 r. starszy instruktor ds. sportu w Spółdzielni Pracy „Start” w Koszalinie. W 1989 r. sekretarz Tymczasowego Zarządu NSZZ „S” Regionu Koszalińskiego.

– Ryszard Michalski – ds. informacji i propagandy, zam[ieszkały] [w] Darłowie^g,

– Ryszard Frutczak⁵ – ds. koordynacji pracy z MSZ, zam[ieszkały] [w] ^hDrawsku Pomorskim^h.

Jako tymczasową siedzibę TZ NSZZ „S” Regionu Koszalińskiego wykorzystywał pomieszczenia MKO „S” w Koszalinie. W składzie Zarządu nie znalazł się nikt ze ścisłego kierownictwa WKO „S”, które tworzyli przede wszystkim byli członkowie Zarządu Regionu „Pobrzeże” NSZZ „S”. Przyczyną tego faktu stały się zarzuty, jakie przeciwko nim wysunęła grupa K[lemensa] Bielińskiego. Dotyczyły one braku przebojowości, zbytnej ugodowości z władzami, a zwłaszcza zbyt umiarkowanej linii programowej „starych” działaczy. W ten sposób powstały dwa wzajemnie skłócone ugrupowania, co natychmiast odbiło się na prowadzonej kampanii wyborczej, która przybrała charakter konfrontacyjny i bardziej agresywny. Doszło do szeregu incydentów, jak zrywanie plakatów koalicyjnych, malowanie obraźliwych haseł, czy też naklejanie ulotek z wizerunkiem czerwonej świni na plakatach przedstawiających kandydatów koalicji (Darłowo). Przestano również przestrzegać ustaleń dotyczących miejsc przeznaczonych na rozlepianie plakatów, przy czym pojedyncze przypadki podobnego działania ze strony koalicji były natychmiast oprotestowywane w Państwowym i Woj[ewódzkim] Biurze Wyborczym. Uwagi dotyczące niewłaściwego działania struktur „S” zbywano stwierdzeniami, iż musiały to robić grupy spoza WKO „S” i za to nie mogą brać odpowiedzialności.

Od pierwszych dni działania Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie otrzymał pomoc Biura Wyborczego Komitetu Obywatelskiego przy L[echu] Wałęsie. Do pracy w Koszalinie został oddelegowany red[aktor] tygodnika „Wiadomości” Jerzy Jachowicz, zamieszkały na stałe w Warszawie. Oprócz niego stałym łącznikiem i koordynatorem działalności koszalińskiego WKO był pracownik ww. Biura Wyborczego w Warszawie – Marek Kossakowski⁶.

^g *W oryginalne* Darłowo.

^{h-h} *W oryginalne* Drawsko Pomorskie.

⁵ Ryszard Frutczak (1950–1997) – kierowca w Wojewódzkiej Spółdzielni Transportu Wiejskiego, oddział Drawsko Pomorskie, w 1989 r. kierowca w Zrzeszeniu Transportu Prywatnego Koszalin. Od IX 1980 r. w „S”, członek Międzyzakładowej Komisji Porozumiewawczej w Drawsku Pomorskim, uczestnik I WZD Regionu „Pobrzeże”, delegat na I KZD. W 1989 r. członek KO „S” w Darłowie.

⁶ Marek Stanisław Kossakowski (ur. 1952) – w 1976 r. absolutorium na Wydziale Polonistyki UW, 1976–1977 student Wydziału Reżyserii PWST w Warszawie. 1980–1981 zatrudniony w poradni językowej Polskiego Radia, 1983–1989 asystent reżysera w Teatrze Wielkim w Warszawie. W 1980 r. współpracownik KSS KOR. 1980–1981 drukarz i intrologator w niezależnym wydawnictwie NOWa. W 1981 r. redaktor biuletynu Regionu Mazowsze „Niezależność”. 17 XII 1981–20 VII 1982 r. internowany w OO w Warszawie-Białoleczę. 1980–1981 i 1983–1989 kolporter wydawnictw niezależnych i podziemnych, współzałożyciel pisma „Vacat”, członek zespołu redakcyjnego wydawnictw ruchu Wolność i Pokój, w V 1987 r. współorganizator międzynarodowego seminarium „Pokój międzynarodowy i porozumienia helsińskie”. W 1987 r. uczestnik głódówki WiP we Wrocławiu. W 1989 r. przedstawiciel „S” w województwie koszalińskim ds. organizacji wyborów. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

W okresie całej kampanii wyborczej przekazywał do Koszalina drukowane w Warszawie materiały propagandowe „Solidarności”, zapewniał stały dopływ informacji, pośredniczył w sprawach organizacyjnych. Dwukrotnie, osobiście przyjeżdżał do Koszalina, przywożąc znaczne ilości ulotek propagandowych i innych materiałów.

Poza wizualną propagandą WKO „S” nawiązał także kontakt z Rozgłośnią P[ro]aństwowego] R[adia] i TV w Szczecinie oraz P[ro]olskiego] R[adia] w Koszalinie.

Dnia 10 maja br. rozpoczęto emisję własnych bloków programowych w ramach lokalnych audycji radiowych. Przygotowywał je Wiesław Romanowski (członek prezydium WKO „S”). Osiągnięto również dostęp do studia TV Szczecin.

Programy telewizyjne dotyczące koszalińskiego WKO „S” przygotowywali dziennikarze szczecińscy – Monika Szwaja⁷, Jacek Kamiński⁸ i Władysław Daniszewski⁹. Pomagał im zespół redakcyjny lokalnej „Gazety Wyborczej” pod kierownictwem ww. Wiesława Romanowskiego. Najaktywniejszymi członkami ww. zespołu byli:

– Ewa Wiertel¹⁰ – ur. 1959 r., wyksz[tałcenie] wyższe, zam[ieszkała] [w] Koszalin[ie],

⁷ Monika Szwaja (1949–2015) – pisarka i dziennikarka telewizyjna, absolwenta Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, polonistka (1972). W czasie studiów zaczęła pracę w Ośrodku Telewizyjnym w Szczecinie, zajmowała szereg stanowisk (m.in. asystentka reżysera montażu, dysponent, inspektor programu, reporterka „Kroniki”), po 13 XII 1981 r. nie przeszła weryfikacji i została zwolniona z telewizji. 1981–1988 nauczycielka języka polskiego i historii w Podgórzyźnie. W 1989 r. wróciła do pracy w szczecińskiej telewizji.

⁸ Jacek Kamiński (ur. 1943) – absolwent Wyższej Szkoły Rolniczej w Szczecinie i Podyplomowego Studium Dziennikarskiego na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 1968 r. wygrał konkurs na prezentera telewizyjnego w Ośrodku Telewizyjnym w Szczecinie, następnie: młodszy redaktor Telewizyjnego Technikum Rolniczego, redaktor, kierownik redakcji informacji, publicysta, kierownik „Studia 2” i „Studia 8”, zastępca i kierownik redakcji programów publicystycznych, kierownik „Kroniki”. Po 13 XII 1981 r. nie przeszedł weryfikacji i został pozbawiony prawa wykonywania zawodu. W 1989 r. wrócił do pracy w szczecińskiej telewizji.

⁹ Władysław Józef Daniszewski (1929–2007) – absolwent Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, socjologia (1968). 1939–1944 członek Szarych Szeregów, brał udział w powstaniu warszawskim, następnie wywieziony do Niemiec, w 1947 r. powrócił do kraju. 1947–1949 nauczyciel w Szkole Podstawowej dla Dorosłych w Poznaniu. 1950–1954 instruktor Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Od 1955 r. związany ze Szczecinem. 1963–1970 kierownik Wydziału Kultury Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie. Od 1965 r. na czele Społecznej Rady Wojewódzkiego Domu Kultury. 1975–1980 kierownik Redakcji Publicystyki Oddziału Telewizji Polskiej w Szczecinie, 1980–1982 redaktor naczelny, 1980–1982 członek Zarządu Głównego Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. W VIII 1980 r. uczestnik strajku w Stoczni Szczecińskiej im. Adolfa Warskiego. Od IX 1980 r. w „S” Pracowników Radia i Telewizji w Szczecinie. Po 13 XII 1981 r. stawał w obronie zwalnianych pracowników Telewizji; 31 I 1982 r. odwołany z zajmowanych stanowisk, przeszedł na wcześniejszą emeryturę.

¹⁰ Bliższych danych nie ustalono.

¹¹ Ewa Wardaszko (ur. 1958) – absolwentka Uniwersytetu Szczecińskiego, Instytutu Socjologii (1984), mgr kulturoznawstwa. Asystent w Zakładzie Socjologii Kultury Instytutu Socjologii US, w 1989 r. instruktor w Wojewódzkim Domu Kultury w Koszalinie.

– Ewa **Wardaszko**¹¹ – ur. 1958 r., wyksz[tałcenie] wyższe, zam[ieszkała] [w] Koszalin[ie],

– Zbigniew **Siwko**¹² – ur. 1948 r. wyksz[tałcenie] wyższe, zam[ieszkała] [w] Koszalin[ie],

– Ryszard **Pelczar**¹³ – ur. 1955 r., wyksz[tałcenie] wyższe, zam[ieszkały] [w] Koszalin[ie],

– Artur **Nowicki**¹⁴ – ur. 1955 r., wyksz[tałcenie] wyższe, zam[ieszkały] [w] Białogard[zie],

– Stanisław **Popławski** – ur. 1960 r., wyksz[tałcenie] średnie, zam[ieszkały] [w] Szczecinku,

– Stanisław **Pleskacz**¹⁵ – ur. 1953 r., wyksz[tałcenie] wyższe, zam[ieszkały] [w] Szczecinku.

Wyżej wymieniony zespół wydał trzy kolejne numery „Gazety Wyborczej” (na więcej koszaliński Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk nie wyraził zgody), które zostały rozprzedane w cenie 100 zł za egzemplarz, m.in. poprzez sieć kiosków R[obotniczej] S[półdzielni] W[ydawniczej] „Prasa-Książka-Ruch”.

Mimo dużego dostępu do krajowych środków masowego przekazu przedstawiciele WKO „S” (Ryszard Janas, Marian Rogowski oraz Franciszek Sak) udzielili wywiadów redaktorom Radia Wolna Europa. Przeprowadzili je Jan Minkiewicz z Amsterdamu i Tomasz Wróblewski z Waszyngtonu. Ich tematyka dotyczyła aktualnego stanu kampanii wyborczej, utrudnień ze strony władz, stanu zorganizowania zakładowych ogniw NSZZ „S” itp.

Oprócz własnych, wyspecjalizowanych grup zajmujących się kampanią wyborczą WKO „S” korzystał z silnego wsparcia udzielonego przez kler rzymskokatolicki, który obok wsparcia duchowego także czynnie zaangażował się w kampanię wyborczą kandydatów „S”. Uczestniczył w organizowaniu terenowych komitetów obywatelskich, udostępniał pomieszczenia parafialne na ich działalność, agitował wiernych do głosowania na kandydatów „S”, pośredniczył w kolportażu materiałów propagandowych. Najaktywniejszymi ośrodkami takiej działalności były

¹² Zbigniew Siwko (ur. 1948) – psycholog, pracownik Zakładu Poprawczego w Koszalinie.

¹³ Ryszard Pelczar – absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, Instytutu Socjologii (1984). 1984–1985 pracownik naukowo-techniczny Instytutu Socjologii UW, 1985–1987 st. asystrynt w Koszalińskim Ośrodku Naukowo-Badawczym, od 1987 r. kierownik referatu Wydziału Zatrudnienia i Spraw Socjalnych Punkt Orientacji i Poradnictwa Zawodowego Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie. Współpracownik redakcji niezależnego tygodnika „Sierpień 80”. W 1989 r. współzałożyciel WKO „S” w Koszalinie, członek Komisji Prasowej WKO.

¹⁴ Artur Nowicki – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Białogardzie.

¹⁵ Stanisław Pleskacz (ur. 1953) – absolwent Akademii Rolniczej w Poznaniu, chemiczna technologia drewna (1978). Od 1978 r. pracownik Zakładu Płyt Wiórowych w Szczecinku, od VII 1983 r. kierownik Działu Kontroli Jakości. Od IX 1980 r. w „S”, od XII przewodniczący KZ, członek MKZ w Szczecinku, od IX 1981 r. II wiceprzewodniczący ZR „Pobrzeże”. 13 XII 1981 – 9 III 1982 r. internowany w OO w Wierzbrowie Pomorskim. W 1989 r. członek Komitetu Organizacyjnego NSZZ „S” MKZ Szczecinek, organizator Komitetu Założycielskiego „S” w ZPW, współpracownik KIK w Szczecinku, członek WKO „S” w Koszalinie.

parafie: pw. Św. Ducha w Koszalinie oraz w Lipiu, Sławoborzu, Rąbinie, Garbnie, Bobolicach, Połczynie Zdroju i Świdwinie.

Wybory w dniu 4 czerwca br. przebiegały na terenie województwa koszalińskiego na ogół w spokojnej atmosferze. Udział w nich wzięło ok. 64 proc. uprawnionych. Do nielicznych negatywnych akcentów doszło jedynie w Szczecinku, gdzie tamtejszy MKO ustawił przed 18 lokalami wyborczymi plansze z obraźliwymi hasłami. Zostały one usunięte po interwencji dyrektora Wojewódzkiego Biura Wyborczego. Przebieg całego głosowania był obserwowany przez wytypowane w tym celu grupy informacyjno-propagandowe, które ponadto prowadziły bieżącą agitację przed lokalami. Niezależnie od ich działalności WKO „S” powołał własną, nieoficjalną sieć informacyjną, której zadaniem było bieżące przekazywanie danych dot[yczących] frekwencji i sytuacji w poszczególnych obwodach oraz wstępnych wyników głosowania. Sieć ta działała bardzo sprawnie, aż do uzyskania pełnych danych w dniu 5 czerwca br.

W wyniku głosowania wszyscy kandydaci zgłoszeni przez WKO „S” w Koszalinie uzyskali wymaganą ilość głosów i obsadzili oba mandaty senatorskie i przyznane im dwa mandaty poselskie.

Koniec I tury wyborów mimo zdecydowanego zwycięstwa kandydatów WKO „S” zaostrzył konflikt między aktywnym TZ NSZZ „S” Regionu Koszalińskiego a WKO „S”. Jego podłożem tym razem stały się odmienne koncepcje dotyczące udziału członków „S” w drugiej turze wyborów. WKO „S” zalecał udział i głosowanie na kandydatów wybranych przez siebie: Stefana Gębickiego, Zbigniewa Puzewicza, Jana Wołosiaka i Piotra Rózanowskiego. Decyzję taką wypracowano po konsultacji z właściwymi terytorialnie dla danych kandydatów MKO „S”, które badały przede wszystkim zachowanie ww. kandydatów w latach 1980–[19]82. W stosunku do kandydatów zgłoszonych po raz pierwszy do II tury wyborów WKO „S” nie przyjął określonej linii postępowania.

TZ NSZZ „S” Regionu Koszalińskiego był zdania, iż członkowie „S” nie powinni uczestniczyć w II turze wyborów, gdyż swój cel już osiągnęli. Ostatecznie w dniu 18 czerwca br. w wyborach wzięło udział 23 proc. wyborców uprawnionych do głosowania, a w obrębie poszczególnych mandatów wygrali:

Okręg nr 46 (koszalińsko-kołobrzeski):

– mandat nr 181 (PZPR): Stefan Gębicki – dyr[ektor] Polskiej Żeglugi Bałtyckiej, zam[ieszkały] [w] Kołobrzegu[u],

– mandat nr 182 (PZPR): Zbigniew Puzewicz, prac[ownik] naukowy W[oj-skowej] A[kademii] T[echnicznej] w Warszawie, zam[ieszkały] [w] Warszawieⁱ,

– mandat nr (PZPR): Marian Orzechowski – sekr[etarz] K[omitetu] C[entralnego] P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej], zam[ieszkały] [w] Warszawie.

ⁱ Woryginał tu i dalej Warszawa.

Okręg nr 47 (szczecinecko-drawski):

– mandat nr 184 (PZPR): Zofia Wilczyńska – dyr[ektor] przedszkola, zam[ieszkała] [w] Połczynie Zdrojuⁱ,

– mandat nr 185 (Z[jednoczone] S[tronnictwo] L[udowe]): Stefan Ryder – nadleśniczy, zam[ieszkały] [w] Świerczynie^k, gm[ina] Wierzchowo,

– mandat nr (PZPR): Tadeusz Jemioło – gen. L[udowego] W[ojska] P[olskiego], zam[ieszkały] [w] Warszawie.

Ostatnim znaczącym akcentem działalności koszalińskiego WKO „S” były dwie imprezy artystyczne, w których uczestniczyli posłowie i senatorzy „S” zorganizowane w amfiteatrach w Koszalinie (26 czerwca br.) oraz w Połczynie Zdroju (27 czerwca br.). W części artystycznej wzięli udział aktorzy z Bałtyckiego Teatru Dramatycznego w Koszalinie oraz z Warszawy, Katowic i Słupska. Podsumowując swoje wypowiedzi z kampanii przedwyborczej, senator G[abriela] Cwojdzńska w Połczynie Zdroju stwierdziła: „Zbudowaliśmy wspólną siłę – »Solidarność«, której nie jest w stanie obalić żadna siła i tą siłą będziemy walczyć, niszcząc wszystko to, co było od lat plagą i oszustwem naszego narodu. Nasz naród był pod pręgierzem komunizmu, który w obecnej chwili drży w posadach i wkrótce runie. Nigdy więcej pod zaborem rosyjskim!”. Wypowiedź ta charakteryzuje postawy wszystkich posłów i senatorów reprezentujących koszaliński WKO „S”. Dali temu wyraz podczas wieców i mityngów przedwyborczych, na których opowiedzieli się za pełnymi reformami politycznymi, opartymi na naukach społecznych Kościoła, a prowadzącymi do stworzenia w Polsce ustroju demokracji parlamentarnej. Ponadto wielokrotnie stwierdzali, iż należy rozliczyć PZPR oraz inne osoby za błędy popełnione w ciągu 44 lat istnienia PRL. Jako członkowie Zgromadzenia Narodowego będą dążyć do zmiany stosunków Polski ze Z[wiązkiem] S[ocjalistycznych] R[epublik] R[adzieckich] w kierunku pełnej samodzielności i suwerenności, do całkowitego wyprowadzenia wojsk radzieckich z terenu naszego kraju. Poparli też głosy żądające dokonania zadań polityczno-organizacyjnych w resortach M[inisterstwa] O[brony] N[arodowej] i M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych], dotyczących ich odpolitycznienia i znacznej redukcji etatowej oraz natychmiastowej rejestracji Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Ponadto zdecydowanie negatywnie ocenili kandydaturę gen. W[ojciecha] Jaruzelskiego na urząd Prezydenta P[olskiej] R[zeczypospolitej] L[udowej].

W dniu 24 czerwca br. aktyw WKO „S” pod wpływem silnych nacisków TZ NSZZ „S” Regionu Koszalińskiego podjął decyzję o realizacji uchwały Komitetu Obywatelskiego przy L[echu] Wałęsie (z dn[ia] 22 czerwca br.), dotyczącej likwidacji terenowych komitetów obywatelskich, postanawiając rozwiązać WKO „S” z dniem 30 czerwca br. Tym samym upadły wszelkie koncepcje dalszego wykorzystania bazy ludzkiej i technicznej, zaangażowanej przez WKO „S” w okresie

ⁱ W oryginalne Połczyn Zdrój.

^k W oryginalne Świerczyna.

kampanii wyborczej. Najistotniejszymi z nich były projekty utworzenia nowej partii politycznej lub ruchu na rzecz pojednania narodowego, który stanowić miał oparcie dla nowo wybranego Zgromadzenia Narodowego. Inną propozycję dalszej działalności zaproponował Wiesław Romanowski, a dotyczyła ona wydawania stałej lokalnej popołudniówki opozycyjnej, której zespół redakcyjny korzystałby z lokalu i sprzętu WKO „S”. Jednakże TZ NSZZ „S” Regionu Koszalińskiego negatywnie odniósł się do tego projektu i przeforsował własną koncepcję działalności prasy niezależnej w naszym województwie. Wynika z niej, że TZ NSZZ „S” Regionu Koszalińskiego zamierza wydawać dwa niezależne pisma – pod redakcją Mariana Rogowskiego „Solidarność Koszalińska” (pierwszy numer ma ukazać się w końcu lipca br.) oraz „Głos Wolny”¹⁶ pod redakcją Stanisława Popławskiego ze Szczecinka (ma zajmować się problematyką terenowych struktur „S”).

Ostatecznie WKO „S” w Koszalinie rozwiązał się w dniu 3 lipca br. i przekazał sprzęt i zajmowany lokal do dyspozycji Wojewody Koszalińskiego.

Z uwagi na powyższe oraz realizując stosowną decyzję Dyrektora Departamentu III MSW w Warszawie z dnia 19 czerwca br., postanowiono zakończyć sprawę obiektową krypt[onim] „Parawan”, a posiadane materiały złożyć w archiwum tut[ejszego] Wydziału „C”. Reasumując, należy stwierdzić, iż prowadzona sprawa obiektowa pozwoliła na wszechstronne rozpoznanie czołowych działaczy środowisk niezależnych z naszego terenu (głównie KIK i „S”) oraz ich aktualnych przekonań i poglądów politycznych. Umożliwiła też poznanie przyjętych przez nich metod i form działania. Wartość uzyskanych materiałów operacyjnych podnosi fakt uzyskania rozpoznania nowej grupy działaczy, która silnie akcentuje swoją obecność, m.in. uzyskała w praktyce całkowitą kontrolę nad Tymczasowym Zarządem NSZZ „Solidarność” Regionu Koszalińskiego. Grupa ta skupiła się wokół Klemensa Bieleńskiego i jej najaktywniejszymi członkami są: Tadeusz Wołyniec, Marian Rogowski, Jerzy Olszewski, Ryszard Michalski, Franciszek Sak i inni. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż większość wymienionych posiada zdecydowanie antykomunistyczne poglądy oraz radykalne nastawienie antypartyjne i antyrządowe.

Operacyjną ochroną ww. struktury regionalnej „Solidarności” zajmuje się Wydział V tut[ejszego] WUSW.

[...]¹

ppłk mgr Bogusław Małecki¹

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 1, s. 43–53, oryginał, mps.

¹ Po lewej stronie Egz[emplarz] nr 1 – Wydz[iał] I Dep[artamentu] III M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] w Warszawie, Egz[emplarz] nr 2 – Sekcja I w[ydział] m[iejscowy], Egz[emplarz] nr 3,4 – S[prawa] O[biektowa] „Parawan”.

¹ Pieczętka Naczelnik Wydziału III WUSW w Koszalinie oraz nieczytelny podpis.

¹⁶ „Wolny Głos” – pismo wydawane w Szczecinku, redagowane przez Stanisława Popławskiego, w którym prezentowano program wyborczy KO „S” i kandydatów WKO „S” w Koszalinie do Sejmu i Senatu.

1989 lipiec 21, Koszalin – Wniosek naczelnika Wydziału III WUSW do zastępcy szefa WUSW ds. SB w Koszalinie o zakończenie sprawy obiektowej „Parawan”, tajne

[...]a

Streszczenie zebranych materiałów

Sprawa obiektowa krypt[onim] „Parawan” została założona w celu operacyjnej kontroli działalności politycznej aktywu strony opozycyjno-solidarnościowej, skupionego przy W[ojewódzkim] K[omitecie] O[bywatelskim] „S[olidarność]” w Koszalinie w okresie kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu P[olskiej] R[zeczypospolitej] L[udowej] w 1989 r. Inicjatorami utworzenia ww. komitetu byli działacze Regionu „Pobrzeże” N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[a-wodowego] „S” (głównie z lat 1980–[19]81) oraz aktyw K[lubów] I[nteligencji] K[atolickiej] z Koszalina i Szczecinka. Jego głównym celem było przygotowanie środowisk niezależnych i opozycyjnych do udziału w kampanii wyborczej oraz wyłonienie kandydatów na posłów i senatorów reprezentujących te środowiska wraz ze zorganizowaniem i przeprowadzeniem ich kampanii wyborczej.

Kampania wyborcza prowadzona przez WKO „S” przybrała charakter konfrontacyjny, do najistotniejszych negatywnych faktów należały:

- kolportaż ulotek zawierających obraźliwe hasła i elementy (czerwona świnia, podobizna Stalina itp. – Koszalin, Darłowo),
- kolportaż ulotek nakazujących skreślanie wszystkich kandydatów koalicji,
- niszczenie elewacji na budynkach instytucji państwowych i prywatnych,
- współpraca z dziennikarzami R[adia] W[olna] E[uropa],
- wykorzystywanie nieletnich do kolportażu materiałów „S”,
- umieszczanie agresywnych haseł przed lokalami wyborczymi (Szczecinek),
- wrogie, antyrządowe i antykomunistyczne wypowiedzi kandydatów podczas zebrań i mityngów przedwyborczych.

Zebrane w sprawie materiały stanowią faktograficzny zapis form i metod działania stosowanych przez środowisko opozycyjno-solidarnościowe oraz operacyjne rozpoznanie jego czołowych działaczy.

Powód zakończenia

W dniu 24 czerwca 1989 r. aktyw WKO „S” w Koszalinie podjął decyzję o realizacji uchwały Komitetu Obywatelskiego przy L[echu] Wałęsie (z dnia

^a W lewym górnym rogu „Zatwierdzam” oraz pieczętka Zastępcy Szefa Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych ds. Służby Bezpieczeństwa w Koszalinie płk mgr Aleksander Pudło i nieczytelny podpis wraz datą 21 VII 1989 r.

22 czerwca [19]89 r.) dotyczącej likwidacji terenowych komitetów obywatelskich, postanawiając rozwiązać WKO „S” z dniem 30 czerwca [19]89 r. Ostatecznie WKO „S” w Koszalinie rozwiązał się 3 lipca 1989 r. i przekazał sprzęt oraz zajmowany lokal (przy ul. Kniewskiego 82) do dyspozycji Wojewody Koszalińskiego.

W związku z powyższym oraz stosownym zaleceniem dyr. Dep[artamentu] III M[inisterstwa] S[praw] W[ewnętrznych] w Warszawie (z dnia 19 czerwca [19]89 r.) postanowiono sprawę obiektową krypt[onim] „Parawan” zakończyć, a posiadane materiały złożyć w archiwum Wydziału „C” tut[ejszego] W[ojewódzkiego] U[rzędu] S[praw] W[ewnętrznych].

Dalszą kontrolę operacyjną aktywu środowiska opozycyjno-solidarnościowego będą prowadziły zgodnie z zakresem zainteresowań wydziały operacyjne S[łużby] B[ezpieczeństwa] tut[ejszego] WUSW.

ppłk mgr Bogusław Małecki^b

Źródło: AIPN Sz 00107/100, t. 2, s. 177, oryginał, mps.

^b *Pieczętka Naczelnik Wydziału III WUSW w Koszalinie i nieczytelny podpis.*

Część II

W oczach własnych

Nr 1

1989 luty 11, Koszalin – Komunikat ze spotkania członków Zarządu Regionu „Pobrzeże” NSZZ „Solidarność”, delegatów na Krajowy Zjazd „Solidarność”, Prezydium Komisji Rewizyjnej, przedstawicieli Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej „Pomorze Środkowe”, byłych więźniów politycznych i byłych internowanych, które odbyło się na zaproszenie Pawła Michalaka – przewodniczącego Regionu „Pobrzeże” NSZZ „Solidarność”

W dniu 11 lutego 1989 r. w sali konferencyjnej Domu Parafialnego w Koszalinie odbyło się na zaproszenie Pawła Michalaka spotkanie członków Zarządu Regionu „Pobrzeże” N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność”, delegatów na Krajowy Zjazd „Solidarność”, Prezydium Komisji Rewizyjnej, przedstawicieli M[iędzyzakładowej] K[omisji] K[oordynacyjnej] „Pomorze Środkowe”, byłych więźniów politycznych i byłych internowanych.

Zebrani omówili sytuację w kraju i regionie i przyjęli następujące oświadczenie^a.

1. Wyrażamy poparcie Lechowi Wałęsie i grupom negocjacyjnym „Solidarność”, uczestniczącym w obradach okrągłego stołu.
Popieramy apel Lecha Wałęsy o sześć spokojnych tygodni dla okrągłego stołu.
2. Uważamy, że nadal warunkiem podstawowym porozumienia narodowego jest relegalizacja „Solidarność”.
3. Wyrażamy gotowość do podjęcia legalnych działań związanych z relegalizacją „Solidarność”.

W tym celu powołujemy zespół organizacyjny, z którego przedstawicielami można kontaktować się pod adresami na odwrocie:

1. Białogard	Edward Dziemidowicz ¹
	Jan Bloch ²

^a Przy nazwiskach z pozycji 1–7 znajdują się adresy domowe i kody pocztowe, które pominięto. Ta część dokumentu zawiera wiele innych dopisanych odręcznie nazwisk oraz numerów telefonów.

¹ Edward Dziemidowicz (ur. 1948) – garbarz; od IX 1980 r. w „S”, członek MKZ „S” w Białogardzie, członek TRZ „Pobrzeże” i ZR „Pobrzeże” (przewodniczący oddziału w Białogardzie) oraz KK. 17 XII 1981–17 III 1982 r. internowany w OO w Wierchowiu i Darłównu. W 1989 r. członek KO „S” w Białogardzie.

² Jan Leon Bloch (1944–2016) – w latach 1968–2004 zatrudniony w PKP (m.in. w charakterze dyżurnego ruchu). Od IX 1980 r. w „S”, członek Komisji Założycielskiej w PKP Stacja Runowo Pomorskie. 13 XII 1981–1983 r. organizator pomocy materialnej dla rodzin aresztowanych i internowanych. 1982–1989 kolporter wydawnictw podziemnych („Oko”, „Ucho”, „Pobudka”); kurier na terenie kraju; organizator Duszpasterstwa Ludzi Pracy, współorganizator Mszy za Ojczyznę. VIII 1987–13 V 1989 r. członek Międzyregionalnej Komisji Koordynacyjnej Pomorza Środkowego

2. Kołobrzeg	Kazimierz Mirecki ³ Piotr Pawłowski ⁴
3. Koszalin	Tadeusz Wołyniec Paweł Michalak
4. Szczecinek	Jan Zieliński ⁵ Stanisław Pleskacz
5. Świdwin	Zygmunt Bąk ⁶
6. Drawsko P[omorskie]	Ryszard Frutczak
7. Czaplinek	Bolesław Groździej

**Przewodniczący Regionu „Pobrzeże”
NSZZ „Solidarność”
Paweł Michalak^b**

Źródło: APK, 10, Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.

Koszalin–Słupsk (od 25 IX 1988 r. członek kierownictwa). VI 1989–XII 1998 r. przewodniczący KZ w PKP Stacja Białogard, następnie zastępca przewodniczącego KZ i przedstawiciel „S” w Okręgowej Komisji Kolejarzy w Szczecinie. W 1989 r. członek KO „S” w Białogardzie. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

^b *Poniżej podpis odręczny Pawła Michalaka.*

³ Kazimierz Mirecki (ur. 1946) – w latach 1963–1984 pracownik Koszalińskiego Przedsiębiorstwa Instalacji Budownictwa w Kołobrzegu. Od IX 1980 r. w „S”; przewodniczący KZ w KPIB; współorganizator MKZ w Kołobrzegu, członek ZR „Pobrzeże”, członek Komisji Koordynacyjnej Budownictwa KKP. Po 13 XII 1981 r. kolporter wydawnictw podziemnych, współorganizator Mszy za Ojczyznę; w XII 1982 r. współorganizator manifestacji pod bazyliką konkatedralną Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu. W 1989 r. członek KO „S” w Kołobrzegu. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

⁴ Piotr Pawłowski (ur. 1955) – w latach 1978–1982 samodzielny pracownik ds. zaopatrzenia Polskiej Żeglugi Bałtyckiej w Kołobrzegu, następnie kierowca taksówki w Zrzeszeniu Prywatnego Transportu. Od IX 1980 r. w „S”, członek prezydium KZ, przewodniczący MKZ „S” w Kołobrzegu, członek Rady Programowej ZR Pobrzeże, delegat na IKZD. Po 13 XII 1981 r. działał w podziemiu. W VIII 1982 r. zatrzymany, 16 IX 1982 r. skazany wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego na karę trzech i pół roku pozbawienia wolności. W 1989 r. członek KO „S” w Kołobrzegu.

⁵ Jan Zieliński (ur. 1948) – do XII 1981 r. ślusarz w Zakładach Sprzętu Instalacyjnego „Polam” w Szczecinku, następnie zatrudniony w prywatnym zakładzie budowy jachtów w Szczecinku. Od IX 1980 r. w „S”, przewodniczący MKZ „S” w Szczecinku, uczestnik I WZD Regionu „Pobrzeże”, delegat na I KZD. 13 XII–23 XII 1981 r. internowany w OO w Wierzchowiu i Darłównku. Od połowy 1988 r. ślusarz w Zakładach Telekomunikacyjnych Urzędzeń Zasilających „Telekom-Telezas” w Szczecinku. W 1989 r. współzałożyciel i przewodniczący Komitetu Organizacyjnego NSZZ „S” MKZ Szczecinek, członek KO „S” w Szczecinku.

⁶ Zygmunt Bąk (ur. 1948) – w latach 1979–1985 kierowca Kombinatu Rolnego – Zakładu Mechanizacji i Chemizacji w Redle. Od IX 1980 r. w „S”, współorganizator Komitetu Założycielskiego, następnie przewodniczący KZ w KR ZMiCh; przewodniczący MKK, MKZ, od X 1980 r. Międzyzakładowej Komisji Robotniczej w Świdwinie; od IV 1981 r. członek TZR „Pobrzeże”, I WZD Regionu Pobrzeże, członek Prezydium ZR, delegat na I KZD. 23 XII 1981–9 III 1982 r. internowany w OO w Wierzchowiu. 1982–1989 organizator struktury podziemnej „S” w rejonie Świdwina i kolportażu wydawnictw podziemnych; 1982–1989 współorganizator Mszy za Ojczyznę w kościele Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Świdwinie. W 1989 r. organizator MKO „S” w Świdwinie. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

Nr 2

1989 marzec, Koszalin – Zaproszenie „in blanco” do wzięcia udziału w organizacji Klubu Inicjatyw Obywatelskich, będącego koszalińskim odpowiednikiem Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie

Szanowny Pan

Serdecznie zapraszam Pana na organizowane przez Regionalną Komisję Organizacyjną Regionu „Pobrzeże” N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” w Koszalinie spotkanie z przedstawicielami inteligencji miasta Koszalina.

Celem spotkania jest omówienie dotychczasowych wyników obrad okrągłego stołu, stanu przygotowań do legalizacji związku w Regionie oraz inicjatywa powołania Klubu Inicjatyw Obywatelskich, który byłby regionalnym odpowiednikiem Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie.

Spotkanie rozpocznie się w dniu 19 marca br. o godz. 17.00 w Sali Chrystusa Króla w Kościele pw. Św. Ducha w Koszalinie przy ul. Związku Walki Młodych.

Dziękujemy za zainteresowanie
naszą propozycją
Proszę przyjąć pozdrowienia

Paweł Michalak

[...]^a

Źródło: APK, 10, *Spuścizna Pawła Michalaka*, b.p., mps.

^a Po lewej stronie Koszalin dnia... marca 1989 r.

Nr 3

1989 kwiecień 8, Koszalin – Oświadczenie członków-założycieli o powołaniu Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie

Zgromadzone w dniu 8 kwietnia 1989 r. grono osób zaproszonych przez Pawła Michalaka, przewodniczącego Regionu „Pobrzeże” N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność”, postanowiło włączyć się w zapoczątkowany wynikami obrad okrągłego stołu proces demokratyzacji życia, gruntownej reformy gospodarki i struktur państwa. Jednym z ważnych elementów tego procesu jest dobre przygotowanie środowisk opozycyjnych do udziału w wyborach.

Naszą obywatelską inicjatywę organizacyjnie opieramy na realnych możliwościach, tj. strukturach NSZZ „Solidarność”, Niezależnego Zrzeszenia Studentów oraz działających w naszym województwie Klubach Inteligencji Katolickiej z Koszalina i Szczecinka. Nie oznacza to jednak ograniczenia naszej inicjatywy do tych środowisk. Pozostajemy otwarci na zgłaszanie propozycji włączenia wszystkich tych, którzy w swoich środowiskach zawodowych i społecznych mają ugruntowaną opinię o swojej niezależności i powszechnie uznawany autorytet.

Przyjmując wyżej wymienione założenia wstępne, postanawiamy:

1. Powołać w dniu 8 kwietnia 1989 r. **Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie**, którego zadaniem będzie:

– przyjmowanie zgłoszeń kandydatów środowisk niezależnych do 35 proc. puli w Sejmie i do Senatu,

– troska o wyszukiwanie odpowiednich kandydatów w wymaganym przez ordynację wyborczą terminie,

– organizacja kampanii wyborczej kandydatom ze środowisk niezależnych,

– zorganizowanie niezbędnych środków potrzebnych do prowadzenia działalności,

– współpraca z Komitetem Obywatelskim „Solidarność” w Warszawie.

2. Ustalić tymczasową lokalizację sekretariatu Komitetu w Klubie Inteligencji Katolickiej w Koszalinie.

3. Zgłosić Wojewodzie Koszalińskiemu o powołaniu naszej inicjatywy i wystąpić z wnioskiem o zapewnienie ze strony władz wojewódzkich warunków do prowadzenia nieskrępowanej działalności na terenie całego województwa, a także odpowiednich środków (niezależnego lokalu z telefonem, możliwości otworzenia konta bankowego, wypożyczenia środków transportu na czas kampanii wyborczej, przydział papieru, telexu, dostępu do poligrafii itp.). Do czasu uzyskania oczekiwanych warunków do prowadzenia działalności prosimy o **kierowanie korespondencji** związanej z przyjętym zakresem naszego działania na adres:

Sekretariat
Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie
 ul. Ks. S. Staszica 38
 75-449 Koszalin
 (Klub Inteligencji Katolickiej)

Oświadczamy ponadto: działalność naszą podejmujemy, będąc świadomi tego, że wiele może nas dzielić, ale niepodważalnie łączy nas troska o odpowiedzialny wysiłek na rzecz wydobycia kraju z głębokiego kryzysu i świadomość potrzeby organizowania pracy nad pełną realizacją reformy i demokracji w ojczyźnie.

Podpisali uczestnicy założycielskiego zgromadzenia **Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie:**

Bieliński Klemens – teletechnik, działacz NSZZ „Solidarność” w Koszalińskim Węźle P[olskich] K[olei] P[aństwowych], współorganizator Duszpasterstwa Kolejarzy w Koszalinie.

Bieńkowski Henryk¹ – inżynier mechanik, członek M[iędzyzakładowego] K[omitetu] O[rganizacyjnego] NSZZ „Solidarność” w Kołobrzegu, współorganizator Tymczasowej Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” Fabryki Podzespołów Radiowych „Elwa” w Kołobrzegu.

Ciesielski Andrzej² – artysta plastyk, założyciel niezależnej galerii „Na Plebanii”.

¹ Henryk Bieńkowski (ur. 1949) – absolwent Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie (1981). 1972–1993 pracownik Fabryki Podzespołów Radiowych „Elwa” w Kołobrzegu. Od IX 1980 r. w „S”, członek MKR, następnie MKZ (do ukonstytuowania się władz statutowych) w Kołobrzegu; w 1981 r. przewodniczący KZ w FPR „Elwa”. Po 13 XII 1981 r. członek Tajnej Komisji Międzyzakładowej w Kołobrzegu; 1982–1989 kolporter ulotek i prasy niezależnej. W IX 1982 r. przygotował manifestację w Kołobrzegu na rocznicę wprowadzenia stanu wojennego; XI 1982–II 1983 r. powołany do służby wojskowej w Wojskowym Obozie Specjalnym w Chełmnie n. Wisłą. Od 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

² Andrzej Ciesielski (ur. 1946) – artysta, malarz, rysownik. Absolwent Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Sztuk Pięknych (1971), magister sztuki w zakresie malarstwa i pedagogiki artystycznej. Od 1972 r. mieszkał i tworzył w Koszalinie, współpracował z Przedsiębiorstwem Państwowym „Pracownie Sztuk Plastycznych” w Koszalinie (prace zlecane). Uczestnik niezależnego ruchu artystycznego w Polsce. W latach 1980–1981 współtworzył i prowadził dwie edycje Spotkań Artystów, Naukowców i Teoretyków Sztuki w Osiekach. W 1985 r. w dokumentach Wydziału III WUSW w Koszalinie charakteryzowano go następująco: „Czynnie zaangażowany w tzw. drugi obieg kultury; ściśle współpracuje z klerem jako plastyk. Inicjator powołania Duszpasterstwa Środowisk Twórczych. Utrzymuje kontakty z osobami o negatywnej postawie politycznej, zamieszkałymi w kraju” (AIPN Sz, 443/74, Wykaz osób szczególnie niebezpiecznych, podlegających aktywnemu rozpracowaniu operacyjnemu przez Wydział III WUSW w Koszalinie w zakresie wzrostu zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, 30 III 1985 r., k. 34). Od 1986 r. prowadził galerię „Na Plebanii”. W 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie.

Dziarnowski Marian³ – ekonomista, wiceprezes Oddziału Wojewódzkiego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Koszalinie, członek Zarządu Klubu Inteligencji Katolickiej w Koszalinie.

Gabriel Wojciech – profesor nauk rolniczych, pracownik naukowy Instytutu Ziemiaka w Boninie.

Górecki Zbysław⁴ – prawnik, były prezes oddziału rozwiązanego Związku Literatów Polskich, działacz Koszalińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego.

Górecka Janina⁵ – przedstawicielka Ekologicznego Komitetu Obywatelskiego „Czuwanie” w Darłowie.

Groszyk^a Tadeusz – inżynier elektronik, członek Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” węzła PKP w Szczecinku oraz M[iędzyzakładowego] K[omitetu] Z[ałożycielskiego] NSZZ „Solidarność” w Szczecinku.

Janas Ryszard Adam – geodeta, członek prezydium Zarządu Regionu „Pobrzeże” NSZZ „Solidarność”.

Jęczkowski Leszek – inżynier budownictwa drogowego, przewodniczący Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Dyrekcji Okręgowej Dróg Publicznych w Koszalinie.

Kamiński Ryszard – inżynier mechanik, członek Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Zakładzie Zespołów Elektronicznych „Unitra-Unitech” w Białogardzie.

Kowalska Ewa⁶ – historyk sztuki, współorganizatorka Duszpasterstwa Środowisk Twórczych w Koszalinie.

Madej Jerzy – doc. dr hab. inż. budownictwa, dziekan Wydziału Inżynierii Lądowej i Sanitarnej w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Koszalinie.

Michalak Paweł – inżynier mechanik, przewodniczący Zarządu Regionu „Pobrzeże” NSZZ „Solidarność”.

^a *W oryginalne Groszek.*

³ Marian Dziarnowski (1922–1992) – absolwent Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Wydział Prawno-Ekonomiczny, mgr prawa (1949). W latach osiemdziesiątych naczelnik Wydziału Kredytów Narodowego Banku Polskiego Oddział Wojewódzki w Szczecinie, od VII 1986 r. na emeryturze. W 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie, stał na czele Biura Spraw Finansowych (Rada Funduszu Wyborczego).

⁴ Zbysław Górecki (1926–1991) – pisarz, publicysta i działacz społeczny. Absolwent Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach i Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii (prawo). Od roku 1953 r. radca prawny w Przedsiębiorstwie Połowów i Usług Rybackich „Kuter” w Darłowie i w Fabryce Zapalek w Sianowie. Założyciel grupy literackiej „Meduza” oraz pierwszy prezes Koszalińskiego Klubu Literackiego. Autor m.in.: *Ekspedycji* (1955), *Przygody nad Rio Negro* (1958), *Żelazna ściana* (1971), *Delta powraca na Ziemię* (1971), *Pierwsza księga moich przygód* (1972), *Jedzie, klekocząc pod górę* (1981).

⁵ Janina Górecka (1931–2017) – żona Zbysława Góreckiego, pracowała w Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych oraz w bankowości; działaczka opozycyjna „S”.

⁶ Ewa Kowalska – historyk sztuki. 1980–1984 pracowniczka Działu Sztuki Współczesnej Muzeum w Koszalinie, w 1985 r. Wojewódzki Konserwator Zabytków w Koszalinie.

Pawłowski Piotr – technik mechanik, członek MKO NSZZ „Solidarność” w Kołobrzegu, delegat na I Krajowy Zjazd NSZZ „Solidarność”.

Pelczar^b Ryszard – socjolog, współpracownik redakcji tygodnika NSZZ „Solidarność” „Sierpień 80”.

Pietkiewicz Waldemar⁷ – inżynier budownictwa, przewodniczący grupy inicjatywnej Sybiraków Oddziału Koszalińskiego.

Piotrowski Jacek⁸ – inżynier leśnik, przewodniczący Komitetu Organizacyjnego NSZZ „Solidarność” w Biurze Urządzania Lasów i Gospodarki Leśnej w Szczecinku, członek Klubu Inteligencji Katolickiej w Szczecinku.

Romanowski Wiesław – socjolog, redaktor tygodnika „Sierpień 80”, członek Polskiego Towarzystwa Socjologicznego Oddział w Gdańsku.

Rybicki Wiesław – technik mechanik, przewodniczący Komisji ds. wznowienia legalnej działalności NSZZ „Solidarność” w „Unitra-Kazel” w Koszalinie.

Sak Franciszek – inżynier elektryk, członek Zarządu Regionu „Pobrzeże” NSZZ „Solidarność”, członek Tymczasowego Zarządu NSZZ „Solidarność” Regionu „Pomorze Środkowe”.

Słowik Wojciech⁹ – inżynier mechanik, rzemieślnik.

Sokołowski Stanisław¹⁰ – doktor pedagogiki, wiceprezes Klubu Inteligencji Katolickiej w Koszalinie.

Songajło Alojzy – inżynier budownictwa, zastępca członka^c Zarządu Oddziału P[olskiego] Z[wiązku] I[nżynierów] i T[chników] B[udownictwa], członek Komitetu Gospodarki Żywnościowej Rady Wojewódzkiej Naczelnej Organizacji Technicznej, członek Klubu Inteligencji Katolickiej w Koszalinie.

Tabisz Roman – doktor inżynier elektronik, prezes Klubu Inteligencji Katolickiej w Koszalinie.

Troiński Antoni – magister filozofii, prezes Klubu Inteligencji Katolickiej w Szczecinku.

^b W *oryginale* Pelcar.

^c *Dopisano odręcznie.*

⁷ Waldemar Pietkiewicz (1938–2013) – absolwent Politechniki Szczecińskiej, Wydział Budownictwa Lądowego (1963). W latach osiemdziesiątych kierownik Pracowni Projektowej w Biurze Projektów Urbanistycznych i Komunalnych w Koszalinie. W 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie; pierwszy prezes Związku Sybiraków Oddział w Koszalinie. Pochowany na Powązkach w Warszawie.

⁸ Jacek Piotrowski (ur. 1948) – absolwent Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu, magister inżynier leśnictwa (1971). W latach osiemdziesiątych taksator specjalista w Biurze Urządzania Lasów i Geodezji Leśnej w Szczecinku; członek KIK w Szczecinku, od IX 1980 r. w „S”. W 1987 r. przywoził z Berlina Zachodniego literaturę bezdebitową w języku polskim. W 1989 r. przewodniczący Komitetu Organizacyjnego, a następnie KZ „S” w BULiGL; członek WKO „S” w Koszalinie; wiceprzewodniczący KO „S” w Szczecinku.

⁹ Słowik Wojciech – działacz „S”, inż. mechanik, rzemieślnik z Koszalina.

¹⁰ Sokołowski Stanisław (ur. 1949) – działacz „Solidarności”, doktor pedagogiki zatrudniony w WSI w Koszalinie, w 1982 r. zwolniony z pracy za działalność opozycyjną, w 1987 r. ponownie zatrudniony w WSI w Koszalinie, w 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie.

Uptas Wiesław¹¹ – adwokat, współpracownik Komitetu Helsińskiego w Polsce.

Werner Edmund¹² – profesor nauk rolniczych, pracownik naukowy Instytutu Ziemiaka w Boninie, członek Klubu Inteligencji Katolickiej w Koszalinie.

Wujek Zygmunt¹³ – rzeźbiarz, członek Klubu Inteligencji Katolickiej w Koszalinie.

Przewodniczący obrad założycielskiego zgromadzenia
Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie

Jerzy Madej^d

Źródło: APK, 10, Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.

^d *Poniżej podpis odręczny Jerzego Madeja.*

¹¹ Wiesław Stanisław Uptas (1932–2008) – absolwent Uniwersytetu Łódzkiego, Wydz. Prawa (1956). 1956–1963 prokurator rejonowy w Kołobrzegu, 1964–1966 radca prawny, od 1966 r. adwokat. Po 13 XII 1981 r. adwokat represjonowanych działaczy „S”, współpracownik Biskupiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i Ich Rodzinom. Autor wierszy publikowanych w prasie podziemnej, m.in. „Kursie”, „Prawie i bezprawiu”, „Solidarności Narodu”, „Kołobrzeszkiej Solidarności”, „Gońcu Kołobrzeskim”. W 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

¹² Edmund Werner (1916–1993) – przedwojenny oficer WP, ppor. (1938). Absolwent Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie (1965), doktor nauk rolnych, docent (1972), profesor nadzwyczajny (1983). Od 1965 r. współorganizator, a później zastępca dyrektora ds. naukowych Zakładu Doświadczalnego Ziemiaka w Boninie k. Koszalina, kierownik Zakładu Hodowli Eksperymentalnej; ogólnokrajowy koordynator hodowli ziemiaka. Autor czternastu odmian ziemiaka, m.in.: Azalia, Bogna, Dalia, Ina, Irys, Jaśmin, Kama, Kora, Leda, Liwia, Malwa, Mila, Olsztyński i Ronda. W 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie.

¹³ Zygmunt Wujek (1938–2018) – koszaliński artysta i rzeźbiarz, działacz społeczny. Autor wielu pomników, rzeźb, medali i medalionów. Absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Poznaniu (1965), Wydział Rzeźby; doktorat (1988), habilitacja (2014). 1961–1964 w Zakładzie Poprawczym w Poznaniu, 1965–1967 nauczyciel w Technikum Budowlanym w Koszalinie, od 1967 grafik Klubu Międzynarodowej Prasy i Książki „Ruch” w Koszalinie, członek Związku Polskich Artystów Plastyków; wykonywał prace zlecone. Do 13 XII 1981 r. członek Wojewódzkiej Rady Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa. 1973–1980 kontakt operacyjny ps. „WZ” Wydziału Paszportów WUSW w Koszalinie (kontakt sporadyczny, KO nie pobierał wynagrodzenia), 1980–1986 zarejestrowany jako KO Wydziału III i IV WUSW w Koszalinie (z uwagi na prace wykonywane w obiektach sakralnych i Kurii Koszalińsko-Kołobrzeszkiej). 18 VI 1986 r. wyrejestrowany z sieci agenturalnej z następującym uzasadnieniem: „KO od pewnego czasu okazywał wzrastającą niechęć do współpracy; oprócz informowania Służby Bezpieczeństwa tematykę tych rozmów zdradzał prawdopodobnie w rozmowach z przedstawicielami Kurii Biskupiej. Należy nadmienić, że na ten temat nie posiadamy potwierdzonych informacji, lecz szereg poszlak” (AIPN Sz, 00105/489, Notatka służbowa kierownika Sekcji IV Wydziału „B” WUSW w Koszalinie dotycząca analizy akt KO ps. „ZW”, 30 V 1985 r., k. 185).

Nr 4

1989 kwiecień 8, Koszalin – Lista uczestników Zgromadzenia Założycielskiego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, którzy podpisali Oświadczenie z dnia 8 kwietnia 1989 r.

Lp.	Nazwisko i Imię	Adres ^a	Podpis ^b
1.	Bieliński Klemens		
2.	Bieńkowski Henryk		
3.	Ciesielski Andrzej		
4.	Dziarnowski Marian		
5.	Gabriel Wojciech		
6.	Górecki Zbysław		
7.	Górecka Janina		
8.	Groszyk Tadeusz		
9.	Janas Ryszard Adam		
10.	Jęczkowski Leszek		
11.	Kamiński Ryszard		
12.	Kowalska Ewa		
13.	Madej Jerzy		
14.	Michalak Paweł		
15.	Pawłowski Piotr		
16.	Pelczar ^c Ryszard		
17.	Pietkiewicz Waldemar		
18.	Piotrowski Jacek		
19.	Romanowski Wiesław		

^a Poniżej pominięto dane adresowe.

^b Poniżej 29 odręcznych podpisów uczestników Zgromadzenia Założycielskiego WKO „S” w Koszalinie.

^c W oryginale Pelcar.

Lp.	Nazwisko i Imię	Adres ^a	Podpis ^b
20.	Rybicki Wiesław		
21.	Sak Franciszek		
22.	Słowik Wojciech		
23.	Sokołowski Stanisław		
24.	Songajło Alojzy		
25.	Tabisz Roman		
26.	Troiński Antoni		
27.	Uptas Wiesław		
28.	Werner Edmund		
29.	Wujek Zygmunt		

Źródło: APK, 10, Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.

Nr 5

1989 kwiecień, Koszalin – Lista członków założycieli Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie

Lp.	Imię i nazwisko	Zawód	Miejsce pracy	Adres ^a
1.	Konrad Barczak ¹	mgr geografii	W[ojewódzkie] B[iuro] G[eoedezji] i T[erenów] R[olnych] [w Koszalinie]	
2.	Klemens Bieliński	teletechnik	P[olskie] K[oleje] P[aństwowe] / przew[odniczący] T[ymczasowego] Z[arządu] R[egionu]	
3.	Danuta Dąbrowska ²	nauczycielka	Szkoła Pod[stawowa] nr 13	
4.	Andrzej Derkacz ³	inż. mechanik	W[yższa] S[zkoła] Inż[ynierska]	
5.	Marian Dziarnowski	ekonomista	–	
6.	Zdzisław Gosiewski ⁴	dr inż[ynier] mechanik	W[yższa] S[zkoła] Inż[ynierska]	
7.	Tadeusz Grzechowiak	dziennikarz	Rozgłośnia Radiowa [w Koszalinie]	
8.	Ryszard Janas			
9.	Leszek Jęczkowski	inż. drogownictwa	D[yrekcja] O[kręgową] D[róg] P[ublicznych] [w Koszalinie]	
10.	Jan Karolczak ⁵	inżynier	Sp. z o.o. „Konstruktor”	
11.	Eugeniusz Kuzik ⁶	ekonomista	[Spółdzielnia Pracy] „Elektro- Metal” [w Koszalinie]	
12.	Maria Klemczak ⁷	chemik	Woj[ewódzki] „Sanepid”	

^a Poniżej pominięto dane adresowe.

¹ Konrad Barczak (ur. 1940) – członek „S” w WBGiTR w Koszalinie. W latach osiemdziesiątych członek Biskupiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom w Koszalinie.

² Danuta Dąbrowska – działaczka „S”.

³ Andrzej Derkacz (ur. 1945) – mgr inż. mechanik, zatrudniony na WSI, działacz „S” na WSI w Koszalinie.

⁴ Zdzisław Gosiewski (ur. 1949) – absolwent Politechniki Gdańskiej, Wydział Budowy Maszyn (1974), dr nauk technicznych (1981). 1974–1981 asystent, st. asystent, 1981–1993 adiunkt w Zakładzie Mechaniki Technicznej Wydziału Mechanicznego WSI w Koszalinie. Członek Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich.

⁵ Jan Karolczak – działacz „S”, inżynier zatrudniony w Prywatnym Przedsiębiorstwie Budownictwa Specjalistycznego „Konstruktor” sp. z o.o. w Koszalinie.

⁶ Eugeniusz Kuzik – działacz „S”, ekonomista zatrudniony w Spółdzielni Pracy „Elektro-Metal” w Koszalinie.

⁷ Maria Klemczak – działaczka „S”, z zawodu chemik, w 1989 r. przewodnicząca KZ NSZZ „S” przy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Koszalinie.

Lp.	Imię i nazwisko	Zawód	Miejsce pracy	Adres ^a
13.	Bogdan Krawczyk ⁸	inżynier	rzemieślnik	
14.	Wincenty Laskowski ⁹	geodeta	K[oszalińskie] P[rzedsiębiorstwo] B[udownictwa] P[rzemysłowego] „Przemysłówka”	
15.	Jacek Lesiński ¹⁰	adwokat	Zespół Adwokacki [nr 1 w Koszalinie]	
16.	Andrzej Maciejewski ¹¹	tech. mechanik	[Spółdzielnia Pracy] „Intropol” w Koszalinie	
17.	Jerzy Madej	nauczyciel akademicki	W[yższa] S[zkoła] Inż[ynierska]	
18.	Anatol Maruszczyk ¹²	mgr inż. mechanik	W[yższa] S[zkoła] Inż[ynierska]	
19.	Paweł Michalak	inż. mechanik	P[rzedsiębiorstwo] P[olonijno]- Z[agraniczne] „Gerpol”	
20.	Mateusz Mielniczek ¹³		K[oszalińskie] Z[akłady] N[aprawy] S[amochodów],	
21.	Jupi Podlaszewski ¹⁴	reżyser	teatr „Blik” [przy Wyższej Szkole Inżynierskiej w Koszalinie]	
22.	Ryszard Pelczar	socjolog	P[unkt] O[rientacji] i P[oradnictwa] Z[awodowego]	
23.	Wiesław Romanowski	socjolog	„Opinia”	
24.	Romana Smaczyńska ¹⁵	lekarz	Szpital Woj[ewódzki] [w Koszalinie]	

⁸ Bogdan Krawczyk (ur. 1943) – magister inżynier komunikacji, absolwent Politechniki Gdańskiej.

⁹ Wincenty Laskowski (1940–2010) – geodeta w KPBP „Przemysłówka” w Koszalinie, wybitny koszaliński kolekcjoner militariów i pamiątek historycznych.

¹⁰ Antoni Jacek Lesiński (ur. 1943) – koszaliński adwokat, absolwent Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Prawa (1967). W latach osiemdziesiątych obrońca działaczy „S” w procesach politycznych, kierownik Zespołu Adwokackiego nr 1 w Koszalinie.

¹¹ Andrzej Maciejewski – działacz „S”, technik mechanik zatrudniony w Spółdzielni Pracy Poligrafii i Rzemiosł Artystycznych w Koszalinie.

¹² Anatol Maruszczyk – działacz „S” w WSI w Koszalinie, z zawodu mgr inż. mechanik.

¹³ Mateusz Mielniczek – działacz „S”, w 1980 r., w 1989 r. przewodniczący KZ NSZZ „S” przy w KZNS, członek prezydium MKZ Koszalin.

¹⁴ Jupi Podlaszewski (ur. 1950) – działacz „S”, koszaliński aktor i reżyser w teatrze „Blik” przy WSI w Koszalinie.

¹⁵ Romana Smaczyńska (1936–1998) – lekarka w Wojewódzkim Szpitalu Zespołowym w Koszalinie W 1985 r. w dokumentach Wydziału III WUSW w Koszalinie; opisano ją następująco: „Była przewodnicząca Komisji Regionalnej NSZZ „S” Pracowników Służby Zdrowia – zwolenniczka ekstremy. Postawa silnie klerykalna. Zdecydowany przeciwnik normalizacji społeczno-politycznej w kraju [sic!]. Torpedowała inicjatywy założenia związków zawodowych [zależnych od władz]” (AIPN Sz, 443/74, Wykaz osób szczególnie niebezpiecznych, podlegających aktywnemu rozpracowaniu operacyjnemu przez Wydział III WUSW w Koszalinie w zakresie wzrostu zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, 30 III 1985 r., k. 33). W 1989 r. członkini WKO „S” w Koszalinie.

Lp.	Imię i nazwisko	Zawód	Miejsce pracy	Adres ^a
25.	Stanisław Sokołowski	dr inż. pedagogiki	W[yższa] S[zkoła] Inż[ynierska]	
26.	Alojzy Songajło	inż. budownictwa	[Spółdzielnia Pracy] „Agroprojekt” [w Koszalinie]	
27.	Jan Światała ¹⁶	tech. mechanik	W[ojewódzkie] P[rzedsiebiorstwo] E[nergetyki] C[ieplnej] [w Koszalinie]	
28.	Wiesław Wójcik ¹⁷	prawnik	rzemieślnik	
29.	Zygmunt Wujek	artysta rzeźbiarz		
30.	Irena Wąsowska ¹⁸	ekonomista	–	
31.	Jolanta Zakrzewska ¹⁹	prawnik	K[oszalińskie] Z[akłady] N[aprawy] S[amochodów]	
32.	^b Józef Niekrasz ^{b20}			

Źródło: APK, 10, Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.

^{b-b} *Dopisano odręcznie.*

¹⁶ Jan Światała (ur. 1953) – w 1980 r. członek „S” w Hucie Katowice, zwolniony z pracy za działalność polityczną, przeniósł się do Koszalina, technik mechanik w WPEC w Koszalinie.

¹⁷ Wiesław Wójcik (ur. 1953) – absolwent Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Prawa i Administracji (1978).

¹⁸ Irena Wąsowska (1923–2016) – ekonomistka. Na początku lat osiemdziesiątych główny księgowy w Fabryce Pomocy Naukowych w Koszalinie, od 1983 r. na emeryturze. W 1989 r. współzałożycielka Związku Sybiraków Oddział w Koszalinie.

¹⁹ Jolanta Zakrzewska – radca prawny w KZNS. Od 1980 r. w „S”; od 1980 r. pracowała w Biurze Porad Prawnych przy MKZ Koszalin. W 1989 r. członkini WKO „S” w Koszalinie.

²⁰ Józef Niekrasz (1950–1997) – działacz katolicki i społeczny, absolwent Szkoły Głównej Planowania i Statystyki, ekonomia (1973). W 1989 r. st. asystent w Wojewódzkim Zespole Metodycznym Opieki Zdrowotnej i Pomocy Społecznej w Koszalinie; współpracownik tygodnika „Gazeta Obywatelska” w Koszalinie, animator Ruchu Trzeźwości im. Św. Maksymiliana Kolbe.

Nr 6

1989 kwiecień 9, Koszalin – Informacja Romana Tabisza (wiceprzewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie) w sprawie powołania w dniu 8 kwietnia 1989 r. Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie

W dniu 8 kwietnia [19]89 r. odbyło się w Koszalinie Zgromadzenie Założycielskie Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”.

Grono około 30 osób (z Koszalina i innych miast), zaproszonych przez Przewodniczącego Regionu „Pobrzeże” N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” Pawła Michalaka, postanowiło powołać Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność”, którego celem będzie przeprowadzenie kampanii wyborczej na 35 proc. miejsc w Sejmie i Senacie^a, przewidzianych dla strony solidarnościowo-opozycyjnej. Organizacyjnie Komitet oparty jest na aktualnych możliwościach regionu województwa koszalińskiego, tj. byłych i odradzających się strukturach NSZZ „Solidarność”, Niezależnego Zrzeszenia Studentów (W[yższa] S[zkoła] I[nżynierska] [w] Koszalin[ie]) i Klubach Inteligencji Katolickiej z Koszalina i Słupska. Wybrano delegację Komitetu, która w najbliższych dniach postara się o spotkanie z Wojewodą Koszalińskim w celu przedstawienia oświadczenia i zgłoszenia potrzeb, tj. niezależnego lokalu z telefonem i teleksem, otworzenia konta bankowego, przydziału papieru i dostępu do poligrafii, wypożyczenia samochodu.

Nawiązana zostanie łączność i współpraca z Ogólnopolskim Komitetem Obywatelskim „Solidarność”. Do czasu uzyskania niezależnego lokalu adres Sekretariatu Komitetu jest następujący:

**Sekretariat Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”
w Koszalinie
ul. Ks. S. Staszica 38
75-449 Koszalin^b**

Roman Tabisz

^a W oryginalne do Senatu.

^b W oryginalne dane adresowe określono poziomą kreską oraz dopisano Klub Inteligencji Katolickiej.

Telefonicznie można kontaktować się w najbliższym tygodniu z dr. **Stanisławem Sokołowskim** – kierującym sprawami sekretariatu po godz. 16.00 [...]°

Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17. Koszalin, b.p., rkps.

° Pominięto dane telefoniczne.

1989 kwiecień 13, Koszalin – List Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie do Andrzeja Czechowicza – redaktora naczelnego „Głosu Pomorza” – w sprawie sprostowania nieścisłości w informacjach prasowych dotyczących funkcjonowania WKO „Solidarność” w Koszalinie

Pan Redaktor
Andrzej Czechowicz¹
„Głos Pomorza”
Koszalin

Szanowny Panie Redaktorze!

Dnia 10 kwietnia br. przekazaliśmy Redakcji kierowanego przez Pana pisma notatkę ze spotkania przedstawicieli Komitetu z Wojewodą Koszalińskim z prośbą o zamieszczenie jej w „Głosie Pomorza” wraz z listą członków i oświadczeniem wyjaśniającym cele i zakres działania Komitetu Obywatelskiego.

W dniu 11 kwietnia w „Głosie Pomorza” ukazała się krótka informacja, z której wynika, że Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” stawia sobie wiele zadań związanych z wynikami obrad okrągłego stołu, a jednym z elementów jest przygotowanie do udziału w wyborach. W notatce uzupełniającej, opublikowanej 12 kwietnia, mówi się o warunkach umożliwiających Komitetowi prowadzenie działalności na terenie województwa, wymieniając jedynie środki transportu na czas kampanii wyborczej.

Tymczasem jedynym i wyłącznym celem i zadaniem Komitetu jest przygotowanie środowisk opozycyjnych do zbliżających się wyborów. Dotyczy to wyszukania i poparcia odpowiednich kandydatów, zorganizowania kampanii wyborczej oraz udziału w komisjach wyborczych wszystkich szczebli. Cel ten został „rozmyty” w notatkach zamieszczonych w „Głosie Pomorza”, które zamiast informować, dezinformują czytelników. Dowodem takiego (niestety prawidłowego) odczytania notatek prasowych są zapytania wielu czytelników o możliwość wstąpienia do „Solidarności” za pośrednictwem naszego Komitetu.

Z ubolewaniem stwierdzamy, że stara metoda komentowania faktów, nie zaś informowania o nich, dała i tym razem zaplanowany chyba efekt w postaci

¹ Andrzej Czechowicz (ur. 1931) – dziennikarz i publicysta, redaktor naczelny dziennika „Głos Koszaliński” (1973–1975), „Głosu Pomorza” (1975–1983 oraz 1989–1991), miesięcznika społeczno-kulturalnego „Pobrzeże” (1986–1989); wiceprezes Koszalińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego, autor i współautor wielu książek o dziejach ziemi koszalińskiej.

przedstawienia zamierzeń naszego Komitetu w krzywym zwierciadle. W tej sytuacji trudno spodziewać się współpracy Redakcji w przyśpieszaniu procesu demokracji, o którym tak dużo i ładnie pisze się (niestety, tylko pisze się) w „Głosie Pomorza”.

Źródło: APK, 1, Spuścizna Jerzego Madeja, b.p., mps.

1989 kwiecień 15, Koszalin – Komunikat z drugiego plenarnego zebrania Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie

W sobotę 15 kwietnia br. odbyło się drugie plenarne zebranie Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego, na którym omówione zostały najważniejsze problemy związane z działalnością Komitetu: sprawa doboru kandydatów strony społeczno-opozycyjnej oraz organizacja prowadzenia kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu. W trakcie zebrania wybrano władze i ustalono strukturę organizacyjną Komitetu.

Przewodniczącym został Jerzy Madej – doc., dziekan Wydziału Inżynierii Lądowej i Sanitarnej W[yższej] S[zkoły] Inż[ynierskiej] Koszalin, wiceprzewodniczącymi zostali: Franciszek Sak – inż. elektryk, członek Zarządu Regionu „Pobrzeże” N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność”, członek Tymczasowego Zarządu NSZZ „Solidarność” Regionu Pomorze Środkowe, Roman Tabisz – dr inż. elektronik, prezes Klubu Inteligencji Katolickiej w Koszalinie.

W ramach Komitetu utworzone zostały cztery komisje robocze: do spraw organizacyjnych powołano Biuro Organizacyjne, którym kieruje Ryszard Janas, członek Prezydium Zarządu Regionu „Pobrzeże” NSZZ „Solidarność”; do spraw finansowych – Radę Funduszu Wyborczego, jej pracami kieruje Marian Dziarnowski, ekonomista, wiceprezes Oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego; do spraw doboru kandydatów – Komisję do spraw listy kandydatów i programu wyborczego pod kierownictwem Pawła Michalaka, inż. mechanika, przewodniczącego Zarządu Regionu „Pobrzeże”; do spraw informacyjno-propagandowych – Komisję Prasową, której pracami kieruje Wiesław Romanowski, socjolog, redaktor „Sierpnia 80”.

W oparciu o wyniki porozumień zawartych przy okrągłym stole stronie opozycyjnej przydzielono 35 proc. miejsc w komisjach wyborczych różnego szczebla. W związku z tym Komitet wybrał czterech przedstawicieli do Wojewódzkiej Komisji Wyborczej, prowadzącej wybory do Senatu na terenie województwa koszalińskiego, oraz pięciu przedstawicieli do Okręgowej Komisji Wyborczej w Koszalinie, zajmującej się wyborami do Sejmu w ramach koszalińskiego okręgu wyborczego. Do Okręgowej Komisji Wyborczej w Szczecinku – na terenie województwa koszalińskiego Rada Państwa utworzyła dwa okręgi wyborcze – listę przedstawicieli strony opozycyjnej przygotowuje grupa robocza Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Szczecinku.

Ze względu na otwarty charakter Komitetu określony został tryb wprowadzania nowych członków do WKO „Solidarność”. Przyjęto następujące zasady: 1) do Komitetu wprowadzona może być osoba zarekomendowana przez jedną

z osób wchodzących w jego skład, 2) decyzję o przyjęciu podejmuje siedmioosobowe Prezydium, 3) od decyzji Prezydium przysługuje prawo odwołania się do Plenarnego Zebrania WKO „Solidarność”.

W trakcie zebrania do Komitetu przyjęte zostały następujące osoby: Donat Kozłowski¹ – działacz NSZZ „Solidarność” z Białogardu, Irena Kowal² – przedstawicielka NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych, Jerzy Maćkowiak³ – przewodniczący N[iezależnego] Z[rzeszenia] S[tudentów] WSI w Koszalinie, Joanna Melnyk⁴ – działaczka NSZZ „Solidarność” z Koszalina, dr Mirosław Mikietyński⁵ – przewodniczący Międzyzakładowego Komitetu Organizacyjnego NSZZ „Solidarność” w Koszalinie. Do dnia 15 kwietnia [19]89 r. w skład WKO „Solidarność” weszły 34 osoby.

[...] ^b

Przewodniczący
doc. dr Jerzy Madej ^c

Źródło: APK, 10, Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.

^a W oryginale Melnik.

^b Po lewej stronie Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie, ul. Juliana Fałata 11.

^c *Opatrzono nieczytelną parafę.*

¹ Donat Bolesław Kozłowski (ur. 1939) – absolwent Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Prawa i Administracji (1965). Radca prawny w PSS „Społem” w Białogardzie, członek „S” tamże. W 1989 r. członek WKO „S” w Koszalinie.

² Irena Kowal – rolniczka z Będzina, członek NSZZ „Solidarność” RI.

³ Jerzy Maćkowiak – w 1989 r. przewodniczący NZS przy WSI w Koszalinie, członek WKO „S” tamże.

⁴ Joanna Melnyk (1931–2014) – pracownik umysłowy, pracowała m.in. w KPBP „Przemysłówka” w Koszalinie, działaczka koszalińskiej „S”, w latach osiemdziesiątych członkini Biskupiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom w Koszalinie, represjonowana przez władze komunistyczne, członkini TZR NSZZ „S”.

⁵ Mirosław Mikietyński (ur. 1957) – absolwent Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, Wydział Lekarski (1982). Od 1982 r. lekarz oddziału chirurgii dziecięcej Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Koszalinie.

1989 kwiecień, Koszalin – Lista osób przyjętych w skład Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie po dniu 8 kwietnia 1989 r.

Lista osób przyjętych w skład Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie po dniu 8 kwietnia¹ 1989 r., które w pełni akceptują treść oświadczenia przyjętego przez Zgromadzenie Założycielskie w dniu 8 kwietnia 1989 r.

- [1.] Donat **Kozłowski** – prawnik z Białogardu, udzielał wszechstronnej pomocy represjonowanym.
- [2.] Waldemar **Jędryka**² – rzemieślnik z Darłowa.
- [3.] Joanna **Melnyk**^a – działaczka „Solidarności” T[ymczasowego] Z[arządu] R[egionu] Pomorze Środkowe.
- [4.] Irena **Kowal** – rolniczka z Będzina, członek N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] R[olników] I[ndywidualnych] „Solidarność”.
- [5.] Jerzy **Maćkowiak** – przewodniczący N[iezależnego] Z[rzeszenia] S[tudentów] przy W[yższej] S[zko]le I[nżynierskiej] Koszalin.
- [6.] Mirosław **Mikietyński** – lekarz Szpitala Wojewódzkiego w Koszalinie, przewodniczący M[iędz Zakładowego] K[omitetu] O[rganizacyjnego] „Solidarność” w Koszalinie.
- [7.] Ryszard **Senklewski**³ – przewodniczący Komitetu Założycielskiego „Solidarność” w **Plytolnie** Koszalin, członek Zarządu TZR Pomorze Środkowe.
- [8.] Tadeusz **Wołyniec** – wiceprzewodniczący TZR Pomorze Środkowe.

^a *W oryginalne* Melnik.

¹ Dokument powstał prawdopodobnie po 15 IV 1989 r.

² Waldemar Jędryka (ur. 1950) – absolwent uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Konserwacji Zabytków Architektury, historia sztuki (1989). 1979–1985 rzemieślnik w prowadzonym przez siebie zakładzie malarsko-tapeciarskim w Darłowie, następnie pracownik Wojewódzkiej Spółdzielni Pracy „Budimex” w Koszalinie – kierownik Zakładu nr 49 w Darłowie. Członek Klubu Inteligencji Polskiej w Darłowie, członek „S”.

³ Ryszard Stanisław Senklewski (1940–2009) – w latach 1964–1993 mistrz zmianowy Koszalińskich Zakładów Przemysłu Lniarskiego Plytolen. Od IX 1980 r. w „S”, założyciel i przewodniczący KZ, delegat na I WZD Regionu Pobrzeże. Po 13 XII 1981 r. uczestnik podziemnej grupy drukującej i kolportującej ulotki i prasę podziemną z regionu, organizator pomocy dla represjonowanych i ich rodzin. 27 XI 1987 r. zatrzymywany i przesłuchiwany za rozpowszechnianie ulotek przeciwko referendum, skazany przez kolegium ds. wykroczeń na karę grzywny. 1 V 1988 r. uczestnik kontrpochoду w Słupsku, przetrzymywany w RUSW w Słupsku, skazany przez kolegium ds. wykroczeń na karę grzywny. 22 VIII 1987 – 13 V 1989 r. członek MKK „S” Pomorza Środkowego Koszalin–Słupsk. W 1989 r. członek TZR Koszalin–Słupsk, członek WKO „S”. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

- [9.] Jarosław Hryckowian⁴ – językoznawca, pracownik Ośrodka Szkolenia Nauczycieli w Koszalinie.
- [10.] Ryszard Kurzawa⁵ – adwokat z Kołobrzegu, oddany sprawie „Solidarności”.
- [11.] Andrzej Cwojdzinski – dyrygent, kompozytor.
- [12.] Andrzej Wiszniewski⁶ – lekarz med[ycyny], długoletni ordynator Oddziału Szpitala Woj[ewódzkiego] w Koszalinie, cieszący się szczególnym szacunkiem Koszalinian.
- [13.] Zygmunt Bąk – delegat na I Krajowy Zjazd „Solidarności”, przewodniczący MKO „Solidarność” w Świdwinie.
- [14.] Czesław Ulidowski⁷ – kierowca, przewodniczący Komisji Założycielskiej „Solidarność” w M[iej]skim P[rzedsiębiorstwie] K[omunikacji] Koszalin.
- [15.] Urszula Kostuch – starszy sprzedawca, przewodnicząca Kom[itetu] Założycielskiej „Solidarność” w Zakładach Unitra-Serwis.
- [16.] Danuta Soja⁸ – prac[ownik] umysł[owy]^b, przewodnicząca Kom[isji] Założycielskiej „Solidarność” w Szkole Podstawowej nr 9 w Koszalinie.
- [17.] Cezary Marciniak⁹ – NZS [przy] W[yższej] S[zkole] Inż[ynierskiej] [w] Koszalin[ie], przedstawiciel w Krajowej Komisji Koordynacyjnej NZS^c.

Źródło: APK, 10, Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.

^b *Przekreślono nauczycielka, nadpisano prac[ownik] umysł[owy].*

^c *Akapit dopisano inną czcionką na maszynie do pisania.*

⁴ Jarosław Hryckowian (ur. 1931) – członek „S”, obywatel polski pochodzenia ukraińskiego, działacz mniejszości ukraińskiej w Polsce, absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego, filologia rosyjska (1958), w 1977 r. doktorat. W 1989 r. pracownik Ośrodka Szkolenia Nauczycieli w Koszalinie.

⁵ Ryszard Kurzawa (ur. 1946) – absolwent Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Prawa (1971), adwokat i notariusz. 1980–1981 członek KZ NSZZ „Solidarność” przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu, adwokat w Zespole Adwokackim w Kołobrzegu. Po 13 XII 1981 r. występował jako adwokat w procesach politycznych. W 1989 r. działacz WKO „Solidarność” w Koszalinie i w Kołobrzegu.

⁶ Andrzej Wiszniewski (1919–2009) – absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego (1949). Lekarz chorób wewnętrznych, w latach osiemdziesiątych ordynator Oddziału „B” Chorób Wewnętrznych w Zespolonym Szpitalu Wojewódzkim w Koszalinie. Do X 1983 r. prezes KIK w Koszalinie.

⁷ Czesław Ulidowski – kierowca, przewodniczący Komisji Założycielskiej „S” w MPK Koszalin.

⁸ Danuta Soja (zm. 2018) – działaczka koszalińskiej „S”, w 1989 r. członkini Koszalińskiego Komitetu Obywatelskiego „S” oraz WKO „S” tamże.

⁹ Cezary Marciniak (ur. 1968) – w 1989 r. student I roku Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie, Wydział Inżynierii Łądowej i Sanitarnej; członek NZS przy WSI, przedstawiciel w Krajowej Komisji Koordynacyjnej NZS.

Nr 10

1989 kwiecień 15, Koszalin – Pismo wiceprzewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dr. Romana Tabisza do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie w sprawie zapowiedzi zgłoszenia przez stronę opozycyjno-solidarnościową swoich przedstawicieli do Wojewódzkiej i Okręgowych Komisji Wyborczych w Koszalinie i Szczecinku oraz do obwodowych komisji wyborczych, które powstaną na terenie województwa koszalińskiego

Zawiadamiamy, że zgodnie z „umową polityczną” oraz art. 34 ust. 2 ordynacji wyborczej do Sejmu strona opozycyjno-solidarnościowa zamierza zgłosić swoich przedstawicieli do Wojewódzkiej i Okręgowych Komisji Wyborczych w Koszalinie i Szczecinku oraz do obwodowych komisji wyborczych, które powstaną na terenie województwa.

Zgłoszenia dokonamy w ciągu najbliższych dni. Prosimy o wskazanie nam osoby lub osób zajmujących się powołaniem tych komisji oraz o powiadomienie nas o terminie posiedzenia Prezydium, na którym komisje takie zostaną powołane.

Z naszej strony do roboczych kontaktów delegujemy p[ana] Alojzego Songajło [...] ^a, pracującego w Spółdzielni Pracy „Agroprojekt” w Koszalinie ul. M. Buczka nr 14 tel. 50927 w. 23.

Wiceprzewodniczący Woj[ewódzkiego]
Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”
dr Roman Tabisz ^b

Źródło: APK, 171, Wojewódzka Rada Narodowa w Koszalinie, s. 20, mps.

^a Pominięto prywatne dane adresowe.

^b Opatrzono nieczytelną parafę.

Nr 11

1989 kwiecień 18, Koszalin – Pismo wiceprzewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dr. Romana Tabisza do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie w sprawie zgłoszenia przedstawicieli strony opozycyjno-solidarnościowej do Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie, Okręgowej Komisji Wyborczej nr 45 w Koszalinie oraz Okręgowej Komisji Wyborczej nr 46 w Szczecinku

[...]^a

Stosownie do przepisu ^b(art. 34 ust. 2 ordynacji wyborczej do Sejmu)^b i art. 5 ust. 1 ordynacji wyborczej do Senatu i zgodnie z „umową polityczną” zgłaszamy niżej wymienionych jako przedstawicieli strony opozycyjno-solidarnościowej do:

[I.] Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie:

1. Alojzy **Songajło** lat 53, wykształcenie wyższe techniczne, zatrudniony w charakterze głównego specjalisty w Spółdzielni Pracy „Agroprojekt” w Koszalinie, ul. M. Buczka 14, tel. 50927 w. 23 [...] ^c
2. Ewa **Bońkowska**¹ lat 59, wykształcenie wyższe prawnicze, zatrudniona jako radca prawny w Bałtyckim Teatrze Dramatycznym w Koszalinie, ul. [P.] Findera 12, tel. 22058.
3. Donat **Kozłowski** lat 50, wykształcenie wyższe prawnicze, zatrudniony jako radca prawny w P[owszechnej] S[półdzielni] S[pożywców] „Społem” w Białogardzie, ul. [B.] Bieruta, tel. 2411.
4. Wiesław **Uptas** lat 56, wykształcenie wyższe prawnicze, pracujący jako adwokat w Zespole Adwokackim w Kołobrzegu, ul. Źródłana 3, tel. 22535.
5. prof. Edmund **Werner** lat 73 wykształcenie wyższe rolnicze, emerytowany pracownik naukowy.

Proponujemy, aby p[an] Alojzy Songajło objął funkcję zastępcy przewodniczącego komisji.

^a Nad tekstem maszynopisu prezentata Biuro Wojewódzkiej Rady Narodowej Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie oraz odręcznie wpisana data wpłynięcia pisma 19 IV 1989 r.

^{b-b} Fragment tekstu dopisano odręcznie.

^c W przypadku wszystkich wymienionych w dokumencie osób pominięto prywatne dane teleadresowe.

¹ Ewa Bońkowska (ur. 1930) – od 1980 r. w „S”, pracowniczka Biura Porad Prawnych przy MKZ Koszalin, radca prawny w Bałtyckim Teatrze Dramatycznym w Koszalinie. W 1989 r. członkini WKO „S” w Koszalinie.

[II.] Okręgowej Komisji Wyborczej nr 45 w Koszalinie:

1. prof. Wojciech **Gabriel** lat 69, wykształcenie wyższe rolnicze, zatrudniony jako pracownik naukowy w Instytucie Ziemiaka w Boninie, tel. 23031 w. 205.
2. Jolanta **Zakrzewska** lat 40, wykształcenie wyższe prawnicze, zatrudniona jako radca prawny w K[oszalińskich] Z[akładach] N[aprawy] S[amocho-
dów] [w] Koszalin[ie], ul. Szczecińska 3, tel. 25404.
3. Halina **Burdach**² lat 51, wykształcenie wyższe prawnicze, zatrudniona jako radca prawny w Biurze Projektów Urbanistycznych i Komunalnych w Koszalinie, ul. Zwycięstwa 14, tel. 27751.
4. Jan **Gliszczyński**³ lat 59, wykształcenie wyższe prawnicze, Sędzia Sądu Wojewódzkiego w Koszalinie, ul. [A.] Lampego 34, tel. 28748.
5. Ryszard **Kurzawa** lat 42, wykształcenie wyższe prawnicze, pracujący jako adwokat w Zespole Adwokackim w Kołobrzegu, ul. Źródłana 3, tel. 22535.

Proponujemy, aby prof. Wojciech Gabriel objął funkcję zastępcy przewodniczącego komisji.

[III.] Okręgowej Komisji Wyborczej nr 46 w Szczecinku:

1. Tadeusz **Graczyk**⁴ lat 39, wykształcenie wyższe techniczne, zatrudniony jako starszy zawiadowca na P[olskich] K[olejach] P[aństwowych] – Pozaklasowy Odcinek Urządzeń Sterowania Ruchem w Szczecinku, ul. Dworcowa 1, tel. 41358.
2. Tadeusz **Stankiewicz**⁵ lat 51, wykształcenie wyższe techniczne, zatrudniony jako projektant w Biurze Projektów Budownictwa Wiejskiego, Pracownia w Szczecinku, ul. Koszalińska 89, tel. 44538.
3. Anna **Piotrowska**⁶ lat 53, wykształcenie wyższe, zatrudniona jako psycholog w Z[akładzie] O[pieki] Z[drowotnej] Szczecinek.
4. Stanisław **Babiak**⁷ lat 34, wykształcenie średnie, zatrudniony jako kierownik magazynu głównego PKP w Szczecinku, ul. Kraińska.

² Halina Burdach (ur. 1937) – absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydział Prawa (1958). W 1989 r. radca prawny Biura Projektów Urbanistycznych i Komunalnych w Koszalinie.

³ Jan Gliszczyński (ur. 1930) – sędzia Sądu Wojewódzkiego w Koszalinie.

⁴ Tadeusz Graczyk (ur. 1950) – st. zawiadowca PKP w Pozaklasowym Odcinku Urządzeń Sterowania Ruchem w Szczecinku.

⁵ Tadeusz Stankiewicz (ur. 1948) – inżynier elektryk (1974). W latach osiemdziesiątych projektant, st. projektant w Biurze Projektów Budownictwa Wiejskiego w Koszalinie, Pracownia Terenowa w Szczecinku. Członek „S” i zarządu KIK w Szczecinku.

⁶ Anna Piotrowska (ur. 1946) – psycholog w Poradni Zdrowia Psychicznego w Szczecinku. 1980–1981 w „S”, współorganizatorka KZ. W latach osiemdziesiątych angażowała się w działalność Rejonowego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i Praw Człowieka w Szczecinku, sympatyczka KIK.

⁷ Stanisław Babiak (ur. 1955) – kierownik grupy magazynowej w Magazynie Głównym PKP w Szczecinku.

5. Zbigniew Szymański⁸ lat 33, wykształcenie wyższe techniczne, właściciel zakładu usługowego w Szczecinku, ul. [Ludwika] Mierosławskiego 7A m 11, tel. 44670.

Proponujemy, aby p[an] Tadeusz Graczyk objął funkcję zastępcy przewodniczącego komisji.

Wszystkie osoby wyraziły zgodę na udział w komisjach.

Ograniczenie ilości reprezentantów Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Wojewódzkiej i Okręgowych Komisjach Wyborczych w sposób zaproponowany przez przedstawicieli koalicji rządzącej na posiedzeniu u Przewodniczącego W[ojewódzkiej] R[ady] N[arodowej] w dniu 18 kwietnia br. uważamy za niemożliwe do przyjęcia i sprzeczne z powołaną na wstępie „umową polityczną”. Przedstawiciele P[atryotycznego] R[uchu] O[drodzenia] N[arodowego] są wg^d założeń tego ruchu stroną koalicyjno-rządową i nie reprezentują interesów opozycyjno-solidarnościowych społeczeństwa.

Wiceprzewodniczący
dr Roman Tabisz^c

Źródło: APK, 171, WRN, s. 26–28, mps.

^d W oryginale z.

^c Opatrzono nieczytelną parafę.

⁸ Zbigniew Szymański (ur. 1956) – absolwent Politechniki Warszawskiej, Wydział Inżynierii Środowiska (1980). 1980–1984 technolog w Zakładach Sprzętu Instalacyjnego „Polam” w Szczecinku, 1984 – specjalista ds. ochrony środowiska w Dyrekcji Rozbudowy Miast i Osiedli Wiejskich w Szczecinku. W 1989 r. właściciel zakładu usługowego w Szczecinku. W 1985 r. odmówił nawiązania współpracy z SB w charakterze tajnego współpracownika: „[...] w trakcie rozmowy pozyskaniowej zdecydowanie odmówił podjęcia współpracy z SB. Motywował to tym, że zmuszony będzie do dostarczania informacji o znajomych i kolegach z pracy, które mogą zaważyć na ich losie, co jest sprzeczne z jego przekonaniami, a poza tym nie czuje się absolutnie do tego upoważniony. [...] Podejmując taką decyzję, nie przejawiał żadnych oznak wahania i twierdził, że jest ona ostateczna. Taka reakcja kandydata na propozycję współpracy jest spowodowana zapewne konstrukcją psychiczną kandydata, który nie jest w stanie przełamać oporów psychicznych i w związku z tym pod żadnym pozorem nie godzi się na współpracę ze Służbą Bezpieczeństwa (AIPN Sz, 00104/125, Raport mł. inspektora Wydziału II WUSW w Koszalinie ppor. Andrzeja Królikowskiego w sprawie złożenia do archiwum teczki kandydata na tajnego współpracownika Zbigniewa Szymańskiego, 9 X 1985 r., k. 118–119).

Nr 12

1989 kwiecień 20, Koszalin – Zaproszenie wystosowane przez I sekretarza KW PZPR w Koszalinie Eugeniusza Jakubaszka do przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie Jerzego Madeja do wzięcia udziału w pracach Honorowego Wojewódzkiego i Miejskiego Komitetu Obchodów Święta Pracy – 1 Maja w Koszalinie

Zapraszam do udziału w pracach Honorowego Wojewódzkiego i Miejskiego Komitetu Obchodów Święta Pracy – 1 Maja w Koszalinie.

Pierwsze posiedzenie odbędzie się w dniu 24 kwietnia 1989 r., o godzinie 10.00, w siedzibie KW PZPR przy ul. L. Waryńskiego 7, sala nr 309.

Licząc na przyjęcie zaproszenia,
pozostaję z szacunkiem
Eugeniusz Jakubaszek

Koszalin, dnia 20 kwietnia [19]89 r.

Źródło: APK, 1, Spuścizna Jerzego Madeja, b.p., mps.

Nr 13

1989 kwiecień 20, Koszalin – Komunikat nr 2 Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w sprawie zebrań WKO „Solidarność” w Koszalinie, które odbyły się 17 i 19 kwietnia 1989 r. w celu wyboru kandydatów strony opozycyjno-solidarnościowej do Sejmu i Senatu

Głównym tematem dwóch kolejnych zebrań W[ojewódzkiego] K[omitetu] O[bywatelskiego] „Solidarność” w Koszalinie, które odbyły się 17 i 19 kwietnia br., był dobór kandydatów strony opozycyjno-solidarnościowej na wybory do Sejmu i Senatu. Społeczeństwo województwa koszalińskiego uzyskało prawo zgłaszania kandydatów opozycyjnych na trzy mandaty do Sejmu – dwa w koszalińskim okręgu wyborczym, jeden w szczecineckim i na dwa mandaty do Senatu. Zgodnie z ustaleniami Ogólnopolskiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” przy Lechu Wałęsie strona opozycyjno-solidarnościowa, dla uniknięcia rozproszenia głosów wyborczych, powinna zgłosić po jednej kandydaturze na mandat. Takie też stanowisko przyjął WKO „S” w Koszalinie. W pierwszej części zebrania, z dnia 17 kwietnia, uczestniczył redaktor Andrzej Wielowieyski¹, który omówił sytuację w kraju i w OKO „S”. Zaproponował także, zgodnie z wytycznymi Komitetu Ogólnopolskiego, ażeby WKO „S” w Koszalinie przekazał po jednym mandacie do Sejmu i Senatu dla kandydatów z krajowej listy opozycyjnej. Po długiej dyskusji Komitet podjął większością głosów decyzję o przyjęciu propozycji OKO „S”.

W tym dniu wybrano także dwóch przedstawicieli Komitetu – Ryszarda Janasa z Koszalina i Henryka Bieńkowskiego z Kołobrzegu – na spotkanie Wojewódzkich Komitetów Obywatelskich z całego kraju z Komitetem Ogólnopolskim, które odbyło się 18 kwietnia w Warszawie. Na spotkaniu tym, w którym uczestniczył Lech Wałęsa, przedstawiono dwie kandydatury z krajowej listy opozycyjnej, które będą wystawione w województwie koszalińskim. Są to: do Senatu – mec. Tadeusz de Virion², do Sejmu – Andrzej Malanowski³, prawnik.

¹ Andrzej Wielowieyski (ur. 1927) – prawnik, polityk, działacz katolicki. Od 1943 r. członek AK. 1962–1984 w redakcji miesięcznika „Więź”, 1955–1962 uczestnik spotkań Klubu Krzywego Koła, od 1957 r. członek warszawskiego KIK (1965–1972 wiceprezes, 1972–1981 i 1984–1989 sekretarz generalny). W VIII 1980 r. doradca MKS w Stoczni Gdańskiej im. Lenina. Od IX 1980 r. w „S”, ekspert KKP/KK, w 1981 r. kierownik OPS-Z. 1981–1985 członek Prymasowskiej Rady Społecznej, od 1983 r. doradca L. Wałęsy, od 1987 r. w zespole ekspertów KKW, 1987–1989 doradca TKK, w 1988 r. współorganizator Komitetu Obywatelskiego przy Przewodniczącym NSZZ „S” Lechu Wałęsie. W 1989 r. uczestnik obrad okrągłego stołu. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

² Tadeusz de Virion (1926–2010) – prawnik, adwokat, dyplomata. W PRL adwokat w procesach politycznych, m.in. po 13 XII 1981 r.

³ Andrzej Malanowski (ur. 1940) – absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, Wydz. Prawa i Administracji (1964). 1964–1988 pracownik naukowy Wydz. Prawa i Administracji UW. 1980–1981

Druga część zebrania, w dniu 17 kwietnia, poświęcona była zgłaszaniu kandydatów do jednego mandatu w Senacie oraz dwóch mandatów w Sejmie (z okręgów koszalińskiego i szczecineckiego). Grupa robocza WKO „S” ze Szczecinka przedstawiła przygotowaną w porozumieniu z M[iędzyzakładowym] K[omite-tem] Z[აოზიციელსკიმ] „S” w Szczecinku kandydaturę Antoniego Troińskiego – mgr. filozofii, prezesa K[lubu] I[n]teligencji K[atolickiej]. Drugim kandydatem był zgłoszony przez Franciszka Saka przedstawiciel „Solidarności” Rolników Indywidualnych Bogusław Pałka, [który] nie wyraził zgody na kandydowanie. Kandydatem opozycyjno-solidarnościowym z okręgu szczecineckiego został wybrany Antoni Troiński. Z kolei przystąpiono do wyłonienia kandydatów do Sejmu i Senatu z okręgu koszalińskiego. Po długiej i burzliwej dyskusji, m.in. wokół procedury zgłaszania kandydatów i sposobu ich weryfikacji, ze względu na późną porę, postanowiono obrady przenieść na dzień 19 kwietnia.

Na zebraniu w dniu 19 kwietnia na kandydata do Senatu zgłoszony został Jerzy Madej, doc. dr hab. inż. budownictwa, dziekan Wydziału Inżynierii Lądowej i Sanitarnej W[yższej] S[zkoły] I[n]żynierskiej [w] Koszalin[ie]. Wycofał swoją kandydaturę, nie wyrażając zgody na kandydowanie, zgłoszony na poprzednim zebraniu Andrzej Cwojdziański.

Na jeden mandat do Sejmu zgłoszone zostały w trakcie zebrania trzy kandydatury: Gabrieli Cwojdziańskiej – znanej działaczki katolickiej i solidarnościowej, Ryszarda Janasa – robotnika, członka Zarządu Regionu „Pobrzeże” N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „S”, Franciszka Saka – inżyniera, członka Zarządu Regionu „Pobrzeże” NSZZ „S”, członka Tymczasowego Zarządu NSZZ „S” Pomorze Środkowe.

Następnie odbyła się tura prezentacji i przesłuchań kandydatów, która trwała około trzech godzin. Członkowie Komitetu zadawali zgłoszonym kandydatom różnego rodzaju pytania: od spraw związanych z życiem osobistym poprzez działania i zachowania w różnych okresach historii naszego kraju, w tym szczególnie w latach osiemdziesiątych, po pytania o poglądy i program wyborczy.

Na zakończenie Komitet przyjął, że ostateczne decyzje o wyborze jednego kandydata do Sejmu i Senatu podejmie po przekonsultowaniu zgłoszonych kandydatur przez Międzyzakładowe Komitety Organizacyjne, działające w województwie koszalińskim. Zebranie odbędzie się w piątek, 21ª kwietnia.

uczestnik tzw. struktur poziomych PZPR, w IV 1982 r. wystąpił z partii. XII 1981–1989 r. członek podziemnej grupy związkowej ZNP; współzałożyciel podziemnego pisma „Nowy Ton”; współorganizator niezależnych obchodów 1 V w Warszawie. 1987–1991 w PPS (1987–1989 sekretarz Rady Naczelnej, redaktor pisma PPS „Robotnik”). W 1988 r. doradca podczas strajku w Hucie Ostrowiec Świętokrzyski. 1988–1989 członek KO przy Przewodniczącym „S” Lechu Wałęsie. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

^a W oryginalnej dacie 21 dopisano odręcznie.

Przewodniczący
doc. dr Jerzy Madej^b

Źródło: APK, 1, Spuścizna Jerzego Madeja, b.p., mps.

^b *Opatrzono nieczytelną parafę.*

Nr 14

1989 kwiecień 21, Koszalin – Protest Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie wystosowany do Rady Państwa w Warszawie w sprawie zmiany składu liczebności Wojewódzkiej i Okręgowych Komisji Wyborczych w Koszalinie i w Szczecinku z 15 do 17 osób i dokooptowanie do składu powyższych komisji po dwóch członków WKO „Solidarność” w Koszalinie

[...]^a

W związku z powołaniem Wojewódzkiej i Okręgowych Komisji Wyborczych w Koszalinie i w Szczecinku w składach 17-osobowych i z udziałem tylko po 4 przedstawicieli Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie oświadczamy, że:

1. Zwiększenie liczebności Komisji z proponowanych 15 do 17 osób nastąpiło wbrew ustaleniom na rozmowach przygotowawczych z udziałem naszych przedstawicieli, przeprowadzonych w dniach 18 i 19 bm.
2. W chwili obecnej przedstawiciele Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” stanowią mniej niż jedną czwartą składu komisji, co jest niezgodne z ustaleniami Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 20 kwietnia br.

Wnosimy o rewizję podjętych decyzji i dokooptowanie do składów:

– Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie:

1. P[ana] prof. Edmunda Wernera, zgłoszonego w piśmie z dnia 18 kwietnia br. [...]^b
2. P[ana] dr. Jarosława Hryckowiana lat 58, wykształcenie wyższe humanistyczne, zatrudnionego jako adiunkt w Oddziale Doskonalenia Nauczycieli w Koszalinie, ul. Raławicka 13, tel. 28533 [...]^c

– Okręgowej Komisji Wyborczej nr 46 w Koszalinie:

- [1.] P[ana] Ryszarda Kurzawę, zgłoszonego w piśmie z dnia 18 kwietnia br. [...]^b
- [2.] P[anią] Bożenę Wójcikowską lat 37, wykształcenie średnie techniczne, zatrudnioną jako specjalista ds. inwestycji w K[oszalińskich] Z[akładach] N[aprawy] S[amochodów] w Koszalinie, ul. Szczecińska 3, tel. 25404.

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie oraz nazwa adresata, odręcznie przekreślona.

^b Pominięto oraz.

^c Woryginał tu i dalej pominięto prywatne dane teleadresowe.

– Okręgowej Komisji Wyborczej nr 47 w Szczecinku:

- [1.] P[ana] Zbigniewa Szymańskiego, zgłoszonego w piśmie z dnia 18 kwietnia br [...] ^b
- [2.] P[ana] Edmunda Klimaszewskiego¹ lat 48, wykształcenie średnie techniczne, zatrudnionego jako asystent w Biurze Projektów Budownictwa Wiejskiego – Pracownia w Szczecinku, ul. Koszalińska 89 tel. 44538.

[...] ^d

Przewodniczący
doc. dr Jerzy Madej^c

*Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17.
Koszalin, s. 14–15, mps.*

^d *Po lewej stronie* Do wiadomości: Rada Państwa w Warszawie, Ogólnopolski Komitet Obywatelski „Solidarność” w Warszawie.

^c *Opatrzono nieczytelną parafę.*

¹ Edmund Klimaszewski (ur. 1941) – w 1989 r. projektant w Biurze Projektów Budownictwa Wiejskiego w Koszalinie – Pracownia Projektów w Szczecinku.

Nr 15

1989 kwiecień 21, Koszalin – Uchwała Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w sprawie wyboru kandydatów na posłów i senatorów strony opozycyjno-solidarnościowej województwa koszalińskiego

Zebranie plenarne W[ojewódzkiego] K[omitetu] O[bywatelskiego] „Solidarność” w Koszalinie postanowiło w dniu 21 kwietnia 1989 r. zgłosić do Ogólnopolskiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Warszawie następujące kandydatury:

1. Na senatorów

- Tadeusz de Virion, adwokat – Warszawa
- Jerzy Madej, doc. dr hab. inż. – Koszalin

2. Na posłów

- Z okręgu nr 46 (Koszalin, Kołobrzeg)
- Gabriela Cwojdzińska, mgr – Koszalin
- Z okręgu nr 47 (Szczecinek, Białogard)
- Antoni Troiński, mgr – Szczecinek

Komitet oświadcza, że kandydatom tym udziela pełnego poparcia i będzie prowadzić na ich rzecz kampanię wyborczą w obu okręgach województwa koszalińskiego. Poparcie to dotyczy również kandydata spoza terenu województwa, który został zaproponowany przez Ogólnopolski Komitet Obywatelski „Solidarność” w Warszawie.

Przewodniczący Komisji
ds. koordynacji listy kandydatów

Przewodniczący Komitetu

Paweł Michalak^a

Jerzy Madej^a

Źródło: APK, 1, Spuścizna Jerzego Madeja, b.p., mps.

^a Opatrzono podpisem.

Nr 16

1989 kwiecień 21, Koszalin – Komunikat nr 3 z posiedzenia Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z dnia 21 kwietnia 1989 r.

W piątek 21 kwietnia [19]89 r. odbyło się posiedzenie W[ojewódzkiego] K[omitetu] O[bywatelskiego] „S[olidarność]” w Koszalinie, na którym miały być podjęte decyzje o tym, kto będzie kandydował w województwie koszalińskim z listy solidarnościowo-opozycyjnej w czerwcowych wyborach. Tematowi temu poświęcone były wcześniej dwa kolejne zebrania 17 i 19 kwietnia br. Zgodnie z wcześniej przyjętymi przez Komitet Obywatelski ustaleniami decyzje miały być przyjęte przez WKO „S” po zasięgnięciu opinii Międzyzakładowych Komitetów Organizacyjnych „Solidarność”, działających na terenie województwa koszalińskiego.

Odbyło się m.in. 20 kwietnia zebranie MKO N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „S” w Koszalinie, które po długiej dyskusji zarekomendowało do mandatu na posła z koszalińskiego okręgu wyborczego kandydaturę Franciszka Saka. O przebiegu zebrania MKO NSZZ „S” w Koszalinie poinformował zebranych Alojzy Songajło.

Opinię o proponowanych przez Komitet Obywatelski kandydatach przedstawił także przewodniczący MKO NSZZ „S” w Świdwinie – Zygmunt Bąk. W zebraniu brali udział będący członkami Komitetu Obywatelskiego przedstawiciele MKO NSZZ „S” z Kołobrzegu i Szczecinka.

Po dyskusji, jaka wywiązała się wokół proponowanych przez WKO „S” kandydatów, przewodniczący Komisji ds. listy kandydatów i programu wyborczego Paweł Michalak raz jeszcze przedstawił charakterystyki osób kandydujących na mandaty do Sejmu i Senatu z województwa koszalińskiego. Następnie wybrano 5-osobową komisję skrutacyjną, której przewodniczącym został Waldemar Pietkiewicz. W głosowaniu wzięło udział 35 osób, [spośród] członków WKO „S” 7 osób było nieobecnych. Wyniki tajnego głosowania były następujące:

Na mandat poselski z koszalińskiego okręgu wyborczego:

1. Gabriela Cwojdzńska	– 22 głosy
2. Ryszard Janas	– 5 głosów
3. Franciszek Sak	– 7 głosów
4. nikt	– 1 głos

Na dwa mandaty senatorskie z województwa koszalińskiego:

1. Jerzy Madej	– 25 głosów
2. Tadeusz de Virion	– 33 głosy

WKO „S” w tajnym głosowaniu przyjął także zaproponowaną przez grupę roboczą Komitetu ze Szczecinka kandydaturę Antoniego Troińskiego na posła ze szczecińskiego okręgu wyborczego. Otrzymał on 29 głosów.

Trzeci mandat poselski dla bezpartyjnych – drugi w okręgu koszalińskim – został odebrany naszemu województwu decyzją Państwowej Komisji Wyborczej.

Kandydatami wybranymi, którzy zostaną zgłoszeni przez WKO „S” w Koszalinie do Ogólnopolskiego Komitetu Obywatelskiego „S” przy Lechu Wałęsie, są:

Do Sejmu:

3. Gabriela Cwojdzińska – działaczka katolicka i „Solidarności” w województwie i kraju.
4. Antoni Troiński – prezes K[lubu] I[nteligencji] K[atolickiej] w Szczecinku.

Do Senatu:

1. Jerzy Madej – doc. dr hab. inż. budownictwa, dziekan Wydziału Inżynierii Lądowej i Sanitarnej WSIInż. w Koszalinie.
2. Tadeusz de Virion – mecenas, zarekomendowany przez Ogólnopolski Komitet Obywatelski „S”.

Kandydatury, zgodnie z przyjętą zasadą, zgłoszone będą do 23 kwietnia br. do akceptacji przez Ogólnopolski Komitet Obywatelski przy Lechu Wałęsie.

Uwaga: Biuro Organizacyjne WKO „S” mieści się w Koszalinie, ul. [J.] Fałata 11, telefon 341-11, teleks 053 3360 Koszalin [...] ^a

Przedwodniczący
doc. dr hab. inż. Jerzy Madej ^b

Źródło: APK, 10, Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.

^a Pominięto dane dotyczące konta bankowego.

^b Opatrzono nieczytelną parafę.

Nr 17

1989 kwiecień 21, Koszalin – Protest członków TZR NSZZ „S” i MKO „S”, skierowany do Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” przy Lechu Wałęsie, w sprawie pominięcia przez WKO „Solidarność” w Koszalinie kandydatury Bogusława Pałki i Franciszka Saka

W dniu dzisiejszym odbyło się zebranie Regionalnego Komitetu Obywatelskiego w Koszalinie, który wytypował kandydatów na senatorów w osobach doc. dr. hab. Jerzego Madeja i mec. [Tadeusza] de Virion z Warszawy oraz kandydatów na posłów w osobach mgr. Antoniego Troińskiego z okręgu nr 47 (Szczecinek) i mgr Gabrieli Cwojdziańskiej (okręg 46).

Regionalny Komitet Obywatelski w Koszalinie został utworzony z inicjatywy byłego przewodniczącego Zarządu Regionu Pawła Michalaka z osób związanych głównie z miejscowym Klubem Inteligencji Katolickiej oraz działaczy „Solidarności” z 1981 r.

Grupa działaczy i członków „S” działających w okresie 1982–[19]88 i odtwarzających struktury „S” reprezentowana była w stopniu minimalnym (8 osób na 45 członków KO).

Kandydat wytypowany przez M[iędzyzakładowy] K[omitet] O[rganizacyjny] ^aw Koszalinie^a p[an] Franciszek Sak uzyskał w głosowaniu 7 głosów, natomiast p[ani] Cwojdziańska, osoba skądinąd zasłużona szczególnie w działalności charytatywnej i godna szacunku – lat 61, przebywająca obecnie na leczeniu we Włoszech – 22 głosy. Pozostałe 5 głosów otrzymał p[an] Janas (głosowało 35 osób). Ten wynik głosowania był dla nas zupełnym zaskoczeniem. Zgłoszony przez Zjazd Założycielski Rolników Indywidualnych „S” Bogusław Pałka, rolnik indywidualny, mgr ekonomii, został skłoniony do odstąpienia od kandydowania. Usiłowano też skłonić do odstąpienia od kandydowania p[ana] Franciszka Saka.

Inż[ynier] Franciszek Sak, członek T[ymczasowego] Z[arządu] R[egionu] Pomorza Środkowego, członek Zarządu Regionu z 1981 r., człowiek, który ani przez chwilę nie zaprzestał działalności, sygnatariusz wniosku rejestracyjnego mający poparcie członków „Solidarności” Regionu, czego dowodem jest wynik głosowania w MKO (p[an] Sak – 18 głosów, p[ani] Cwojdziańska – 2, p[an] Janas – 2) oraz poparcie N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] Rolników Indywidualnych został wyeliminowany w drodze manipulacji.

^{a-a} W oryginale Koszalińskie.

Szczególnie wyróżnił się w manipulowaniu zebraniem prowadzący je kandydat na senatora doc. dr [Jerzy] Madej oraz Alojzy Songajło z KIK, który posunął się do zakwestionowania „moralnego prawa” p[ana] Saka do reprezentowania kogokolwiek.

P[ani] Joanna Melnyk postawiła wówczas wniosek formalny o odcięcie się od tej napaści przez członków Komitetu Obywatelskiego, proponując głosowanie. Wniosek ten, dwukrotnie zgłoszony, nie został przez przewodniczącego uwzględniony. Nie dopuścił do głosowania.

Tym samym nieczynna przez okres od 1982 r. do zebrania się okrągłego stołu grupa „Pobrzeże” ujawniła prawdziwy cel swojego postępowania, tj. nie mając realnej możliwości przeforsowania swoich kandydatów. Utworzyli na bazie hermetycznej grupy KIK Komitet Obywatelski bez porozumienia z TZR Pomorze Środkowe „S” i MKO „S”, aby doprowadzić do eliminacji kandydatów działającej „Solidarności”.

W ten sposób mało popularni kandydaci, niepopierani w sondażowym głosowaniu jawnym MKO „S”, mają niewielkie szanse w wyborach do Senatu i Sejmu Rzeczypospolitej.

Protestujemy przeciwko tej metodzie wylaniania kandydatów w istotny sposób eliminującej robotniczo-chłopską „Solidarność”.

Podpisy członków TZR „S” i MKO „S” obecnych i uprawnionych do głosowania w Komitecie Obywatelskim [...]^b

*Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17.
Koszalin, b.p., mps.*

^b *Poniżej podpisy* Joanna Melnyk, Ryszard Senklewski, Urszula Kostuch, Czesław Ulidowski, Danuta Soja *oraz odręcznie dopisano* 22 IV 1989 r. Na posiedzeniu MKO w dniu 20 kwietnia 1989 r. w obecności przedstawicieli ok. 30 zakładów pracy Koszalina zarekomendowano p[ana] doc. dr. Madeja na kandydata do Senatu i p[ana] Franciszka Saka na kandydata do Sejmu. P[elnomocni] cy T[ymczasowego] MKO Koszalin.

Nr 18

1989 kwiecień 22, Koszalin – Notatka Edwarda Müllera, przewodniczącego Tymczasowego Zarządu Regionu Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” Pomorza Środowego Koszalin–Słupsk, dotycząca protestu członków MKO i TZR w sprawie wyborów kandydatów na posłów i senatorów

Po zapoznaniu się w dniu 21–22 kwietnia 1989 r. z sytuacją w podregionie Koszalin oraz po rozmowie z uczestnikami zebrania Regionalnego Komitetu Obywatelskiego w Koszalinie, między innymi z Krzysztofem Dowgiałło¹ oraz Janem Hałasem² z T[ymczasowego] Z[arządu] R[egionu] w Gdańsku, popieram protest Członków M[iędzyzakładowego] K[omitetu] O[rganizacyjnego] i TZR z Koszalina.

Przewodniczący TZR NSZZ „S” Pomorza Środowego Koszalin–Słupsk
Sygnatariusz wniosku rejestracyjnego
Edward Müller^{a3}

^a Po lewej stronie pieczętka Tymczasowy Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Pomorza Środowego Koszalin–Słupsk oraz odręczny podpis.

¹ Krzysztof Dowgiałło (ur. 1938) – absolwent Politechniki Gdańskiej, Wydz. Architektury (1962). 1967–1983 architekt w Miastoprojekcie Gdańsk. W VIII 1980 r. uczestnik strajku w Stoczni Gdańskiej im. Lenina, delegat do MKS. Od IX 1980 r. w „S”; wiceprzewodniczący KZ, delegat na I WZD Regionu Gdańskiego, członek ZR, delegat na I KZD. 13–16 XII 1981 r. uczestnik strajku w SG, 16 XII 1981 r. aresztowany, w V 1982 r. skazany wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku na 4 lata pozbawienia wolności; w 1983 r. zwolniony na mocy aktu łaski Rady Państwa. W 1983 r. zwolniony z pracy; współzałożyciel Spółdzielni Twórczość Architektoniczna. W VI 1984 r. aresztowany, zwolniony w VII 1984 r. na mocy amnestii. Od 1985 r. redaktor „Biuletynu Terytorialno-Związkowego Komitetu Samoobrony Społecznej »Gryps«”. 1986–1988 członek RKK Gdańsk, przedstawiciel gdańskiej RKK w TKK. W 1988 r. uczestnik strajków w SG. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

² Jan Hałas (ur. 1950) – w latach 1978–1988 pracownik Portu Gdańskiego. W VIII 1980 r. współorganizator strajku w Porcie Gdańskim. Od IX 1980 r. w „S”; członek KZ, delegat na I WZD Regionu Gdańskiego. 13–19 XII 1981 r. uczestnik strajku w Porcie Gdańskim, następnie do 1988 r. członek TKZ; współorganizator statutowej działalności „S”, pomocy dla ukrywających się działaczy oraz osób represjonowanych i ich rodzin; organizator druku, drukarz i kolporter podziemnych pism „Portowiec” i „Solidarność. Pismo Regionu Gdańskiego”. 5 XI – XII 1982 r. internowany w OO w Strzebielinku. Do 1990 r. drukarz i kolporter wydawnictw podziemnych, współorganizator akcji ulotkowych i plakatowych. W III 1988 r. zwolniony z pracy, w VIII 1988 r. przywrócony wyrokiem Sądu Pracy. W VIII 1988 r. współorganizator strajku w Porcie Gdańskim, ponownie zatrudniony w Porcie Gdańskim, współorganizator MKO. Od I 1989 r. członek TZR, przewodniczący KZ Portu Północnego, następnie KZ Portu Gdańskiego. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

³ Edward Müller (ur. 1958) – od 1980 r. pracownik w Zakładów Przemysłu Cukierniczego Pomorzanka w Słupsku. W VIII 1980 r. uczestnik strajku w ZPC. Od IX 1980 r. w „S”. 1982–1985 współzałożyciel i członek Zakładowego Komitetu Oporu w ZPC, współzałożyciel, wydawca podziemnego pisma ZKO. W 1982 r. członek Okręgowego Komitetu Oporu „S” Regionu Słupskiego. W XI 1982 r. powołany do Wojskowego Obozu Specjalnego w Chełmnie

*Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17.
Koszalin, b.p., rkps.*

n. Wisłą, w XII 1982 r. aresztowany, w II 1983 r. skazany wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy na rok i osiem miesięcy więzienia w zawieszeniu na cztery lata; w II 1985 r. aresztowany, skazany wyrokiem Sądu Wojewódzkiego dla m.st. Warszawy na rok i dwa miesiące pozbawienia wolności, w X 1985 r. zwolniony; zwolniony z pracy. Od 1985 r. zatrudniony w prywatnej firmie w Słupsku, od 1986 r. w Zakładach Wykonawstwa Sieci Energetycznej. W 1986 r. zatrzymany, wcześniej poszukiwany listem gończym, w X 1986 r. ujawnił się na mocy amnestii. Od 1986 r. współzałożyciel, przewodniczący MKK „S” w Słupsku. Od 1987 r. pracownik Wojewódzkiej Stacji Krwiodawstwa. 1987–1989 współzałożyciel, następnie przewodniczący Międzyregionalnej Komisji Koordynacyjnej „S” Pomorza Środkowego Koszalin-Słupsk. 1 V 1988 r. organizator manifestacji w Słupsku rozbitej przez ZOMO. W 1989 r. członek KO „S” w Słupsku. 1989–1990 przewodniczący TZR „S”. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

Nr 19

1989 kwiecień 24, Warszawa – Wiadomość wysłana przez Andrzeja Wielowieyskiego z Komisji Organizacyjnej Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Warszawie do Jerzego Madeja, przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, w sprawie ostatecznej listy kandydatów do Sejmu i Senatu z województwa koszalińskiego

Komisja Organizacyjna Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” uprzejmie zawiadamia, że zgodnie z protokołem uzgodnień dokonanych 22 kwietnia br. w Warszawie między kol. kol. [Romanem] Tabiszem i [Pawłem] Michałakiem z kol. kol. z M[iejskiego] K[omitetu] O[bywatelskiego] w Koszalinie z udziałem przedstawicieli Krajowej Rady „Solidarność” Rolników Indywidualnych [Józefa] Śliska¹ i [Piotra] Baumgarta² Komitet Obywatelski „Solidarność” przyjął następującą listę kandydatów z woj. koszalińskiego: do Senatu – Gabriela Cwojdzńska i Jerzy Madej, do Sejmu – Franciszek Sak i Bogusław Pałka, który osobiście złożył deklarację kandydowania. Wyrażamy żal z powodu niemożności kandydowania p[ana] [Antoniego] Troińskiego ze Szczecinka z braku miejsc.

Komisja Polityczna Komitetu Obywatelskiego i Lech Wałęsa zajęli^a w dn[iu] 22 kwietnia stanowisko^b, że w wyborach powinni kandydować wiodący kandydaci

^a W oryginalne stanęli.

^b W oryginalne na stanowisku.

¹ Józef Ślisk (1934–2001) – rolnik. Od 1980 r. członek „Solidarności Wiejskiej”. I–II 1981 r. współorganizator strajku chłopskiego w Rzeszowie, sygnatariusz Porozumień Rzeszowsko-Ustrzyckich, współprzewodniczący Komisji ds. Realizacji Porozumień Rzeszowsko-Ustrzyckich. Od III 1981 r. członek Prezydium Ogólnopolskiego Komitetu Założycielskiego „S” RI, uczestnik strajku okupacyjnego w Bydgoszczy, sygnatariusz porozumienia po kryzysie bydgoskim, XI–XII 1981 r. członek Ogólnopolskiego KS „S” RI. Po 13 XII 1981 r. organizator pomocy dla represjonowanych. W II 1985 r. wznowił działalność Komisji ds. Realizacji Porozumień Rzeszowsko-Ustrzyckich. 1987–1989 przewodniczący Tymczasowej Krajowej Rady Rolników „S”, przewodniczący „S” RI. 1988–1990 członek KO przy Przewodniczącym „S” Lechu Wałęsie. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

² Piotr Baumgart (1941–2000) – właściciel gospodarstwa ogrodniczego. Od 1979 r. kolporter niezależnych wydawnictw wśród rolników. W VIII 1980 r. dostarczał żywność dla strajkujących robotników Stoczni Remontowej Parnica w Szczecinie. Od IX 1980 r. w „S”; współtwórca struktur „Solidarności Wiejskiej”; na przełomie 1980/1981 uczestnik strajku rolniczego w Ustrzykach Dolnych, w III 1981 r. strajku okupacyjnego w Bydgoszczy; w 1981 przewodniczący RI „S” Pomorza Zachodniego oraz wiceprzewodniczący KK RI „S”. 13 XII 1981–11 III 1982 r. internowany w OO w Goleniowie i Wierzchowie (13 II 1982 r. pobity); następnie współpracownik podziemnych pism „Grot” i „Robotnik Pomorza Zachodniego”, 2 VII–15 X 1982 r. ponownie internowany w OO w Wierzchowie, następnie przewodniczący Wojewódzkiej Rady RI „S” w Szczecinie, wiceprzewodniczący Tymczasowej Krajowej Rady RI „S”; w VIII 1988 r. dostarczył żywność strajkującym w Szczecinie; od XII 1988 r. członek KO przy Przewodniczącym „S” L. Wałęsie, uczestnik obrad okrągłego stołu. W VI 1989 r. kandydował bez powodzenia do Senatu z województwa pilskiego. Zob. *Encyklopedia Solidarności*.

struktur podziemnych „S” oraz chociaż jeden rolnik z „S” Rolników Indywidualnych, a więc Franciszek Sak i Bogusław Pałka.

Apeluję gorąco w imieniu Lecha Wałęsy o ścisłą współpracę wszystkich ogniw Komitetu Obywatelskiego „S” w Koszalinie oraz wszystkich organizacji „Solidarności”.

Za Komisję Organizacyjną Komitetu Organizacyjnego
Andrzej Wielowieyski

Źródło: APK, 1, Spuścizna Jerzego Madeja, b.p., teleks.

Nr 20

1989 kwiecień 25, Koszalin – Uchwała Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w sprawie stanowiska Komisji Politycznej Komitetu Obywatelskiego i Lecha Wałęsy dotyczącego listy kandydatów z województwa koszalińskiego do Sejmu i Senatu, którym Lech Wałęsa zamierza udzielić poparcia

Uchwała¹ Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie

1. W związku ze stanowiskiem Komisji Politycznej Komitetu Obywatelskiego i Lecha Wałęsy na temat listy kandydatów na posłów i senatorów z województwa koszalińskiego, różniącej się od przyjętej przez Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie, przyjmujemy decyzję Komisji Organizacyjnej Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”.
2. Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie ^azajmuje stanowisko^a, że poprzednie ustalenia dotyczące kandydatów na posłów i senatorów wynikały z obrazu sił społecznych reprezentowanych w Wojewódzkim Komitecie Obywatelskim „Solidarność” w Koszalinie.
3. Pomimo naszego odrębnego stanowiska wyrażonego w uchwale z dnia 21 kwietnia [19]89 r. zaproponowana przez Komisję Organizacyjną Komitetu Obywatelskiego w Warszawie lista kandydatów z województwa koszalińskiego – na senatorów: Gabriela Cwojdzńska [i] Jerzy Madej, na posłów: Franciszek Sak [i] Bogusław Pałka – zostaje przyjęta przez Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie. Komitet nasz zgodnie z przyjętą deklaracją będzie prowadzić na ich rzecz kampanię wyborczą w obu okręgach wyborczych województwa koszalińskiego.

[...] ^b

Źródło: APK, 10, *Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.*

^a W oryginale stoi na stanowisku.

^b Poniżej Uchwałę podpisało 34 uczestników zebrania plenarnego komitetu obywatelskiego oraz odręcznie wypisane imiona i nazwiska wraz z podpisami J[erzy] Madej, Franciszek Sak, Roman Tabisz, Paweł Michalak, Andrzej Ciesielski, Leszek Jęczkowski, Andrzej Cwojdzński, Andrzej Wiszniewski, Stanisław Sokołowski, Wojciech Słowik, Bogusław Pałka, Ryszard A. Janas, Jerzy Mačkowiak, Cezary Marciniak, Klemens Bieliński, Zygmunt Wujek, Wiesław Rybicki, Ryszard Kurzawa, Henryk Bieńkowski, Ryszard Kamiński, Piotr Pawłowski, Zygmunt Bąk, Alojzy Songajło, Marian Dziarnowski, Edmund Werner, Ewa Kowalska, Tadeusz Wołyniec, Joanna Melnyk, Ryszard Senklewski, Czesław Ulidowski, Danuta Soja, Urszula Kostuch, Jacek Piotrowski, Antoni Troiński, Tadeusz Groszyk.

¹ Kolejne opublikowane dokumenty – nr 21 i 22 – zawierają tę samą uchwałę WKO „S” z 25 IV 1989 r., ale wystosowaną raz jako oficjalny komunikat nr 4 dla ogólnego odbiorcy w województwie koszalińskim (dokument nr 21), a po raz drugi w formie telexu wysłanego w dniu 26 IV 1989 r. do Andrzeja Wielowieyskiego – szefa Komisji Organizacyjnej Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie (dokument nr 22).

Nr 21

1989 kwiecień 25, Koszalin – Komunikat nr 4 w sprawie Uchwały Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dotyczącej stanowiska Komisji Politycznej Komitetu Obywatelskiego i Lecha Wałęsy odnośnie do listy kandydatów z województwa koszalińskiego do Sejmu i Senatu, którym Lech Wałęsa zamierza udzielić poparcia

1. W związku ze stanowiskiem Komisji Politycznej Komitetu Obywatelskiego i Lecha Wałęsy na temat listy kandydatów na posłów i senatorów z województwa koszalińskiego, różniącej się od przyjętej przez Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie, przyjmujemy decyzję Komisji Organizacyjnej Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”.
2. Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie ^azajmuje stanowisko^a, że poprzednie ustalenia dotyczące kandydatów na posłów i senatorów wynikały z obrazu sił społecznych reprezentowanych w Wojewódzkim Komitecie Obywatelskim „Solidarność” w Koszalinie.
3. Pomimo naszego odrębnego stanowiska, wyrażonego w uchwale z dnia 21 kwietnia [19]89 r., zaproponowana przez Komisję Organizacyjną Komitetu Obywatelskiego w Warszawie lista kandydatów z województwa koszalińskiego – na senatorów: Gabriela Cwojdzńska [i] Jerzy Madej, na posłów: Bogusław Pałka [i] Franciszek Sak – zostaje przyjęta przez WKO „Solidarność” w Koszalinie. Komitet nasz zgodnie z przyjętą deklaracją będzie prowadził na ich rzecz kampanię wyborczą w obu okręgach wyborczych województwa] koszalińskiego.

[...] ^b

Źródło: APK, 10, *Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.*

^{a-a} W oryginale stoi na stanowisku.

^b Poniżej Uchwałę podpisało 34 uczestników zebrania plenarnego WKO „Solidarność” w Koszalinie.

Nr 22

1989 kwiecień 26, Koszalin – Teleks nadany przez Pawła Michalaka, szefa komisji ds. listy kandydatów Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, do Andrzeja Wielowieyskiego, szefa Komisji Organizacyjnej Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie, w sprawie uchwały WKO „Solidarność” w Koszalinie dotyczącej listy kandydatów z województwa koszalińskiego do Sejmu i Senatu

1. W związku ze stanowiskiem Komisji Politycznej Komitetu Obywatelskiego i Lecha Wałęsy na temat listy kandydatów na posłów i senatorów z województwa koszalińskiego, różniącej się od przyjętej przez Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie, przyjmujemy decyzję Komisji Organizacyjnej Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”.
2. Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie ^azajmuje stanowisko^a, że poprzednie ustalenia dotyczące kandydatów na posłów i senatorów wynikały z obrazu sił społecznych, reprezentowanych w Wojewódzkim Komitecie Obywatelskim „Solidarność” [w] Koszalinie.
3. Pomimo naszego odrębnego stanowiska, wyrażonego w uchwale z dnia 21 kwietnia [19]89 r., zaproponowana przez Komisję Organizacyjną Komitetu Obywatelskiego w Warszawie lista kandydatów z województwa koszalińskiego – na senatorów: Gabriela Cwojdzńska [i] Jerzy Madej, na posłów: Franciszek Sak [i] Bogusław Pałka – zostaje przyjęta przez Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie. Komitet nasz zgodnie z przyjętą deklaracją będzie prowadzić na ich rzecz kampanię wyborczą [w] obu okręgach wyborczych województwa koszalińskiego.

[...] ^b

Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17. Koszalin, s. 24, teleks.

^a W oryginale stoi na stanowisku.

^b Poniżej Uchwałę podpisało 34 uczestników zebrania plenarnego komitetu obywatelskiego oraz Nadal Paweł Michalak, szef komisji ds. listy kandydatów, Koszalin 26 IV 1989 r.

Nr 23

1989 kwiecień 27, Koszalin – Zaproszenie Romana Wójcika, przewodniczącego Rady Wojewódzkiej Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego w Koszalinie, wystosowane do Jerzego Madeja, przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, do uczestnictwa w Wojewódzkim i Miejskim Komitecie Honorowym Obchodów 50. rocznicy wybuchu II wojny światowej

Szanowny Pan
Jerzy Madej
Przewodniczący
Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”
75-449 Koszalin
ul. Ks. S. Staszica 38

W bieżącym 1989 r. przypadają ważne dla Polaków rocznice związane z najnowszymi dziejami odrodzonej Polski, tj. 50-lecie wybuchu II wojny światowej – wojny obronnej Narodu we wrześniu 1939 r.

Patronat nad obchodami rocznicy objęła Rada Wojewódzka Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego. Przygotowaliśmy zatem propozycje programu obchodów uwzględniające tradycyjne uroczystości w dniu 1 września, a także akcenty wynikające z dnia Zwycięstwa, 45-lecia bitwy pod Monte Cassino, Powstania Warszawskiego i wielkich bitew partyzanckich na ziemiach polskich.

W imieniu Rady Wojewódzkiej uprzejmie zapraszam przedstawicieli Komitetu do uczestnictwa w Wojewódzkim i Miejskim Komitecie Honorowym Obchodów 50. rocznicy wybuchu II wojny światowej.

Inauguracyjne posiedzenie odbędzie się w dniu 9 maja [19]89 r. o godz. 14.00 w sali Konferencyjnej Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie, ul. A. Lampego 34, na które serdecznie zapraszam.

Z wyrazami szacunku
Roman Wójcik¹

Źródło: APK, 1, Spuścizna Jerzego Madeja, b.p., mps.

¹ Roman Wójcik – przewodniczący Rady Wojewódzkiej PRON w Koszalinie.

Nr 24

1989 kwiecień 28, Koszalin – Notatka Marka Kossakowskiego o przygotowaniach wyborczych w województwie koszalińskim skierowana do Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Warszawie

[...]a

W W[ojewódzkim] K[omitecie] O[bywatelskim] w Koszalinie byłem po raz pierwszy 27 kwietnia.

1. Wywodzące się jeszcze z lat [19]80–[19]81 i stanu wojennego animozje między różnymi grupami działaczy są wyraźnie zauważalne w komitecie wyborczym. Osoby biorące udział w jego pracach deklarują chęć zawieszenia sporów na czas wyborów, nie można jednak wykluczyć, że konflikty utrudnią prowadzenie kampanii. Jeżeli dodać do tego ogólną słabość „Solidarności” w Regionie, należy przypuścić, że potrzebna będzie pomoc i współpraca ze strony Warszawy, prowadzona jednak tak, by nie pogłębiać istniejących sporów.
2. WKO „Solidarność” powołał biuro wyborcze z osobami odpowiedzialnymi za sprawy komisji wyborczych, prasę, program. Biuro posiada lokal (w trakcie zagospodarowywania) z telefonem, telexem, maszynami do pisania, dysponuje też samochodem. Nie ma natomiast własnej poligrafii, a prośba o jej załatwienie (dostarczenie) jest pierwszym postulatem kierownika biura pod adresem Warszawy. Biuro czynne jest praktycznie przez cały dzień i – jak na razie – ma wystarczającą obsadę. Zgłaszają się współpracownicy społeczni do poszczególnych zadań (trudno powiedzieć, czy będzie ich dostatecznie wielu).
3. Istnieją/powstają lokalne komitety wyborcze w Szczecinku, Kołobrzegu, Świdwinie, Drawsku, Darłowie. Nie można jeszcze ocenić, czy uda im się efektywnie pokryć całe województwo – w szczególności tereny rolnicze na południu (N[iezałężny] S[amorządny] Z[wiązek] Z[awodowy] R[olników] I[ndywidualnych] oceniany jest jako słaby).
4. Przygotowania do zbierania podpisów (miały zacząć się ^bw sobotę^b). wydały mi się wystarczające. To samo dotyczy przygotowania osób do komisji obwodowych. Szykuje się także osoby na mężów zaufania.

^a Nad tekstem maszynopisu dopisano odręcznie Brak kalendarium spotkań 1 V [1989 r.] oraz w prawym górnym rogu 28 IV [19]89 r.

^{b-b} Przekreślono dziś, nadpisano odręcznie w sobotę.

5. Odniosłem wrażenie, że biuro wyborcze ma za słaby kontakt z kandydatami. (Po części wynika to z sytuacji opisanej w p[unkcie] 1). Nie udało mi się na razie uzyskać – choćby bardzo ramowego – planu spotkań przedwyborczych, ani też ostatecznego ustalenia asystentów kandydatów. (Kierownik biura zgłaszał pewne wątpliwości dotyczące sposobu finansowania asystentów, jak i zakresu pomocy finansowej dla kandydatów). **„Dodatkową trudność stanowi fakt, że jedna z kandydatek (p[ani] Cwojdzińska) przebywa na leczeniu za granicą i ma wrócić dopiero w połowie maja.”**^c
6. Trudno ocenić realne zapotrzebowanie na przygotowywane centralnie plakaty, ulotki, naklejki. Jeżeli chodzi o plakaty – padały liczby 2000–8000 (więcej na plakaty „ogólne”, „graficzne”, mniej na „tekstowe”).
7. W kwestii spotkań przedwyborczych zgłoszono także prośbę o załatwienie sprzętu nagłaśniającego oraz udziału w spotkaniach osób znanych i popularnych (aktorzy itp.).

[...]d

*Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17.
Koszalin, s. 25, mps.*

^{c-c} W oryginale tekst podkreślono odręcznie oraz postawiono w tym miejscu na lewym marginesie znak zapytania.

^d Tekst opatrzone nieczytelnym podpisem.

Nr 25

1989 kwiecień 30, Koszalin – Uchwała Prezydium Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w sprawie organizacji pracy Biura Wyborczego

W celu zapewnienia prawidłowej działalności Biura Wyborczego oraz Komisji Prasowej Prezydium W[ojewódzkiego] K[omitetu] O[bywatelskiego] „Solidarność” postanawia:

1. Wynająć taksówkę bagażową p[ana] Ryszarda Janasa za kwotę 150 tys. zł miesięcznie od dnia 15 kwietnia br. do czasu likwidacji Biura Wyborczego.
2. Upoważnić kierownika Biura Wyborczego WKO „Solidarność” do zatrudnienia jednego pracownika do stałej obsługi Biura za wynagrodzeniem do 50 tys. zł miesięcznie.
3. Ustalić fundusz dyspozycyjny kierownika Biura Wyborczego w wysokości 40 tys. zł do rozliczenia na Prezydium WKO.
4. Powierzyć funkcję rzecznika prasowego WKO „Solidarność” w Koszalinie p[anu] Wiesławowi Romanowskiemu, szefowi Komisji Prasowej WKO.
5. Wynagrodzenie zespołu redakcyjnego za pracę przy redakcji „Gazety Wyborczej” wliczyć w koszt wydania „Gazety”, a pozostałe prace wynagradzać w ramach odrębnych umów-zleceń na podstawie odpowiednich uchwał Prezydium WKO.

Przewodniczący WKO
[Jerzy Madej]^a

Roman Tabisz^b

Źródło: APK, 1, *Spuścizna Jerzego Madeja, b.p., mps.*

^a Opatrzono nieczytelną parafą.

^b Obok trzy nieczytelne podpisy.

Nr 26

1989 kwiecień (?), Koszalin – Wykaz Komitetów Obywatelskich „Solidarność” w województwie koszalińskim

Białogard

KO w Białogardzie, ul. [M.] Nowotki 12, tel. 34-73 [...] ^a
przewodniczący Artur Nowicki

Kołobrzeg

Stowarzyszenie Niezależnych Inicjatyw Obywatelskich (KO),
ul. [W.] Lenina 8, tel. 24-950
przewodniczący Jerzy Soboń¹

Koszalin

KO w Koszalinie, ul. Zwycięstwa 105, pok. 25, tel. 229-78
przewodniczący Wiesław Romanowski

Szczecinek

KO „Solidarność” w Szczecinku, ul. [K.] Świerczewskiego 7, tel. 43-411
przewodniczący Tadeusz Groszyk

Czaplinek

Klub Obywatelski w Czaplinku
przewodniczący Tadeusz Brożek

Darłowo

KO „Solidarność” Darłowo, ul. Obrońców Stalingradu
K. Wachowski²
przewodniczący Sławomir Balcerzak³

Barwice

KO, przewodniczący Władysław Kasprzycki⁴

^a W dokumencie pominięto prywatne dane teleadresowe.

¹ Jerzy Soboń – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Kołobrzegu.

² Bliższych danych nie ustalono.

³ Sławomir Balcerzak (1956) – magister inżynierii środowiska. W 1989 r. właściciel Zakładu Inżynierii Sanitarnej w Darłowie; przewodniczący KO „S” w Darłowie.

⁴ Władysław Kasprzycki (1954–1990) – absolwent Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie (1982). W 1989 r. lekarz ginekolog w Zespole Opieki Zdrowotnej w Szczecinku; przewodniczący KO „S” w Barwicach.

Bobolice

KO, przewodniczący Andrzej Raczyński⁵ (kierownik przychodni)

Będzino

KO, przewodn[iczący] Piotr Krybus⁶

(kontakt Bank Sp[ółdzielczy] p[ani] Maria Krybus⁷)

Biały Bór

Gm[inny] KO „Solidarność”, przewodn[iczący] Andrzej Sobociński⁸

Drawsko Pomorskie

KO, pl. Konstytucji 7

przewodn[iczący] Jan Bobryk⁹

Dygowo

oddział SNIO w Kołobrzegu¹⁰

przewodn[iczący] Marek Zawadzki¹¹

(kontakt Urząd Gminy w Dygowie)

Gościno

KO, ul. Dywizji W[ojska] P[olskiego] 58, tel. 125-03

przewodn[iczący] Andrzej Podkowicz¹²

Grzmiąca

K[omitet] O[bywatelski] „Solidarność”

przewodn[iczący] Stanisław Kurzejczak¹³

Kalisz Pomorski

KO, ul. Szczecińska 23

przewodn[iczący] Władysław Mikłaszewicz¹⁴

⁵ Andrzej Raczyński – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Bobolicach.

⁶ Piotr Krybus – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Będzinie.

⁷ Bliższych danych nie ustalono.

⁸ Andrzej Sobociński – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Białym Borze.

⁹ Jan Bobryk – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Białym Borze.

¹⁰ Stowarzyszenie Niezależnych Inicjatyw Obywatelskich w Kołobrzegu – niezależne stowarzyszenie powstałe w 1989 r. w Kołobrzegu, powołane przez działaczy kołobrzeszkiej „S”.

¹¹ Marek Zawadzki – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Dygowie.

¹² Andrzej Podkowicz – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Gościnnie.

¹³ Stanisław Kurzejczak – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Grzmiącej.

¹⁴ Władysław Mikłaszewicz – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Kaliszu Pomorskim.

Karlino

przewodn[iczący] Wesołowski¹⁵
 w[i]ceprzew[odniczący] Wł[adysław] Kalinowski¹⁶
 (kontakt Jan Latkowski¹⁷)

Gminny Komitet Obywatelski Kołobrzeg
 przewodn[iczący] Bogusław Łęcki¹⁸ – P.S.R.
 z[astęp]ca Tadeusz Stańczak¹⁹

Manowo

KO, przewodn[iczący] Milian Mejer²⁰

Mielno

KO, ul. [B.] Chrobrego 10, tel. 563
 przewodn[iczący] Mirosław Jung²¹

Malechowo

KO, przewodn[iczący] Czesław Galek²² (inf[ormacja] z gazety), Nowak²³
 zakładał KO P[olskiego] S[tronnictwa] L[udowego] w [b]

Ostrowice

KO, Urząd Gminy
 przewodn[iczący] Wiesław Rogalski²⁴
 (kontakt p[an] Szynal)²⁵

Polanów

KO, przewodn[iczący] Zbigniew Kowalik²⁶

^b *Nazwa miejscowości niemożliwa do odczytania.*

¹⁵ Wesołowski – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Karlinie.

¹⁶ Władysław Kalinowski – w 1989 r. wiceprzewodniczący KO „S” w Karlinie.

¹⁷ Bliższych danych nie ustalono.

¹⁸ Bogusław Łęcki (ur. 1940) – absolwent Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu (1977). W 1989 r. nauczyciel w szkole podstawowej w Błotnicy (gm. Kołobrzeg); przewodniczący Gminnego KO „S” w Kołobrzegu.

¹⁹ Tadeusz Stańczak – w 1989 r. zastępca przewodniczącego Gminnego KO „S” w Kołobrzegu.

²⁰ Milian Mejer – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Manowie.

²¹ Mirosław Jung (1934–2014) – inżynier budownictwa lądowego (1957). Od 1982 r. świadczył usługi projektowe i budowlane w zakresie konstrukcji. W 1989 r. przewodniczący KO „S” w Mielnie.

²² Czesław Galek (ur. 1949) – właściciel gospodarstwa rolno-ogrodniczego; w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Malechowie.

²³ Bliższych danych nie ustalono.

²⁴ Wiesław Rogalski – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Ostrowicach.

²⁵ Bliższych danych nie ustalono.

²⁶ Zbigniew Kowalik – w 1989 r. przewodniczący KO „S” w Polanowie.

Połczyn Zdrój

KO, przewodn[iczący] Bąk Jerzy^c (Janusz Bohuszewicz^{d27})
sekretarz Barbara Pudliszak²⁸

Rąbino

KO, przewodn[iczący] Janusz Wierzbicki²⁹, Rąbino 5
(kontakt Jan Brodowski³⁰)

Szczecinek

KO „S”, ul. [K.] Świerczewskiego 7, tel. 43-441
przewodn[iczący] Tadeusz Groszyk

Szczecinek

Klub Obywatelski PSL, Z[wiązek] K[rajowy] R[olników] K[ółek] i O[rganizacji]
R[olniczych] + R[olnicy] I[ndywidualni]³¹, ul. Kraińska 3, tel. 432-94

Świdwin

KO, ul. 3 Marca, przewodn[iczący] Roman Marko³²
(kontakt Z[ygmunt] Bąk)

Sławoborze

Gm. KO „S” przewodn[iczący] Waldemar Kuc³³, 78-313 Myćłowice,
Szkoła Podstawowa w Sianowie

Tychowo

Gm. KO, przewodn[iczący] Rozalia Jamrozik³⁴

^c *Chodziło prawdopodobnie o Zygmunta Bąka. W dokumencie błędnie zapisano Jerzy.*

^d *W oryginale błędnie zapisano Bohuszewicz.*

²⁷ Janusz Bohuszewicz – nauczyciel języka polskiego w Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Staszica w Połczynie Zdroju.

²⁸ Barbara Pudliszak (ur. 1953) – działaczka „S” w Połczynie Zdroju, 1980–1981 geodetka w Okręgowym Przedsiębiorstwie Geodezyjno-Kartograficznym w Koszalinie, 1981–1983 geodeta miejski w Urzędzie Miejskim w Świdwinie, 1983–1987 kierowniczką Wydziału Geodezji i Gospodarki Gruntami w Urzędzie Miejskim w Połczynie Zdroju, od 1987 r. instruktor ds. techniczno-leśnych w Nadleśnictwie Połczyn Zdrój.

²⁹ Janusz Wierzbicki – w 1989 r. przewodniczący KO „Solidarność” w Rąbinie.

³⁰ Bliższych danych nie ustalono.

³¹ RI – Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność”.

³² Roman Marko (ur. 1948) – w latach osiemdziesiątych zastępca kierownika ds. techniczno-produkcyjnych w Zakładach Przemysłu Dzierwiarskiego „Luxpol” w Stargardzie, Zakład w Świdwinie. W 1989 r. członek KO „S” w Świdwinie. Faktycznym przewodniczącym KO „S” w Świdwinie był Zygmunt Bąk.

³³ Waldemar Kuc – w 1989 r. przewodniczący Gminnego KO „S” w Sławoborzu.

³⁴ Rozalia Jamrozik (ur. 1957) – mgr pedagogiki opiekuńczej (1980). W latach osiemdziesiątych pracowała jako nauczycielka w Przedszkolu nr 10 i Szkole Podstawowej nr 4 w Białogardzie oraz

Wierzchowo Złocienieckie

Tomasz Perkowski³⁵

Złocieniec

KO, ul. Rybacka 1/20, tel. 71-494

przewodn[iczący] Jan Kozakiewicz³⁶

Rymań

Przew[odniczący] KO – Stanisław Kozuchowski³⁷

Białogard Gmina

Maciej Niechciał,³⁸ tel. 113-79, Buczek (Ośrodek Zdrowia)

Źródło: APK, 1, Spuścizna Bogusława Pałki, s. 1–4, mps.

jako wychowawca w Bursie Szkolenia Zawodowego w Grudziądzu i w internacie Zespołu Szkół Rolniczych w Tychowie. W 1989 r. kierowniczka internatu ZSR w Tychowie i przewodnicząca Gminnego KO „S” w Tychowie.

³⁵ Tomasz Perkowski – przewodniczący KO „S” w Wierzchowie Złocienieckim.

³⁶ Jan Kozakiewicz – przewodniczący KO „S” w Złocieniu.

³⁷ Stanisław Kozuchowski (ur. 1932) – przewodniczący KO „S” w Rymaniu.

³⁸ Maciej Niechciał – przewodniczący Gminnego KO „S” w Białogardzie.

Nr 27

1989 maj (?), Koszalin – Wiadomość z Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie wysłana do Zespołu do spraw kontaktów z regionami

[...] ^a

Listy na senatorów oraz na posłów z okręgu koszalińskiego chcemy zarejestrować w sobotę, tj. 6 maja [19]89 r., natomiast z okręgu szczecineckiego na posła – w poniedziałek, tj. 8 maja [19]89 r.

Teleks nadajemy dla zespołu d/s kontaktów z regionami.

Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17. Koszalin, s. 28, teleks.

^a Pośrodku odręcznie dopisano Koszalin.

Nr 28

1989 maj 4, Koszalin – Informacja Marka Kossakowskiego o spotkaniach przedwyborczych z kandydatami Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie na posłów i senatorów

Spotkania przedwyborcze w Koszalińskim
(według stanu uzyskanego 4 maja [1989 r.]

(krzyżykiem zaznaczone większe spotkania typu: wiec, festyn itp.)

5 maja – [godz.] 10.00 Koszalin – Biuro Geodezji Rolnej – [Franciszek] Sak

5 maja – [godz.] 13.00 Koszalin – **Biprozet** – [Franciszek] Sak

8 maja – [godz.] 12.00 Koszalin – Kościół św. Ducha – [Franciszek] Sak

12 maja – [godz.] 13.00 (?) Koszalin Przylesie – [Franciszek] Sak

x 14 maja – [godz.] 12.00 (?) Koszalin – zamek – [Jerzy] Madej, [Bogusław] Pałka, [Franciszek] Sak

x 20 maja Szczecinek – amfiteatr – [Gabriela] Cwojdzńska, [Jerzy] Madej, [Bogusław] Pałka, [Franciszek] Sak

21 maja Białogard lub gm[ina] Tychowo k[oło] Białogardu – jw.

x 25 maja Koszalin – jw.

Kalendarz spotkań p[ana] Pałki (i ew[entualnie] innych) w okręgu szczecińskim ma być przeteleksowany do Warszawy jutro (5 maja)

Marek Kossakowski

Źródło: *Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17. Koszalin, s. 36., mps.*

Nr 29

1989 maj 9, Koszalin – Notatka Marka Kossakowskiego (?) sporządzona w sprawie sporów kompetencyjnych między działaczami Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dotycząca odbioru plakatów wyborczych

p[an] Ślęczyński¹

Spór kompetencyjny, kto ma odebrać plakaty dla Koszalina wynikł z powodu podziałów i animozji w tamtejszym regionie. Sprawę rozstrzygnąłem w ten sposób, by materiały dotarły do Koszalina szybciej – nocnym pociągiem, a nie ciężarówką, która będzie na miejscu dopiero wieczorem.

Marek Kossakowski

[...] ^a

Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17. Koszalin, s. 38, rkps.

^a Pominięto notatkę na temat Leszna.

¹ Bliższych danych nie ustalono.

Nr 30

1989 maj 10, Koszalin – Notatka omawiająca sprawę m.in. planowanych spotkań przedwyborczych w dniach 10–14 maja 1989 r.

p[an] Ślęczyński

Koszalin 10 maja [1989] r.

– Mają potwierdzenia przyjęcia zgłoszeń wszystkich kandydatów.

– Komisje obwodowe są w zasadzie obsadzone (oprócz Polanowa – 4 komisje).

Nie wszędzie mamy funkcje wiceprzewodniczących („za to” paru przewodniczących) – zamierzają protestować.

Dalsze spotkania przedwyborcze:

11 maja	Koszalin – Kazel
12 maja	Połczyn [Zdrój]
14 maja	Drawsko [Pomorskie] – amfiteatr
	Świdwin – amfiteatr

Od jutra działa Miejskie Biuro Wyborcze w Koszalinie [...] ^a

*Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17.
Koszalin, s. 39, rkps.*

^a Pominięto dane telefoniczne.

Nr 31

1989 maj 12, Koszalin – Serwis biura prasowego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z dnia 12 maja 1989 r.

1. 7 i 8 maja [1989] r. zgłoszeni zostali przez W[ojewódzki] K[omitet] O[bywatelski] w Koszalinie kandydaci na posłów ^[a] i senatorów. Pod zgłoszeniami było po około 7 tys. podpisów na kandydata. Zgłoszenia zostały przyjęte.

2. 8 maja [19]89 r. odbyła się w Koszalinie pierwsza konferencja prasowa WKO. W konferencji wzięli udział: Jerzy Madej – kandydat do Senatu, Bogusław Pałka i Franciszek Sak – kandydaci do Sejmu. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele lokalnej prasy i radia.

[3.] 11 maja [19]89 r. nadana została pierwsza audycja radiowa WKO „S[olidarność]” w Koszalinie. Terminy następnych audycji: 13, 15, 17, 19, 22 maj[a] w lokalnym programie radiowym w godz. 13.20–13.50 (program 2).

4. 11 maja ks[iądz] biskup Ignacy Jeż spotkał się z przedstawicielami WKO „S” oraz kandydatami na posłów i senatorów.

5. Do dnia 11 maja kandydaci spotkali się:

- 5 maja Bogusław Pałka z mieszkańcami Złocieńca, w spotkaniu uczestniczyło około 120 osób,
- 5 maja Franciszek Sak z pracownikami Biura Geodezji i Biprozetu w Koszalinie¹,
- 8 maja Franciszek Sak z koszalińskimi taksówkarzami – przybyło około 60 [osób],
- 9 maja Jerzy Madej i Franciszek Sak z pracownikami Bałtyckiego Teatru Dramatycznego [w Koszalinie],
- 10 maja Bogusław Pałka z pracownikami Węzła P[olskich] K[olei] P[aństwowych] w Szczecinku,
- 11 maja Jerzy Madej i Franciszek Sak z załogą jednego z największych zakładów Koszalina – Unitra-Kazel, w spotkaniu uczestniczyło około 400 osób.

^b6. Planowane spotkania do dnia 15 maja [19]89 r.;

- 12 maja – spotkanie w Połczynie Zdroju,
- 14 maja – spotkanie w Drawsku Pomorskim,
- 14 maja – spotkanie w Świdwinie^b.

^a W oryginale słowo przekreślone, niemożliwe do odczytania.

^{b-b} W oryginale fragment tekstu zakreślono pętlą.

¹ BIPROZET – Biuro Studiów i Projektów Rozwoju Rolnictwa „BIPROZET” w Koszalinie.

7. Kontrkandydatami Franciszka Saka są:

- **Wacław Barna**, rolnik indywid[ualny] z gminy Będzino, zgłoszony przez Woj[ewódzki] Zw[iązek] Rol[ników] Kól[ek] i Org[anizacji] Roln[icznych],
- **Regina Bochnia**², prawnik, emerytowany sędzia z Koszalina, zgłoszona przez Ligę Kobiet [Polskich],
- **Franciszek Dyląg**³, inż[ynier] i kierownik Budremu⁴ w Koszalinie, zgłoszony przez Z[wiązek] S[ocjalistycznej] M[łodziży] P[olskiej].

8. Kontrkandydatami Bogusława Pałki są:

- Jerzy Gordziejczyk, ichtiolog, dyr Państwowego Gospodarstwa Rybackiego w Koszalinie, zgłoszony przez Woj[ewódzki] Związ[ek] Inż[ynierów] i Tech[ników] Rol[nictwa] w Koszalinie,
- Wiktoria Szymczak, lekarz medycyny, dyr Sanepidu w Drawsku [Pomorskim], zgłoszona przez Ligę Kobiet [Polskich],
- Włodzimierz Weyna^d, dr nauk towaroznawczych, dyr Sanepidu w Szczecinku.

9. Kontrkandydatami Gabrieli Cwojdzńskiej i Jerzego Madeja są:

- [Aleksander] Kwaśniewski, członek P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej], [przewodniczący] Komitetu Społeczno-Politycznego w rządzie [Mieczysława] Rakowskiego,
- Edmund Nowiński, wiceprzewodniczący WK S[tronnictwa] D[emokratycznego] w Koszalinie,
- Adam Stadnik – prezes WK Z[jednoczonego] S[tronnictwa] L[udowego] w Koszalinie,
- Jerzy Surowiec, członek C[entralnego] K[omitetu] SD, przewodniczący M[iejskiego] K[omitetu] SD w Darłowie, dyr P[rzedsiębiorstwa] P[ołowów] i U[sług] R[ybackich] „Kuter” [w Darłowie].

Na terenie województwa koszalińskiego prowadzona jest bardzo aktywna kampania wyborcza na rzecz kandydującego do Senatu Aleksandra Kwaśniewskiego^c.

Komisja Prasowa WKO „S”
Ryszard Pelczar

*Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wyборы 1989 17.
Koszalin, s. 40–41, telexs.*

^{c-c} W oryginalne fragment tekstu zaznaczono pionową kreską na lewym marginesie.

^d W dokumencie błędnie zapisano Wejnar.

² Regina Bochnia (1927–2014) – absolwentka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Wydział Prawa (1952). 1953–1984 sędzia Sądu Wojewódzkiego w Koszalinie, następnie na emeryturze.

³ Franciszek Dyląg (ur. 1954) – inżynier mechanik, dyrektor Przedsiębiorstwa Budowlano-Remontowego Handlu i Usług BUDREM w Koszalinie.

⁴ BUDREM – Przedsiębiorstwo Budowlano-Remontowe Handlu i Usług w Koszalinie.

Nr 32

1989 maj 12, Koszalin – Komunikat o powołaniu w Koszalinie Koszalińskiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność jako grupy roboczej przy Wojewódzkim Komitecie Obywatelskim „Solidarność” w Koszalinie

W dniu 12 maja 1989 r. powołany został Koszaliński Komitet Obywatelski „Solidarność” jako grupa robocza przy Wojewódzkim Komitecie Obywatelskim „Solidarność” w Koszalinie. Terenem działania KKO „S” będzie miasto Koszalin i jego okolice.

Skład KKO „Solidarność”:

- Urszula Kostuch – 12 – przewodnicząca – komisje wyborcze, męźowie zaufania, finanse
CTHE „Unitra-Serwis” Koszalin [...] ^a,
- Antoni Chomik¹ – poligrafia
S[półdzielnia] M[ieszkańcowa] „Kopernik”,
- [Józef] Martynowski² – 10 – transport
„Kazel” – Leśna,
- Ryszard Senklewski – 1 – transport
Płytoleń,
- Danuta Szewczyk³ – 45 – koordynacja dyżurów
Muzeum Okręgowe w Koszalinie,
- Danuta Soja – 22 – obsługa biura KKO „S”
Szkoła Podstawowa nr 9 w Koszalinie,
- Jerzy Stadnik⁴ – 24 – plakowanie, reklama
Zakłady Mięsne [w Koszalinie],

^a W całym dokumencie pominięto dane teleadresowe.

¹ Bliższych danych nie ustalono.

² Bliższych danych nie ustalono.

³ Danuta Szewczyk – działaczka „S”; z wykształcenia historyczka, pracowniczka Muzeum w Koszalinie.

⁴ Jerzy Stadnik (ur. 1949) – w 1980 r. specjalista ds. gorzelnictwa w Laboratorium Wojewódzkim w Koszalinie, VII 1982–X 1983 r. pracownik Okręgowego Przedsiębiorstwa Przemysłu Mięsnego w Koszalinie, następnie inspektor Izby Skarbowej w Koszalinie. Od IX 1980 r. w „S”. Po 13 XII 1981 r. gromadził i kolportował podziemne publikacje. W 1983 r. scharakteryzowano go następująco: „Wyraża postawę antyrządową, gdyż jak sam mówi »poglądy społeczno-polityczne mam ostre« i dalej afirmuje »Solidarność żyje w mym sercu i umyśle, jak zresztą w sercach i umysłach milionów. Wierzę, że kiedyś w tym kraju będzie wolność i sprawiedliwość, bo przecież są to ideały głęboko ludzkie, a przemoc szantaż i kłamstwo zginą na zawsze z życia politycznego»” (AIPN Sz, 00124/424, Notatka informacyjna dotycząca Jerzego Stadnika, 9 VI 1983 r., k. 9). W 1989 r. członek Koszalińskiego Komitetu Obywatelskiego „S”.

- Andrzej Sikorski⁵ – 31 – nabór ludzi do plakatowania
K[oszalińska] SM „Przylesie”,
- Anna Roźniatowska⁶ – 59 – kontakty telefoniczne, maszynopisanie
„Instal” Koszalin,
- [Mateusz] Mielniczek – 19 – komentarz środków masowego przekazu
K[oszalińskie] Z[akłady] N[aprawy] S[amochodów],
- Krystyna Zalewska – 26 – propaganda artystyczna (teatr, film)
B[ałtycki] T[eatr] D[ramatyczny],
- Grzegorz Szamburski⁷ – 51 – koordynacja wszystkich rezerw działalności
KKO „S”
K[oszalińskie] P[rzedsiębiorstwo] I[nstalacji] B[udownictwa].

Siedziba KKO „S”: Koszalin, ul. Zwycięstwa 77, tel. 246-20, godz. 10.00–19.00.
Spotkania robocze w każdy piątek o godz. 16.30.

Źródło: APK, 49, Spuścizna Tadeusza Wołyńca, b.p., mps.

⁵ Bliższych danych nie ustalono.

⁶ Anna Roźniatowska (ur. 1932) – księgowa i ekonomistka (wykształcenie średnie ogólnokształcące). W 1981 r. starszy specjalista w Przedsiębiorstwie Robót Instalacyjno-Inżynierskich Budownictwa Przemysłowego w Koszalinie. Po 13 XII 1981 r. działaczka opozycyjna, członkini Koszalińsko-Kołobrzeskiego Biskupiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom. Od 1989 r. na emeryturze.

⁷ Grzegorz Szamburski – działacz „S”, członek KKO „S”.

Nr 33

1989 maj 14, Koszalin – Informacja Marka Kossakowskiego w sprawie przebiegu kampanii wyborczej w Koszalinie, Drawsku Pomorskim i Świdwinie w dniu 14 maja 1989 r.

[...]^a

1. Przygotowania do wyborów pode[jmo]wane są ze znacznie większą energią niż to obserwowałem poprzednio. Animoszje między grupami działaczy nadal istnieją, ale wydają się znacznie stłumione.
2. Mimo trudności (zrywanie plakatów, przetargi z władzami, gdzie można wieść a gdzie nie) kampania „Solidarności” jest nieźle widoczna w Koszalinie i w miastach, gdzie tego dnia odbywały się wiece – Drawsko [Pomorskie], Świdwin (przynajmniej w centrum). Plakatowane są zarówno materiały z Warszawy, jak i wydrukowane na miejscu (w dużym nakładzie ze zdjęciami kandydatów i inne).
3. ^bBardzo widoczna jest kampania na rzecz Aleksandra Kwaśniewskiego – kandydata na senatora. (Główne motywy tej kampanii: koszalińska strefa ekonomiczna, młodzież, sport, środowisko). Prezentowane są także plakaty na rzecz kandydatów na miejsca P[olskiej] Z[jednoczonej] P[artii] R[obotniczej]^b ^c(Wybierz tych, co się sprawdzili itp.)^c. Kampania na rzecz pozostałych – oprócz Kwaśniewskiego – naszych kontrkandydatów niewidoczna.
4. Pozostały pewne braki w obsadzie obwodowych komisji wyborczych w rozległych obwodach rolniczych.
5. Biuro Wyborcze skarży się na brak pieniędzy – zwróć się do Warszawy o pomoc. W załączeniu: [^d] opis spotkań w Drawsku [Pomorskim] i Świdwinie.

Marek Kossakowski

Spotkanie przedwyborcze w Drawsku Pomorskim (okręg 47) – 14 maja

Kandydaci: Bogusław Pałka (Sejm), Jerzy Madej (Senat), nieobecną p[anią] G[abriele] Cwojdziańską przedstawiał kierownik Biura Wyborczego.

^a Nad maszynopisem dopisano odręcznie 15 V oraz w prawym górnym rogu p[an] Ślęczyński.

^{b-b} W oryginale fragment tekstu podkreślono odręcznie.

^{c-c} W oryginale fragment tekstu zakreślono pętlą.

^d W maszynopisie słowo przekreślone, niemożliwe do odczytania.

Spotkanie odbyło się o 12.00 w amfiteatrze w miejscowym parku, „przy okazji” trwającego tam festynu związanego z Zielonymi Świątkami. Początkowo [było] ok. 300–500 osób, potem więcej. Po prezentacji swojego programu przez kandydatów zadano kilkanaście pytań. Dotyczyły one spraw rolnictwa (do p[ana] Pałki), szkolnictwa (do p[ana] Madeja), ogólnoustrojowych, możliwości działania przyszłego parlamentu, techniki głosowania. Pytań „trudnych” nie było, zebrani parokrotnie reagowali spontanicznym aplauzem. Spotkanie trwało godzinę, były pewne kłopoty z nagłośnieniem. Spośród kilkunastu zapytanych przeze mnie osób, wszystkie – oprócz jednej – odpowiedziały, że będą głosować na kandydatów „S”, jedna, że zastanowi się po usłyszaniu kontrkandydatów.

Spotkanie przedwyborcze w Świdwinie (okręg 47) – 14 maja

Kandydaci jw.

Spotkanie odbyło się na podzamczu o godz. 16.00.

Było b[ardzo] dobrze zorganizowane. Już na ponad godzinę wcześniej nadawano (b[ardzo] dobre nagłośnienie) piosenki z Festiwalu Piosenki Prawdziwej¹, przeplatane wyjątkami z Programu Wyborczego [„Solidarności”]. Wokół miejsca wieceu przygotowano sporo ładnie zakomponowanych transparentów, plakatów, rysunków. Wypowiedzi kandydatów przeplatane były występami pary piosenkarki, a po spotkaniu wystąpił jeszcze zespół ludowy. Sprzedawano cegielki, rozdawano program wyborczy i inne materiały, na co było duże zapotrzebowanie. Obok rozlokowało się także stanowisko Domu Książki oraz samochód „Społem” z oranżadą... piwem. Obecnych było 500–800 osób w całym przekroju wiekowym. Oprócz pytań, jak w Drawsku [Pomorskim], uwagę zwrócił problem prezydenta (Czy musi nim być [Wojciech] Jaruzelski [?]), oraz przerywania ciąży. W swej zasadniczej części spotkanie trwało 1,5 godz., zakończyło się podniesieniem rąk w geście „V”, gdy zespół ludowy zagrał *Marsz Polonia*.

Marek Kossakowski

Źródło: *Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wyборы 1989 17. Koszalin, s. 43–44, mps.*

¹ I Przegląd Piosenki Prawdziwej „Zakazane Piosenki” – odbył się w dniach 20–22 VIII 1981 r. w gdańskiej Hali „Olivia” w związku z pierwszą rocznicą powstania „S”. Zorganizowany został przez Macieja Zembatego – pomysłodawcę i dyrektora artystycznego Przeglądu, Waldemara Banasika – dyrektora PPP oraz Macieja Karpińskiego – reżysera, jak również liczną grupę entuzjastów z różnych kręgów społecznych i zawodowych.

Nr 34

1989 maj 15, Koszalin – Wiadomość z biura prasowego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z dnia 15 maja 1989 r.

1. W dniach 12–14 maja odbyły się następujące spotkania wyborcze z kandydatami w woj[ewództwie] koszalińskim:
 - 12 maja Jerzy Madej i Bogusław Pałka spotkali się z rolnikami indywidualnymi w Połczynie Zdr[oju],
 - 13 maja J[erzy] Madej spotkał się w Polanowie z pracownikami Nadleśnictwa, przybyło około 100 osób,
 - 14 maja o godz. 12.00 J[erzy] Madej i B[ogusław] Pałka spotkali się z mieszkańcami Drawska Pom[orskiego], uczestniczyło około 800–1000 osób. W czasie spotkania kandydaci odpowiadali m.in. na pytania dotyczące lokalnych problemów m[iasta] Drawska i okolic, ochrony środowiska, wykorzystania turystycznych walorów regionu, warunków rozwoju rolnictwa indyw[idualnego],
 - 14 maja o godz. 16.00 odbyło się drugie w tym dniu spotkanie Jerzego Madeja i B[ogusława] Pałki tym razem z mieszkańcami Świdwina. W spotkaniu wzięło udział około 1200–1600 osób.
2. Planowane spotkania do 20 maja [19]89 r.:
 - 17 maja spotkanie z mieszkańcami Koszalina w kościele św. Ducha połączone z przedst[awieniem] aktorów Bałtyckiego Teatru Dramatycznego,
 - 18 maja spotkanie z pracownikami i studentami W[yższej] S[zkoły] Inż[y-nierskiej] w Koszalinie,
 - 19 maja spotkania w zakładach [pracy] w Szczecinku,
 - 20 maja otwarte spotkanie z mieszkańcami Szczecinka.
3. Problemy związane z prowadzeniem kampanii wyborczej na terenie woj[ewództwa] koszalińskiego:
 - Kołobrzeg – zgodnie z wcześniejszymi porozumieniami zawartymi między^a bKomitetem Obywatelskim^b „S[olidarność]” w Kołobrzegu a prezydentem miasta i władzami W[ojewódzkiego] P[rzedsiedziostwa] H[andlu] W[ewnętrznego], P[owszechnej] S[półdzielni] S[pożywców] „Społem”, G[minnej] S[półdzielni] „Samopomoc Chłopska” Komitet [Obywatelski] uzyskał możliwość wywieszania plakatów wyborczych w witrynach wytypowanych sklepów. W sobotę 13 maja wywieszane już plakaty zostały zdjęte

^a W oryginale przez.

^{b-b} W oryginale Komitet Obywatelski.

i zniszczone na polecenie prezesa WPHW w Kołobrzegu. Na wniesiony protest prezes odpowiedział, że otrzymał telefoniczne polecenie usunięcia plakatów kand[ydatów] opozycyjnych z witryn sklepów. Prezes nie chciał ujawnić nazwiska osoby ani instytucji, która wydała mu takie polecenie. [W dniu] 15 maja ma się odbyć nadzwyczajne zebranie kołobrzesckiej komisji wyborczej, na którym sprawa ma być wyjaśniona.

- Plakaty wyborcze kandydatów opozycji zrywane są także w Białogardzie, Darłowie, Koszalinie.
 - Komitet Obywatelski „S” w Kołobrzegu w dalszym ciągu nie ma własnego lokalu. Władze miasta proponują barak na peryferiach, na który KO „S” nie chce się zgodzić.
4. W Koszalinie Międzyzakładowy Komitet Organizacyjny N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” otworzył na czas wyborów Biuro Miejskiego Oddziału WKO „S”, adres: K[osza]lin, ul. Zwycięstwa 77, tel. 246-20.

Komisja prasowa WKO „S” w Koszalinie

*Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17.
Koszalin, s. 48, teleks.*

Nr 35

1989 maj 19, Koszalin – Informacja z biura prasowego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z dnia 18 maja 1989 r. dotycząca działań przedwyborczych

W nocy z 18 na 19 maja „nieznani” sprawcy zniszczyli umieszczony nad wejściem szyld Regionalny Komitet Obywatelski w Białogardzie ul. Woj[owska] Polskiego 53.

Napis umieszczony był nad drzwiami na płycie, przybity gwoździami. Sięgnąć do niego można było tylko z drabiny. Płytę z napisem połamano i podeptano^a. Jeden kawałek z gwoździem znalazł się pod oknem pani Anki S[z]tark¹ – przewodniczącej Międzyzakładowej Kom[isji] Organizacyjnej. Odległość mieszkania p[ani] Anki [Sztark] od R[egionalnego] K[omitetu] O[bywatelskiego] [to] około 250 m.

O powyższym zawiadomiono komendanta M[ilicji] O[bywatelskiej] oraz złożono protest na ręce prezydenta miasta. Również Woj[ewódzki] Kom[itet] Obywatelski będzie interweniował u wojewody [koszalińskiego].

19 maja do W[ojewódzkiego] K[omitetu] O[bywatelskiego] zgłosiła się mieszkanka Koszalina pani Jadwiga Biernacka² ze skargą, że minister [Aleksander] Kwaśniewski przy czyjejś pomocy zdobył jej adres i przysłał jej nakaz, aby głosowała na niego. Pani Jadwiga boi się, że jeżeli nie będzie głosować na ministra [Aleksandra Kwaśniewskiego], to ci, co znają jej adres, mogą wiedzieć na kogo głosowała i będą jej szkodzić.

Przedstawiciel WKO starał się uspokoić przestraszoną wyborczynię pana ministra.

[...] ^b

Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wyборы 1989 17. Koszalin, s. 50, teleks.

^a Woryginale podeptano.

^b Po lewej stronie adnotacja W tytule powinna być data 19 V [1989], a nie 18 V [1989] r.

¹ Grażyna Anna Sztark (ur. 1954) – w 1980 r. pracownik w Zakładzie Obrótu Artykułami Przemysłu Lekkiego w Koszalinie Od IX 1980 r. w „S”, 1980–1981 sekretarz MKZ NSZZ „Solidarność” w Białogardzie, po 13 XII 1981 r. działała w podziemiu. W 1989 r. pracownik Wojewódzkiego Zakładu Weterynarii w Koszalinie, członek RKO „S” w Białogardzie.

² Bliższych danych nie ustalono.

Nr 36

1989 maj 25, Koszalin – Informacja z biura prasowego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z dnia 18 maja 1989 r. dotycząca przedwyborczej autoreklamy (listu) przewodniczącego Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych Alfreda Miodowicza

[...]^a

Szanowna Pani/Szanowny Panie

Droga życiowa każdego z nas jest podobna. Wszystkich nas czeka kiedyś emerytura. Jest to nasz odłożony zarobek i nie może być traktowany jako świadczenie, które ktoś łaskawie przyznaje.

Obecnie ludzi, którzy przestali być zawodowo czynni, jest w naszym kraju, w Polsce, ponad 6 milionów. To dużo. 6 milionów emerytów to równocześnie 6 milionów trudnych ludzkich spraw związanych najczęściej z ich warunkami bytowymi. Jako szef związkowego przedstawicielstwa jakim jest Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych starałem się, aby w jego działaniach ani na moment nie pominięto spraw weteranów pracy. Czy mi się to udało? Nie chcę teraz dokonywać rozliczenia czy sporządzać rejestru spraw załatwionych i nie rozwiązanych. Sami państwo najlepiej wiecie, że tych drugich jest znacznie więcej. Jeśli nawet nie wszystko szło po naszej myśli, to pozostaje satysfakcja, że nie byliśmy głusi na wasze sprawy, a związkowy głos przypominał społeczeństwu o ciężkim losie weterana pracy. Apelowaliśmy do społecznego sumienia, budziłem je z obojętności na wasze problemy. Łamałem urzędniczo-ustawową nieczulicę. Za kilkanaście dni odbędą się wybory do Sejmu. Moje nazwisko znalazło się na krajowej liście wyborczej. Uważam, że mam moralne prawo kandydować i jako poseł będę walczył o sprawy weteranów pracy.

Zwracam się więc do państwa – głosujcie na mnie, na Alfreda Miodowicza, przewodniczącego OPZZ, hutnika i związkowca z Kombinat w Nowej Hucie z 30-letnim stażem pracy.

Licząc na wasze poparcie, łączę serdecznie pozdrowienia oraz życzenia zdrowia i pomyślności.

[...]^b

^a Po lewej stronie [treść] koperty Rada Nadzorcza, Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ul. Piotra Skargi, 75-950 Koszalin, Kowalska Czesława.

^b Podpis nieczytelny oraz poniżej dopisek Nas w Koszalinie interesuje, jak pan Miodowicz skłonił Radę Nadzorczą [ZUS] do zajmowania się jego listami oraz w jakich godzinach to robią? Jak zamierza

Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17. Koszalin, s. 53–54, teleks.

spłacić dług za znaczki pocztowe? Nastroje wśród studentów bez zmian. Według nas rejestracja nie była nadrzędnym celem zrzeszenia [Niezależnego Zrzeszenia Studentów]. Niepokoi nas jednak prowokacja komuny. WKO Koszalin *oraz data* 24 V [19]89 r.

Nr 37

1989 maj 26, Koszalin – Informacja z Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dla Zespołu do spraw kontaktu z regionami dotycząca kalendarza spotkań przedwyborczych

^aKalendarz spotkań z wyborcami:

- godz. 16.00 Karlino, B[ogusław] Pałka, J[erzy] Madej, G[abriela] Cwojdzńska w dniu 27 maja 1989 r.,
- dnia 28 maja godz. 15.30 Koszalin, amfiteatr, G[abriela] Cwojdzńska, F[ranciszek] Sak, J[erzy] Madej,
- 28 maja Połczyn [Zdrój], amfiteatr w parku, godz. 17.00 G[abriela] Cwojdzńska, J[erzy] Madej, B[ogusław] Pałka,
- 30 maja Koszalin, „Tepro” Zak[łady] Tech[niki] Pr[óźniowej], godz. 14.00 G[abriela] Cwojdzńska, J[erzy] Madej, F[ranciszek] Sak,
- 30 maja godz. 18.00 wieś Sucha Kosz[alińska] oraz okoliczne wsie w s[a]li szkoły, G[abriela] Cwojdzńska, J[erzy] Madej, F[ranciszek] Sak,
- 31 maja godz. 16.00, spotkanie z podchorążymi z Klubie Podchorążych w Koszalinie, godz. 18.00 Bonin Instytut Ziemiaka – w obu G[abriela] Cwojdzńska, J[erzy] Madej, F[ranciszek] Sak,
- 1 maja godz. 14.00? Złocieniec oraz Kalisz Pom[orski], godz. nieustalona, G[abriela] Cwojdzńska, B[ogusław] Pałka, J[erzy] Madej,
- 2 maja godz. 14.00 Fabryka Maszyn Budow[lanych] Koszalin, G[abriela] Cwojdzńska, J[erzy] Madej, F[ranciszek] Sak,
- godz. 19.00 Koszalin, spotkanie z przedstawicielami mniejszości narodowych.

[...] ^b

R[yszard] Janas
szef biura wyb[orczego] WKO^a

[...] ^c

Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17.
Koszalin, s. 52, teleks.

^{a-a} Woryginalne treść dokumentu zakreślono pętlą.

^b Pominięto To na razie tyle, co mam zanotowane.

^c Po lewej stronie Połczyn [Zdrój] ma być data 29 V [1989] r.

Nr 38

1989 maj (?), Koszalin – Instrukcja dla mężów zaufania Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w czasie głosowania w dniu 4 czerwca 1989 r. [nr 1]

[...]a

Mężu Zaufania!

Kandydat na posła (senatora) ustanowił Cię po to swym mężem zaufania, byś był gwarantem prawidłowego przebiegu wyborów.

Dlatego dnia 4 czerwca:

1. Bądź przy otwarciu lokalu wyborczego i w tym celu, mając upoważnienie w kieszeni, staw się przed wyznaczoną obwodową komisją wyborczą o godzinie 5.15.
2. Zbadaj, czy urna wyborcza jest pusta – zajrzyj do środka. Uczestnicz przy zamknięciu urny i jej opieczętowaniu przez komisję wyborczą.
3. Zainteresuj się, czy w trakcie głosowania zdarzają się przypadki pominięcia wyborców w spisie lub inne nieprawidłowości sporządzenia listy oraz jak są załatwiane, tj. czy osoby te są dopisywane i dopuszczane do głosowania – w przeciwnym wypadku zrób notatki.
4. Zważaj, by w lokalu wyborczym były zawsze obecne przynajmniej 3 osoby z komisji wyborczej (mąż zaufania – czwarty).
5. Zwróć uwagę na to, czy w lokalu wyborczym prowadzi się agitację, to znaczy, czy np. wyborca oddziałuje na innego wyborcę, by zjednać go jako zwolennika jakiegoś mandatu, czy też np. członek komisji instruując wyborcę jak ma głosować, mówi na kogo głosować.
6. Zaobserwuj, czy po otrzymaniu kart do głosowania każdy wyborca przechodzi przez pomieszczenie za zasłoną, nim odda głosy.
7. Pamiętaj, że w dniu wyborów Ty jesteś także **wyborcą**. Jeżeli 4 czerwca Twój obwód głosowania jest zbyt oddalony od komisji, w której jesteś mężem zaufania, weź z urzędu miasta lub gminy zaświadczenie o prawie głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów.

^a W lewym górnym rogu pieczętka Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie ul. Fałata 11 tel. 341-11 teleks 0533360 K[osza]lin oraz w prawym górnym rogu pieczętka-logo „Solidarność”.

- 8 Wiedz, że głosowanie w danym obwodzie można przerwać, przedłużyć lub odroczyć wtedy tylko, gdy zajdą nadzwyczajne wydarzenia uniemożliwiające przejściowo głosowanie. Są to np. działania sił przyrody (powódź, huragan itp.), zamieszki społeczne, działania wojenne. Drobnny incydent natury porządkowej wewnątrz czy przed lokalem wyborczym nie może być pretekstem do przerywania głosowania.
9. Po zamknięciu lokalu wyborczego – bądź przy ustaleniu wyników głosowania. A zatem:
 - uczestnicz w otwarciu urny wyborczej,
 - przyjrzyj się, jak obwodowa komisja wyborcza ustala:
 - a) liczbę głosów oddanych,
 - b) liczbę głosów ważnych, według wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej,
 - c) w okręgu wyborczym – liczbę głosów oddanych na kandydatów w obrębie każdego z mandatów,
 - d) z krajowej listy wyborczej – liczbę głosów oddanych na każdego z kandydatów.
10. Spisz wszystkie swoje uwagi dotyczące ustalenia wyników głosowania, przeanalizuj je i uznane przez Ciebie za ważne wnieś do protokołu głosowania w formie zarzutów, przed podpisaniem protokołu.

Wszelkie wątpliwości, wady czy niewłaściwości dostrzeżone w ciągu całego dnia głosowania możesz zgłaszać przewodniczącemu obwodowej komisji wyborczej, a także telefonicznie okręgowej komisji wyborczej.

Spisz się wspaniale.

Liczy na Ciebie Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie.

Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17. Koszalin, s. 45, mps.

Nr 39

1989 maj (?), Koszalin – Instrukcja mężów zaufania Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w czasie głosowania w dniu 4 czerwca 1989 r. [nr 2]

1. Mąż zaufania na podstawie upoważnienia wydanego przez okręgową lub wojewódzką komisję wyborczą ma prawo przebywania w lokalu obwodowej komisji wyborczej przez cały czas pracy tej komisji. Od godz. 5.00 4 czerwca do podpisania protokołów ustalenia wyników głosowania.
2. Powinien być obecny przy sprawdzeniu, czy urna wyborcza jest pusta i przy jej zapieczętowaniu przed rozpoczęciem głosowania.
3. W lokalu wyborczym powinien współpracować z innymi mężami zaufania kandydatów Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, skierowanymi do tej komisji.
4. Musi obserwować, czy w czasie głosowania nie są popełniane wykroczenia i przestępstwa przeciwko wyborom.

Wykroczenia:

- naruszenie zasady wyborów bezpośrednich, tzn. próby głosowania za inne osoby np. członków rodziny,
- prowadzenie agitacji w lokalu wyborczym przez wskazywanie, na kogo oddać głos lub namawiania do głosowania w określony sposób.

Przestępstwa:

- niedopuszczenie osoby uprawnionej do głosowania pod jakimś pretekstem,
 - przeszkadzanie w głosowaniu, np. w kabinie wyborczej,
 - zapoznanie się z treścią cudzego głosu bez wyrażonej wcześniej przez wyborcę zgody,
 - fałszowanie wyników głosowania.
5. Powinien prowadzić notatki ze swoich obserwacji.
 6. W wypadkach wątpliwych powinien porozumieć się telefonicznie lub w inny dostępny sposób z przedstawicielami Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, dyżurującymi w Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie oraz w Okręgowych Komisjach Wyborczych w Koszalinie i Szczecinku.
 7. Musi być obecny przy ustalaniu wyników głosowania i obserwować, czy sposób kwalifikowania głosów i ich liczenie jest zgodne z Wytycznymi Państwowej Komisji Wyborczej z 4 maja 1989 r., str. 11–17 (powinien zapoznać się z Wytycznymi w ciągu dnia w komisji, która te Wytyczne posiada).
 8. Mąż zaufania ma prawo wnieść swoje uwagi i zastrzeżenia do protokołu ustalenia wyników głosowania w obwodzie, protokołu sporządzanego dla

listy, na której wystawiony został jego kandydat. Każda uwaga, nawet: „nie zgłaszam zastrzeżeń”, stanowi ważny identyfikator autentyczności protokołu dla komisji okręgowej i wojewódzkiej.

9. Jeżeli zostałeś skierowany do komisji obwodowej poza swoim miejscem zamieszkania i nie będziesz mógł głosować w swojej komisji, zaopatrzyć się wcześniej w zaświadczenie o prawie do głosowania. Pamiętaj również, że ustalenie wyników może trwać długo, dlatego uprzedź swego pracodawcę, który w najgorszym wypadku jest zobowiązany udzielić ci urlopu bezpłatnego na poniedziałek.
10. Życzymy owocnej pracy i sukcesu w wyborach Twojemu kandydatowi.

Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność”
w Koszalinie

Źródło: APK, 10, Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.

Nr 40

1989 maj (?), Koszalin – Dwustronna ulotka wyborcza Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie z biogramami kandydatów na posłów i senatorów oraz programem wyborczym Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”

Kandydaci na senatorów z województwa koszalińskiego

Gabriela Cwojdzńska

Ur[odzona] w 1928 r. w Poznaniu; studia muzyczne (teoria kompozycji i dyrygentura) kończyła w Krakowie. Od 1964 r. mieszka w Koszalinie, pracuje jako muzykolog na W[yższej] S[zkole] P[edagogicznej] w Słupsku oraz w Seminarium Duchowym w Koszalinie. Aktywna działaczka „Solidarności” – w latach 1980–[19]81 bardzo zaangażowana w pracach Komisji Oświaty i Kultury przy Krajowej Komisji Koordynacyjnej N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego internowana. Od 1982 r. przewodnicząca koszalińsko-kołobrzeskiego komitetu pomocy osobom uwięzionym i ich rodzinom. Jest członkinią diecezjalnej rady duszpasterskiej. Za prace na rzecz Kościoła odznaczona została w 1988 r. papieskim orderem „Pro Ecclesia et Pontifice”¹.

W przyszłym Senacie Gabriela Cwojdzńska dążyć będzie do likwidacji cenzury i do zniesienia monopolu państwa na emisję radiową i telewizyjną. Zabiegać będzie również o pozbawiony politycznych przywilejów system finansowania kultury, o warunki ułatwiające publikacje niezależnych czasopism, o zapewnienie prawa niezależnej kultury do wydawnictw i instytucji służących jej potrzebom.

Nasza kandydatka do Senatu opowiada się również za głęboką reformą dotychczasowego systemu szkolnego i oświatowego. Uważa, że szkoła i uczelnie nie mogą być miejscem walki ideologicznej i indoktrynacji marksistowskiej. Domaga się przyznania rozległych uprawnień samorządom rodziców, nauczycieli, uczniów i studentów. Jej zdaniem konieczne jest ograniczenie ingerencji administracji w życie środowisk szkolnych oraz pełne przywrócenie autonomii wyższych uczelni. Gabriela Cwojdzńska opowiada się także za możliwie szerokim tworzeniem szkół niepaństwowych, zwłaszcza wyznaniowych. Domaga się też poprawy sytuacji finansowej uczelni oraz podniesienia uposażenia nauczycieli.

Jest mężatką, ma czworo dzieci.

¹ Pro Ecclesia et Pontifice – wysokie odznaczenie Stolicy Apostolskiej, które może otrzymać osoba świecka; przyznawany na wniosek biskupa diecezjalnego za zaangażowanie w pracę na rzecz Kościoła.

Jerzy Madej

Ur[odzony] w 1935 r. w Starachowicach w rodzinie inteligenckiej. Inżynier, docent w Instytucie Budownictwa W[yższej] S[zkoły] I[nżynierskiej] w Koszalinie. W 1981 r. wybrany został prorektorem koszalińskiej uczelni, z której to funkcji usunięty został po wprowadzeniu stanu wojennego. Od 1980 r. aktywny członek NSZZ „Solidarność”.

Krytycyzm, potrzeba bycia sobą oraz bronięcia swych własnych zasad i przekonań, niezależnie od aktualnej sytuacji, to cechy osobowości naszego kandydata, dobrze znane i powszechnie cenione w miejscowym środowisku akademickim.

Jerzy Madej szczególne znaczenie przywiązuje do odpolitycznienia naszej gospodarki i kultury, które powinno znaleźć swój wyraz w zmianach Konstytucji. Przebudowa państwa musi, jego zdaniem, opierać się na nowej ustawie zasadniczej, odpowiadającej demokratycznym tradycjom Polaków, realizującej ideę wolności i równości obywateli bez względu na narodowość, przekonania polityczne czy religijne. W przyszłym Senacie będzie też konsekwentnie walczył o realizację pluralizmu związkowego i stowarzyszeniowego oraz [o] wolność tworzenia i działania partii politycznych.

Jako nauczyciel akademicki Jerzy Madej widzi pilną, gruntowną potrzebę reform w szkolnictwie i oświacie. Jego zdaniem na terenie szkoły niedopuszczalny jest wszelki przymus czy nacisk ideologiczny. Zgodnie z tą zasadą przeciwstawia się propagandzie ateistycznej w szkole i światopoglądowej selekcji nauczycieli. Domaga się również poprawy sytuacji finansowej szkół i uczelni, środków na wyposażenie dydaktyczne i nowe budynki, podniesienia uposażenia nauczycieli.

W przyszłym Senacie nasz kandydat będzie działał także na rzecz ochrony środowiska, zwłaszcza w województwie koszalińskim. Jest zdecydowanie przeciwny rozwijaniu tu wielkiego przemysłu. Województwo koszalińskie powinno pozostać regionem turystyczno-rolniczym. Nowoczesne rolnictwo i sprawnie zorganizowana turystyka są w stanie przynieść odpowiednio wysokie dochody, nie stwarzając przy tym zagrożenia ekologicznego dla miejscowej ludności.

Jerzy Madej jest żonaty i ma jedno dziecko. Lubi piesze wędrówki i interesującą lekturę.

Kandydaci na posłów

Okręg nr 46

miasta: **Koszalin, Kołobrzeg**

miasta i gminy: Darłowo, Polanów, Sianów

gminy: Będzino, Biesiekierz, Dygowo, Gościno, Kołobrzeg, Melechowo, Manowo, Mielno, Rymań, Siemyśl, Świeszyno, Ustronie Morskie

Franciszek Sak

Ur[odzony] w 1940 r. na Suwalszczyźnie, w rodzinie o dużych tradycjach ruchu ludowego. Absolwent Politechniki Warszawskiej, inżynier elektryk, starszy projektant w Biurze Projektów Sportowych i Rekreacyjnych w Koszalinie. W latach 1980–1981 pełnił funkcję członka Zarządu Regionu Koszalińskiego NSZZ „Solidarność”, a po wprowadzeniu stanu wojennego aktywnie pomagał rodzinom internowanych i aresztowanych. Obecnie wchodzi w skład Tymczasowego Zarządu Regionu Koszalińskiego NSZZ „Solidarność”.

W swym programie wyborczym Franciszek Sak koncentruje uwagę m.in. na problemach ekonomicznych i ekologicznych. Jest zwolennikiem nowego ładu gospodarczego, którego podstawą powinny być: rynek i działające w warunkach rynkowych samodzielne przedsiębiorstwa. W przyszłym Sejmie domagać się będzie zmian stosunków własnościowych, tworzenia podstaw prawnych prywatyzacji lub rzeczywistego uspołecznienia. Proces ten powinien być prowadzony według jasnych i sprawiedliwych zasad i być poddany skutecznej kontroli społecznej.

W dziedzinie energetyki nasz kandydat jest przeciwnikiem budowy elektrowni jądrowych. Uważa, że środki przeznaczone na ten cel lepiej wykorzystać poprzez unowocześnienie i zmniejszenie energochłonności przemysłu. Franciszek Sak jest zwolennikiem małej energetyki, budowy licznych niewielkich i tanich elektrowni wodnych, które mogłyby skutecznie zastąpić przynajmniej jedną elektrownię atomową, jednocześnie ułatwiając regulację rzek oraz hamując proces degradacji gleb. Sam jest autorem projektu podobnej inwestycji, wybudowanej przez niego mimo wielu przeszkód, koło Koszalina. Ta elektrownia wodna dostarcza do sieci miejskiej 25 KW energii elektrycznej.

Nasz kandydat opowiada się zdecydowanie za odpolitycznieniem oświaty. Jego zdaniem szkoły i uczelnie powinny być miejscem nauki i wychowania, a nie frontem ideologicznym. Franciszek Sak chciałby też ratować przed zniszczeniem piękne koszalińskie lasy poprzez tworzenie na terenie województwa licznych parków i rezerwatów przyrody.

Jest żonaty i ma troje dzieci; jego hobby to filatelistyka i fotografia.

Okręg nr 47

miasta: **Białogard, Szczecinek**

miasta i gminy: Barwice, ^{a-a}Biały Bór^a, Bobolice, Czaplonek, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Karlino, Połczyn Zdrój, Świdwin, Złocieniec

^{a-a} W oryginalne Biały Dwór.

gminy: Białogard, Brzeźno, Grzmiąca, Ostrowice, Rąbino, Silnowo^b, Sławoborze, Szczecinek, Tychowo, Wierzchowo^c

Bogusław Pałka

Ma 39 lat, urodził się w Gościnku k[olo] Karlina, w rodzinie chłopskiej, repatriowanej tu z Wołynia. Absolwent Politechniki Szczecińskiej, ekonomista, mieszka w Domacynie^d, w gminie Karlino. W latach 1980–1981 był organizatorem, później przewodniczącym NSZZ R[olników] I[ndywidualnych] „Solidarność” w swojej gminie. W lutym bieżącego roku, w czasie akcji protestacyjnej miejscowych rolników, wchodził w skład komitetu strajkowego gminy Karlino. Obecnie jest członkiem Tymczasowego Zarządu Wojewódzkiego „Solidarność” RI w Koszalinie.

W swoim programie reformę gospodarki rolnej uważa za sprawę najważniejszą dla kraju. Od niej przecież zależy byt ludności wiejskiej i całego społeczeństwa. Sądzi, że cała zreformowana gospodarka narodowa powinna działać na rzecz rolnictwa i wsi. Nasz kandydat będzie w przyszłym Sejmie zabiegać, aby rolnictwo znajdowało się zawsze w centrum polityki gospodarczej rządu. Zwłaszcza najcenniejsze ekonomicznie i społecznie rodzinne gospodarstwo rolne. Bogusław Pałka walczyć będzie o poprawę bytu materialnego rolników oraz postęp cywilizacyjny na wsi. Jedynie to może, jego zdaniem, zahamować negatywny proces stałego odpływu młodych, często wysoko kwalifikowanych ludzi ze wsi do miasta.

Nasz kandydat opowiada się również za stworzeniem rolnikom pełnych możliwości samoorganizowania się pod względem gospodarczym. Jest także za wprowadzeniem mechanizmu rynkowego nie tylko w skupie towarów rolnych, lecz również w gałęziach gospodarki wytwarzających środki produkcji dla rolnictwa. Bogusław Pałka chce zabiegać także o to, by rolnicy mieli możliwość magazynowania i przetwarzania własnych produktów, by nie byli zmuszani do ich sprzedaży na niekorzystnych warunkach. Pragnie też zająć się pomocą dla pracowników P[raństwowym] G[ospodarstw] R[olnych], którzy mając ograniczone możliwości wyboru pracy, są względnie uzależnieni od pracodawcy.

Nasz kandydat na posła swój wolny czas poświęca na czytanie lektur historycznych i fantastyczno-naukowych. Jest żonaty, ma czworo dzieci.

Z programu wyborczego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”

„W ciągu czterech lat kadencji nowego Sejmu nie nastąpi, bo nastąpić nie może, żaden cud gospodarczy. Ale usamodzielnienie różnorodnych przedsiębiorstw pozwoli zmniejszyć marnotrawstwo, ograniczyć deficytową, a nieraz szkodliwą

^b *W oryginalne Sinowo.*

^c *W oryginalne Wierzbowo.*

^d *W oryginalne Pomacynie.*

produkcję i tak przegrupować pracowników, [majątek narodowy, aby można było szybko osiągnąć lepsze wyniki. Musi być uchylona ustawa umożliwiająca obecnie rządowi dowolne ingerowanie w działanie przedsiębiorstw, a nawet ich likwidowanie. Decyzja likwidacji Stoczni Gdańskiej² musi być zbadana przez niezależną od rządu komisję. Uważamy za konieczne i możliwe podjęcie w Sejmie pilnych kroków celem poprawy położenia najbiedniejszych i najsłabszych społecznie rodzin. Trzeba poprawić funkcjonowanie służb publicznych, głównie służby zdrowia i oświaty. Niezbędne środki na te cele można wygospodarować, wprowadzając oszczędności w wydatkach wojskowych i resortu spraw wewnętrznych, w aparacie zarządzania, w zobowiązaniach międzynarodowych oraz ograniczając inwestycje, przede wszystkim paliwowo-surowcowe.

Podejmiemy w Sejmie i w Senacie działania dla szybkiego zwiększenia produkcji żywności drogą natychmiastowego zreformowania polityki rolnej, co już doraźnie poprawi warunki życia ludności wiejskiej i zaopatrzenie miast.

Będziemy pilnować, aby realizowane były kompleksowo wszystkie ustalenia »okrągłego stołu« dotyczące demonopolizacji skupu i przetwórstwa płodów rolnych oraz zaopatrzenia rolnictwa, przestawienia części przemysłu na potrzeby rolnictwa, zmiany polityki podatkowej, tanich kredytów, równości wszystkich sektorów własnościowych”.

Źródło: APK, 1, Spuścizna Klemensa Bielińskiego, b.p., druk.

² 29 X 1988 r. premier Mieczysław Rakowski podjął decyzję o likwidacji Stoczni Gdańskiej, co powszechnie uznawano nie za działania wynikające z przesłanek o charakterze ekonomicznym, lecz za zemstę na stoczniowcach za brak poparcia dla polityki władz komunistycznych.

Nr 41

1989 maj (?), Koszalin – Ulotka jednostronna z odezwą Wojewódzkiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” w Koszalinie do wyborców z województwa koszalińskiego

[...]^a

Wyborco!

Jeżeli chcesz głosować na kandydatów Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”
Zapamiętaj! Zapisz! Przekaż innym!

W lokalu wyborczym otrzymasz 5 kart do głosowania:

- jedną kartę z nazwiskami kandydatów do Senatu.
Zostaw na niej nie skreślone tylko dwa nazwiska naszych kandydatów:
Gabriela Cwoździńska
Jerzy Madej
Wszystkie pozostałe nazwiska na tej karcie skreśl
- jedną kartę z nazwiskami bezpartyjnych kandydatów do Sejmu.
Na tej karcie naszym kandydatem jest:
Franciszek Sak – numer mandatu 183
Wszystkie pozostałe nazwiska na tej karcie skreśl
- jedną kartę z nazwiskami kandydatów do Sejmu z listy partyjno-rządowej.
Na tej karcie nie ma naszych kandydatów.
Twój głos będzie ważny niezależnie od liczby skreśleń, nawet wtedy, gdy skreślił wszystkie nazwiska na tej karcie.
- dwie karty z nazwiskami kandydatów strony koalicyjno-rządowej do Sejmu.
Na tych kartach nie ma naszych kandydatów.
Twój głos będzie ważny nawet wtedy, gdy na każdej z tych kart skreślił wszystkie nazwiska.

Pamiętaj! Nazwiska kandydatów, na których nie chcesz głosować, skreślaj dokładnie linią poziomą, każde z osobna.

Głosuj tak, żeby wszystkie twoje głosy były ważne.

Komitet Obywatelski
„Solidarność”

Źródło: APK, 49, *Spuścizna Tadeusza Wołyńca*, b.p., druk.

^a Po lewej stronie Okręg Wyborczy nr 46, województwo koszalińskie.

Nr 42

1989 maj (?), Koszalin – Ulotka jednostronna Wojewódzkiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” w Koszalinie zawierająca zdjęcie i biogram Gabrieli Cwojdziańskiej, kandydatki do Senatu

[...]^a

Senat
Gabriela Cwojdziańska

lat 61, muzykolog, nauczycielka w Seminarium Duchownym i Wyższej Szkole Pedagogicznej, członek Komisji Oświaty i Kultury Krajowej Komisji Wykonawczej N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność”, internowana w stanie wojennym i więziona, przewodnicząca Koszalińsko-Kołońskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom, odznaczona przez Jana Pawła II Papieskim Orderem „Pro Ecclesia et Pontifice”.

Wojewódzki Komitet Obywatelski
„Solidarność”

Projekt, fot[ografia] Z[dzisiaj] Pacholski¹

Źródło: APK, 1, *Spuścizna Klemensa Bielińskiego*, b.p., druk.

^a W *prawym górnym rogu na plakacie* NSZZ „Solidarność”.

¹ Z[dzisiaj] Pacholski (ur. 1947) – koszaliński artysta fotografik, członek Związku Polskich Artystów Fotografików. Po 13 XII 1981 r. działacz kultury niezależnej. W 1985 r. koszaliński aparat bezpieczeństwa charakteryzował go następująco: „W 1981 r. zatrzymany za fotografowanie z ukrycia kolumn transportowych wojska. Czynn timer zaangażowany w tzw. drugi obieg kultury” (AIPN Sz, 443/74, Wykaz osób szczególnie niebezpiecznych, podlegających aktywnemu rozpracowaniu operacyjnemu przez Wydział III WUSW w Koszalinie w zakresie wzrostu zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, 30 III 1985 r., k. 34). Rok później pisano na jego temat: „Wymieniony znany jest ze swoich sympatii prosolidarnościowych. Jest on aktywnym uczestnikiem tzw. drugiego obiegu kultury. Utrzymuje ściśle kontakty z grupą twórców z terenu kraju, negatywnie nastawionych do polityki kulturalnej władz i związanych z mecenatem Kościoła rzymskokatolickiego. W ostatnich latach Pacholski uczestniczył w nielegalnych imprezach drugiego obiegu kultury województwa koszalińskiego, jak i na terenie kraju (województwo poznańskie, Łódź). Równocześnie należy do grona organizatorów podobnych imprez w Koszalinie” (AIPN Sz, 469/30305, Pismo naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału Paszportów WUSW w Koszalinie w sprawie Zdzisława Pacholskiego, 24 IV 1986 r., k. 22).

Nr 43

1989 maj (?), Koszalin – Ulotka jednostronna Wojewódzkiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” w Koszalinie zawierająca zdjęcie i biogram Jerzego Madeja, kandydata do Senatu

[...]^a

Senat
Jerzy Madej

lat 54, naukowiec, dziekan Wydziału Inżynierii Lądowej i Sanitarnej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie, członek N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność”, wybrany demokratycznie prorektorem ds. studenckich w 1981 r., odwołany z tej funkcji w stanie wojennym. Przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie.

Wojewódzki Komitet Obywatelski
„Solidarność”

Projekt, fot[ografia] Z[dzisiaj] Pacholski

Źródło: APK, 1, *Spuścizna Klemensa Bielińskiego, b.p., druk.*

^a W lewym górnym rogu na plakacie NSZZ „Solidarność”.

Nr 44

1989 maj (?), Koszalin – Ulotka jednostronna Wojewódzkiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” w Koszalinie zawierająca zdjęcie i biogram Bogusława Pałka, kandydata do Sejmu

[...]^a

Sejm
Bogusław Pałka

lat 39, rolnik indywidualny, gospodarstwo o pow[ierzchni] 17 ha we wsi Domacyno, gmina Karlino, w 1975 r. wrócił na wieś po ukończeniu studiów na Politechnice Szczecińskiej, założyciel gminnej organizacji N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] R[olników] I[ndywidualnych] „Solidarność”, członek Wojewódzkiego Zarządu NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” w Koszalinie.

Wojewódzki Komitet Obywatelski
„Solidarność”

Projekt, fot[ografia] Z[dzisław] Pacholski

Źródło: APK, 1, *Spuścizna Klemensa Bielińskiego, b.p., druk.*

^a W lewym górnym rogu na plakacie NSZZ „Solidarność”.

Nr 45

1989 maj (?), Koszalin – Ulotka jednostronna Wojewódzkiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” w Koszalinie zawierająca zdjęcie i biogram Franciszka Saka, kandydata do Sejmu

[...]^a

Sejm
Franciszek Sak

lat 49, inżynier elektryk, właściciel elektrowni wodnej w Koszalinie, przewodniczący Komisji Zakładowej N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” w Biurze Projektów „Polsport”, członek Zarządu Regionu „Pobrzeże”, działał nieprzerwanie w strukturach podziemnych „S”, wielokrotnie zatrzymywany, członek Tymczasowego Zarządu Regionu „Pomorze Środkowe” Koszalin–Słupsk, sygnatariusz legalizacji NSZZ „Solidarność” z woj[ewództwa] koszalińskiego.

Wojewódzki Komitet Obywatelski
„Solidarność”

Projekt, fot[ografia] Z[dzisław] Pacholski

Źródło: APK, 1, *Spuścizna Klemensa Bielińskiego, b.p., druk.*

^a W lewym górnym rogu na plakacie NSZZ „Solidarność”.

Nr 46

1989 czerwiec 3, Koszalin – Wniosek Jerzego Madeja, przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, do Mariana Okulicza, Przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie, o zmianę przedstawiciela WKO „Solidarność” w Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie

[...]^a

Pan
Marian Okulicz¹
Przewodniczący Wojewódzkiej Komisji
Wyborczej w Koszalinie

Niniejszym składam wniosek o zamianę przedstawiciela Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie.

Dotychczasowy członek Komisji Wiesław Uptas nie może brać udziału w pracach tej Komisji ze względów rodzinnych (śmierć siostry). Naszym kandydatem na jego miejsce w Wojewódzkiej Komisji Wyborczej jest mgr Ryszard Kurzawa, lat 43, członek Zespołu Adwokackiego w Kołobrzegu [...]^b, zamieszkały w Kołobrzegu [...]^b.

Mając na względzie zapewnienie udziału naszego przedstawiciela w pracach Wojewódzkiej Komisji Wyborczej, proszę o pozytywne załatwienie naszego wniosku.

Przewodniczący
Jerzy Madej^c

Źródło: APK, 1, Spuścizna Jerzego Madeja, b.p., mps.

^a Po lewej stronie pieczętka Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” w Koszalinie.

^b Pominięto dane teleadresowe.

^c Opatrzono nieczytelną parafę.

¹ Marian Okulicz (1927–2003) – w 1940 r. wywieziony z rodziną na Syberię, od 1944 r. członek Związku Patriotów Polskich, powrócił do Polski w 1946 r. Absolwent prawa na Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu (1957). Pracował w oddziale „Słowa Powszechnego”; członek prezydium Rady Wojewódzkiej Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego (PRON) w Koszalinie; kierował Stowarzyszeniem „Pax” Oddział w Koszalinie. W 1989 r. przewodniczący Wojewódzkiej Komisji Wyborczej w Koszalinie. W jego charakterystyce sporządzonej przez funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa w połowie lat osiemdziesiątych stwierdzano: „W okresie posierpniowym [1980] Okulicz przejawiał skłonność do czynnego angażowania się w działalność »Solidarności«, jednak pozostałe osoby – członkowie Zarządu Oddziału Wojewódzkiego „Pax” – wpłynęły na niego hamująco. Dzięki temu Okulicz przyjął postawę umiarkowaną wobec wspomnianego ruchu” (AIPN Sz, 00107/107, t. 2, Charakterystyka Mariana Okulicza sporządzona przez Wydział IV WUSW w Koszalinie, 6 IX 1985 r., k. 58).

Nr 47

1989 czerwiec 4, Koszalin – Notatka Marka Kossakowskiego ze wstępnymi wynikami głosowania w dniu 4 czerwca 1989 r. w województwie koszalińskim

Koszalin

Według wiadomości wstępnych z 6 rano:

– w okręgu koszalińskim:

F[ranciszek] Sak przeszedł, otrzymując 60–70 proc. ważnych głosów

– w okręgu szczecineckim:

Brak dokładniejszych danych, ale najprawdopodobniej B[ogusław] Pałka zdobył znacznie powyżej 50 proc.

Senat

Kandydaci K[omitetu] O[bywatelskiego] „S[olidarność]”

– J[erzy] Madej ok. 60 proc.

– G[abriela] Cwojdzińska ok. 55 proc. (?)

Najpoważniejszy kontrkandydat

A[leksander] Kwaśniewski ok. 40 proc.

Pozostali kontrkandydaci otrzymali prawdopodobnie po parę proc.

Głosowanie przebiegło bez poważniejszych incydentów.

Marek Kossakowski

*Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17.
Koszalin, s. 60, rkps.*

Nr 48

1989 czerwiec 4, Koszalin – Notatka z rozmowy telefonicznej z Ryszardem Janasem dotyczącej wstępnych wyników głosowania o godzinie 17.40 w dniu 4 czerwca 1989 r.

Koszalin – rozmowa tel[efoniczna] z p[anem] [Ryszardem] Janasem, godz. 17.40.
Frekwencja wyborcza do godz. 16.00 – ok. 40 proc.

W jednej z komisji wyborczych zostało pominięte nazwisko kandydata „Solidarności” z listy bezpartyjnych. W miejsce naszego kandydata powtórzono dwukrotnie nazwisko poprzedniego kandydata.

Prześlę w tej sprawie teleks.

Kraków – rozmowa tel[efoniczna] z p[anem] Krzysztofem Torem [...]^a

18.30

rozmawiała [^b]

*Źródło: Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17.
Koszalin, s. 56, rkps.*

^a Tę część dokumentu pominięto.

^b Nieczytelne nazwisko.

Nr 49

1989 czerwiec 10, Warszawa – Upoważnienie Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie dla Wiesława Romanowskiego do udziału w zebraniu przewodniczących Wojewódzkich Komitetów Obywatelskich w zastępstwie przewodniczącego Jerzego Madeja

[...]a

Wojewódzki Komitet Obywatelski w Koszalinie upoważnia kolegę Wiesława Romanowskiego, członka Prezydium W[ojewódzkiego] K[omitetu] O[bywatelskiego] „S[olidarność]” Koszalin, jednocześnie rzecznika prasowego, do udziału w zebraniu w zastępstwie Przewodniczącego WKO „S” Koszalin. Upoważnienie dotyczy zebrania przewodniczących WKO w najbliższy poniedziałek.

Przewodniczący WKO „S” Koszalin
Jerzy Madej

Źródło: *Archiwum Senatu RP, Komitet Obywatelski/Wybory 1989 17. Koszalin, s. 64, mps.*

^a Po lewej stronie Wiadomość do Ryszarda Janasa – szefa Biura Wyborczego w Koszalinie – nie mogą połączyć się teleksem.

Nr 50

1989 czerwiec, Koszalin – List z podziękowaniem „in blanco” dla członków Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie i lokalnych KO „Solidarność” za udział w kampanii wyborczej i wyborach 4 czerwca 1989 r.

Szanowna Pani/Pan

W imieniu Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” oraz nowo wybranych posłów i senatorów Ziemi Koszalińskiej serdecznie dziękuję za pracę i czas poświęcony kampanii wyborczej i samym wyborom 1989 do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Ludowej.

Dzięki solidarnej więzi ludzi wolnych i niezależnych osiągnęliśmy w tych pierwszych, częściowo demokratycznych wyborach sukces.

Wszyscy nasi kandydaci zasiadają już w parlamencie. Teraz czeka ich mozolna praca nad kształtowaniem nowego porządku w Ojczyźnie.

Z nadzieją, że także w przyszłości będziemy jednoczyć się i solidarnie pracować dla dobra ogółu, przekazuję wyrazy podziękowania i szacunku.

Jerzy Madej

Przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”
w Koszalinie

Źródło: APK, 49, *Spuścizna Tadeusza Wołyńca, b.p., mps.*

1989 czerwiec 24, Koszalin – Uchwała Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie o zakończeniu działalności

Powołując w dniu 8 kwietnia br. Zgromadzenie Obywatelskie, mówiliśmy, że wiele może nas dzielić, ale łączy nas troska o wydobycie kraju z głębokiego kryzysu i świadomość potrzeby organizowania pracy nad pełną realizacją reformy i demokracji w Ojczyźnie. Zadaniem, które nas zjednoczyło, było przygotowanie środowisk opozycyjno-solidarnościowych do udziału w wyborach.

Po odniesionym sukcesie możemy mieć satysfakcję z naszej pracy. Nasi przedstawiciele w Senacie – Gabriela Cwojdzńska i Jerzy Madej oraz w Sejmie – Bogusław Pałka i Franciszek Sak na drodze parlamentarnej będą walczyli o nowy kształt Polski.

Składamy gorące podziękowanie wszystkim osobom, które współpracowały z Komitetem Obywatelskim „Solidarność”. Wyrażamy głęboką wdzięczność Kościołowi za duchowe wsparcie, a ks. Proboszczowi Kazimierzowi Bednarskiemu dziękujemy za udostępnianie pomieszczeń na obrady plenarne Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”.

Wybory stworzyły nową sytuację polityczną. Wierzymy, że tysiące ludzi, którzy zaangażowali się w oprawę wyborów, podejmą następne ważne zadania, jak np. budowa autentycznego samorządu terytorialnego. Nie znaczy to, że nie będą potrzebne następne inicjatywy dla rozwiązania nabrzmiałych problemów kraju.

Mamy swoich przedstawicieli w Senacie i Sejmie i oni winni inicjować następne poczynania obywatelskie, korzystając z wiedzy, doświadczeń i zaangażowania ludzi ujawnionych w czasie kampanii wyborczej.

Jako członkowie Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” otrzymaliśmy podziękowania od Krajowej Komisji Wykonawczej N[iezależnego] S[amorządowego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność”, która jednocześnie stanęła na stanowisku, iż zakończone wybory do Sejmu i Senatu oznaczają koniec działalności Komitetów Obywatelskich „Solidarność” na szczeblu regionalnym.

W naszym Regionie Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” powołał sygnatariusze zgromadzenia obywatelskiego w dniu 8 kwietnia i tylko oni mogli podjąć decyzję o jego dalszych losach.

Dzisiaj, w dniu 24 czerwca, analizując sytuację polityczną w kraju i sytuację w związku „Solidarność”, stwierdzamy, że Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność” spełnił swoją rolę i kończy swoją działalność.

Podpisali za Wojewódzki Komitet Obywatelski „Solidarność”
członkowie^a prezydium
Jerzy Madej
Ryszard Janas
Marian Dziarnowski
Paweł Michalak
Wiesław Romanowski

[...]^b

Źródło: APK, 10, Spuścizna Pawła Michalaka, b.p., mps.

^a *Poniżej, przy poszczególnych nazwiskach odręczne podpisy.*

^b *Po lewej stronie Otrzymują: Wojewoda Koszaliński, T[ymczasowy] Z[arząd] R[egionu] NSZZ „Solidarność” Koszalin, Komitet Obywatelski Warszawa, KKW NSZZ „Solidarność” Gdańsk.*

Nr 52

1989 czerwiec 24, Koszalin – Uchwała finansowa Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie w sprawie powołania komisji do spraw likwidacji majątku i działalności finansowej WKO „Solidarność” w Koszalinie

Członkowie Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” powołują komisję ds. likwidacji majątku i działalności finansowej w składzie:

Ryszard Janas

Franciszek Sak

Irena Wąsowska

Po zakończeniu rozliczeń finansowych komisja przekaze pozostałe aktywa i pasywa Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” Tymczasowemu Zarządowi Regionu N[iezależnego] S[amorządnego] Z[wiązku] Z[awodowego] „Solidarność” w Koszalinie.

Przewodniczący
doc. dr hab. Jerzy Madej

Źródło: APK, 1, Spuścizna Jerzego Madeja, b.p., mps.

Wykaz skrótów

AIPN Sz	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie
AK	– Armia Krajowa
APK	– Archiwum Państwowe w Koszalinie
ASRP	– Archiwum Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
BULiGL	– Biuro Urządzania Lasów i Geodezji Leśnej
KIK	– Klub Inteligencji Katolickiej
KKK	– Klub Krzywego Koła
KKO	– Koszaliński Komitet Obywatelski
KKP	– Krajowa Komisja Porozumiewawcza
KKW	– Krajowa Komisja Wykonawcza
KOR	– Komitet Obrony Robotników
KOWzP	– Komitet Obrony Więzionych za Przekonania
KPBP	– Koszalińskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego
KPIB	– Koszalińskie Przedsiębiorstwo Instalacji Budownictwa
KPN	– Konfederacja Polski Niepodległej
KPPD	– Koszalińskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego
KUL	– Katolicki Uniwersytet Lubelski
KW MO	– Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej
KW PZPR	– Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KZD	– Krajowy Zjazd Delegatów
KZNS	– Koszalińskie Zakłady Naprawy Samochodów
MKK	– Międzyregionalna Komisja Koordynacyjna
MKO	– Międzyzakładowy Komitet Organizacyjny
MKS	– Międzyzakładowy Komitet Strajkowy
MKZ	– Międzyzakładowy Komitet Założycielski
MON	– Ministerstwo Obrony Narodowej
MSW	– Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
NATO	– North Atlantic Treaty Organization (Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego)
NSZZ	– Niezależny Samorządny Związek Zawodowy
NZS	– Niezależne Zrzeszenie Studentów
OKO	– Ogólnopolski Komitet Oporu/Ogólnopolski Komitet Obywatelski
OPZZ	– Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych
OUKPiW	– Okręgowy Urząd Kontroli Prasy i Widowisk
PGR	– Państwowe Gospodarstwo Rolne
PKP	– Polskie Koleje Państwowe
POP	– Podstawowa Organizacja Partyjna

PPiUR	– Przedsiębiorstwo Połowów i Usług Rybackich
PPR	– Polska Partia Robotnicza
PPS	– Powszechna Spółdzielnia Spożywców
PRL	– Polska Rzeczpospolita Ludowa
PRON	– Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego
PSL	– Polskie Stronnictwo Ludowe
PSS	– Powszechna Spółdzielnia Spożywców
PWST	– Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna
PŻB	– Polska Żegluga Bałtycka
PŻM	– Polska Żegluga Morska
RDP	– Rejonowe Drogi Publiczne
RFN	– Republika Federalna Niemiec
RI	– Rolnicy Indywidualni
RUSW	– Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych
RWE	– Radio Wolna Europa
SB	– Służba Bezpieczeństwa
SD	– Stronnictwo Demokratyczne
SKW	– Społeczny Komitet Wyborczy
SUSW	– Stołeczny Urząd Spraw Wewnętrznych
TKK	– Tymczasowa Komisja Koordynacyjna
TZR	– Tymczasowy Zarząd Regionu
UTSK	– Ukraińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne
WBGiTR	– Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych
WiN	– Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość
WiP	– Wolność i Pokój
WKO	– Wojewódzki Komitet Obywatelski
WOSiR	– Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji
WPECK	– Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Koszalinie
WPHW	– Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Handlu Wewnętrznego
WRN	– Wojewódzka Rada Narodowa
WRON	– Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego
WUBP	– Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
WUSW	– Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych
WZD	– Wojewódzki Zjazd Delegatów
ZLP	– Związek Literatów Polskich
ZNP	– Związek Nauczycielstwa Polskiego
ZOZ	– Zakład Opieki Zdrowotnej
ZPAF	– Związek Polskich Artystów Fotografików
ZPE	– Zakłady Przemysłu Elektronicznego
ZPiUT	– Zakład Podzespołów i Urządzeń Teletechnicznych

-
- ZPW – Zakłady Przemysłu Włókienniczego
ZR – Zarząd Regionu
ZSL – Zjednoczone Stronnictwo Ludowe
ZSMP – Związek Socjalistycznej Młodzieży Polskiej
ZSRR/ZSRS – Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich/Związek
Socjalistycznych Republik Sowieckich

Źródła archiwalne

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie

Dokumenty spraw realizowanych przez WUSW w Koszalinie

Akta paszportowe

Akta osobowe funkcjonariuszy

Archiwum Państwowe w Koszalinie

Spuścizny Bogusława Pałki, Klemensa Bielińskiego, Jerzego Madeja, Pawła Michalaka oraz Tadeusza Wołyńca

Archiwum Senatu Rzeczypospolitej

Dokumenty dotyczące działalności WKO „S” w Koszalinie

Źródła opublikowane

Komitet Obywatelski przy Przewodniczącym NSZZ „Solidarność” Lechu Wałęsie. Stenogramy posiedzeń 1987–1989, oprac. M. Strasz, Warszawa 2006.

Wybory 1989. Dokumenty strony solidarnościowo-opozycyjnej, t. 1: *Kwatera główna*, red. I. Słodkowska, 2009.

Wybory 1989. Dokumentacja strony solidarnościowo-opozycyjnej, t. 2: *Regiony*, red. I. Słodkowska, Warszawa 2011.

Literatura

Borucki R., *Wybory 4 czerwca 1989 roku w województwie koszalińskim w świetle zasobu Archiwum Państwowego w Koszalinie*, „Rocznik Koszaliński” 2009, nr 37.

Ceglarz T., *Specyfika kampanii wyborczej kandydata PZPR do Senatu Aleksandra Kwaśniewskiego w wyborach czerwcowych z 1989 r.* [w:] *Zimowa Szkoła Historii Najnowszej 2014. Referaty*, red. M. Hańderek, Ł. Kamiński, Warszawa 2015.

Ceglarz T., *Klub Inteligencji Katolickiej w Szczecinku w latach 1981–1997*, Szczecinek 2016.

- Cenckiewicz S., Gontarczyk P., *SB a Lech Wałęsa. Przyczynek do biografii*, Warszawa 2008.
- Codogni P., *Okrągły stół, czyli polski Rubikon*, Warszawa 2009.
- Chrobak P., *Analiza wyborów samorządowych na Pomorzu Zachodnim w latach 1990–2010*, „Opuscula Sociologica” 2015, nr 3 (12).
- Dudek A., *Reglamentowana rewolucja. Rozkład dyktatury komunistycznej w Polsce 1988–1990*, Kraków 2014.
- Dzieje Koszalina*, t. 2: *Po 1945 roku*, red. B. Polak, Koszalin 2016.
- Frydrysiak A., *Solidarność w województwie koszalińskim 1980–1989*, Koszalin 2006.
- Kościelny R., Kubaj A., *NSZZ „Solidarność” Region Pobrzeże [w:] NSZZ „Solidarność” 1980–1989*, t. 3: *Polska Północna*, red. Ł. Kamiński, G. Waligóra, Warszawa 2010.
- Kowal P., *Koniec systemu władzy. Polska ekipy gen. Wojciecha Jaruzelskiego w latach 1965–1989*, Warszawa 2012.
- Laskowski L., *Przed i po Czerwcu '89 – przełom polityczny 1989 r. w lokalnej prasie*, „Rocznik Koszaliński” 2008, nr 36.
- Polski rok 1989. Sukcesy, zaniechania, porażki*, cz. 2, red. M. Jabłonowski, S. Stępka, S. Sulowski, Warszawa 2009.
- Siedziako M., *Bez wyboru. Głosowania do Sejmu PRL (1952–1989)*, Warszawa 2018.
- Skórzyński J., *Rewolucja Okrągłego Stołu*, Kraków 2009.
- Słodkowska I., *Komitety Obywatelskie 1989–1992. Rdzeń polskiej transformacji*, Warszawa 2014.

Indeks osobowy

- Andziak Czesław 136
- Babiak Stanisław 250
- Balcerzak Sławomir 274
- Banasik Waldemar 288
- Barcikowski Kazimierz 187
- Barczak Konrad 237
- Barna Waclaw 133, 284
- Baumgart Piotr 265
- Bąk Zygmunt 228, 247, 259, 267, 277
- Bednarski Kazimierz 26, 45, 99
- Benken Przemysław 21, 46
- Bieliński Klemens 25, 31, 54, 59, 215, 216, 221, 231, 235, 237, 267
- Bielski Władysław 159
- Bieńkowski Henryk 231, 235, 253, 267
- Biernacka Jadwiga 291
- Biszyga Jan 184
- Bittel Andrzej 82, 92, 101, 159, 165, 167, 177, 180, 185, 189, 195, 199
- Blechman Zbigniew 166
- Bloch Jan 25, 227
- Bobryk Jan 275
- Bochnia Regina 284
- Bogusz Ryszard 202, 205, 208
- Bohuszewicz Janusz 277
- Bońkowska Ewa 249
- Borucki Robert 17, 21, 32, 39, 44, 46
- Borzyszkowski Jan 25
- Brajnewski W. 190
- Bratkowski Andrzej 40
- Brodowski Jan 277
- Brożek Tadeusz 100, 274
- Bujak Zbigniew 70
- Burdach Halina 250
- Burzykowski Henryk 193
- Cajc Marek 63
- Ceglarz Tomasz 17, 24, 31, 32, 40–42
- Cenckiewicz Sławomir 66
- Chomik Antoni 285
- Chrobak Piotr 46
- Ciastoń Władysław 148, 156
- Cichoń Tadeusz 145, 172
- Ciesielski Andrzej 231, 235, 267
- Ciosek Stanisław 70, 183
- Codogni Paulina 23
- Cwojdzińska Gabriela 28, 29, 32, 35, 36, 39, 42, 44, 45, 61–63, 67, 73, 77, 88, 91, 93–96, 98, 102–105, 115–120, 122, 124–127, 130, 134, 136, 139, 145, 146, 148, 152–155, 162, 166, 169, 174, 176, 178, 182, 185, 186, 191, 210, 214, 220, 254, 258–261, 265, 267–269, 272, 280, 284, 287, 294, 299, 304, 305, 310, 314
- Cwojdziński Andrzej 61, 247, 254, 267
- Czarnołęska-Gosiewska Jadwiga 118
- Czarnota Henryk 181
- Czarnowski Krzysztof 126, 188, 196
- Czayka Jacek 51, 213
- Czechowicz Andrzej 242
- Czyrek Józef 187
- Czyżlikowski 83
- Daniszewski Władysław 34, 217
- Dankowski Henryk 50, 66, 138
- Dąbrowska Danuta 237
- de Virion Tadeusz 28, 29, 253, 258–261
- Derkacz Andrzej 237
- Dobosz Jarosław 168
- Dowgiałło Krzysztof 263
- Dudek Antoni 23
- Dydyna Leszek 74
- Dyląg Franciszek 284
- Dziarnowski Marian 27, 232, 235, 237, 244, 267, 315
- Dziemidowicz Edward 227
- Erdmann Roman 104
- Fiszerowicz Roman 133, 156
- Florek Józef 135
- Frasyniuk Władysław 70
- Frutczak Ryszard 216, 228
- Frydrysiak Adam 17, 25, 29, 30, 32, 39, 42
- Futyma Władysław 135, 137, 191, 193, 201

- Gabriel Wojciech 162, 232, 235, 250
 Galek Czesław 276
 Gdula Andrzej 70
 Geremek Bronisław 70, 136, 153
 Gębicki Stefan 186, 196, 197, 200, 219
 Giełazyna-Kuzemczak Michał 119
 Gliszczyński Jan 250
 Gocłowski Tadeusz 70
 Gontarczyk Piotr 66
 Gordziejczyk Jerzy 179, 284
 Gosiewski Przemysław 117
 Gosiewski Zdzisław 237
 Górecka Janina 232, 235
 Górecki Andrzej 179, 182
 Górecki Zbysław 232, 235
 Graczyk Tadeusz 250, 251
 Gręba Zbigniew 99
 Gręźlikowski Waldemar 79, 133
 Groszyk Tadeusz 31, 105, 106, 115, 117, 160, 215, 232, 235, 267, 274, 277
 Groździej Bolesław 101, 228
 Grzankowski Ryszard 84, 122, 211
 Grzechowiak (Grochowiak) Tadeusz 160, 237
 Hall Aleksander 24
 Hałas Jan 263
 Hańderek Marek 32
 Hardie-Douglas Jerzy 174, 192
 Hendzel Ryszard 88
 Hryckowian Jarosław 247, 256
 Jabłonowski Marek 31
 Jachnowiec Sebastian 52, 68, 69, 75, 80, 82, 85, 88, 96, 102, 105, 108, 115–117, 122, 127, 134, 136, 138, 142, 158, 160, 162, 164, 166, 170, 172, 174, 178, 181, 184, 189–194, 199, 200, 202, 203, 205, 206, 208, 209
 Jachowicz Jerzy 34, 155, 216
 Jakubaszek Eugeniusz 42, 200, 252
 Jamrozik Rozalia 277
 Jan Paweł II 113, 305
 Janas Ryszard 25, 27–29, 34, 52, 78, 91, 94, 117, 129, 139, 212, 218, 232, 235, 237, 244, 253, 254, 259, 261, 267, 273, 294, 311, 312, 315, 316
 Jankowski W. 82
 Jaruzelski Wojciech 23, 45, 71, 106, 113, 116, 125, 126, 131, 136, 153, 154, 194, 220, 288
 Jemioło Tadeusz 208, 220
 Jeź Ignacy 32, 35, 62, 93, 130, 145, 147, 148, 214, 283
 Jęczkowski Leszek 54, 58, 232, 235, 237, 267
 Jędryka Waldemar 246
 Józefiak Cezary 90
 Jung Mirosław 276
 Kaczyński Lech 70
 Kalinowski Stanisław 163
 Kalinowski Władysław 276
 Kamiński Jacek 34, 217
 Kamiński Łukasz 17, 26, 32
 Kamiński Ryszard 67, 232, 235, 267
 Kania Stanisław 187
 Karolczak Jan 237
 Karpiński Maciej 288
 Kasprzycki Władysław 274
 Kiszczak Czesław 66, 70, 182
 Kiszczak Maria 66
 Klekot Marian 145, 148
 Klemczak Maria 237
 Klimaszewski Edmund 257
 Klimowicz Maciej 119
 Kłodziński Stanisław 89, 149
 Kokowski Bernard 97
 Komender Zenon 182
 Korcz Włodzimierz 162
 Kosiorek E. 143, 161
 Kossakowski Marek 32, 34, 216, 271, 280, 281, 287, 288, 310
 Kostuch Urszula 29, 32, 79, 213, 247, 262, 267, 285
 Kościelny Robert 17, 26, 39
 Kowal Irena 245, 246
 Kowal Paweł 23
 Kowalik Zbigniew 276
 Kowalska Czesława 292
 Kowalska Ewa 232, 235, 267

- Kowalski Andrzej 77
 Kozakiewicz Jan 278
 Kozakiewicz Mikołaj 182
 Kozłowski Czesław 54, 56,
 57, 75, 127, 151
 Kozłowski Donat Bolesław
 245, 246, 249
 Kozuchowski Stanisław 278
 Krawczyk Bogdan 238
 Królikowski Andrzej 251
 Krybus Maria 275
 Krybus Piotr 275
 Krzemiński Kazimierz 88,
 144, 155
 Kubaj Artur 17, 26, 39
 Kuc Waldemar 277
 Kuroń Jacek 70, 112, 136,
 140, 153, 154
 Kurzawa Ryszard 247, 250,
 256, 267, 309
 Kurzejczak Stanisław 275
 Kuzik Eugeniusz 237
 Kwaśniewski Aleksander
 19, 40–42, 44, 69, 70,
 80–82, 102, 103, 105,
 113, 116, 122, 125,
 131–133, 142, 149,
 158, 162, 168, 170,
 178, 182, 185, 186,
 284, 287, 291, 310
 Laskowski Leszek 17, 24,
 31, 158, 159, 162
 Laskowski Wincenty 238
 Latkowski Jan 276
 Lesiński Jacek 238
 Leszczyński Stefan 88
 Leśniak Eugeniusz 144
 Lewicki Zdzisław 145
 Liss Bolesław 145
 Lityński Jan 29
 Łapicki Andrzej 113
 Łazarewicz Cezary 118
 Łazarewicz Zbigniew 118,
 119, 168, 170
 Łęcki Bogusław 276
 Maciejewski Andrzej 238
 Maćkowiak Jerzy 245,
 246, 267
 Madej Jerzy 26, 28, 29,
 35, 36, 38, 39, 42, 45,
 50, 67, 73, 75, 77,
 78, 83, 90, 91, 93–99,
 102–104, 108, 112,
 113, 115–117, 122,
 124–127, 130–132, 134,
 136, 137, 139, 140,
 143, 145, 146, 148,
 152–155, 162, 164,
 166, 169, 174, 176,
 178, 182, 185, 186,
 191, 212, 214, 232,
 234, 235, 238, 244,
 245, 252, 254, 255,
 257–262, 265, 267–270,
 273, 280, 283, 284,
 287–289, 294, 300,
 304, 306, 309, 310,
 312–316
 Majchrowski Krzysztof 68,
 85, 209
 Majewski Maciej 119, 168,
 170
 Makuch Adam 190
 Malanowski Andrzej 28,
 253
 Malinowski Roman 182
 Małecki Bogusław 49, 68,
 79, 95, 104, 157, 169,
 198, 221, 223
 Marciniak Cezary 247, 267
 Marko Roman 277
 Martini Jan 62
 Martynowski Józef 285
 Maruszczyk Anatol 214,
 238
 Mazowiecki Tadeusz 24,
 69, 70
 Mazurkiewicz Jan 173,
 175, 183, 192
 Mejer Milian 276
 Melnyk Joanna 245, 246,
 262, 267
 Michalak Paweł 25–28, 30,
 31, 33, 39, 50, 52–55,
 74, 78, 96–99, 103,
 139, 212, 213, 227–
 229, 232, 235, 238,
 244, 258, 259, 261,
 265, 267, 269, 315
 Michalski Ryszard 168,
 216, 221
 Michałowski Ryszard 170
 Michnik Adam 70, 155
 Mielniczek Mateusz 238,
 286
 Mikietyński Mirosław 245,
 246
 Miłkaszewicz Władysław
 275
 Minkiewicz Jan 123, 130,
 218
 Miodowicz Alfred 182,
 292
 Mirecki Kazimierz 228
 Moczulski Leszek 106
 Morawiecki Kornel 106
 Müller Edward 25, 29, 263
 Niechciał Maciej 278
 Niekrasz Józef 239
 Nowak 276

- Nowicki Artur 218, 274
 Nowicki Tadeusz 114,
 120
 Nowicki Władysław 43,
 172, 175
 Nowiński Edmund 178,
 284
 Okulicz Marian 309
 Olszewski Jerzy 215, 221
 Ołpiński Przemysław 192
 Onyszkiewicz Janusz 184,
 185, 194
 Orawiec Józef 172, 175
 Orszulik Alojzy 70
 Orzechowski Marian 200,
 219
 Pacholski Zdzisław
 305–308
 Pałka Bogusław 28–30, 36,
 42, 45, 64–66, 73, 76,
 83, 88–91, 93–95, 105,
 115, 116, 122, 125,
 126, 130, 131, 143,
 146, 148, 154, 155,
 160, 164, 166, 169,
 174, 176, 179, 181,
 187, 210, 213, 254,
 261, 265–269, 280,
 283, 284, 287–289,
 294, 302, 307, 310, 314
 Parulski Ryszard 41
 Pawłowski Piotr 25, 228,
 233, 235, 267
 Pelczar Ryszard 24, 25,
 218, 233, 235, 238, 284
 Perkowski Tomasz 278
 Piątek Zdzisław 104
 Pietkiewicz Waldemar 233,
 235
 Pietrzak Jan 162
 Pietrzykowscy 83, 134
 Piotrowska Anna 250
 Piotrowski Jacek 233, 235,
 267
 Piwowarczyk Kazimierz
 172
 Pleskacz Stanisław 218,
 228
 Płócienniczak Jan 90
 Podkowicz Andrzej 275
 Podlaszewski Jupi 238
 Podolski Jerzy 85
 Polak Bogusław 33
 Popławski Stanisław 80,
 218, 221
 Potrykus Elżbieta 62
 Pranke Marian 174
 Pudliszak Barbara 277
 Pudło Aleksander 222
 Puzewicz Zbigniew 44,
 168, 170, 186, 196,
 197, 219
 Pyrczak Władysław 214
 Raczyński Andrzej 275
 Rakowski Mieczysław 71,
 132, 152, 182, 284, 303
 Remuszko Stanisław 156
 Reykowski Janusz 70
 Rogalski Wiesław 276
 Rogowski Marian 34, 140,
 188, 218, 221
 Romanowski Wiesław 25,
 27, 33, 34, 45, 52, 78,
 123, 188, 213, 217,
 221, 233, 235, 238,
 244, 273, 274, 315
 Roźniatowska Anna 286
 Różanowski Piotr 44, 181,
 183, 196, 197, 208, 219
 Rybicki Wiesław 25, 54,
 57, 233, 236, 267
 Ryder Stefan 143, 181,
 183, 187, 208, 220
 Ryś-Ferens Erwina 41
 Sadowski Henryk 53
 Sak Franciszek 25, 26,
 28–30, 34, 36, 39, 42,
 45, 54, 60, 62, 66, 73,
 75, 93–98, 103, 104,
 108, 111, 117, 119,
 124, 127, 130, 132,
 134, 136, 139, 140,
 148, 152–154, 162,
 186–188, 191, 213,
 215, 218, 221, 233,
 236, 244, 254, 259,
 261, 262, 265–269,
 280, 283, 284, 294,
 301, 304, 308, 310,
 314, 316
 Senklewski Ryszard 25, 29,
 246, 262, 267, 285
 Siebert Zdzisław 115
 Siedziako Michał 23
 Sierocki Marek 41, 142
 Sikorski Andrzej 286
 Siła-Nowicki Władysław
 112, 140, 154
 Siwicki Florian 182
 Siwko Zbigniew 218
 Skórzyński Jan 23
 Słodkowska Inka 17, 23,
 24, 26, 29, 41, 45
 Słowik Wojciech 233, 236,
 267
 Smaczyńska Romana 25,
 238
 Sobczak Kazimierz 55,
 58–60

- Sobczyńska Emilia 62
 Sobociński Andrzej 275
 Soboń Jerzy 274
 Soja Danuta 247, 262, 267, 285
 Sokołowski Stanisław 24, 233, 236, 239, 241, 267
 Sołżenicyn Aleksander 215
 Songajło Alojzy 52, 78, 213, 233, 236, 239, 248, 249, 262, 267
 Sosnowski Romuald 69
 Stadnik Adam Tadeusz 143, 178, 284
 Stadnik Jerzy 285
 Stalin Józef 70, 129, 222
 Stanek Jan 206
 Stankiewicz Tadeusz 250
 Stańczak Tadeusz 276
 Stefański Zenon 148, 156, 206
 Stępka Stanisław 31
 Strasz Małgorzata 23
 Struś 120
 Sulowski Stanisław 31
 Surowiec Jerzy 74, 178, 284
 Szamburski Grzegorz 286
 Szewczyk Danuta 285
 Szewińska Irena 41, 142
 Szpindor Józef (Władysław) 49
 Sztark Grażyna Anna 291
 Szwaja Monika 34, 217
 Szymański Zbigniew 251, 257
 Szymczak Wiktoria 143, 179, 284
 Szywał 276
 Ślęczyński 282
 Śleszyński Jacek 46
 Śleszyński Jarosław 156
 Ślisz Józef 265
 Święs Władysław 181, 187
 Świtalski 70
 Światała Jan 239
 Tabisz Roman 24, 26, 30, 54, 56, 88, 233, 236, 240, 244, 248, 251, 265, 267, 273
 Targosz Andrzej 172
 Topczak Aleksander 160
 Tor Krzysztof 311
 Troiński Antoni 28–30, 42, 93, 213, 233, 236, 254, 258, 260, 261, 265, 267
 Ubysz Lucjan 145
 Ugodziński Zbigniew 137
 Ulicki Ryszard 132, 170, 186, 190, 197, 200
 Ulidowski Czesław 29, 247, 262, 267
 Uptas Wiesław 234, 236, 249, 309
 Urban Jerzy 113, 144, 194
 Waligóra Grzegorz 17, 26, 204, 207
 Waligóra Wojciech 81, 102, 107, 117
 Wałęsa Lech 23, 25, 29–31, 33, 66, 68, 70, 73, 74, 76, 106, 111, 128, 129, 136, 137, 139, 140, 143, 146, 153, 154, 174, 211, 214, 216, 220, 222, 227, 229, 253, 254, 260, 265–269
 Wardaszko Ewa 217, 218
 Wasilewski Józef 76
 Wąsowska Irena 239, 316
 Wełnic P. 80
 Werner Edmund 234, 236, 249, 256, 267
 Werner Jan 41, 142
 Wesołowski 276
 Weyna Włodzimierz 179, 182, 284
 Wielowieyski Andrzej 28–30, 46, 253, 265–267, 269
 Wiertel Ewa 217
 Wierzbicki Janusz 277
 Wilczyńska (Wilczańska) Zofia 181, 183, 187, 208, 220
 Wiszniewski Andrzej 247, 267
 Wiśniewski Andrzej 141, 210
 Wnuk Andrzej 186
 Wojcieszek Krzysztof 156
 Wojtczak W. 171
 Wołosiak Jan 44, 102, 181, 183, 187, 196, 197, 208, 219
 Wołyniec Tadeusz 25, 29, 31, 215, 221, 228, 246, 267
 Wójcik Roman 270
 Wójcik Wiesław 239
 Wójcikowska Bożena 256
 Wróblewski Tomasz 124, 130, 218
 Wujec Henryk 28, 30, 46
 Wujek Zygmunt 234, 236, 239, 267

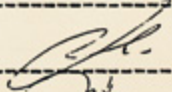
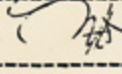
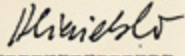
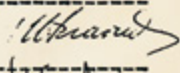
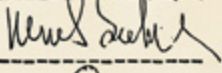
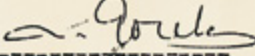

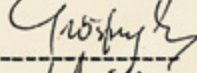
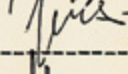

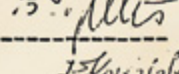
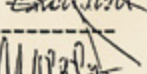

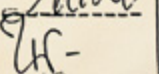
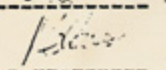
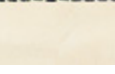
Zakrzewska Jolanta 239,
250
Zalewska Krystyna 140,
286

Zawadzki Marek 275
Zembaty Maciej 288
Zieliński Jan 228

Zieliński Sławomir 41, 69,
142
Żak Stanisław 208
Żejmo Ireneusz 144

Ilustracje

Lista uczestników Zgromadzenia Założycielskiego
WOJEWÓDZKI KOMITET OBYWATELSKI „SOLIDARNOŚĆ w Koszalinie
którzy podpisali Oświadczenie z dnia 8 kwietnia 1989r.

Lp.	Nazwisko i Imię	Adres	Podpis
1.	Bieliński Klemens	Koszalin	
2.	Bieńkowski Henryk	Kołobrzeg	
3.	Ciesielski Andrzej	Koszalin	
4.	Dziarnowski Marian	Koszalin	
5.	Gabriel Wojciech	Bonin	
6.	Górecki Zbysław	Darłowo	
7.	Górecka Janina	Darłowo	
8.	Groszyk Tadeusz	Szczecinek	
9.	Janas Ryszard Adam	Koszalin	
10.	Jęczkowski Leszek	Koszalin	
11.	Kamiński Ryszard	Białogard	
12.	Kowalska Ewa	Koszalin	
13.	Madej Jerzy	Koszalin	
14.	Michalak Paweł	Koszalin	
15.	Pawłowski Piotr	Kołobrzeg	
16.	Felcar Ryszard	Koszalin	

Lista uczestników Zgromadzenia Założycielskiego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, którzy podpisali Oświadczenie z dnia 8 kwietnia 1989 r. Strona 1.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Pawła Michalaka.

- 2 -

17.	Pietkiewicz Waldemar	Koszalin	4.1.3...
18.	Piotrowski Jacek	Szczecinek	M. Piotrowski
19.	Romanowski Wiesław	Koszalin	Woj. Romanowski
20.	Rybicki Wiesław	Koszalin	W. Rybicki
21.	Sak Franciszek	Koszalin	F. Sak
22.	Słowik Wojciech	Koszalin	W. Słowik
23.	Sokołowski Stanisław	Koszalin	S. Sokołowski
24.	Songajło Alojzy	Koszalin	A. Songajło
25.	Tabisz Roman	Koszalin	R. Tabisz
26.	Troiński Antoni	Szczecinek	A. Troiński
27.	Uptas Wiesław	Kołobrzeg	W. Uptas
28.	Werner Edmund	Koszalin	E. Werner
29.	Wujek Zygmunt	Koszalin	Z. Wujek

Lista uczestników Zgromadzenia Założycielskiego Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie, którzy podpisali Oświadczenie z dnia 8 kwietnia 1989 r. Strona 2.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Pawła Michalaka.

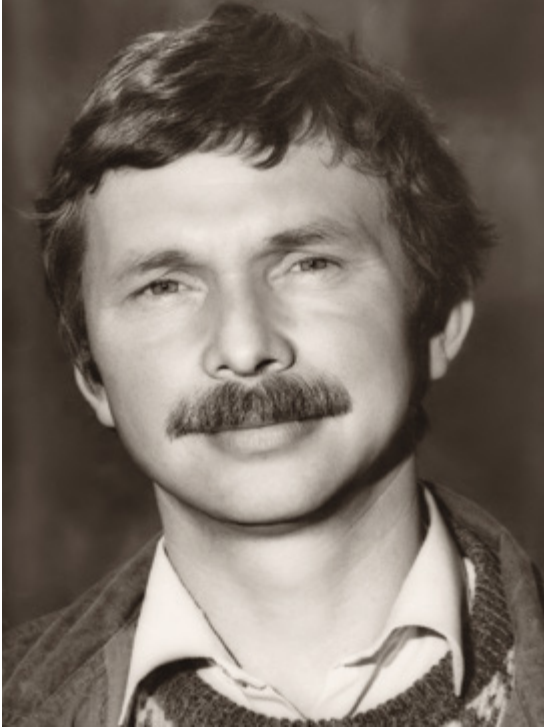
Od lewej: ksiądz Franciszek Pacholski (proboszcz parafii pw. Przemienienia Pańskiego w Mielnie), Paweł Michalak i Zygmunt Wujek w czasie audiencji u papieża Jana Pawła II w Watykanie, kwiecień 1989 r. Członkowie WKO „Solidarność” Paweł Michalak i Zygmunt Wujek w połowie kwietnia 1989 r. udali się na pielgrzymkę diecezjalną do Watykanu, m.in. w intencji pomyślnego przebiegu kampanii wyborczej i wyborów 4 czerwca 1989 r. Źródło: archiwum prywatne Pawła Michalaka.

Gabriela Cwojdzińska (fot. Zdzisław Pacholski). Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

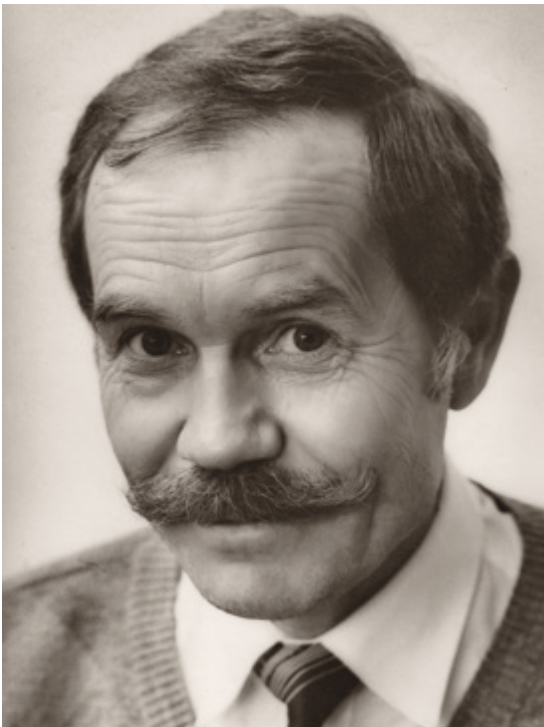

Jerzy Madej (fot. Zdzisław Pacholski). Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

Bogusław Pałka (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie,
Spuścizna Jerzego Madeja.

Franciszek Sak (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie,
Spuścizna Jerzego Madeja.

SZYFROGRAM OTRZYMANY Nr. 180
z <u>Ruski Szczecinek</u>
ROZSZYFROWANO <u>28.04.89 16:00</u>
<small>data, godzina, godzina</small>

SZYFROGRAM WYSŁANY Nr. 180
PRZYJĘTO _____
<small>data, godzina, godzina</small>
ZASZYFROWANO _____
<small>data, godzina, godzina</small>

~~tajny~~
nr 91
dnia 1989. 04. 13

JAWNE

100. Jackowski
89.04.19
Głuchowski

naczelnik wydziału III i wsk wusw w Koszalinie

informuje że na spotkaniu tzw działaczy niezależnych w dniu 16. 04. 89 na plebani kościoła św ducha w szczecinku powołano do życia rejonowy komitet obywatelski. w skład jego owszli:

Ignatowicz zofia - lekarz z przychodni przyzakładowej zsi potem
piórowska ann - zoz (kik)

raut szko Janusz nadlesnictwo szczecinek
Stankiewicz tadeusz biuro projektów budowlanskiego kik
piórowski Jacek biuro urządzania lasów i geodezji lasnej kik
trojński Antoni urząd pocztowy szczecinek kik

Latkowski Wincenty pkp szczecinek
Wisniewski Edward pkp szczecinek
Fieruta Andrzej pzu szczecinek
Popławski Stanisław urząd pocztowy szczecinek
Groszyk Tadeusz pkp szczecinek
Kupczak Edward orb Czarnodół
Pleskacz Stanisław zpw szczecinek
Zielinski Jan telkom telzas szczecinek
Wojtowicz Jozef potem szczecinek
Babiarz Stanisław pkp szczecinek
Sankowski Jarosław czaplina

w najbliższych dniach komitet ma się ufonstytuować. w spotkaniu wzięło udział około 25 osób reprezentujących miejscowa klub inteligencji katolickiej i mkz solidarność w szczecinku. dyskusja koncentrowała się na przyszłej kampanii wyborczej. ustalono że komitet zajmie się typowaniem i promocja kandydatów na posłów i senatorów strefy opozycyjnej z naszego terenu i propagowaniu ich programów wyborczych. na to być robione na łamach gazety „Głos Włocławski”, wydawany przez mkz szczecinek. w dniu jutrzejszym ma odbyć się spotkanie przedstawieli komitetu z naczelnikiem miasta na którym przedstawić mają oni założenia działalności komitetu oraz prośbę o zapewnienie warunków technicznych jego funkcjonowania (lokal, telefon, przydział papieru)

szefer rus w szczecinku plk Jan mazurkiewicz

zaszyfrował: bierut dnia 1989. 04. 13 godz. 15.45
rozszyfrował: kotodzie j++

WOJ. URZĄD SPRAW WĘW.
w Koszalinie
Wpłynęło, dn. 19.04.89 r.
02 Nr. 02.0360/89-

Szyfrogram szefa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie z 18 kwietnia 1989 r. dotyczący powołania Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Szczecinku. Źródło: Archiwum Instytutu Pamięi Narodowej Oddział w Szczecinie.

Rejestracja dokumentów zgłaszających kandydaturę Bogusława Pałki w Okręgowej Komisji Wyborczej nr 47 w Szczecinku. Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Bogusława Pałki.

Komitet Obywatelski „Solidarność” w Szczecinku. Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Bogusława Pałki.

Przed siedzibą Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Szczecinku.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Bogusława Pałki.

~~tajna~~ **JAWNE** *Tow. Jachowicz* *19.05.89* *79* *136*

nr. 108
 dnia 1989. 05. 01 godz. 13.45

SZYFROGRAM OTRZYMANY Nr. 887
 z RUSW Szczecinek
 ROZSZYFROWANO 18.05.89 p. 14:00
 (data odbioru)

naczelnik wydziału III (3), wsk wusw Koszalin

w dniu dzisiejszym w kilku punktach szczecinka rozwieszono plakaty na których umieszczono nazwiska kandydatów strony opzycji z naszego województwa na posłów i senatorów. jako kandydata na posła podano b. patkę a na senatorów g. cwojdzinska i j. maczja. plakat jest formatu a-3 (a-3) i oprócz nazwiska kandydatów zawiera napis głosuj na oraz stylizowany napis "solidarnosci".

w godzinach 10.00-12.00 odbywają się w bobalicach, biętym borze i grzmiącej manifestacje pierwszomajowe połączone z festynami. do chwili obecnej nie stwierdzono prób ich zakłócenia bądź negatywnych wystąpień.

w szczecinku trwa ciąg imprez artystycznych i sportowo-rekreacyjnych zorganizowanych z okazji majowego święta.

z-ca szefa rusw ds. sh w szczecinku kpt. mgr. w. waligora

zaszyfrowat++ szczesio 89. 05. 01 godz. 13.50

rozszyfrowat++ kotodzie j++yh

WOJ. URZĄD SPRAW WEWN.
 w Koszalinie
 Wpłynęło, dn. 2.05.89 r.
 OE-V-018P
 OT Nr. ad.

Szyfrogram zastępcy szefa RUSW ds. SB w Szczecinku do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie z 1 maja 1989 r. dotyczący przebiegu kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu.
 Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

-2-

154

DLACZEGO IDZIEMY GŁOSOWAĆ?

158

Wzywamy wszystkich do udziału w wyborach dlatego, że widzimy pożytek, jaki Polska może osiągnąć przez udział sił niezależnych w Sejmie i Senacie. To ważna szansa na dziś i na przyszłość.

Wiemy, że tysiące ludzi zadaje sobie pytanie: dlaczego mielibyśmy uczestniczyć w tych wyborach? Co nam to da? Przecież to nie są w pełni demokratyczne wybory?

Chcemy odpowiedzieć na te pytania.

Stając do wyborów nie zamykamy oczu na nadal niedemokratyczny charakter systemu rządzenia krajem i nie zamierzamy go uwiarygodniać. Chcemy ten system zmieniać dokonując tego na drodze ewolucyjnych przemian, wykorzystując także metody parlamentarne. Otwarcie możliwości ograniczonego udziału w parlamencie nie jest łaską ze strony władz, lecz oddaniem narodowi części tego co mu się należy. Nastąpiło to po wielu latach zmagania, na które złożyły się krwawo tłumione wystąpienia robotnicze poczynając od roku 1956, strajki roku 1980, powstanie NSZZ "Solidarność" uporczywa walka w obronie praw obywatelskich i ludzkich prowadzona przez nasz naród po 13 grudnia 1981 roku.

Już z górami czterdzieści lat rządy w Polsce są niedemokratyczne i nie kontrolowane. Tegoroczne wybory nie uczynią ich demokratycznymi. Mogą jednak sprawić, że odtąd społeczeństwo będzie kontrolować rządy przez swych niezależnych przedstawicieli. Stanie się tak, jeśli w obu izbach znajdzie się odpowiednia liczba wybranych przez nas osób. Muszą to być ludzie mądrzy, pracowici i docielkiwi, a przede wszystkim uczciwi, tacy, którzy nie dadzą się kupić lub złamać.

Niezależna mniejszość w parlamencie nie sformuje rządu i nie zdoła powołać prezydenta po naszej myśli. Będzie jednak prawomocnie i głośno wyrażać wolę społeczeństwa polskiego i mobilizować opinię publiczną. Już nie będzie można rządzić całkowicie wbrew jej zdaniu. Będzie ona mogła uzyskać informacje dotąd nie ujawniane, bez których trudno kontrolować

(158)
159

władzę i reformować państwo.

Według ustalonych przez "okrągły stół" zasad, potwierdzonych ustawą sejmową senat będzie mógł oddalić każdą ustawę, którą uzna za szkodliwą. Dla jej prawomocnego uchwalenia Sejm będzie wtedy potrzebował większości 2/3 czyli 66,6% . Nie znajdzie takiej większości gdy 35 procent posłów wystąpi ze sprzeciwem. A taki jest właśnie procent miejsc, które możemy zdobyć. Tworzy to możliwość sprzeciwiania się przez parlament pospiesznie narzucanym nieprzemysłowym czy wręcz szkodliwym projektom ustawodawczym. Takiego skutecznego sprzeciwu dotąd brakowało. Jednak nie chcemy się ograniczać do sprzeciwu. Nasza obecność będzie miała wpływ na pracę ustawodawczą parlamentu i politykę rządu.

DO CZEGO BĘDZIEMY DĄŻYĆ ?

Naszym celem jest suwerenność narodu i niepodległość kraju, naprawa Rzeczypospolitej. Dążyć do tego celu chcemy stosując metody legalnej działalności, parlamentarnej walki politycznej.

Dążymy do ugruntowania praw ludzkich i obywatelskich.

I P r a w a o b y w a t e l s k i e

1. Konstytucja

Przebudowa państwa powinna być oparta na nowej konstytucji odpowiadającej demokratycznym tradycjom Polaków, realizującej idee wolności, równości obywateli bez względu na narodowość, przekonania religijne, polityczne czy inne, gwarantującej suwerenność narodu i społecznie akceptowane metody sprawowania władzy.

Należy wykluczyć przyznanie jakiegokolwiek partii czy innej sile politycznej roli przewodniej czy kierowniczej, albo innego rodzaju przywilejów.

2. Wybory

Obecny układ wyborczy zawarliśmy jednorazowo. Następane wybory do Sejmu i Senatu muszą być w pełni demokratyczne bez żadnych ograniczeń czy przywilejów.

3. Samorzady miast i gmin

Odtworzenie autentycznego samorządu miast i gmin stanowi ważny krok ku demokracji. Samorząd musi być wyłącznym gospodarzem swego

Program strony solidarnościowej w wyborach do Sejmu i Senatu w 1989 r. wraz z dopisanymi na marginesach komentarzami funkcjonariuszy WUSW w Koszalinie. Strona 2.

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

terenu, całkowicie oddzielnym od administracji państwowej. Rady muszą być wybierane w wyborach wolnych i demokratycznych. Dopiero spełnienie tych warunków pada sens posiadaniu własnego mienia i własnych finansów. Miasta i gminy powinny mieć prawo do łączenia się w związki i być chronione przed ingerencją województw i władz centralnych. Tylko wtedy rolnik będzie właściwie traktowany w urzędzie, jego godność nie będzie poniewierana, Tylko wtedy może być zrealizowane hasło: " Chłop na zagrodzie równy wojewodzie".

4. Wolność stowarzyszeń

Będziemy chronić i rozwijać obywatelskie prawo do stowarzyszania się i prowadzenia działalności publicznej. Nasi posłowie i senatorowie będą rzecznikami środowisk i ugrupowań, które poparły ich program i kandydatury, a zwłaszcza NSZZ "Solidarność" Rolników Indywidualnych i NZS.

Ich zadaniem będzie rozszerzenie wolności związkowych, konsekwentna realizacja pluralizmu związkowego i stowarzyszeniowego oraz wolności tworzenia i działania partii politycznych.

5. Tworzenie prawa

Polskie ustawodawstwo ma chronić wolność i prawa obywatela. Ma ono w pełni realizować międzynarodowe zobowiązania Polski w zakresie ochrony praw człowieka. Będziemy zabiegać o radykalną reformę prawa karnego, zmierzającą ku zmniejszeniu jego represyjności. Będziemy się starać o zmodyfikowanie prawa cywilnego by lepiej chroniło interesy obywateli.

6. Stosowanie prawa

Będziemy strzec prawa każdego obywatela do bezstronnego i sprawiedliwego sądu. Sądy muszą być niezależne od organów politycznych i administracyjnych, a orzekający sędziowie mają być niezawisli. Prokuratura winna być podporządkowana Ministerstwu Sprawiedliwości. Kolegia do spraw wykroczeń muszą zostać zlikwidowane, a prawo do pozbawienia człowieka wolności może być jedynie w rękach sądu.

Program strony solidarnościowej w wyborach do Sejmu i Senatu w 1989 r. wraz z dopisanymi na marginesach komentarzami funkcjonariuszy WUSW w Koszalinie. Strona 3.

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

157
161

Należy odpolitycznić Milicję Obywatelską, która powinna służyć ochronie życia, wolności i mienia obywateli. Będziemy czujnie i uparcie reagowali na wszelkie niepraworządne praktyki i naruszanie praw obywateli.

7. Kultura i informacja

Pełny dostęp do wszechstronnej informacji, do publicznego wyrażania swych poglądów jest prawem każdego obywatela. Będziemy dążyć do likwidacji cenzury i do zniesienia monopolu państwa na emisję radiową i telewizyjną, na rozdzielnictwa papieru i kontrole drukarni. Będziemy zabiegać o pozbawiony politycznych uprzywilejowań system finansowania kultury, o warunki ułatwiające publikacje niezależnych czasopism, o zapewnienie prawa niezależnej kultury do wydawnictw i instytucji służących jej potrzebom. Musimy doprowadzić do zakończenia kryzysu polskiej książki. Będziemy dokładać wysiłków, by zapewnić społeczeństwu najszerszy dostęp do dóbr i wartości kultury.

8. Służba wojskowa

Będziemy się domagać skrócenia okresu odbywania służby wojskowej, szerszego wprowadzenia zastępczej Służby poborowych, zwłaszcza w oświacie i służbie zdrowia. Będziemy dążyć do stworzenia gwarancji przestrzegania w stosunku do żołnierzy podstawowych praw człowieka w tym wolności sumienia i praktyk religijnych oraz prawa posiadania własności osobistej. Chcemy likwidacji przysposobienia obronnego w szkołach. Będziemy się domagać takich zmian by wojsko służyło państwu polskiemu a nie jakiegokolwiek partii.

9. Prawo do awansu

Będziemy żądać zniesienia nomenklatury we wszystkich dziedzinach życia społecznego i zabiegać dla wszystkich obywateli o równe prawo dostępu do pracy, zajmowania stanowisk kierowniczych, a także udziału w życiu politycznym.

Program strony solidarnościowej w wyborach do Sejmu i Senatu w 1989 r. wraz z dopisanymi na marginesach komentarzami funkcjonariuszy WUSW w Koszalinie. Strona 4.

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

II° Gospodarka

10. Najpilniejsze działania

W ciągu czterech lat kadencji nowego Sejmu nie nastąpi, bo nastąpić nie może, żaden cud gospodarczy. Ale usamodzielnienie różnorodnych przedsiębiorstw pozwoli zmniejszy marnotrawstwo, ograniczyć deficytowa a nieraz szkodliwą produkcję i tak przegrupować pracowników i majątek narodowy, aby można było szybko osiągnąć lepsze wyniki. Musi być uchylona ustawa umożliwiająca obecnie rządowi dowolne ingerowanie w działanie przedsiębiorstw a nawet ich likwidowanie. Decyzja o likwidacji Stoczni Gdańskiej musi być zbadana przez niezależną od rządu komisję. Uważamy za konieczne i możliwe podjęcie w Sejmie pilnych kroków celem poprawy położenia najbardziej ubiednionych i najsłabszych społecznie rodzin. Trzeba poprawić funkcjonowanie służb publicznych, głównie służby zdrowia i oświaty. Niezbędne środki na te cele można wygospodarować wprowadzając oszczędności w wydatkach wojskowych i resortu spraw wewnętrznych, w aparacie zarządzania, w zobowiązaniach międzynarodowych oraz ograniczając inwestycje przede wszystkim paliwowo-surowcowe.

Str. 9

Podjęmy w Sejmie i w Senacie działania dla szybkiego zwiększenia produkcji żywności drogą natychmiastowego reformowania polityki rolnej, co już doraźnie poprawi warunki życia ludności wiejskiej i zaopatrzenia miast.

Będziemy pilnować aby realizowane były kompleksowo wszystkie ustalenia "okrągłego stołu" dotyczące demonopolizacji skupu i przetwórstwa płodów rolnych, oraz zaopatrzenia rolnictwa, przedstawienia części przemysłu na potrzeby rolnictwa, zmiany polityki podatkowej, tanich kredytów, równości wszystkich sektorów własnościowych.

Co to ma być

Można i trzeba zahamować degradację cywilizacyjną naszego kraju, rozpad majątku narodowego i proces biednienia większości ludzi pracy.

Należy przystąpić do skutecznej walki z inflacją. Środkiem prowadzącym do tego celu musi być przede wszystkim poddanie budżetu państwowego i systemu podatkowego kontroli parlamentarnej.

159
163

11. Reforma gospodarcza

Będziemy działać na rzecz wstworzenia nowego ładu gospodarczego, którego podstawą będą rynek i działające w warunkach rynkowych samodzielne przedsiębiorstwa. Domagamy się aby stanowiska kierowników przedsiębiorstw uspołecznionych były obsadzane w drodze konkursów.

Domagamy się faktycznego równouprawnienia wszystkich sektorów i usunięcia ingerencji administracyjnych. Każdy podmiot gospodarczy musi działać wyłącznie na swój rachunek i odpowiadać za wyniki swej pracy. Społeczeństwo nie może pokrywać strat wynikłych z niegospodarności. Jedynym kryterium oceny przedsiębiorstw musi być tylko przynoszony zysk i pożytek dla społeczeństwa.

Co: wyl. wy
funkcji a w
sta. insem?

12. Zmiana stosunków własności

Będziemy się domagać zmian stosunków własnościowych. Tworzyć należy podstawy prawne prywatyzacji lub rzeczywistego uspołecznienia. Dotychczasowy majątek państwowy należy w znacznym zakresie przekazać, sprzedać lub wdzierżawić miastom i gminom, przedsiębiorstwom, tworząc spółki z udziałem kapitału spółdzielczego i prywatnego. Państwo nie powinno bezpośrednio prowadzić działalności gospodarczej. Proces uwłaszczania i prywatyzacji mienia państwowego musi być prowadzony według jasnych i sprawiedliwych zasad bez przywilejów, aby nie spowodowało się to do uwłaszczania nomenklatury.

13. Zmiany struktury gospodarki

2. | Uzdrowienie gospodarki wymaga zmiany jej struktury. Będziemy się domagać zmniejszenia udziału kompleksu surowcowo-energetycznego i przemysłu ciężkiego w naszej gospodarce. Nie będziemy się godzić na żadne wyłączenie sektorów gospodarczych spod działalności ogólnych zasad reformy i praw rynkowych. Żądamy zastrzeżenia działania ustaw antymonopolowych.

160
164

14. Zmiany instytucji zarządzania

Reforma gospodarcza powiedzie się tylko wtedy, gdy usunięte będą instytucje i mechanizmy, które ją hamują. Dlatego domagamy się usunięcia nadrzędnych szczebli nad przedsiębiorstwami. Trzeba uniemożliwić centrum gospodarczemu ingerowanie w działanie przedsiębiorstwa, zlikwidować instytucję organów założycielskich wspólnoty i przedsiębiorstwa, eksploatacji węgla w górnictwie, wszelkie centralne i pośrednie struktury spółdzielcze. Istnieć mogą jedynie ciała powoływane przez same przedsiębiorstwa, jeśli nie narusza to przepisów anty-monopolowych.

15. Samorzady pracownicze

Domagamy się aby uprawnienia samorządów dawały załogom wpływ na strategiczne decyzje przedsiębiorstwa i czyniły je odpowiedzialnym za jego wyniki.

16. Rolnictwo

Gospodarkę rolną uważamy za sprawę najważniejszą dla kraju. Zależy od niej byt ludności wiejskiej i żywienie całego społeczeństwa. Mówimy o tej sprawie na zakończenie spraw gospodarczych ponieważ chcemy, aby cała zreformowana gospodarka narodowa działała na rzecz rolnictwa i wsi: wszystkie gałęzie przemysłu, handel krajowy i zagraniczny, transport, infrastruktura. Będziemy zabiegać o to aby znajdowało się ono w centrum polityki gospodarczej rządu. Zwłaszcza najcenniejsze ekonomicznie i społecznie rodzinne gospodarstwo rolne. Niezbędni rolnictwu wysoko kwalifikowani młodzi ludzie będą uciekać ze wsi dopóki będzie ona drastycznie ustępować miastu pod względem cywilizacyjnym. Będziemy zabiegać o to, aby w nowym rządzie gospodarczym rolnictwo zajęło należne mu, najważniejsze miejsce.

17. Nadzór społeczny

Polityka gospodarcza i proces realizacji reform muszą być poddane skutecznej kontroli społecznej. Będziemy zabiegać

o jej uzgodnienie ze związkami zawodowymi (w tym rolniczymi) i reprezentacją samorządów pracowniczych i wiejskich. Żadne istotne informacje o gospodarce nie mogą być ukrywane. Głównym tworzyć warunki do powstania różnych programów, swobodnej nad nimi dyskusji i demokratycznego wyboru tego z nich, który będzie się cieszył największym poparciem społecznym.

*Program leżący
Solidarności
Ciepły wujek
poparcie
innych / opowiedz*

III Warunki życia społeczeństwa

18. Praca

Popieramy politykę pełnego zatrudnienia. Jednak sprzeciwiamy się pracy zbędnej i pozornej, której koszty ponosimy wszyscy. Będziemy się domagać świadczeń socjalnych dla ludzi przejściowo pozbawionych możliwości pracy, opłacania kosztów nauki nowego zawodu w przypadku likwidacji nierentownych przedsiębiorstw, sprawnej pomocy w poszukiwaniu nowego zatrudnienia. Sprzeciwiamy się wyzyskowi i dyskryminacji statystów.

19. Godziwe zarobki

Każdy ma prawo do godziwej zapłaty za pracę. Będziemy walczyć o to, aby dochód z 42-u godzin pracy tygodniowo był wystarczający do utrzymania rodziny. Niedopuszczalne jest zmuszanie kogokolwiek do pracy dłuższej.

Emerytura jest także płacą - zapracowaną latami trudu. Nie zgodzimy się na to, aby najniższa emerytura emerytura wynosiła mniej niż połowa średniego miesięcznego wynagrodzenia w kraju. Głódowe renty traktujemy jako naruszenie przez państwo umowy o ubezpieczeniach społecznych. Będziemy się domagać aby środki zaoszczędzone na wydatkach wojskowych i wydatkach na MSW były w pierwszej kolejności kierowane na wyrównanie emerytur i rent do godziwego poziomu.

20.6

20. Bezpieczeństwo pracy i odpowiedzialność za wypadki

Będziemy żądać zasadniczej poprawy bezpieczeństwa pracy. Zakłady muszą ponosić odpowiedzialność cywilną za wypadki przy pracy. Należy podnieść kary za zaniedbania w dziedzinie BHP. Przemysłowa Służba Zdrowia powinna być niezależna od zakładu pracy, trzeba też urealnić przepisy dotyczące chorób zawodowych.

Program strony solidarnościowej w wyborach do Sejmu i Senatu w 1989 r. wraz z dopisanymi na marginesach komentarzami funkcjonariuszy WUSW w Koszalinie. Strona 8.

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Będziemy dążyć do rozszerzenia możliwości pracy i zapewnienia godziwych warunków dla ludzi niepełnosprawnych.

21. Mieszkania

Jesteśmy zdecydowani wykorzystać naszą obecność w parlamencie do spowodowania zasadniczego przełomu w tej dziedzinie, należy zmienić politykę mieszkaniową, która doprowadziła do obecnej sytuacji. Chcemy złamać monopol przedsiębiorstw państwowych, rynkową gospodarkę mieszkaniową, opierającą się na szerokim kredytowaniu, tak aby mieszkania były powszechnie dostępne, wyzwoić i popierać inicjatywy indywidualne, spółdzielcze i prywatne. Społeczna kontrola nad administracjami budynków jest jedynym środkiem zahamowania dewastacji majątku i obniżenia kosztów utrzymania. Czynsze muszą pokrywać te koszty, ale ich wzrost musi zostać zrekomensowany.

Wzrost czynszu?
↓

22. Ochrona środowiska

Każdy Polak ma prawo do życia w zdrowym środowisku. Żądamy radykalnej poprawy sytuacji na obszarach zagrożenia ekologicznego. Aby truciele przestali truć należy stworzyć nowy system kontroli i kar. Trzeba zlikwidować lub unowocześnić szkodliwe zakłady. Kontrola społeczna w tej dziedzinie i ruchy ekologiczne powinny być wspierane i sfinansowane przez państwo. Sprzeciwiamy się programowi energetyki jądrowej w jego obecnej postaci. Przedmiotem naszej troski będzie racjonalne i oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi kraju.

Co to?
W jakiej formie?

23. Służba zdrowia

Domagamy się nowego systemu służby zdrowia, aby każdy człowiek mógł rzeczywiście uzyskać niezbędne leki, zabiegi i opiekę. Składki i gromadzone przez ZUS muszą być wydatkowane wyłącznie na świadczenia dla ludności, a nie wspomagać budżet państwa. Chcemy zapewnić godziwe zarobki pracownikom służby zdrowia i warunki dla opieki nad chorymi. Będziemy się domagać przywrócenia samorządów lekarskich, ograniczenia biurokracji i zniesienia nomenklatury partyjnej w służbie zdrowia. Niezbędny jest inter-

Program strony solidarnościowej w wyborach do Sejmu i Senatu w 1989 r. wraz z dopisanymi na marginesach komentarzami funkcjonariuszy WUSW w Koszalinie. Strona 9.
Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Co to?
Książki?

wencyjny, natychmiastowy import leków i sprzętu medycznego oraz środków higieny. Niezbędny jest również skuteczny i społecznie akceptowany program walki z alkoholizmem i narkomanią.

24. Szkoły i uczelnie

Szkoły i uczelnie mają być miejscem nauki i wychowania, a nie frontem ideologicznym, na terenie szkoły niedopuszczalny jest wszelki przymus czy nacisk ideologiczny, zgodnie z tą zasadą przeciwstawiamy się propagandzie ateistycznej w szkole i światopoglądowej selekcji nauczycieli. Będziemy domagać się przyznania rozległych uprawnień samorządom rodziców, nauczycieli, uczniów i studentów. Ingerencje administracji muszą być ograniczone. Konieczna jest przywrócenie pełnej autonomii wszystkim uczelni. Należy w szerokim zakresie umożliwić tworzenie szkół niepaństwowych, wyznaniowych i innych. Należy umożliwić mniejszości narodowej tworzenie własnych szkół. Szkoły mają prawo do eksperymentów pedagogicznych a młodzież do zrzeszania się według swych potrzeb i preferencji. Domagamy się poprawy sytuacji finansowej szkół i uczelni, środków na wyposażenie dydaktyczne i nowe budynki, podniesienia uposażenia nauczycieli.

Skąd pieniądze?
Kto to? Kto?
Kto to? Kto?
Kto to? Kto?

25. Młodzież

Jesteśmy świadomi, że jednym z najgroźniejszych przejawów polskiego kryzysu jest istniejące w młodym pokoleniu uzasadnione poczucie braku szans i perspektyw życiowych. Realizacja całego naszego programu ma przeciwdziałać temu zjawisku. Szczególnie dotyczy to zagadnień oświaty, mieszkań, pracy, zarobków, służby wojskowej.

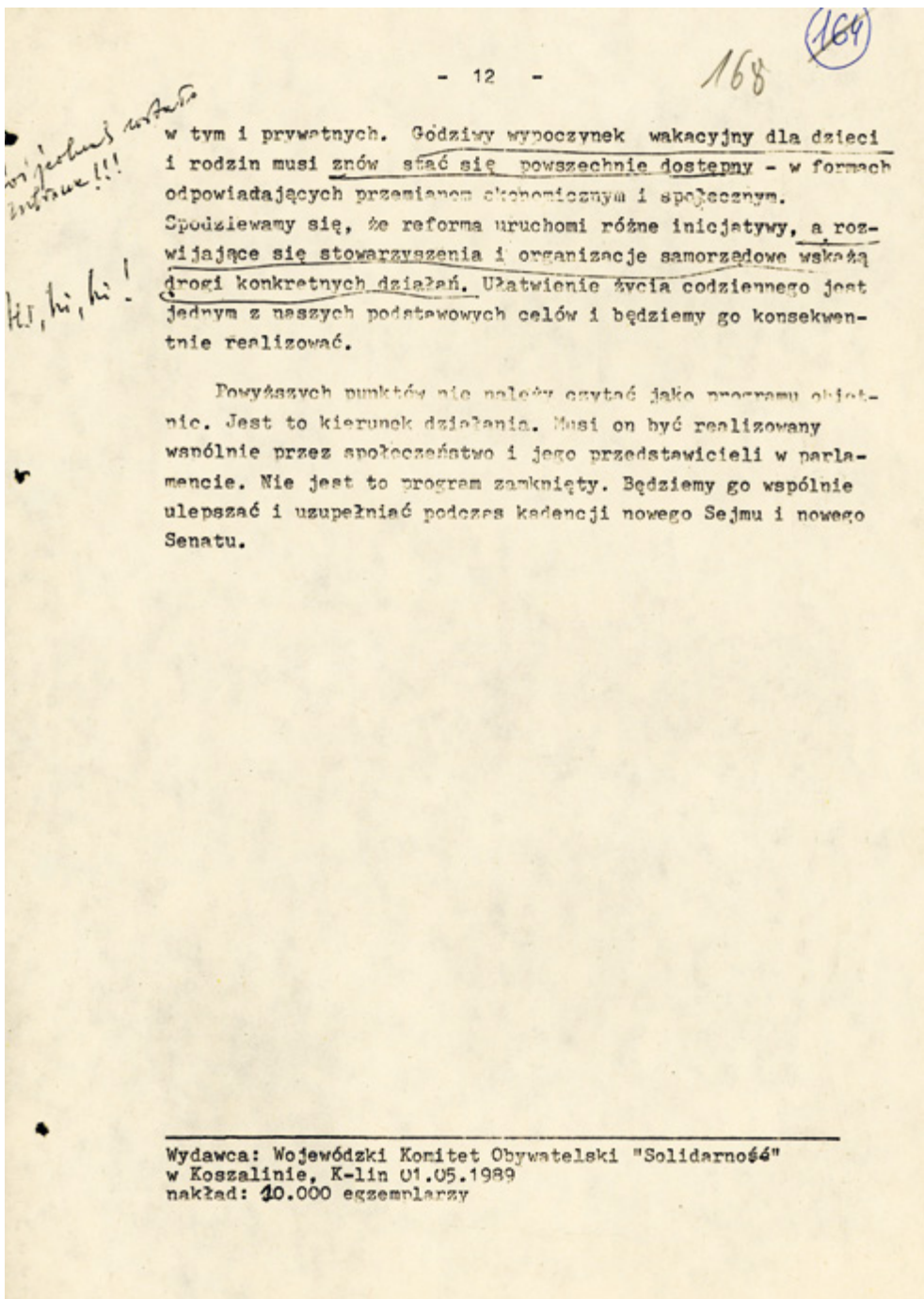
26. Uciążliwości życia codziennego.

Codziennie uciążliwości szczególnie obciążają kobiety, zagrażają życiu rodzinnemu. Będziemy podejmować ciągłe starania aby je zmniejszyć. Wymaga to przede wszystkim poprawy zaopatrzenia sklepów i lepszej organizacji sprzedaży, rozwoju usług, rozbudowy sieci instytucji opieki,

Co to?
Kto to? Kto?
Kto to? Kto?

Program strony solidarnościowej w wyborach do Sejmu i Senatu w 1989 r. wraz z dopisanymi na marginesach komentarzami funkcjonariuszy WUSW w Koszalinie. Strona 10.

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Program strony solidarnościowej w wyborach do Sejmu i Senatu w 1989 r. wraz z dopisanymi na marginesach komentarzami funkcjonariuszy WUSW w Koszalinie. Strona 11.
 Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

(86)
143

JAWNE

SZYFROGRAM OTRZYMANY Nr 907

z M. Jw.

ROZSZYFROWANO 89.05.02 13²⁰

(data odbioru)

WOJ. URZĄD SPRAW WEWN.
w Koszalinie

Wpłynęło, dn. 3.05. 89 r.

07 Nr. 05-V-00408/89

pan Jachowicz

*pilne sprawy Abwaj kancelaryjnych
na polecenie szefa w zaleceniu o in. sprawach
RUBIN w zaleceniu o in. sprawach
i Swochowska 89.05.02*

Stankiewicz m. z Sek. K.

*in. Decyzji w sprawie
implantacji przez Katedrę
Pilne uwagi do pisma
o dane o tym i
m. bryg. K.*

~~tajne spec. znaczenia~~
nr 7095/96
dnia 89.05.02.r godz. 9.10
ar-00309/89 (ar-00309/89)

p i l n e

S e f o w i e w u s w + S u s w / w s z y s c y /

w Ślad za poprzednimi wytycznymi z polecenia kierownika Sztabu tow. gen. bryg. Henryka Dankowskiego (gen. bryg. Henryka Dankowskiego) prośbę o przesłanie szyfrogramem do dnia 3 (3) maja do godz. 24.00 (24.00) wykazu kandydatów do Senatu (Senatu) i Sejmu (Sejmu) Strony koalicyjno-rządowej (koalicyjno-rządowej), których wpisanie na listy kandydatów i podanie do wiadomości wyborców może budzić zastrzeżenia, między innymi tego rodzaju, że:

- nie/nie/ mają żadnych szans wyboru, nie/nie/ posiadają autorytetu w środowisku, umieszczenie ich na liście wyborczej może wywołać różnego rodzaju niekorzystne reperkusje lub są do nich innego rodzaju zastrzeżenia.

w przyślanym szyfrogramie proszę podać: podstawowe dane personalne, rodzaj i charakter uwag i zastrzeżeń i inne istotne informacje dotyczące kandydatów.

z-ca szefa Służby Bezpieczeństwa mśw
gen. bryg. cz. wiejak

zacyfrowała-h. Lindenberg dnia 89.05.02-godz. 10.00
rozszyfrował:??+ matlakiewicz 89.05.02. godz. 13.20++

h

Szyfrogram zastępcy szefa Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do szefa WUSW w Koszalinie z 2 maja 1989 r. dotyczący kandydatów koalicji rządzącej do Sejmu i Senatu.
Źródło: Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

GABRIELA CWOJDZIŃSKA

Solidarność

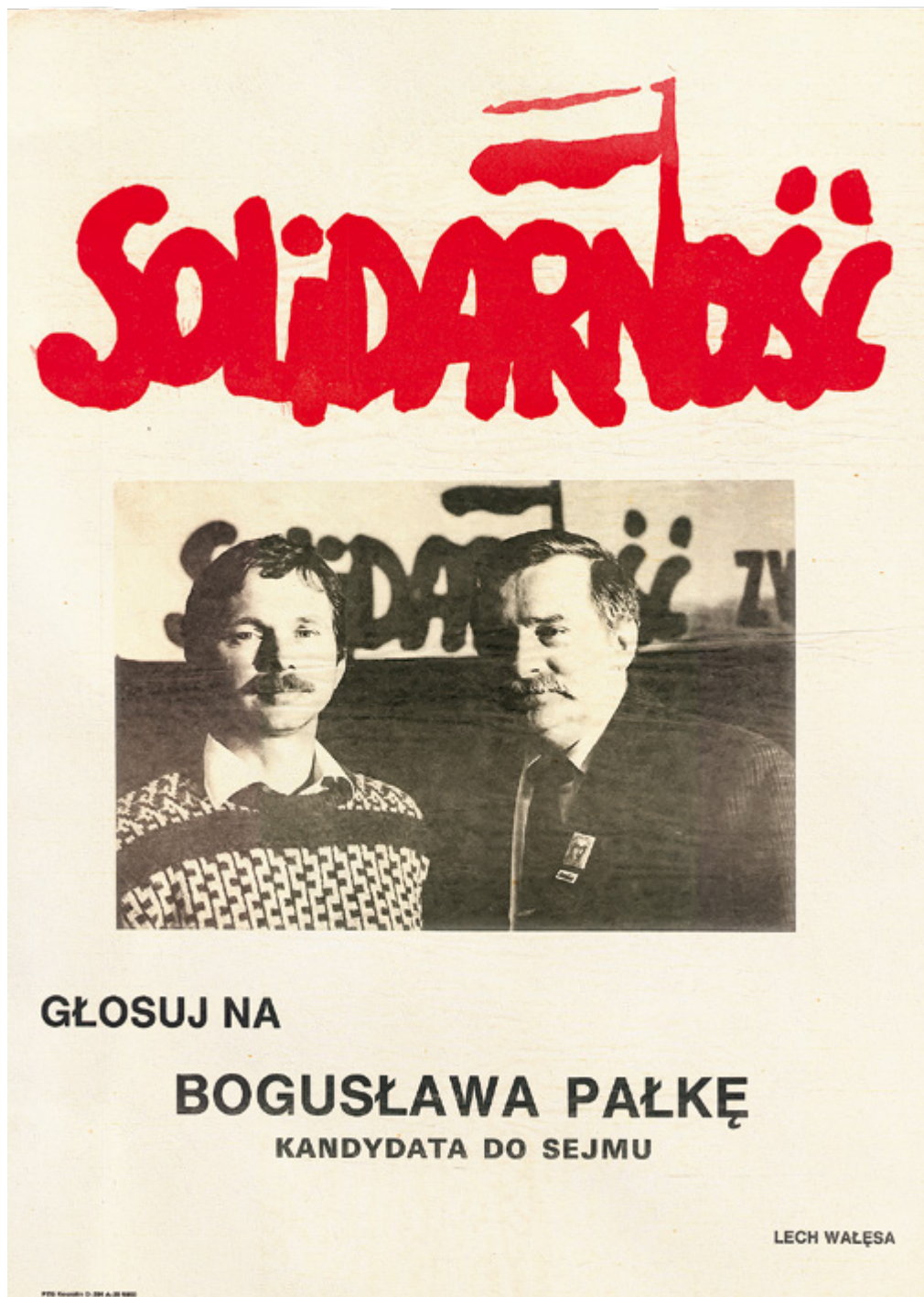
Ulotka wyborcza Gabrieli Cwojdzinskiej.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Tadeusza Wolyńca.

Plakat wyborczy Jerzego Madeja.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór Natalii Legun.

Plakat wyborczy Bogusława Pałki.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór Natalii Legun.

Plakat wyborczy Franciszka Saka.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór Natalii Legun.

Mili Państwo! Drogi Wyborco!

Zwracam się z osobistym, serdecznym apelem o udział w wyborach i o oddanie głosów na kandydatów Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”.

Proszę o to nie dla siebie, nie dla „Solidarności” — dla Polski. Dla naszego lepszego dziś i jutra.

Nie mówię, że inni kandydaci są gorsi od naszych, ale wiem, że jeśli chcemy teraz osiągnąć to wszystko, co możliwe, to musimy działać wspólnie: my — w dniu wyborów, a wybrani przez nas ludzie — przez cztery lata w Sejmie i Senacie.

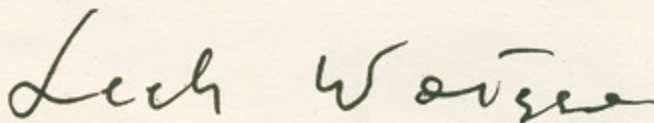
Każdy, kto nie idzie do wyborów, zmniejsza szanse naszego zwycięstwa — a przecież musimy zwyciężyć.

Uczestnicząc w wyborach, głosując na naszych kandydatów opowiadamy się za zmianą w spokoju. Opowiadamy się za tym, aby Polska stała się krajem dobrze rządzonym, krajem, w którym daje się żyć. I chce się żyć.

Powtórzę to, co powtarzam od początku kampanii wyborczej — to nie jest jeszcze wolność i demokracja, ale to jest ważny krok na drodze do wolnej, demokratycznej, gospodarnej Polski.

Zaufajcie mi, wybierzcie kandydatów, których popieram — kandydatów Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, ludzi, którzy potrafią pracować.

Na takich postawiłem.

Gdańsk, maj 1989

Lech Wałęsa

Ulotka wyborcza Gabrieli Cwojdzńskiej.
 Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

Ulotka wyborcza Jerzego Madeja.
 Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

Ulotka wyborcza Bogusława Pałki.
 Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

Ulotka wyborcza Franciszka Saka.
 Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

KOMITET OBYWATELSKI

SOLIDARNOSC

W KOSZALINIE

Kandydaci na senatorów z województwa koszalińskiego

GABRIELA CWOJZIŃSKA

Ur. w 1928 roku w Poznaniu; studia muzyczne (teoria kompozycji i dyrygentura) kończyła w Krakowie. Od 1964 roku mieszka w Koszalinie, pracuje jako muzykolog na WSP w Słupsku oraz w Seminarium Duchowym w Koszalinie. Aktywna działaczka „Solidarności” – w latach 1980–81 bardzo zaangażowana w pracach Komisji Oświaty i Kultury przy Krajowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego internowana. Od 1982 roku przewodnicząca koszalińsko-kołobrzeskiego komitetu pomocy osobom uwięzionym i ich rodzinom. Jest członkinią diecezjalnej rady duszpasterskiej. Za prace na rzecz Kościoła odznaczona została w 1988 roku papieskim orderem „Pro Ecclesia et Pontifice”.

W przyszłym Senacie Gabriela Cwojzińska dążyć będzie do likwidacji cenzury i do zniesienia monopolu państwa na emisję radiową i telewizyjną. Zabiegać będzie również o pozbawiony politycznych przywilejów system finansowania kultury, o warunki ułatwiające publikację niezależnych czasopism, o zapewnienie prawa niezależnej kultury do wydawnictw i instytucji służących jej potrzebom.

Nasza kandydatka do Senatu opowiada się również za głęboką reformą dotychczasowego systemu szkolnego i oświatowego. Uważa, że szkoła i uczelnia nie mogą być miejscem walki ideologicznej i indoktrynacji marksistowskiej. Domaga się przyznania rozległych uprawnień samorządom rodziców, nauczycieli, uczniów i studentów. Jej zdaniem, konieczne jest ograniczenie ingerencji administracji w życie środowisk szkolnych oraz pełne przywrócenie autonomii wyższych uczelni. Gabriela Cwojzińska opowiada się także za możliwie szerokim tworzeniem szkół niepaństwowych, zwłaszcza wznaniowych. Domaga się też poprawy sytuacji finansowej uczelni oraz podniesienia uposażenia nauczycieli.

Jest mężatką, ma czworo dzieci.

JERZY MADEJ

Ur. w 1935 roku w Starachowicach w rodzinie inteligentnej. Inżynier, docent w Instytucie Budownictwa WSI w Koszalinie. W 1981 roku wybrany został prorektorem koszalińskiej uczelni, z której to funkcji usunięty został po wprowadzeniu stanu wojennego. Od 1980 roku aktywny członek NSZZ „Solidarność”.

Krytycyzm, potrzeba bycia sobą oraz bronienia swych własnych zasad i przekonań, niezależnie od aktualnej sytuacji to cechy osobowości naszego kandydata, dobrze znane i powszechnie cenione w miejscowym środowisku akademickim.

Jerzy Madej szczególnie znaczenie przywiązuje do odpolitycznienia naszej gospodarki i kultury, które powinno znaleźć swój wyraz w zmianach Konstytucji. Przebudowa państwa musi, jego zdaniem, opierać się na nowej ustawie zasadniczej, odpowiadającej demokratycznym tradycjom Polaków, realizującej ideę wolności i równości obywateli bez względu na narodowość, przekonania polityczne czy religijne. W przyszłym Senacie będzie też konsekwentnie walczył o realizację pluralizmu związkowego i stowarzyszeniowego oraz wolność tworzenia i działania partii politycznych.

Jako nauczyciel akademicki Jerzy Madej widzi pilną, gruntowną potrzebę reform w szkolnictwie i oświacie.

Ulotka wyborcza Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

Jego zdaniem na terenie szkoły niedopuszczalny jest wszelki przymus czy nacisk ideologiczny. Zgodnie z tą zasadą przeciwstawia się propagandzie ateistycznej w szkole i światopoglądowej selekcji nauczycieli. Domaga się również poprawy sytuacji finansowej szkół i uczelni, środków na wyposażenie dydaktyczne i nowe budynki, podniesienia uposażenia nauczycieli.

W przyszłym Senacie nasz kandydat będzie działał także na rzecz ochrony środowiska, zwłaszcza w województwie koszalińskim. Jest zdecydowanie przeciwny rozwijaniu tu wielkiego przemysłu. Województwo koszalińskie powinno pozostać regionem turystyczno-rolniczym. Nowoczesne rolnictwo i sprawnie zorganizowana turystyka są w stanie przynieść odpowiednio wysokie dochody, nie stwarzając przy tym zagrożenia ekologicznego dla miejscowej ludności.

Jerzy Madej jest żonaty i ma jedno dziecko. Lubi pieśń wędrowną i interesującą lekturę.

Kandydaci na postów

Okręg nr 46

miasta: KOSZALIN, KOŁOBRZEG
 miasteczka i gminy: Darłowo, Polanów, Sianów
 gminy: Będzino, Biesiekierz, Dygowo, Gościno,
 Kołobrzeg, Melechowo, Manowo, Mielno, Rymań,
 Siemysł, Świeszyno, Ustronie Morskie

FRANCISZEK SAK

Ur. w 1940 roku na Suwalszczyźnie, w rodzinie o dużych tradycjach ruchu ludowego. Absolwent Politechniki Warszawskiej, inżynier elektryk, starszy projektant w Biurze Projektów Sportowych i Rekreacyjnych w Koszalinie. W latach 1980 – 1981 pełnił funkcję członka Zarządu Regionu Koszalińskiego NSZZ „Solidarność”, a po wprowadzeniu stanu wojennego aktywnie pomagał rodzinom internowanych i aresztowanych. Obecnie wchodzi w skład Tymczasowego Zarządu Regionu Koszalińskiego NSZZ „Solidarność”.

W swym programie wyborczym Franciszek Sak koncentruje uwagę m.in. na problemach ekonomicznych

i ekologicznych. Jest zwolennikiem nowego ładu gospodarczego, którego podstawą powinny być: rynek i działające w warunkach rynkowych samodzielne przedsiębiorstwa. W przyszły Sejmie domagać się będzie zmian stosunków własnościowych, tworzenia podstaw prawnych prywatyzacji lub rzeczywistego społeczeństwa. Proces ten powinien być prowadzony według jasnych i sprawiedliwych zasad i być poddany skutecznej kontroli społecznej.

W dziedzinie energetyki nasz kandydat jest przeciwnikiem budowy elektrowni jądrowych. Uważa, że środki przeznaczone na ten cel lepiej wykorzystać poprzez unowocześnienie i zmniejszenie energochłonności przemysłu. Franciszek Sak jest zwolennikiem małej energetyki, budowy licznych niewielkich i tanich elektrowni wodnych, które mogłyby skutecznie zastąpić przynajmniej jedną elektrownię atomową, jednocześnie ułatwiając regulację rzek oraz hamując proces degradacji gleb. Sam jest autorem projektu podobnej inwestycji, wybudowanej przez niego mimo wielu przeszkód, koło Koszalina. Ta elektrownia wodna dostarcza do sieci miejskiej 25 KW energii elektrycznej.

Nasz kandydat opowiada się zdecydowanie za odpolitycznieniem oświaty. Jego zdaniem szkoły i uczelnie powinny być miejscem nauki i wychowania, a nie frontem ideologicznym.

Franciszek Sak chciałby też ratować przed zniszczeniem piękne koszalińskie lasy, poprzez tworzenie na terenie województwa licznych parków i rezerwatów przyrody.

Jest żonaty i ma troje dzieci; jego hobby to: filatelistyka i fotografia.

Okręg nr 47

miasta: BIAŁOGARD, SZCZECINEK
 miasta i gminy: Barwice, Biały Dwór, Bobolice,
 Czaplinek, Drawsko Pomorskie, Kallisz Pomorski,
 Karlino, Polczyn-Zdrój, Świdnin, Złocieniec

gminy: Białogard, Brzeźno, Grzmiąca, Ostrowice, Rąbino, Sinowo, Sławoborze, Szczecinek, Tychowo, Wierzbowo

BOGUSŁAW PAŁKA

Ma 39 lat, urodził się w Gościńku k/Karlina, w rodzinie chłopskiej, repatriowanej tu z Wołynia. Absolwent Politechniki Szczecińskiej, ekonomista, mieszka w Pomacynie, w gminie Karlino.

W latach 1980–1981 był organizatorem, później przewodniczącym NSZZ RI „Solidarność” w swojej gminie. W lutym bieżącego roku, w czasie akcji protestacyjnej miejscowych rolników, wchodził w skład komitetu strajkowego gminy Karlino. Obecnie jest członkiem Tymczasowego Zarządu Wojewódzkiego „Solidarność” RI w Koszalinie.

W swoim programie reformy gospodarki rolnej uważa za sprawę najważniejszą dla kraju. Od niej przecież zależy byt ludności wiejskiej i całego społeczeństwa. Sądzi, że cała zreformowana gospodarka narodowa powinna działać na rzecz rolnictwa i wsi. Nasz kandydat będzie w przyszłym Sejmie zabiegał, aby rolnictwo znajdowało się zawsze w centrum polityki gospodarczej rządu. Zwłaszcza najcenniejsze ekonomicznie i społecznie, rodzinne gospodarstwo rolne. Bogusław Pałka walczyć będzie o poprawę bytu materialnego rolników oraz postęp cywilizacyjny na wsi. Jedyne to może, jego zdaniem, zahamować negatywny proces stałego odpływu młodych, często wysokokwalifikowanych ludzi ze wsi do miasta. Nasz kandydat opowiada się również za stworzeniem rolnikom pełnych możliwości samoorganizowania się pod względem gospodarczym. Jest także za wprowadzeniem mechanizmu rynkowego nie tylko w skupie towarów rolnych, lecz również w gałęziach gospodarki wytwarzających środki produkcji dla rolnictwa. Bogusław Pałka chce zabiegać także o to, by rolnicy mieli możliwość magazynowania i przetwarzania własnych produktów, by nie byli zmuszani do ich sprzedaży na niekorzystnych warunkach. Pragnie też zająć się pomocą dla pracowników PGR-ów, którzy mając ograniczone możliwości wyboru pracy, są względnie uzależnieni od pracodawcy.

Nasz kandydat na posła swój wolny czas poświęca na czytanie lektur historycznych i fantastyczno-naukowych. Jest żonaty, ma czworo dzieci..

Z PROGRAMU WYBORCZEGO KOMITETU OBYWATELSKIEGO „SOLIDARNOŚĆ”

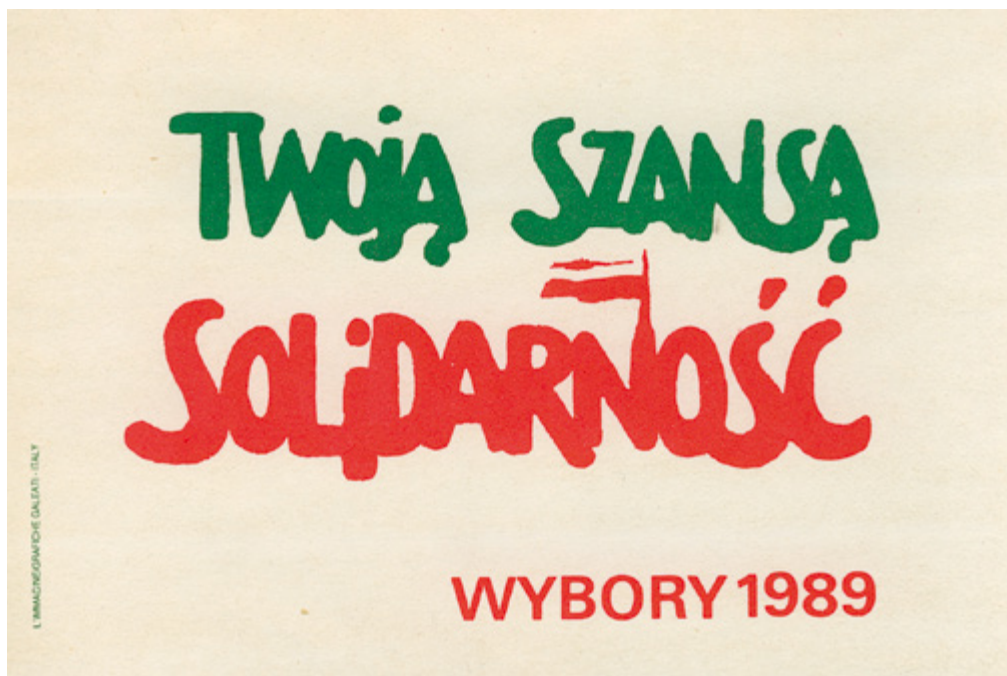
„W ciągu czterech lat kadencji nowego Sejmu nie nastąpi, bo nastąpić nie może żaden cud gospodarczy. Ale usamodzielnienie różnorodnych przedsiębiorstw pozwoli zmniejszyć marnotrawstwo, ograniczyć deficytową, a nieraz szkodliwą produkcję i tak przegrupować pracowników, jątek narodowy, aby można było szybko osiągnąć lepsze wyniki. Musi być uchylona ustawa umożliwiająca obecnie rządowi dowolne ingerowanie w działanie przedsiębiorstw, a nawet ich likwidowanie. Decyzja likwidacji Stoczni Gdańskiej musi być zbadana przez niezależną od rządu komisję. Uważamy za konieczne i możliwe podjęcie w Sejmie pilnych kroków celem poprawy położenia najbardziej i najsłabszych społecznie rodzin. Trzeba poprawić funkcjonowanie służb publicznych, głównie służby zdrowia i oświaty. Niezbędne środki na te cele można wygospodarować wprowadzając oszczędności w wydatkach wojskowych i resortu spraw wewnętrznych, w aparacie zarządzania, w zobowiązaniach międzynarodowych oraz ograniczając inwestycje – przede wszystkim paliwowo-surowcowe.

Podjęmy w Sejmie i w Senacie działania dla szybkiego zwiększenia produkcji żywności drogą natychmiastowego zreformowania polityki rolnej, co już doraźnie poprawi warunki życia ludności wiejskiej i zaopatrzenie miast.

Będziemy pilnować, aby realizowane były kompleksowo wszystkie ustalenia „Okrągłego Stołu” dotyczące demonopolizacji skupu i przetwórstwa płodów rolnych oraz zaopatrzenia rolnictwa, przestawienia części przemysłu na potrzeby rolnictwa, zmiany polityki podatkowej, tanich kredytów, równości wszystkich sektorów własnościowych.”

Rewers ulotki „Musimy wygrać!” z autografami Gabrieli Cwojdzinskiej, Jerzego Madeja i Franciszka Saka.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

„Twoją szansą »Solidarność«” – ulotka wyborcza KO „S”.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

16

8

SZYFROGRAM OTWARTY NR 939
odp. III MSW
ROZSZYFROWANO 17.5.89
(data odbioru)

JAWNE

~~tajne~~
nr 7322/104
5.5.1989 godz. 16.00
Ldz oe-1-0588/89

*Tom Machnowski
- załatwienie sprawy obywatelskiej
i opalanie planu wyborczego
spotkani wyborczych i cawej
kampanii wyborczej
89.05.06. Głuch*

*Małgorzata Matecki
Przebieg kampanii
1989 05 06*

zaśpca Szefa WUSW ds Służby bezpieczeństwa
/wszystkie wojewodztwa/ oraz SuSW Warszawa

pomimo ustalen zawartych przy „okrągłym stole” o niekonfrontacyjnym
charakterze wyborow do Sejmu i Senatu kampania przedwyborcza prowadzi
przez Strone opozycyjno-solidarnosciowa zawiera elementy agresywne.
program wyborczy ogłoszony przez komitet obywatelski „Solidarnosci”
przy Lechu watęsie jest w plaszczyzynie politycznej konfrontacyjny.
w związku z powyższym w ramach spraw obiektowych zaklańanych na
komitety obywatelskie „Solidarnosci” nalezy operacyjnie kontrolowac
dzialania opozycji w tym zakresie i informowac dep III/3/ mSW
o jej poczynaniach, ze szczególnym uwzględnieniem spotkan przedwybor-
czych, nowych elementow w propagandzie przedwyborczej oraz wynikajacy
z tego zagrozen.-

dyrektor departamentu III /3/ mSW
gm bryg k. majchrowski

WOJ. URZĄD SPRAW WEWN.
w Koszalinie
Wplynelo, dn 6.05. 1989 r.
07 Nr CE-V-4405/89

zszyfrowat: tomza dnia 5.5.1989 godz. 16.30
rozszyfrowat++ Sylwesterzak 89.5.05 godz. 18.50 ++ 9

Szyfrogram dyrektora Departamentu III MSW do WUSW w Koszalinie z 5 maja 1989 r. dotyczący operacyjnej kontroli działań opozycji w związku z kampanią wyborczą do Sejmu i Senatu.

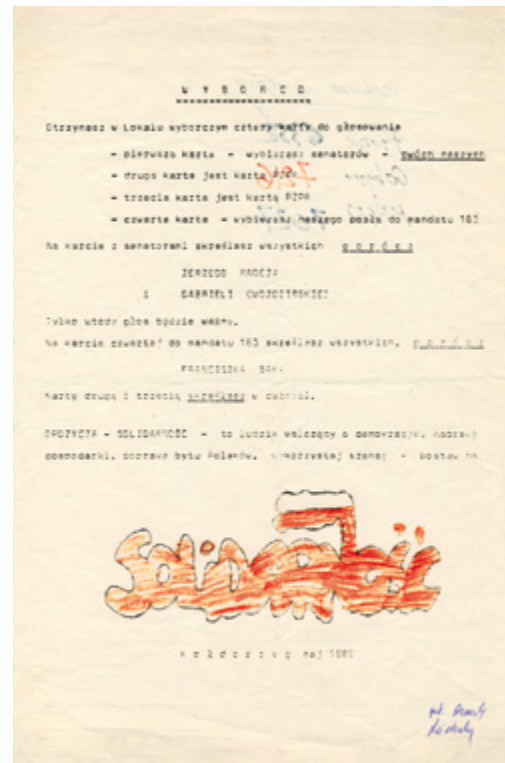
Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Awers cegielki na Fundusz Wyborczy KO „S” o nominale 500 zł (różowy) z autografami Gabrieli Cwojdzinskiej, Jerzego Madeja, Bogusława Pałka i Franciszka Saka.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

„Musimy wygrać!” – ulotka wyborcza WKO „S”.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Klemensa Bielińskiego.

Ulotka wyborcza WKO „S”.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Pawła Michalaka.

Koszalin, 1989.05.09 (9) 17

R-104/89

**WOJEWÓDZKI URZĄD
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
w Koszalinie**
OE-V-00405/89
OT B. dz.

~~TAJNE SPEC. ZNACZENIA~~
Egz. nr 10
JAWNE

Zastępca Szefa MSW
ds. Służby Bezpieczeństwa

W _____
wg rozdzielnika
Naczelnik Wydziału _____
WUSW w Koszalinie

W związku z rozwijającą się kampanią wyborczą do Sejmu i Senatu oraz aktywnym włączeniem się do niej strony opozycyjno-solidarnościowej istnieje pilna potrzeba wzmocnienia pracy operacyjnej w celu jej pełnego rozpoznania i zabezpieczenia.

W związku z powyższym polecam:

- ujawniać przypadki konfrontacyjnych i agresywnych zamierzeń i działań strony opozycyjno-solidarnościowej, a zwłaszcza terenowych Komitetów Obywatelskich "Solidarność",
- zabezpieczyć przebieg spotkań przedwyborczych z kandydatami strony koalicyjno-rządowej i opozycyjno-solidarnościowej oraz ujawniać zamiary, bądź próby zakłócenia tych spotkań,
- rozpoznawać i ujawniać przypadki gromadzenia i rozpowszechniania tendencyjnych materiałów skłaniających kandydatów strony koalicyjno-rządowej,
- rozpoznawać tendencje oraz nowe elementy w propagandzie przedwyborczej stosowanej przez stronę opozycyjno-solidarnościową,
- na bieżąco informować o przebiegu kampanii Wyds. III WUSW, który pełni rolę koordynatora w ramach prowadzonej sprawy obiektowej krypt. "Parawan".

Vyk. w 10 egz.
Rozesłano wg rozdzielnika.
Opr. WG/BB
Nr dz. masz. 292/89

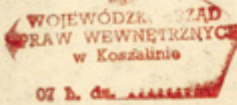
mlk

Pismo zastępcy szefa MSW ds. SB do WUSW w Koszalinie z 9 maja 1989 r. dotyczące operacyjnego zabezpieczenia kampanii do Sejmu i Senatu.

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Pieczętka jednostki operacyjnej

~~TAJNE~~

JAWNE

SPRAWA OBIEKTOWA

Kryptonim PARAWAN

Nr ewidencyjny 27341/89

ZAREJESTROWANO
w Wydziale 01 WUSW Koszalin
Nr 27341 dn. 89-05-10

Nr archiwalny	<u>IV-184</u>
Kategoria akt	<u>B-10-</u>

Zaczęto dn. 10.05 1989 r.

Zakończono dn. 21.07 1989 r.

Karta tytułowa zawierająca dokumenty sprawy obiektywnej o kryptonimie „Parawan”.
Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

2

ZASTĘPCA SZEFA
WOJEWÓDZKIEGO BIUREN SPRAW WEWNĘTRZNYCH
ds. Służby Bezpieczeństwa
w KOSZALINIE

Koszalin, dnia 09.05. 1989 r.

dnia 1989.05.10 ppł. mgr Aleksander Pudło

~~TAJNE~~
JAWNE

W N I O S E K
o wszczęcie sprawy obiektywnej
"PARAWAN"
Kryptonim _____

Na Wojewódzki Komitet Obywatelski "SOLIDARNOŚĆ" w Koszalinie
(podać jakie zagadnienia lub obiekty)

Cel założenia operacyjna kontrola politycznej działalności aktywu
strony opozycyjno-solidarnościowej, skupionego w WKO "Solidar-
ność" w Koszalinie, w okresie kampanii wyborczej do Sejmu
i Senatu w 1989 r.

Kierunki kontroli:

- ujawnianie konfrontacyjnych i agresywnych zamierzeń strony opozycyjno-solidarnościowej podczas kampanii wyborczej,
- ujawnianie przygotowań bądź prób zakłócenia spotkań przedwyborczych kandydatów strony koalicyjno-rządowej,
- rozpoznawanie nowych elementów w propagandzie przedwyborczej opozycji politycznej,
- bieżące informowanie Departamentu III MSW w Warszawie-o występujących tendencjach i zagrożeniach w kampanii przedwyborczej na terenie woj. koszalińskiego.

(podpis i pieczęć kierownika jednostki wnioskującej)
ppł. mgr Bogusław Motek

Wniosek o wszczęcie sprawy obiektywnej „Parawan”.

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Spotkanie przedwyborcze Bogusława Pałki i Jerzego Madeja w Świdwinie.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Archiwum Tadeusza Małeckiego.

Spotkanie przedwyborcze Bogusława Palki i Jerzego Madeja w Świdwinie.
Zródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Archiwum Tadeusza Małeckiego.

Spotkanie przedwyborcze Bogusława Palki i Jerzego Madeja w Świdwinie.
Zródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Archiwum Tadeusza Małeckiego.

Koszalin 29 maja 1989 r.

mjr Jacek Orzechowski
Wydz. Doch. Sledczy

53

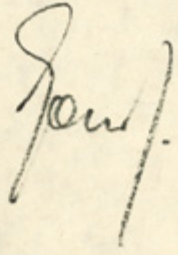
57

Notatka urzędowa

W dniu dzisiejszym będąc w Zakładach Naprawczych Samochodów w Koszalinie przy ul. Szczecińskiej /obok stacji CPN/ w jednym z pomieszczeń biurowych zajmowanych przez dwie osoby tj. kobietę i mężczyznę zauważyłem co następuje :

- nadł drzwi wejściowymi w pokoju wisi krzyż oraz wizerunek papieża
 - na ścianie znajdują się dwie chorągiewki o barwach narodowych a na jednej z nich napis "SOLIDARNOŚĆ" zaś na drugiej orzeł z koroną
 - nadto na biurku u tego mężczyzny leżał plik ulotek w formie kart do głosowania gdzie znajdowały się nazwiska kandydatów na posłów przy czym wszyscy kandydaci poza solidarnościowymi skreśleni byli na czerwono
- Sądzić należy, że są to ulotki pouczające nie zorientowanych kogo mają skreślać.

Pomieszczenie o którym mowa mieści się w budynku w podwórzu i na I piętrze /nad laboratorium/ Drzwi tego pomieszczenia oznaczone są znakiem "solidarności."

Notatka mjr. Jacka Orzechowskiego z 29 maja 1989 r. dotycząca obserwacji poczynionych w Zakładach Naprawczych Samochodów w Koszalinie.

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Białogard, dnia 30.05.1989r. 95

~~JAWNE~~ 99

~~Tajne~~
Egz.nr. 1

Naczelnik *Taw Jackiewicz*
Wydziału III WUSW *81602*
w Koszalinie *flukli*

REJONOWY URZĄD
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
w Białogardzie woj. koszalińskie

02 L. dz. *ki6-0320/89*

WOJ. URZĄD SPRAW WEWN.
w Koszalinie

Wpłynęło, dn. *2.06. 89*

07 Nr. *DE-V-0405/89 -*

Stosownie do poleceń przesyłam informację
dotyczącą sytuacji społeczno- politycznej w okresie trwania
kampanii przedwyborczej na terenie podległym zabezpieczeniu
przez RUSW w Białogardzie.

W dniu 28 bm. dokonano kompleksowego zabezpieczenia
nabożeństw w 23 kościołach parafialnych oraz 13 kościołach
filjalnych znajdujących się na podległym nam terenie.
W przeważającej większości zabezpieczonych kazań księży
nawoływalido głosowania na kandydatów z ramienia "Solidarności"
i kandydatów niezależnych. W Swidwinie po zakończeniu
nabożeństw w obu kościołach rozdawano ulotki z zawartym
instruktażem sposobu głosowania.
Podobne ulotki rozdawano podczas " zbierania na tacę",
w kościołach w Sławoborzu, Rębinie i Lipiu.

Treść ulotki :

- głosuj na kandydatów komitetu obywatelskiego "S"
- wyborco otrzymasz 5 kart do głosowania
- wykreśl nazwiska podkreślone, pozostaw tylko :
do Sejmu - mandat 186 - Pałka
do Senatu - mandat 186 - Cwojdzńska , Madej.

Informację przesyłam celem wykorzystania
służbowego.

Wykonano w 2 egz.

Egz.nr 1 - adresat
Egz.nr 2 - aa

Opr.wyk.ZZ/MP
L.dz.masz.198/89

KASIEPCA SZEFA REJONOWEGO
URZĘDU SPRAW WŁWNETRZNYCH
os. Studny Bez. i Członstwa
w Białogardzie woj. koszalińskie
[Signature]
p.a. ppł. mgr Edward Szpakowski

Informacja zastępcy szefa RUSW ds. SB w Białogardzie przesłana naczelnikowi Wydziału III WUSW w Koszalinie 30 maja 1989 r. dotycząca sytuacji społeczno-politycznej.

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

100

WOJ. URZĄD SPRAW WEWN.
 w Koszalinie
 Wpłynęło, dn. 2.06. 1989 r.
 07 Nr. OET. 0492/89 -

Białogard, dnia 30.05.1989r.

JAWNE

~~Tajne~~

~~Egz.nr. 1.~~

Po Jackowicz
 190602 fiki

**REJONOWY URZĄD
 SPRAW WEWNĘTRZNYCH
 w Białogardzie woj. koszalińskiego**
 02 L. dz. kb-0389/89

Naczelnik
 Wydziału III WUSW
 w Koszalinie

Stosownie do rozmowy prowadzonej z Naczelnikiem
 Wydziału III, przesyłam informację dotyczącą faktów
 niszczenia na terenie Białogardu plakatów wyborczych
 "Solidarności".

W dniu 20 bm. mgr. Donat Kozłowski, członek
 Rejonowego Komitetu Obywatelskiego "Solidarność" w Białogardzie
 zwrócił się pisemnie do Szefa tut. RUSW o ustalenie
 i wyjaśnienie przyczyn niszczenia materiałów propagandowych
 "Solidarności" na terenie miasta. Z naszych ustaleń wiadomo,
 iż faktycznie w dniach 18/19bm w dwóch punktach miasta
 Białogardu ul. W. Polskiego i ul. Lindego zostały przez n/n
 sprawców zerwane plakaty przedwyborcze "S". Również na
witrynie sklepu prywatnego z galanterią odzieżową
w Białogardzie przy ul. Bieruta, przedstawiciele "S" umieścili
swoje plakaty, które po trzech godzinach zdjął sam
właściciel sklepu.

W celu zapobieżenia w okresie przedwyborczym
 występowania podobnych przypadków Szef tut. RUSW polecił
 wzmożenie służb patrolowych w miejscach oplakatowanych.

Informacyjnie podaję, że był to jak dotychczas
 jedyny przypadek w rejonie białogardzkim, zniszczeniu uległy
 również plakaty strony rządowo-koalicyjnej.

Wykonano w 2 egz.

 Egz.nr 1 - adresat
 Egz.nr 2 - aa

 Opr.wyk.ZZ/MP
 L.dz.masz.197/89

ZASTĘPCA SZEFA REJONOWEGO
 URZĘDU SPRAW WEWNĘTRZNYCH
 ds. Służby Bezpieczeństwa
 w Białogardzie woj. koszalińskiego
 p.o. ppłk. mgr. Ryszard Brzankowski

Informacja zastępcy szefa RUSW ds. SB w Białogardzie przesłana naczelnikowi Wydziału III WUSW w Koszalinie 30 maja 1989 r. dotycząca niszczenia plakatów wyborczych „Solidarności”.
 Źródło: Archiwum Instytutu Pamięi Narodowej w Szczecinie.

Koszalin, 1989.05.30

~~JAWNE~~ ~~TAJNE~~Egz.nr 2

59

6.3

OE-V-0470/89

Szef Grupy Operacyjno-Sztabowej
Służby Bezpieczeństwa MSW
W W A R S Z A W I E

W uzupełnieniu do naszego pisma OE-V-0470/89 z dnia 27 maja br. informuję, że w dniu 29.05.br. w Kołobrzesku obok parku miejskiego przy ul. Lepuskiego czynny był punkt kielportażu materiałów propagandowych miejscowego Miejskiego Komitetu Organizacyjnego NSZZ "Solidarność" w formie stołeczka ustawionego na chodniku. Prowadzone tam sprzedaż "Gazety Wyborczej" oraz nieodpłatnie wypożyczenie przewodników ulotki zawierające instrukcje jak głosować w wyborach do Sejmu i Senatu. 2 różne egzemplarze wspomnianych ulotek przesyłam w załączeniu.

Wyk. w 2 egz.

Egz.nr 1 - adresat

Egz.nr 2 - aa.

Opr. AN/BB

Nr dz.masz.328/89

ZASTĘPCA NACZELNIKA
WYDZIAŁU III
WUSW w Koszalinie
kpt. mgr Krzysztof Czarnecki

Informacja zastępcy naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie przesłana szefowi Grupy Operacyjno-Sztabowej SB MSW w Warszawie 30 maja 1989 r. dotycząca przebiegu kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu. Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Koszalin, dnia 1989-06-01 ⁹⁰ (86)

~~Tajne~~
Egz. nr 2

JAWNE

NACZELNIK WYDZIAŁU III
w m i e j s c u

WOJ. URZĄD SPRAW WEWN.
w Koszalinie
Wpłynęło, dn. 1.06. 89 r.
OT Nr. DE-V-0405/89 -

WOJEWÓDZKI URZĄD
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
w Koszalinie
38 L. dn. 02.06.1989

Tao Jachymowicz
es. os. b.1

W dniu 31.05.89r. o godz. 18,00 w świetlicy Ośrodka Szkolenia Instytutu Ziemniaka w Boninie odbyło się zorganizowane z inicjatywy prof. Wpłiecha GABRIELA spotkanie przedwyborcze z kandydatami do zgromadzenia narodowego z ramienia "Solidarności" - G.Cwojdziańska, J.Madejem i F.Sakiem.

W spotkaniu uczestniczyły osoby zatrudnione w Zakładzie Doświadczalnym Ziemniaka, Instytucie, Zespole Szkół Rolniczych w Boninie oraz osoby z Koszalina - łącznie przybyło około 120 osób.

Spotkanie rozpoczęło odśpiewaniem pieśni "Aby Polska była Polską".

Ważniejsze tematy poruszane ^{przez kandydatów} podczas spotkania dotyczyły :

- konieczności dokonania zmiany Konstytucji, głównie zniesienie zapisu o kierowniczej roli PZPR,
- sprawy zmiany ustroju,
- krytyki ministra Kwaśniewskiego - głównie Cwojdziańska, czytając z prasy urywki jego wystąpień podejmowała odpowiednią polemikę,
- wskazywania nierówności w walce przedwyborczej
- wykazania swej "waleczności" na rzecz "Solidarności.

Po spotkaniu sprzedawano prasę "Solidarności" oraz odbyło się zebranie członków "S" zatrudnionych w Instytucie.

Wyk. w 3 egz.

Egz. nr 1 - Wydż.WSK w/m
Egz. nr 2 - Wydż. III w/m
EGZ. nr 3 - a/a

Opr. LJ/ASZ
dz.masz.nr 099/89

NACZELNIK WYDZIAŁU VI
WUSW Koszalinie
ppłk mgr Sławomir Jachymowicz

Informacja naczelnika Wydziału VI WUSW w Koszalinie przesłana naczelnikowi Wydziału III WUSW w Koszalinie 1 czerwca 1989 r. dotycząca przebiegu kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu.
Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Koszalin, 1939-06-02

**WOJEWÓDZKI URZĄD
SPRAW WEWNĘTRZNYCH**
w Koszalinie

Wpłynęło, dn. 3.06.1989 r.

0A-VI-0690/39

WOJ. URZĄD SPRAW WEWN.
w Koszalinie

Wpłynęło, dn. 3.06.1989 r.

07 Nr. 0E-V-0405/8P -

105

109

T A J N E

Egz. nr ...

WOJ. URZĄD SPRAW WEWN.
w Koszalinie

Wpłynęło, dn. 3.06.1989 r.

07 Nr. 0E-V-0405/8P -

INFORMACJA

Informuję, iż w dniu 30.05.br. w ZTP "Tepro" w Koszalinie odbyło się spotkanie z kandydatami do Sejmu i Senatu strony opozycyjnej. Na spotkanie przybyli: kandydatka na senatora - Cwojdzńska i kandydat na posła - Sak.

W spotkaniu trwającym od 14:00 do 16:00 udział wzięło około 160 pracowników "Tepro".

Z kandydatami przybył do zakładu Paweł Michalak pełniąc rolę przewodnika.

W trakcie spotkania Sak i Cwojdzńska krytycznie oceniali dotychczasowe "rządy czerwonych". Stwierdzili ponadto, że zbyt dużo z budżetu pochłania wojsko i milicja. Sak wypowiedział się ponadto na temat swych prywatnych przeżyć i kontaktów ze Służbą Bezpieczeństwa.

W ocenie TW Sak wypadł bardzo blado jako mówca. Mówił chaotycznie bez związku i nie przedstawił żadnego konkretnego programu. Lepiej pod tym względem wypadła Cwojdzńska. Pytania z sali zadawał między innymi inż. Klim z wydziału technologii. Dotyczyły one spraw związanych z przyszłą działalnością i zamierzeniami "Solidarności".

Oboje kandydatów w swych wypowiedziach negatywnie ustosunkowało się do wszelkich inicjatyw i programu partii i rządu.

Fyk. 3 egz.

Egz. nr 1 - adresat

Egz. nr 2 - S.I

Egz. nr 3 - a/a

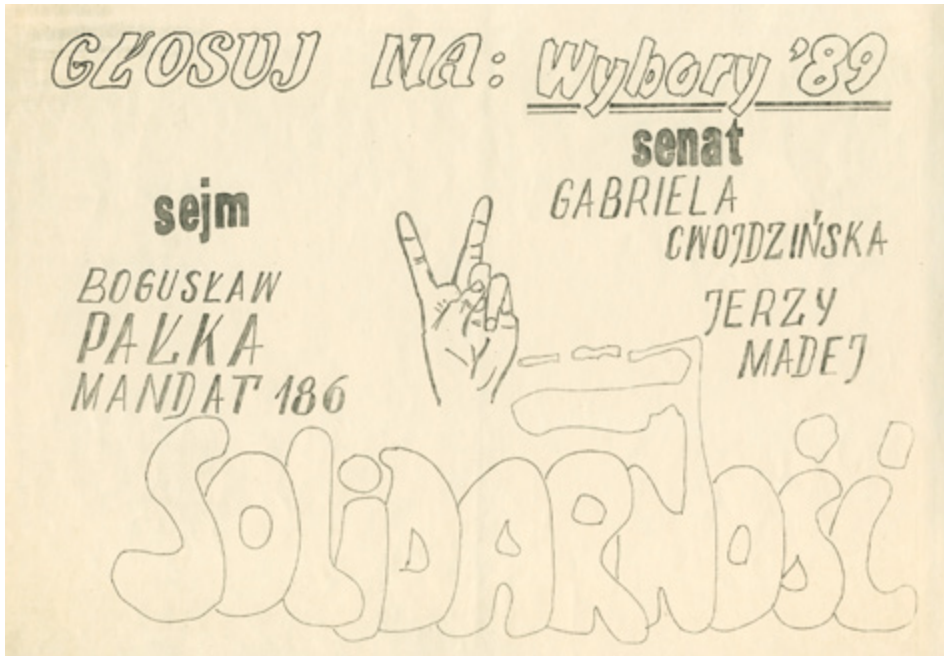
Oprac.: JD/AT-G

Nr dz.masz. 646/39

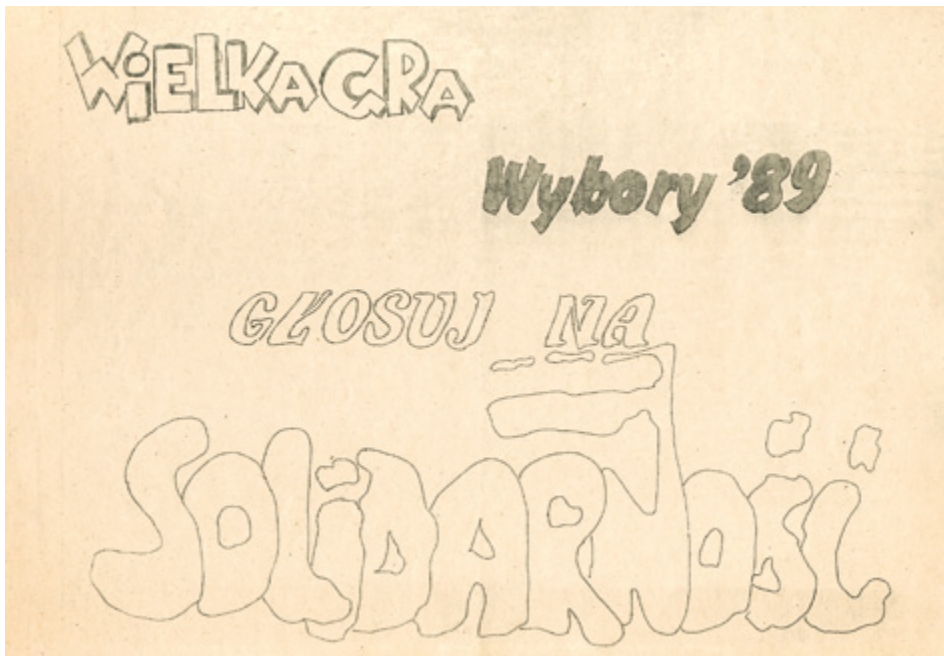
**NACZELNIK WYDZIAŁU V
WUSW w Koszalinie**

mgr mgr. Czesław Kozłowski

Informacja naczelnika Wydziału V WUSW w Koszalinie przesłana naczelnikowi Wydziału III WUSW 2 czerwca 1989 r. dotycząca przebiegu kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu.
Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Ulotka wyborcza WKO „S”. Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Klemensa Bielińskiego.

Ulotka wyborcza WKO „S”. Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Klemensa Bielińskiego.

Afisz wyborczy WKO „S”.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Pawła Michalaka.

INFORMACJE.

4.05 UKONSTYTUOWAŁ SIĘ PREZYDIUM
TYMCZASOWEGO ZARZĄDU ODDZIAŁU
NSZZ "SOLIDARNOŚĆ".

14.05 W KOSZALINIE ODBĘDZIE SIĘ
KRAJOWY ZJAZD NSZZ "SOLIDARNOŚĆ"
RZEMIEŚLNIKÓW.

13-14.05 W DĄBOWIE KOMITET
OBYWATELSKI "CZUWANIE"
ORGANIZUJE MIĘDZYNARODOWĄ
SEJBR, EKOLOGICZNĄ.

SERDECZNIE ZAPRASZAMY.

**TWÓJ GŁOS NA
SOLIDARNOŚĆ
TO KROK DO
DEMOKRACJI.**

"ZYJE SIĘ NAM CIĘZKO. OD
POROZUMIENIA «OKRĄGŁEGO STOŁU»
NIE PRZYBYŁO LUDZIOM ANI
PIENIĘDZY, ANI CHLEBA. ALE
PRZYBYŁO TROSKĘ NADZIEI,
ŻE BĘDZIE LEPIEJ."

LECH WAŁĘSA

AUDYCJE RADIOWE WKO -
SOLIDARNOŚĆ W KOSZALINIE
Polskie Radio PR. II

11.05.89 r. godz. 13²⁰-13⁵⁰
13.05.89 r. godz. 13²⁰-13⁵⁰
15.05.89 r. godz. 13²⁰-13⁵⁰
17.05.89 r. godz. 13²⁰-13⁵⁰
19.05.89 r. godz. 13²⁰-13⁵⁰
22.05.89 r. godz. 13²⁰-13⁵⁰

PROGRAM TELEWIZJI POLSKIEJ
pod redakcją
KOMITETU OBYWATELSKIEGO

SOLIDARNOŚĆ

16.V godz. 22.00-22.45 pr. 1
23.V godz. 22.40-23.25 pr. 2
30.V godz. 22.00-22.45 pr. 1

**AUDYCJE RADIOWE
SOLIDARNI**

12.05	PIĄTEK	11 ⁰⁰ - 11 ³⁰	I
16.05	WTOREK	17 ³⁰ - 18 ⁰⁰	IV
24.05	ŚRODA	7 ³⁰ - 8 ¹⁰	IV
26.05	PIĄTEK	11 ⁰⁰ - 11 ³⁰	I
30.05	WTOREK	17 ⁰⁰ - 18 ³⁰	IV

WKO "S" Zapraszamy!

Ulotka z audycjami KO „S”.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Gabrieli Cwojdziańskiej.

„Nie śpij, bo Cię przegłosują!” – ulotka wyborcza.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Klemensa Bielińskiego.

tajne **JAWNE**
 nr 131
 Ldz. kb-UBU/59
 dnia 1989-06-06 godz. 13:30

SZYFROGRAM ODEZYSZANY Nr. 1208
 z Ruski Drużko
 ROZSZYFROWANO 22.6.89 14:40
 (data, godzina)

Wydział III i WSK (3 i WSK) WUSW w Koszalinie 124 (120)

Twój
Stos

Informuje, iż w t. u. rejonie notuje się duże zainteresowanie społeczeństwa wynikami wyborów. odnotowane komentarze dot. wyniku, czerpane ze środków masowego przekazu, w tym zwłaszcza wczorajszych wypowiedzi bisztygi i onyszkiewicza ukazują porażkę koalicji w wolnych mandatach do Sejmu i Senatu. podnosi się, iż faktycznie "solidarność" ma w kraju szerokie rzesze sympatyków którzy do wyborów w większości byli obojętni, jeżeli chodzi o sprawy związkowe uważa się, iż korzystny wynik wyborów dla opozycji wpłynie na masowe rozszerzenie się szeregow ruchu związkowego przez "solidarność", a tym samym na przybliżenie się części społeczeństwa, dotychczas nieaktywnej politycznie do struktur politycznych "solidarności", bazujących dotychczas na komitetach obywatelskich. może dojść, zdaniem komentujących również do pomniejszenia się szeregow partyjnych, szczególnie w środowiskach typowo robotniczych. w odnotowanych opiniach powtarzają się często stwierdzenia, iż partia spodziewać się mogła zapelnienia wolnych mandatów - 35 (35) procent w sejmie i 100 (100) procent w senacie przez "solidarność" głównie na to wyrażono zdanie podczas rozmów przy "okrągłym stole" i aktualnie trudno mówić o faktycznej porażce lub niekorzystnym dla koalicji wyniku.

opiniujący często stwierdzają, iż wynik wyborów korzystny dla sił opozycyjno-solidarnościowych jest odzwierciedleniem dążeń większości społeczeństwa do zmian, które faktycznie w kraju zaszły, a nie jedynie, jak stwierdzono programem oświeceniowo-reformatorskim. jako przykład podaje się etapy reformy gospodarczej, z pierwszych dni sierpnia, z których domniemyje się, iż młn. a. kwasniewski nie zostanie senatorem na korzyść opozycji wynika, iż t. u. społeczeństwo jego prawdopodobna porażka wyborcza, gdyż zyskał on sympatie większości mieszkańców t. u. terenu. jak z komentarzy stwierdza się wiele osób z t. u. terenu głosowało w wyborach do senatu na kompromisowo - na kwasniewskiego i madaja lub cwojdzinska. odzwierciedleniem powyższego jest duża liczba oddanych głosów na kwasniewskiego w t. u. rejonie - zbliżona do ok. 40 procent ważnych głosów, o czym informowaliśmy we wczorajszym meldunku.

nadmieniam, iż oczekiwanie na wyniki wyborów w województwie i w kraju są aktualnie w zainteresowaniu przeważającej większości t. u. grup zawodowo-środowiskowych. w ciągu ostatnich kilku dni odnotowaliśmy negatywnych wydarzeń o charakterze politycznym.

z-ca szefa rusw ds. służby bezpieczeństwa w drawsku pomorskim
 mjr. andrzej bittel

zaszyfrowała: marulewska
 rozszyfrował:++ wasilewski 1989.06.06 godz. 14.10++

Wpłynęło do: 7.06.89
 OE-V-0501/89-

Szyfrogram zastępcy szefa RUSW ds. SB w Drawsku Pomorskim do Wydziału III WUSW w Koszalinie z 6 czerwca 1989 r. dotyczący opinii ludności na temat wyników wyborów do Sejmu i Senatu. Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Koszalin, dnia 9.06.1989 roku.

~~T A J N E~~

Egz. nr. 129 (125)

JAWNE

NACZELNIK WYDZIAŁU WSK WUSW
W KOSZALINIE

I N F O R M A C J A

dot. komentarzy i opinii na temat kampanii wyborczej
do Sejmu i Senatu.

Na powyższy temat Wydział II uzyskał następujące informacje:

W Szkole Podstawowej Nr 10 pojawiła się w formie plotki informacja przedstawiająca kandydata na posła R. ULICKIEGO w negatywnym świetle. Według niej kilka dni temu R. Ulicki w późnych godzinach wieczornych będąc wyraźnie pijanym stojąc w towarzystwie innego mężczyzny, wspólnie załatwiali potrzebę fizjologiczną, śpiewając hitlerowską piosenkę.

Plotka ta wywołuje szereg komentarzy i złośliwych uwag. Poddaje się w wątpliwość jego predyspozycje moralne nie tylko jako potencjalnego posła, ale także jako członka partii, a zarazem osob. piastującej znaczącą funkcję.

Nauczyciele tej szkoły uważają, że niezależnie od tego czy fakt ten miał miejsce, czy też nie, tego rodzaju informacja jest bardzo szkodliwa. *Informacja wygrała tytuł H. Brojnowski*

Wykonano w 2 egz.
Egz. nr 1 - adresat
Egz. nr 2 - a/a
Oprac. i druk. GK/0425/89

**NACZELNIK WYDZIAŁU II
WUSW w Koszalinie**
ppik mgr Adam Mokuch

Tom Jachowicz
- wyjątkowo posł. (egz. III), jako bytbelawo
in. (przewodnik) tytuł, jako bytbelawo
pr. wyjątkowo posł. (egz. III), jako bytbelawo
06013

WOJEWÓDEKI URZĄD
SPRAW WNEBNIETN
T-VIII-081/89

WOJEWÓDZKI URZĄD SPRAW WĘWNI
w Koszalinie
Wpłynęło dn. 13.06.89
DE-V-0525/89-
07 Nr

Informacja naczelnika Wydziału II WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie z 9 czerwca 1989 r. dotycząca komentarzy i opinii na temat kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu. Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Koszalin, ok. 1989.06.15

Od: Naczelnika Wydz. III WUSW
w Koszalinie

Do: Naczelnika Wydz. V Dep. III
w Warszawie

Tajne
Eqz. poj.

JAWNE 140 (136)

SZYFROGRAM NR OE-V-0405/89

Informuję, iż w toku operacyjnego zabezpieczenia przebiegu kampanii wyborczej w woj. koszalińskim uzyskaliśmy informację, iż kierownictwo Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego "Solidarność" w Koszalinie ^{sugeruje} ~~zaproponuje~~ swoim członkom głosowanie na następujących kandydatów koalicyjnych uczestniczących w drugiej turze wyborów:

- GĘBICKI Stefan zam. Kotobrzeg, dyrektor Polskiej Żeglugi Bałtyckiej, członek PZPR, mandat nr 181, okręg wyborczy 46 /Koszalin/
- PUZEWICZ Zbigniew zam. Warszawa, ptk WP, mandat nr 182, okręg wyborczy 46 /Koszalin/
- WOKOSIAK Jan zam. Pątrzko, dyrektor PGR Radacz, członek PZPR, mandat nr 184, okręg wyborczy 47 /Szczecinek/
- RÓŻANOWSKI Piotr zam. Niemierzyno, prezes Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Niemierzynie, członek ZSL, były aktywista NSZZ "S" /w 1981r członek Zarządu Regionu NSZZ "S" w Koszalinie /, mandat nr 185, okręg wyborczy 47 /Szczecinek/

SZYFROGRAM WYŚLANY Nr <u>11-75</u>
PRZEJĘTO <u>89.6.15 11:50</u> <small>(data, godzina, podpis)</small>
ZASZYFROWANO <u>89.6.15 12:30</u> <small>(data, godzina, podpis)</small>

ZASTĘPCA NACZELNIKA
WYDZIAŁU III
WUSW w Koszalinie
kpt. mgr Krzysztof Garmowski

Szyfrogram naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie do naczelnika Wydziału V Departamentu III MSW z 15 czerwca 1989 r. dotyczący operacyjnego zabezpieczenia drugiej tury wyborów do Sejmu.
Źródło: Archiwum Instytutu Pamięi Narodowej w Szczecinie.

WOJ. URZĄD SPRAW WEWN.
w Koszalinie

Wydano dn. 20.06.89 r.

06-0507/89

~~tajna~~

nr 151/89

L. dz. kb- 030/89

1989-06-19 godz. 12,00

JAWNE

SZYFROGRAM OTRZYMANY Nr 1317

z [signature]

ROZSZYFROWANO 19.06.19. 1425

152 (158)

naczelnik wydz. 111 (3) i wsk wusw w Koszalinie.

w ślad za wczorajszym szyfrogramem dotyczącym przebiegu ponownych wyborów do sejmiku w t. rejonie informuję, że frekwencja wyborcza w skali całego rejonu wyniosła 30,16 procent t. j. na uprawnionych 39.553 głosowało 11.933 osoby.

głosy:

- wilczyńska /wilczyńska/ - 5139,
wotosiak - 4345,
- rozczanowski /rozczanowski/ - 2.901,
ryder - 6.603,
- Jamieto - 4.175,
zak - 3.777,

wybory przebiegały w spokojnej atmosferze. nie odnotowaliśmy wydarzeń zakłócających ich przebieg, jak również innych politycznie negatywnych.

w dniu dzisiejszym we wszystkich obiektach gospodarki narodowej i instytucjach t. rejonu praca przebiega normalnie a sytuacja społeczno - polityczna jest stabilna.

z-ca szefa rusw d/s sb w drawsku pom. z up. por. mgr
r. bogusz.

zaszyfrował: sierż. (k. gajewski) dnia 19.06.1989r. godz. 13,25
rozszyfrował: ++ 14,25 - r. gajewski ++

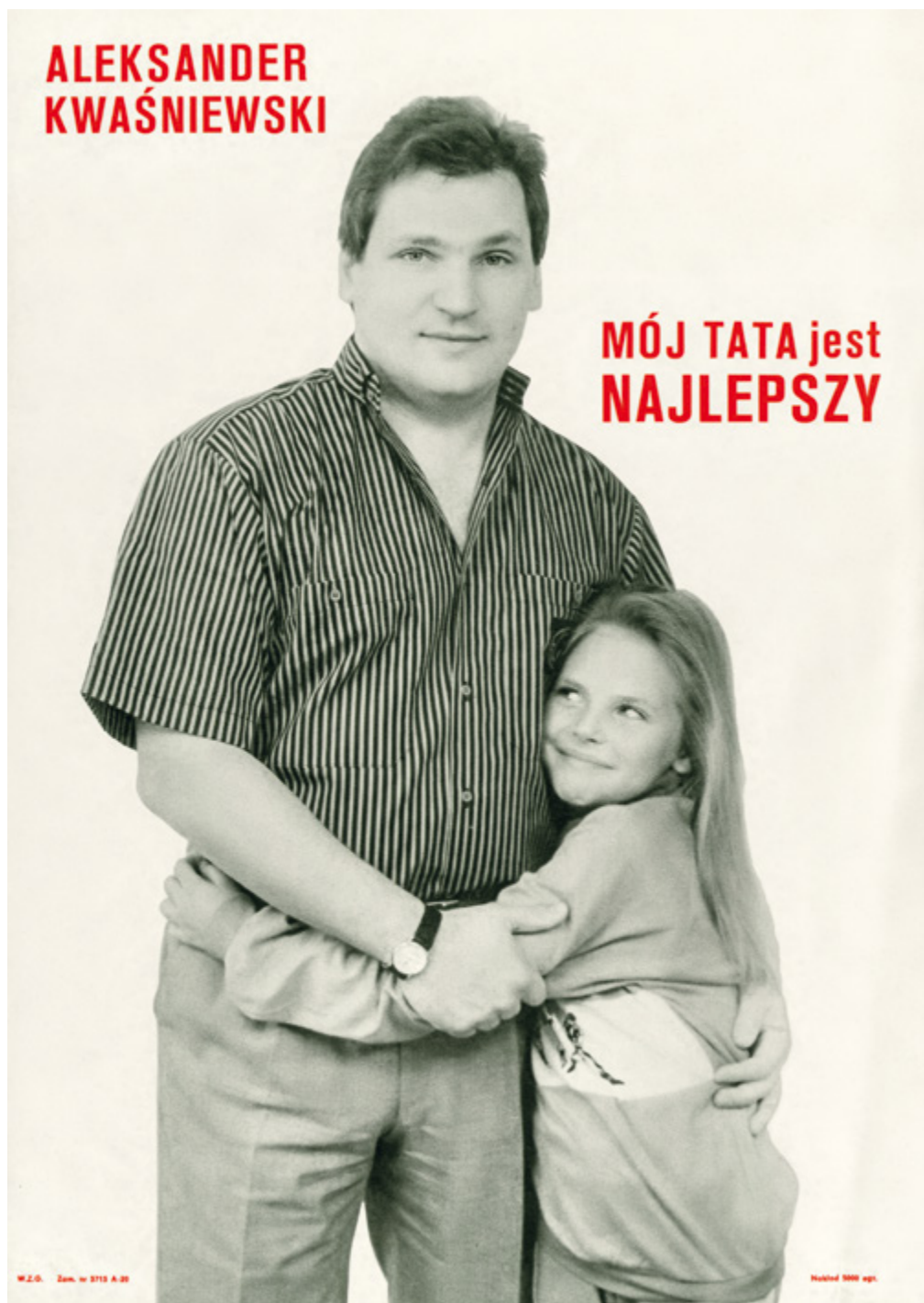
Szyfrogram zastępcy RUSW ds. SB w Drawsku Pomorskim do naczelnika Wydziału III WUSW w Koszalinie z 19 czerwca 1989 r. dotyczący przebiegu drugiej tury wyborów do Sejmu.
Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Stelaz wyborczy, Koszalin Osiedle Północ (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

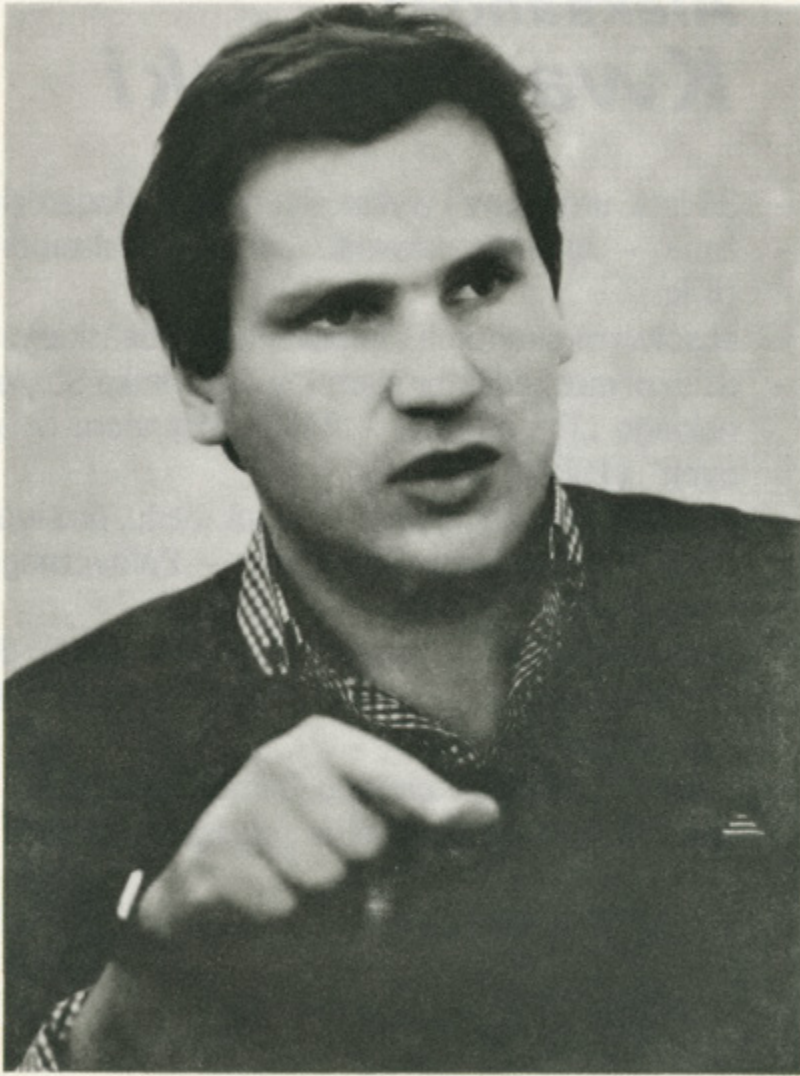

Kandydat na senatora – Aleksander Kwaśniewski i rzecznik prasowy Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Koszalinie – Wiesław Romanowski (fot. Jerzy Patan).
Źródło: archiwum prywatne Wiesława Romanowskiego.

„Mój tata jest najlepszy” – plakat wyborczy Aleksandra Kwaśniewskiego.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

**KANDYDAT NA SENATORA
Z ZIEMI KOSZALIŃSKIEJ**

**ALEKSANDER
KWAŚNIEWSKI**

Ulotka wyborcza Aleksandra Kwaśniewskiego. Strona 1.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Janusza Bortnika.

Aleksander Kwaśniewski

- 34 lata, urodzony i wykształcony w Białogardzie
- żona – Jolanta, prawnik, córka – Aleksandra (8 lat)
- absolwent ekonomii Uniwersytetu Gdańskiego
- dziennikarz: redaktor naczelny Tygodnika Studenckiego „ITD” (1981 – 84) i „Sztandaru Młodych” (1984 – 85)
- od 1985 roku najmłodszy członek rządu, przewodniczący Komitetu Społeczno – Politycznego Rady Ministrów
- człowiek sportu, przewodniczący Komitetu do Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej, amator piłki nożnej, nart i tenisa
- prezes Polskiego Komitetu Olimpijskiego
- współtwórca porozumienia „okrągłego stołu”

TWÓJ KANDYDAT NA SENATORA!

Wydrukowano z funduszu wyborczego
Aleksandra Kwaśniewskiego

Intropol Koszalin 1286/89 A-5 5.000 M-11

Ulotka wyborcza Aleksandra Kwaśniewskiego. Strona 2.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Janusza Bortnika.

„Dzieciom pokój, radość, przyszłość” – plakat wyborczy koalicji rządzącej.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

SZANOWNI PAŃSTWO!

To, co dokonuje się w naszym kraju, nie jest kosmetyką i retuszem. Nie jest też przewrotem czy oddawaniem pola przez lewicę. Uczestniczymy w ewolucyjnych przemianach, które są wyrazem naszej własnej, polskiej drogi do satysfakcji obywateli i socjalizmu. We wszystkich dziedzinach naszego życia zaczyna się nowe — wierzymy, że lepsze.

Coś w Polsce ruszyło — nie hamuj reform!

Zapytacie: czy mamy na czym budować? Na jakim fundamencie reformujemy? Fundamenty są głębokie i trwałe. Są nimi: społeczeństwo przemysłowe wyrosłe po wojnie z zabiedzonej polskiej wsi, kraj bogaty w surowce i kwalifikacje swoich obywateli, poczucie godności i podmiotowość robotników, trwałość rodzinnego gospodarstwa rolnego.

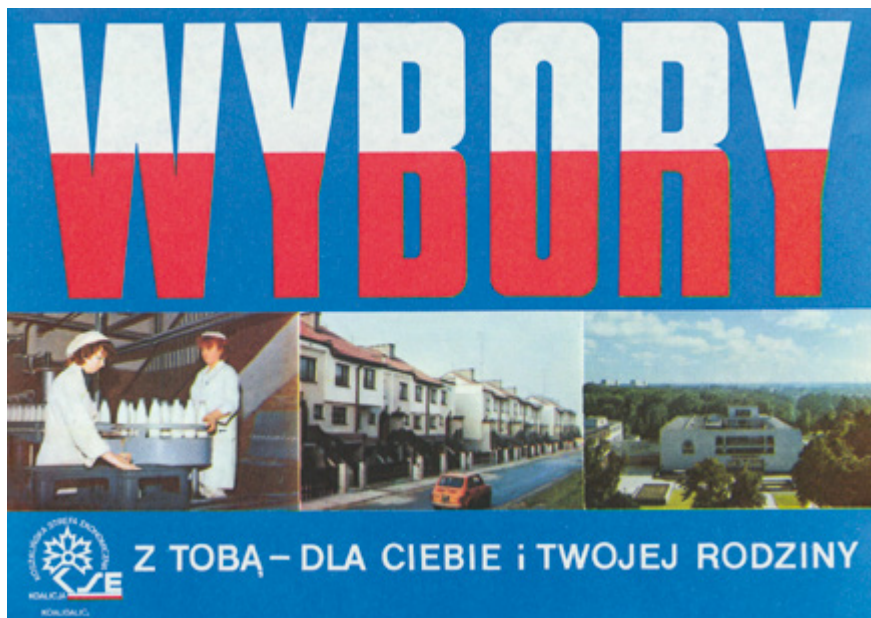
Ten kapitał mogą pomnożyć nasze działania. Wspólny, zgodny wysiłek pracy i przebudowy politycznej, jaki podejmujemy po „okrągłym stole”.

Polska lewica i jej partia — PZPR dotrzymają słowa danego przy „okrągłym stole”!

GWARANTUJEMY, że:

- Reformy będą dawały równe szanse zatrudnionym we wszystkich sektorach gospodarki. Praca w fabryce musi opłacać się tak samo, jak w warsztacie rzemieślniczym!
- Racjonalizowanie polskiej gospodarki nie pozbawi środków do życia weteranów pracy, chorych i niepełnosprawnych. PZPR za zaśluzonym bezpieczeństwem socjalnym, przeciw parasolowi ochronnemu dla wygodników i brakorobów!
- Poprzemy awanse ludzi za sprawą ich kompetencji, a nie koloru legitymacji. Nomenklatura w lamusie historii — kwalifikacje w cenie!
- Demokratyzacja życia w Polsce nie zmniejszy naszego poczucia odpowiedzialności za przebieg reform i stabilność państwa. Przecież we współczesnym świecie nie liczą się skłócenia. W Polsce potrzebna jest władza demokratyczna i silna, sprawna!
- Środowiska naturalnego będziemy bronili jak suwerenności. Propozycje „zielonych” są bliskie „czerwonym”!

SZANOWNI PAŃSTWO! NIE WYBIERAJJCIE W CIEMNO! POPZYJCIE KANDYDATÓW PZPR!

„Z tobą – dla ciebie i twojej rodziny” – plakat wyborczy koalicji rządzącej.
 Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

„Bez koalicji nie ma opozycji!” – plakat wyborczy koalicji rządzącej.
 Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

„Nie daj się! Wybierz sam!” – plakat wyborczy koalicji rządzącej.
 Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

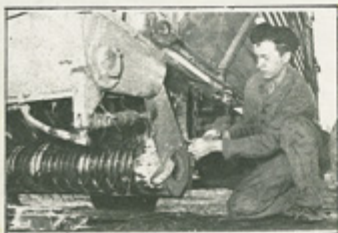
WYBORY

NASZ KANDYDAT NA POSŁA DO SEJMU PRL

Urodził się w Wilnie w 1930 r. Po wojnie osiadł na wybrzeżu, gdzie pracując i ucząc się, zdał maturę. Absolwent i prymus Politechniki Gdańskiej. Organizator Wojskowej Akademii Technicznej. Pracownik naukowy i nauczyciel akademicki w Instytucie Elektroniki Kwantowej WAT. Twórca techniki laserowej w Polsce. Jego odkrycia i sztuka leczenia laserami ratują ludziom wzrok i słuch. Stworzył polską szkołę laserową. Wybitny uczony, ceniony w Europie i na świecie. Laureat wielu nagród. Członek PZPR.

Płk prof. dr inż. Zbigniew PUZEWICZ

WOJSKO NA TRWALE
WPISAŁO
SIĘ W PEJZAŻ
WOJEWÓDZTWA
KOSZALIŃSKIEGO

JESTEM ZA:

- koszalińską strefą ekonomiczną;
- rozwojem rolnictwa i turystyki;
- skuteczną ochroną zdrowia, w tym za wdrażaniem nowoczesnych technik laserowych;
- szybkim awansem młodych;

MÓJ PROGRAM

MANDAT
182

JESTEM PRZECIW:

- elektrowni atomowej w Darłowie;
- arogancji władzy wobec obywatelskich potrzeb i bolączek;
- biurokracji i korupcji;

GŁOSUJ NA NASZEGO KANDYDATA!

Ulotka wyborcza Zbigniewa Puzewicza – kandydata koalicji rządzącej.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

KOALICJA

Z bliskim

RYSZARD ULICKI

46 lat, z wykształcenia socjolog. Redaktor naczelny Rozgłośni Polskiego Radia w Koszalinie, aktywny działacz Stowarzyszenia „Wisła — Odra”. Znany autor ok. 400 piosenek i 20 musicali oraz widowisk estradowych. Laureat licznych nagród, m. in. Grand Prix Międzynarodowego Festiwalu Piosenki w Sopocie. Człowiek o niespożytej energii. W Sejmie chce walczyć o gospodarczą i polityczną suwerenność Polski, godność obywatelską, sprawiedliwość społeczną, ochronę rodziny i macierzyństwa, prawa i sukcesy młodych.

— *CHCĘ WALCZYĆ O POMYŚLNĄ PRZYSZŁOŚĆ POLSKI I REGIONU!*

ZAPAMIĘTAJ! MANDAT NUMER 181

Ulotka wyborcza Ryszarda Ulickiego – kandydata koalicji rządzącej.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

WŁODZIMIERZ WEYNA

54 lata, z wykształcenia doktor nauk towaroznawczych, dyrektor Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Szczecinku. W pracy zawodowej i społecznikowskiej dużo czasu i energii poświęca dbałości o stan sanitarny miasta. Przebojowość i upór w walce o zdrową żywność i nieskażone środowisko naturalne zjednały mu sympatię i poparcie mieszkańców. Jest wielkim zwolennikiem utrzymania ładu konstytucyjnego oraz reform politycznych i gospodarczych.

*ZORGANIZUJMY SIĘ W WALCE O ŚRODOWISKO
CZŁOWIEKA!*

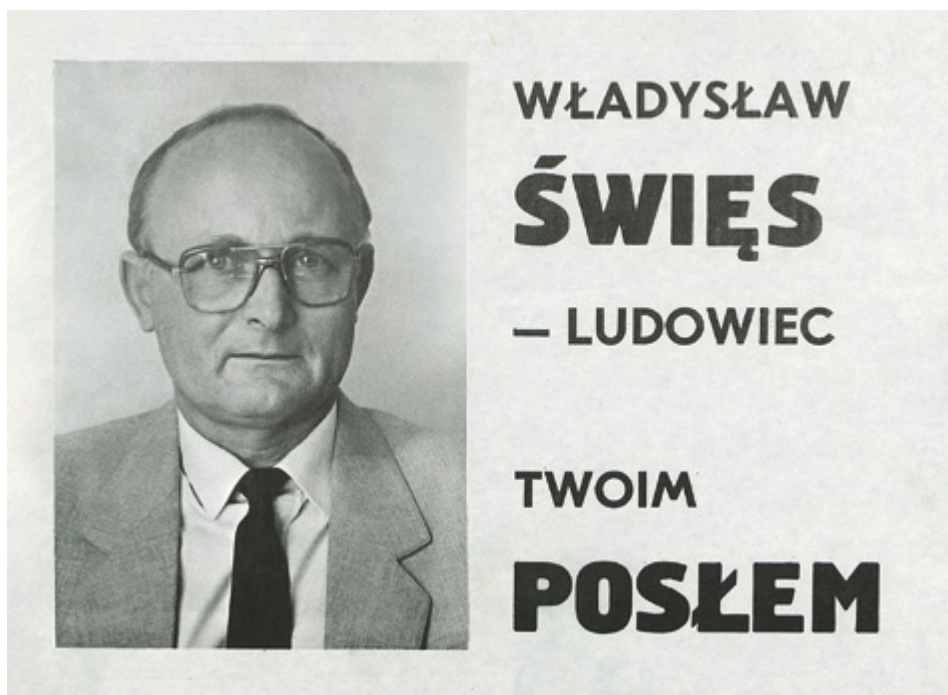

ZAPAMIĘTAJ! MANDAT NUMER 186

Ulotka wyborcza Włodzimirza Weyny – kandydata koalicji rządzącej.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

„Chodźcie z nami” – ulotka wyborcza koalicji rządzącej.
 Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

Ulotka wyborcza Władysława Świąśa – kandydata koalicji rządzącej.
 Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

KANDYDAT NA SENATORA ADAM STADNIK

44 LATA, MGR INŻ. ZOOTECHNIK, ŻONATY, 3 DZIECI. PREZES WK ZSL, POSEŁ NA SEJM IX KADENCJI. PRZEWODNICZĄCY SEJMOWEJ KOMISJI ROLNICTWA, LEŚNICTWA I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ.

WYWODZĄC SIĘ Z RODZINY CHŁOPSKIEJ, ŻYCIOWE PASJE I ASPIRACJE ZWIĄZAŁ Z ROLNICTWEM I GOSPODARKĄ ŻYWNOŚCIOWĄ. SWOJĄ PRACĄ ZAWODOWĄ I DZIAŁALNOŚCIĄ SPOŁECZNĄ PRAGNIE PRZYCZYNIĆ SIĘ DO DALSZEGO ROZWOJU ZIEMI KOSZALIŃSKIEJ. JAKO UCZESTNIK „OKRĄGŁEGO STOŁU” STAŁ SIĘ WSPÓŁTWÓRCĄ DEMOKRATYCZNYCH PRZEMIAN W NASZYM KRAJU.

WOJEWÓDZKA ORGANIZACJA ZJEDNOCZONEGO STRONNICTWA LUDOWEGO PROPONUJE JEGO KANDYDATURĘ NA SENATORA.

Intropol Koszalin zam. 1291/89 nakł. 5.000 A-3 M-12

Ulotka wyborcza Adama Stadnika – kandydata koalicji rządzącej.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Zbiór materiałów ulotnych.

Ulotka wyborcza. Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

Koperta z logo KO „S” w Białogardzie.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Klemensa Bielińskiego.

„Głosuj na nas” – naklejki wyborcze KO „S”.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

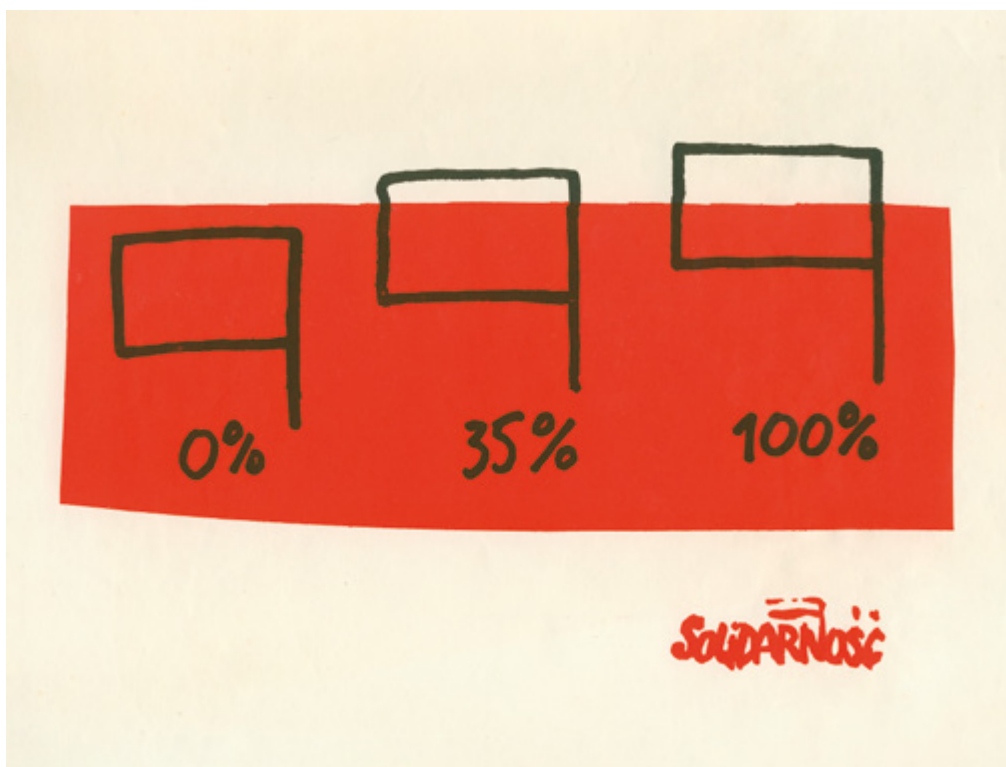
„Jesteśmy” – ulotka wyborcza KO „S”.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

„Wygramy” – ulotka wyborcza KO „S”.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

„0% 35% 100%” – ulotka wyborcza KO „S”.

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Gabrieli Cwojdziańskiej.

OKRĘG WYBORCZY NR 46 WOJEWÓDZTWO KOSZALIŃSKIE

WYBORCO !

JEŻELI CHCESZ GŁOSOWAĆ NA KANDYDATÓW KOMITETU OBYWATELSKIEGO „SOLIDARNOŚĆ”
ZAPAMIĘTAJ ! ZAPISZ ! PRZEKAŻ INNYM !

W LOKALU WYBORCZYM OTRZYMASZ 5 KART DO GŁOSOWANIA:

- JEDNĄ KARTĘ Z NAZWISKAMI KANDYDATÓW DO SENATU.

ZOSTAW NA NIEJ NIE SKREŚLONE TYLKO DWA NAZWISKA NASZYCH KANDYDATÓW:

GABRIJELA CWOŹDZIŃSKA

JERZY MADEJ

WSZYSTKIE POZOSTAŁE NAZWISKA NA TEJ KARCIE SKREŚL

- JEDNĄ KARTĘ Z NAZWISKAMI BEZPARTYJNYCH KANDYDATÓW DO SEJMU.

NA TEJ KARCIE NASZYM KANDYDATEM JEST:

FRANCISZEK SAK NUMER MANDATU 183

WSZYSTKIE POZOSTAŁE NAZWISKA NA TEJ KARCIE SKREŚL

- JEDNĄ KARTĘ Z NAZWISKAMI KANDYDATÓW DO SEJMU Z LISTY PARTYJNO-RZĄDOWEJ.

NA TEJ KARCIE NIE MA NASZYCH KANDYDATÓW.

TWÓJ GŁOS BĘDZIE WAŻNY NIEZALEŻNIE OD LICZBY SKREŚLEŃ, NAWET

WTEDY, GDY SKREŚLISZ WSZYSTKIE NAZWISKA NA TEJ KARCIE.

- DWIE KARTY Z NAZWISKAMI KANDYDATÓW STRONY KOALICYJNO-RZĄDOWEJ DO SEJMU.

NA TYCH KARTACH NIE MA NASZYCH KANDYDATÓW.

TWÓJ GŁOS BĘDZIE WAŻNY NAWET WTEDY, GDY NA KAŻDEJ Z TYCH KART

SKREŚLISZ WSZYSTKIE NAZWISKA.

**PAMIĘTAJ ! NAZWISKA KANDYDATÓW, NA KTÓRYCH NIE CHCESZ GŁOSOWAĆ SKREŚLAJ DOKŁADNIE
 LINIĄ POZIOMĄ, KAŻDE Z OSOBNA.**

GŁOSUJ TAK, ŻEBY WSZYSTKIE TWOJE GŁOSY BYŁY WAŻNE.

**KOMITET OBYWATELSKI
 „SOLIDARNOŚĆ”**

Jak GŁOSOWAĆ na **„Solidarność”**

SENAT	MANDAT 183
1. CWOJZIŃSKA GABRIELA	1. Barna Waclaw
2. Kwaśniewski Aleksander	2. Bochnia Regina
3. MADEJ JERZY	3. Dyląg Franciszek
4. Nowiński Edmund	4. SAK FRANCISZEK
5. Stadnik Adam	
6. Surowiec Jerzy	

Karta wyborcza dla bezpartyjnych

Na pozostałych 3 kartach wyborczych — MANDAT 181, 182 i Lista krajowa — są kandydaci DO SEJMU zgłoszeni przez PZPR, ZSL, SD itp.
Skreślamy według uznania.

„Jak głosować na »Solidarność«” – ulotka wyborcza WKO „S”.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

Jak GŁOSOWAĆ na **„Solidarność”**

SENAT	MANDAT 186
1. CWOJZIŃSKA GABRIELA	1. Gordziejczyk Jerzy
2. Kwaśniewski Aleksander	2. Górecki Andrzej
3. MADEJ JERZY	3. PAŁKA BOGUSŁAW
4. Nowiński Edmund	4. Szymczak Wiktoria
5. Stadnik Adam	5. Weyna Włodzimierz
6. Surowiec Jerzy	

Karta wyborcza dla bezpartyjnych

Na pozostałych 3 kartach wyborczych — MANDAT 184, 185 i Lista krajowa — są kandydaci DO SEJMU zgłoszeni przez PZPR, ZSL, SD itp.
Skreślamy według uznania.

„Jak głosować na »Solidarność«” – ulotka wyborcza WKO „S”.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

„Obudź się, bo wybiorą za ciebie...” – ulotka wyborcza KO „S”.
Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie, Spuścizna Jerzego Madeja.

Członkowie komisji wyborczej w Rosnowie (fot. Zdzisław Pacholski).
 Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

Komisja wyborcza w Rosnowie (fot. Zdzisław Pacholski).
 Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

Lokal wyborczy, Instytut Ziemiańca w Boninie (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

Węjście do lokalu wyborczego, Instytut Ziemiańca w Boninie (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

Lokal wyborczy w Szkole Podstawowej w Suchej Koszalińskiej (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

Lokal wyborczy w Szkole Podstawowej w Suchej Koszalińskiej (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

Mężowie zaufania komisji wyborczej w Instytucie Ziemiaka w Boninie (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

Łokal wyborczy w Instytucie Ziemniaka w Boninie (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

Urna wyborcza w Boninie (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

Lokal wyborczy w Instytucie Ziemiaka w Boninie (fot. Zdzisław Pacholski).
Źródło: zbiory Zdzisława Pacholskiego.

176 (172)

ZASTĘPCA SZEFA
WOJEWÓDZKIEGO URZĘDU SPRAW WNEWNETRZNYCH
„ZATWIERDZAM”
W UOZ
P. Inż. Aleksander Pudło
dnia 21.07. 1989 r.

Koszalin, dnia 21.07. 1989 r.

~~TAJNE~~

JAWNE

OE-V-0405/89

W N I O S E K
o zakończenie (zaniechanie)*
sprawy obiektowej

Kryptonim „PARAWAN” doł. Wojewódzkiego Komitetu Obywa-
(podać nazwę obiektu)
telskiego "Solidarność"
w Koszalinie

Streszczenie zebranych materiałów: _____

Sprawa obiektowa krypt. "Parawan" została założona w celu operacyjnej kontroli działalności politycznej aktywu strony opozycyjno-solidarnościowej, skupionego przy WKO "S" w Koszalinie w okresie kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu PRL w 1989r. Inicjatorami utworzenia w/wym. komitetu byli działacze Regionu "Pobrzeże" NSZZ "S" /głównie z lat 1980-81/ oraz aktyw KIK z Koszalina i Szczecinka. Jego głównym celem było przygotowanie środowisk niezależnych i opozycyjnych do udziału w kampanii wyborczej oraz wyłonienie kandydatów na posłów i senatorów reprezentujących te środowiska wraz ze zorganizowaniem i przeprowadzeniem ich kampanii wyborczej.

Kampania wyborcza prowadzona przez WKO "S" przybrała charakter konfrontacyjny, do najistotniejszych negatywnych faktów należały:

- kolportaż ulotek zawierających obraźliwe hasła i elementy /czerwona świnia, podobizna Stalina itp. - Koszalin, Dariowo/,
- kolportaż ulotek nakazujących skreślanie wszystkich kandydatów koalicji,
- niszczenie elewacji na budynkach instytucji państwowych i prywatnych,
- współpraca z dziennikarzami RWE,
- wykorzystywanie nieletnich do kolportażu materiałów "S",
- umieszczanie agresywnych haseł przed lokalami wyborczymi /Szczecinek/,
- wrogie, antyrządowe i antykomunistyczne wypowiedzi kandydatów podczas zebrania i mitingów przedwyborczych.

Zebraane w sprawie materiały stanowią faktograficzny zapis form metod działania stosowanych przez środowisko opozycyjno-solidarnościowe oraz operacyjne rozpoznanie jego czołowych działaczy.

Wniosek o zakończeniu sprawy obiektowej „Parawan”. Strona 1.
Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie.

Powód zakończenia (~~zamknięcia~~) _____

W dniu 24.06.1989r. aktyw WKO "S" w Koszalinie podjął decyzję o realizacji uchwały Komitetu Obywatelskiego przy L. Wałęsie /z dnia 22.06.89r./ dotyczącej likwidacji terenowych komitetów obywatelskich, postanawiając rozwiązać WKO "S" z dniem 30.06.89r. Ostatecznie WKO "S" w Koszalinie rozwiązał się 03.07.1989r. i przekazał sprzęt oraz zajmowany lokal /przy ul. Kniewskiego 82/ do dyspozycji Wojewody Koszalińskiego.

W związku z powyższym ~~rozważa~~ oraz stosownym zaleceniem dyr. Dep. III MSW w Warszawie /z dnia 19.06.89r./ postanowiono sprawę obiektową

(w punkcie tym ustosunkować się także do następujących spraw: które osoby zostały w ewidencji „C”, którym zasirzeć wydanie paszportu, kogo spośród figurantów zarejestrować w kartotece MO)

krypt. „Parawan” zakończyć, a posiadane materiały złożyć w archiwum Wydziału "C" tut. WUSW.

Dalszą kontrolę operacyjną aktywu środowiska opozycyjno-solidarnościowego będą prowadziły zgodnie z zakresem zainteresowań Wydziały operacyjne SB tut. WUSW.

NACZELNIK WYDZIAŁU III
WOSW w Koszalinie

(podpis i pieczęta kierownika jednostki wnioskującej)

ppłk mgr Bogusław Malecki